THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

Registered No. B. 810

૩૭૦ મીનેજર થી મુ ઝી મુમાઈ,

પુસ્તક ૭ મુ · VOL. VII. JULY. 1914. જુલાઈ ૧૯૧૪. અંક ૧ લો. No. 1

નબળાં બૈરાં માટે

આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો એજ સ્ત્રીના તમામ દરદોપર અકસીર અને રામબાણ ઇલાજ છે. ખાસ કરીને સ્ત્રીના ગરભાશયના તમામ દરદો દુર કરવાને અચુક શક્તિ ધરાવે છે. બઇરાંના ગરભાશયના થતા તમામ દરદો જેવાં કે મેનોરીયા, લ્યુકોરીયા, એમનોરીયા અને એવાંજ દરદો દુર કરવાની તેમાં અદભુત શકિત છે. નબળી પડેલી અને લોહી વગરની ફીક્કી છોકરીઓ અને ગરભવંતી સ્ત્રીઓને ઉપલી ગયેલી શકિત પાછી લાવી આપે છે. આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો ગરભાશયના ક્રમને બરાબર ઠેકાણે લાવે છે, અને કસુવાવડ થતી અટકાવે છે. **પીઠમાંના દુખાવો, પેઢામાં થતું દરદ અને કમ્મરમાં થતું અસહ્ય દુઃખ** જે બૈરાને થતું હોય તેને ઉપલી દવા આપવી. વૈદો તથા ડાકટરોને ઉપલી દવા ગરભાશય સંબંધી દરદોને દુર કરવાને ઘણી અકસીર થઇ પડશે.

જે બાળાઓ ૧૧ થી ૧૮ વર્ષની ઉમ્મરની અંદર હોય છે અને જેઓ બાળા મટીને સ્ત્રીની અવસ્થામાં આવતી હોય તો તેને ઉપલી આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો તેઓના અવયવને બરાબર ખીલવવામાં ઘણી ઉપયોગી થઇ પડશે. **દવા લેવાની રીતઃ—** દહાડામાં ત્રણ વખત ચાના એક ચમચાભર

શકિતની દવા.

સેલેરીના જેઓ ઘણાં નબળા હોય, જેઓને ઉંઘ આવતી ન હોય, જેને હીસ્ટ્રીયા લાગુ પડયો હોય, જેને પચતું ન હોય અને જેઓ નબળાઇથી તવાઇને ક્ષીણ થઇ ગયા હોય તેઓએ ઉપલી દવા જરૂર લેવી. **દવા લેવાની રીતઃ—** જમવા પહેલાં અને સુવા જવા એક કલાક આગમજ એક ચાના ચમચાભાર દવા લેવી.

સેલેરીના લગભગ ૪૦ (ચાલીસ) વર્ષ થયા નબળા પૂરૂષોને માટે શકિતને માટે જગ જાહેર થયેલી છે.

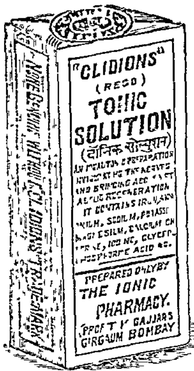
ઉપલી આલટ્રીઝ કોરડીયલ રીયો અને સેલેરીના હિંદુસ્તાનમાં કોઇબી આબરૂદાર કેમીષ્ટ, ગાંધી અથવા દવા વેચનાર પાસેથી છુટક અથવા જથ્થાબંધ મળી શકશે. ઉપલી દવાની ઉપર જણાવેલાં દરદો દુર કરવાની અચણુચ શકિતને લીધે ઘણાં ધંધાદારી એની નકલ કરવા લાગ્યા છે; માટે જે કોઇબી ઉપલી દવા જ્યારે બી લે ત્યારે એનાપર લગાડેલું લેબલ જેના પર 'રીયો કેમીકલ કુા.' નામ લખેલું છે તે વાંચવું.

ઉપલી દવાનો જેને બી અજમાયેશ કરવો હોય તેને નીચે ઠેકાણેથી મફત મોકલવામાં આવશે.

THE RIO CHEMICAL Co.
79, BARROW STREET,
New York, U. S. A.

રીયો કેમીકલ કુાં.
૭૯, બારો સ્ટ્રીટ
ન્યુયૉર્ક સીટી યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ અમેરિકા.

૯–૧૧

"કિલડાયન્સ"

ટૉનીક સોલ્યુશનઃ—એના પદાર્થો "ગ્લિસરો ફૉસફેટ" સહેલાઈથી લોહીમાં મળી જાયછે, અને તેથીજ જ્ઞાનતંતુની નબળાઇ તેમજ બીજા રોગો દુર કરવામાં ઘણી સારી છે. રૂ. ૨–૦–૦

દંત મંજનઃ—ફીનોલ જેવી નુકશાનકારક દવાઓથી નીરાળો અને ફાયદાકારક જલદ પ્રાણવાયુ (ઑકિસજન) ઉત્પન્ન થવાથી મોનાં સઘળાં જંતુઓ નાશ પામેછે અને દાંત ઉજળા થાયછે. રૂ ૦–૬–૦

ધી આયોનિક ફાર્મસી,

દામોદર બીલ્ડીંગ; પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ;—મુંબઈ.

(પ્રોફેસર ગજરની)

ટેકનોકેમીકલ લૅબોરેટરી.

જુદી જુદી જાતના ઉદ્યોગોમાં વપરાતી કાચી વસ્તુઓનું તથા વેપારની ચીજોનું પૃથક્કરણ કરવાનું કામ આ લૅબોરેટરી માથે લે છે; જેવાં કે પાણીઓ, તેલો, બળતણો, ખનીજો, રસાયણિક પદાર્થો વિગેરે.

મીલોમાં અને બીજા ધંધાઓમાં વપરાતા જુદા જુદા પદાર્થોની તથા સાધારણ રીતે વેપારના પદાર્થોની જાતો નકી કરવાની અગત્યતા ઉપર ખાસ ભાર મુકવો નકામો છે, તે પણ વળી હાલના જમાનામાં તો ખાસ કે જ્યારે હદ વિનાનું અને હીકમતી ભેળશેળ જે ચાલી રહ્યું છે તે નકી આંખને છેતરે એવી ઘણી વકી છે.

આ લૅબોરેટરી વળી જુદા જુદા વેપારને લગતી તથા ઉદ્યોગને લગતી શાખાઓને માટે અભિપ્રાય તથા સલાહ આપે છે; અને તપાસ કરો એમ માગણી કરે છે.

કૅટલાગો તથા વધારે વીગતોને માટે નીચેને શિરનામે અરજ કરવી.

મ. જે. ગજ્જર, ટેકનોકેમીકલ લૅબોરેટરી

અબદુલ્લા ધનુભાઇ મેન્શન, સેન્ડહર્સ્ટ રોડ, મુંબઈ.

માસિકના વાંચક વૃંદો તરફ વિનંતિ

સારણગાંઠની માવજતની સુધરેલી રીતો અને અમારા પેટંટ પટાઓ.

અમો બેધડક ખુલી રીતે કહેવાને હિંમત કરીએ છીએ કે મોટા મોટા ડાકટરો અને વૈદકવિદ્યાપર પુસ્તકો લખનારાઓ બીજી જાતના પટાઓને એક કોર મુકી અમારા પટાજ વાપરવાની ભલામણ કરે છે.

સારણગાંઠના દરદીઓ માટે ખાસ અગત્યનું.

તુટ કે જેને વૈદકશાસ્ત્રની ભાષામાં "હરનીયા" કહે છે તે એમ બતાવે છે કે શરીરના કુદરતી ખાડાઓમાંથી તેમાં સમાયેલી વસ્તુનું બહાર આવી પડવું, પણ જ્યારે તે શબ્દ એકલો વપરાયલો હોય છે ત્યારે તેનો અર્થ પેડુમાંથી આંતરડાંનું બહાર નીકળી પડવું એવો થાય છે. ઉમર લાયક માણસોમા જે હરનીયાની ગાંઠ જોવામાં આવે છે તે ઘણે ભાગે આ પ્રકારનીજ હોય છે. આ ગાંઠની ઘણી જાતો હોય છે. મરદોમા જ્યારે સાથળના મુળમાં ગાંઠ થાય છે ત્યારે તેને "ટયુમર" ગાંઠ એવા નામથી ઓળખે છે અને બૈરાંઓમાં પણ જો સાથળના મુળની હેઠે થાય છે તો તેને "ટયુમર" કહે છે. આ દરદ શરીરના અવયવોના નબળા પડવાની સાથે ધીમે ધીમે બહાર દેખાય છે પણ ઘણે ભાગે તો હદ ઉપર જોર યા બળ વાપરવાથી આ દરદ એકાએક દેખાદે છે. કોઇ ચીજ એકદમ તુટી પડતી હોય એવી લાગણી થાય છે અને તરત સોજો ચડી આવે છે. મરદોમાં આ તુટ વધીને અંડકોશમાં જાય છે અને બૈરાંઓની તે સાથળના મુળમાં એક નાંની ગાંઠ જેવું રહે છે જ્યારે આવી રીતે એકવાર તુટ થાય પછી આતરડાં પાછાં પેડુમાં બેસી જાય અગર બેસાડી શકાય છે ત્યારે ગાંઠ ગળી જાય એવી છે એમ મનાય છે જ્યારે તે નીચેજ રહે છે. ને પાછી બેસી જતી નથી ત્યારે તે ગળી ન જાય એવી કહેવાય છે અને જ્યારે જે સ્નાયુના તંતુઓ તોડીને તે બહાર આવી હોય તે તંતુઓથી ભીકડાઈ બંધાઈ નાની થઇ જાય છે ત્યારે તેને દબાઇ ગઈ એમ કહે છે.

આ ઉપર આપ્યું છે તે તો "હરનીયા" સારણ ગાંઠનું ટુંકું બ્યાન છે પણ આ બાબતમાં અમોએ વીસ વરસ સુધી બરાબર કાળજીપૂર્વક કામ કરેલું હોવાથી તે બાબત અમો આ કરતાં ઘણી વધારે માહેતી ધરાવીએ છીએ.

મેહેરબાન સાહેબો યાદ રાખો કે અનુભવ એ મોટી વાત છે.

કોઈપણ જાતની સારણ ગાંઠનું દરદ ઘણું જોખમ ભરેલું છે તેથી

આવો અને અમને એકદમ મળો અને અમો તમને પૂરતો આરામ આપશું.

ભલામણ

શુશોભીત અક્ષરેથી લખેલી જાહેર ખબરોથી છેતરાતાના, પણ રૂબરૂ મળી જાતનો અનુભવ લ્યો અને આરામ મેળવો.

એન. પાવેલ અને કું.

૧૦ એ.

અવાજ કરતી વનસ્પતિઓ.

વનસ્પતિઓ બોલતી નથી એમ કહેનારાં ખરેખરી ભૂલ ખાય છે. કારણ કે વનસ્પતિઓમાં અદ્‌ભૂત ગુણ અને અસાધારણ બળ છે એ એનો દૈવી અવાજજ છે. લોહી અને વીર્ય વગર મડદાલ થએલા, સંસાર સુખ ભોગવી ન શકાય એવી શરીરની દયામણી સ્થિતિવાળાને જ્યારે આ દુનિયા ઉપર ખરેખરો અણગમો ઉત્પન્ન થાય છે ત્યારે તેવા સંકટમાં તેમના શરીરમાં નવું જીવન ઉત્પન્ન કરવાનો ઉપકાર કરનારતો ઉત્તમ વનસ્પતિઓજ છે કે જે તેમના શરીરમાં પુરતી શક્તિ ઉત્પન્ન કરે છે, ધાતુ સંબંધી દરેક વિકારને નિર્મૂળ કરી કમજોર નસોને મજબૂત કરે છે. ફીક્કાં, પીળાં પડી ગએલાં અને કૌવત વગરના નિસ્તેજ શરીરને તેજસ્વી બનાવી ઇઈ સ્મરણ શક્તિને વધારી મગજમાં અલૌકીક ખુમારી (આનંદ) ભરી કંટાળા ભરેલી જીંદગી ઉપર પાછો પ્રેમ ઉત્પન્ન કરાવે છે, આવા અદ્‌ભૂત ચમત્કાર વાળી વનસ્પતિઓ જડીબુટ્ટીઓના મિશ્રણથી અમોએ તૈયાર કરેલ **કંદર્પ કેસરી** દવાનો અમારાં દરદીઓ ઉપયોગ કરે છે. શરીરની નસોમાંની ગએલી શક્તિ એથી પાછી સજીવન થાય છે. ઉપયોગ કરે છે તે આ દવાના પ્રભાવથી આશ્ચર્યજ પામી જાય છે અને અનેક આશિર્વાદો આપે છે. ઘણે ઠેકાણે પૈસા ખરચી નાસીપાસ થયા હો તો જરૂર આ **કંદર્પ કેસરી** નો ઉપયોગ કરો. વીસ દિવસ ચાલે એટલી દવાના રૂ. ૭-૮-૦

કંદર્પકળા તેલ.

કમજોર નસો ઉપર લગાવવા માટે આ તેલનો ઉપયોગ કરવો પડે છે. રૂ. ૪-૮-૦ વિશ્વાસ આવે તોજ મળો અથવા લખો.

વૈદ્ય હરગોવિન્દ હરિદત્ત ઠાકર

માલીક—આર્ય ઔષધાલય અને સિંહનાદી ચુર્ણ ડીપો.

ઠે૦ માધવબાગ-પાંજરાપોળ સામે, મુંબઈ નં. ૪

૭-૧૧ **મલેરીયા, ઇન્ફ્લુએનઝા અને નરમ રૂપની મરકી માટે.**

વાપરો બાટલીવાલાનું એગ્યુમીક્ષ્ચર અને ગોળીઓ કિમ્મત ... રૂ. ૧
કોલેરા માટે કૉલેરાલજ એકલી દવા છે ... ... રૂ. ૧
બાટલીવાલાનું હેરટોન ઘણુંજ સુધારવામાં આવેલું છે અને તેથી ધોળાવાળ કાળા થાય છે ... ... રૂ. ૩
બાટલીવાલાની ટૉનીક પીલ્સ જ્ઞાનતંતુની નબળાઇ તથા શરીરની અશક્તિ દુર કરે છે ... ... રૂ. ૧-૮-૦
બાટલીવાલાનું દુથ પાઉડર માયાફલ અને કાર્બોલીક એસીડ જેથી દેશી અને અંગ્રેજી ઔષધિઓમાંથી તૈયાર કરવામાં આવેલું છે ... ... આના. ૪
બાટલીવાલાની દાદરની દવા... ... ... આના. ૪
ઉપલી દવાઓ દરેક ઠેકાણે તેમજ ડા. બાટલીવાલા વરલી દવાખાનું, દાદર, મુંબઇ પાસેથી મળી શકશે.

જુનો અનુભવ જાતી દેખરેખ અને જમાનાને અનુસરતુ

દુનીઆ

દુનીઆ હેર ઑઇલ.

ખરી જતા બાલને અટકાવી
માથાંને થંડક
પોંચાડે છે

દુનીઆ હેર ઑઇલ.

મધુર અને સુવાસીક ખુસ્બોથી
લોકપ્રીય થઇ
પડેલુ છે

વાળ માટેનું મનોહર

કામીનીઆ ઑઇલ.

(રજીસ્ટર્ડ)

વાળને સુંદર બનાવનારૂં ઉંચી બનાવટનુ તેલ છે

આ તેલ ખરી પડતા વાળને અટકાવી સુંદર, તેજસ્વી અને ગુચ્છાદાર બનાવે છે, કામીનીઆ ઑઇલ કેવળ સુગંધી તેલ નથી પણ તેમા વાળના મુળને કુવત આપનારા અને મગજને તાજગી બક્ષનારા તત્વો સમાયલા છે, તેથી જે સ્ત્રીઓના વાળો સારી હાલતમા હોય તેમજ વીચારથી અને મગજ સંબંધી કામ કરનારાઓ અને જેઓને મગજમા ચાલુ દુખારો રહેતો હોય તેઓને પણ ઘણુંજ ગુણકારક થઇ પડે છે

તેની ઉત્તમ બનાવટ માટે મારસેલ્સના પ્રદર્શનમાં સોનાનો ચાંદ મળ્યો છે અને બીજા સેંકડો અભીપ્રાયો મળેલા છે વીશેષ ખાત્રી તમો પોતે કામીનીઆ ઑઇલ વાપરીને કરી જુવો

કી૦ બાટલી ૧ નો ૩, ૧-૦-૦ વી૦ પી૦ ખરચ ૦-૪-૦ જુદા
કી૦ બાટલી ૧ ના ૩ ૨-૧૦-૦ વી૦ પી૦ ખરચ ૦-૭-૦ ,,

તા ક—કેટલાક વેપારીઓ હલકા માલમા નાગે નફો મળવાની આશાએ હલકી જાતનુ તેલ સારૂં અને સસ્તુ ” છે એમ કહી, આપવાને કોશેશ કરે છે, તો તે લેતા નહી પણ કામીનીઆ ઑઇલ માગજો અને ખરીદતી વખતે સીલબંધ બાકસવાળી બાટલી લેજો કામીનીઆ ઑઇલ આસમા પ્રસીદ્ધ દુકાનદારો વેચે છે જો તમારા ગામના નજીકના દુકાનદાર પાસે ન મળે તો

ધી ઍંગ્લો ઇંડિયન ડ્રગ એન્ડ કેમીકલ કું.

નં૦ ૧૫૫, જુમામસ્જીદ, મુંબઇ

અવાજ કરતી વનસ્પતિઓ.

વનસ્પતિઓ બોલતી નથી એમ કહેનારાં ખરેખરી ભૂલ ખાય છે કારણ કે વનસ્પતિઓમાં અદ્દભૂત ગુણ અને અસાધારણ બળ છે એ એનો દૈવી અવાજજ છે. લોહી અને વીર્ય વગર મડદાલ થએલા, સંસાર સુખ ભોગવી ન શકાય એવી શરીરની દયામણી સ્થિતિવાળાને જ્યારે આ દુનિયા ઉપર ખરેખરો અણગમો ઉત્પન્ન થાય છે ત્યારે તેવા સંકટમાં તેમના શરીરમાં નવું જીવન ઉત્પન્ન કરવાનો ઉપકાર કરનારતો ઉત્તમ વનસ્પતિઓજ છે કે જે તેમના શરીરમાં પુરતી શક્તિ ઉત્પન્ન કરે છે.

મહારાજા ગાયકવાડના
ખાસ આશરા હેઠળ.

ફીરોઝ એમ. દસ્તુરની કું.

આંખના ડાકટરો અને ચશમા બનાવનારા.

ગવર્નમેન્ટ ટેલીગ્રાફ ઑફીસ સામે નં ૭ હૉર્નબી રોડ, કોટ, મુંબઈ.

અમારા મી. ફીરોઝ " રેટીનોસકોપી " ની રીતથી અને " ઓફથેલમોસકો " થી આંખની બારીક તપાસ કરી **૨૫** વરસ થયાં બંધ બેસતાં ચશમા સંપુર્ણ ફતેહમંદી સાથ પુરા પાડવાનો ચાલુ અનુભવ ધરાવે છે.

મી. ફીરોઝને ગવાલીઅરના મહારાજા સીંધયા, ઓનરેબલ સર લૉરેન્સ જેનકીસન, ઓનરેબલ મી૦ જસટીસ બેટી, મીસીસ બેટી, ઓનરેબલ સર એન. ચંદાવરકર, ઓનરેબલ મી૦ જસટીસ બીમન, ઓનરેબલ મી૦ જસટીસ બેચેલર કરનલ ફ્રોરમેન P. M. O. R. A. M. C., કરનલ બુલ M. D. I. M S. કરનલ પીટરસ, M. B. I. M. S. મુંબઈના પોલીસ કમીશનર મી૦ જેલ, M. V. O. અને બીજા કેટલાએક નામાંકીત ડાકટરો અને ગ્રહસ્થો તરફથી એમની કાબેલીઅતપણાની ઉમદા સરટીફીકેટો મળી છે.

વળી મુંબઈમાં ફકત અમારેજ ત્યાં વીલાયતની તથા વીએનાની આંખની હોસપીટલમાં કામ કરી આવેલા અને M. R. C. S. (Eng.) L. R. C. P. (London) ની ખરી લાયકાત વાળી ડીગ્રી ધરાવનાર ૨૫ વરસના અનુભવી ડૉકટરની મુફત મદદ અને સલાહનો ખાસ લાભ મળે છે.

(૧) બીન સ્વારથી ખરી સલાહ.

(૨) ઉત્તમ કવાલીટીનો સર્વે માલ.

(૩) ઘણા કીફાયત ભાવ.

આ ત્રગડીજ હમારી ચાલુ લોકપ્રીયતાનું ખરૂં કારણ છે.

" આંખની સંભાળ " ને લગતી કીમતી નુસખાઓ સાથની ચોપડી મફત મળશે.

૮-૧૧.

ટુંકી જાહેર ખબરો.

ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઈલ ઈન્શુરન્સ કુંપની લીમીટેડ.

(સને ૧૮૮૨ ના ૬ ઠા એકટની અને ૧૮૯૫ ના ૧૨ મા એકટની
રૂએ રજીષ્ટર્ડ કરી છે.)

ફંડ રૂ૦ ૫૦,૦૦,૦૦૦ જે ૫૦,૦૦૦ શેરોમાં
વેહેંચાયેલું છે દર શેર રૂ. ૧૦૦ નો
ભરાયલી કેપીટલ રૂ. ૨૧,૧૫,૩૦૦
રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૧,૪૭,૦૦૦

ડીરેકટરો.

ઑન. શેઠ મનમોહનદાસ રામજી (ચેરમેન)
સર વિઠ્ઠલદાસ દામોદરદાસ ઠાકરસી,
શેઠ નવરોજજી જહાંગીર ગામડીઆ.
શેઠ ચતુરભુજ શીવજી.
શેઠ માધવજી ઠાકરશી.
શેઠ મોરારજી વેલજી.
શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી.
શેઠ વાલજી સુંદરજી.
શેઠ હરીદાસ મોરારજી (મેશર્સ દામોદર હરીદાસ).

આ કંપનીનું મેનેજમેન્ટ એક જુના કસાયલા અને વૉલકાર્ટ બ્રધર્સની કું૦ માં ૩૫ વર્ષના આગના વીમા બાબત અનુભવ ધરાવનાર મી૦ દાદાભાઇ એદલજી પાવરીના હાથમાં મુકવામાં આવ્યું છે. દરેક જાતનું આગના વીમાનું કામ (જેવું કે બીલ્ડીંગ્સપર, મીલોપર વિગેરે વિગેરે) હાથમાં ધરવામાં આવે છે. જાહેર પ્રજાને તથા વેપારી વર્ગને એલ્તેમાસ કરવામાં આવે છે કે આ સ્વદેશી કંપનીને પુરતું ઉત્તેજન આપવાની મેહેરબાની કરવી. વધુ વિગત સારૂ આ કંપનીની ઑફિસમાં લખવું યા જાતે મળવું.

દાદાભાઇ એદલજી પાવરી.

સેક્રેટરી, ધી ઈન્ડીયન મર્કનટાઈલ ઇન્શુરન્સ કું૦ લી૦

૯-૧૧ ૭૭-૭૯, એપોલો સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

(દેશી વેપારી ચેમ્બરના માસિકનો વધારો.)

Index to the sixth Volume of the Journal of the Indian Merchants' Chamber.

દેશી વેપારી ચેમ્બરના માસિકના છઠ્ઠા પુસ્તકની અનુક્રમણિકા.

૧ વેપારી કેળવણી. / 1 Commercial Education.

વિષય.	પાનું.	Subject.	Page.
શાળાઓ અને કૉલેજોમાં હુન્નર ઉદ્યોગની તાલીમ	૨૯	Government Resolution re-Technical training in Schools and Colleges	29
ટેકનીકલ કેળવણી લેતા હિંદી વિદ્યાર્થીઓ અને મોરીસન કમિટીનો રીપોર્ટ ...	૬૪	Technical Education, Morrison Committee's Report ...	64
વેપારી અને કેળવણી	૧૦૫	Merchants and Education ...	105
હુન્નર ઉદ્યોગની કેળવણી માટે મધ્યસ્થ શાળા	૧૧૨	Central Technological Institute	112
સ્થાનિક ઉદ્યોગ શાળાની ખીલવણી ...	૧૪૮	How to Develope the mono-technic Schools	148
યુનિવરસીટી અને વેપારી ડીપ્લોમા ...	૧૯૬	University and Business Diploma	196
ઔદ્યોગિક કેળવણી વિષે કેટલાક વિચારો	૧૯૯–૨૫૦	Stray thoughts on Technical Education	199, 250
મુંબઇની વેપારી કૉલેજ	૨૧૪	Commercial College, Bombay...	214
વેપારી કૉલેજના અભ્યાસક્રમમાં દાખલ કરવા જોઇતા વહેવારૂ વિષયો ...	૨૯૭	College of Commerce, some *Practical suggestions* ...	297

૨ હુન્નર ઉદ્યોગ. / 2 Industries.

વિષય.	પાનું.	Subject.	Page.
કપડાં ઉપર છાપ કામ કરવાની નવી રીત.	૧૩	Calico Printing, a new method	13
પોલાદ બનાવવાની રીત	૨૨	How to make steel	22
પંજાબમાં રેશમના કીડા ઉછેરવાનો ઉદ્યોગ.	૨૫	Silk worms rearing industry in the Punjab	25
કુવા ખોદવાની સસ્તી રીત	૨૭	Cheap well sinking	27
કેલીફોરનીયામાં ઘાસલેટની વધતી જતી ઉપજ.	૨૮	Kerosine Oil output in California	28
જાપાનનો તેલનો ઉદ્યોગ	૬૩	Oil industry in Japan ...	63
કાગળ બનાવવા માટે નવી જાતનું ઘાસ.	૭૦	Elephant grass for paper making	70

વિષય.	પાનું.	Subject.	Page.
ચામડાં કેળવવાની એક નવી રીત ...	૭૨	A new method of tanning hides...	72
કાગળ બનાવવામાં વપરાતો લાકડાંનો માવો	૧૨૪	Wood pulp used in the manufacture of paper	124
બ્રીટીશ દીવાસળીઓ	૧૫૨	British matches	152
હિંદની વણાટનો ઉદ્યોગ	૧૬૪	Indian Textile industry ...	164
ટરપેન્ટાઇન અને રાળનો ઉદ્યોગ ...	૧૬૫	Resin and Turpentine ...	165
કુસુમના પુલ તેમાંથી થતો રંગ અને તેલ બાબત	૧૬૬	Saf-flower in Nizam territories	166
દીવાસળી બનાવવાની હાલની રીત ...	૨૦૮	Modern match manufacture ...	208
દેશી એટલે હેન્ડ મેઇડ કાગળ ...	૨૪૪-૨૯૫	Hand made paper ...	244, 295
મહિસુરનો રેશમનો ઉદ્યોગ	૨૬૨	Silk industry in Mysore ...	262
ગુજરાનવાળાનો પેનસીલ બનાવવાનો ઉદ્યોગ	૨૬૩	Chawk pencils made in Gujranwala	263
હિંદનો કાગળનો ઉદ્યોગ	૨૯૨-૩૪૧-૩૮૮-૪૮૫ ૫૩૯.	Indian Paper Industry	292, 341, 388, 485, 539
વુગર બેટરીએ લોઢાં ઉપર ગીલ્ટ ચડાવવાની યુક્તિ	૩૧૬	Gilting iron without the help of a battery	316
હિંદુસ્તાનનો ચામડાંનો ઉદ્યોગ ...	૩૬૪	Leather Industry in India ...	364
સેલ્યુલૉઇડનો ઉપયોગ	૩૯૨	Use of celluloid	392
બળતણ	૩૯૮	Fuel supply	398
ટોપી બનાવવામાં વપરાતો પીપ નામનો માવો	૩૯૯	Pith used in making hats ...	399
લોઢાં ઉપર લગાડવાનું કાળું વારનીસ	૩૯૯	Black Varnish...	399
પોમેટમ	૪૦૦	Cosmetic	400
કવીનાઇન...	૪૦૮	Quinine	408
ચોખાની વખારો	૫૪૧	General Rice Warehouses ...	541
દુનીયાંની ચાંદીનો પેદાશ	૫૫૩	Words Silver Production ...	553
કાગળ બનાવવાની નવી ચીજો ...	૫૫૪	New Paper resources	584
ઘી ને બદલે કપાસીયાંનું તેલ ...	૫૫૭	Cottonseed oil for Ghee ...	557
શેરડીમાંથી સીધી રીતે સફેદ ખાંડ બનાવવાનો ઉદ્યોગ	૫૫૯	Sugar from Sugarcane ...	559

૩ બેંકો અને વિમા. / 3 Banking & Insurance.

સ્વદેશી બેંકો તેમાં થવો જોઇતો વધારો	૮	Swadeshi Banks	9
જાનવરોનો વિમો ઉતારનાર મંડળો ...	૫૯	Cattle Insurance Societies ...	59
સ્વદેશી બેંકો અને તેની નિષ્ફળતા	૧૯૮ ૨૪૭-૩૦૫	Indian Banks and their failures ...	198, 247, 305
હાલની બેંકોની નિષ્ફળતા	૨૬૬	Recent Bank failure	266
નાની બેંકો	૩૦૮	Small Banks	308
ઇંગ્લાંડમાં નાનાં ગામડાંઓની બેંકીંગ ...	૩૧૬	Country Banking	316

વિષય.	પાનું.	Snbject.	Page.
હિંદી બેંકોના દીવાળાં, ઓડીટરોની લાયકાત	૩૫૨	Audit of Banks...	352
આપણી વિમા ઉતારનારી સંસ્થાઓ.	૪૮૪,૫૩૭	Indian Insurance Companies	481,537
કૉલ કરી શકાય તેવી બેંકોની મુડી ...	૫૪૦	Callable Capital in Banks ...	540
ઉજીપ્તની ટપાલ ખાતાંની સેવીંગઝ બેંકો	૫૫૩	Postal Saving Banks in Egypt	553
૪ દેશની અંદરનો અને પરદેશ સાથનો વેપાર.		**4 Commerce National and International.**	
બર્માનો ચોખાનો વેપાર	૧૧	Rice Trade in Burma... ...	11
હિંદનો લોખંડનો ઉદ્યોગ	૧૬	Indian Iron Industry... ...	16
દુનિયાંની ત્રાંબાની પેદાશ	૧૮	Copper Mining...	18
જાપાનીઝ વેપાર ઉદ્યોગની હરીફાઇ ...	૫૫	Competition in Japanese Trade	55
રૂશીયાના ઉદ્યોગો	૫૮	*Russian Industry ... ...*	58
બ્રીટીશ હિંદુસ્તાનનો પરદેશ સાથનો વેપાર ૧૯૧૨-૧૩	૬૨	British Indian Foreign trade 1912–13.	62
અમેરીકન બજારમાં હીંદી લોખંડની હરિફાઇ	૭૧	Indian Iron in American Markets	71
હિંદુસ્તાનનો ઘઉંનો વેપાર	૧૦૫	The Indian Wheat trade ...	105
જાપાનના વણાટ ઉદ્યોગની ઉન્નતિ ...	૧૧૩	Progress of the Japanese Textile Industry...	113
હિંદુસ્તાનની ૧૯૧૨ ની સાલની કોલસાની ઉપજ અને ખપત	૧૫૮	Production and consumption of Coal in India in 1912 ...	158
જાપાનનો ૧૯૧૨ નો લોઢાં ગજવેલનો વેપાર	૨૦૫	Iron and Steel trade of Japan in 1912	205
ખાંડની આયાત	૨૧૫	Imports of Sugar	215
૫ ખેતી.		**5 Agriculture.**	
ઘઉંની ખપત	૨૨	Consumption of Wheat ...	22
મુંબઈ ઇલાકાના ઘઉંનો પાક ...	૨૪	Crop forecast of wheat, Bombay Presidency	24
બ્રીટીશ શહેનશાહતમાં રૂની ખેતી ...	૬૮	Cotton Growing in the British Empire	68
સુદાનમાં રૂની ખેતી	૭૦	Cotton cultivation in Sudan...	70
ખેતીની કેળવણી	૧૨૩	Agricultural training... ...	123
હિંદુસ્તાનની નહેરોથી થતી ખેતીનું પરિણામ	૧૫૪	Results of Irrigation works in India...	154
મુંબાઇ ઇલાકાનો અળસી અને સરસવના ખીયાંનો પાક	૧૬૮	Crop forecast of Linseed and rapeseeds in the Bombay Presidency	168
પંજાબનો ઘઉંનો પાક	૧૬૯	Forecast of wheat crop in the Panjab	169
મીલસ્ટોક અને જુદી જુદી જાતના રૂ ની ખપતના આંકડા	૨૨૧	Mill Stock and consumption of all kinds of Cotton ...	221

વિષય.	પાનું.	Subject.	Page.
શેરડીના પાકની ચાહી	૨૬૪	Sugar cane crop forecast ...	264
દુનીયાંના ઘઉંના પાકના અડસટા ...	૩૬૧	Forecast of World's wheat crop	361
ભોંયસિંગના પાકનો અડસટો ...	૩૬૨	Groundnut crop forecast ...	362
૬ રેલ્વેઝ.		**6 Railways.**	
બ્રીટીશ રેલવેઝ	૨૦૭	British Railways in 1912 ...	207
હિંદી અને ઇંગ્લીશ રેલવેઓ ...	૨૧૮	Indian and English Railways	218
સીરીયલ લોડીંગ	૪૩૬	Serial Loading...	436
ત્રીજા વર્ગના ઉતારૂઓની હાડમારી ...	૫૦૩	Grievances of third Class passangers	503
નિઝામની રેલવે લાઇનપર ગાડીની અછત	૫૬૨	Shortage of wagons on the Nizam Guaranteed State Railways	562
૭ વેપારી કાયદો.		**7 Commercial Law.**	
પેટંટનો ભંગ કરવા બાબત ...	૧૨૩-૫૦૯	Enfingement of a Patent	123, 509
જાહેર લીલાંઉથી વેચાણ જમીનદારની મંજુરી	૩૬૫	Auction sale, Landlord's ... approval	365
રદ કર્યા વગરની સ્ટેમ્પવાળી પ્રૉમીસરી નોટ પુરાવામાં	૩૬૫	Admissibility of promissory note with stamp uncancelled.	365
અસીલના પૈસા ઉપર વકીલની સતા ...	૩૬૫	Pleader's rights to appropriate client's money without sanction	365
પાયોનીયર બેંક ચાલુ રાખવાનો હુકમ	૪૫૫	Mr. Macleod's Judgment on the Pioneer Bank Case... ...	455
બર્મા બેંકના ડીરેક્ટરો પાસેથી ફીની રકમ પાછી મેળવવા બાબત	૪૫૬	Refund of fees from the Burma Bank Directors	456
કોલ કરારનો ભંગ	૫૬૦	Breach of Contract	560
૮ ચેમ્બરને પુછવામાં આવેલા સવાલો.		**8 Opinions of the Chamber on public question.**	
વિલાયતી ટપાલના મેલ-બાબત ...	૨૧૨	Eastern Mail Service... ...	212
મુંબઇની ખીલવણીના સંબંધમાં ચેમ્બરનો મત	૨૫૭	Town Development	257
હિંદી વેપારી કોંગ્રેસ	૨૫૯	Indian Commercial Congress...	259
બેંકોને લગતો કાયદો, દેશી વેપારી ચેમ્બરનો અભિપ્રાય	૩૫૪	Proposed Banking Legislation, Native Chamber's Opinion...	354
દરિયાઇ મુસાફરોની સલામતીનાં સાધનો	૩૯૬	Life Saving Appliances ...	396
હિંદી કંપનીઓનો કાયદો સુધારવાના ખર્ડા ઉપર ઓન સર ઇબ્રાહીમ રહીમતુલ્લાની મીનીટ	૪૪૮	Hon. Sir Ibrahim Rahimtulla's Minute to the Select Committee's Report of the Indian Companies Act Amendment Bill	448

વિષય. પાનું.	Subject. Page
ઓડીટરોના નિયમો ઉપર ચેમ્બરનો મત ૫૪૫	Auditors Rules. Indian Merchants' Views 545
પંજાબ સીમેન્ટ કોન્ટ્રેક્ટ, દેશી વેપારી ચેમ્બરની અરજ ૫૪૭	Panjab Cement Monopoly, Indian Merchants' representation 547
૯ ચેમ્બરોનું કામકાજ.	**9 Proceedings of the Chambers.**
કરાંચી ઇન્ડીયન મરચન્ટસ એસોશીએશન... ... ... ૪૫૨-૫૫૨	Karachi Indian Merchants Association 452, 552
માનચેસ્ટર ચેમ્બર ઑફ કૉમર્સ ... ૪૦૧	Manchester Chamber of Commerce 401
દેશી વેપારી ચેમ્બરની કમિટીનું કામકાજ ૧૨ ૬૦-૧૦૮-૧૫૪-૨૧૦-૨૫૭-૩૦૨-૩૫૩-૩૯૪-૪૪૫-૪૯૦-૫૪૩	Proceedings of the Committee of the Indian Merchants Chamber 12, 60, 108, 154, 210, 257, 302, 353, 394, 445, 490, 543
બેંગાલ ચેમ્બર ઑફ કૉમર્સ... ૧૮-૨૬૨-૫૦૨	Bengal Chamber of Commerce 18, 262, 502
અપર ઇન્ડીયા ચેમ્બર ઑફ કોમર્સ ૧૯-૬૬-૪૦૨-૩૬૦-૨૬૧-૩૦૯	Upper India Chamber of Commerce 19, 66 402, 360, 261, 309,
કરાંચી ચેમ્બર ઑફ કૉમર્સ ... ૧૯-૬૫-૧૧૯-૧૬૨-૫૦૨	Karachi Chamber of Commerce 19, 65, 119, 162, 502,
મુંબઇ ચેમ્બર ઑફ કૉમર્સ ૨૦-૧૬૧-૨૬૦-૫૦૨	Bombay Chamber of Commerce 20 161 260 502,
પંજાબ ચેમ્બર ઑફ કૉમર્સ ૬૬	Panjab Chamber of Commerce 66
સધર્ન ઇન્ડીયા ચેમ્બર ઑફ કૉમર્સ ૬૬-૩૫૯	Southern India Chamber of Commerce 66, 359
લાહોર દેશી વેપારી મંડળ ૧૧૮	Lahore Deshi Beopar Mandal... 118
બર્મા ચેમ્બર ઑફ કૉમર્સ ... ૧૧૮-૪૫૩	Burma Chamber of Commerce 118, 453
દેશી વેપારી ચેમ્બરની વાર્ષિક સભા ૨૦૧-૨૦૫ ૩૪૪-૩૫૧	Annual Meeting of the Indian *Merchants Chamber* 201, 205, 344, 351,
વડોદરા વેપારી મંડળ ૨૦૫-૩૦૩-૩૬૦-૪૦૩ ૪૫૨-૫૦૩	Baroda Chamber of Commerce 205, 303, 360, 403, 452, 503,
મદ્રાસ ચેમ્બર ૨૫૮-૩૧૧-૩૫૯	Madras Chamber of Commerce 258, 311,359,
બોમ્બે શ્રોફ એસોસીએશન... .૨૬૮-૩૦૯	Bombay Shroff Association ... 268, 309
બરમીંગહામ ચેમ્બર ઑફ કૉમર્સ ૩૧૧-૪૫૧	Burmingham Chamber... 311, 451,
બેંકને લગતા કાયદાના ખરડા ઉપર મુંબઇ ચેમ્બરનો મત ૨૫૫	Bombay Chamber of Commerce on the proposed Banking legislation 255

વિષય	પાનું	Subject	Page.
૧૦ સરકારી કાયદાઓ અને ઠરાવો.		**10 Government Acts and Resolutions.**	
સેમ્પલ પેકેટોના વજન બાબત સરકારી ઠરાવ ...	૨૬૨	Government Resolutions Re increase of weights of sample packets	265
મુબઇ શહેર અને ટાપુને સુધારવાની કમીટી ...	૨૬૭	Bombay Development Committee	267
નહેરોને લગતા ખર્ડો	૨૬૭	Canals A Bill re ...	267
ટરપેન્ટાઇનમા થતી સેળભેળ બાબત ઠરાવ	૩૧૫	Adulteration in Terpentine	315
કપનીના ઑડીટરો બાબતનો ઠરાવ .	૪૫૭	Notification re auditors	4.7
જૉઇન્ટ સ્ટૉક કપનીઓના હિસાબ તપાસનારાઓના સબધમા ઘડા કાઢવામા આવેલા કાનુનો	૪૯૩	Auditor's Rules	493
નાશકારક જતુઓના સબંધમા સરકારી ઠરાવ ...	૫૧૦	Government Resolution Re Inspects	-10
૧૧ પરચુરણ.		**11 Miscellaneous**	
વ્યાપારની મહુત્વતા ...	૪	Dignity of Business ...	4
પરદેશમા વેપારી એજન્સીઓ સ્થાપવાની . અગત્યતા	૭	Value of Commercial Agencies in foreign Countries ...	7
ભાવનગરના ઑન મી० પટણીના સ્મારક ફડમાથી સ્થાપવા ધારેલી ઉદ્યોગશાળા	૧૪	Hon'ble Mr Pattani's Memorial, Proposed Technical Institute, .	14
જુવાન કેદીઓ માટે બોરસ્ટલ રૂઢીના કેદખાના	૨૧	Borstal system prisons for Young offenders ...	21
મોઘવારી .	૫૨	High prices ..	52
વેપાર ઉદ્યમ કેમ ખીલવવાં	૫૬-૧૦૦	How to increase business	56-100
પેટટ ઑફીસનો રીપોર્ટ ...	૫૭	Report of the Patent office ...	57
હિદી અફીણની મહેસુલ, સર જ્યૉર્જ બર્ડવુડનો લેખ	૬૯	Sir George Birdwood on Indian opium Revenue ...	69
ઇન્ડસ્ટ્રીયલ અગર કમર્શીયલ કૉંગ્રેસના ફાયદા ..	૧૦૨	Commercial Congress, its advantages	102
કલકત્તા મ્યુનિસિપાલીટીમા વેપારી પ્રતિનિધિઓ	૧૦૪	Commercial Representation in Calcutta Municipality ..	104
ડેયરીના ધધામા પરસ્પર સહાયકારક મડળોની જરૂર	૧૧૭	The need of Co operative Dairy Societies	117
ચેકને લગતો કાયદો બધા દેશોમા એક સરખો કરવા બાબત ...	૧૨૦	Uniform Cheque Law	120
વેપારી કૉંગ્રેસનું બધારણ	૧૫૦-૨૧૨	Commercial Congress, its constitution ...	150-212
સ્વદેશી હિલચાલ બાબત બગાળાના ગવર્નરના વિચારો	૧૫૩	H. E the Governor of Bengal on Swadeshism .	153
અમેરિકાના જકાતના ધોરણમા સુધારા	૧૫૫-૨૧૯	Tariff Reform in America	155-219
લેન્ડ રેકલેમેશન અને મેલેરીયા ..	૧૫૭	The relation between Land reclamation and Malaria	157-159
હિદના કારખાના	૧૫૯	Factories in India ...	159

વિષય.	પાનું.	Subject.	Page
ઇસ્ટર્ન ડેવેલપમેન્ટ કોરપોરેશન લીમીટેડ	૧૬૦	Eastern Development Corporation Limited	160
સેઈફ્ટી મેચીઝની આયાત	૧૬૨	Safety Matches, their imports	162
ચેમ્બર ઑફ કૉમર્સ અને દેશી કાપડના વેપારીઓની મંડળી વચ્ચે એમ્પાયર નીમવા બાબતનું લખત... ...	૧૬૩	Agreement re appointment of Umpires made between the Bombay Chamber & Native Piece-goods Merchants' Association	163
હિંદી તારખાતું	૨૦૪	Indian Telegraph Department	204
મુંબઇ ઇલાકાનાં રજીસ્ટ્રેશન ખાતાંનો રીપોર્ટ	૨૧૬	Report of the Registration Department Bombay ...	216
રબરના વેપારની સ્થિતિ	૨૪૯	Outlook for Rubber	249
ચામડાંમાં થતી સેળભેળ બાબત લંડનના વેપારીઓનો ગભરાટ	૨૬૪	Adulteration in Leather, London Merchants' complaints...	264
જાપાનની ટપાલ ખાતાંની સેવીંગ્ઝ બેંકો	૨૬૪	Postal Savings Banks in Japan	264
હીંદી ચલણને લગતા સવાલો ઉપર મી. વેબ	૨૬૬	Mr. M. De. P. Webb on Indian Currency questions... ...	266
વેપારની મંદી	૨૬૯	A business Ricession... ...	269
યુરોપનો મેલ અઠવાડીયામાં બે વાર દોડાવવા બાબત...	૩૦૭	By-weekly Mails	307
ઇમ્પીરીયલ કસ્ટમ સરવીસ	૩૧૩	Imperial Custom Service ...	313
નાના સિક્કાઓની ખપત	૩૧૪	Small Coins	314
પારલામેન્ટની વેપારી કમિટી ..	૩૧૫	Parliamentary Commerce Committee	315
વેપારી ખબરો માટેની કમિટી ...	૩૧૫	Commercial Intelligence Committee	315
વેપારી ચેમ્બરો	૩૪૦	Chambers of Commerce ...	340
દેશી સાહસોની નિષ્ફળતા તે ઉપર રાખવો જોઇતો અંકુશ	૩૪૩	Swadeshi enterprises, causes of their failures ...	343
ઉદ્યોગ હુન્નરને લગતું કૉન્ફરન્સ, ઠરાવો	૩૪૮	Indian Industrial Conference Resolutions	348
વેપારી પત્રો અને જાહેર ખબરો ...	૩૫૧	Financial Papers and Advertisements	351
મોંઘવારીનું દેશ પરદેશનું કૉન્ફરન્સ ...	૩૯૧	International Conference on the cost of living	391
એક સરખા તોલ માપ બાબતમાં મુંબઇ ચેમ્બરનો મત	૪૦૨	Bombay Chamber on the Standard disation of weights and measures	402
પનામાની નહેરનો એનજીનીયર મી. ગટલ્સ	૪૦૪-૪૩૯-૫૦૫-૫૫૦	Mr. Goethles Pannama Canal Engineer ... 439, 404, 505,	550
પ્લેટીનમ ધાતુની પેદાશ	૪૧૦	Output of Platinum	410
દશાંશની રીત	૪૩૮	The Metric System	438
દેશી વેપારી ચેમ્બર તરફથી વાઇસરોયને અપાએલું માનપત્ર	૪૪૧	Indian Merchants Address to H. E. Lord Hardinge ...	441
ખેતીની જમીનનો રસકસ	૪૫૭	Productivity of the Soil ...	457
જોડીયા પ્રાંતમાં ઇન્ડીયન ચેમ્બર ...	૪૫૮	Indian Chamber in the united Provinces	458

વિષય.	પાનું.	Subject.	Page.
બેંકીંગ લેજીસલેશન ઉપર દેશી કાપડના વેપારી મંડળીનો મત	૪૫૯	Pice-goods Merchant's Association on Banking legislation	459
આગનો અટકાવ	૪૮૭	Fire Proofing a City	487
આવક વેરો	૪૯૧	Income Tax	491
નવી ગોદીમાં કસ્ટમની ગોઠવણ ...	૪૯૪	Custom arrangements in the new Docks	494
કોલાબાની આગો, કેટલીક હકીકત ...	૪૯૬	Recent Fires at Colaba, certain facts...	496
હિંદુસ્થાનમાં જુના કપડાં આયાત થાયછે તે બાબત ઓ. રાયસીતાનાથ રાયબહાદુરનો સવાલ	૫૦૦	Hon. Rai Sitanath Rai Bahadur questions in the Legislative Council Re used Clothes ...	500
કરન્સી કમીશનના રીપોર્ટ નીચે શર જેમ્સ બેગબીની મીનીટ	૫૦૬	Sir James Begbee's minute under the Currency Commission Report	506
ટપાલની સેવીંગઝ બેંકમાં અનામત મુકવાના ધોરણમાં સુધારો ...	૫૦૭	Amendments in the Postal Savings Banks deposit rules	507
હિંદુસ્તાનમાં સોના નાણાંનું ચલણ ...	૫૩૬	Circulations of Sovereigns in India	536
સ્વીટઝરલાન્ડનાં લોકોની બચત ...	૫૪૨	Savings in Switzerland ...	542
નોકરી અને તેની યોગ્યતા	૫૪૮	Service and its social States ...	548
દુનીયાંના નાણાં સંબંધી અગવડો ...	૫૫૬	World's monitary condictions	556
રીવ્યુઝ. ૧૨		**12 Reviews.**	
સુવાસિની સરલા ભાગ ૧	૧૭	Suvasini Surla Part I ...	19
પ્રભાત	૨૨૦	Prabhat (Dawn)	220
સસ્તું સાહિત્ય	૩૧૮	Sastun Sahitya	318
સાહિત્ય	૩૧૯	Sahitya	319
દાવડાની પેટંટ અબરખની ચીમનીઓ	૩૧૯	Davda's Patent Chimneys	319
ધી બોમ્બે કોટન માર્કેટ મન્થલી ડાયાગ્રાફીક રીપોર્ટ	૪૧૧	Bombay Cotton Marks monthly Diagraphic Report	411
મચ્છરો અને મેલેરીઆ તાવ ...	૪૧૨	Mosquitoes and Malaria ...	412
ઑડીટર્સ ફ્રેન્ડ	૫૬૨	Auditor's Friend	562

૧૩ દરેક મહીને નીચેની બાબતોના આંકડા પણ આપવામાં આવ્યા હતા–જોઈન્ટ સ્ટોક કંપનીઓ પેટ્રો, સુતર અને ખાંડની આયાત, સ્પીનીંગ અને વીવીંગ, હિંદુસ્તાનનો દરીયાઈ વેપાર, ગોદીમાં માલનો જથ્થો, ખાંડની જકાત વિગેરે.

13 Each Number of the Journal contained also the Following Statisties:—

Joint Stock Companies, Imports of Yarn, Spinning & Weaving Returns, Imports of Sugar, Imports of Silver & Gold, Sea borne Trade & Tariff Valuation of Sugar of India.

૧૪ નીચેની બાબતો પણ દર મહિને આપવામાં આવતી હતી–ટુંકી નોંધ, વેપારી ખબરો વેપારી બાતમી અને ટ્રેડ રજીસ્ટર.

14 The following also formed a regular feature of the Journal:—

Short Notes, Commercial Intelligence, Trade Register &c.

Registered No. B. 810.

JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૭ મું જુલાઇ ૧૯૧૪. VOL. VII. JULY 1914. અંક ૧ લો. No 1.

અનુક્રમણિકા.

વિષય	પાનું.
૧ અમો પોતે	૪
૨ આપણી વિમા ઉતારનારી સંસ્થાઓ	૫
૩ હિંદના માહેલા ભાગના વેપારની સ્થીતિમા ફેરફાર	૭
૪ ગામડાની તંદુરસ્તી	૮
૫ દેશી વેપારી ચેમ્બરની કમીટીનુ કામકાજ	૧૧
૬ ઔદ્યોગિક અને વેપારી નોધ ...	૧૬
૭ બીજી વેપારી ચેમ્બરો	૨૦
૮ પનામાની નહેરનો એનજીનીયર મી૦ ગટલ્સ ..	૨૧
૯ નોકરી અને તેની યોગ્યતા	૨૩
૧૦ વેપારી ખબરો	૨૫
૧૧ દાણાના વેપારીઓની મંડળીનો વિભાગ	૨૯
૧૨ ખાંડની જકાત વખતે આંકેલી કીમત	૩૧
૧૩ જોઇન્ટ સ્ટૉક કંપનીઓ	૩૨
૧૪ નવા પેટંટો	૩૫
૧૫ પરદેશી ખાંડની આયાત	૩૭
૧૬ સુતર અને સુતરાઉ કાપડના આંકડાઓ	૩૮
૧૭ સુતરની આયાત .	૩૯
૧૮ ઇ. સ. ૧૯૧૪ના એપ્રીલ માસને માટે પોર્ટટ્રસ્ટ વેરહાઉસમાંથી માલ અપાણો તેની સરખામણી કરનારા આંકડા .. .	૩૯
૧૯ સોના રૂપાની આયાત તથા નિકાશના આંકડા	૪૦
૨૦ હિંદુસ્તાનનો દરીયાઇ વેપાર	૪૧
૨૧ વેપારી બાતમી	૪૫

INDEX

Subjects	Page.
1 Ourselves..	4
2 Indian Insurance Companies .	5
3 India's Internal Trade . .	7
4 Rural Hygiene	9
5 Excerpts from the Proceedings of the Committee	11
6 Commercial and Industrial Notes	16
7 Other Chambers	20
8 Mr Goethles, Pannama Canal Engineer	21
9 Service, its Social Status .. .	23
10 Commercial News	25
11 The Grain Merchants' Association Section . . .	29
12 Tariff Valuation of Sugar .	31
13 Joint-Stock Companies .	23
14 New Patents	35
15 Foreign Imports of Sugar .	37
16 Spinning & Weaving Returns . .	38
17 Imports of Cotton Yarn .. .	39
18 Statement of Traffic at Port Trust in April 1914	39
19 Imports & Exports of Gold & Silver	40
20 Sea borne Trade of India . . .	41
21 Commercial Intelligence	45

જાહેર ખબરની અનુક્રમણીકા.

જાહેર ખબર આપનારનું નામ	પાનું.
વેસ્ટ એન્ડ વૉચ કુંપની	૧ એ
ડ્રુએટ ચવના એન્ડ કંપની.	૨ એ
મેસર્સ ધૈર્યવાન બ્રધર્સ	૩ એ
પી. કાકુની કંપની	૪ એ
હુન્નરો દર્શક મંડળ	૫ એ
ડાકટર ઈચ્છાપોરીયા	૫ એ
એમ. એલ. ઠોસર...	૫ એ
રીયો કેમીકલ કુાં...	૬ એ
આયૉનિક ફારમસી	૭ એ
ટેકનોકેમીકલ લેબોરેટરી	૭ એ
મોતીલાલ મુળચંદ અન્ડ કુંપની... ...	૮ એ
વી. કે. રાનડે.	૮ એ
માણેકલાલ ન. દમણીઆ	૮ એ
ધી સ્ટાર ઇન્ડસ્ટ્રીયલ વર્કસ	૮ એ
એન. પોવેલ અને કું....	૯ એ
વૈદ્ય હરગોવિન્દ હરિદત્ત ઠાકર	૧૦ એ
ડાકટર બાટલીવાલા	૧૦ એ
એ. ઇ. પાટનવાલા	૧૧ એ
જે. વી. રૂપારેલ	૧૧ એ
ફીરોઝ એમ દસ્તુરની કું.	૧૨ એ
ડાકટર કેશવલાલ મોતીલાલ	૧૩ એ
ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ	૧૪ એ
ટુંકી જાહેર ખબરો	૧૫ એ
ભીખા કલ્યાણજીની કુાં	૧૬ એ
ધી ઇન્ડીયન મર્કન્ટાઈલ ઇન્સુરન્સ કુ. ...	૧૭ એ
હીરેડીયા એન્ડ કંપની	૧૮ એ
ચુડગર દાયાભાઇ ત્રીભોવનદાસ... ...	૧૮ એ
નાથાલાલ જ. ઉપાધ્યાય	૧૮ એ
હરજી મુલજીની કુંપની	૧૯ એ
દિલ્લીવાળા લાલા બિસનદયાળ ધરમદાસ ...	૨૦ એ
કોઠારી સુતરીઆની કંપની	૨૧ એ
સી. ભોગીલાલની કુાં૦	૨૨ એ
મોહનદાસ કમળશી	૨૨ એ
ધી સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇંડીયા લી. ...	૨૩ એ
ધી સ્ટાન્ડર્ડ ઈલેક્ટ્રીક કંપની	૨૪ એ
ઝવેરી એન્ડ કંપની	૨૫ એ
ધી સ્ટાન્ડર્ડ બેંક લી.	૨૬ એ
મોહનલાલ એન્ડ કાનજી	૨૭ એ
યુનીવરસલ એડવરટાઇઝીંગ કુાં	૨૭ એ
શ્રી અંબીકા ભોજનશાળા	૨૮ એ
ચાંદલીઆ કંપની	૨૯ એ
દીનશાહ એમ દસ્તુર	૩૦ એ
ડૉ૦ ધાકજી ભાણજી સાવંત	૩૦ એ
એલેમ્બીક કેમીકલ વર્કસ કું.	૩૧ એ
વી. સી. દસ્તુરની કુાં	૩૨ એ

INDEX.

NAME OF ADVERTISER.	Page.
West & Watch Co.	1 A.
Druwet Chowna and Co. ...	2 A.
Messrs. Dhairyavan Brothers.	3 A.
P. Kakoo & Co.	4 A.
Hoonuaro Darshak Mandal...	5 A.
Dr. Ichhaporia...	5 A.
M. L. Thosar	5 A.
Rio Chemical & Co.	6 A.
Ionic Pharmacy	7 A.
Techno-chemical Laboratory ...	7 A.
Motilal Mulchund & Co. ...	8 A.
V. K Rannade	8 A.
Maneklal N. Damania... ...	8 A.
The Star Industrial Works ...	8 A.
N. Powell & Co.	9 A.
Vaidya Hargovind Haridatta Thakar	10 A.
Dr. Batliwala	10 A.
A. E. Patanvala	11 A.
J. V. Ruparel	11 A.
Phiroze M. Dustoor & Co. ...	12 A.
Dr. Keshavlal Motilal	13 A.
The Lukshimi Art Printing works	14 A.
Short Advertisements	15 A.
Bhica Cullianji & Co.... ..	16 A.
The Indian Mercantile Insurance Co.	17 A.
Hiredia & Co.	18 A.
Choodgar Dahyabhai Tribhowandass	18 A.
Nathalal J. Oopadhyaya ...	18 A.
Hurjee Mulji & Co.	19 A.
Delhiwala Lala Bisandayal D.	20 A.
Kothari Sutaria & Co... ...	21 A.
C. Bhogilal & Co	22 A.
Mohandas Kamalshi	22 A.
The Central Bank of India Ltd.	23 A.
The Standard Electric & Co ...	24 A.
Zaveri & Co.	25 A.
The Standard Bank Ltd. ...	26 A.
Mohunlal & Kanji	27 A.
Universal Advertising Co. ...	27 A.
Shri Ambica Bhojan Shala ...	28 A.
Chandalia & Co.	29 A.
Dinsha M. Dastur	30 A.
Dr. Dhakji Bhanji Savant ...	30 A.
Alembic Chemical Works Co ...	31 A.
V. C. Dastoor & Co.	32 A.

લુકમાનજી ઇસમાલજી અત્તરવાળા ... ૩૩ એ
કે. ટી. ડોંગરે અને કું. ... ... ૩૩ એ
જેમ્સ કું૦ ... ... ૩૩ એ
ગોદરેજ બ્રધરસ ... . ૩૪ એ
છગનલાલ લલ્લુભાઇ શાહ દેશીનામાવાળા ... ૩૫ એ
વાઇ. એલ. ભંડારકર ... ... ૩૫ એ
રાજા એન્ડ કંપની ... ... ૩૬ એ
લાલા કન્હીયાલાલ એન્ડ સન્સ ... ... ૩૭ એ
ધી કૉસમોપોલીટન બેંક લીમીટેડ ... ૩૮ એ
મેસર્સ ટી. મુરીજમલ એન્ડ કું. ... ૩૯ એ
જુગતરામ અને કંપની ... ... ૪૦ એ
મંત્રી હિંદુ અનાથાશ્રમ ... ... ૪૧ એ
ધી બોમ્બે એસ્યુરન્સ કંપની. ... ... ૪૧ એ
વીઠલ પરશોતમ એન્ડ સન્સ ... ... ૪૨ એ
મણીશંકર ગોવિંદજી ... ... ૪૩ બી
ડા. કાળીદાસ મોતીલાલ ... ... ૪૪ બી
રાજવૈદ્ય નારણજી કેસવજી ... ... ૪૪ બી
ડી. સી. ઉમરીગરની કું૦. ... ... ૪૫ બી
રાજજોશી અંબાદતજી મહાદેવજી ... ૪૬ બી
સાર્વજનીક પુસ્તકાલય ... ... ૪૭ બી
ડૉ. ડી. રાઇટર એન્ડ કું. ... ... ૪૭ બી
બરેટની બુરો ... ... ૪૮ બી
રેમિંગટન ટાઇપરાઇટર કું૦ ... ... ૪૯ બી
રાવલ કંપની ... ... ૫૦ બી
ધી ઇસ્ટ એન્ડ વેસ્ટ ઇનસ્યુરન્સ કું. લી. ... ૫૦ બી
ઓ. ડી. કેમીકલ કું. ... ... ૫૧ બી
ધી તાંદુર એન્ડ શાહબાદ સ્ટોન કંપની ... ૫૨ બી
આનંદવટી ... ... ૫૨ બી
જીવનલાલ અમરશી મહેતા ... ... ૫૨ બી
ગોવિંદજી વસનજી ... ... ૫૩ બી
ડાક્ટર દુબલ ... ... ૫૪ બી
ઇ એસ. માલાની કુંપની ... ... ૫૫ બી
મંગલદાસ મનસુખલાલની કું૦ ... ૫૬ બી
નોકર એજન્સી ... ... ૫૬ બી
ગોદરેજ બ્રધર્સ ... ... ૫૭ બી
ગોવિંદજી દામોદરની કું૦ ... ... ૫૭ બી
સપટ કંપની ... ... ૫૮ બી
ગુલામહુસેન ઇશમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ ... ૫૯ બી
ધી ઇન્ડીયન એનજીનીયરીંગ કું. ... ૬૦ બી
હાતમભાઇ ગુલામહુસેન એન્ડ બ્રધર્સ .. ૬૧ બી
હરિચંદ મછારામ એન્ડ સન્સ ... ૬૨ બી

Lookmanji Esmalji Attarvala. 33 A.
K. T. Dongre & Co. ... ... 33 A.
James Co. ... ... 33 A.
Godrej Brothers ... ... 34 A.
Chhaganlal Lalubhai Shah D. 35 A.
Y. L. Bhandarker ... ... 35 A.
Raja & Co. ... ... 36 A.
Lala Kanialal & Sons... ... 37 A.
The Cosmopolitan Bank Ltd... 38 A.
Messrs. T. Murijmal & Co. 39 A.
Jugatram & Co ... ... 40 A.
Mantri Hindu Anathashram 41 A.
The Bombay Assurance Company 41 A.
Vithal Purshotam & Son ... 42 A.
Manishanker Govindji . 43 B.
Dr. Kalidas Motiram ... ... 44 B.
Raj Vaidya Naranji Keshavji 44 B.
D. C. Umarigar & Co. ... 45 B.
Raj Joshi Ambadatji Mahadevji. 46 B.
Sarvajanic Poostakalaya ... 47 B.
Dr. D. Writer & Co. ... 47 B.
Barat's Bureau ... ... 48 B.
Remington Typewriter Co. ... 49 B.
Raval & Co. ... ... 50 B.
The East and West Insurance Co Ltd 50 B.
O. D. Chemical Co. ... ... 51 B.
The Tandur & Shahbad Stone Co 52 B.
Anandvati ... ... 52 B.
Jivanlal Amarsi Mehta ... 52 B.
Pandit Kartantic ... ... 52 B.
Govindji Vasanji ... ... 53 B.
Dr. Doobal ... ... 54 B.
E. S. Mala & Co. ... ... 55 B.
Mangaldas Mansukhlal & Co.... 56 B.
Servants Supplying Agency ... 56 B.
Godrej Brothers ... ... 57 B
Govindji Damodar & Co. ... 57 B.
Sapat & Co. ... ... 58 B.
Gulamhusein Ismalji & Bros ... 59 B.
The Indian Engineering & Co. 60 B.
Hatambhai Gulamhusein & Bros. 61 B.
Harichand Manchharam & Sons. 62 B.

અમો પોતે.

આ માસીકમાં બહારથી આવેલા લેખો માટે અમે જવાબદાર નથી.

આ માસીકનું લવાજમ મુંબઈના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂ. ૩ ત્રણ તથા બહાર ગામના ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક રૂ. ૩—૬—૦ ત્રણ છ આના પોસ્ટેજ સુદ્ધાં રાખવામાં આવ્યું છે છુટક નકલ એકના આના ૪ ચાર નમુનાની કોપી મફત મોકલવામાં આવતી નથી.

આ માસીકમાં જે જાહેર ખબરો છે તેમાં કંઇ ફેરફાર સુચવવો હોય યાતો કાઢી નાંખવી હોય તો આવી જાતની ખબર આગલા મહિનાની ૨૦ મી તારીખ પહેલાં આપવી જોઇએ. નહિતર તે પ્રમાણે કરવું બની શકશે નહિ.

OURSELVES

અમો પોતે.

આજના અંકની સાથે અમો અમારા સાતમા વર્ષમા પ્રવેશ કરીએ છીએ આ માસિક જયારે આ ચેમ્બર તરફથી શરૂઆતમા કાઢવામા આવ્યુ ત્યારે તેનો હેતુ એવો હતો કે આપણા દેશી વેપારી બધુઓનો ઘણો ખરો ભાગ ગુજરાતી જાણનાર હોવાથી અને દેશ દેશના વેપાર સંબધી હકીકતો ઘણીખરી ઇંગ્રેજી ભાષામા પ્રગટ થતી હોવાથી તે વેપાર ઉપયોગી માહેતીઓ આપણા ગુજરાતી જાણનાર વેપારી બધુઓની જાણમા લાવવી અને પરદેશના વેપારની રૂઢીઓ, તેમના દેશના વેપારની સ્થીતિ, તેઓ પોતાનો વેપાર કેમ આગળ વધારે છે, બીજા દેશોમા આપણા વેપાર વિષે શુ બોલાય છે વિગેરે હકીકતો તેમના ધ્યાન ઉપર લાવવાનો મુખ્ય હેતુ હતો તે ઉપરાત જુદા જુદા હુન્નર ઉદ્યોગને લગતી હકીકત પ્રગટ કરવાનો પણ હેતુ હતો આ બન્ને મુખ્ય હેતુઓ પાર પાડવા બનતો પ્રયાસ કરવામા આવે છે અને અમારા સુજ્ઞ વાચકો જે નિયમિત રીતે આ માસિક વાચતા હશે તેઓના જાણવામા હશે કે તે હેતુઓ પાર પાડવામા અમો કેટલે અંશે સફળ થયા છીએ અમારૂ કામ હકીકત સ્પષ્ઠી કરી અમારા વાચકગણોની આગળ રજુ કરવાનુ છે તેનો લાભ લેવો તે તેમના હાથમા છે. અમારા માસીકમા વેપારી બાતમીઓ જે પ્રસિદ્ધ કરવામા આવે છે તેથી ઘણા વેપારીઓને ફાયદો થાય છે અને આ બાતમીઓદ્વારા આ માસિક વેપારીઓને ઘણુ ઉપયોગી થઇ પડવા વકી છે પણ જો તેનો યોગ્ય ઉપયોગ અને લાભ લેવાય તોજ આ માસિકની અદર ટુકી વેપારી ખબરો, હુન્નર ઉદ્યોગ અને વેપારને લગતી નોંધો અને વેપારી કેસો આપવાની યોજના દાખલ કરવામા આવી છે અમો આશા રાખીએ છીએ કે તે યોજના અમારા વાચકવૃદને અનુકુળ જણાતીજ હશે આ માસિકમા દેશી વેપારી ચેમ્બરની કમિટીના કામકાજમાથી ઉતારા આપવામા આવે છે તથા નામદાર સરકાર તરફથી આ ચેમ્બરને જે જે સવાલો અભિપ્રાય માટે મોકલવામા આવે છે તે સવાલો ઉપર આ ચેમ્બર જે અભિપ્રાય લખી મોકલે છે તે આપવામા આવે છે કે જેથી અમારા વેપારી ભાઇઓ તેઓના પ્રતિનિધિ રૂપ ગણાતી આ ચેમ્બર વેપારી આલમનો મત કેવી રીતે અને કયા રૂપમા નામદાર સરકાર આગળ રજુ કરે છે તે ઉપરાત બીજી ચેમ્બરો પણ તે બાબતો ઉપર શુ શુ મત ધરાવે છે તે પણ આપવામા આવે છે જેથી આપણા શિવાયના બહારના વેપારીઓ તે બાબતમા શુ ધારે છે તે પણ જાણી શકાય, આ ઉપરાત દર માસ ખાડની જકાતના આકડા, ખાડની આયાતના આકડા, મુબઇના બારામા માલનો જથ્થો કટલો છે તેના આકડા, સુતર કાપડના આકડા, નવા પેટંટો, તથા દરિયાઇ વેપારના આકડા આપવામા આવે છે વેપાર સબધી ઉપરની હકીકત વેપારીઓને હરહમેશ જાણવા યોગ્યજ છે અમારા માસિકનો ફેલાવો હિંદુસ્તાનના જુદા જુદા ભાગમા, બર્મા, ચીન જાપાન અને આફ્રીકા સુધી કે જયા આપણા સાહસિક વેપારીઓ વેપાર અર્થે ગયેલા છે ત્યા સુધી સઘળે થયેલો છે આ માસિકને સારૂ ઉત્તેજન અપાવવા માટે અમો અમારા સુજ્ઞ ગ્રાહકોનો આભાર માનીએ છીએ પહેલા માસિકની ૮૦૦ નકલો નિકળતી હતી અને અત્યારે તેની ૧૫૦૦ નકલો નીકળે છે તેજ બતાવી આપે છે કે માસિક વેપારીઓમા કેટલુ લોકપ્રિય થતુ જાય છે અમારા માસિક માટે હુન્નર ઉદ્યોગો બાબત અને વેપારી લાઇનો સબધિ લેખો લખી મોકલવા માટે મી સુમન્સ ધ્રુવ મી જે એલ ડી ભારભાયા મી દમણીયા અને માસિક માટે પનામા નહેરના એનજીનીયર મી ગટલ્સના જીવન વૃતાતનુ ભાષાતર કરી આપવા માટે મી નવીન એન ડીવેચાનો તથા અન્ય લેખકો જે અવાર નવાર લેખો મોકલતા રહે છે તેમનો, આભાર માનવાની અમો અત્યારે તક લઇએ છીએ અમે આશા રાખીએ છીએ કે, વેપાર ઉદ્યોગ સબધી ખાસ જ્ઞાન ધરાવનાર અમારા અન્ય બધુઓ પણ અમારા માસિકદ્વારા પોતાના જ્ઞાનનો લાભ વેપારી આલમને આપવા પ્રયત્નવાન થશે અને અમારા વેપારી બધુઓ પણ પોતાના વ્યવહારિક જ્ઞાનનો લાભ અન્ય ભાઇઓને આપવા ખાતર પોતાની લાઇનો પર લેખો લખી મોકલશે તો તે અમો ઉપકાર સાથે સ્વીકારશુ અસ્તુ —

INDIAN INSURANCE COMPANIES.

આપણી વીમો ઉતારનારી સંસ્થાઓ.

વીમાની કંપનીઓ માટે ઉઘાડું રહેલું વિશાળ ક્ષેત્ર.

કાર્યવાહકોની ન્યુનતા !

[૨]

(લખનારઃ-મી૦ જેકીસન લ. દુ. બારભાયા)

આ માસિકના ગયા મહિનામાં પ્રગટ થએલા આ વિષયના હફતામાં મ્હેં વીમા કંપનીઓ માટે જેમ બને એમ વધુ પ્રમાણમાં પોતાનો વિસ્તાર કરવાની આવશ્યકતા બતાવી છે, હવે જીંદગી અને આગ તેમજ દરીયાઇ વીમાનું નુકશાન માથે ખેડવામાં શો તફાવત છે તેને પ્રથમ હાથ ધરીશ.

જીંદગીના વીમાના દરો દરેક કંપની તરફથી પોત પોતાના જુદા જુદા ઠગવવામાં આવે છે અને તેની ગણત્રી એવો રીતની કરવામાં આવે છે કે અમુક વર્ષને માટે વાર્ષીક જે રકમ લેવામાં આવે તે એટલાં વર્ષમાં વ્યાજ સાથે મળીને જોખમની રકમ કરતાં ઘણી વધુ થઇ પડે. એટલે કુંપની તે મુદત વિત્યાબાદ વીમો ઉતારનારી વ્યકિતને તેની હૈયાતીમાં અગર હૈયાતી બાદ વીમો ઉતારવાની જે રકમ ભરી આપે તે ઉપરાંત કંપની સારૂં નાણું બચાવી શકે છે. જે જોતાં કંપની જે જોખમ ખેડે છે તે માત્ર વીમો ઉતારનારી વ્યક્તિના તાત્કાલીક મરણનુંજ. છતાં એ પણ વાત ધ્યાનમાં રાખવાની છે કે જીંદગીનો વીમો ઉતારનારી સંસ્થા વ્યક્તિની હૈયાતી સુધીનો વીમો લે છે એટલે જે વ્યક્તિએ આ દુનિયામાં જન્મ લીધો છે તે કોઇ વખતે વહેલી યાતો મોડી મરવાની તો ખરીજ અને તે હિસાબે વહેલા કિંતુ મોડા વીમાનાં નાણાં કંપનીએ ભરી આપવાં ખરાંજ.

પરંતુ આગ અને દરિઆનું જોખમ ઉતારનાર કંપનીઓ માટે તેમ નથી. પ્રથમ જે માલ અગર મીલકતનો વીમો લેવામાં આવે છે તે વીમાના દર મુખ્યત્વે સર્વ કંપનીઓના સરખાજ હોય છે અને વીમો અમુક મુદતને માટે ઉતારવામાં આવે છે કારણકે આગ અને દરીઆના નુકશાન સામેનો વીમો નિર્જીવ વસ્તુનો હોય છે એટલે તેની હૈયાતી માટે મૃત્યુવશ થવાનો સંભવ રહેતોજ નથી અને તેથી કરીને તે મુદત વીતી જઇને તે દરમ્યાન જો નુકશાન ન લાગ્યું તો કંપનીને ફાયદોજ. છે. છતાં દીલગીરીની વાત છે કે આ સિદ્ધાંતો સર જયારે પરદેશી કંપનીઓ નફો કરે છે ત્યારે અત્રેની કંપનીઓ નુકશાન કરે છે અને તેમ થવાનાં મુખ્ય કારણો નીચલાં છેઃ—

૧. જે સંસ્થાઓ (માત્ર વીમાનીજ નહિ પણ બેંક, મીલ વિગેરે દરેક) ઉભી કરવામાં આવે છે તે અમુક વ્યક્તિ પોતાના લાભને ખાતર ઉભી કરે છે.

૨. જો અમુક વ્યકિતના લાભ માટે ઉભી ન થઇ હોય તો તે અમુક વિભાગના લોકો તરફથી ઉભી કરવામાં આવે છે કે જે વિભાગમાંથી ભાગ્યેજ કોઇ સંસ્થાનું કામકાજ જાણતો હોય.

૩. ડાયરેકટરોમાંથી ભાગ્યેજ કોઇ સંસ્થાના કામકાજનું ઉંડાણ અને તેનું ખરૂં રહસ્ય જાણતો હોય. અને તેથી કાંતો અમુક એક વ્યકિત જેમ દોરે તેમ દોરાય છે, અને નહિતો કે એવા કાર્યાધીકારીની નીમણુક કરે છે કે જેને માત્ર એકજ દેશ, એકજ વિભાગનું અને તે પણ નહિં જેવુંજ જ્ઞાન હોય, અને તેથી "ઉજડ ગામમાં એરંડો પ્રધાન" બની તે કાર્યવાહક ખાટા કુંફાટા મારનારો અગ્નીરથ (ઇનજીન)

એક નામ હમેશાં યાદ રાખ

જ્યારે પણ તમોને વીજળીની લાઈટ માટે ફીટીંગ કરાવવું હોય, વીજળીક પંખાઓ, કૉલ બેલો, લેમ્પો, મોટર વગેરે કાંઈપણ વીજળીનો સામાન જોઈતો હોય ત્યારે અમારૂં નામ યાદ રાખવાથી તમોને ઘણોજ લાભ થશે

અમારે ત્યાં તરેહવાર જાતનો

ઘણોજ ખાત્રીનો વીજળીની લાઇટ વગેરેને લગતો દરેક જાતનો સામાન

હમેશાં મોટા જથામાં તૈયાર રહે છે.

જેવા કેઃ—

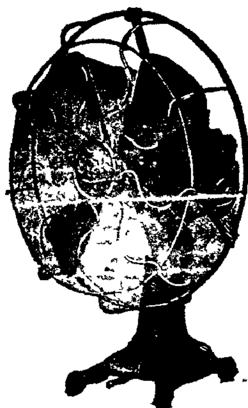
૧ મેટલ ફીલામેન્ટ લેમ્પ.

૨ કારબન લેમ્પ.

૩ જુદી જુદી સાઈઝનો વાયર.

૪ ફ્રેસીંગ.

૫ ઈનસ્યુલેટર્સ, કલીટસ વગેરે, વગેરે.

પંખાઓ વગેરે

૧ સીલીંગ ફેન્સ.

૨ ટેબલ ફેન્સ.

સાદા તથા ઓસીલેટીંગ

૩ ઇલેકટ્રીક કૉલબેલ્સ.

૪ પૉકેટ લેમ્પસ.

૫ રંગ બેરંગી શેડસ.

મોટર, વગેરે.

આ સઘળો માલ યુરોપમાં અમારી જાતિ દેખરેખ નીચે પસંદ " આવે છે.—

☞ ઘણુંજ સુંદર ઈલેકટ્રીક ફીટીંગ અમો કોનટ્રેકટથી કરી આપીએ

વધુ વિગત માટે લખો અથવા

ધી સ્ટાન્ડર્ડ ઇલેકટ્રીક

હડસમ લૉટ

૪૮ એપોલો સ્ટ્રીટ—

આપી જેમ કટુ ઔષધ પાય છે, અને પરિણામમાં રોગ નિવૃતિ માતાના પક્ષે જેમ થાય છે, તેમ લેખકો અને પ્રસિદ્ધ કર્તાઓ વ્યાપારના -પ્રજાના-કલ્યાણ માટે ખોટી લાલચ બતાવ્યા વીના જે કટુ ઔષધ આપે છે તેનું પણ પરિણામ અમુક મુદતે પણ લેખકના પક્ષેજ દૌર્બલ્ય હ્રાસ આવે છે; અને આવશે એવી આશાઓમાં આ મારા લેખની સમાપ્તિ કરૂં છું.

નોટ–આ લેખ માંહેલા વિચારો લેખકનાજ છે

ઍડીટર.

INDIAS' INTERNAL TRADE.

" હીંદના માંહેલા ભાગના વેપારની સ્થીતિમાં ફેરફાર "

કરાંચી ખાતે મળેલી છેલ્લી ઉદ્યોગીક કોનફરંસ વેળા બેરામપોર ક્રીશનાથ કૉલેજના પ્રો૦ રાધાકુમલ મુકરજીએ " હીંદના માંહેલા ભાગના વેપારની સ્થીતીમાં ફેરફાર " એ વીષય ઉપર એક નીબંધ રજુ કર્યો હતો જેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે હીંદનાં વેપારનાં બંધારણની રૂઢીઓમાં વખત જતાં ધીમો ધીમો ફેરફાર થતો જાય છે. જે દલાલ પોતાનો વેપાર પોતાની નાની થાપણુથી ચલાવે છે તેજ, નહી, પણ વળી તેની ખરીદવાની અને વેચવાની રૂઢી હવે ભુતકાળની બીના થઇ પડી છે દલાલ હવે પોતાનો વેપાર પોતાની માલેકીના ધોરણે ચલાવે છે. વળી તે છુટક હીસાબે માલ ખરીદી વેચે છે અને તે એવા માલનો વેપાર ચલાવે છે કે જે ચોકસ જગ્યામાં ખરીદી અને વેચાઇ શકે છે હીંદમાં આર્થીક પેદાશના વેભાગનું ખાસ તત્વ પશ્ચીમના મુલકમાં જેટલી હદ સુધી લઇ જવામાં આવે છે તેટલું લઇ જવામાં આવતું નથી. દેશના સઘળા ભાગમાં તેલ, ઘી, ખાંડ અથવા અનાજની ખાસ દુકાન જોવામાં આવતી નથી. વારવાર ખોરાકીની જણુસો, મીઠું, ખાંડ વગેરે જે હીંદીઓના ખપ માટે જોઇએ છે તે સઘળી ચીજ વેચવામાં આવે છે. ફકત શેહેરોમાંજ પરદેશથી આયાત કીધેલાં કાપડ, રમકડાં, વિગેરેની ખાસ દુકાનો જોવામાં આવે છે, જ્યારે ગામડાંમાં તેવું ઝાઝું હોતું નથી, જેમ જેમ વેપાર વધતો જાય છે તેમ હીંદના માંહેલા ભાગના હાલના વેપારના આ સઘળા નોંધવા જેવા બનાવો દુર થતા જાય છે. છુટક માલના વેપારની જગા જથાબંધ માલવાળા લેશે. ખાનગી માલેકીનો વેપાર ભાગીદારોથી ચાલતી કંપનીઓનાં ધોરણ ઉપર જશે જેમાં નફો ટોટો થોડા આસામીઓ વચે વહેંચી લેવામાં આવશે વળી ખાસ માલની દુકાનોનું ધોરણ પણ સંપુર્ણ રીતે ચાલુ કરવામાં આવશે. આવજાનાં સાધનોની જેમ ખીલવણી થશે તેમ વેપાર સ્થાનીક બનશે. આપણે વેપારની સ્થીતીનો ફેરફાર અનુભવી ચુકયા છીએ અને વધુ ખીલેલો અને અને વધુ સારા પાયા ઉપર ચાલતો વેપાર પોતાની મેળે નજરે પડવા લાગ્યો છે. આ ફેરફાર કાંઇ ઘણો સહેલ નથી. તે લાંબો વ્રખત લેશે અને તે સાથે કેટલીક હાડમારી પણ ભોગવવી પડશે પણ તે થોડોવખત ભોગવવી પડશે. ખેતીવાડીવાળા દેશમાં ખેતીવાડીના ઉદ્યોગની ખાસ શાખા ત્યાંના વતનીઓની ખાસ હાજતના પ્રમાણમાં સંકોચીત બનવી જોઇએ દરેક સ્થળે પોતાના ખેડુતોએ નીપજાવેલી પેદાશવાળી, ખોરાકીનો જોઇતો જથો મળવો જોઇએ. જ્યાં આમ થતું નથી ત્યા તે ઉપયોગી નહીં થતાં તેનો ખોટો-લાભ લેવામાં આવે છે.

કમનશીબે આપણા દેશમાં આપણો માંહેલો વેપાર જે પરદેશી વેપારીઓની સાહુખરી હેઠળ ચાલે છે તેનો પરદેશના મુલકોના લાભ માટે ગેર લાભ લેવામાં આવે છે. ચોખા અને ઘઉંની નીકાશ ધીમે ધીમે વધની જાય છે જ્યારે તેની પેદાશ તેજ પ્રમાણમાં કાંઇ

વધી નથી. બીજા હાથ ઉપર અંબાડા અને રૂ, તેલના બીયાં અને રંગોની બનાવટ માટે જોઇતા કાચા માલ માટે વધતી જતી માગણીને લીધે ચોખા અને ઘઉંની ખેતીવાળા વીસ્તારો ઓછા થતા જાય છે. ૧૯૧૧ ના સાલની આખેરી સુધીનાં અગયાર વરસમાં ચોખા અને ઘઉંની નીકાશનો વધારો ચાલુ અને મકકમપણે થયો છે અને દુકાળનાં વરસોમાં સહેજ હેરફેર થયો છે. બીજા હાથ ઉપર ખોરાકી નહી ઉપજાવનારી જણસોની ખેતીના વીસ્તારમાં ધીમે ધીમે વધારો થતો જાય છે. ૧૯૦૬ ની સાલની આખેરીના દસ વરસ દરમ્યાન અનાજની ખેતીનો વીસ્તાર સેંકડે ૭)૧૭ ટકા વધ્યો જ્યારે રૂ. અને અંબાડાની ખેતીનો વીસ્તાર સાથે મળી પચાસ ટકા જેટલો વધ્યો. ઘણી ભય ભરેલી સ્થીતિ તો એ છે કે પરદેશી નીકાશ માટે કાચા પદારથની બહોળી ખેતી તેના ભાવ ઘટતા જતા હોય છતાં ચાલુજ છે કાચા પદાર્થના ભાવો અમુક રીતે ઘટાડોજ દેખાડે છે, માત્ર અંબાડાના ભાવમાં સોથી દોઢસો ટકા જેટલો વધારો થયો છે પણ ચા અને ગળીના ભાવમાં ઘટાડો થયો છે અને અળસી અને કાચા સુતરના ભાવ લગભગ તેજ રહ્યા છે. આ પ્રમાણે ઘટયા જતા અથવા સ્થીર ભાવો છતાં હીંદી ખેતીકાર ખોરાકીને બરના અનાજને બદલે પરદેશી નીકાશ માટે વધારે અને વધારે કાચી પેદાશ ઉત્પન્ન કરે છે અને વસ્તીના વધારા સાથે ખોરાકીની જણસો માટેની માગણી ચાલુ વધતીજ જાય છે અને તેના ભાવ પણ ચહડતા જાય છે.

હીંદી ખેડુત પરદેશી બજાર માટે ખોરાકી નહીં એવી જણસોને પસંદગી આપે છે તેનું કારણ પોતાની ખેતી માટે તેને પરદેશી વેપારી ઉપર આધાર રાખવાનો છે. અને તેટલા માટે ખેડુતો પોતાની જમીન ઉપર દાસ જેવી સ્થીતિમાં આવી પડે છે.

વળી પરદેશી વેપારીઓ રેલ્વેના વધારાથી પણ પોતાની નેમમાં ફાવે છે. આપણા ઉદ્યોગોને લાગેવળગે છે ત્યાં સુધી રેલવેઓ તેમને માટે ઉતેજન આપનારી નથી. નુર વારંવાર એટલાં ભારે હોય છે કે તેથી કારખાનાંના ઉદ્યોગો તેમજ ગામડાંના ઉદ્યોગોની ખીલવણીમાં અટકાવ થાય છે. અમેરીકા અને યુરોપમાં રેલ્વેનાં નુરોએ અગત્યનો ભાગ ભજવ્યો છે આપણા દેશમાં રેલવેની પુરવણી તરીકે નહેરનાં બાંધકામો જરૂરનાં ગણાવાં જોઈએ. હાલમાં નદીઓ નાના ખેડુત, માલેકો અને વેપારીઓ માટે ઘણી સસ્તી અને સહેલી રીતે માલ લાવ લઇજા કરવાનું સાધન થઈ પડે છે. ખેડુતો માટે નહેરોનાં બાંધકામો ઘણી સગવડ પુરી પાડે છે.

રેલ્વે દોલત લઈ જવાના કામમાં વપરાય છે, જ્યારે નહેરોનાં બાંધકામો આ દેશમાં દોલત લઈ જનાર તેમજ દોલત ઉત્પન્ન કરનાર તરીકે કામે લાગે છે. આપણા વેપારીની ચાવી હાલ પરદેશી વેપારીઓના હાથમાં છે. તેઓ તે માટે નાણાંની જોગવાઇ કરે છે અને તે પોતાના લાભો જોઈને તેઓ તેમ કરે છે. આપણી ખેતીનો લાભ બીજી તરફથી લેવાય તેનો અટકાવ કરવા માટે ખેડુતોને નાણાં ધીરવાની હાલની રૂઢીમાં ફેરફાર કરવા જોઇએ. જો ખેડુતોને પરદેશી વેપારીઓ ઉપર આધાર રાખવો નહીં પડે તો જે ખેતી વધુ લાભકારક નહીં તે તેઓ કદી કરશે નહીં. ખેતીવાડીની આંટ કેમ નવેસરથી રચવી અને પાકનું વેચાણ ગામડાની આર્થીક હાજતોને કેમ પુગી વળે એ બે સવાલ આર્થીક જીંદગીમાં ઘણી અગત્યતા ધરાવે છે.

———

ગામડાંની તંદુરસ્તી.

ઇન્ટર નેશનલ ઇન્સ્ટીટયુટ ઑફ્ એગ્રીકલચર તરફ આ વિષય ઉપર એક લેખ લખતાં સાન ઍન્ટેરીયોના ડૉ. ચાસ. એ. આર. કેમ્પબેલ ચામાચીડીયાંને ઉછેરવાથી મચ્છરોનો નાશ થાય છે તે બાબત ખાસ ધ્યાન ખેંચે છે.

શરૂઆતમાં મેલેરીયા જાતના તાવ બાબત અખતરાઓ કરતાં તે તાવનાં જંતુઓ ને મચ્છરો જીવતાં માણસોના શરીરમાં કેવીરીતે દાખલ કરે છે તે બાબત લખે છે. આજે શાસ્ત્રીય શોધોથી એ તો નીર્વિવાદ સાબીત થઈ ચુકયું છે કે મચ્છરો મેલેરીયાના જંતુઓનો ફેલાવો કરે છે અને એ રીતે તેઓ મનુષ્ય જાતના કટ્ટા દુશ્મન તરીકે કામ કરે છે; અને તેથી મચ્છરો નાબુત કરવા તળાવો કુવાઓ વિગેરે જે જગ્યાઓમાં પાણી ભરાઇ રહેતાં હોય તે જગ્યાઓ બંધ કરવા મ્યુનીસીપાલીટીઓ તરફથી સતત પ્રયાસો થઈ રહ્યા છે. મચ્છરો પોતાનાં ઇંડાં ભેજવાળી જમીનમાં અને પાણીઉપર મુકે છે અને તેવીજ જગ્યાઓમાં તે ઉછરે છે.

આ લેખક પોતાના લેખમાં જણાવે છે કે મચ્છરોનો કટ્ટો દુશ્મન ચામાચીડીયાં છે, અને તેથી તેને ઉછેરવા ખાતર તેણે એક લાંકડાંનું ઘર પણ બનાવ્યું છે આથી ચામાચીડીયાંને પોતાના ખોરાક માટે લાંબે જવું પડતું નથી આ ચામાચીડીયાં રાતનાં ફરે છે દીવસના ભાગમાં અંધારી જગ્યાઓમાં ભરાઈ રહે છે તે પોતાનું શરીર ઘણુંજ સંકોચી શકે છે. તે ઉપરાંત તેના શરીર ઉપર એવી જાતના વાળ હોય છે કે તેને મચ્છરો કરડી શકતાં નથી વળી તેની ગંધ પણ મચ્છરોને ગમતી નથી. આ ચામાચીડીયાંને કોઈ રોગ લાગુ પડતો નથી તે ઘણાં વરસો સુધી જીવે છે, કારણ જે લોકો તેની હગાર, ખાતર માટે એકઠી કરેછે તે લોકો કહે છે કે મરીગયેલ ચામાચીડીયાં ભાગ્યેજ જોવામાં આવે છે. ચામાચીડીયાંના દાંતની રચના ઉપરથી તથા તે જે ખોરાક ખાય છે તે પરથી જણાયછે કે તે માંસાહારી પ્રાણી છે અને મચ્છર લોહી ચુસતાં હોવાથી તે તેનો સારો ખોરાક થાય છે. વળી લેખકે તેની હગાર એકઠી કરી "હાઇડ્રોજન પેરોક્ષાઇડ" માં નાખી એટલે કેટલોક ભાગ તેમાં ગળી ગયો પછી એ મીશ્રણને ગાળી કાઢતાં પાછળ જે રહ્યું તે મચ્છરનાં હાડપીંજરના ભાગોજ માલુમ પડયા હતા તે ઉપરથી પણ સાબીત થાય છે કે તે મચ્છરોને ખાય છે. વળી આ અજમાયશથી તેને એવી માહેતી મળી કે દરેક ચામાચીડીયું દરરોજ લગભગ ૨૬ વખત હગાર મુકે છે. નવેંબર મહિનામાં કે જયારે જીવડાઓ થોડાં હોય છે ત્યારે લીધેલ ૨૬ હગારનું વજન ૨$\frac{૩}{૫}$ ગ્રેઇન્સ થયું હતું.

આ હગાર ખાતર માટે કામ લાગે છે તેથી ચામાચીડીયાંને ઉછેરવાથી તે રીતે કેટલો ફાયદો થાય તે તપાસતાં લેખક જણાવે છે કે તે આઠમાસ બરાબર કામ કરી શકતાં હોય એમ ગણીએ તો એક ચામાચીડીયાં દીઠ ઉપર જણાવ્યા મુજબ એક દીવસમાં ૨$\frac{૩}{૫}$ ગ્રેઇન હગાર થાય તે એક મહિને ૭૮ ગ્રેઇન થાય; અને આઠ માહનામાં ૬૨૪ ગ્રેઇન હગાર એક ચામાચીડીયાંની એકઠી થાય આ હગાર એક ટનના ૩૦ ડોલરના ભાવે વેંચાય છે.

ડૉ. કેમ્પબેલે ચામાચીડીયાંને ઉછેરવા તથા તેની હગાર એકઠી કરવા એક લાકડાંનું ઘર બનાવ્યું. આ ઘર જમીનથી ૧૦ ફીટ ઉંચું છે, અને તે ઘર ૨૦ ફીટ તેના ઉપર છે. આ ઘર ભોંયતળીએ ૧૨ ફીટ છે અને મથાળે ૬ ફીટ પહોળાઇનું છે. તેનો મીનારા જેવો આકાર થાય છે. આવા આકારનું અને આટલું ઉંચું ઘર કરવાનો હેતુ એવો છે કે તે પવન સામે ઉભું રહી શકે અને ચામાચીડીયાંના દુશ્મનો તેને પહોંચી ન શકે. આ ઘરને ભોંયતળીએ હગાર સહેલાઇથી એકઠી કરી શકાય તેવી

જાતનું એક નીકળી શકે તેવુ પાટીયું રાખેલું હોય છે. જો આવું ઘર મનુષ્યની વસ્તીથી દુર કોઈ શાંત જગ્યામાં રાખ્યું હોય તો ત્યાં ઉપરની સગવડોને લઇ ચામાચીડીયાં ઘણાં એકઠાં થશે.

આ ડૉકટરે બંધાવેલું ઘર સાન આન્ટારીઓથી દશ માઇલ દક્ષિણે આવેલાં એક તળાવ ઉપર બાંધવામાં આવ્યુ હતું. આ ઘરમાં એક તરફ બાંકોરાંઓ રાખેલાં હોય છે તે વાટે ચામાચીડીયાં અંદર આવે છે અને જાય છે. આ તળાવની જગ્યા ખાસ પસંદ કરવામાં આવી હતી કારણ તેમાં આન્ટારીયોનાં ગટરો ખાલી થાય છે અને તેથી ત્યાં મચ્છરો ઘણા પેદા થાયછે. આ તળાવમાંથી નહેરો કાઢેલી છે એટલે તે કાંઠે પણ જયાં પાણી ભરાઇ રહે છે ત્યાં મચ્છરો થાય છે. આ ઘરમાં પ્રથમ તેણે એક રસાયણિક પદાર્થ છાંટયો કે જેની ગંધ ચામાચીડીયાની હગાર જેવીજ હતી અને તે ઉપરાંત થોડી તાજી હગાર પણ ભોંયતળીયે નખાવી હતી, આ ગંધથી તેમાં ચામાંચીડીયાંઓ આવ્યાં અને ચાર મહિનામાં તો તેમાં સેકડો ભરાઇ ગયાં હતાં. આ તે ઉડી જતાં તે વખતે એક જગ્યામાં ભરાઇ જોવાથી તે જાણી શકયો. આ ઘર ૧૯૧૧ એપ્રીલમાં ઉભુંકરવામાં આવ્યું હતું. ૧૯૧૨ માં તો એટલાં બધાં એકઠાં થયાં હતાં કે બધાંને બહાર નીકળી રહેતાં કલાકો જોતા. આ ઉપરથી એમ સાબીત થાય છે કે ચામાચડીયાંઓ જુદે જુદે ઠેકાણે એકઠાં કરી શકાય તેમછે. આ પ્રાણીઓ એક જગ્યાએ લાંબો વખત રહે ત્યારપછી તે છોડતાં નથી માત્ર રાત્રે ખોરાક શોધવા બહાર નીકળે છે અને સવારે તો પાછાં તેમાં દાખલ થઇ જાય છે. ચામાચીડીયાં ઘણું ખરૂં ડુંગરો અને ટેકરીઓ નજીકજ રહે છે કારણ ત્યાં તેમને રહેવાને બખોલો મળી શકે છે. તે સપાટ જમીનમાં રહી શકતાં નથી. આ ઘરોપણ તેની ટેવો જાણીનેજ બાંધવા જોઇએ. આ ઘર બાંધ્યા બાદ લેખકે આસપાસનાં ગામડાંઓમાં તપાસ કરી તો ત્યાંના લોકોએ મચ્છર ઓછાં થયાની હકીકત જાહેર કરી હતી અને તે ઢોરોની સ્થીતિથી અને એવાજ બીજા પુરાવાથી સાબીત થઇ હતી.

આ પ્રાણીઓ નહાસી જવાની બીકથી તે ઘર નજીક કોઇને જવાદેવામાં આવ્યાં નહોતાં. ડીસેંબર ૧૯૧૨ માં આ ઘરનું ભોયતળીયું હગાર એકઠી કરવામાટે ઉઘાડતાં તેમાંથી ૪૦૦-૫૦૦ પાઉન્ડ્ઝ હગાર એકઠી થયેલી માલુમ પડી.

આ હકીકત અને અખતરાઓ ઉપરથી લેખક નીચેનો સાર કાઢે છે.

(૧) મચ્છર પોતે કરડવાથી માણસને હેરાન કરે છે એટલુંજ નહિ પણ કેટલાક રોગોના જંતુઓને પોતાના ડંખદ્વારા માણસોમાં દાખલકરી મનુષ્ય જાતના દુશ્મનનું કામ કરે છે.

(૨) મચ્છર એ ચામાચીડીયાં માટે સારો ખોરાક ગણી શકાય.

(૩) ચામાચીડીયાં માટે ઘર બાંધી તેને તેના દુશ્મનોથી બચાવી એક ઠેકાણે એકઠાં કરી શકાય છે અને તેથી આસપાસની તંદુરસ્તીમાં સુધારો થાય છે.

(૪) તેની હગાર વેપારની એક ચીજ છે તે અને તેમને રાખવાથી ગરીબ લોકો જે મચ્છરોથી વધારે પીડાય છે તેને બચાવે છે.

(૫) આ પ્રાણીઓ આપણને મચ્છરથી બચાવે છે એટલુંજ નહિ પણ તે તેને ખાઇ જીવે છે અને તે ખરાબ જીવડાંમાંથી સારૂં ફળદ્રુપ ખાતર પણ આપણને આપે છે.

હિંદુસ્તાનમાં મેલેરીયા જાતના તાવની બીમારી ઘણી રહે છે અને તેને અટકાવવા પાછળ ઘણુંમોટું ખર્ચ આપણી મ્યુનીસીપાલીટીઓ તથા સરકાર કરે છે તેઓનું આ હકીકત તરફ ધ્યાન ખેંચવા અમો રજા લઇએ છીએ.

ધી સ્ટાન્ડર્ડ બેંક, લીમીટેડ.

(તા૦ ૨૭ મી જુલાઇ ૧૯૧૨ ને દીને રજીસ્ટર થયેલી.)

ભરાયલી થાપણ	....	.... રૂા. ૨૦,૦૦,૦૦૦.
વસુલ લીધેલી થાપણ	...	... રૂા. ૧૦,૦૦,૦૦૦.
ભાગીદારોની રીઝર્વ જવાબદારી		.... રૂા. ૧૦,૦૦,૦૦૦.

હેડ ઑફીસઃ

દાદી હાઉસ, ચર્ચગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઇ.

ડીરેકટરોની બોર્ડઃ

શેઠ હાજી યુસૉફ હાજી ઇસ્માયલ સુભાણી, જે. પી.—પ્રમુખ.

શેઠ માધવજી દામોદર ઠાકરસી, જે. પી.
શેઠ કલ્યાણજી દામોદર.
શેઠ વલભદાસ જમનાદાસ દેવીદાસ.
શેઠ વીઠલદાસ દામોદર ગોવિંદજી

જેમ્સ મેકડૉનલ્ડ એસ્કવાયર, જે. પી.
શેઠ છબીલદાસ લખમીદાસ ભીમજી, જે. પી.
શેઠ ગોપાલજી વાલજી સુંદરજી.
શેઠ કરસનદાસ હરગોવીંદ ચતુ.

શેઠ હરીદાસ જીવરાજ—મેનેજીંગ ડીરેકટર.

ચાલુ ખાતાંઓમાં ૨॥ ટકા વ્યાજ આપવામાં આવે છે.

સેવીંગ બેંકમાં ૪ ટકા વ્યાજ આપવામા આવે છે.

બાંધી મુદતની ડીપાઝીટો વરસ ૧ તથા ટુંકી મુદત માટેના ભાવો બેંકમાં પુછવાથી જણાશે.

કાપડના વેપારીઓની ખાસ સગવડ માટે આ બેંકે પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટમાં ધી ન્યુ પીસગુડઝ બઝાર કુંપની લીમીટેડના સ્મૉલ કૉઝ કોર્ટવાળાં મકાનમાં પોતાના ગોડાઉનો ખોલ્યાં છે, જેમાં દાગીનાઓ ભાડે રાખવામાં આવે છે. ભાડું દર અઠવાડીએ દર દાગીને અઢી આના વીમા સુધ્ધાં રાખવામાં આવ્યું છે. ગોડાઉનમાં રાખવામાં આવેલા માલ ઉપર જો કોઇને પૈસા જોઇતા હશે તેને વાજબી દરથી પઇસા પણ ધીરવામાં આવશે માલની ડીલીવરી ગોડાઉન ઉપરથીજ આપવામાં આવે છે. ડીલીવરી ઓરડર માટે અથવા પઇસા ભરવા માટે કોટમાં ધકા ખાવાની જરૂર રહેતી નથી. ગોડાઉનમાં માલ ભાડે રાખવા સંબંધી નીયમો ગોડાઉન ઊપરથી મળી શકશે.

દરેક જાતનું બેંકીંગને લગતું કામ કરવામાં આવે છે.

હરીદાસ જીવરાજ

EXCERPTS FROM THE PROCEEDINGS OF THE COMMITTEE.

ધી ઇન્ડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બ્યુરોની કમિટીનું કામકાજ.

ધી ઇન્ડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બ્યુરોની કમિટીની મુલત્વી રહેલી એક સભા શનિવારને તા. ૨૫ મી મે ૧૯૧૪ ને રોજ સાંજના ૨-૨૦ કલાકે (મું. ટા.) મળી હતી, જે વખતે નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતા.

(૧) શેઠ પરશોતમદાસ ઠાકોરદાસ (પ્રમુખ)
(૨) ઓન. સર ફાજલભાઇ કરીમભાઇ
(૩) સર શાપુરજી બી. ભરૂચા
(૪) સર વીઠલદાસ દામોદર ઠાકરસી
(૫) શેઠ દીનશાહ એદલજી વાચ્છા
(૬) શેઠ નરોતમ મોરારજી ગોકળદાસ
(૭) શેઠ મોતીલાલ વલભજી
(૮) શેઠ જયનારાયણ દાની

૧. ગઇ વખતની કમિટીની મીટીંગની મીનીટ જે સભાસદોમાં ફેરવવામાં આવી હતી તે પસાર કરવામાં આવી હતી.

૨. તંબાકુને લગતા કાયદા ઉપર સબ-કમિટીના ખરડા ઉપર વિચાર કરવામાં આવતાં તેમાં થોડા સુધારા વધારા સાથે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો તથા છેલ્લો સુધારેલો ખરડો પ્રમુખ તથા શેઠ દીનશાહ એદલજી વાચ્છાને બતાવી સરકાર ઉપર મોકલી આપવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૩. ડીસ્ટ્રકટીવ પેસ્ટસ એન્ડ ઇન્સેકટસ આકટ (નાશકારક જંતુઓને લગતું આકટ) ને લગતા નિયમો આ ચેમ્બર ઉપર વિચાર માટે મોકલવામાં આવ્યા હતા તે ઉપર એમ લખવાનો ઠરાવ થયો હતો કે તે નિયમોને મથાળે 'બ્રિટીશ હિંદુસ્થાનમાં આયાત થતી વખતે' એ પ્રમાણે શબ્દો છે તેની મતલબ પરદેશથીજ આયાત થતા માલને નિયમો લાગુ પાડવાની છે કે પરદેશથી અને દેશી રાજ્યોમાંથી પણ આયાત થતા માલને લાગુ પાડવાની છે. જો ફક્ત પરદેશથીજ આયાત થતા માલને આ નિયમો લાગુ પાડવાના હોય તો કમિટીને તે પસંદ છે પણ જો તે પરદેશથી તેમજ દેશી રાજ્યોમાંથી આયાત થતા માલને લાગુ પાડવાના હોય તો કમિટીને વાંધો છે, કારણ કે નિયમ નં. ડી પ્રમાણે કપાસિઆ કે જે ઘણા મોટા પ્રમાણમાં દેશી રાજ્યોમાંથી આવે છે તેને પણ એ નિયમ લાગુ પાડવાથી વેપારીઓને ઘણી અગવડ અને નુકશાની ખમવી પડશે.

૪ નીચે જણાવેલી કુંપનીઓ અને ગૃહસ્થો તરફથી ચેમ્બરના સભાસદ થવા માટે અરજીઓ આવી હતી જે હંમેશ પ્રમાણે બેલટ માટે સભાસદોમાં ફેરવવાનો ઠરાવ થયો હતો. તે માટે બેલટના દિવસો તા. ૨ જી જુન ૧૯૧૪ થી તા.૮ મી જુન ૧૯૧૪ ના ઠેરવવામાં આવ્યા હતા તથા સ્ક્રુટિનિયર તરીકે શેઠ મોતીલાલ વલભજીને નિમવામાં આવ્યા હતા.

શેઠ પેસ્તનજી ડી. પટેલ.
મેસર્સ શામજી કુંવરજીનો કું.
,, બોમ્બે કન્ટ્રી ટોબેકો મર્ચન્ટસ ~~એસોસીએશન~~ એસોસીએશન
મેસર્સ ચાંદાભાઇ એન્ડ જસુભાઇ.

બાદ વખત થઇ જવાથી બીજી કેટલીએક બાબત મુલતવી રાખી સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

RULES RE INSECTPESTS.

નુકસાન કરતા જતુંઓને લગતો કાયદો.

મુંબઇની દેશી વેપારી ચેમ્બરે નામદાર સરકાર જોગી એક અરજી કીધી છે તેમાં જણાવ્યું છે કે, નામદાર વાઇસરૉયે જે નાશકારક જંતુઓ બાબે કાયદો અમલમાં લાવવા માટે દરખાસ્ત

મુકી છે, તે બ્રીટીશ હીંદ ખાતે પરદેશથી જે વસ્તુઓ આવે છે તેને માટે છે કે દેશી રાજ્યોને માટે પણ છે, એ બરાબર સ્પષ્ટરીતે દર્શાવવામાં આવ્યું નથી. જો તે ફક્ત પરદેશથી આવતી વસ્તુઓને માટે હોય તો ચેમ્બરની કમીટી તે કાયદાની તરફેણમાં છે, પણ જો તે કાયદો પરદેશમાંથી આવતી વસ્તુઓ તેમજ દેશી રાજ્યોની વસ્તુઓ માટે હોય તો કમીટી સરકારનુ ધ્યાન ખેંચે છે કે તે કાયદો અમલમાં આવવાથી ઘણી અગવડ પડશે દાખલા તરીકે મુંબઇમાં કપાસીઆ, કાઠીયાવાડ, વડોદરા અને નીઝામના મુલકમાંથી ઘણા મોટા જથામાં આવે છે. જો સરકારના કાયદાનો અર્થ આ બધાં રાજ્યોમાંથી આવતા કપાસીઆને કારબન બાઇ સલફાઇડની ધુણી આપવી જોઇએ, એવો થતો હોય તો કમીટી જણાવે છે કે તે વેપારને ઘણી મુશીબત વેઠવી પડશે અને તેમાં ખોટ પણ જવાનો સંભવ છે જેથી છેવટે આ રીત અશક્ય જણાશે કમીટી જણાવે છે કે તે તૈયાર કરેલો કાયદો દેશી રાજ્યોમાંથી આવતી વસ્તુઓને લાગુ પડે છે કે નહી તે સ્પષ્ટ જણાવવું જોઇએ

INCOME TAX, ADVISORY BOARD.

આયપતવેરો અને સલાહકારી બોર્ડ.

આયપતવેરાના કલેકટરને મદદ કરવા બીન-સરકારી ગૃહસ્થોની એક સલાહકારી બોર્ડ નિમવી ઇચ્છવાજોગ છે કે નહી તે બાબે મુંબઇની દેશી વેપારી ચેમ્બરની કમીટીનો અભીપ્રાય નીચે મુજબ છેઃ—

હીંદમાં આયપતવેરો ઘણાં કારણોથી લોકોમાં અપ્રીય થઇ પડયો છે અને હાલ થોડા વખતમાં તે નાબુદ થાય તેમ લાગતું નથી, જેથી, આ કમીટીનો એવો મત છે કે લોકોની ઓછી લાગણી દુખાય તેવી રીતે તે વેરો નાખવાની તજવીજ થવી જોઇએ. વેરો નાખવામાં વેરો આપનારની આવક ખાનગી રાખવી એ અગત્યનું તત્વ છે પણ જો ઉપર પ્રમાણે બોર્ડ નિમવામાં આવે તો ખાનગીપણું સચવાઇ રહે નહી, ઓનરેબલ મી૦ રામરાયનીંગરના ઠરાવ ઉપર વડી ધારાસભામાં ચાલેલી ચર્ચા દરમ્યાન જણાવવામાં આવ્યું હતું તે પ્રમાણે કોઇપણ વ્યકિતની આર્થીક સ્થીતિને લગતી તપાસ રાજ્યના અમલદારો અને તે વ્યકિત વચ્ચેજ ખાનગીરીતે થવી જોઇએ.

મારી કમીટી મી૦ રામરાયનીંગરની દરખાસ્તની તરફેણમાં નથી અને ધારે છે કે હાલ અમલદારો જેવી રીતે પોતાની બુદ્ધી વાપરીને આર્થીક સ્થીતી સંબંધી જોઇતી માહીતી મેળવે છે તેવી રીત જો ચાલુ રહે તો કોઇપણ પક્ષને માઠું લાગે નહી અને વધારે ખાતરીભરેલી બાતમી મળી શકે,

આવી હકીકત છતાં જો સરકાર થોડાં વરસ માટે સલાહકારક બોર્ડ નિમવાની ઇચ્છા રાખતી હોય તો મારી કમીટી જણાવવાની રજા લે છે કે તે બોર્ડ ફક્ત આયપતવેરા માટે આપેલા ચુકાદા સામેની અપીલો સાંભળવા કમીશનર સાથે કામ કરવા નીમવી. યુરોપના ઘણા દેશોમાં આવી જાતની રૂઢી ચાલે છે તે બાબત કમીટી ધ્યાન ખેંચે છે. પ્રશીયાના આયપતવેરા માટેના કાનુનનો તરજુમો નામદાર શેહેનશાહના વીદેશી કારોબાર ખાતાના સેક્રેટરી રાઇટ ઓનરેબલ સર એડવર્ડ ગ્રેને નીચે મુજબ મળ્યો છે. દરેક સરકારી જીલા માટે ઇલાકાના કમીશનરના હાથ નીચે અપીલ સાંભળનારી એક કમીટી નિમવામા આવે છે. આ કમીશનરને મહેસુલ ખાતાંના પ્રધાન તરફથી નિમવામાં આવે છે અને કમીટીના સભાસદોને થોડે ભાગે સરકાર તરફથી નિમવામાં આવે છે અને થોડાકને જીલ્લાના રહેવાસીઓની પ્રાંતીક કમીટી તરફથી છ વરસ માટે ચુંટી કાઢવામાં આવે છે. આ અપીલ કમીટી બધી ફરીયાદોનો નીકાલ લાવે છે અને વેરો આંકનારી કમીટીના રદીયા તથા કામ સામે અરજી કરી શકે છે.

ઉપરના સરકારી અહેવાલમાં ઉપર જણાવેલી હકીકત દર્શાવવામાં આવી છે અને તેમાં આયપતવેરા સામે અપીલ સાંભળનારી કમીટી

નીચલા પ્રાંતોમાં ચાલતી જણાવવામાં આવે છેઃ—સેકસની, બાવેરીયા, વર્ટેમબર્ગ, અને ઑસ્ટ્રીયા અને હુંગરી.

મારી કમીટી આ ગોઠવણ બાબે ભલામણ કરતાં જણાવે છે કે અરજદાર માગે તો સલાહકારી બોર્ડ વગર કમીશનરે એકલાએજ અપીલ સાંભળવી એવી ગોઠવણ કરવી.

———

Bombay Tobacco Act Amendment Bill.

મુંબઇનાં તંબાકુનાં કાયદામાં કરવામાં આવનાર સુધારા.

મુંબઇના સને ૧૮૫૭ ના તંબાકુના પરવાનાને લગતા કાયદામાં સુધારા કરવાના ખરડાના સંબંધમાં નામદાર સરકારે દેશી વેપારી ચેમ્બર અને બુરોને તા૦ ૧૫ મી એપ્રીલને દીને એક પત્ર લખી તેમનો અભીપ્રાય મંગાવ્યો હતો, જેના જવાબમાં દેશી વેપારીઓની ચેમ્બરના સેક્રેટરીએ નીચેનો અભીપ્રાય તા૦ ૨૮ મી મે ૧૯૧૪ ને દીને નામદાર સરકારના મદદનીશ સેક્રેટરી ઉપર મોકલાવી આપ્યો છે.

મુંબઇના તંબાકુના પરવાનાને લગતા સને ૧૮૫૭ ના કાયદાની ૩૭ વરસ જેટલી લાંબી મુદતના અમલ બાદ, અનુભવથી જે ખામીઓ અને સુધારાઓ, વખતના ફેરફાર સાથ, કરવા યોગ્ય લાગે તે સુધારાઓ કરવાની નામદાર સરકારની જે ઇચ્છા છે તેની મારી કમીટી નોંધ લે છે. મુંબાઇની અંદર દેશી તંબાકુની લેવડદેવડ નીયમમાં રાખવા માટે ખાસ કરીને આ સુધારાની જરૂર છે એમ અમારી કમીટી ધારે છે. પરદેશી તંબાકુના સંબંધમાં કાંઇ ફેરફાર કરવા માટેની મારી કમીટીને જરૂર જણાતી નથી, તે તંબાકુની મેહેસુલના સંબંધમાં નીચેના આંકડા ઉપરથી જણાશેઃ

સને ૧૯૧૩-૧૪ માં દેશી તંબાકુ ઉપરની જગાત રૂ ૨૬૨૦૦૦ જેટલી થઈ હતી, જ્યારે પરદેશી તંબાકુ ઉપરની જગાતની આવક રૂ ૩૦૦૦૦ જેટલી હતી, દેશી તંબાકુની આયાત જ્યારે ૯૪૬૫૯૦૪ રતલ જેટલી થઇ હતી, ત્યારે પરદેશી તંબાકુની આયાત માત્ર ૪૧૩૭૩૧ રતલ જેટલી થવા ગઇ હતી.

ખરડા પ્રમાણે નામદાર સરકાર જે અગત્યનો ફેરફાર કરવા માગે છે તે મુંબાઇમાં તંબાકુના પરચુટણ છુટક વેપારીઓના પરવાના સદંતર કહાડી નાખવાના સંબંધમાં છે. મારી કમીટી ધારે છે કે છેલ્લાં ૫૭ વરસ થયાં તંબાકુના સંબંધમાં જે રૂઢી ચાલે છે તે સદંતર નીકળી ગયેલી જોવાને તંબાકુના વેપારીઓ તેમજ જાહેર પ્રજા ખુશી નથી, તેમ તે રૂઢી સંબંધમાં ફરીઆદ પણ કરવામાં આવી નથી અને જાહેરની દ્રષ્ટીએ જોતાં પરવાનાની રૂઢી નાબુદ કરવાની જેટલી જરૂર છે તેના કરતાં તે જારી રાખવાની વધારે જરૂર છે.

આ સંબંધમાં સને ૧૮૯૪ ના જુન માસમાં નામદાર સરકારે એક ઠરાવ કરી જાહેર કર્યું હતું કે, તંબાકુનું ગેરકાયદેસર વેચાણ અટકાવવા માટે દેશી તંબાકુના વેપારીઓની દુકાને સંભાળભર્યો જાપ્તો રાખ્યા શીવાય, ટાપુમાં બીજી કોઇ રીતે તંબાકુનું ગેરકાયદેસર વેચાણ અટકાવવાનો વ્યવહારૂ રસ્તો શોધી કાઢવો અશકય છે અને મારી કમીટી, હાલના પરવાના ધરાવનારાઓ માટે, સખત બીન જરૂરી જાપતાઓ દુર કરવામાં આવવા જોઇએ, એવો મત ધરાવે છે કે જેથી જગાતના અમલદારો અને પરચુરણ વેપારીઓ વચે થતી તકરાર દુર થવા પામશે.

આ જાપતાઓ નીચે મુજબ છેઃ—પરવાનો ધરાવનાર શખસને એક દીવસ પણ ગેરહાજર રહેવું હોય તો તેણે આબકારી ખાતાંના મદદનીશ કલેકટરની રજા માગવી પડે છે, તે રજા માગવાની રૂઢી નાબુદ કરવી, પરવાનો ધરાવનાર માણસે પોતાની દુકાન હોય તેજ મકાનમાં રહેવું જોઇએ એ ઉંચા ભાડાંના દરોને લઇને એક સખત હાડમારી છે જે નાબુદ કરવામાં આવવી જોઇએ. તેમજ પરવાનો ધરાવનાર માણસ મરણ પામે કે તુરત પરવાનો ખલાસ થાય છે એ શરત પણ કાઢી નાખવી કારણ કે તેથી વારસોને સખત નુકસાનમાં આવવું પડે છે. જો આ શરત

ધી બોમ્બે ટાઇલ્સ માર્ટ ૨૧ બેંક ઓફ સ્ટ્રીટ મુંબઇ.

નાબુદ કરવામાં ન આવે તો તે એક વધુ વરસ સુધી પરવાનો ચાલુ રહે તેવી ગોઠવણ કરવી.

જો નામદાર સરકાર કમીટીની આ સુચનાઓ માન્ય રાખે નહી અને પરવાનાઓ રદ કરવા માટે ઠરાવ ઉપર આવે તો મારી કમીટી ધારે છે કે જેઓના પરવાના રદ કરવામાં આવે તેઓને તેથી થતા નુકસાનનો બદલો આપવામાં આવવો જોઈએ.

ત્યારબાદ સુધારાના ખરડા મુજબ પેહેલાં જે આઠ રતલથી વધારે તંબાકુ ઉપર કર લેવામાં આવતો હતો તે એક રતલથી વધારે તંબાકુ ઉપર લેવામાં આવશે, એમ જે ઠરાવવાનો વીચાર નામદારસરકારતરફથી ચલાવવામાં આવે છે તેથી આબકારી ખાતાંના અમલદારો અને પ્રજા વચે વારંવાર કજીઆ ઉભા થશે, અને તેથી મારી કમીટી એવો મત ધરાવે છે કે જગાતને માટે એક રતલની ઓછામાં ઓછી છુટ જે રાખવામાં આવી છે તેની હદ વધારવી અને તે ચાર રતલ સુધી રાખવી.

મારી કમીટી સાતમી કલમ વાંધા ભરેલી ગણે છે કારણ કે દેશી તંબાકુ નીચલાં કારણસર તરતજ નીકાશ કરી શકાતો નથી. નુરનાં બજારમાં તંગી, પરદેશી બજારોની વલણ ઉપરથી નીકાશ કરી શકાય અને નીકાશ કરવા ધારેલા તંબાકુને બજારમાં મુકી શકાયતેવો રંગ આવતાં સુધી તેને વખારોમાં ભરી રાખવો પડે છે. જો આ બાબતમાં કાયદાના શબ્દે શબ્દનો અમલ કરવામાં આવશે તો વેપારીઓને મોટી નુકશાની થશે અને પછીથી તે નીકાશ કરતી વખતે તેઓ નાણાં પાછાં મેળવી શકશે નહી તે બાબતમાં કંઇ ગોઠવણો કાયદામાં નથી તે ઉપર મારી કમીટી ધ્યાન ખેંચે છે. આ નુકશાની કેટલી મોટી થઇ પડશે, તે દાખલા તરીકે સને ૧૯૧૨-૧૩ ના વરસ ઉપરથી જોઇ શકાશે. મુંબઇ ખાતે રેલવે મારફતે ૮૪,૭૧૫ હંદ્રવેટ અથવા ૯૪,૬૫,૯૦૪ રતલ તંબાકુ આયાત થયો હતો જ્યારે નીકાશ ૫૯,૪૧,૩૭૩ રતલ જેટલી હતી. તેથી મારી કમીટી સુચના કરે છે કે, તંબાકુને શેડ્ડરના ૫૫- શશ માટે વખારોમાંથી લેતી વખતે જે જગાત લેવામાં આવે છે તેને કાયદાની બહાલી આપવી જોઇએ.

વખારોને લગતી દશમી કલમના સંબંધમાં મારી કમીટી એવો અભીપ્રાય ધરાવે છે કે હાલમાં તંબાકુના વેપારીઓ માસીક ભાડાથી ગોડાઉનો પોર્ટ ટ્રસ્ટ પાસેથી ભાડે રાખે છે અને ભાડું વીગેરે નકી કરવાનું સઘળું તેના હાથમાં છે અને ગોઠવણો સંતોષકારક છે અને જગાત ખાતાંને હસ્તક ગોડાઉનો ઉપરનો કાબુ આપનારી ૧૦ મી અને ૧૧ મી કલમ શા માટે દાખલ કરવામાં આવે છે તે સમજાતું નથી. વખારોમાં ભરવામાં આવેલા તંબાકુના જથામાં જતી નુકશાનીના સંબંધમાં ૧૨ મી કલમમાં જણાવેલું અને તે કલમ જણાવે છે કે જો આવી નુકશાની વેપારી ગણશે નહી તો તંબાકુ ઉપરની સઘળી જગાત અને સઘળું ભાડું અને બીજા ખરચની રકમ પુરેપુરી આપવી પડશે.

મારી કમીટી એમ માને છે કે, જુદાં જુદાં કુદરતી કારણોને લીધે જે ચીજો વજનમાં વધે છે અથવા ઘટે છે તે જાતની ચીજ તંબાકુ પણ છે. તે ઉપરાંત સ્થાનીક ખપત માટે તંબાકુને વખારોમાં સાફ કરવો પડે છે અને તેથી વેપારીને મોટું નુકસાન થાય છે. તેથી સુચવવામાં આવેલા સુધારાથી વેપારીઓને મોટી મુશ્કેલી નડશે. ખરડાની ૧૫ મી કલમમાં તંબાકુને એક જગામાંથી બીજી જગાએ લઇ જવાની પરવાનગી કહાડી નાખી છે. તેજ વખતે ૧૮ મી કલમ કલેકટર અથવા કમીશનર અથવા બીજા કોઇ પણ માણસને આ બાબતમાં કોઇપણ ખુલી જગા ઉપર અથવા રસ્તામાં લઇ જવામાં આવતા તંબાકુ પકડવાની સતા આપવામાં આવી છે.

મારી કમીટી તેથી જણાવવાની રજા લે છે કે આવી સ્થીતીમાં ફેરફાર કરવાને તે કલમ કહાડી નાંખવી જોઇએ અથવા હાલમાં ચાલતી પરવાનો આપવાની અને ફેરણદલી કરવાની રૂઢી ચાલુ રાખવી જોઇએ. તેમ છતાં જો સરકાર પરવાનો તથા માલ નીકાશ કરવાની ચાલુ રૂઢી રદ

કરવા માંગતી હોય તો કમીટી આ કલમ પડતી મુકવા સુચના કરે છે.

૨૦ મી કલમ જે કલેકટરને મેજીસ્ટ્રેટની સતા આપે છે તે સામે કમીટી સખત વાંધો બતાવે છે. તંબાકુના કાયદા પ્રમાણેના સઘળા આરોપોની તપાસ યોગ્ય બંધારણવાળા હાલના જેવી ન્યાય ખાતાંની ટ્રીબ્યુનલ પાસે ચલાવવી આ સુચનાથી ૨૧ મી અને ૨૨ મી કલમ પણ પડતી મુકવાને જરૂર પડશે. છેવટે ૨૭ મી કલમની (એ) અને (બી) પેટા કલમોના સંબંધમાં કાયદાઓ જાહેરમાં છપાવીને જો તે સામે કાંઇ વાંધો કોઇને હોય તો કમીશનર પાસે મુકવાને બે માસની મુદત આપવી. છેવટમાં કમીટી જણાવે છે કે જ્યારે સરકાર પોતાની કાયદેસરની આવકનું રક્ષણ કરવા તૈયાર થઇ છે, ત્યારે સરકારે એટલું ધ્યાનમાં રાખવું જોઇએ કે ખરડામાં સુધારો કરવાથી તંબાકુના વેપાર ઉપર મોટું દબાણ પડશે. હાલના કાયદાનું વલણ દરેક ઠેકાણે વેપાર ઉપરથી અટકાવ કહાડી નાંખવાનું હોય છે તે બીના ધ્યાનમાં લઇને કમીટી આતુરતાથી રાહ જુવે છે કે, ઉપર જણાવેલાં સઘળાં પગલાંઓમાં એવી રીતે સુધારો કરવામાં આવશે કે જેથી જે અટકાવો વેપાર ઉપર નાખવામાં આવનાર છે તે દુર થશે, જે દુર કરવાના હેતુથી તો આ ખરડો ધારાસભામાં રજુ થનાર છે.

CONDENSED MILK SKIMMED CONDENSED MILK.

ઘટ કરેલું દુધ અને મલાઇ ઉતારી લીધેલું દુધ.

ઘટ કરેલું દુધ અને મલાઇ ઉતારી લીધેલું દુધ કેવી રીતે ઓળખી શકાય તે બાબે દેશી વેપારી ચેમ્બરની કમીટીનો અભીપ્રાય નીચે મુજબ છે. ઘટ કરેલા દુધના ડબામાં ઓછામાં ઓછું અમુક ટકા સત્વ હોવું જોઇએ એવી ડો૰ કોટની દરખાસ્ત બીજી દરખાસ્તો કરતાં વધારે વાજબી ગણવી, એવા ઑનરેબલ સર પારડી લુકીસના મતને કમીટી મળતી છે. તેઓ જણાવે છે કે ઘટ કરેલા દુધમાં સત્વ કેટલું છે તે જાણવા માટે નીચે પ્રમાણે જુદી જુદી છાપો મારવામાં આવે છઃ—

નેસલ્સ.	એંગ્લો-સ્વીસ.	અમેરીકન.
ટકા.	ટકા.	ટકા.
૧૧.૩૯	૯.૫૫	૯.૫૮

એમ જણાયું છે કે ઘટ કરેલા દુધની છાપોમાં સરાસરી ૧૦. ૯૮ ટકા હોય છે અને તે ૭.૫૪ થી ૧૮.૭૮ વચે રહે છે. મલાઇ ઉતારી લીધા પછી ઘટ કરેલું દુધ નહીં પણ સોજું દુધ ઘટ કરેલામાં ઑનરેબલ સર પારડી લુકીસની જે ઓછામાં ઓછા સત્વ માટે ૧૨ ટકા હોયાની અને દરેક ડબા ઉપર તેવી જાતની છાપ મારવામા આવે એવી મતલબની દરખાસ્ત છે તેને આ કમીટી વાજબી ગણે છે. સત્વ ઉતારી લીધા પછી જે દુધને ઘટ કરવામાં આવે તેમાં કેટલા સત્વનો સમાવેશ થાય છે તેના ચોકસ ટકા જણાવવામાં આવે તો ખરીદનારાઓને જાત જાણવા માટે વધારે ઉપયોગી થઇ પડે.

જુદી જુદી જાતની નીશાનીઓવાળું ઘટ કરેલું દુધ બાહેર ખાતેથી દીવસે દીવસે વધુ પ્રમાણમાં આયાત થાય છે અને લોકોમાં તેની વપરાશ પણ વધતી જાય છે તે સવાલને સરકારને ધ્યાનમાં લેતાં વખત લાગશે નહી એમ ધારી કમીટી આશા રાખે છે કે ઑનરેબલ સર પારડી લુકીસની દરખાસ્ત પસાર કરવામાં આવશે કે જેથી લોકોને ઘટ કરેલું દુધ અને મલાઇ ઉતાર્યા પછી ઘટ કરેલું દુધ કે જેના ઉપર બચ્ચાંની તન્દુરસ્તીનો આધાર છે, તે પારખી શકવાને સુગમ પડશે.

ઔદ્યોગિક અને વેપારી નોંધ

SCARCITY OF LABOUR IN BOMBAY MILLS.

મુંબઇની મીલોમાં મજુરોની તાણુ.

મી૦ વાચ્છાના વીચારો.

મુંબઇના મીલ માલેકો મજુરોની તાણુ માટે બુમો મારે છે, અને જણાવે છે કે કામના પ્રમાણમાં પુરતાં માણસો મળી શકતાં નથી, પણ મી૦ વાચ્છાએ 'બૉમ્બે ક્રૉનીકલ'માં એક પત્ર લખી બતાવી આપ્યું છે કે કામમાં જે અડચણ આવે છે, તે મજુરોની સંખ્યાને લીધે નથી, પણ નીયમ અને સીસ્ટમ નહી હોવાથી વખત અને કામની બરબાદી થાય છે. મી૦ વાચ્છાએ આંકડાઓ અને હીસાબથી બતાવી આપ્યું છે કે મુંબઇની મીલોમાં કામના પ્રમાણમાં માણસો ઓછાં નથી, નાનાં છોકરાં તથા છોકરીઓની સંખ્યા વધી છે ત્યારે કામની જે તુટ પડે છે તેનાં કારણો બીજાં છે. પહેલું તો કેટલા ટકા કામદારો ગેરહાજર રહે છે તે જોવાનું છે. છોકરા અને છોકરીઓમાંથી દરરોજ લગભગ ૨૫ ટકા તો ગેરહાજર હોય છે અને તેમાં પણ રોગચાળો, લગનસરા, તહેવારો, ખેતીનો વખત વગેરે પ્રસંગે એ સંખ્યામાં વધારો થાય છે, વળી મોટા કામદારો પણ કામના વખતમાં સંચાઉપર ધ્યાન આપવાને બદલે મીલના કંપાઉંડમાં રખડે છે. તે બીના પણ ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર છે, દરરોજ એક કે બે ડઝન કામદારો તો આમ રખડી વખત ગુમાવે છે. એક માણસ ૧૦ મીનીટ સંચાઉપરથી દુર જઇ વખત ગુમાવે, તેનો વરસનો હીસાબ કરતાં કેટલો વખત અને કામ બગડે છે તે ગણવું જોઇએ અને તેવી રીત, વગર કારણે ગેરહાજર રહેલા, મોડા આવનારા અને રખડુ માણસોથી કેટલો બધો વખત અને કેટલું કામ બરબાદ થાય છે તેનો હીસાબ ગણાય તો શેઠીયાઓ અને મીલ માલેકોની આંખ ઉઘડે, સવારે મીલ ચાલુ થતી વખતે મુંબઇમાં દરેકે દરેક મીલમાં ૩૦ કે ૪૫ મીનીટ નકામી જાય છે, જૉગરોને ખાતાંઓમાં બધા માણસો આવ્યા કે નહીં તે માટે આંટાઓ ખાવા પડે છે, આખા વરસની ૪૫ મીનીટોનો હીસાબ કરો અને જણાશે કે નીયમીતપણું અને દેખરેખ નહીં હોવાથી કેટલું નુકશાન થાય છે. મોટાં ખાતાઓમાં મીલોમાં નીયમીતપણું અને વ્યવસ્થા હોવાં જોઇએ. માણસોઉપર સખત દેખરેખ રાખવી જોઇએ, અને નકામો વખત તેઓને ગાળવા દેવો જોઇએ નહી. કામદારોસાથે જેમ બરાખોમાં સોલજરોસાથે વરતવામાં આવે છે તેમ વરતવું જોઇએ. કામ વખતે કામ, આનંદ અને આસાયશ વખતે આસાયશ એ ધોરણ રાખવું જોઇએ. મુંબઇના મીલ માલેકો આવી નાની અને નજીવી લાગતી બાબતોમાં ધ્યાન આપે તો જે ફરીયાદ તેમને કરવી પડે છે તે રહે નહીં.

INDIAN COTTON MILLS.

હિંદી કાપડની મીલો.

હીંદમાં રૂના ઉદ્યોગની શરૂઆત ૧૮૫૧ થી થયલી કહી શકાશે. તે વરસમાં હીંદ ખાતે કાપડની પહેલી મીલની સ્થાપના થઈ હતી. તે પછીની ૧૮૭૯-૮૦ સુધીની મુદત દરમ્યાનના ચોકસ આંકડા મળી શકતા નથી, પણ તે પછીના વરસો દરમ્યાન ઉભી થયલી મીલોની સંખ્યા નીચે જણાવેલા આંકડાઓ ઉપરથી માલુમ પડી શકશે:--

	કામ કરતી મીલોની સંખ્યા	નામની થાપણ	કામદારની સંખ્યા.	સાળોનો સંખ્યા.
૧૮૭૯-૮૦ થી ૧૮૮૩-૮૪	૬૩	૬ ૭૬૦૦૦૦	૫૧૦૦૦	૧૪૫૦૦
૧૮૮૪-૮૫ થી ૧૮૮૮-૮૯	૯૩	૮૮૭૯૦૦૦૦	૭૫૭૦૦	૧૮૨૦૦
૧૮૮૯-૯૦ થી ૧૮૯૩-૯૪	૧૨૭	૧૧૬૧૭૦૦૦૦	૧૧૬૧૦૦	૨૫૩૦૦
૧૮૯૪-૯૫ થી ૧૮૯૮-૯૯	૧૫૬	૧૪૧૯૫૦૦૦૦	૧૫૦૦૦૦	૩૬૬૦૦
૧૮૯૯-૧૯૦૦ થી ૧૯૦૩-૪	૧૯૫	૧૬૮૭૯૦૦૦૦	૧૭૧૬૦૦	૪૨૦૦૦
૧૯૦૪-૦૫ થી ૧૯૦૮-૦૯	૨૧૮	૧૮૭૮૭૦૦૦૦	૨૧૬૪૦૦	૬૦૦૦૦
૧૯૦૯-૧૦	૨૪૫	૨૧૧૫૦૦૦૦૦	૨૩૨૩૦૦	૮૦૧૦૦
૧૯૧૦-૧૧	૨૫૪	૨૨૩૬૫૦૦૦૦	૨૩૦૮૦૦	૮૪૬૦૦
૧૯૧૧-૧૨	૨૫૮	૨૨૯૧૦૦૦૦૦	૨૩૬૮૦૦	૮૭૬૦૦
૧૯૧૨-૧૩	૨૬૬	૨૩૨૮૩૦૦૦૦	૨૫૮૫૦૦	૯૧૬૦૦

૧૯૧૨-૧૩ ના વરસની આખરે હીંદમા ૨૬૬ મીલો હતી અને તેમા ૯૧૫૮૫ માણસો કામ કરતા હતા આ સંખ્યામાની ૧૦૪ ફક્ત સુતર તૈયાર કરવાનુ અને ૨૧ ફક્ત વણાટનુ કામ કરતી હતી ત્યારે ૧૪૧ મીલો સુતર અને વણાટ બન્નેનુ કામ કરતી હતી તેઓમા લાગેલા કામદારોની સરેરાસ ૨૫૮૫૫૧ ની હતી તે સંખ્યામા ૧૮૭૯૭૦ પુરૂષો, ૪૫૪૪૫ સ્ત્રીઓ અને ૨૪૬૬૧ બાળકો હતા તે વરસમા ૪૧૨૫ ચરખા સહીતની એક મીલ આગળથી નાશ પામી હતી ત્યારે ૪૫૪૧૬ ચરખા અને ૧૪૫૬ સાળો સાથેની નવી આઠ મીલો બાંધવામા આવી હતી

ઉપર જણાવેલી મીલોમાની ૮૫ મુબઇ બેટમા, ૫૯ અમદાવાદ શેહેરમા અને ૩૨ મુબઇ ઈલાકાના જુદા જુદા સ્થળોએ આવી છે, તે ઉપરાંત ૪ વડોદરા ખાતે સ્થાપવામા આવી છે હીંદની કુલે મીલો અને ૭૦ ટકા જેટલી મીલો અને ૭૦ ટકા જેટલા ચરખા અને ૭૭ ટકા જેટલી સાળો મુબઇ ઇલાકામા આવેલી છે

Number of Labours in the Different Industries

જુદા જુદા ધધામાં મજુરોની સખ્યા.

ઇગ્લડના છેલ્લા મેલ સાથે મળેલા "મોર્નીંગ પોસ્ટ" ના તા૦ ૨૨ મી મેના અકમા જણાવવામા આવે છે કે ગઇ કાલે બપોરે રૅાયલ સોસાઇટી ઑફ આર્ટસની હીંદ ખાતેની એક સભા સર એથલસ્ટેન બેનીસના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી, જેમા મી૦ ઇ૦ એ૦ ગેટ કે જે પહેલા હીંદના વસ્તીપત્રકના કમીશનર હતા, તેમણે હીંદના ગણત્રીપત્રક વીષે એક નીબધ વાચ્યો હતો તેમા જણાવવામા આવ્યુ હતુ કે. હીંદમા દર સો વતનીઓમા ૭૨ ઘાસ ચારા અને ખેતીવાડીના ઉદ્યોગ ઉપર, ૧૧ ઉદ્યોગ ઉપર, ૨ માલ લઇજા લાવવા ઉપર અને ૬ વેપાર ઉપર તથા ફક્ત ૯ જણા બીજી જાતના ધધા ઉપર નીર્વાહ ચલાવે છે શેહેરોમા ઇગ્લડની માફક ધધાઓમા વહેચણી થએલી છે શેહેરના લગભગ અરધા વતનીઓ ઉદ્યોગ અને વેપાર ઉપર પોતાનુ પોષણ કરે છે અને ફક્ત છ ટકા જેટલા ખેતીવાડી ઉપર ગુજરાન કરે છે જુદા જુદા ભાગોમા એમ છતા ઘણો ફેરફેર જોવામા આવે છે પંજાબમા અર્ધા લોકો ખેતીવાડી ઉપર ગુજરાન ચલાવે છે ત્યારે આસામમા ચારપચમાઉસ જેટલા વતનીઓ ખેતીવાડી ઉપર ગુજરાન કરે છે વેપારીઓનુ સઉથી વધુ પ્રમાણ બરમામા જોવામા આવે છે, કેમકે ત્યા ઉદ્યોગ હુન્નર વધારે એકત્ર જોવામા આવે છે અને તેથી માલનો વહેચણી કરનારા આડતયાઓની વધુ જરૂર પડે છે હીંદમા ધધાઓની વહેચણી હજી જુના વખતના જેવી છે એટલે કે નેવુ ટકા લોકો દરેક ગામડામા છત્રીસ સાદા ધંધા જેવા કે ખેતીવાડી, ઘંસચારો, દાણાના ફોતરા કહાડવા અને દાણા

ભુજવા, ટોપલા બનાવવા અને તેલ કહાડવા અને એવાજ બીજા ધધામા રોકાયલા છે હીંદની એકંદર પ્રજાનો અર્ધાથી વધુ ભાગ કામદારોનો ગણાવવામા આવ્યો છે તેમા મેનતીઆઉસ કરતા પુરૂષો અને એકનતીઆઉમ કરતા ઓછી સ્ત્રીઓનો સમાવેશ થાયછે આખા હીદમા વીસ અથવા તેથી વધુ કામદારો રોકનરા એકદર ૭૧૧૩ કારખાના છે એ કારખાનાઓમા એક દર એકવીન લાખ માનુ મો એટલે દર હજાર મ ણુસે માત જણુ નોકરી કરે છે એ કામદારોમાથી ૭ ૦૪,૦૦૦ ચાના બગીચામા, ૧,૬૩ ૦૦૦ કોલસાની ખાણોમા, ૨૯,૦૦૦ સોનાની ખાણોમા ૩,૦૮,૦૦૦ રૂના કાપડ સુતરની મીલોમા અને ૨,૨૨,૦૦૦ જા વણવાના ઉધોગમા કામે લાગેલા છે

INDIAN GOLD MINES & THEIR OUTPUT

હીદમાં સોનાની ખાણો.

લડનનુ ધી ટાઇમ્સ' પત્ર પોતાના એક અગ્ર લેખમા હીદમા આ વરસ ખાણોમાથી કેટલુ સોનુ નીપજ્યુ તે સબધમા લખતા જણાવે છે કે હીંદુસ્થાનમા સોનાની ખાણો જ્યા સખ્યાબધ આવેલી છે તે ભુમી કે જે કોલર ગોલ્ડફીલ્ડઝના નામથી ઓળખાય છે તે જગ્યા દુનીઆમા એક અજબ ચીજ છે એમ માનવામા આવે છે આ ઠેકાણે જે ખાણો છે તેમાથી સોનુ કહાડવા માટે જેટલી કપનીઓ છે તે કપનીઓએ અત્યાર સુધીમા વેહેચણી પેટેજ ભરાયલી થાપણ કરતા પણ વધુ રકમો આપી દીધી છે અને આટલો મોટો નફો કરવા છતા હજી ખણોના તળીયા આવ્યા નથી એટલે કે હજી પણ પુષ્કળ નફો આપી શકે તેવી સ્થીતિમા ખાણો છે જાણીતી સોનાની ખાણુ માઇસોર વાળી નાની ખાણે પોતાની ત્રીસ વરશની હયાતી દરમ્યાનમા ૧૫૦ લાખ પાઉડની કીમતનુ સોનુ ઉત્પન્ન કર્યુ છે અને તે ખાણુવાળી કપનીએ અત્યાર સુધીમા ૭૪૧ ૦૦૦ પાઉડઝની વહેચણી પોતાના ભાગીદારોને કરી દીધી છે આ ખાણુમા કામ કરવા માટે દોઢ લાખ પાઉડની થાપણ કહાડવામા આવેલી હતી, જે થાપણ પાછળથી બેવડી કરવામા આવી હતી

તે સીવાય ઓરેગામની સોનાની ખાણુ માથી અત્યાર સુધીમા ૬૬૩૯૦૦૦ પાઉડઝ જેટલુ સોનુ ઉત્પન્ન થયુ છે તે કપનીએ પણ અત્યાર સુધીમા વેહેચણી પેટે ૨૨૧૪૦૦૦ પાઉડઝ આપ્યા છે એટલે ઑરડીનરી શેરો ઉપર ૬૩૭ ટકા અને પ્રેફરસ શેરો ઉપર ૮૭૭ ટકા જેટલુ વ્યાજ હેચ્યુ છે તે સીવાય નદીદુર્ગની ખાણમાથી પણ અત્યાર સુધીમા ૫૨૭૬૨૫૭ પાઉડઝ જેટલુ સોનુ નીપજ્યુ છે અને તે કપનીએ પણ ૨૦૦૨૭૯૮ પાઉડઝની વહેચણી અત્યાર આગમચ કરી દીધી છે અને બાલઘાટવાળી ખાણુ કે જે સઉથી નાની ખાણ છે તેણે પણ અત્યાર સુધીમા ૨૦૭૮૦૦ પાઉડઝની વહેચણી પોતાના ભાગીદારોને કીધી છે ટુકમા હીદની આ ખાણોએ સોનાની ઉત્પતીમા ઘણો અગત્યનો ભાગ ભજવ્યો છે ગયે વરસે તો માઇસોરવાળી અને ઓરેગામ વાળી ખાણોએ પોતાના ઇતીહાસ દરમ્યાનમા સઉથી વધારે પ્રમાણમા સોનુ નીપજાવ્યુ હતુ

ખાણોમા વીજળીક બળનો ઉપયોગ

છેલા દસેક વરસથી ખાણોમા સ્ટીમના બળથી કામ લેવાનો ઠરાવ કીધો હતો આ પગલાનુ ડહાપણ દરેક બાજુએ સ્વીકારવામા આવ્યુ છે ખાણોના કામના ખરચમા ગયે વરસે ઘણો મોટો ઘટાડો માલુમ પડયો હતો માઇસોર, ઓરેગામ વગેરે સઘળી ખાણોના કામકાજના ખરચમા ૨૦ થી ૪૦ ટકા જેટલો સતોષકારક ઘટાડો થવા પામ્યો છે

ENGLISH CHRISTMAS CARDS TRADE
ક્રીસ્ટમસ કાર્ડોનો વેપાર

ક્રીસ્ટમસને દીવસે અને નવા વર્ષને દીવસે મુબારકબાદી ઇચ્છનારા કાર્ડો પોતાના મિત્રો અને સ્નેહીઓને મોકલવાનો રિવાજ ઘણો વધી ગયેલો છે યુનાઇટેડ કીંગ્ડમમા આવા કાર્ડો મુખ્યત્વે બ્રેડફર્ડમા બને છે અને તે શહેરમા દર વરસે ૩,૦૦,૦૦,૦૦૦ કાર્ડો બને છે આ

કાર્ડો બનાવવામા ઘણા મજુરો, કોમ્પોઝીટરો વિગેરે રોકાએલા હોય છે આ કાર્ડો માટે રેશમની દોરીયો અને રીબનો પણ ઘણી જોઇતી હશે દરેક કાર્ડ માટે કવરો જોઇએ અને રંગીત બોર્ડો, પાર્ચમેન્ટ પેપરો અને સેલ્યુલૉઇડનો પણ ખુબ ઉપયોગ થાય છે

લાકડાના વેરમાંથી ખાંડ
SUGAR FROM SAW DUST

અમેરિકન કોન્સ્યુલર અને ટ્રેઇડ રીપોર્ટ જણાવે છે કે લાકડામાથી ખાડ બનાવવાની "કલેસન"ની નવી રીત નીચે મુજબછે કે લાકડાના વેરનો કાચના બધ ઠામમા નાખી ત પર સલફ્યુરસ એસીડનુ હલકું મીશ્રણ ના ખવામા આવે છે અને પરિણામે જે રહે છે તેમાથી લગભગ ૨૪ ટકા ખાડ મળી આવે છે આ ખોરાકીની ચીજ તરીકે ઉપયોગમા આવે છે તેમ તેમાથી દારૂ પણ બને છે એક અઠવાડીયામા ૨૦ ટન લાકડાનો વેર એવી રીતે કેળવી શકે તેવુ કારખાનુ દર વર્ષ ૩,૦૦,૦૦૦ થી ૪,૦૦,૦૦૦ ગેલન્સ દારૂ બનાવી શકે અને તે ઉપરાત બીજી પેદાશ પણ આપી શક

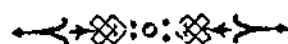
WORLD'S GAS CONSUMPTION
દુનીયાની ગેસ-ની ખપત

લડન યુનીવરસીટી કોલેજની કેમીસ્ટ્રીની ઇન્સ્ટીટ્યુટ પાસે ભાષણ કરતા મી ડબ્લ્યુ જે એ ખટરફીલ્ડે કહ્યુ હતુ કે હાલના જમાનામા જાહેર પ્રજાને ગેસ પુરો પાડવાની યોજનાની જરૂરિયાતો એવી છે કે તેમથી થોડી કીમત ઘણી ગરમી મળવી જોઈએ ગેસ બહુ વાસ મારતો ન હોવો જોઇએ, કુદરતી ઉજાસવાળી બતી તેમાથી નીકળવી જોઈએ, અને તેમાથી એવા કોઇ પદાર્થો ઉત્પન્ન ન થવા જોઇએ કે જેથી જાનમાલને નુકશાન પહોચે

ગેસનો ઉદ્યોગ જલદીથી વધી ગયો તે બાબત બોલતા તેણે જણાવ્યુ કે ૧૯૧૨ મા આખી દુનિયાના શહેરોમા ૬,૨૦,૦૦૦ મીલીયન કયુબીક ફીટ જેટલો ગેસ ઉત્પન્ન થયો હતો જેને માટે ૬૦ મીલીયન ટન્સ કોલસો વપરાયો હતો જ્યારે તેમાથી ૩૮ મીલીયન ટન્સ ગેસ કોક, ૩ મીલીયન ટન્સ ડામર અને ૫,૫૦,૦૦૦ ટન્સ જેટલુ એમોનીયાનુ સલફેઇટ ઉત્પન્ન થયા હતા. દુનીયાના મુખ્ય શેહરોમા વસ્તીના માથા દીઠ ગેસની ખપત કેટલી છે તે બાબત તપાસ કરતા લડનમા ૮,૦૦૦ કયુબીક ફીટ ખપત થાય છે તે ઘણીજ વધારે છે જ્યારે આમસ્ટરડામ, બરલીન, ન્યુયૉર્ક અને પારીસમા ૬,૦૦૦ કયુબીક ફીટની વપરાશ છે ગરમ કરવામા ગેસનો ઉપયોગ વધારે થાય છે તેથી ખપત વધતી જાય છે અને ૧૯૨૦મા દુનીયાના બધા મુખ્ય મથકોના વસ્તીના માથા દીઠ દર વર્ષ ૧૦,૦૦૦ કયુબીક ફીટ જેટલા ગેસની વપરાશ થશે એ બીન તકરાર વાત છે

મુબઇ અને બગાળાનો શસ્ટારના રસાયણ શાસ્ત્રીઓએ હિદુસ્તાનની ભેસોના દુધના સબધમા એક ચોપાનીયુ કાઢેલુ છે હિદુસ્તાનમા ઘણે ભાગે ભેસનુ દુધ વપરાય છે ભેસનુ દુધ હિદી અગર વિલાયતી ગાયોના દુધ કરતા ઘણુ સારૂ હોય છે અને તેમાથી માખણ ઘણું ઉતરે છે ટ્રાન્સીલવેનીયાની ભેસોના દુધનુ પ્રથકકરણ મી એફ સ્ટ્રોહનને કર્યુ હતુ તેમા ૯ ટકા કરતા વધારે ચરબી હતી પણ માખણમા તો કાઇ ખાસ તફાવત જણાયો નહોતો મી લેધરે હિંદુસ્તાનની ભેસોના દુધનુ પ્રથકકરણ કરેલુ તેનુ પરિણામ તે નીચે મુજબ જણાવે છે ઘણા ખરા સેમ્પલોમા માખણનો રેટ ઘણો હતો ૭-૮ ટકા તો સામાન્ય છે એક કેસમા ૧૦ ટકા જેટલી ચરબી હતી દુધ ધોળુ હોય છે અને માખણ પણ ધોળુ જ ઉતરે છે ભેસના દુધમા ગાયના દુધ કરતા proteids ચોખ્ખી રીતે વધારે છે ખાડ અને બીજા ખનીજ પદાર્થો તો સરખાજ હોય છે ' છેવટની તપાસ પુના ડેયરીફાર્મની કેટલીક ભેસોના દુધ ઉપર કરવામા આવી હતી અને તે ઉપલા પરિણામને મળતીજ આવે છે એક્ષપર્ટો જણાવે છે કે જો અનુકુળ સ્થીતિ હોય તો હિદુસ્થાનની ભેસો માખણને માટે તો પહેલે નબરજ આવે છે

OTHER CHAMBERS.

બીજી ચેમ્બરો.

ઈસ્ટર્ન મેઇલ સરવીસ—ઇગ્લાંડ અને હિંદુસ્તાન વચ્ચે અઠવાડીઆમાં બે મેલ દોડાવવાની બાબતમાં પોસ્ટ માસ્તર જનરલે જુદી જુદી ચેમ્બરોના મતો માગ્યા હતા. જેના જવાબમાં જુદી જુદી ચેમ્બરોએ આપેલા અભિપ્રાયો માંનચેસ્ટર ચેમ્બરના જરનલમાં પ્રસિદ્ધ થયા છે તે નીચે મુજબ છે.

બરમીંગહામ—" હિંદુસ્તાનથી આવતા જતા મેલ વચ્ચે જે મોટો ગાળો રહે છે તે ગાળો હાલની મેઇલ સરવીસને બીજી રીતે ગોઠવવાથી ઓછો કરી શકાય કે કેમ તે બાબત ઉપર સંભાળપૂર્વક વિચાર ચલાવવાની પોસ્ટ માસ્તર જનરલને અરજ કરવામાં આવી છે"

બ્રેડફર્ડ—" હિંદુસ્તાન માટે અઠવાડીયામાં બે મેલ કરવાની અમો તરફેણમા છીએ અને અમારા મત પ્રમાણે તે માટે વધારે ખર્ચ થાય તે કરવું પણ વ્યાજબી છે."

ગ્લાસગો—" હિંદુસ્તાન ખાતે બે મેલો આવે જાય તેવી ગ્લાસગોના વેપારી વર્ગની કાંઇ ખાસ ઇચ્છા ડાઇરેકટરોના જાણવામાં નથી પણ આવતી જની મેઇલોની ઝડપમાં નવા કરારથી વધારો થવો જોઇએ એ બાબતમાં તો સર્વ સમત છે."

" આ ચેમ્બરના ડીરેકટરોની સમજણ મુજબ વિલાયતથી હિન્દુસ્તાન જતો મેઇલ જે હાલ મુંબાઇ શુક્રવાર સવારે પહોચે છે તે કાંઇ પણ વધારે ખર્ચ કર્યા શિવાય ગુરૂવાર બપોરે પહોંચાડી શકાય કે જેથી કલકત્તાની ટપાલ અને પેસેંજરો તેજ રાત્રે મેઇલમાં રવાના થઇ શનીવારે સવારે હાઉરા ખાતે પહોચી શકે. આ ગોઠવણ સામે જે એવો વાંધો લેવામાં આવે છે કે પેસેંજરોને અને મેઇલને ગરમીના વખતમાં ઉતારવાં પડે, તે વાંધો કાંઇ એવો ગંભીર નથી, કારણ અમારા ડાયરેકટરોને તો એમ લાગે છે કે ઘણું ખરૂં તો ઉતારૂઓ અને ટપાલ સાંજનાજ ઉતારવામાં આવશે"

" વળી હિંદુસ્થાનથી આવતો મેઇલ લંડનથી ઉપડતા મેઇલ કરતાં ચોવીસ કલાક વહેલો આવે એવી ઇચ્છા ડીરેકટરો સર્વત્ર સરખીજ જુવે છે."

હાલીફાક્ષ—" કાઉન્સીલ એમ ધારે છે કે બે મેઇલ ઉપયોગી થઇ પડશે ખરા પણ તેથી જે ફાયદા થાય તે તેને માટે જોઇતું વધારે ખર્ચ કરવા માટે પુરતા છે કે કેમ તે બાબત તેઓ શકમંદ છે અને તેથી તેઓનો મત એવો છે કે મેઇલ સ્ટીમરોની ઝડપ વધારવી બસ થશે"

લંડન-"આ વિષય ઉપર હજી આ ચેમ્બરનો ઇસ્ટ ઇન્ડીઆ કમિટી વિચાર ચલાવે છે."

લીસ્ટર—"હિંદુસ્તાન ખાતે બે મેઇલો દોડાવવાથી લીસ્ટરના વેપારીઓને તો ઘણોજ ફાયદો થશે. હાલ હિંદુસ્તાનનો મેલ લીસ્ટરમા શનિવારે સવારે મળે છે જ્યારે હિંદુસ્તાન માટે નો મેઇલ શુક્રવારે રવાના થઇ જાય છે આથી કાગળોના જવાબ લખવા માટે એક અઠવાડીયુ થોભવું પડે છે.

લીવરપુલ—"ઇસ્ટ ઇન્ડીયા અને ચાયના ટ્રેડ સેકશનના સભાસદો જેને પુર્વના વેપાર સાથે નિકટનો સંબંધ છે તે લોકો હિંદુસ્તાન તરફ જે મેઇલ દોડવવાની વિરૂદ્ધમા છે કારણ તઓના મત પ્રમાણે તો આ ફેરફાર કરવાથી જે મોટું ખર્ચ વહોરવું પડશે તેના પ્રમાણમાં તેનાથી આપને સારો ફાયદો મળશે નહિ

"લંડનના ટપાલ ખાતાંના અમલદારો વધારેના ખર્ચનો અડસટ્ટો શું કરે છે તે તેઓ જાણી શકયા નથી પણ હિંદુસ્તાનમાં જે આંકડાઓ બોલાય છે તે મુજબ તો તે ખર્ચ ૧૦૦૦૦૦ પાઉન્ડઝ જેટલું થવા વકી રહે છે.

નવા પ્લાનાના બીલ્ડીંગમા ફલોરીંગ ટાઇલ્સ કોણ પુરા પાડેછે ?—

"આ સેકશનને લાગે છે કે ઇન્ડીયન ફંડઝ ઉપર બહુ ભારે બોજો નાખ્યા શિવાય જો હાલની સરવીસની ઝડપ વધારી શકાય તો હાલની એક વખતની સરવીસ સામે જે વાંધાઓ છે તે બધા દુર થાય. લાવ લઇ જા કરવાનાં સાધનોમા સુધારો કરવાથી, રેલવે રસ્તે જે વખત લેવામાં આવે છે તે ઓછો કરવાથી અને સ્ટીમરોની ઝડપમાં વધારો કરવાથી અને ખાસ કરી નોર્થ ઇસ્ટ મનસુનમાં વધારો કરવાથી ઝડપમાં વધારો થઇ શકે.

"આ સેકશન એક બીજો રસ્તો સુચવે છે કે પોર્ટસૈયદ અને સુવેઝ ખાતે અઠવાડીયામાં બે કે ત્રણ વખત ટપાલ પહોંચતી કરવા ગોઠવણ્ કરવી અને ત્યાંથી મુંબઇ અગર કરાંચી જતી પી એન્ડ ઓ. કંપની શિવાયની બીજી સ્ટીમરોમાં પણ તે ટપાલ ચડાવી દેવા ગોઠવણ કરવી.

"આ સેકશનનો મત એવો છે કે હિંદુસ્તાન સાથેના તારના વહેવારની વધતી જતી માગણીને સંતોષકારક રીતે પહોંચી વળી શકાતું નથી તેથી (જો જરૂર પડે તો સરકારની મદદથી એક કેબલ વધારી તે પણ) મેઇલ સરવીસ જે સારી રીતે કામ કરે છે તેમાં કાંઇ ફેરફાર કરવાના કરતાં તે સરવીસ વધારે ઉપયોગી થઇ પડે તેમ કરવા વધારે જરૂર છે."

માનચેસ્ટર—"કરવા ધારેલ વધારાની મેઇલ સરવીસ માનચેસ્ટર વેપારીઓને કાંઇ ખાસ ફાયદાકારક નથી.

મીડલસબરો—"હિંદુસ્તાન ખાતે વધારાની મેલ દોડાવવાથી જે વધારે ખર્ચ થવાનું છે તે ખર્ચના પ્રમાણમાં આ દેશના વેપારને કાંઇ સારો લાભ થવાનો નથી."

નૉટીંગહામ—"૧૮૯૯ થી મેઇલ સરવીસ, (હિંદુસ્તાન ખાતે ટપાલ લાવ લઇજા કરવા) ના કૉન્ટ્રેક્ટની અંદર સ્ટેટે કાંઇ ફેરફાર કરેલ નથી અને અત્યારે ફેરફાર કરવા માગે છે તો પછી ભવિષ્યની સ્થીતિનો પણ ખ્યાલ કરી એવો ફેરફાર કરવો કે જેથી થોડાં વરસો સુધી તેમાં ફેરફાર કરવાની આવશ્યકતા રહે નહિ

"તેથી અમો તો એવા દૃઢ વિચાર ઉપર આવ્યા છીએ કે આ સરવીસની ઝડપમાં ઘણો વધારો થવો જોઇએ અને કે ભવિષ્યમાં અઠવાડીયામાં બે મેઇલો દોડાવવાની પણ જરૂરીયાત છે.

"સ્વાભાવિક રીતે ખર્ચ તો વધશેજ પણ તેવું ખર્ચ આ દેશની વેપારી પેઢીઓ જેમ ગણતી નથી તેમ ગણવું ન જોઇએ અને મેઇલની આવજાવ બરાબર અને જોઇએ તેવી થાય એ શહેનશાહતને એક ખાસ અગત્યની બાબત છે"

વૉલ સૉલ—જોકે ખર્ચતો ઘણો થશે તો પણ હિંદુસ્તાન સાથના આપણા વેપારને તેથી ઘણો ફાયદો થશે અને ઉત્તેજન મળશે.

Mr. GOETHALS, PANNAMA CANAL ENGINEER.

પનામાની નહેરનો એનજીનાયર મી. ગટલ્સ.

(માસિક માટે ભાષાન્તર કરનાર, નલિનકાન્ત નરસિંહરાવ દીવેટીયા)

(અનુસંધાન પાને ૫૫૨ ઉપરથી)

પનામાની નહેરના મુખ્ય અને પ્રવીણ ઇજનેર કર્નલ ગટલ્સની અંગત હકીકત.

કર્નલ ગટલ્સ ૫૫ વર્ષનો છે. ન્યુયૉર્કના બ્રુકલીન શહેરમાં તાલમેજ દેવળ, પાસેના સ્કરમર હોર્ન લતામાં ત્હેનો જન્મ થયો હતો. ત્હેનાં મા તથા બાપ, બંને હૉલેન્ડ દેશનાં હતાં. ત્હેનો દાદો વૈદ્ય હતો, તે ૧૯ મા સૈકામાં અમેરીકા આવ્યો હતો પણ પછી પાછો હૉલેન્ડ ગયો હતો અને ત્યાં તે મરણ પામ્યો. લ્યુઇસ. એસ. બરચર્ડ નામનો એક ગટલ્સનો કૉલેજમાંનો મિત્ર હતો ત્હેની પાસે ગટલ્સના કુટુમ્બ વગેરેની હકિકત હતી. ગટલ્સ નામ

જુનું અને ઉમદા કુટુંબનું છે. મી. બારચર્ડ પાસે ધર્મયુદ્ધમાં (Crusade)માં ગયેલાના નામની યાદી હતી હેમાં સાતજણ ગટલ્સ અટકવાળા મ્હોટા રાજદ્વારી વિદ્યા કુશળ. તથા ઉમરાવની પદવીના જણાવ્યા છે. ગેરમ ગટલ્સ કરીને એક હતો તે પ્હેલા ધર્મયુદ્ધમાં આગળ પડતો ભાગ લઇને ગયો હતો. બીજો હેનરી ગટલ્સ કરીને હતો તે દાકતર હતો અને ૧૩ માં સૈકામાં તે પ્રખ્યાતી પામ્યો હતો. એ ગટલ્સ આલબર્ટસ મેગનસનો શિષ્ય હતો અને સેન્ટ ટોમસ શેકવીનાસની સાથે ભણતો હતો. સૈનિકો, તથા વિદ્વાનોની બાબતમાં ગટલ્સ કુટુંબ હૉલાન્ડમાં પ્રખ્યાત છે. કર્નલ ગટલ્સના આમ્સ્ટરડેમ તથા બેલજીયમમાં બીજાં સગાં સ્નેહીઓછે હેમાંના કેટલાકની માતૃભાષા ફ્રેન્ચ છે અને કેટલાંકની ડચ છે. ગટલ્સ હેમાંનાં કોઈને મળ્યો નથી. ગટલ્સ કુટુમ્બનો (motto) આદર્શ વાક્ય "In als goet" છે એનો અર્થ (In all good) થાય છે. આ આદર્શ વાકય પ્રમાણે ગટલ્સ જેટલું બીજું કોઇ હેમના કુટુમ્બમાંથી વર્ત્યું નહિં હોય.

શરૂઆતમાં ગટલ્સ એક દલાલની ઑફીસમાં ચિઠ્ઠી ચપાટી લાવનાર છોકરા તરીકે કામ કરતો હતો. તે વખત તે ૧૧ વર્ષનો હતો. ચૌદ વર્ષની ઉમરે, ન્યુયૉર્કમાં આવેલા બ્લીકર અને ટોમ્પસન રસ્તાના નાકા આગળની ફ્રેન્ટીમ નામના માણસની પેરીમાં ગટલ્સ શરાફનું તથા હિસાબી કિતાબી કામ કરતો હતો. શરૂઆતમા તેને અઠવાડીએ પાંચ ડૉલર મળતા. શનિવાર શિવાયના દીવસોએ નિશાળના વખત પછી કામ કરતો અને શનિવારે આખો દિવસ કામ કરતો. તેનો પગાર ધીમે ધીમે વધ્યો. વેસ્ટ પૉઇન્ટ ની સ્કુલમાં ગયો તે વખતે અઠવાડીયે પંદર ડૉલર તેને મળતા હતા. જે ઉમરમાં બીજા છોકરાઓ રમતા ફરે છે તે ઉમરે ગટલ્સ નિશાળમાં જતો અને તે ઉપરાંત પોતાનું ગુજરાન ચલાવવા જેટલું કમાતો તે સમયમાં તેને ખરી મહેનત તે શી તેનો અનુભવ મળ્યો હતો. અને હલકી પદવીના માણસો કામદારોને કેટલું સખત કામ કરવું પડે છે તે તેને જણાયું અને તે જ્ઞાન પનામાનું કામ ચલાવવામાં તેને ઘણું ઉપયોગી થયું છે.

ચૌદ વર્ષની ઉમરે "સીટી ઑફ ન્યુ યૉર્ક" ની કૉલેજમાં તે દાખલ થયો તે વખતે તે સંસ્થાનો પ્રમુખ, ગ્રેટીસ બર્ગની લઢાઇમાં પીકેટસના હુમલા સામે બાહદુરીથી લઢનાર ટુકડીની સરદારી જેના હાથમાં હતી અને યુનાઇટેડ સ્ટેટસની કૉન્ગ્રેસ તરફથી 'માનાર્થ-ચાંદ' જેને અપાયો હતો તે પ્રખ્યાત સૈનિક જનરલ એલેક્ઝેન્ડર એસ. વેબ હતો. તે શરીરે મજબુત બાંધાનો હતો અને પોતાના જુના વિચાર પ્રમાણે પોતાના માણસોને કહેતો કે "માણસ ધારે છે તે કરી શકે છે ફક્ત જુઠું ન બોલવું એટલું સંભાળવું જોઈએ." મૂળ તે સંસ્થા સ્થપાઇ ત્યારે "ફ્રીએકેડમી" ના નામથી ચાલુ થઇ હતી. તે એકેડમીમાં શીખવાતા સાયન્સમાં, પ્રાચીન તેમજ અર્વાચિન ભાષાઓના શિક્ષણમાં, માનસિક સુધારણા તરફ ખાસ ધ્યાન આપવામાં આવતું. બાર્ટલેટની "મીકેનીક્સ" (યંત્ર વિદ્યાનું શાસ્ત્ર) એકુસટીકસ (શ્રવણશાસ્ત્ર) તથા ઓપટીક્સ (દર્શનશાસ્ત્ર) જેવા ગહન વિષયનો વેસ્ટ પૉઇન્ટની શાળામાં વપરાતી ચોપડીયો પણ અહિં વપરાતી અને વેસ્ટ પૉઇન્ટગી શિક્ષકો કોઇવાર ભાષણ આપવા આવતા હતા.

આ વખતે ગટલ્સ ઉંચો, પાતળો, અને નમ્ર તથા વિનયી યુવક હતો. તેની આંખો માંજરી હતી અને વાળ પીળાશ પડતા હતા, એમ બારચર્ડના વર્ણન ઉપરથી જણાય છે. પોતાના ગુજરાનને માટે બીજે કમાવા જતો હોવાથી કૉલેજના બીજા વિદ્યાર્થીઓમાંથી બહુ જણા તેને ઓળખતા નહોતા પણ "ક્લીઓનીયા" નામની સાહિત્ય સભા, તથા "ડેલ્ટા ઉપસીલોન" નામની ભાતૃભાવોત્તેજ મંડળીના સભાસદ તરીકે ગટલ્સનું નામ જણાયું હતું.

ગટલ્સને દાકતર થવાની મરજી હતી, તેનો દાદો પણ ડાકતર હતો, અને ગટલ્સ કુટુમ્બમાંથી એકે તો તે લાઇનમાં જવુંજ એવું અસલથી

ચાલ્યું આવ્યું હતું. તેથી કોલમ્બીયા કૉલેજમાંથી તે મેટ્રીકની પરિક્ષા આપી પાસ થયો, પણ પ્હેલા કરેલાં સખત કામથી તેની તબીયત લથડી ગઇ, તે દુબળો થતો ગયો અને વાંકો વળવા માંડયો તેથી તેણે તે લાઇન છોડી દીધી. પછી સીટી કૉલેજમાં જણાતી વેસ્ટ પૉઇન્ડ કૉલેજની અસર તેનામાં જણાવા લાગી અને તેને નૌકાસૈન્ય અથવા ભૂ સૈન્યમાં દાખલ થવાની મરજી થઇ પણ નૌકાસૈન્યમાં દાખલ થઇ શકે તેટલી લાગવગ તેને નહોતી; તેથી તેણે જનરલ ગ્રાન્ટ લશ્કરી એકેડમીના પ્રમુખ—ને કાગળ લખ્યો પણ તેનો કાંઇ જવાબ આવ્યો નહિં, તે છતાં નિરાશ ન થઇ ન્યુયૉર્ક સ્ટેટના રાજદ્વારી પુરૂષ " સનસેટ " કોકસને કાગળ લખ્યો. કોકસે પહેલાં વેસ્ટ પૉઇન્ટની કૉલેજમાં કેટલાક છોકરાઓને દાખલ કરાવ્યા હતા પણ તેમનાથી અસંતુષ્ટ હતો. તે છતાં ફરી અજમાવી જોવાને, ગટલ્સને ૧૮૭૯ ના એપ્રીલની ૧૨ મી તારીખે, લશકરી એકેડમીમાં દાખલ કરાવ્યો. આ વખતે ગટલ્સની ઉમર ૧૮ વર્ષની હતી.

ગટલ્સ જે જે શાળાઓ, કૉલેજોમાં શીખ્યો હતો તેમાં માનસિક સુધારણા ઉપર ઘણીજ સખતાઇ રાખવામાં આવતી હતી. "વેસ્ટ પૉઇન્ટ " માં ગટલ્સને બે મુખ્ય ફાયદા થયા. અંગ કસરતથી તેની તબીયત સુધરી ગઇ અને માનસીક સુધારણાનું શિક્ષણ તેને મળ્યું.

પનામાની નહેરના કામ ઉપર લશ્કરી ઇજનેરોનું ઘણુંજ સરસ કામ તથા કંઇ પણ ડોળ કર્યા વગર એક સરખી રીતે કરાતું કામ જોઇ વેસ્ટ પૉઇન્ટની કૉલેજમાં શું ખાસ છે તે જોવાનું મને મન થયું. તેથી હું વેસ્ટ પૉઇન્ટની કૉલેજ જોવા ગયો. ત્યાં ઇજનેરના ખાતાના મુખ્ય અમલદાર કર્નલ ફીએજરે મને બધી પદ્ધતિ સમજાવી. પ્રજાને ઉપયોગી થવાય તેવી રીતની માનસિક, શારિરીક સુધારણા એ મુખ્ય બાબત ગણાય છે. કોઇને પણ તેને સોંપેલું કામ મુલતવી રાખવા દેવામાં આવતું નથી, દરરોજ નિયમસર કામ કરવાનું હોય છે. જો કોઇથી તેમ નથી થઇ શકતું તો તેને કૉલેજ છોડી દેવી પડે છે. કૌટુમ્બિક, રાજદ્વારી, અથવા તો પૈસાને લીધેની જુદી જુદી સ્થિતીઓવાળા વિદ્યાર્થીઓ હોય તો પણ ત્યાં તો બધાને સરખી રીતે રાખવામાં આવે છે. ફક્ત તેના અભ્યાસ ઉપરથી તેની તુલના કરવામાં આવે છે. જવાબદારી લેવાની બાબતમાં પણ શિક્ષણ અપાય છે. વેસ્ટ પૉઇન્ટમાં સત્ય બોલવાની ટેવ ઉપર પણ ખાસ ધ્યાન અપાય છે. લશકરી નોકરીમાં જુઠું બોલનારને સખત સજા થાય છે. જુઠું બોલનાર એ ગૃહસ્થ ન કહેવાય એટલુંજ નહિં પણ તે સૈનિક તરીકે તદન નકામો ગણાય છે. વેસ્ટ પૉઇન્ટમાં અપાતું શિક્ષણ બહુ વિશાળ નથી પણ જેટલું છે તેટલું ઘણું ચોકસ છે.

અપુર્ણ.

SERVICE & ITS SOCIAL STATUS.

નોકરી અને તેની યોગ્યતા.

(લખનાર એચ. બી. ભગત.)

અનુસંધાન પાને ૧૪૯ થી.

શ્રીમદ્ ભગવતગીતામાં પણ દેવરૂપ શ્રી કૃષ્ણ ભગવાને શ્રી મુખે, ભકતરૂપ અર્જુન પ્રત્યે કહ્યું છે કે " ભકત, એ અમારૂ સ્વરૂપ છે, હું તેનાથી જુદો નથી, તેના સુખે હું સુખી છું, તેના દુઃખે હું દુઃખી છું, અને વધુમાં કહે છે કે તે સુતો હોય (તેની અસાવધતા સમયે) ત્યારે હું તેનું રક્ષણ કરવા જાગું છું " આ એક ઇશ્વર (સ્વામી) નો પોતાના ભકત (દાસ–નોકર) શિષ્ય માટે કેટલો સદ્દભાવ ! એ મહાત્માનાં વાક્ય અને કૃત્તિ, એજ આપણને ઉપદેશ અને અનુકરણ કરવા યોગ્ય મહામંત્ર છે, એજ મંત્ર સાધ્ય કરવાથી—તે મુજબ વર્તન

કર્યાથી આપણે ઇચ્છીત વસ્તુ પ્રાપ્ત કરી, મોક્ષ ધામ,—સુખી શાંત જીંદગી પ્રાપ્ત કરી શકીએ છીએ આવા મહાન ઉપદેશ, આપણા પ્રાચીન ધર્મશાસ્ત્રોના પુસ્તકોમાથી દરેક લીટીએ લીટીએ અને બોલે બોલ ઉપરથી બોધ મળી આવે છે, એ મનન કરવા યોગ્ય છે, તે મુજબ વર્તન કરવાની જરૂર છે, એ વ્યવહારમા મુકવાની અગત્ય છે અને જયારે તે પ્રમાણે આ પણે કરી શકીશુ ત્યારેજ આપણે આપણી મનુષ્ય જાતીને—મનુષ્ય અવતારને સફળ કર્યો માની શકીશુ જયા આ નિયમોનુ પરિપાલન થતું હશે ત્યાજ સર્વ સમૃધિ—સુખી સંજોગ મળેલા જોઇ શકીશુ અને જયા આ નિયમોથી ઉલટુ વલણ જણાતુ હશે ત્યા સદાય અસંતોષ-ભય-અને મુશ્કેલીયોજ નજરે પડયા સીવાય રહેશે નહીં

પશ્ચિમના દેશોમા તથા તેમના ધોરણે ચાલતી આ દેશોની ઉપર વર્ણવેલી સંસ્થાઓ, તેમના નોકરોને પોતા સરખા બનાવવા કેળવે છે, સ્વમાન, એટલે પોતાની પ્રતિષ્ટા-માન-દર જ્જો શુ છે તે સમજાવે છે, અને પછી તેજ નોકર તે રીતી અમલમા મુકી પોતાના માલીકની કીર્તિ વધારે છે આ પ્રકારની અગત્યની ખાસી વાળી વ્યકિત જો આપણે હાલના જમાનામા જોઇશુ તો દીલગીરી સાથે કહી શકાશે કે તેવી વ્યકિતમા આપણા દેશી વેપારીના નોકરો છે આ વર્ગ સ્વમાન-પોતાનુ હિત સમજવામા પણ પછાત છે, તેમની આર્થિક સ્થીતિ અનુકુળ નથી, તેમને તેવી ઉપયોગી ઉચ્ચ સ્થીતિમા મુકવાની ફરજ તેમના માલેકો-વેપારીઓની છે જ્યા વ્યાપારી મંડળો છે ત્યા આવી જાતની યોજના સહેલાઇથી મુકી શકાય છે પ્રથમ નોકરની વ્યવહારિક સ્થીતિ સુધારવા તરફ નજર એ ચાર્વી જોઇએ તેને કઇ વસ્તુની જરૂરીયાત છે તે જાણી લઇ, તે વસ્તુની સગવડ કરી આપવી જોઇએ એવી વસ્તુઓ અને જરૂરીઆતો આજના જમાનામા નીચેની યોજનાથી પુરી પડી શકે તેમ છે.

૧ તેમના રહેઠાણ સ્વચ્છ, ખુલી હવાવાળા, અને વ્યાજબી ઓછા દરના ભાડાવાળા હોવા જોઇએ

૨ તેઓની તથા તેમના બાળકોની વિદ્યાની કેળવણી મેળવી આપવામા સહાયતા આપવી જોઇએ, તેની સાથે નીતિ અને ધંધાને લગતી કેળવણીની પણ ગોઠવણ થવી જોઇએ

૩ તેમનો માસીક પગાર ઓછામા ઓછો કુટુંબ ખરચને પહોચી શકે તેટલી હદ સુધીનો હોવો જોઇએ

૪ તેમની નોકરીનો સમય તંદુરસ્તી સચવાય તેવી સગવડવાળો તથા નોકરીના વખત દરમ્યાન આરાએસનો સમય પણ નીયમિત હોવો જોઇએ

૫ તે પોતાનુ કામકાજ બજાવતો હોય ત્યારે તેનાપર હદ ઉપરાંત ઠપકો કે ટોકણીનો ભય તેજ પળે ન હોવો જોઇએ

૬ તે નીતિ રીતિમા આગળ વધી શકે, તેમ તેની બુદ્ધીનો વિકાસ થવા માટે લાઇબ્રેરીનુ વાચન, રાત્રી શાળાઓની ગોઠવણ વીગેરે લાભ સહેલાઇથી મેળવી શકે તેવી ગોઠવણ થવી જોઇએ

૭ તેમની ભવિષ્યની જીંદગીના લાભ માટે વીમો, પ્રોવીડંડ ફંડ, પેનશન ફંડ, વીગેરે "કંપલસરી સેવીંગ" રખાવવામા મદદરૂપ થવા સહાયકારી મંડળીની સીસ્ટમ મુજબ ગોઠવણ થવી જોઇએ

૮ પોતાની નોકરી બજાવવા સાથે જનસમાજને પણ ઉપયોગી થઇ શકે, તેવી રીતે તેના વીચારો કેળવી ઉત્તેજન આપવુ જોઇએ

આવી આવી અનેક રીતે નોકર વર્ગના ભલા માટે સહાયતા આપવી જોઇએ અને ત્યારેજ તે સઘળી યોજનાના ફળરૂપ ઉપયોગી સારા વિશ્વાસ મેલવા યોગ્ય નોકરો મેળવી શકાશે

આ લેખ ઉપર દેશી વેપારીઓમાના કોઇ દેશભકત, આ બાબતની સુચના પોતાના વ્યાપારી મંડળોમા ઉપસ્થિત કરી શરૂઆત

માટે પ્રયત્ન કરે, તો નાના મોટા દરેક ખાતાએ ૧ાટે 'દેશી નોકરો, મેનેજરો લાયકાતવાળા નથી, બીન અનુભવી, સ્વાર્થી છે" વીગેરે જે આક્ષેપો જાહેરમા મુકાતા જોઇએ છીએ તે મારા ધારવા પ્રમાણે આવી યોજનાથી દુર થઇ, દેશી નોકરો યોગ્યતાવાળા થશે અને પોતાના માલીકને તેમજ આખા દેશને ઉપયોગી થઇ કીર્તિ વધારશે એમા શક નથી

આ મારા અગત વીચારો વેપારી આલમની સેવામા રજુ કરૂ છુ અને જો તે ઉપર એકાદ વ્યકતિ પણ પોતાની સસ્થામા શરૂઆત કરી બતાવશે તો આ મારો પ્રયાસ (શ્રમ) સફળ થયો માનીશ ઈશ્વર સૌને સદ્બુદ્ધિપ્રરો એ મારી અંતીમ પ્રાથના છે

મુળજી જેઠા મ રકી
સ્ટેશનગલી શેઠ રાઘવજી ઇબજીની દુકાને
મુબઇ તા ૮
એપ્રીલ સ ૧૯૧૪

લી સેવક,
હરખલાલ ભગવાનજી ભગત

COMMERCIAL NLWS

વેપારી ખબરો.

ધી ઇન્ડીયન ટ્રેઇડ જરનલ પોતાના ૧૬ એપ્રીલ ૧૯૧૪ ના અકમા જણાવે છે કે ૧૯૧૨ના ધી ઈન્ડીયન લાઇફ એશ્યુરન્સ કપનીઝ એકટની ૪૧ મી કલમ મુજબ પોતાને મળેલી સતાને આધારે, નામદાર ગવરનર જનરલ ઇન કાઉન્સીલે, લડનની ધી સન લાઇફ એશ્યુરન્સ સોસાએટીને તે કપની હિદુસ્તાનમા વધારે નવો ધધો ન કરે એ શરતે ઉપર જણાવેલ કાયદા નીચેની જબાબદારીમાથી મુકત કરેલ છે

ધી ઇન્ડીયન ટ્રેઇડ જરનલ જણાવે છે કે ધી ઇન્ડીયન રેલ્વે કૉનફરન્સ એસોસીએશનની આવતી બેઠક સીમલા ખાતે તા ૨૧ સપટેબરે શરૂ થશે આ બેઠકની કામની ટીપમા ૫૨ જુદા જુદા વિષયો છે તેમા રેલવે મારફત જતા ફળોને માટે ઠડા ભડાર અગર કોઠાર પુરા પાડવા બાબત અને દાણો લાવલઇજા કરવા માટે ગાડા વધારવાને બદલે Elevator Warehouses એલીવેટર વેરહાઉસીસ બનાવવા બાબત તથા રેલવેના નોકરોને ધધાને લગતી કેળવણી આપવા બાબત એ મુખ્ય વિષયો છે

ઇજીપ્તની બ્રીટીશ ચેમ્બર ઑફ કૉમર્સના જરનલના એપ્રીલ માસના અકમા જણાવવામા આવ્યુ છે કે તે મહિનામા કપાસીયાની લેવડ દેવડ સારી થઇ હતી ઇજીપ્તના કપાસીયા કરતા મુબઇના કપાસીયા વધારે સારા ગણાય છે ઇગ્લાડમા કપાસીયાના તેલનુ બજાર દઢ રહેલુ છે અને ભાવો આકરા છે કપાસીયાના ખોળ માટે માગણી ઓછી છે પણ તેનુ કારણ બીજો માલ મોંઘો છે

ટ્રાવણકોર સ્ટેટના ટેનમાલાઇ ગામમા એક દીવાસળી બનાવવાનુ કારખાનુ મોટા પાયા ઉપર હમણા ઉભુ કરવામા આવ્યુ છે

ન્યુયાર્કનુ એક ફાઈનેનશીયલ જરનલ જણાવે છે કે માનીટોબા, સીસકટ ચેવન અને આલબર્ટસ એ ત્રણ નાના પ્રાતોએ વીનીપેગને દુનીયાની ઘઉ નુ બજારમા એક મોગામા મોટુ બજાર બનાવી દીધુ છે ૧૯૦૪ ની સાલમા આ પ્રાતોમા ૫,૮૦,૦૦,૦૦૦ બુસલ્સ ઘઉ નીપજ્યા હતા પાચ વર્ષ પછી ૧૫ ૦૦,૦૦,૦૦૦ બુસલ્સ ઘઉ નીપજ્યા અને ૧૯૧૩ ની સાલમા ૨૦,૦૦,૦૦,૦૦૦, બુસલ્સ જેટલી ઉપજ થઇ આ રીતે વધતુ ચાલે તો કેનેડા ત્રાન્સને અને હિદુસ્તાનને ટક્કર મારે અને દુનિયાના ઘઉ પેદા કરનાર મુલકોમા ત્રીજે નબરે ગણાય

ટૉરન્ટો ખાતેનો ધી ઇમ્પીરીયલ ટ્રેઇડ કૉરેસપૉન્ડન્ટ મી એક કબલ્યુ ફીલ્ડ રીપોર્ટ કરે છે કે કેનેડીયન માઇનીંગ જરનલમા એક લેખ પ્રસિદ્ધ કરવામા આવ્યો છે તેપરથી જણાય

છે કે લોઢાંની કાચી ધાતુને વીજળીક બળથી પીગાળવા બાબત જે તપાસો યુરોપમાં થતી હતી અને જે તપાસ કેનેડાની સરકારે ૧૯૦૬ માં કરાવી હતી તેનું પરિણામ ઘણું અગત્યનું આવ્યું છે અને ટોરોન્ટોની એક કંપનીએ કેનેડાનું મેગનેટાઇટ લોઢાંની કાચી ધાતુ પીગળાવવા માટે વીજળીની એક જાતની ભઠ્ઠી બનાવેલી છે. જે ધાતુ મળે છે તે ઘણી મજબુત અને પ્રવાહી મળે છે અને જ્યારે તેનો ઢાળા નાખવામાં ઉપયોગ કરવામાં આવે છે ત્યારે તેમાંથી સપાટી ઘણી ચોખી ઉઠે છે.

માઇસોર ઇકોનોમીક કોન્ફરન્સની પાંચમી બેઠક તે સ્ટેટના દીવાન મી૦ વીસ્વેસરીઆનાં પ્રમુખપણાં નીચે તા૦ ૫ જુન ૧૯૧૪ ના રોજ મળી હતી.

યુનાઇટેડ કીંગડમની વેપારી ચેમ્બરોની એસોસીએશનની આ વરસની મીટીંગ ગ્લાસગો ખાતે તા૦ ૪, ૫, ૬ અને ૭ ઑગષ્ટ ૧૯૧૪ ના દીવસોનાં મળશે.

કરાંચીના ઑનરેબલ મી૦ ડી૦ પી૦ વેબ "સીવીલ અને મીલટરી ગેઝેટ" ને લખતાં જણાવે છે કે સીમેંટને લગતો પંજાબની સરકારનો ઇજારો તે વેપારની ઉપર કાયદેસર નહી તો પણ ખરૂં જોતાં દબાણ તરીકે ગણાય તેવો છે; અને તેના અભીપ્રાય પ્રમાણે નામદાર હીંદી વજીર તરફથી તે રદ કરાવવો જોઇએ.

વેપાર ઉદ્યોગ ખાતાંનો એક ડીરેક્ટર નિમીને તે ખાતું ઉઘાડવાનો એક હુકમ મદ્રાસ સરકારે બાહેર પાડયો છે. હાલના હુન્નર ઉદ્યોગને લગતી વીગત મેળવવા તથા તેમાં સુધારો કરવાનો સંભવ છે કે નહી તે તપાસવાનું કામ અખતરાઓ કરી જોઇ અને કારખાનાવાળાઓને તેનાં પરીણામો જણાવવાં; વીદ્યાર્થીઓની કેળવણી ઉપર દેખરેખ રાખી અને ઉદ્યોગને લગતી બાબતમાં કાયદાની જરૂર બાબે સરકારને સલાહ આપવાનું કામ તે ખાતાંને સોપવામાં આવશે. વેપાર ઉદ્યોગ ખાતું હસ્તીમાં આવતાંની સાથે પંપીંગ અને બોરીંગ ડીપાર્ટમેંટ અને બ્યુરો ઓફ ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ ઇનફરમેશનનું ખાતું હસ્તિ ધરાવતું બંધ પડશે.

"ઇનડીઅન ટ્રેઇડ જરનલ" ના તા૦ ૨૮ મી મેના અંકમાં નીચલી હકીકત પ્રગટ કરવામાં આવી છે. કોલસા ની ખાણોમાં અકસ્માતીક આગ લાગતી અટકાવવાના ઉપાય તરીકે નવી શોધ કરવામાં આવી છે. સર થોમસ અને મી૦ હરમન બેગલરે કરેલા અખતરાઓનાં પરીણામ એપ્રીલની ૧૦ મી તારીખના "આયર્ન અને કોલટ્રેઇડ રીવ્યુ" માં પ્રગટ કરવામાં આવ્યાં છે. અખતરા કરનારાઓએ ખુલ્લી રીતે આ બીના જણાવી આપી છે કે જથાબંધ કોલસા અથવા કોલસાની ભુકીમાંથી ગેસ બહાર જઇ શકે છે અને સાબીત થઈ ચુકયું છે કે કોલસામાંથી ગેસ દીવસે બહાર નીકળે છે અને રાત્રે કોલસામાં તે દાખલ થાય છે. મી૦ બેલગરે નકશો દોર્યો છે જેમાં જણાવ્યું કે કોલસાની ભુકીના નમુનામાં તેના કરતાં ૧૯-૮ ગણો ઓકસીજન ભરેલો છે અને આ પ્રમાણે તેમાં ગેસ ઘણી હોવાથી તેમાંથી સહેજ કારણ મળતાં તેમાં અકસ્માતીક ધડાકો થાય છે અને હવાનાં દબાણ અને ગરમી રહે છે. અખતરાઓ ઉપરથી વધુ સાબીત થયું છે કે પાણી છાંટવાથી આ આગ ઉપર ઘણો કાબુ આવી શકતો નથી. આ બનાવ અટકાવવા માટેની શોધખોળ કરતાં કેલસીયમ કલોરાઇડના કોલોડીઅલ રૂપની શોધ હાથ લાગી છે મી૦ બેલગરે શોધી કહાડયું છે કે જાનવરની ચરબીનો નાનો જથો તેમાં ઉમેરવાથી એક નવી જાતનો રસાયણીક પદાર્થ થાય છે.

બ્રીટીશ હિંદુસ્તાનમાં ૧૯૧૩ ની સાલમાં કુલે ૧,૫૪,૮૯,૩૧૮ ટન્સ જેટલી કોલસાની ઉત્પન્ન થઇ હતી તેમાં બંગાળામાંથી ૪૬,૪૯,૮૫૨ ટન્સ, બીહાર અને ઓરીસામાંથી ૧,૦૨,૨૬,૩૮૯ ટન્સ, પંજાબમાંથી ૫૧,૦૪૭ટન્સ, અસામમાંથી ૨,૭૦,૩૬૪ ટન્સ, બલુચીસ્તાનમાંથી ૫૨,૯૩૨ ટન્સ, સેન્ટ્રલ પ્રોવીન્સીઝમાંથી૨,૫૫,૬૫૧ ટન્સ અને નોર્થ વેસ્ટર્ન પ્રોવીન્સીઝમાંથી ૯૦૧૮ટન્સ નીકળ્યા હતા.

બ્રોકન મોઝેક ટાઇલ્સની સારી ડીઝાઇનો કયાં જોવા મળશે ?

"જામનગરનું મશહુર ઝવાહીર અથવા નયનામૃત."

શુધ્ધ સાચા મોતીના સુરમો.

આ સુરમાઓ હમારે ત્યાં વંશપરમપરાથી બનતા આવેલા છે. તે એવા તો સરસ છે કે તે આંજવાથી આંખોના તમામ દુઇ અને ભયંકર દરદોનો જડમુળથી નાશ થાય છે. શૉર્ટ સાઇટ, ચીપળાનું વળવું, પાણીનું ઝરવું, છારીનું આવવું, આંખોનું વખતો વખત ઉઠવું, આંખોમાં બળતરા થવી, ફુલું, મોતીઆ, આંખોનું હમેશાં રાતું રહેવું, રાતનું ઠમતી દેખાવું વિગેરે તમામ જાતનાં દુઇ રોગોને માટે હમારા સુરમાઓ અકસીર છે. વિશેષ આ સુરમાઓ આંજવાથી ચશ્માવાળાઓને ચશ્માની જરૂર રહેતી નથી. આ સુરમાઓ ખાસ કરી રાત્રીના ઉજાગરા કરનારા મહેતાજીઓ, કારીગરો તથા વિદ્યાર્થી માટે અમૃત સમાન છે. તેની વિશેષ તારીફ નહિ કરતાં એક વખત વાપરી ખાત્રી કરવા મજબુત ભલામણ કરવામાં આવે છે. આ સુરમાના ઉત્તમપણા માટે અમોને મોટા બાહોશ ડાકટરો તથા રાજાઓ તરફથી સર્ટીફીકિટ મળેલાં છે. હમારા સુરમાઓ આજ લગભગ ૬૦ વરસ થયાં ચાલુ છે. તેના ભાવ નીચે મુજબ છે. સુરમો નં. ૧ ના રૂા ૪-નં. ૨ ના રૂા. ૨-નં. ૩ ના રૂા. ૧ ના તોલા લેખે. હમારા ગ્રાહકોની સગવડતા જાળવવા માટે અમોએ મુંબઇમાં બ્રાંચ ખોલેલી છે માટે મહેરબાન ગ્રાહકોએ ત્યાંથી મંગાવવા મહેરબાની કરવી.

તે સિવાય હમારે ત્યાં તમામ જાતનાં ઉમદામાં ઉમદાં અત્તરો, સેન્ટ, સાબુઓ, અગરબતીઓ, મુરબ્બાઓ, પેટંટ દવાઓ અને જામનગરની સુપ્રસિદ્ધ વસ્તુઓ જવી કે સુડીયો, કંકુઓ તથા બત્રીશું જથાબંધ તેમજ છુટક કીફાયત ભાવે મળશે.

બ્રાચ ઓફીસ	હેડ ઓફીસ
એ. એલ. અત્તરવાળા એન્ડ બ્રધર્સ, ભુલેશ્વર—મુંબઇ.	લુકમાનજી ઈસમાલજી અત્તરવાળા, પુલબજાર—જામનગર.

ડોંગરેનું બાલામૃત.

હાલ બજારમાં હલકા તથા નકલી બાલામૃતો ઘણા નીકળી પડયાં છે, ને વેપારીઓને તે હલકા માલ ઉપર કમીશન વધારે મલે છે, તેથી અમારૂં બાલામૃત માગનારને પણ વેપારી વધારે કમીશન મળવાની આશાથી હલકું બાલામૃત આપીને આ ડોંગરેના બાલામૃત જેટલુંજ ગુણકારી છે એમ કહે છે તો ! જેને અમારૂંજ બાલામૃત જોઇતું હોય તેણે તે ડોંગરેનુંજ છે એવી ખાત્રી કરીને લેવું.

એક શીશીની કીં.—૧૨ આના.

ટપાલ ખરચ ૪ આના.

કે. ટી. ડોંગરેની કં.,
ગીરગામ-મુંબઇ.

ગ્રામોફોન, હારમોન્યમ, સીનેમેટોગ્રાફ.

ગ્રામોફોન મુંબઇમાં પેહલ વેહલાં મંગાવનાર અમે હોવાથી એ બાબેનો અમારો અનુભવ સરવેથી લાંબો છે. અને વળી અમારે ત્યાં ગ્રામોફોન તથા તેનાં ગાયનો આખી મુંબઇમાં સર્વેથી મોટા જથ્થામાં તૈયાર રહે છે. કીંમત રૂા. ૧૫ થી રૂા. ૨૫૦.

હારમોન્યમો-અમારાં પોતાનાં તથા પેરીસનાં ફ્રેંચ-રલનાં બનાવેલાં, અને હારમોન્યમ બનાવવાને લગનો સર્વે સામાન અમે ઘણોજ કીફાયતે વેચીએ છીએ.

ગ્રામોફોન તથા હારમોન્યમ ગમે તેવાં બગડી ગયાં હોય તોપણ સમારીને નવાં જેવાં કરી આપીએ છીએ.

જેમ્સ કું૦. કાલબાદેવી રોડ—મુંબઈ.

કાપડ બજારની આગમાં કોણની તીજોરીઓ બળી ગઇ.

લખમીદાસ ખીમજીની કાપડ મારકેટમા આગ થઇ તે વખતે નીચે જણાવેલી દુકાનોમા ગોદરેજની સાત તીજોરીઓ હતી અને એકએકમા મોતીના દાગીના ચલણી નોટો, ખત પતરો વગેરે તદન સલામત રહ્યુ હતુ:—

૧ શેઠ વલભદાસ ડોસાની તીજોરીમા રૂ ૪૦૦૦૦ ના હીરા મોતીના દાગીના અને કાગળો હતા
૨ શેઠ ભીમજી દવારકાદાસની તીજોરીમા રૂ ૨૦૦ ૦ના મોતીના દાગીના અને ચલણી નોટો હતી
૩ શેઠ મથુરાદાસ મોરારજીની તીજોરીમા મોતીના દાગીના અને કાગળો હતા
૪ શેઠ ચતુરભુજ કાલીદાસની તીજોરીમા રૂ ૩૦૦૦ ની નોટ અને ચોપડા હતા
૫ શેઠ વાડીલાલ લલ્લુચદની તીજોરીમા રૂ ૫૦૦૦ ના દાગીના અને ઓચરીઓ હતા
૬ શેઠ કેશવલાલ હાથીભાઇની તીજોરીમા થોડીક ચલણી નોટો અને ચોપડા હતા
૭ શેઠ વલભદાસ લખમીદાસની તીજોરીમા રૂ ૮૫૦૦ની નોટો, વીમાની પોલીસીઓ અને ચોપડા હતા

આગ કાંઇ સઘળેજ ઠેકાણે સખત હતી નહી.

આગ પછી બીજે દહાડે જોવામા આવ્યુ હતુ કે તાપ દરેક જગ્યાએ એટલો સખત થયો હતો નહી કે જેથી તીજોરીની પરીક્ષા થઇ શકે ઉપર જણાવેલી ગોદરેજની સાત તીજોરીઓ માહેલી ફકત ત્રણ સખત આગમા સપડાઇ હતી જ્યારે બીજીઓને ઝાઝો તાપ લાગ્યો હતો નહી આગ થોડીજ જગ્યાઓમા સખત થઇ હતી અને ઘણેક ઠેકાણે તો કાપડ પણ બળ્યુ હતુ નહી

આગ થઈ રહેવા પછી બીજું એ જોવામાં આવ્યું.

કે જ્યારે ગોદરેજની સઘળી તીજોરીઓ માહેલો અવેજ સખત તેમજ નરમ આગમા સલામત રહયો હતો ત્યારે બીજા દેશી અને વેલાયતી મેકરોની તીજોરીમા જ્યા આગ સખત હતી ત્યા સઘળુ બળી ગયુ હતુ યા બળવાની અણી ઉપર હતુ અને હજારોની ચલણી નોટનો કોલસો થઇ ગયો હતો અને જ્યા નરમ હતી ત્યાજ બચી ગયુ હતુ

આ વાતની ખાત્રી થવાથી કેટલાકોએ એ આગમાં પોતાની તીજોરી માંહેલી ચીજો બચી જવાની સરટીફીકેટો જો કે વેલાયતી અને બીજા ગામડી મેકરોને આપી છે તે છતા તેઓએજ આગ પછી નવી તીજોરીઓ ગોદરેજની ખરીદી છે

ગોદરેજ એન્ડ બોઇસ મેન્યુફેકચરીંગ કુંપની.

કારખાનું:—ગેસ કંપની પાસે, પરેલ મુંબઇ

મુંબઈ ઈલાકાના ઘઉંના પાકની છેલ્લી યાદી હમણા બહાર પાડવામાં આવી છે તે પરથી જણાય છે કે આ વરસમાં વાવેતર નીચે મુજબ ક્ષેત્રફળમાં થયું છે.

	બ્રીટીશ પ્રાંતોમાં	દેશી રાજ્યોમાં
	એકર.	એકર.
મુંબઇ ઇલાકામાં	૧૦,૭૧,૩૦૦	૬,૯૦,૯૦૦
સીંધ....	૪,૪૭,૧૫૦	૩૪,૧૦૦
કુલ	૧૫,૧૮,૪૫૦	૭,૨૫,૦૦૦
ઉપજ નીચે મુજબ થવા વકી છે.	ટન્સ.	ટન્સ.
મુંબઇ ઇલાકામાં	૨,૧૧,૧૦૦	૨,૨૪,૩૦૦
સીંધ	૧,૦૫,૧૦૦	૯૦,૧૦૦
કુલ	૩,૧૬,૨૦૦	૨,૩૩,૪૦૦

અળસી અને સરસવના પાકની છેલ્લી યાદી પરથી પણ જણાય છે કે મુંબઈ ઇલાકાકામાં અળસીનું વાવેતર બ્રીટીશ પ્રાંતો અને દેશી રાજ્યો મળી કુલ ૧,૩૯,૩૦૦ એકર ક્ષેત્રફળમાં થયું છે અને સરસવનું વાવેતર કુલ૩,૨૧,૩૦૦ એકર ક્ષેત્રફળમાં થયું છે. અળસીની ઉપજ ૧૧,૨૦૦ ટન્સ અને સરસવની પેદાશ ૨૭,૬૦૦ ટન્સ જેટલી થવા વકી રાખવામાં આવે છે.

તાર સંબંધી અગત્યની શોધ-કલકત્તાની સેન્ટ્રલ ટેલીગ્રાફ ઑફીસ ક્રીદપ્રીન્ટર સીસ્ટીમના અખતરાઓ કરવામાં આવે છે. ક્રીદપ્રીતરથી એક સંદેશો ઓપરેટરની મદદ વગર ચાલુ ટાઇપ થયા કરે છે અને તેથી કામ બહુ ઝડપથી થઇ શકે છે. હાલના મઉથી સરસ મશીનોની મદદથી મીનીટમાં ૨૫ બોલો ટાઈપ થાય છે જ્યારે નવી રૂઢીથી ૮૦ બોલો ટાઇપ થઈ શકે છે મુંબઈની અને રંગુનની તાર ઓફીસોમાં ક્રીદપ્રીન્ટરો રાખવામાં આવ્યા છે.

ન્યુ પોસ્ટ ખાતે ચરચ રોડ ઉપરના રહીશ મી૦ જ્યોર્જ કેસવેલે રેલવેના ડબાઓ માટે એક અજબ સેફટી લૉક (તાળું) શોધી કાઢ્યું છે અને મોટી બ્રીટીશ રેલવે કંપનીએ તે તાળાનો ઉપયોગ કરવાનું કબુલ પણ રાખ્યું છે. તે કંપનીએ તે તાળાંની કીંમત ૧૯૦૦૦ પાઉંડ આપેલા છે, તે તાળાંમાં કરામત એવી છે કે જ્યારે ત્રેન ઉપડે ત્યારે એનજીન ડ્રાઈવર પોતાના ડબાની અંદર પૈડું ફેરવે કે જેથી બધા ડબાઓ તરતજ એક સાથે બંધ થઇ જાય અને જ્યારે સ્ટેશન આવે ત્યારે ગાર્ડ પોતાના ડબાનું પૈડું ફેરવી દે કે તુરતજ બધા ડબાઓ તેની મેળે એકજ સાથે ઉઘડી પડે.

મુંબઇના કારખાનાંઓને લગતા કાનુનોમાં ચોકસ સુધારો કરવાને લગતું જાહેરનામું સરકારી ગેઝેટમાં પ્રગટ કરવામાં આવ્યું છે અને તે સામે કોઇને વાંધો હોય તો તે તા૦ ૧૫ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૪ સુધીમાં નામદાર સરકારના સામાન્ય ખાતાંના સેક્રેટરી ઉપર લખી મોકલવાને લાગતા વળગતાઓને જણાવવામાં આવ્યું છે. કારખાનાઓને લગતા કાનુનોમાંના ૨૮ મા કાનુન પછી નીચે પ્રમાણે કાનુન ઉમેરવામાં આવનાર છેઃ—

૨૮ (એ) ૧ કોઇપણ છોકરાને કાપડના કારખાનામાં ઇન્સપેકટર તરફથી બહાલ રાખવામાં આવનારી શીફ્ટસની રૂઢી શીવાયની બીજી કોઇ રૂઢી મુજબ દાખલ કરવામાં આવશે નહી (૨) ત્રણ કલાક કરતાં વધુ વખત માટે કોઇ પણ છોકરાને કાપડનાં કારખાનાઓમાં ચાલુ કામ માટે રોકવા દેવામાં આવશે નહી, (૩) કાપડના કારખાનાંમાં રોકવામાં આવેલાં દરેક છોકરાને કામ ઉપરથી છુટયા પછી ઓછામાં ઓછા ત્રણ કલાક સુધી બધા કામમાંથી છુટા કરવામાં આવશે.

ગયા ફેબ્રુવારી માસમાં બરોડા ખાતે મળેલી કોઓપરેટીવ ક્રેડીટ સોસાયટીની કોનફરંસમાં નામદાર મહારાજા ગાયકવાડે જાહેર કર્યું હતું કે નવા ઉદ્યોગો જે સારી રીતે વધેલા હોય તેમને થોડા વ્યાજે નાણાં ધીરવા માટે રૂા. ૧૫ લાખની રકમ બહાર કહાડવામાં આવી છે આ બાબતના સંબંધમાં ત્યાર બાદ બહાર પડેલી આજ્ઞા પત્રીકામાં જાહેર કરવામાં આવ્યું છે કે ઉપર જણાવવા મુજબ નાણા ધીરવા માટના કાનુનો તૈયાર છે જે કૉમર્સ એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રી ખાતાંના ડીરેકટરની ઓફીસમાંથી મળશે. સારી રીતે મચેલી કંપનીઓ જેઓ બીઝનેસ વધાર-

વાની ખાહેશ રાખતી હોય તેમને તેમજ નવી કંપનીઓને નાના વ્યાજે નાણા ઉછીના આપવામાં આવશે.

ઑડીટરોના સરટીફીકેટના સંબંધમાં ગઇ તા૦ ૧ લી એપ્રીલ ૧૯૧૪ ને દીને જે કાનુનો બહાર પાડવામાં આવ્યા હતા તેમાં ૧૧ મા કાનુનની નીચે નીચે પ્રમાણે કાનુન ઉમેરવામાં આવ્યો છે.

૧૧ એ—ઑડીટરોની કાઉન્સીલના સેક્રેટરીને નીચેના દર મુજબ ફી ભરવામાં આવે નહી ત્યાં સુધી ઑડીટરનુ સરટીફીકેટ મળશે નહી

(અ) પરમેનન્ટ અનરીસ્ટ્રીકટેડ સરટીફીકેટ...................... રૂ. ૧૦૦
(બ) પરમેનન્ટ રીસ્ટ્રીકટેડ સરટીફીકેટ ૭૫
(ક) પ્રોવીઝનલ અનરીસ્ટ્રીકટેડ સરટીફીકેટ ૫૦
(ડ) પ્રોવીઝનલ રીસ્ટ્રીકટેડ સરટીફીકેટ ૩૭॥

હિન્દમાં જ્યારે રેલ્વેનો મોટો ભાગ હિન્દી સરકારની માલીકીનો છે એટલે કે હિન્દની રેલ્વેઓ આડકતરી રીતે પ્રજાકીય રેલ્વેઓ છે, ત્યારે ઇંગ્લાંડમાં રેલ્વેની માલીકી કેટલીક ખાનગી કંપનીઓની છે, અને ઇંગ્લાંડમાં ઇંગ્રેજી રેલ્વેઓને પ્રજાકીય રેલ્વેઓ બનાવવાની માગણી થાય છે ! હિન્દમાં રેલ્વેઓની સ્થિતિ કેવી છે તે નીચેના આંકડા પરથી જણાશે.

		માઇલ
૧.	રાજ્ય તરફથી સીધો વહીવટ ચલાવતી	૭,૦૧૮,૭૬
૨	રાજ્યની પણ વહીવટ કંપની હસ્તક	૧૮,૧૦૬,૩૯
૩.	જામીનગીરીવાળી કંપનીઓ હસ્તક	૩૨,૦૪
૪.	મદદ મેળવતી કંપનીઓ હસ્તક	૧,૬૯૬,૬૬
૫	દેશી રાજ્યોની પણ કંપની હસ્તક	૨,૧૬૦,૫૬
૬.	દેશી રાજ્યોની અને સ્ટેટરેલ્વે એજંસી મારફત	૨૫૭,૫૯
		માઇલ
૭.	દેશી રાજ્યોને હસ્તક	૧,૭૮૯,૬૪
૮.	પરદેશી રાજ્યો હસ્તક	૭૩,૬૦
૯.	બ્રાંચ લાઇન કંપની વગેરે	૨,૩૫૮,૫૦
	માઇલ	૩૩,૪૮૩૭૪

આ ઉપરથી સ્પષ્ટ જણાશે કે હિન્દમાં રેલ્વેનો પોણો ભાગ બ્રીટીશ રાજ્યના હસ્તકમાં છે.

ગયા વર્ષના આંકડા જોતાં જણાય છે કે રાજ્યની માલેકીની રેલ્વેઓમાંથી સરકારને કુલ આવક રૂ. ૫૫,૦૯,૭૩.૦૮૦ ની થઇ અને ખર્ચ રૂા. ૨૮,૨૭,૦૭,૪૬૭ નો થયો એટલે નફો રૂા. ૨૬,૮૨,૬૫,૬૧૧ નો રહ્યો. એમાંથી થાપણું રૂા ૪,૭૬,૯૨,૫૦,૦૦૦ પરનું વ્યાજ રૂ. ૧૭,૧૯,૫૭,૯૭૪ નો બાદ કરતાં ચોખ્ખો નફો રૂ ૯,૬૩,૦૭,૬૩૯ નો થયો.

મુંબઇ, મદ્રાસ, બંગાળા અને સિંધમાંથી કેળવાયેલા અને વગર કેળવાયેલાં ચામડાં યુનાઇટેડ કીંગડમ ખાતે નીચે મુજબ આયાત થયાં હતાં.

	કેળવાયેલા ચામડા			બીન કેળવાયેલા ચામડા.		
	૧૯૧૦-૧૧	૧૯૧૧-૧૨	૧૯૧૨-૧૩	૧૯૧૦-૧૧	૧૯૧૧-૧૨	૧૯૧૩-૧૪
	રૂા.	રૂા.	રૂા.	રૂા.	રૂા	રૂા.
મદ્રાસ	૨,૭૯,૯૧,૦૯૮	૩,૨૦,૬૦,૪૪૫	૩,૧૮,૭૦,૩૯૬	૩,૪૦,૮૮૧	૨,૨૬,૪૦૦	૬,૫૫,૭૩૮
મુંબઇ	૬૫,૧૨,૨૪૩	૬૩,૭૩,૭૨૭	૭૫,૫૧.૫૯૨	૬,૪૯,૭૪૩	૯,૮૦,૩૦૦	૧૭,૩૦,૧૯૫
બંગાળા	૧૦,૩૦૦	૯,૦૦૦	૧૭,૭૭૦	૩૪,૫૭,૪૨૨	૨૫,૪૬,૮૧૮	૨૦,૮૭,૭૬૯
સીંધ	૬,૧૮,૩૨૫	૬,૪૩,૪૪૫	૪,૯૪,૧૫૦	૬,૦૮,૭૧૦	૭,૬૩,૩૯૭	૨૦,૭૬,૫૦૯

હિંદુસ્તાનથી જર્મની ચામડાં નીચે મુજબ નિકાશ કરવામા આવ્યા હતા.

	૧૯૧૧-૧૨	૧૯૧૨-૧૩	૧૯૧૩ ના એપ્રીલથી ડીસેંબર સુધી નવ માસમાં.
	રૂા.	રૂા.	રૂા.
કેળવાયેલાં ચાંમડાં	૫,૬૦,૭૯૦	૫,૯૮,૫૪૫	૩,૦૭,૮૨૧
બીન કેળવાયેલાં ચામડાં	૨,૩૩,૬૦,૪૪૫	૨,૭૯,૫૮,૫૧૫	૧,૯૭,૩૬,૯૦૯

સ્વીટ્ઝરલેન્ડની બેન્કોમાં ચાલતા ગોટાળા.

લંડન ટાઇમ્સને બરલીનથી ગઈ તા૦ ૧૨ મી જાનેવારીને દીને મળેલા તારના સંદેશામાં જણાવવામાં આવે છે કે દેખીતી રીતે સ્વીટઝરલેન્ડની નાણાં સંબંધી સ્થિતિ બીલકુલ સંતોષકારક હાલતમાં નથી. મહીનાઓ થયાં નાની સેવીંગસ બેંક અને એવાંજ બીજા ખાતાં ડીરેકટરો અને મેનેજરોના ગોટાળા અને નાણાં ઉચાપત કરવાને સબબે એક પછી એક નીષ્ફળ નીવડયાં છે. લોગારનો અને લુગાનોમાં સ્થાપવામાં આવેલી ક્રેડીટો ટીસીનીઝે હાલમાં પોતાના દરવાજા બંધ કીધા છે. શેરની થાપણ જે ૩૦૦૦૦૦૦ ફ્રેંક (૧૨૦૦૦૦ પાઉંડ) છે તે ગુમાવી દેવામાં આવી છે અને ૩૪,૦૦,૦૦૦ ફ્રેંકની અનામત મેળવવામાં આવેલી રકમનો પતો નથી. રીઝર્વ ફંડ ૩૦૦૦૦૦ પાઉંડનું હતું. આ બેંક ૧૮૯૦ માં સ્થાપવામાં આવી હતી અને કેટલાંક વરસ સુધી તેણે સાડા પાંચ ટકાની વહેંચણી આપી ક્રેડીટો ટીસીનીઝે મદદ માટે સ્વીસ બેંક વેરેન પાસે મદદ માંગી પણ તે તેને આપવામાં આવી નહી.

ફ્યુએર હેન્ડેલ એંડ ઇન્ડસ્ટ્રી ઓફ ઝુગ બેંકના ઓડીટરો તરફથી શોભા નહીં લાગે એવા ભેદ બાહેર પાડવાની ખબર મળી છે. શનીવારે મળેલી અસાધારણ સભા મધે એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ડીરેકટરોની બોર્ડના ફારેગ થતા પ્રમુખે કામદારોને બેંકના પૈસાથી નાટકશાળાની સીઝન ટીકીટો આપી હતી અને બેંકના પૈસામાંથી ૩,૦૦,૦૦૦ ફ્રેંક ડર ઇકોનોમોસ્ટ નામનાં જરમન પત્રમાં રોકયાં હતા. નાણાંને લગતા વિષયો ઉપર એક લખનારનું કરજ પગાર કર્યું હતું. ચોપડાઓ અજાયબ જેવી રીતે ખોટા બનાવવામાં આવ્યા હતા.

દેખીતી રીતે સ્વીટઝરલેન્ડમાં ઘણીએક ખાનગી બેંકો એવી છે કે જેમની ઉપર કાંઇ કાબુ નથી.

THE GRAIN MERCHANTS' ASSOCIATION SECTION.

દાણાના વેપારીઓની મંડળીનો વિભાગ.

REFUND OF TOWN DUTIES
ટાઉન ડ્યુટી પાછી મેળવવા બાબત.

આ બાબતમાં દાણાના વેપારીઓની મંડળી તરફથી મ્યુનીસીપલ કોરપોરેશનને તા૦ ૮ મે ૧૯૧૪ ના રોજ એક પત્ર લખી દરિયાઈ માર્ગે નિકાશ થતા દાણા ઉપર અને રેલવે અને પગ રસ્તે નિકાશ થતા દાણા ઉપર લેવાતી ટાઉન ડ્યુટી પાછી આપવાના ધોરણમાં જે તફાવત છે તે તરફ કોરપોરેશનનું ધ્યાન ખેંચવામાં આવ્યું હતું. તે કાગળમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે રેલ રસ્તે અને પગ રસ્તે નિકાશ થતા માલ માટે જે શખત ધોરણ રાખવામાં આવ્યું છે તેથી વેપારીઓને અને બહાર ગામના ખરીદનારાઓને ઘણી હાડમારી ભોગવવી પડે છે અને વેપારનાં છુટાપણાંની રાજનિતિને તે તે ઉંધી વાળે છે. અમારી કમિટિને એમ લાગે છે કે દરિયાઇ રસ્તે નિકાશ થતા માલ પરની જકાત પાછી આપવા માટેના સરળ ધોરણથી પરદેશ ખાતે માલ ચડાવનાર વેપારીઓને અને પરદેશના તે માલ વાપરતા લોકોનેજ ફાયદો થાય છે, જ્યારે રેલ અને પગ રસ્તે જતા માલ પર જકાત પાછી આપવાનું ધોરણ સખ્ત રાખવાથી જે લોકોએ તે માલ ઉત્પન્ન કર્યો હોય અને જે લોકોને પોતાના ભાગમાં તે માલની તંગીને લઇ તે માલ પાછો મંગાવવો પડે તે લોકોને ભારે સહન કરવું પડે છે અને તે રૂઢી દેશના અંદરના વેપાર પર અંકુશ સમાન છે.

લોટને પણ જે ચીજોમાંથી તે બને છે તેનાં કરતાં જુદી રીતેજ ગણવામાં આવે છે અને તેને માટે મુળ ચીજ છ મહીનાની અંદરજ આયાત થઈ હતી તેવું જાહેરનામું કરવાની પણ જરૂર નથી.

સદરહુ નિયમો ઉપરથી ચોખ્ખું જણાઈ આવે છે કે તે હિંદુસ્તાનની બહાર માલ નિકાશ કરનારાઓ માટે તે નિયમો ઘણા ફાયદાકારક છે એટલે કે તે નિયમો જે દેશમાં તે માલ બન્યો હોય ત્યાંના વતનીઓના કરતાં બીજાનાંજ હિત સાચવનારા છે અને વેપારની છુટની રાજનિતિ વિરૂદ્ધના છે.

અમારી કમિટી દરિયા રસ્તે જતા માલને માટે જે ધોરણ પ્રચલિત છે તેજ ધોરણ રેલવે અને ગાડાં રસ્તે જતા માલને પણ લાગુ કરવા કોરપોરેશનને વિનંતિ કરે છે.

મ્યુનીસીપાલીટીના સેક્રેટરી તરફથી ઉપરના પત્રનાં સ્વીકાર કરનાર એક ૯૪૮ નંબરનો તા. ૧૪ મે ૧૯૧૪ નો પત્ર આવ્યો છે તેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે ઉપરનો પત્ર યોગ્ય વખતે કોરપોરેશન સમક્ષ રજુ કરવામાં આવશે.

ધી ગ્રેન મરચંટસ એસોશીએશનની મીટીંગની મીનીટસોનો–સાર.

તા.૧૭ મી મેએ ૧૯૧૪, ૩૧ મી મેએ ૧૯૧૪ તથા તા ૧૪ મી જુન ૧૯૧૪ ની જનરલ મીટીંગની મીનીટસોમાંથી.

સંવત ૧૯૭૦-૭૧ ની મેનેજીંગ કમીટી નીચે પ્રમાણે નકી કરવામાં આવી હતી.

પ્રમુખઃ—શેઠ હીરજી મુળજી.

ઉપપ્રમુખ—વેલજી લખમશી મરચંટ. બી. એ. એલ. એલ. બી.

શેઠો:—વાલજી અબજી, ખટાઉ શીવજી, ચુનીલાલ રામરતન, રણછોડદાસ તુલશીદાસ, મેઘજી માવજી, રવજી નેણશી, ટોપણ દામજી, છોટાલાલ ફુલચંદ, લખમીદાસ પ્રાગજી, જગશી ખીમજી, ઠાકરશી હીરજી, રતનશી પુંજા, ગોવીંદજી ભારમલ, હીરજી જેઠા, હરશી હેમરાજ, લાલજી પુનશી, ચાંપશી ભારા, ભારમલ શ્રીપાલ, કાલીદાસ નારણજી, હીરજી ગોવીંદજી, વલ્લભદાસ કલ્યાણજી, ભવાનજી ડોસા, કાનજી કારા, જેઠાભાઈ વીરજી, ચુનીલાલ સાકરચંદ, શીવજી કુંવરજી, તલકચંદ મોમરાજ, સોમચંદ ધારશી લાલજી ઠાકરશી, હરીદાશ પ્રેમજી, વલભજી ગોવીંદજી, કાનજી પ્રધાન, શ્રીરામ માલાણી, વીઠલદાસ ઓધવજી, લાધા દેવજી, વેલજી શીવજી, સાલેમહમદ ઉમર ડોસલાણી, અરજુન ખીમજી, કુંવરજી ઉમરશી, શેવતીલાલ નગીનદાસ, રામજી પરશોતમ અને ઑનરરી સેક્રેટરી–શામજી શીવજી

કાયદાની કલમ ૧૨ મી માં સુધારો થયા પ્રમાણે નીચેના ટ્રેઝરરો નકી થયા હતા.

૧. શેઠ હીરજી મુળજી. ૪ શેઠ લાલજી વીશનજી
૨. શેઠ વેલજી લખમશી. ૫. શેઠ અરજુન ખીમજી
૩ શેઠ ધારશી ખેતશી ૬. શેઠ ખટાઉ શીવજી.

સંવત ૧૯૭૦નો એસોશીએશનનો હીસાબ તપાસવા માટે શેઠ પ્રાગજી મોનજી કોઠારી (શેઠ શીવજી કુંવરજીની કું.) અને શેઠ ચુનીલાલ અમરશી (શેઠ ચુનીલાલ સાકરચંદ) ને ઑનરરી ઑડીટરો નીમ્યા હતા.

એસોશીએશનના કાયદાની કલમ ૧૨ નીચે પ્રમાણે સુધારવાનો ઠરાવ થયો હતોઃ—

૧૨. એસોસીએશનના હસ્તકનાં નાણાં "તથા મીલકતની વ્યવસ્થા તથા લેવડ દેવડ કરવા "મેનેજીંગ કમીટી જયારે જયારે જરૂર જણાય "ત્યારે ઓછામાં ઓછા ચાર અને વધારેમાં "વધારે ૭ મેમ્બરો નીમશે, જેને ખજાનચી "(ટ્રેઝરર) તરીકે ઓળખવામાં આવશે,

"ખજાનચીઓ એસોશીએશન હસ્તકનું ફંડ નીચે પ્રમાણે રોકશેઃ—

(૧). ગવર્નમેંટ પ્રૉમીસરી નોટોમાં;
(૨). મુબઈના પોર્ટટ્રસ્ટનાં ગેરંટીડ અથવા અનગેરંટીડ ડીબેન્ચરોમાં;
(૩). મુંબઈનાં મ્યુનીસીપલ ડીબેન્ચરોમાં
(૪). મુંબઇનાં સીટી ઇમ્પ્રુવમેંટ ટ્રસ્ટનાં બૉન્ડોમાં.
(૫). સ્થાવર મીલકત ખરીદવામાં.
(૬). સ્થાવર અથવા જંગમ મીલકત ઉપર ધીરવામાં.
અને (૭). બેંકોમાં ચાલુ ખાતામાં અથવા ફીકસ્ડ ડીપૉઝીટોમાં;

"રોકવામાં આવેલી મીલકતનો વહીવટ એટલે કે લેવડ દેવડ તથા ફેરબદલી વખતો વખત "નીમેલા ખજાનચીઓ અથવા તેઓની પછી "અથવા તેઓને બદલે નીમવામાં આવે તે "ઉત્તરાધીકારીઓમાંથી કોઈ પણ બે અથવા "હયાત હોય તે કરી શકે એવી વ્યવસ્થા તે "ખજાનચીઓ રાખશે, પણ સ્થાવર મીલકત "ખરીદવામાં તથા સ્થાવર અથવા જંગમ "મીલકત ઉપર ધીરવા માટે જે ટ્રેઝરરો હોય "તેના નીમે ભાગથી વધારેના એક મતે વહી-"વટ તથા ફેરબદલી તેઓ કરી શકશે.

"કોઇ ખજાનચીએ રાજીનામું આપવા "વીગેરેના સબબે અથવા મેનેજીંગ કમીટીએ "કોઈ પણ કારણસર કારણ જણાવ્યા વગર "કોઇ ખજાનચીનું નામ કમી કરવાને શબબે "ખાલી પડેલી જગા જયાં સુધી મેનેજીંગ "કમીટી પુરે ત્યાં સુધી બાકીના ખજાનચીઓએ "ઠરેલી વ્યવસ્થા અથવા વહીવટ રદ બાતલ "ગણાશે નહિં."

પહોંચ.

મી. જીવણલાલ અમરશી મહેતા તરફથી અવલોકનાર્થે નીચેની ચોપડીઓ મળેલી છે તેની અમો આભાર સહિત પહોંચ સ્વીકારીએ છીએ.

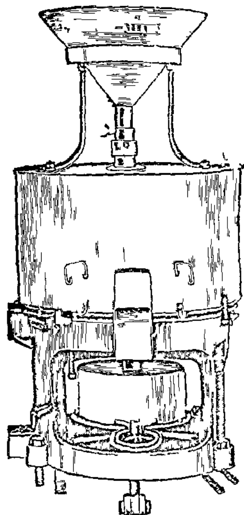
વેપારોપયોગી પાઠમાળા, રાઈનો પર્વત, ગુજરાતી ગઝલીસ્તાન, વિકૃત બુદ્ધિનો વિવાહ, કલ્લોલિની, જયા અને જયન્ત, શ્રીકૃષ્ણજીવન, ભક્તિરત્નનો ભંડાર.

નડિયાદ હિંદુ અનાથ આશ્રમનો ૧૯૧૨-૧૩ નો સાલનો રીપોટ અમારા તરફ રીવ્યુ માટે મોકલી આપ્યો છે તેની પહોંચ અમો સ્વીકારીએ છીએ.

આટાની ઘંટી.

અનાજ તથા મસાલા પીસવાની ઘંટીઓ.

આડા પથ્થરની ઘઉ, ચણા, ચાવલ તથા બીજી જાતના અનાજ અને મસાલા પીસવાની દેશી ઘટીઓ લોહાની મજબુત ફ્રેમ સાથે અમે ઘણા મહેનત અને ખરચથી બનાવેલી છે આ આડા પથ્થર છે જેથી લોટ એકદમ થશે અને સ્વાદીષ્ટ નીકળે છે અમે આ ઘંટીઓને લોહાની મજબુત ફ્રેમ પર બેસાડી છે જેથી ચાલતી વખતે એને થાક અથવા ધક્કો બેસતો નથી અને ફ્રેમ વારેવારે બદલવી પડતી નથી આ ફ્રેમ વરસો સુધી જવાબ આપે છે ઊભા પથ્થરની ઘટીમા લોટ ગરમ નીકળે છે અમે આ ઘટીની પુલી મોટી બનાવીને પથ્થરનો ઘેર વધાર્યો છે જેથી લોટ થડો આવેછે આગે ઠંડા આવ્યાથી એનો સ્વાદ આપણે ઘરમા પીસીએ તે માફક રહે છે અને ગરમ હોવાથી આટામા જે એક જાતનો પૌષ્ટીક તત્વ રહે છે તે બળી જાય છે

આ ઘટીઓને હોરસ પાવર વધારે લાગતી નથી આ ઘટીઓ અમે અમારા અથાગશ્રમ અને પૈસાના ભોગે બીલકુલ દેશી ઢબ ઉપર કાઢેલી છે

અમો આ ઘટીઓ આજે દશ વરસ થયા બનાવીએ છીએ અને ૫૦૦૦ ઉપર ઘટીઓ આખા હિંદુસ્થાનમા ચાલે છે જે ખુલી રીતે બતાવી આપે છે ખરેખરી ખાત્રી લાયક કઇ ઘટીઓ છે આ ઘટીઓ તદનજ કમતી હોરસ પાવર અને ઓછા ખરચથી ચાલે એવી બનાવેલી છે અને જેઓએ અમારી ઘટી એક વખત પાવરી છે તે ફરીથી અમારીજ ઘટીઓ માગે છે અને બીજાને પણ આજ ઘટીઓ લેવાની ભલામણ કરે છે આ ઘટીઓમા ગામડી પથ્થર (જે કદાચ ઘણા નરમ અથવા ઘણા કડણ હોય છે) તેવા વપરાતા નથી પણ ખાસ આગ્રાના પથ્થર જે આ ઘટીનેજ લાયક છે તે બેસાડેલા છે આ પથ્થરને વારેવારે ટાકવાની જરૂર પડતી નથી અને લાબા વખત સુધી ટકે છે કિંમત અને વધુ વીગત માટે લખો અથવા મળો

હેડ ઑફીસ—લાહોર
બ્રાન્ચીઝ—કરાચી
„ —કાનપૂર

રાજા એન્ડ કુંપની.

૭૭ એપૉલો સ્ટ્રીટ, કોટ, મુબઈ.

TARIFF VALUATION OF SUGAR.

ખાંડની જગાત વખતે આંકેલી કીંમત.

ઈ. સ. ૧૯૧૧ નો ચાલના કસ્ટમ સરક્યુલર નંબર ૫ મામાં બતાવેલી રૂઢી પ્રમાણે ઇ. સ. ૧૯૧૫ માં ખાંડ ઉપર કેટલી જગાત થશે તે અંદાજ કાઢવો સહેલો થઇ પડે તેવા હેતુથી આ કોષ્ટક તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. તેમાં પ્રથમ એપ્રીલ ૧૯૧૪ માસ દરમ્યાન કેટલી આયાત થઇ હતી તે તથા કસ્ટમ હાઉસના રીટર્ન પ્રમાણે તેની એક હંડ્રવેટની સરેરાશ શી કીંમત હતી તે આપવામાં આવ્યું છે, અને બીજા કોલમમાં વરસની શરૂઆતથી આજસુધી થયેલી કુલ આયાત તથા તેટલા વખત દરમ્યાન તેની સરેરાશ કીંમત શી રહી છે તે પણ આપેલું છે.

ખાંડની જાત	ઈ. સ. ૧૯૧૪ ના એપ્રીલમાં થયેલી આયાત.		ઇ સ. ૧૯૧૩ ના અકટોબરથી એપ્રીલ સુધી. થયેલી આયાત.	
	જથ્થો	દર હંડ્રવેટની સરેરાશ કીંમત	જથ્થો	દર હંડ્રવેટની સરેરાશ કીંમત
	હંડ્રવેટ	રૂ. આ.	હંડ્રવેટ	રૂ. આ
ખાંડ ગાંગડીવાળી બીટ જાતની	૨,૧૬,૧૬૧	૮—૧૨	૧૨,૩૪,૧૦૨	૮—૧૨
,, ,, સુવાળી ચીનમાં સુધારેલી	૨૪૮૫	૧૧—૪	૨૧,૦૫૫	૧૧—૦
,, ,, જાવાની ૨૩ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની તથા ઉપરની ...	૫૫,૯૯૧	૯—૦	૩૯,૨૯,૨૧૮	૯—૦
,, ,, જાવાની ૧૬ થી ૨૨ ડચસ્ટેન્ડર્ડની	૧,૪૭,૭૪૮	૮—૪	૨૫,૧૭,૬૫૧	૮—૦
,, ,, જાવાની ૧૫ ડચસ્ટેન્ડર્ડની અને હલકી	......	......	૫,૯૯૯	૭—૪
,, ,, મોરીસીયસની ૧૬ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની તથા ઉંચી સારી ...	૪,૮૦,૪૧૧	૮—૧૨	૨૫,૩૯,૮૭૫	૮—૧૨

JOINT-STOCK COMPANIES.
જૉઇન્ટ સ્ટૉક કંપનીઓ.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ના માર્ચ મહિનામાં નીચેની જૉઇન્ટ સ્ટૉક કંપનીઓ બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં રજીસ્ટર થઇ હતી.

નામ	ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ. રૂ.
૧ બેંકીંગ, લોન અને ઇન્સ્યુરન્સ. (અ) બેંકીંગ અને લોન.			
૧. બેંકીંગ એન્ડ ટ્રેડીંગ કંપની ..	સીલહેટ, આસામ	શરાફી ધંધો અને નાણાંની ધીધાર	૫૦,૦૦૦
૨. ઇસ્ટર્ન મીલ્સ	કરીમગંજ, આસામ	,, ,,	૫,૦૦,૦૦૦
૩. કમર્શીયલ એન્ડ એગ્રીકલચરલ સોસાએટી..	,, ,,	,, ,,	૫,૦૦,૦૦૦
૪. માનિકગંજ લોન ઑફીસ ...	બંગાળા	,, ,,	૫૦,૦૦૦
૫ ઝેનીદાહ લોન કુ	,,	,, ,,	૫૦,૦૦૦
૬. મૉડેલ લોન ઑફીસ કુ.	,,	,, ,,	૨,૦૦,૦૦૦
૭ સેન્ટ્રલ બેંક ઑફ ઇન્ડીયા ...	કલકત્તા, બંગાળા	,, ,,	૫,૦૦,૦૦૦
૮ ચીન્તાદ્રીપટ સાશ્વથ આલાનિધિ	ચીંતા દ્રીપટ, મદ્રાસ	પૈસા બચાવવાની સગવડ આપવા અને પૈસા ધીરવા	૧૯,૯૮૫
૯. વેલોર માધવર નિધિ બ્રાન્ચ ...	વેલોર	શેર કાઢી પૈસા કાઢવા અને તે જાહેર લીલાંઉમાં વધારે માગણી આવે તેને આપવા	૫,૦૦,૦૦૦
૧૦. કોઇમ્બટોર રાજ રાજેશ્વરી નિધિ	કોઇમ્બટોર	શરાફી ધંધો અને નાણાંની ધીરધાર	૧,૦૦,૦૦૦
બેંકીંગ અને લોન કુલ ...	......	......	૨૪,૬૯,૯૮૫
(બ) વિમા કંપનીઓ			
૧૧. સુપર્ણ પ્રૉવિડન્ટ કુ. ...	બંગાળા	પ્રૉવિડન્ટ ઇન્સ્યુરન્સ	૨૦,૦૦૦
૧૨. જાનીપુર પ્રોવિડન્ટ ઇન્સ્યુરન્સ કુંપની	,,	,, ,,	૨૦,૦૦૦
૧૩. ભારત મ્યુચ્યુઅલ પ્રોવિડન્ટ ઇન્સ્યુરન્સ કુ.	,,	,, ,,	૨૦,૦૦૦
૧૪. મૉડર્ન ઇન્ડીયા પ્રોવિડન્ટ કુ. ...	,,	,, ,,	૨૦,૦૦૦
૧૫. પેનીનસ્યુલર એન્ડ ઓરીએન્ટલ પ્રોવીડન્ટ સોસાએટી ...	,,	,, ,,	૨૦,૦૦૦
વિમો કુલ	......	......	૧,૦૦,૦૦૦
બેંકીંગ લોન અને ઇન્સ્યુરન્સ કુલ	......	......	૨૫,૬૯,૯૮૫

ચોરોએ કરેલી ચાલાકી.

બનાવ એમ બન્યો કે બહાર કોટ કુરલા સ્ટ્રીટમાં આવેલી રાજા શેઠ ગોકલદાસ રાય બહાદુર શેઠ જીવનદાસની પેઢીમાં થોડા વખત ઉપર એક રાતે ચોરોએ દરોરો પાડી છાપરા ઉપરથી છાપરૂં ફાડી અંદર પેઠાને ત્યાં આગળ રાખેલી ગુમાસ્તાઓ તથા મુનીમોની છ સાત લાકડાની પેટીઓ તોડી નાખીને તેમાંની એક પેટીમાંથી તીજોરીની ચાવીનો ઝુડો શોધી કાઢયોને તે ઝુડો લઇને ચોર તીજોરી ઊઘાડવા લાગ્યા પણ તે ચાવીથી તીજોરી ઉઘડવાનું તો બાજુએ રહ્યું પણ ચાવીઓ અંદરથી બાહેર પણ નીકલી ન શકી ને અંદરને અંદર પકડાઇ ગઇ ને ચાવીઓ બહાર ન નીકળી શકવાથી ત્રીજોરી તોડવાની ઘણીજ મહેનત કરવા છતા ન તુટવાથી તેમજ ન ઉઘડવાથી અંતે ચોરો નિરાશ થઇને પકડાયલી ચાવી તીજોરી-માંજ મુકીને ચાલ્યા ગયા જે કાંઇ બહાર હતું તે લઈ ગયા સવારે પેઢી ઉઘડતાં શેઠી-આઓને માલમ પડયું કે રાતે ચોરોએ હુમલો કર્યો છે ને તીજોરીમાં ચાવીનો ઝુડો સપડાયલો જોતાં શેઠીયાઓ ગભરાઇ ગયા કે રખેને તીજોરી ઉઘાડી નાખી હશે પણ તપાસ કરતા તેઓની અજાયબી વચ્ચે ચાવીઓનો ઝુડો અંદર પકડાયલો હતો ને તીજોરી પુરે પુરી બંધજ હતી. તે પછી શેઠીયાઓએ તીજોરી ઉઘાડી જોતાં અંદરનો કુલ્લે જોખમ સહી સલામત હતું ને તીજોરીને તોડવાની પણ કોશેશ ઘા તથા ફટકાઓની નિશાની જણાતી હતી. આ બનાવથી શેઠીયાઓ જણાવે છે કે લાલા કન્હીયાલાલની ત્રીજોરી અકસ્માત વખતે કેટલી કામની છે કે ખરી ચાવી ચોરાયા છતાં પણ ચોરો તીજોરી ઉઘાડી શકયા નહીં એટલુંજ નહીં પણ ચાવીઓ અંદરથી બહાર કાઢી શકયા નહીં ને પકડાયેલી ચાવી ચોરોને ત્યાંજ પાછી મુકી દેવી પડી. લાલા કન્હીયાલાલનું આવું પેટંટ કામ ખરેખર અજા-યબી પમાડનારૂં છે ને અમારે ત્યાં આવા બનાવ બનવાથી અમો ઘણીજ ખુશાલી સાથે જણાવીએ છીએ કે આપની તીજોરી બીજા મેકર કરતાં ઘણીજ સારી છે ને અકસ્માત વખતે કામ લાગે તેવી છે ને તમારા માલ બાબત અમો અમારો પુરતો સંતોષ જાહેર કરીએ છીએ. હવે ઉપર બનેલી બીનાં ઉપરથી જણાઈ આવે છે કે લાલા કન્હીયાલાલની ગવરમેંન્ટ પેટંટ કળ સાથની તીજોરી અકસ્માત વખતે કેટલા કામની છે.

આખા વિલાયતને હિંદુસ્તાન માટે પેટંટો મેળવનાર.

લાલા કન્હીયાલાલ એન્ડ સન્સ.

કારખાનું ભાયખલા પરેલ રોડ, મુંબઇ. } દુકાન બંગડી બજાર, પારસી ગલીનાં નાકે, મુંબઇ.

નામ.	ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ. રૂ.
૨ ટ્રેઇડીંગ (અ) નેવીગેશન.			
૧૬. કેનાલ ટ્રાન્ઝીટ કંપની	નેગાપટ્ટમ, મદ્રાસ	વહાણો હંકારવા	૨૦,૦૦૦
૧૭. બન્કુરા દામોદર રીવર રેલવે કુા.	કલકત્તા, બંગાળા	રેલવે ચલાવવા	૩,૫૦,૦૦,૦૦૦
૧૮. યુનાઇટેડ પ્રોવિન્સીઝ પબ્લીશર્સ	કાનપુર, યુનાઇટેડ પ્રોવિન્સીઝ	ચોપડીઓ છાપવી વિગેરે.	૨૦,૦૦૦
૧૯. ધન વોધી કુા	ઓક્યો, બર્મા	સામાન્ય વેપાર ને નાણાંની ધીરધાર	૫૦,૦૦૦
૨૦. ભારત ટ્રેઇડીંગ કુા.	ગોહટી, આસામ	„ અને એજન્સી	૧,૦૦,૦૦૦
૨૧. બી. સી. ગુપ્તા એન્ડ સન્સ ...	સીલચર	જનરલ એજન્સી અને બેંકીંગ વિગેરે	૧,૬૦,૦૦૦
૨૨. શોનર સંગશાર	કલકત્તા, બંગાળા	સામાન્ય વેપાર	૧,૦૦,૦૦૦
૨૩. ઉદ્દીપુર સ્ટોર	બંગાળા	„ „	૫૦,૦૦૦
૨૪. બેલા બૉક્ષ વર્કસ	બંગાળા	કાર્ડ બોર્ડ અને ચામડાંના બોર્ડ બનાવવા, વેંચવા	૧,૦૦,૦૦૦
૨૫. અનજુમન ટ્રેઈડીંગ એન્ડ બેંકીંગ કુંપની	,,	સામાન્ય વેપાર	૧,૦૦,૦૦૦
૨૬. બી. સી. સેન એન્ડ કુા. ...	,,	દવા વેંચવી વિગેરે	૩૦,૦૦૦
૨૭. બેંગૉલ બિહાર મોટોર સરવીસ.	,,	ઉતારૂઓ અને માલ લાવ લઇજા કરવા	૧,૦૦,૦૦૦
૨૮. મહામાયા ટ્રેઇડીંગ કુા. ...	,,	સામાન્ય વેપાર	૨૦,૦૦૦
૨૯. ઇન્ડીયન ટ્રેઇડીંગ એસોસીએશન.	,,	સામાન્ય વેપાર અને એજન્સી	૧,૦૦,૦૦૦
૩૦ રીલાયન્સ એનજીનીયરીંગ કુા....	કલકત્તા, બંગાળા	સામાન્ય કૉન્ટ્રેક્ટ વર્ક અને એનજીનીયરીંગ	૧,૦૦,૦૦૦
૩૧ બિહાર ટેનરી	દીનાપુર, બિહાર અને ઓરિસા	જોડા શીવવા વિગેરે.	૧,૦૦,૦૦૦
૩૨ ગ્રેઈટ વેસ્ટર્ન હોટેલ કુા. ...	મુંબઇ	હોટેલ ચલાવવાનો	૭,૦૦,૦૦૦
૩૩. ઇનફન્ટસ એન્ડ પબ્લીક મીલ્ક સપ્લાય કુા.	,,	દુધ પુરૂં પાડવાની એજન્સી	૧,૫૦,૦૦૦
૩૪. અરેબીયા એન્ડ પરશીયા ટ્રેઇડીંગ કુા.	,,	સામાન્ય વેપાર, કમીશન એજન્સી	૫,૦૦,૦૦૦
૩૫. બૉમ્બે કોલમ્બ ટાયર કુા. ...	મુંબઇ	ટાયરો પુરા પાડવા તથા મોટોરને લગતો સામાન વેંચવા	૫૦,૦૦૦
૩૬. અમદાવાદ આયર્ન વર્કસ કુા.	અમદાવાદ, મુંબઇ	લોઢાં અને પીતળનો માલ વેંચવા	૫૦,૦૦૦

નામ.	ઠેકાણું.	હેતુ	થાપણ રૂ.
૩૭. કેનેડા પબ્લીક કનવેયન્સ કુા. ...	મેંગલોર, મદ્રાસ	ભાડે ગાડીઓ રાખવી ચલાવવી વિગેરે	૫૦,૦૦
૩૮. ધારાપુરમ ઇન્ડીયન મોટોર ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ્સ કુા.	ધારપુરમ, મદ્રાસ	,, ,,	૫૦,૦૦
ટ્રેડીંગ કુલ	......	......	૬૨,૦૦,૦૦
૩. મીલો અને પ્રેસો			
૩૯. બ્રેડબરી મીલ્સ	મુંબઇ	સુતર કાંતવા વણવા	૧૦,૦૦,૦૦
૪૦. ડૅાન મીલ્સ કુા.	,,	,, ,, ,,	૮,૦,૦૦૦
૪૧. યુનિયન રાઇસ મીલ કુા. ...	કલકત્તા, બંગાળા	ચોખા છડવા વિગેરે	૧,૦૦,૦૦
૪૨. કોઇમ્બટોર જીનીંગ એન્ડ ઑઇલ મેન્યુફેકચરીંગ કુા.	કોઇમ્બટોર, મદ્રાસ	રૂ પીલવા અને મગફળીમાંથી તેલ કાઢવા	૧,૦૦.૦૦
મીલો અને પ્રેસો કુલ ...	......	......	૨૦,૦૦,૦૦
૪. ચા અને બીજી વાવેતર કુંપનીઓ			
૪૩. આર્યન ટી કુા.	સીલહેટ, આસામ	ચાનું વાવેતર	૩,૦૦,૦૦
૪૪. સપોઇ ટી કુા.	કલકત્તા, બંગાળા	ચાની ખેતી વાવેતર વિગેરે	૬,૦૦,૦૦
૪૫. કમળા ટી કુા.	જળપૈગુરી, બંગાળા	,, ,,	૨,૦૦,૦૦
૪૬. સેવાનંદ ટી કુા.	બંગાળા	,, ,,	૧,૦૦,૦૦
૪૭. આરકેડીયા ટી કુા.	,,	,, ,,	૧,૫૦,૦૦
ચા વિગેરે કુલ	......	......	૧૩,૫૦,૦૦
૪૮. ન્યુ મીનીદેરી કોલ કુા. ...	બંગાળા	કોલસાની ખાણ	૨,૨૫,૦૦
૪૯. આલબીયોન કોલ કુા. ...	કલકત્તા, બંગાળા	,, ,,	૨,૫૦,૦૦
૫૦. નાનસન ડ્રેજીંગ કુા.	બર્મા	સોનાંની શોધ કરવી વિગેરે	૬,૦૦,૦૦
૫૧. હાઉરા પ્યુર આઇસ એન્ડ એરેટેડ વૉટર કુા.	કલકત્તા, બંગાળા	બરફ અને પીણાં બનાવવા	૨,૦૦,૦૦
૫૨. ઇસ્ટર્ન સીનેમેટોગ્રાફ કુા. ...	બંગાળા	તમાશા બતાવવા વિગેરે	૨૦,૦૦
૫૩. બેન્ડમેન વેરાઇટીઝ	,,	,, ,,	૨,૦૦,૦૦
એકંદર કુલ	......	......	૧,૩૬,૧૪,૯૮

NEW PATENTS.

નવાં પેટંટો.

કલકતાની પેટંટ ઑફીસમાં એપ્રીલ માસમાં પેટંટો મેળવવા નીચે મુજબ અરજીઓ કરવામાં આવી છે.

અરજી કરનારનું નામ.	શા માટે.
મી. જે. સી. માર્ટીન્સ.	ફ્રીકશન ગીયરમાં સુધારો કરવા માટે.
મી. બી. કે. બોઝ.	બારણાં અને બારીઓમાં શટરો માટે પોતાની મેળે કામ કરે તેવી પકડ બનાવવા માટે.
મી. ડબલ્યુ જી. વ્હીટલી અને સી. જી. એલ. જજ.	ચા, દાણો, કોલસા અને એવીજ બીજી ચીજો પોતાની મેળે તોળાઇને એક કોર નંખાય તેવો સંચો બનાવવા માટે.
એચ. ટી. ફ્રી. મેન્ટલ.	માછલી વિગેરે પ્રાણીઓને દરિયામાંથી અંદરના ભાગમાં જીવતી લઇ જવાની યુકિત શોધી કાઢવા માટે
જનરલ ઇલેકટ્રીક કુા.	વેકયુઅમ ટયુબોમાં સુધારો કરવા માટે.
સી. પી. ઇડન.	અંતર શોધી કાઢવા અગર દ્રષ્ટી બિંદુ શોધી કાઢવાનાં યંત્રમાં સુધારો કરવા માટે
કે. એસ. જસાવાલા.	ફળ ફુલ અને એવાજ તરત બગડી જાય તેવા પદાર્થો ભરી સહીસલામત લઈ જઇ શકાય તેવી હવા અંદર જઇ શકે તેવી સગવડ વાળી પેટી બનાવવા માટે.
એ. જી. કુપર.	એનજીનોમાં તેલ પુરવાનાં સાધનોમાં સુધારો કરવા માટે.
એફ. ફલ્યુમર.	ગાડીઓનાં પૈડાંમાં સુધારો કરવા માટે.
ડબલ્યુ. યુલટન.	કપાસ પીલવામાં અને તે માટેના સાધનોમાં સુધારો કરવા માટે.
જે. જે. સી. પેટરસન.	સંડાસો, જાજરૂઓ અને એવીજ પેટીઓ ફ્લશ કરવાનું નવું અને સુધારેલું સાધન શોધી કાઢવા માટે.

અરજી કરનારનું નામ	શા માટે.
એફ. ફ્રીનીક.	Sea sickness એટલે દરિયામાં મુસાફરી કરવાથી જે બીમારી લાગુ થાય છે અને જેને દરિયો ચડવો કહે છે તે અટકાવવાનાં સાધનો શોધી કાઢવા માટે.
ડબલ્યુ. જે. હેઇનીસ.	ધડાકા સાથે ફાટી નીકળે તેવું મીશ્રણ બનાવવા માટે તથા તે બનાત્રવાની રીત શોધી કાઢવા માટે.
સી. વીલ.	ભેગી થઇ જાય તેવી ખુરશી બનાવવા માટે.
ડબલ્યુ. ઇ. મન્ટઝ.	Waste silk એટલે નકામું રેશમ અને એવાજ બીજા રેસાને કેળવી તેને કાંતવાનું સહેલું થઇ પડે તેવી સુધરેલી રીત શોધી કાઢવા માટે.
હેમ્પડન્સ લીમીટેડ.	બરફ બનાવવાના સંચામાં સુધારો કરવા માટે.
ઇ. બર્ક.	પેરેફીનની મીણબતીઓ બનાવવાની રીતમાં સુધારો કરવા માટે.
ડી. દત્ત.	ચોર અને ધાડપાડુઓની ખબર આપવાનો એલાર્મ બનાવવા માટે.
જી. શ્રીલ્હે	વેકયુઅમ પેદા કરવામાં વપરાતા વાલ્વ વગરના પમ્પોમાં સુધારો કરવા માટે.
વ્હાઇટહેડ મોરીસ એન્ડ કો. લી. અને ઇ. એચ. ફારમર.	બેંક નોટો, બોન્ડો અને એવીજ બીજી ચીજો છાપવાની રીતમાં સુધારો કરવા માટે.
સી. વૅાટસન.	રેલવે અને એવાંજ બીજાં ગાડાંઓ પોતાની મેળે જોડાઈ જાય તે રીતમાં સુધારો કરવા માટે.
એ. એમ. રૉબર્ટસન અને આર. ઇ. બરી.	વેકયુઅમ બ્રેકને લગતો પીસ્ટન રૉડ સુધરેલ ઢબનો બનાવવા માટે.

IMPORTS OF SUGAR

પરદેશી ખાંડની આયાત.

ઇ સ ૧૯૧૪ ના એપ્રીલ માસમા હીદુસ્થાનમા નીચે પ્રમાણે ખાડની આયાત થઇ હતી

જે દેશોમાથી આયાત થઇ હોય તેનું નામ.	૧૯૧૩	૧૯૧૪
	હન્ડ્રવેટ	હન્ડ્રવેટ
ડેનમાર્ક	૧૭	
જર્મની	૧૬,૩૫૬	૭
હૉલાડ	૬૦	
બેલજીયમ	૨૧૨	
ફ્રાન્સ ...	૧૧૨	૧૪૦
ઑસ્ટ્રીયા હગરી	૨,૬૮,૬૫૮	૨,૧૮,૯૨૪
સ્ટ્રેટસ સેટલમેન્ટસ	૧૮	૪,૭૫૦
જાવા	૨,૦૩,૫૦૮	૨,૦૦,૯૭૬
ચીન ...	૧,૧૮૯	૩,૪૦૧
જાપાન	૧,૦૦૩	.
ફોરમોસા	.	. ..
ઇજીપ્ત	...	...
મોરીશિયસ . ..	૨,૮૩,૫૮૮	૪,૮૦,૪૧૧
વેસ્ટ ઇન્ડીઝ .		
સાઉથ અમેરિકા	૧૮	
ઓસ્ટ્રેલીયા ...		૬
બીજા દેશો ...	૪૩૯	૧,૩૩૭
કુલ–	૭,૭૫,૧૭૯	૯,૦૯,૮૪૭

બ્રિટીશ હિદુસ્તાનના જુદા જુદા પ્રાતોમા નીચે પ્રમાણે ખાડની આયાત થઇ હતી

નામ	બીટની ખાડ		શેરડીની ખાડ		ટોટલ	
	૧૯૧૩ હન્ડ્રવેટ	૧૯૧૪ હન્ડ્રવેટ	૧૯૧૩ હન્ડ્રવેટ	૧૯૧૪ હન્ડ્રવેટ	૧૯૧૩ હન્ડ્રવેટ	૧૯૧૪ હન્ડ્રવેટ
બગાળા	૩૦,૭૫૨	૪૫,૦૦૦	૧,૧૫,૦૫૬	૧,૬૪,૨૮૬	૧,૪૫,૮૦૮	૨,૦૯,૨૮૬
મુબઇ	૮૦,૯૬૪	૧૦,૭૩૦	૨,૦૫,૩૯૧	૪,૦૦,૮૧૭	૨,૮૬,૩૫૫	૪,૧૧,૫૪૭
સિધ	૧,૫૮,૧૧૦	૧,૩૫,૫૨૯	૧,૩૨,૧૮૩	૫૫,૫૮૮	૨,૯૦,૨૯૩	૧,૯૧,૧૧૭
મદ્રાસ	૧૧,૫૬૨	૨૦,૯૧૨	૬,૫૩૨	૨૬,૮૮૯	૧૮,૦૯૪	૪૭,૮૦૧
બર્મા	૨	૪૦૦૦	૩૪,૬૨૭	૪૬,૦૯૬	૩૪,૬૨૯	૫૦,૦૯૬
કુલ	૨,૮૧,૩૯૦	૨,૧૬,૧૭૧	૪,૯૩,૭૮૯	૬,૯૨,૬૭૬	૭,૭૫,૧૭૯	૯,૦૯,૮૪૭

SPINNING & WEAVING RETURNS.

સુતર અને સુતરાઉ કાપડના આંકડાઓ.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના માર્ચ માસમાં હીંદુસ્તાનની મીલોમાં નીચે પ્રમાણે સુતર તથા સુતરાઉ કાપડ બનાવવામાં આવ્યાં હતાં.

સુતર (રતલ)

બ્રીટીશ ઇન્ડીયા	૧૯૧૩	૧૯૧૪
મુંબઇ	૩,૮૦,૭૫,૯૦૩	૩,૯૩,૮૨,૮૩૭
મદ્રાસ	૩૫,૧૭,૯૬૫	૩૪'૨૨,૪૦૫
બંગાળા	૩૦,૨૭,૭૦૩	૨૪'૬૯,૮૪૪
યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સીઝ	૩૭,૮૪,૧૦૨	૩૭,'૮૬,૮૦૨
પંજાબ	૪,૪૫,૮૯૬	૬ ૧૦,૯૬૭
મધ્યપ્રાંતો તથા બિરાર	૩૦,૫૦,૭૩૪	૩૦'૦૬,૩૫૭
બ્રિટીશ ઈંડીયામાં કુલ	૫,૧૯,૦૨,૩૦૩	૫,૨૬,૭૯,૨૧૨
દેશી રાજ્યો	૩૦,૩૫,૮૦૭	૩૨,૩૫,૩૬૪
કુલ ...	૫,૪૯,૩૮,૧૧૦	૫,૫૯,૧૪,૫૭૬

કાપડ

		૧૯૧૩	૧૯૧૪
મુંબઇ	રતલ	૧,૫૭,૧૬,૪૬૬	૧,૯૨,૪૦,૫૦૭
	વાર	૭,૦૦,૪૮,૧૮૯	૮,૨૧,૯૧,૪૮૦
મદ્રાસ	રતલ	૮,૬૮,૬૫૭	૭,૪૭,૩૭૦
	વાર	૨૯,૪૮,૩૫૨	૨૬,૫૭,૯૦૬
બંગાળ	રતલ	૩,૬૮,૮૩૭	૨,૩૪,૭૦૩
	વાર	૨૦,૩૬,૧૯૭	૧૩,૬૦,૭૦૦
યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સીઝ	રતલ	૮,૨૯,૭૨૧	૮,૧૩,૭૩૮
	વાર	૩૭,૯૬,૫૩૭	૩૨,૫૮,૫૩૨
પંજાબ	રતલ	૫૫,૪૪૭	૩૭,૧૫૨
	વાર	૨,૧૫,૨૬૦	૧,૦૬,૬૦૮
મધ્ય પ્રાંતો અને બિરાર	રતલ	૧૦,૭૮,૬૫૧	૧૦,૬૫,૯૯૫
	વાર	૪૧ ૨૨,૭૬૫	૪૦,૧૮,૫૪૪
બ્રિટીશ હીંદુસ્તાનમાં કુલ	રતલ	૧,૮૯,૧૭,૭૭૯	૨,૨૦,૯૯,૪૬૫
	વાર	૮,૩૧,૬૭,૩૦૦	૯,૩૫,૫૩,૭૭૧
દેશી રાજ્યો	રતલ	૧૩,૪૪,૪૧૨	૧૬,૨૩,૯૪૭
	વાર	૫૩,૧૬,૬૩૫	૬૬,૧૬,૬૫૭
એકંદર ટોટલ	રતલ	૨,૦૨,૬૨,૧૯૧	૨,૩૭,૨૩,૪૧૨
	વાર	૮,૮૪,૮૩,૯૩૫	૧૦,૦૧,૭૦,૪૨૮

IMPORTS OF COTTON YARN.

સુતરની આયાત.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ના એપ્રીલ મહિનામાં બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં પરદેશથી નંબર ૩૧ તથા તેથી ઉંચા નંબરનું સુતર નીચે પ્રમાણે આયાત થયું હતું.

જાત અને નંબર.	બંગાળા.	મુંબઇ.	સિન્ધ	મદ્રાસ.	બર્મા.	ટોટલ.
મ્યુલઍન્ડ વૉટર	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડઝ	પાઉન્ડઝ	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડઝ	પાઉન્ડઝ.
નં. ૩૧ થી ૪૦	૨,૯૩,૦૦૦	૫,૧૫,૬૦૩	૨૬,૦૦૦	૩,૯૨,૫૫૦	૬૦૦૦	૧૨,૩૩,૧૫૩
નં. ૪૧ થી૫૦.	૧,૨૪,૮૯૧	૨,૨૪,૫૪૬	......	૬૧,૫૨૫	......	૪,૧૦,૯૬૨
નં. ૫૦ થી ઉપર	૧,૨૮,૯૭૧	૧,૭૮,૨૧૮	......	૬૩,૫૨૫	૫૦૦૦	૩,૭૫,૭૧૪
ઑરેન્જ, રેડ અને બીજા રંગોવાળું						
નં. ૩૧ થી ૪૦.	૭,૩૯,૮૨૪	૨,૯૯,૮૯૫	૧,૦૧,૧૪૮	૩,૯૩,૨૪૫	૯૦,૮૦૦	૧૬,૨૪,૯૧૨
નં. ૪૧ થી ૫૦	......	૨૦	......	......	૫૨,૨૦૦	૫૨,૨૨૦
નં. ૫૦થી ઉપર.	૪,૬૩૨	૩,૭૬૧	......	૪૪,૦૭૨	૧૦,૩૫૦	૬૨,૮૧૫
ટોટલ	૧૨,૯૧,૩૧૮	૧,૨૨,૦૪૩	૧,૨૭,૧૪૮	૯,૫૪,૯૧૭	૧,૬૪,૩૫૦	૩૭,૫૯,૭૭૬

COMPARATIVE STATEMENT OF TRAFFIC AT THE PORT TRUST WAREHOUSES FOR THE MONTH OF APRIL 1914.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના એપ્રીલ માસ માટે પોર્ટટ્રસ્ટની વેરહાઉસીઝમાંના વેપારને લગતા સરખામણી કરનારા આંકડા.

માલની જાત	૧૯૧૪ ના માર્ચની ૩૧ મી તારીખે સ્ટૉક	૧૯૧૪ ના એપ્રીલમાં થયેલી ડીલીવરી	૧૯૧૪ ના એપ્રીલની ૩૦મી તારીખે સ્ટૉક	૧૯૧૩ ના એપ્રીલની ૩૦ મી તારીખે સ્ટૉક
રૂના કાપડની ગાંસડી	૪૪,૧૮૦	૧૧,૮૩૯	૪૨,૬૫૧	૩૩,૧૯૦
,, ,, પેટી	૭૭,૫૭૭	૨૧,૫૭૯	૭૬,૦૨૮	૪૪,૨૨૩
રેશમ તથા ઉનની પીસ ગુડઝ ગાંસડી	૯૩૭	૧૫૪	૯૨૩	૬૩૨
રેશમ તથા ઉનની પેટી	૨,૭૬૨	૧,૬૪૯	૨,૬૪૬	૨,૦૩૮
ટવીસ્ટ અને યાર્ન (સુતરાઉના) પેકેજીઝ	૭,૫૭૩	૪,૪૨૬	૯,૨૨૨	૮,૭૩૩
,, રેશમ તથા ઉનના પેકેજીઝ	૨,૭૬૨	૧,૮૧૧	૨,૩૮૬	૨,૯૩૬
ટોટલ	૧,૩૫,૭૯૧	૪૧,૪૫૮	૧,૩૩,૮૫૬	૯૧,૭૫૨
ત્રાંબાના ટન	૨,૮૪૭	૬૯૧	૩,૪૬૫	૭૯૬
પીતળના ટન	૨,૪૦૧	૧,૨૫૪	૨,૮૭૩	૧,૯૫૫
ટોટલ	૫,૨૪૮	૧,૯૪૫	૬,૩૩૮	૨,૭૫૧

માસ્સેલ્સના રંગીન તથા લાલ લાદીઓ [illegible] અને મજબુત.

IMPORTS & EXPORTS OF GOLD & SILVER.

સોના રૂપાંની આયાત અને નિકાશના આંકડા.

ઈ. સ. ૧૯૧૪ ના એપ્રીલ મહિનામાં થયેલી સોના રૂપાંની આયાત અને નિકાશના આકડા ચે આપ્યા છેઃ—

IMPORTS OF GOLD સોનાની આયાત.

દેશનું નામ	૧૯૧૩ રૂા.	૧૯૧૪. રૂા.
બંગાળા	૧૩,૧૨,૯૨૯	૪,૧૩,૨૩૧
મુંબઇ ખાનગી	૨,૧૦,૩૯,૪૨૬	૨,૧૧,૧૧,૦૯૦
સિન્ધ ...	. ...	......
મદ્રાસ ...	...	૯૦,૦૦૦
બર્માં	૧૬,૯૫,૭૨૭	૩,૫૬,૪૮૫
કુલ	૨,૪૦,૪૮,૦૮૨	૨,૧૯,૭૦,૮૦૬

EXPORTS OF GOLD. સોનાંની નિકાશ.

બંગાળા	ખાનગી	૭,૨૮૧	૬,૪૪૪
	સરકારી	. ...	......
મુંબઇ	ખાનગી	૨૯,૪૨,૦૮૯	૨૯,૩૪,૩૫૪
	સરકારી	... .	...
સિંધ		.. .	૧૯,૯૯૫
મદ્રાસ		૯૭૬	૭૨૦
બર્માં ...		. ...	૩ ૯૯૦
કુલ	ખાનગી ...	૨૯,૫૦,૨૪૬	૨૯,૬૫,૫૦૩
	સરકારી	...	....

IMPORTS OF SILVER. રૂપાંનો આયાત.

બંગાળા	ખાનગી	૨૪,૩૯,૭૫૮	૩૫,૯૦,૩૪૧
	સરકારી .	...	.. .
મુંબઇ	ખાનગી ...	૩૯,૦૧,૯૨૮	૭૩,૯૨,૭૫૬
	સરકારી	... .	. .
સિંધ	ખાનગી ..	૭ ૫૧,૩૦૩	૧,૬૪,૦૬૭
	સરકારી	....	...
મદ્રાસ		૨,૪૦,૩૦૪	૨,૫૦,૧૩૩
બર્માં ...		૧૫	૩૨
કુલ	ખાનગી ...	૬ -,૩૩,૩૦૮	૧,૧૩,૯૭,૩૩૯
	સરકારી ...	. ..	......

EXPORTS OF SILVER. રૂપાંની નિકાશ.

બંગાળા	ખાનગી	૮૩ ૮૩૦	૧,૧૦,૮૪૩
	સરકારી	....	૧,૦૦,૦૦૦
મુંબઇ	સરકારી	૨૮૬	......
	ખાનગી	૪,૧૮,૦૦૦	૨,૫૫,૦૦૦
સિંધ	સરકારી	૪,૦૦૦	.. ...
	ખાનગી	૧૭,૧૮૯	૪,૫૬૧
મદ્રાસ		૩૬૦	૧,૬૯૨
બર્માં		૨,૦૦૦	૬,૦૦૦
કુલ	ખાનગી ...	૫,૨૧,૩૭૯	૩,૭૮,૦૯૬
	સરકારી	૪,૨૮૬	૧,૦૦,૦૦૦

SEA-BORNE TRADE OF INDIA.

હિંદુસ્તાનનો દરિયાઇ વેપાર.

ઈ૦ સ૦ ૧૯૧૪ ના એપ્રીલ માસમાં થયેલી આયાત અને નિકાશ નીચે પ્રમાણે હતી.

ચીજનું નામ Imports.	આયાત. ૧૯૧૩ માં રૂ.	૧૯૧૪ માં રૂ.
જીવતાં જનાવરો	૧,૧૩,૦૧૫	૧,૯૦,૮૯૯
દારૂગોળો હથીયાર વીગેરે. ...	૩,૮૩,૯૩૧	૩,૭૮,૪૧૧
છાપેલી ચોપડી, નકશા વીગેરે ...	૩,૪૨,૧૪૯	૪,૫૮,૬૯૪
બુટસ અને શુઝ	૫,૮૬,૭૦૨	૫,૪૮,૫૦૪
ઘર બાંધવાનો સામાન	૧૧,૬૬,૭૪૧	૯,૮૩,૮૦૮
મીણબત્તી	૯૨,૦૫૯	૬૯,૮૯૬
રેલ્વે ગાડાં શિવાયની ગાડીઓ ...	૨,૫૬,૧૨૯	૨,૦૦,૩૪૭
રસાયણિક પદાર્થો	૧૦,૨૦,૭૭૯	૯,૪૫,૫૦૩
ઘડીયાળો	૧,૯૧,૨૩૯	૧,૫૮,૮૦૩
કોલસા	૧૬,૬૯,૩૯૫	૧૬,૨૦,૪૦૦
કૉફી	૧૨,૪૧૪	૬૬,૨૯૭
કાથો (સોંદરી)	૩,૪૮૨	૧૨,૯૧૯
દોરડાં	૧,૨૫,૩૧૭	૧,૧૬,૧૦૩
કટલરી (કાપકુપ કરવાનાં હથીયાર) ...	૨,૦૭,૪૮૯	૨,૨૩,૦૨૪
સાઇકલો	૩,૮૭,૦૨૭	૨,૨૦,૬૨૭
કપુર	૧,૭૨,૯૭૩	૧,૨૧,૩૧૦
બીજી જાતની દવા કુલ	૧૦,૦૦,૦૬૨	૯,૭૭,૨૦૭
લુગડાં રંગવાની ચીજો	૧૧,૯૫,૯૦૧	૯,૭૯,૧૯૩
ફટાકડા	૧૧,૯૮૭	૫૧,૬૧૮
ફરનીચર	૧,૮૬,૮૭૯	૧,૭૨,૩૩૪
કાચનો સામાન	૨૧,૪૮,૧૭૮	૧૫,૨૩,૧૫૪
ચોખા	૨,૦૪૬	૧,૬૧,૧૬૨
ઘઉં	૪	૧૬૦
ઘઉંનો લોટ	૨૭,૯૧૨	૮૪,૮૧૦
હાર્ડવેર	૩૪,૩૧,૮૨૬	૩૦,૮૨,૫૦૬
ધુપ	૧,૭૦,૬૪૪	૮૭,૨૭૨
ચામડાં બીન કેળવાયલાં	૧,૫૮,૮૯૧	૧,૦૮,૦૪૪
ઇલેક્ટ્રીસીટીને લગતાં હથીઆરો. ...	૮,૪૫,૨૬૨	૧૧,૦૭,૩૩૧
સંગીત વિગેરેને લગતાં હથીઆરો કુલ.	૧૫,૦૦,૯૬૭	૧૬,૫૭,૫૮૬
હાથીદાંત	૩,૧૪,૯૧૭	૨,૫૨,૪૫૧
ઝવેરાત	૧,૦૦,૨૪૩	૧,૨૮,૯૯૯

	રૂ.	રૂ.
કેળવાએલાં ચામડાં	૩,૧૬,૬૯૧	૩,૩૫,૬૭૭
દારૂ	૧૯,૨૯,૦૭૦	૧૯,૪૫,૪૦૪
મશીનરી અને મીલ સ્ટોર્સ ...	૬૪,૭૮,૬૩૭	૭૩,૫૪,૬૧૨
દીવાસળી	૧૦,૫૭,૨૩૩	૯,૮૧,૭૭૨
પીતળ	૧,૩૬,૧૬૭	૧,૨૪,૯૪૦
ત્રાંબુ	૨૬,૦૭,૧૨૬	૪૫,૯૭,૭૦૯
જર્મન સીલ્વર	૨,૦૦,૧૩૭	૨,૧૯,૧૨૦
લોઢું	૫,૪૧,૧૯૧	૩,૩૪,૨૦૭
લોઢું અને સ્ટીલ ...	૧,૨૦,૬૦,૪૫૩	૧,૧૭,૨૧,૦૭૯
સ્ટીલ	૩૭,૧૯,૮૭૯	૨૯,૮૬.૮૫૪
સીસું	૨,૨૯,૬૧૦	૨,૧૮,૫૪૪
મોટર ગાડીઓ અને સાઇકલો .	૧૦,૨૨,૦૭૬	૧૧,૭૨,૬૫૬
કેરોસીન તેલ	૨૨,૨૫,૭૪૦	?૮,૨૩,૪૩૦
અળસીનું તેલ	૧,૧૨,૭૨૧	૬૨,૭૭૦
બીજી જાતનાં તેલો મળી કુલ .	૩૧,૩૯,૭૧૨	૪૦,૬૯,૯૦૦
રંગ રોગાન વિગેરે	૭,૯૮,૯૦૯	૮,૪૧,૨૧૮
કાગળો	૧૨,૫૦,૯૫૦	૧૨,૭૧,૧૯૦
રેલવે ગાડાઓ .	૪૧,૦૨,૭૨૨	૪૭,૬૬,૨૩૨
મીઠું	૭,૭૩,૭૧૧	૬,૧૦,૦૮૦
સાબુ	૬,૦૩,૪૦૪	૭,૮૦,૫૪૫
સોપારી	૧૧,૦૩,૧૮૭	૧૦,૧૪,૮૨૫
તેજાનો કુલ	૧૪,૫૧,૬૪૧	૧૪,૨૭,૨૧૩
સ્ટેશનરી	૫,૩૨,૦૭૨	૫,૬૨,૯૮૮
ખાંડ	૭૪,૫૩,૯૨૭	૭૯,૪૨,૫૩૪
સુતર કાચુ	૭,૧૬,૩૦૯	૬૪,૧૨૨
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	૩૭,૯૬,૩૬૪	૪૬,૮૨,૧૪૩
વગર ધોએલાં પીસ ગુડઝ ...	૨,૪૧,૯૬,૦૮૮	૨,૦૨,૪૨,૭૨૦
ધોયેલાં પીસ ગુડઝ	૧,૩૩,૪૨,૭૨૯	૧,૧૯,૮૨,૮૮૧
રંગીન અને છાપેલાં પીસ ગુડઝ .	૧,૩૭,૮૪,૪૮૫	૧,૧૧,૧૧,૯૬૫
શીવવાના દોરા ...	૩,૦૦,૯૦૯	૨,૪૨,૯૬૭
સુતર એકંદર .	૫,૭૭,૭૦,૬૩૨	૪,૯૯,૩૯,૧૮૩
રેશમ કાચું	૮,૫૦,૩૪૬	૬,૫૦,૬ ૫
રેશમના પીસ ગુડઝ . ..	૧૫,૯૭ ૦૩૦	૧૩,૪૮,?૯૫
કાચુ ઉન	૩૯,૧૦૦	૮૬,૭૬૯
હોઝીઅરી	૬૦,૮૨૭	૮૩,૬૦૧
ઉનના પીસગુડઝ	૮,૧૧,૮૪૩	૭,૮૭,૫૦૨
ઉન કુલ	૧૨,૪૪,૪૮૪	૧૨,૪૨,૩૩૫
તંબાકુ	૭,૨૦,૪૩૫	૬,૩૬,૧૭૧

	રૂ.	રૂ.
લાકડાં	૪,૩૬,૧૬૬	૭,૬૩,૦૫૬
રમકડાં	૨,૮૩,૩૬૮	૨,૪૮,૯૫૨
છત્રીઓ	૨,૧૧,૨૧૯	૨,૪૮,૬૧૦
છત્રીઓનો સામાન...	૪,૪૮,૭૪૮	૪,૧૨,૭૦૭
કુલે આયાત ...	૧૫,૦૪,૧૫,૫૨૪	૧૪,૪૯,૬૩,૨૮૨

Exports.

નિકાશ.

ચીજનું નામ.	૧૯૧૩	૧૯૧૪
જીવતાં જનાવરો	૩,૧૫,૨૧૮	૩,૪૦,૨૭૭
બ્રસ કરવા માટે રેસા	૧,૫૪,૬૩૦	૨,૦૨,૩૯૯
મીણબત્તી	૧,૫૪,૫૯૨	૧,૪૬,૦૮૪
સૉલ્ટ પીટર	૩,૬૩,૦૫૨	૩,૯૪ ૭૯૧
કોલસા	૮,૫૭,૭૩૮	૩,૯૧,૯૦૫
કૉફી	૨૩,૫૭,૧૧૭	૪૬,૦૦,૭૦૮
કાથો, (સીંદરી)	૯,૩૭,૫૨૧	૬,૮૭,૧૧૮
દોરડાં	૯૩,૪૧૧	૧,૧૦,૫૧૨
દવાઓ	૨,૯૯,૨૯૫	૧,૬૧,૮૫૧
ગળી	૪,૯૨,૯૩૪	૧,૧૪,૬૪૪
હરડા બેડાં	૭,૦૩,૯૨૩	૯,૬૪,૦૧૫
લુગડા ચામડાં રંગવાની ચીજો ...	૧૪,૮૧,૨૪૧	૧૩,૬૨,૦૨૫
ફળને શાક	૫,૭૭,૭૨૦	૬,૧૨,૨૩૪
ડાંગર	૧,૦૮,૧૦૨	૧,૭૩,૦૫૫
ચોખા	૪,૩૧,૨૫,૦૫૧	૩,૦૦,૪૯,૧૪૯
ઘઉં	૩૦,૯૮,૩૭૪	૧૦,૦૬,૯૩૫
ઘઉંનો લોટ	૧૦,૦૫,૩૧૮	૮,૯૪,૬૬૯
બીજી જાતનો દાણો	૨૬,૦૫,૪૬૪	૨૭,૧૬,૪૫૦
વગર કેળવાયલાં ચામડાં	૧,૨૩,૮૧,૪૧૧	૧,૨૫,૭૯,૪૧૩
લાખ	૧૮,૦૭,૦૬૫	૧૯,૦૧,૫૨૩
કેળવાયલાં ચામડાં...	૩૨,૨૯,૬૦૦	૩૭,૭૬,૮૧૦
રબર	૨,૦૨,૫૦૯	૨,૮૦,૧૫૫
ખાતર	૮,૩૮,૪૬૮	૮,૨૭,૭૬૬
મેંગેનીઝ	૯,૦૪,૩૧૦	૧૧,૦૭,૬૭૩
લોઢું અને સ્ટીલ	૫,૩૬,૬૩૪	૨,૫૮,૨૭૬
ધાતુ કુલ	૧૮,૨૫,૭૫૬	૧૯,૩૭,૨૨૫
મીણ	૩,૫૫,૪૪૦	૩,૪૫,૯૩૨
અબરખ	૫,૮૪,૭૯૧	૪,૦૯,૪૪૫
દીવેલ	૧,૨૨,૧૯૦	૧,૨૭,૦૦૦
કોપરેલ	૧,૬૭,૦૪૮	૨,૨૩,૪૫૫

ધી બોમ્બે ટાઇપ માર્ટ ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ ફોર્ટ મુંબઇ.

	રૂ.	રૂ.
આળસીનું તેલ	૭૮,૨૩૫	૨,૩૪,૩૮૪
બીજી જાતનાં તેલો મળી કુલ... ...	૬,૩૧,૬૭૨	૧૨,૫૬,૪૪૫
ખોળ	૧૩,૧૩,૬૫૫	૧૨,૨૧,૩૪
અફીણ	૩૩,૮૨,૯૭૫	૧૨,૩૧,૩૦
ઘી	૨,૯૦,૩૭૦	૩,૦૪,૪૬
દીવેલી	૨૫,૯૮,૦૨૨	૧૭,૫૭,૧૨
ટોપરાં	૨૭,૨૦,૩૯૭	૨૫,૫૩,૮૮
કપાસીયા...	૧૮,૯૮,૭૫૦	૨૩,૮૧,૦૬
ભોંયસીંગ	૫૨,૯૬,૩૮૭	૫૧,૦૭,૯૫
આળસી	૨૬,૫૫,૬૯૯	૪૯,૮૬,૩૫
ખસખસ...	૪૫,૬૫૬	૧,૧૩,૨૯
સરસવ	૨૧,૩૮,૧૯૬	૩૩,૦૮,૫૫
તલ	૨૬,૦૭,૪૨૪	૩૮,૭૦,૧૪
તેજાનો	૧૦,૦૧,૩૭૯	૧૩,૩૯,૭૯
ખાંડ	૧,૭૩,૩૪૦	૧,૩૪,૬૫૩
ચા	૧૫,૨૬,૧૦૯	૧૨,૭૨,૦૩૦
કાચું રૂ	૪,૫૫,૦૬,૪૦૮	૪,૬૨,૩૫,૨૭૬
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	૮૨,૨૪,૩૦૫	૫૨,૭૬,૪૬૭
રૂમાલ અને શાલો	૬૮,૯૧૪	૪૮,૫૯૬
પીસ ગુડઝ	૧૬,૩૩,૫૩૫	૧૩,૫૫,૯૨૧
શણ	૧૪,૪૪,૬૯૦	૧૨,૪૨,૫૮૫
જ્યુટ કાચા	૧,૬૩,૬૪,૦૮૮	૧,૬૫,૫૯,૦૩૨
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	૨,૭૭૭	૧,૫૫૦
ગની બેગઝ	૧,૧૧,૭૧,૩૫૪	૧,૨૫,૧૭,૭૮૪
ગુણપાટ	૧,૦૯,૭૨,૯૯૭	૧,૪૨,૮૧,૨૨૫
રેશમ (કાચું)	૧,૭૨,૯૫૧	૧,૦૫,૧૪૩
રેશમ કુલ	૨,૨૫,૨૭૩	૧,૭૦,૧૬૨
ઉન કાચી	૧૩,૪૫,૩૦૫	૨૩,૩૦,૬૭૭
ઉનની ધાબળીઓ ને ગાલીચા વગેરે ...	૧૫,૯૭,૭૬૭	૨૫,૩૨,૦૮૩
તંબાકુ, બીડી વિગેરે	૨,૪૩,૪૬૮	૩,૩૩,૦૮૧
લાકડાં પાટીયાં વીગેરે	૯,૮૮,૭૭૬	૫,૭૬,૪૩૧
હિંદુસ્તાનમાંથી થયેલી કુલે નિકાશ.	૨૧,૦૩,૧૭,૬૨૪	૨૦,૧૬,૪૨,૮૭૧

COMMERCIAL INTELLIGENCE.

વેપારી બાતમી.

આ મથાળાં નીચે અમે જુદા જુદા દેશના કૉન્સલો તરફથી તથા બીજા મુલકો તરફથી આવેલી બાતમીઓ આપશું. એ બાબત કંઈ પણ વધારે માહીતી જોઇતી હોય તો આ ચેમ્બરના સેક્રેટરીને લખ્યાથી ખુલાસો મળી શકશે. અત્રેના કોઇ પણ વેપારીને આ દેશ અથવા પરદેશના વેપારી સાથે કોઇ પણ જાતની વેપારી બાબત સંબંધ બાંધવા ઇચ્છા હશે તે પણ આ કૉલમમાં દાખલ કરીશું.

ખબર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઈ બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે.
ધી ઈન્ડીઅન ટ્રેડ જર્નલ		
,, સી. ૪૩૫	ડબલીનની એક પેઢી.	Scientific instrument, એટલે શાસ્ત્રાનુસાર બનાવેલાં હથિયારો બનાવનાર ડબલીનની એક પેઢી તેવાં હથિયાર આયાત કરનાર વેપારીઓ સાથેસંબંધ કરવા માગે છે.
,, સી. ૪૩૬	શેફીલ્ડની એક પેઢી	ઇંગ્લાંડમાં આવેલાં શેફીલ્ડ શહેરની, એનજીનીયરો, રેલવેના કંટ્રાકટરો અને લાકડ કામ કરનારાઓનાં બરનાં ગજવેલનાં ઓજારો બનાવનાર એક પેઢી, તે ઓજારો વેચવા માટે મુંબઈ. કલકતા, મદ્રાસ અને કરાંચીમાં એજન્ટો, નીમવા માગે છે.
,, સી. ૪૩૭	જર્મનીના હામબર્ગ શહેરની એક પેઢી.	આંબલી બહાર ગામ ખાતે ચડાવનાર વેપારીઓ સાથે સંબધ કરવા માગે છે.
,, સી. ૪૩૮	બ્લેકબર્નની એક પેઢી.	ઇંગ્લાંડમાં આવેલાં બ્લેકબર્ન શહેરની બળદની ગાડીઓ બનાવનાર એક પેઢી મદ્રાસ, દીલ્હી અને કલકતામાં એજન્ટો નીમવા માગે છે.
,, સી ૪૩૯	ન્યુગીનીના પેળુઆ શહેરનો એક વેપારી.	ટોપરાં, ઘઉં, ભુસો વિગેરે ભરી શકાય તેવા કોથળા બનાવનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, સી. ૪૪૦	ચીકાગોનો એક વેપારી.	યુનાઇટેડસ્ટેટસ અમેરિકાનાં ચીકાગો શહેરનો એક વેપારી મધપુડાનું પીળું સુધાર્યો વગરનું મીણ બહારગામ ચડાવનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, સી. ૪૪૨	ઓરીસાના ચંદબાલી શહેરનો એક વેપારી.	Divi Divi દીવી દીવી ખરીદનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.

ધી ઍગ્લો ટાઇલ માર્ટ, ૨૧ બૅંક સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

ખબર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઇ બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે
ઇન્ડીઅન ટ્રેડ જર્નલ ,, સી. ૪૪૩	કેયરોનો એક વેપારી.	લોટની મીલવાળાઓ, જે લોટ ઇજીપ્ત ખાતે ચડાવવા માગતા હોય, તેના ઇજીપ્ત ખાતેના એજન્ટ તરીકે કામ કરવા ખુશી છે.
,, સી. ૪૪૪	લંડનની એકપેઢી.	લોઢાંનો સામાન, મીશ્રધાતુ અને એલુમીનમનાં વાસણો આયાત કરનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, સી. ૪૪૫	ઑસ્ટ્રીયાનાં ટ્રીએસ્ટ શહેરની એક પેઢી.	ગળી, મીંઢીયાવળ, હરડે અને ધુપ બહાર ગામ ખાતે ચડાવનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
, સી. ૪૪૬	લીડઝની એક પેઢી.	ઇન્ગ્લાંડમાંનાં લીડઝ શહેરની, મોટારથી ચાલતાં હળો અને અનાજ ઓરવાનાં ઓજાર બનાવનાર એક પેઢી, તે હથિઆરો આયાત કરનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, સી. ૪૪૭	કલકત્તાની એક પેઢી.	બટન બનાવવા માટે શંખલાં બહાર ગામ ચડાવનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે
,, ડી. ૧	બરમીગહામની એક પેઢી.	લુહારો, સોનીઓ અને ધાતુનું કામ કરનારાઓ પોલીશ કરવા માટે જે બ્રશો વાપરે છે તેવાં ખાસ બ્રશો બનાવનાર બરમીંગહામની એક પેઢી તે બ્રશો ખરીદનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે
,, ડી. ૨	યુનાઇટેડસ્ટેટસના રહોડ આઇલેન્ડની એક પેઢી	કાચું રૂ પરદેશ ખાતે ચડાવનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, ડી. ૩	જાપાનનાં ઓસાકાની એક પેઢી.	વીજળીનાં કામ માટે પોરસીલેઇનની ફાયરો અને ઇન્સુલેટરો આયાત કરનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, ડી. ૮	ન્યુયોર્કની એક પેઢી.	કાળી લખવાની શાહી, કૉપીંગ ઇંક, ગુંદર, પેઇસ્ટ અને ટાઇપ રાઇટરને લગતો સામાન વેચવા માટે એજન્ટો નીમવા માગે છે.
,, ડી. ૧૦	,, ,, ,,	મોટોર કારને લગતો સામાન વેચવા માટે એજન્ટો નીમવા માગે છે.
,, ડી. ૧૧	માનચેસ્ટરની એક પેઢી.	કાગળો વેચવા માટે મુંબઇ ખાતે એજન્ટ નીમવા માગે છે.
, ડી. ૧૨	સ્વીડનના સ્ટૉકહામનો એક વેપારી.	ચોખા બહારગામ ખાતે ચડાવનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.

ખબર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઈ બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે.
ધી ઇન્ડીઅન ટ્રેડ જર્નલ ,, ડી. ૧૪	ગોમોળનો એક વેપારી.	ઇ. આઇ. રેલવે પર આવેલાં ગોમોબ શહેરના, રેશમ અને એરી સીલ્કમાંથી કોટ અને શર્ટનાં બરનાં કપડાં બનાવનાર એક વેપારી તે બહારગામ ખાતે ચડાવનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, ડી. ૧૬	કલકત્તાનો એક વેપારી.	સીલખડી વેચનાર વેપારી અને ખાસ કરી જયપુર અને ઈડર તરફના વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, ડી. ૨૧	ચીકાગોની એક વેપારી.	યુનાઇટેડ સ્ટેટસ અમેરિકાનાં ચીકાગો શહેરનો એક વેપારી વપરાયેલી અને કાઢી નાખેલાં લુગડાં આયાત કરનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, ડી ૨૮	,, ,, ,,	દવાઓ અને રસાયણિક બનાવટો વેચવા માટે એજન્ટો નીમવા માગે છે.
,, ડી. ૨૭	ફીલાડેલફીયાની એક પેઢી.	સરસવ અને એવાંજ બીજાં તેલીયાં બીયાં પરદેશ ખાતે ચડાવનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, ડી. ૨૯	બ્રીસ્ટલના એક પેઢી.	ઈંગ્લાંડનાં બ્રીસ્ટલ શહેરની એક પેઢી ચોખ્ખો સફેદ ટેલો અને ખાવા લાયક કપાસીયાનું તેલ આયાત કરનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, ડી. ૩૩	ફીલાડેલફીયાની એક પેઢી.	યુનાઇટેડ સ્ટેટસનાં ફીલાડેલફીયાની, મરદો અને બાનુઓનાં સાંધા વગરના સુતરાઉ, રેશમી અને ઇમીટેશન સીલ્કનાં મોજાં અને એવોજ હોઝીઅરીનો સામાન બનાવનાર એક પેઢી, ત માલ વેચવા માટે એજન્ટો નીમવા માગે છે.
,, ડી. ૩૪	ઓસાકાની એક પેઢી.	જાપાનનાં ઓસાકા શહેરની એક પેઢી કલકતા, મુંબઈ, કરાંચી અને મદ્રાસના હોઝીઅરી આયાત કરનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, ડી. ૩૭	ન્યુયોર્કની એક પેઢી.	જુનાં દોરડાં અને જનાવરોનાં હાડકાં લાટબંધ પરદેશ ખાતે ચડાવનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, ડી. ૩૮	ફીલાડેલફીયાની એક પેઢી.	કાગળની પેનસીલો બનાવનાર ફીલાડેલફીયાની એક પેઢી પોતાની બનાવટની પેનસીલો વેચવા માટે એજન્ટો નીમવા માગે છે.

ખબર મોકલનારનું નામ	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઈ બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે
ધી ઇન્ડીઅન ટ્રેડ જર્નલ ,, ડી. ૩૯	ન્યુયોર્કની એક પેઢી.	કેળના રેસા પુરા પાડનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, ડી. ૪૫	ટ્રીએસ્ટની એક પેઢી.	ટોપરાં, કેરી, કાજુ અને સુકો મેવો પરદેશ ખાતે ચડાવનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, ડી ૫૦	મદ્રાસ ઇલાકાનાં પેટાઈ શહેરનો એક વેપારી.	યુનાઇટેડ કીંગડમના, ઝેરકચોળાંનો સત્વ જથ્થાબંધ ખરીધનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, ડી. ૫૨	ન્યુયોર્કની એક પેઢી.	સુતરાઉ કાપડ, લોઢાંનો સામાન, ટાઈપ રાઇટરો અને મોટર ગાડીઓને લગતો પરચુટણ સામાન અમેરિકાથી ખરીદી મોકલનાર એજન્ટ તરીકે કામ કરવા ખુશી છે.
,, ડી. ૫૩	કેઈપ ટાઉનનો એક વેપારી.	ચોખા અને ચોખાના કોથળા દક્ષિણ આફ્રીકા ખાતે ચડાવનાર વેપારીઓના એજન્ટ તરીકે કામ કરવા ખુશી છે.

જે ઠેકાણે ઇન્ડીઅન ટ્રેડ જરનલ લખ્યું **નથી** તે ઠેકાણાની સઘળી બાતમી માટે આ ચેમ્બરમાં જાતે મળવું અથવા પુછાવી જોવું.

ઉપરની બાતમીઓમાં જે ઠેકાણે 'ઇન્ડીયન ટ્રેડ જરનલ' લખેલું છે તેના સંબંધમાં સીધ્ધું ડાયરેકટર જનરલ ઑફ કૉમર્શિયલ ઇન્ટેલીજન્સ, કલકત્તાને પુછાવી જોવું. (આ ચેમ્બરનું નામ ત કાગળમાં લખવું).

નોટ.

"ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જરનલ" ના નંબરની બાતમીઓના સંબંધમાં તે બાતમી માગનાર વેપારી યા પેઢીએ બેંક રેફરન્સ અથવા સારી ઓળખાણનું પત્ર મોકલવું પડશે તે શિવાય તેવી બાતમીઓના જવાબ આપવામાં આવશે નહિં.

જુદા જુદા ઉદ્યોગો માટે ઘણા લોકોને ઉત્સાહ થાય છે પણ તે ઉત્સાહ બર શી રીતે લાવવો તે બરાબર સમજાતું નથી કારણકે તે ઉદ્યોગને માટે શુંશું સાધનો જોઇએ તથા કેવા પ્રકારનું જ્ઞાન જોઈએ તે માહિતી મેળવવી મુશ્કેલ છે. આ ઉપરથી અમે એવી ગોઠવણ કરેલી છે કે જે લોકોને આવી જાતની માહિતી જોઈતી હોય તેઓએ અમોને લખવું અને અમે ઇંગ્લંડથી ખાસ અનુભવીની મારફતે તે બાબે ઘટતા ખુલાસા મંગાવી આપીશું. માહિતી મંગાવનારા પાસેથી જે ખર્ચ થશે તેજ લેવામાં આવશે. તે માહિતી તથા તેનો ખુલાસો આ માસિકમાં ઔદ્યોગીક માહિતી યાને Industrial Inquiries, એ નામના કોલમમાં આપવામાં આવશે. આશા છે કે એનો બરાબર રીત ઉપયોગ લેવામાં આવશે.

ખાસ દારૂ નહી વાપરનારાઓ માટે સ્વાદીષ્ટ
લેહેજતદાર પીણાની ખોટ હતી તે
પુરી પાડી છે.

આલકોહલ વગરનું તદ્દન સ્વચ્છ

ડી. ફ. પન્ચ.

વનસ્પતીમાંથી
બનાવેલું હોવાથી કોઇપણ
ધર્મવાળાઓને બાધ આવે
એમ નથી.

બાટલીના રૂ. ૧-૬-૦

એકલા આડત્યા:-

ડી. સી. ઉમરીગરની કંપની.

કાફર્ડ મારકેટ—મુંબાઇ
અને
સરવે આબરૂદાર વેપારીઓને ત્યાંથી મળશે.

સ્થાપી સને ૧૯૧૦ માં.

ટેલીગ્રાફનું સરનામું,

" ટાટસાત " મુંબઇ

ટેલીફોન નંબરઃ-

કોડસઃ-

A. B. C. ૫ મી આવૃત્તિ

અને

ગુપ્ત મીંઢાઓ.

બૅરૅટની વ્યાપાર તથા ઉદ્યોગને લગતી બ્યુરો.

હિંદી અને દેશ દેશાવરના ધંધા વ્યાપારના ફેલાવાને

અર્પિત યોજના

(દુન્યા દરમિયાન બધે બધ પ્રતિનિધીઓ, આડત્યાઓ અને ગુમાસ્તાઓ ધરાવતું ખાતું.)

વડી આફીસો-૯ ફોરબર્સ સ્ટ્રીટ કોટ,-મુંબઇ

પત્રવ્યવહારી સભામંડળ.

હિંદુસ્તાન તથા બાહેરની મંજુર રહેલી પેહેડીઓ જે કારખાનાવાળાઓ તથા વ્યાપારીઓ ધંધાનો સંબંધ રાખવામાં લાભ જોતા હોય તેઓ સાથ સરળ વ્યવહાર ચલાવવાને મજકુર પેહેડીઓને સગવડ કરી આપવી; અને વળી એક સદંતર અપક્ષપાત સાધન મારફતે વ્યાપારી બાબદો ઉપર સતાવાર ખબરો મેળવી આપવી, એ રીતે આ મંડળના મેમ્બરોને, જેથી તેમના કામ ધંધામાં વૃદ્ધિ થાય તથા મદદ મળે, તેવી દરેક વાતમાં ઉસ્તવાર રહેવાને શક્તિવાન બનાવવા એ આ સંસ્થાનો મુખ્ય હેતુ તેમજ તેની મુખ્ય નેમ છે.

અમારી સંસ્થા પત્રવ્યવહારી સભ્ય જનોને નીચલી વાતોનો અખત્યાર આપે છેઃ—

૧ કારખાનાવાળાઓ તથા માલ નિકાશ કરનારાઓ તરફની યોગ્ય આડતો મેળવવામાં મદદ કરનારાં અમારા "એજન્સી ડીપાર્ટમેંટ" એટલે આડતખાતાંનો મન ચાહે તેમ અપાર ઉપયોગ કરવો એટલે લાભ લેવો.

૨ જે કારખાનાવાળાઓ અને વ્યાપારીઓ પાસેથી તેઓ એટલે સભ્યજનો માલ મેળવવાને તેમજ વ્યાપારી બાબતો ચાલુ બજાર ભાવો, કિંવા તૈયાર કીધેલા અથવા તો કાચા પદાર્થો વેચવા માટેનાં વ્યાપારનાં મંડાણો વગેરેના સંબધમાં કાંઇ બાતમી પામવાને ઇચ્છતા હોય તેમના સાથ સીધો પત્રવ્યવહાર ચલાવવાને સગવડ કરી આપવી.

૩ વીઝીટરો એટલે મુલાકાત લેવા આવનારાઓની ચોકાસી માટે અને વ્યાપારી પ્રવાસીઓના ઉપયોગ માટે સભ્યજનોનાં નામો, તેમના ધંધાની વિગતો વિગેરેને બ્યુરોની ફાઇલોમાં રેજીસ્ટર કરવામા આવશે.

૪ કોઇપણ સભ્યજન મુંબઇ આવતાં, અમારી મુંબઇ ખાતેની ઓફીસોનો અને "કેબલ એડરેસ" એટલે તાર સરનામાનો છુટથી ઉપયોગ કરવા સાહત તરેહવાર સગવડો ભોગવી શકશે. અમારા સભ્યજનો કાગળો મેળવી શકશે, પોતાનો પત્રવ્યવહાર ચલાવી શકશે, અમારા કેટલગો. ડાયરેકટરીઓ અને ટેલીફોન છુટથી વાપરી શકશે, અને ખરીદીનાં ઠેકાણાંઓ બાબે સંપૂર્ણ સલાહ માગી શકશે.

મેમ્બરશીપ માટેની સરટીફીકેટો જે માત્ર મંજુર થયેલી પેહેડીઓ કિંવા આસામીઓ માટેજ બાહેર પાડવામાં આવશે તે ૧૨ મહિના સુધીજ કાર્યસાધક રહેશે, જેમ કરવા માટેની ફ્રી પૌંડ ૧) અથવા રૂપિયા ૧૫ માત્ર છે જે આંગ ઉપર આપવા.

દેશાવર માટે વગવાળા એજન્ટો જોઇએ છીએ.

તા૦ ૪૦—આ બ્યુરો પોતે કાંઈ પણ વ્યાપાર કરતી નથી.

ગુલે ચિના પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ બજારગેટ કોટ મુંબઈ.

સાનમેટો.

SANMETTO.

આ દવા પુરૂપ તથા સ્ત્રીની જનનેંદ્રિયની જીવન શક્તિ વધારનાર એક ઉત્તમ દવા તરીકે આખી દુનીઆના પ્રખ્યાત દાક્તરો અને વૈદ્યો મુત્રવ્યાધના અસાધ્ય રોગોને માટે ઘણા વખતથી વાપરે છે. સાનમેટો યકૃત્ તથા જનનેંદ્રિય અને મુત્રાશયના રોગો માટે ઘણુંજ ઉપયોગી છે; તે લેવાથી પિશાબ સ્વચ્છ અને સાફ આવે છે. મુત્રાશયના મોં આગળના ભાગ ઉપર 'પ્રૉસ્ટેટ ગ્લેન્ડ' નામની એક નાની ગાંઠ હોય છે, તે ઘણું કરીને વૃદ્ધાવસ્થામાં મોટી થઈ જાય છે અને તે કારણુથી પિશાબ સાફ આવવામાં ઘણી અડચણુ આવે છે તથા રાત્ર દિવસ ઘડી ઘડી પિશાબ કરવાની શંકા થાય છે; આવી સ્થિતિમાં સાનમેટોના જેવી બીજી એક પણુ દવા નથી. સાનમેટો સ્ત્રીઓના ગર્ભાવસ્થાના કાળ વખતે થતા રોગો જેની અંદર પિશાબ ઘણીજ ગરમ, બળત્રા થતી અને ઘણી વખત થાયછે એવા મુત્રાશયને લગતા વ્યાધિમા બહુ ફળદાયકછે. વળી નાના બચ્ચાઓ ઉંઘમાં બિછાનામાં પિશાબ કરીનાંખે છે તે રોગમાં ઘણું ઉપયોગી છે, તથા સ્ત્રી પુરૂષને પિશાબમાં થતી હરેક પ્રકારની અડચણ થતા બળત્રા દુર કરે છે. આ ઉત્તમ દવા પ્રમેહ અને વિપ્રમેહના રોગ માટે ઘણા વખતથી વપરાય છે. સાનમેટો પુરૂષ તથા સ્ત્રીની જનનેંદ્રિયની શિથિળતા તથા દુર્બળતાને લગતા દરેક વિકારને માટે વિશેષ ફળદાયીછે તથા અશક્ત અને વિર્યહિન થયેલી ઇંદ્રિને તાકાદ આપી સ્રી પુરૂષોને નવી જુવાની બક્ષે છે.

સાનમેટો રોગને અટકાવનારી દવા તરીકે

ઘણા ખરા લોકો જનનેંદ્રિયને રોગમાંથી બચાવવાને અને સારી તંદુરસ્તીમાં રાખવાને ઘણુંજ થોડું લક્ષ આપે છે. કોઈ પણ માણસ પર સેવા અથવા તો આંતરડાંની હીલચાલ વગર થોડા સાર વખત લગણ જીવી શકે છે પણ જો જનનેંદ્રિય ૨૪ થી ૪૮ કલાક કામ કરતી બંધ પડે તો ઘણુંજ દુઃખ અને ઈજા થઈ આવે છે કારણ કે ઘણોજ ઝેરી કચરો જે મુત્રવાટે નીકળી જવો જોઇએ તે રહી જાય છે; અને તેથી જનનેંદ્રિયના સઘળા અગત્યના કામ કરતાં કબજીઆતથી છુટા થવાને અને આંતરડાંની ઇજા વગર હીલચાલ માટે ઘણું વિચારવામાં આવે છે. જો હમેશ મુત્ર ઘણું વધારે અથવા થોડું નીકળે અથવા ઘણો વખત અથવા જોઇએ તે કરતા ઓછી વખત નીકળે; જો મુત્રમાં કાઇ કચરો હોય અથવા ભુરાસ પડતું અને પારદર્શક નહિ હોય અથવા લોહીવાળું હોય; જો મુત્રથી તણખ મારતી હોય કે ઇજા થતી હોય અથવા ટીપાં પડતાં હોય; જો મુત્રાશયના કોથલી આગળના ભાગ પુરો ભરેલો છે એમ લાગતું હોય, અને તે કાઢવાને પુરી શક્તિ નાહિં હોય; જો કોઇને રાત્રે મુત્રને માટે વારંવાર ઉઠવું પડતું હોય; જો જનનેંદ્રિય ઉઘાડી રહેવાથી ઠંડી લાગી હોય તેથી ઇજા થતી હોય તો આ દરેક માટે એક અથવા બે ચમચા દહાડામાં જમ્યા અગાઉ અથવા પછી અને રાત્રીના સુતી વખત મળી ત્રણુચાર વાર સાનમેટો લેવું ભુલવું નહિ.

આથી જનનેંદ્રિયને ભવિષ્યમાં ઇજાથી બચાવી દેશે અને આખી સીસ્ટમ બરાબર ચાલુ રહેશે, તે જનનેંદ્રિયને પુરેપુરી મુત્રથી ખાલી કરીને મજબૂત કરશે અને જનનેંદ્રિયમાં ખરાબ મુત્રન રહેવાથી ધીમી ઝેરી સીસ્ટમને દુર કરશે.

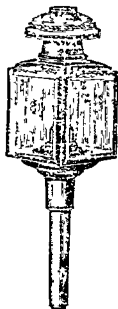
સાનમેટો ફક્ત આઠ ઔંસની બાટલીમાં વેચાય છે. દરેક બાટલીની કીંમત ત્રણ રૂપૈયા અને આ આના. દવા વેચનાર કેમિસ્ટ અથવા ડ્રગિસ્ટને ત્યાંથી છુટક તથા જથાબંધ મળશે. કોઇ પણ કારણુથી ન મળી શકે તો અમને લખી જણાવવાથી તરત મોકલવામાં આવશે.

ઓડી. કેમીકલ કુંપની, બૅરોસ્ટ્રીટ, ન્યુયૉર્ક—અમેરિકા

Od. CHEM. CO., 61 Barrow Street, New York U. S. A

ઇ. એસ. માલાની કુંપની.

ગાડી ઘોડા અને મોટરને લગતા સર્વે માલના છુટક તથા જથાબંધ વેચનાર

હમારે ત્યાં ઘોડાના હારનેસો, વેલાયતી, અમેરીકન અને ગાંમઠી હમેશાં તૈયાર મળે છે તેમજ બનાવી આપીએ છીએ.

ગાડીના રબર ટાયર ઘોડાની નાલછાપના ઘણીજ ઉંચી કવૉલીટીના મળે છે જે રબર આખા હીંદુસ્તાન, બરમા, સીલોન વગેરે ઠેકાણે ઘણાજ વખણાએલા છે.

હમો ઉંચામાં ઉંચી એકજ કવૉલીટીના રબર ટાયર સ્ટૉકમાં રાખીએ છીએ.

હમોએ હમારા માલની ઉંચી બનાવટ માટે જયાં જયાં પ્રદરશનમાં માલ મુકયો છે ત્યાં સોના તથા ચાંદીના ચાંદા ઇનામમાં મળ્યા છે એજ હમારા માલની ઉંચી કવૉલીટીની ખાત્રી બતાવે છે.

હમોએ હમારા માનવંતા મુંબઇના ઘરાકોની સવળતા માટે ન્યુ કવીન્સ રોડ, ચોપટીના જુના ફાટક પાસે મીલની બાજુમા શાખા ખોલ્લી છે. ત્યાં સર્વે માલ ખુલ્લો મુકયો છે. ભાવો ઘણાજ કમતી રાખ્યા છે માટે એક વખત મુલાકાત લઇ ખાત્રી કરશો.

જો માલ મોંઘો પડે અથવા પસંદ નહી પડે તો તરત પાછો લેવામાં આવશે અથવા બદલી આપવામાં આવશે.

હારનેસને લગતું રીપેર કામ પણ તરત કીફાયત ભાવે મન પસંદ કરી આપવામાં આવે છે.

હમારૂં નમુનાનું ભાવો સાથતું કેટલૉગ મંગાવે મોકલી આપવામાં આવશે.

ઈ. એસ. માલાની કુંપની.

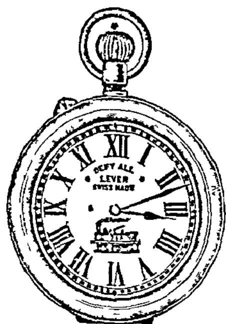
હેડ ઓફીસ ભીંડી બજાર,

સાખા—ન્યુ કુવીન્સ રોડ, ચોપાટીના ફાટક સામે મીલની બાજુમાં.

અમુલ્ય લાભ !　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　અમુલ્ય લાભ !

ફકત નવી દુકાનની એકવાર મુલાકાત લીધાથીજ ખાત્રી થશે કે

માલ ભરોસાદાર–કીંમત વાજબી, વાપરવામાં ટકાઉ

ચીજો ઘણાજ કીફાયત ભાવે મળે છે.
રોસકોફ સીસ્ટમ ઉપર બનાવેલું સસ્તામાં
સસ્તુ ઘડીઆળ રૂ. ૨) માં મળી શકશે.
એ સીવાય વાપરવાલાયક પાંચ વરસની
ગેરેન્ટી સાથે વોચીસો

નં ૦ ૧ લો રૂ. ૩, નાં૦ ૨ જો રૂ. ૪. નાં૦ ૩ જો રૂ. ૫ માં ઘણાજ ટકાઉ અને ટાઈમ આપવામાં ચોકસ મળશે.

એ સીવાય દરેક જાતના કલૉકો, ટાઈમપીસો તથા દરેક મેકરનાં વોચીસો કીફાયત ભાવે મળી શકશે.

બહારગામ માલ વી૦ પી૦ થી જોઇ તપાસીને મોકલવામાં આવે છે.

મંગલદાસ મનસુખલાલની કું૦,
નાં૦ ૩૦૩, અબદુલરહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબઇ.

ભાવનગર એજન્સી.

…દમો અને કમીશન એજંટો.

કરાંચી, કચ્છમાંડવી તથા માંગલોર લાઇન બંદરો ઉપરાંત મદ્રાસ તથા કલકત્તા લાઇન થા ચીન, જાપાન લાઇનો ઝાંઝીબાર તથા ન એડન, પરશ્યન ગલ્ફ તથા વિલાયત ઉપરાંત દુન્યાના કોઇ પણ બંદરોમાં માલની શીપ કામ નીયમીત અને માફક દરે કરી

મેનેજર.
ભાવનગર એજંસી, ખાંડબજાર, મુંબઇ.

શરીરની નબળી પડેલી નં
તબીયત તપાસી રોગ પારખી
મીરોનાં દરદો મટયાં છે. જે સરટીફીકે
રાજ બાદશાહી કુટુંબ
બાનુઓને
શરીરનુ નબળાપણું તથા હાડજ્વર
થતું દરદ તથા મગજ ખાલી થવાથી
દૂર કરી લોહીને સુધારી શરીરને ગુલાબ
ચમતકારીક અમારી દવા છે. દવાની કીંમ
હોય તો દવા લેશો તપાસવાની ફી રૂ. ૫,
નાઈટ પીલ્સ ખાવાથી સુખે નીંદરા લા
દાનને લગતા તમામ રોગોને માટે
માનમાં થતા અવાજ એ સર્વ દરદોને સારાં કરે.
અદભુત દંતમંજન–દાંતને લગતા તમામ રે
એટલા રોગોને દુર કરી દાંત મજબુત બનાવે છે. કી
આવા રોગોને માટે, ફ્રીજ કિંમત જોઇ અમારે
ખાત્રી કરો.
હું શ્રીમંતની ખુશામત કરતો નથી. પઇર
ગ્રામને કામ કરૂં છું. મરીઓને મફત દવા આપું

સપટ કંપનીની જગપ્રસિદ્ધ દવાઓ.

ઠેકાણું:—કાલબાદેવી રોડ-મુંબઈ.

પ્રદર રીપુ.

પ્રદર કે ધુપણી જેને (Whites કહે છે તેને માટે આ અકસીર દવા છે. કી૦ રૂ. ૩

સપટ લોશન.

દરાજની અકસીર દવાથી લાખો માણસોને ફાયદો થયો છે. કદી નિષ્ફળ નીવડતી નથી. કી૦ ચાર આના.

ખરજવાનો મલમ.

સુકાં કે લીલાં ખરજવાં ઉપર રામબાણ દવા છે. કીંમત આઠ આના.

હરસની દવા.

ગોળીઓની કી૦ રૂ ૧) મલમની કી૦ રૂ ૧॥

આ દવાથી ગમે તે જાતના લોહીયાર કે સુકા હરસ સારા થાય છે. પેટ સાફ લાવે છે. સકરામાં થતી વેદના શાન્ત થાય છે.

દમ હાંફણ શ્વાસનું ચુર્ણ.

આ ચુર્ણ દમ, હાંફણ, શ્વાસ, ખાંસી વગેરે જુનાં ગમે તેવાં હઠીલાં દરદોને જરૂર નાબુદ કરે છે. કી૦ રૂ ૧.

ખાંસીની ગોળીઓ.

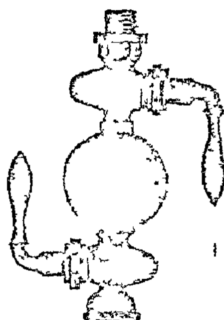
ખાંસી મટાડે છે, છાતી તથા ગળાંના દરદોપર અકસીર છે. કીં૦ છ આના.

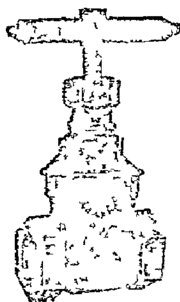
ગરમીપર રામબાણ દવા.

આ દવા ગમે તેવા જુના કે નવા ગરમીના રોગોને ફકત એકજ દહાડામાં ફાયદો કરે છે, પીશાબમાં થતી અગન, તનક ને પરૂને બંધ કરી જખમ જડમુળ સુધ્ધાં નીકળી જાય છે. કી૦ રૂ. સવા.

શકિતવર્ધક ચુર્ણ.

પુરૂષો અને વિદ્યાર્થીઓએ આ દવાનો ઉપયોગ કરવાથી ઉત્પન્ન થયેલાં દરદોનો નાશ કરી દરેક અવયવને પુષ્ટ બનાવે છે. કી૦ રૂ દોઢ.

આ માસિક ૯૩, ચીંચપોકલી ક્રોસ રોડ મુંબઇ, લેડી નોર્થકોટ હિંદુ ઑર્ફનેજ કે. એન. ગોરેગાંવ પ્રેસમાં ધોંડીબા નારાયણ ચવાણે છાપ્યું છે અને ધી ઇન્ડીયન મરચન્ટસ ચેમ્બર અને બ્યુરો માટે જમનાદાસ કૃપાશંકર મહેતાએ મુંબઇ, એલ્ફીન્સ્ટન એપોલો સ્ટ્રીટ, કોટમાં પ્રસિદ્ધ કર્યું છે.

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

Registered No. B. 810

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૭ મું .VOL. VII. AUGUST. 1914,-જુલાઈ ૧૯૧૪. અંક ૨ જો. No. 2

બાબુભાઇ આણંદજી મીણવાળા. ૧૧૧ માંડવી (ખોજાગલી સામે) મુંબઇ.

મહેનત, પૈસા અને વખતનો, બચાવ.	ખાત્રી માટે નમુના	કેરોસીન તેલની બતી કરતાં ૯૦ (નેવું) ટકા ફાયદો.	મુફત મળેછે જ	કાળજી, ખટપટ, બીલકુલ નહી જ.

જથાબંધ ઓછા ભાવે મળે છે.

વનસ્પતી અને ખનીજ પદાર્થો વીગેરેથી બનેલી

(ગલાસોમાં બાળવાની)

૪–૬–૮ કલાકો ચાલે તેવી સફેદ. ૪–૬–૮ કલાકો ચાલે તેવી

સુર્ય–છાપ.

મીણબતીઓ.

(વધારે અજવાળું.)

છુટક મરજીઆત મળે છે.

તેનાંજ બતીથી ફુટે નહીં તેવાં (કાચનાં) જાડાં–ગલાસો–પ્યાલીઓ વીગેરે.

૧૦–૧૪ ઔંસની સફેદ, લાંબી–ટુંકી

મીણબતીઓ.

તેની નક્કર પીતળની (મજબુત સ્પ્રીંગની)

મોટી **ફોન્સ્ટી.**

(કાચનાં ગલોબ સાથે.)

૧ બંડલમાં ૩૨ વાળી રંગીન જીણી

મીણબતીઓ.

તેની નક્કર પીતળની (મજબુત સ્પ્રીંગની)

નાની **ફોન્સ્ટી.**

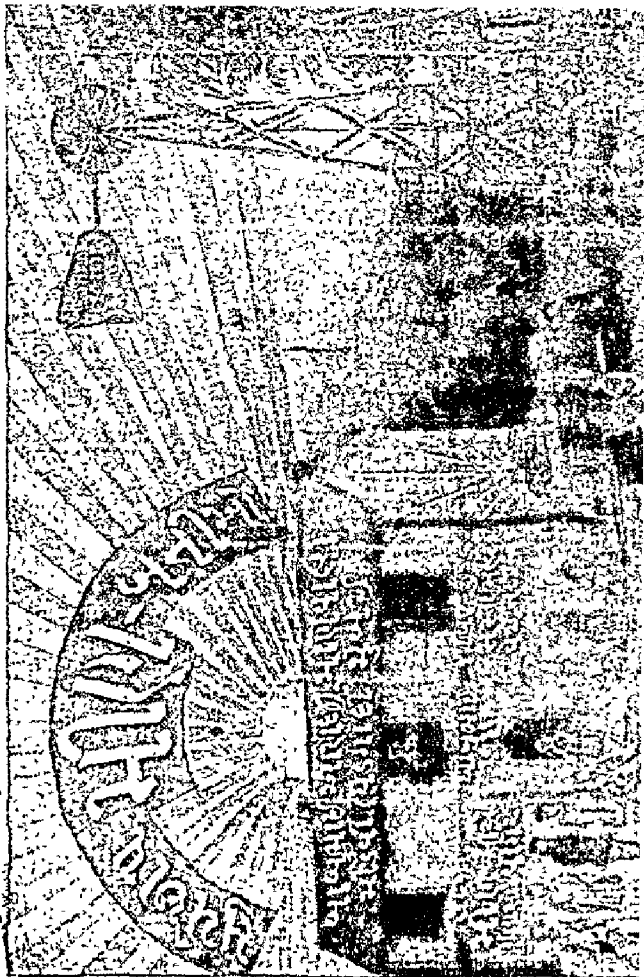
(કાચનાં ગલોબ સાથે.)

તથા

દરેક જાતનું સફેદ–પીળું વીગેરે **મીણ** જથાબંધ તથા છુટક ઓછા ભાવે મળશે.

બાબુભાઇ આણંદજી મીણવાળા.

૧૧૧ માંડવી (ખોજાગલી પાસે) મુંબઇ.

હરીફાઇના મેદાનમાં સર્વોત્તમ પુરવાર થયેલું.

રજીસ્ટર.

સીમલા હેઅર ઑઇલ તથા સેંટો.

આ સર્વોતમ સુગંધીદાર (સીમલા હેઅર ઑઇલ) ખરી પડતા વાળને અટકાવી સુંદર કાળા તેજસ્વી અને નરમ રેશમ જેવા બનાવે છે એટલુંજ નહી પણ એવુ ગુણકારક વસાણાનુ મીશ્રણ છે ક જેથી મગજને ઠંડક રાખે છે વિદ્યાર્થી, તથા મગજ સંબધી કામ કરનારાઓને માટે એક આશીર્વાદ રૂપ છે તેમજ સુગધીમા પણ અતી મધુર છે બજારમા વેચાતા નામચીન તેલોના ભરોસે ન રહેતાં ગુણની ખાત્રી કરવા માટે હમારૂ (Simla Hair Oil) વાપરો.

હમારી ચીજોની બનાવટ માટે છેલ્લા માઇસોરના પ્રદર્શનમાં સોનાનો ચાંદ તેમજ ધારવાડમા મુંબઇના નામદાર ગવરનર સાહેબે ખાસ સર્ટીફીકેટ ઑફ મેરીટ આપ્યા છે. તેમજ બીજા હજારો ઉત્તમ અભીપ્રાયો મળ્યા છે.

કીંમત શીશી ૧ નો

રૉયલ સીમલા પરફ્યુમ	રૂ ૦–૮૦ થી રૂ ૪૦૦	પોષ્ટેજ જુદુ.
સીમલા ઓટો ભીમલા	રૂ ૦૧૨૦ થી રૂ ૨૦૦	
સુગધી કાર્ડો સુગધી નગ ૧ નો	રૂ ૦૧૦	

ચાર આનાની પોસ્ટેજ ટીકીટ મોકલનારને તમામ નમુના મફત મોકલવામાં આવે છે.

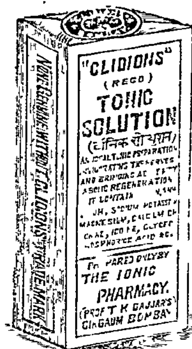
ચેતવણી.

૧૯૧૪ માં સુધારો કરેલા માલ ઉપર કંપનીની સહી છે, ખરીદ કરતી વખતે (Simla) નામ તથા ટ્રેડમાર્ક તપાસજો.

સીમલા કંપની અને લોટસ સોપ ફેક્ટરીના. સોલ એજંટો. **પી. કાકુની કું૦**

જનરલ મરચંટ એન્ડ કમીશન એજંટ,

કાલબાદેવી રોડ,—મુંબઇ નં૦ ૨.

" ક્લિડાયન્સ "

ટૉનીક સોલ્યુશનઃ—એના પદાર્થો " ગ્લિસરો ફોસફેટ " સહેલાઈથી લોહીમાં મળી જાયછે, અને તેથીજ જ્ઞાનતંતુની નબળાઇ તેમજ બીજા રોગો દુર કરવામાં ઘણી સારી છે. રૂ. ૨—૦—૦

દંત મંજનઃ—ફીનોલ જેવી નુકશાનકારક દવાઓથી નીરાળો અને ફાયદાકારક જલદ પ્રાણવાયુ (ઑકિસજન) ઉત્પન્ન થવાથી મોનાં સઘળાં જંતુઓ નાશ પામેછે અને દાંત ઉજળા થાયછે. રૂ ૦—૬—૦

ધી આયોનિક ફાર્મસી,

દામોદર બીલ્ડીંગ; પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ;—મુંબઈ.

(પ્રોફેસર ગજ્જરની)

ટેકનોકેમીકલ લૅબોરેટરી.

જુદી જુદી જાતના ઉદ્યોગોમાં વપરાતી કાચી વસ્તુઓનું તથા વેપારની ચીજોનું પૃથક્કરણ કરવાનું કામ આ લૅબોરેટરી માથે લે છે; જેવાં કે પાણીઓ, તેલો, બળતણો, ખનીજો, રસાયણિક પદાર્થો વિગેરે.

મીલોમાં અને બીજા ધંધાઓમાં વપરાતા જુદા જુદા પદાર્થોની તથા સાધારણ રીતે વેપારના પદાર્થોની જાતો નક્કી કરવાની અગત્યતા ઉપર ખાસ ભાર મુકવો નકામો છે, તે પણ વળી હાલના જમાનામાં તો ખાસ કે જ્યારે હદ વિનાનું અને હીકમતી ભેળશેળ જે ચાલી રહ્યું છે તે નક્કી આંખને છેતરે એવી ઘણી વકી છે.

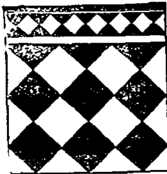
આ લૅબોરેટરી વળી જુદા જુદા વેપારને લગતી તથા ઉદ્યોગને લગતી શાખાઓને માટે અભિપ્રાય તથા સલાહ આપે છે; અને તપાસ કરો એમ માગણી કરે છે.

કૅટલોગો તથા વધારે વીગતોને માટે નીચેને શિરનામે અરજ કરવી.

મ. જે. ગજ્જર, ટેકનોકેમીકલ લૅબોરેટરી

અબદુલ્લા ધનુભાઇ મેન્શન, સેન્ડહર્સ્ટ રોડ, મુંબઈ.

Motilal Moolchund & Co.

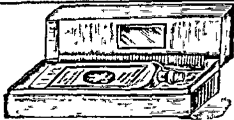

Marble Merchants & Contractors
Engravers and Sculptors.

15, BANK STREET, FORT, BOMBAY.

Largest Importers
of
Marble Tiles and slabs Fountains, figures, Vases, white glazed and other tiles.

Also Portland Cement. etc.

પુષ્પ ગંધ.

હેઅર ઑઈલ.

અમારાં સુવિખ્યાત પુષ્પ ગંધ હેઅર ઑઇલ વેંચવા માટે દરેક પ્રાંતોનાં મોટાં શહેરોમાં વગદાર અને ચાલાક એજન્ટો જોઈએ છીએ. શરતો માટે લખો.

વી. કે. રાનડે, પરફ્યુમર. મુંબઈ નંબર ૪—ગીરગામ બેકરોડ અંગ્રેની વાડી.

વિદ્યાર્થી, કારીગર વર્ગ અને શિક્ષકોને ઉપયોગી.

વણતર–કળા–પ્રશ્નોત્તરમાળા.

(કલાભવનની વીવીંગ શાળાના હેડ માસ્તર મી, પ્રધાનના ઉપોદ્ઘાત સહીત)

જેમાં નીચેના વિષયો–મુખ્ય શાસ્ત્રીય નિયમો અને વ્યાવહારીક પદ્ધતિથી ચર્ચવામાં આવ્યા છે–(૧) વણતર–કળા–વિજ્ઞાન (૨) ડીઝાઈનીંગ (૩) દાખલાઓ (૪) કળાનો પૂર્વ-વૃત્તાંત (૫) સુતર તૈયાર કરવાનાં પ્રાથમિક યંત્રો. (૬) વ્યાવહારીક જ્ઞાન.

પુસ્તક–નાનું–ખીસામાં રહીશકે એવાં કદનું, ૩૮ ચીત્રોવાળું અને લગભગ ૩૦૦ પૃષ્ઠનું છે.

વધુ માટે લખો કીંમત રૂા૦ ૦–૧૨–૦

માણેકલાલ ન. દમણીઆ.

હેડ માસ્તર, ઉદ્યોગશાળા.

વસો (નડીયાદ થઈને)

પીતલનાં તથા લાકડાનાં નામનાં પાટીઆ.

પીતલના છુટા છુટા અક્ષર પીતલની પ્લેટમાં ગોઠવી પાટીયું તૈયાર કરવામાં આવે છે.

½ ઈંચના અક્ષરના દરેક અક્ષરના પ્લેટ સાથે. ... ... ૦—૪—૦

૧½ ઈંચના અક્ષરના દરેક અક્ષરના પ્લેટ સાથે. ૦–૧૨–૦

છુટા રૂપેરી અક્ષર કાળી પાલીસ કરેલી લાકડાની ફ્રેમમાં ગોઠવી પાટીયું તૈયાર કરવામાં આવે. છે.

¾ ઈંચના અક્ષરના પ્લેટ સાથે દરેક અક્ષરના ... ... ૦—૨–૦

ધી સ્ટાર ઇન્ડસ્ટ્રીયલ વર્કસ.

શો રૂમઃ—કાલબાદેવી રોડ, મહમદી મહાલની સામે—મુંબઇ.

KAMINIA
OIL
KAMINIA
PERFUMERY Co

અવાજ કરતી વનસ્પતિઓ.

વનસ્પતિઓ બોલતી નથી એમ કહેનારાં ખરેખરી ભૂલ ખાય છે. કારણ કે વનસ્પતિઓમાં અદ્દભૂત ગુણ અને અસાધારણ બળ છે એ એનો દૈવી અવાજજ છે. લોહી અને વીર્ય વગર મડદાલ થએલા, સંસાર સુખ ભોગવી ન શકાય એવી શરીરની દયામણી સ્થિતિવાળાને જ્યારે આ દુનિયા ઉપર ખરેખરો અણગમો ઉત્પન્ન થાય છે ત્યારે તેવા સંકટમાં તેમના શરીરમાં નવું જીવન ઉત્પન્ન કરવાનો ઉપકાર કરનાર તો ઉત્તમ વનસ્પતિઓજ છે કે જે તેમના શરીરમાં પુરતી શક્તિ ઉત્પન્ન કરે છે. ધાતુ સંબંધી દરેક વિકારને નિર્મૂળ કરી કમજોર નસોને મજબૂત કરે છે. ફીક્કાં, પીળાં પડી ગએલાં અને કૌવત વગરના નિસ્તેજ શરીરને તેજસ્વી બનાવી દઈ સ્મરણ શકિતને વધારી મગજમાં અલૌકીક ખુમારી (આનંદ) ભરી કંટાળા ભરેલી જીંદગી ઉપર પાછો પ્રેમ ઉત્પન્ન કરાવે છે, આવા અદ્દભૂત ચમત્કારવાળી વનસ્પતિઓ જડીબુટ્ટીઓના મિશ્રણથી અમોએ તૈયાર કરેલ કંદર્પ કેસરી દવાનો અમારાં દરદીઓ ઉપયોગ કરે છે [illegible]

સુવર્ણમાળા– વર્ષ (૫) અંક ૪૪

પ્રલ્હાદ—ચરિત્ર.

દૈત્યકુળમાં ઉત્પન્ન થએલા પ્રલ્હાદની ભગવાન પ્રતિ પૂર્ણ ભક્તિનો ખ્યાલ આ અંક વાંચવાથી આવે છે.

કીં. રૂ. ૦–૪–૦ પોસ્ટેજ ૦–૦–૬

સુવર્ણમાળાના પાછલા અંકો—

કાદમ્બરી ભાગ ૧—૨, સુભદ્રાહરણ, શ્રી સમર્થ રામદાસ ચરિત્ર, શ્રી શિવપુરાણ, શ્રી શિવાજી મહારાજનું ચરિત્ર, રામાયણ અરણ્યકાંડ (પુર્વાર્ધ) ની હવે થોડી નકલો રહી છે.

વર્ષમાં આવા બાર અંકો નીકળે છે ને તેનું લવાજમ પોસ્ટેજ સાથે રૂ. ૨ છે નવા વર્ગણીદારને અમારૂં સુંદર રંગિત કેલેન્ડર ભેટ આપવામાં આવે છે.

સચિત્ર બોધદાયક પોસ્ટ કાર્ડઝ.

દીવાળી–દસરા, રૂતુ, સંક્રાતિ–દરેકનો ...		...	૦–૧–૦
ચટકચાંદની	૦–૨–૦	કોરોનેશન ...	૦–૨–૦
શુડ અને બેડબોય	૦–૩–૦	અધોગતિનો માર્ગ....	૦–૩–૦
સુરાબાઈની કરણી	૦–૩–૦	બટલર અને આયા...	૦–૧–૬
મેઈડ સર્વન્ટ ફાર્સ	૦–૧–૬	શિવાજી ગર્વ પરિહાર.	૦–૦–૩

આ શીવાય બીજાં પબ્લીકેશનો માટે કેટલૉગ મંગાવો.

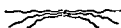
બ્લૉક બનાવનાર તથા છાપનાર,

ઠેકાણું–ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ.

સાંકલી સ્ટ્રીટ, ભાયખલા–મુંબઇ.

ટુંકી જાહેર ખબરો.

ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઈન્શુરન્સ કુંપની લીમીટેડ.

(સને ૧૮૮૨ ના ૬ ઠા એકટની અને ૧૮૯૫ ના ૧૨ મા એકટની
રૂએ રજીસ્ટર્ડ કરી છે.)

ફંડ રૂ૦ ૫૦,૦૦,૦૦૦ જે ૫૦,૦૦૦ શેરોમાં
વેહેંચાયેલું છે દર શેર રૂ. ૧૦૦ નો
ભરાયલી કેપીટલ રૂ. ૨૧,૧૫,૩૦૦
રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૧,૪૭,૦૦૦

ડીરેકટરો.

ઑન. શેઠ મનમોહનદાસ રામજી (ચેરમેન)
સર વિઠ્ઠલદાસ દામોદરદાસ ઠાકરસી,
શેઠ નવરોજજી જહાંગીર ગામડીઆ.
શેઠ ચતુરભુજ શીવજી.
શેઠ માધવજી ઠાકરશી.
શેઠ મોરારજી વેલજી.
શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી.
શેઠ વાલજી સુંદરજી.
શેઠ હરીદાસ મોરારજી (મેશર્સ દામોદર હરીદાસ).

આ કંપનીનું મેનેજમેન્ટ એક જુના કસાયલા અને વૉલકાર્ટ બ્રધર્સની કુાં૦ માં ૩૫ વર્ષના આગના વીમા બાબત અનુભવ ધરાવનાર મી૦ દાદાભાઇ એદલજી પાવરીના હાથમાં મુકવામાં આવ્યું છે. દરેક જાતનું આગના વીમાનું કામ (જેવું કે બીલ્ડીંગસપર, મીલોપર વિગેરે વિગેરે) હાથમાં ધરવામાં આવે છે. જાહેર પ્રજાને તથા વેપારી વર્ગને એલ્તેમાસ કરવામાં આવે છે કે આ સ્વદેશી કંપનીને પુરતું ઉત્તેજન આપવાની મેહેરબાની કરવી. વધુ વિગત સારૂ આ કંપનીની ઓફિસમાં લખવું વા જાતે મળવું

દાદાભાઇ એદલજી પાવરી.

સેક્રેટરી, ધી ઈન્ડીયન મર્કનટાઈલ ઈન્શુરન્સ કું૦ લી૦

૬-૧૧ ૭૭-૭૯, એપોલો સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઇ.

HURJEE MOOLJEE & Co.,

172, Jooma Musjid, Bomaby.

Sole Agents—for Bombay Presidency for Fellow's Syrup Pain-Killer and Pam-ala

૬૦ વરસની જુની અને જાણીતી વિલાયતી દવા વેચનારી પહેલી દેશી દુકાન.

ન્યુરેલજીક પેનબામ.	માથાનો દુખાવો તથા છાતીમાં ગભરામણ તથા સંધી-વાને જલદીથી આરામ કરે છે
પેરીડેવીસ પેનકીલર.	કોલેરા, હાથ પગનું ખેંચાવું, પેટમાં આવતી ચુંક, શરીરનો ધુંજારો, સંગ્રહણી, મરડો વીગેરે દરદો અસર કારક રીતે સારા કરે છે. **નકલીઆત માલથી સંભાળજો**
ફેલોઝ કંપાઊંડ સીરપ.	મગજ તથા શરીરની મહેનતથી ગુમાવેલી શકતી- ... લાવે છે ખાંસી, ઊધરસ, દમ, હાંફણ, અને છાતીના દરદો માટે અકસીર છે. શરીરને પુષ્ટી આપી તાકાત સારી વધારે છે
પામઆલા.	ક્વીનાઇનની મેળવણી વગરનું ખાસ. મેલેરીઆ તાવ તથા સરદીના તાવને સારા કરે છે
ચેનીંગનું સારસા પરીલા.	લોહીને એકદમ સુધારે છે, ચામડીના રોગો જેવા કે ચાઠ, નાસુર, ભંગદરને તુરત મટાડે છે
ફેરોવીમ.	શરીરને મજબુત તથા નીરોગી બનાવે છે તથા શરીરમા નવો જુસ્સો આપે છે, બુઢ્ઢા થઈ ગયેલા શરીરને જુવાન બનાવી નવુ જોર આપેછે
યુરેસીપટીક પીલ્સ.	પ્રમેહ માટે રામબાણ ઈલાજ.
આયરો ટોનીક પીલ્સ.	ધાતુને પુષ્ટી આપનારી ગોળીઓ
હેઝલનો મલમ.	માથું દુખવું તથા છાતીના દુખાવાને માટે રામબાણ ઈલાજ.

સોલ એજંટ, હરજી મુલજીની કુંપની.

હોલસેલ અને રીટેઇલ ડ્રગીસ્ટ અને જનરલ મરચન્ટસ.

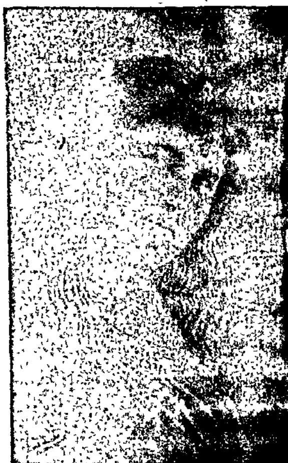
ઠે. બારકોટ જુમામસજીદની સામે. મારકીટ દુકાન નં. ૧૭૨ મુંબઇ

બાબુ એમ. ડી. ગુપ્તેનાં ઇનામી

મુરબ્બા
શેલડી
ચંદન
આદુ
વાંસ
વેલી
અણાસ
સફરજન
નાસપાતી
દ્રાસ
પેઠા
આંમળા
નારંગી
વિગેરે
ચટણી
કેરી
ફ્રુટનીચટણી
વીગેરે.

હમારા તમામ જાતના મુરબ્બા શુભ અવસરો પર ખાસ મોકલવા હમો બલામલુ કરીયે છીયે.

સ્ત્રી-પુરૂષ-બાળક તમામ માટે
માથામાં નાંખવાનું સર્વોત્તમ

સુગંધીદાર અને કેશ વર્ધક
વિશ્વમોહિની હેર ઑઇલ.

વિશ્વમોહિની

હેર ઑઇલ

અને

ઇનામી ચાહ.

દરેક બાટલીમાંથી અને
દરેક ડબામાંથી
ઉપયોગી કિંમતી
ઇનામી ચીજ
નીકળે છે.

કિમ્મત વિશ્વમોહિની હેર ઑઇલ
એક રૂપિઓ.
ચાના ડબાના આના બાર.

સોલ એજંટ :—દિલ્લીવાળા લાલા બિશનદયાળ ધરમદાસ,

સુગંધીદાર તેલ અત્તર, ગંગા ગુલાબ જળ, કેવડા જળ, મુરબ્બાઓ
દેશી દવાઓ, વિગેરે અનેક પવિત્ર વસ્તુઓના વ્યાપારી.

મુંબઇ, કાલબાદેવી રોડ,
દ્વારકાનાથજીના મંદિર સામે.

અમદાવાદ, માણેક ચોક,
જુમામસજીદ સામે.

JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

દેશી વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૭ મું ઑગષ્ટ ૧૯૧૪. VOL. VII. AUG. 1914. અંક ૨ જો. No 2.

અનુક્રમણિકા.

વિષય.	પાનું.
૧ લેડી હાર્ડીંગનું શોકજનક મૃત્યુ ...	૫૨
૨ પનામાની નહેરનો એનજીનીયર મી૰ ગથ્લ્સ ...	૫૨
૩ મોરીશાયસનો ખાંડનો ઉદ્યોગ	૫૪
૪ ખેતી અને ઢોરો બાબત શેઠ નરોતમ મોરારજીએ જાહેર કરેલા વિચારો	૫૫
૫ હિંદમાં વિજળીક સાંચા કામનો ઉદ્યોગ ...	૫૬
૬ દુનીઆની કોલસાની પેદાશ અને ખપત ...	૫૮
૭ હિંદનો વેપાર	૫૯
૮ બીજી વેપારી ચેમ્બરો	૬૦
૯ મુંબઇના લાયકાત ધરાવનારા એકાઉંટન્ટો અને ઑડીટરોની નામદાર ગવર્નરને અરજ ...	૬૫
૧૦ વેપારી ખબરો	૬૬
૧૧ જાપાનમાં બનતો વિજળીને લગતો સામાન ...	૬૯
૧૨ બ્રિટીશ હિંદુસ્થાનનો ઉનનો ઉદ્યોગ ...	૭૦
૧૩ સરકારી કાફીનું લીલામ	૭૨
૧૪ વેપારી કેસો	૭૩
૧૫ ઑન મી ગીલાનની દેશી વેપારી ચેમ્બરની મુલાકાત	૭૩
૧૬ દેશી વેપારી ચેમ્બરની કમીટીનું કામકાજ ...	૭૭
૧૭ દાણાના વેપારીઓની મંડળીનો વિભાગ ...	૭૯
૧૮ ખાંડની જકાત વખતે આંકેલી કીમત ...	૮૧
૧૯ જોઇન્ટ સ્ટૉક કંપનીઓ	૮૨
૨૦ નવાં પેટંટો	૮૩
૨૧ પરદેશી ખાંડની આયાત	૮૫
૨૨ સુતર અને સુતરાઉ કાપડના આંકડાઓ ...	૮૬
૨૩ સુતરની આયાત...	૮૭
૨૪ ઇ. સ ૧૯૧૪ના મે માસને માટે પોર્ટટ્રસ્ટ વેરહાઉસમાંથી માલ અપાણો તેની સરખામણી કરનારા આંકડા	૮૭
૨૫ સોના રૂપાની આયાત તથા નિકાશના આંકડા ...	૮૮
૨૬ હિંદુસ્તાનનો દરીયાઇ વેપાર	૮૯
૨૭ વેપારી બાતમી	૯૩

INDEX.

Subjects.	Page.
1 Lamented death of H. E. Lady Hardinge	52
2 Mr. Goethles, Paunama Canal Engineer	52
3 Mauritius Sugar Industry ...	54
4 Mr. Narottam Morarji on Agriculture & Cattle	55
5 Use of Electric Machines in India.	56
6 Production & Consumption of Coal.	58
7 A Brief Review of the Trade of India	59
8 Other Chambers	60
9 Memorial of the Accountants and Auditors to His Excellency the Governor of Bombay ...	65
10 Commercial News	66
11 Manufacture of Electrical Goods in Japan.	69
12 Woolen Industry of British India.	70
13 Government Coffee Auction ...	72
14 Commercial Cases	73
15 Hor. Mr. Gillan's Interview ...	73
16 Excerpts from the Proceedings of the Committee	77
17 The Grain Merchants' Association Section	79
18 Tariff Valuation of Sugar ...	81
19 Joint-Stock Companies	82
20 New Patents	83
21 Foreign Imports of Sugar ...	85
22 Spinning & Weaving Returns ...	86
23 Imports of Cotton Yarn... ...	87
24 Statement of Traffic at Port Trust in May 1914	87
25 Imports & Exports of Gold & Silver	88
26 Sea-borne Trade of India... ...	89
27 Commercial Intelligence	93

જાહેર ખબરની અનુક્રમણીકા. / INDEX

જાહેર ખબર આપનારનું નામ	પાનુ.	Name of Advertiser.	Page
વેસ્ટ એન્ડ વૉચ કુંપની .	૧ એ	West & Watch Co	1 A.
ડ્રુએટ ચવના એન્ડ કંપની .. .	૨ એ	Druwet Chowna and Co. ..	2 A.
મેશર્સ ધૈર્યવાન બ્રધર્સ ..	૩ એ	Messrs Dhairyavan Brothers	3 A
પી કાકુની કંપની .	૪ એ	P Kakoo & Co.	4 A
હુન્નરો દર્શક મંડળ	૫ એ	Hoonnaro Darshak Mandal...	5 A
ડાક્ટર ઈચ્છાપોરીયા ...	૫ એ	Dr Ichhaporia...	5 A.
એમ એલ ઠોસર	૫ એ	M L. Thosar	5 A
રીયો કેમીકલ કુ૦ ..	૬ એ	Rio Chemical & Co.	6 A
આયોનિક ફારમસી	૭ એ	Ionic Pharmacy	7 A
ટેકનોકેમીકલ લેબોરેટરી .. .	૭ એ	Techno-chemical Laboratory ...	7 A
મોતીલાલ મુળચંદ અન્ડ કુંપની .	૮ એ	Motilal Mulchund & Co. ...	8 A
વી કે રાનડે .	૮ એ	V K. Rannade	8 A.
માણેકલાલ ન દમણીઆ	૮ એ	Maneklal N Damania... ...	8 A
ધી સ્ટાર ઇન્ડસ્ટ્રીયલ વર્કસ	૮ અ	The Star Industrial Works ...	8 A.
એન પાવેલ અને કુ	૯ એ	N Powell & Co . ..	9 A
વૈદ્ય હરગોવિન્દ હરિદત્ત ઠાકર	૧૦ એ	Vaidya Hargovind Haridatta Thakar	10 A
જીવનલાલ અમરશી મહેતા	૧૦ એ	Jivanlal Amarsi Mehta ...	10 A
આનંદવટી	૧૦ અ	Anandvati	10 A.
એ ઇ પાટનવાલા	૧૧ એ	A E Patanvala .. .	11 A
જે વી. રૂપારેલ	૧૧ એ	J V Ruparel ... :	11 A
ફીરોઝ એમ દસ્તુરની કુ	૧૨ અ	Phiroze M. Dastoor & Co. ...	12 A.
ડાક્ટર કેશવલાલ મોતીલાલ	૧૩ એ	Dr Keshavlal Motilal	13 A.
ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ	૧૪ એ	The Lukshmi Art Printing works	14 A.
ટુંકી જાહેર ખબરો	૧૫ અ	Short Advertisements	15 A
ભીખા કલ્યાણજીની કુ	૧૬ એ	Bhica Culliangi & Co	16 A
ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઈલ ઇન્સુરન્સ કુ	૧૭ એ	The Indian Mercantile Insurance Co	17 A
હીરેડીયા એન્ડ કંપની	૧૮ એ	Hiredia & Co.	18 A.
ચુડગર ડાયાભાઇ ત્રીભોવનદાસ . .	૧૮ એ	Choodgar Dahyabhai Tribhowandass	18 A
નાથાલાલ જ ઉપાધ્યાય . .	૧૮ એ	Nathalal J Oopadhyaya ...	18 A.
હરજી મુલજીની કુંપની . ..	૧૯ એ	Hurjee Mulji & Co	19 A
દિલ્હીવાળા લાલા બિશનદયાળ ધરમદાસ	૨૦ એ	Delhiwala Lala Bisandayal D.	20 A
કોઠારી સુતરીઆની કંપની	૨૧ એ	Kothari Sutaria & Co... ...	21 A
સી ભોગીલાલની કુ૦	૨૨ એ	C Bhogilal & Co	22 A
મોહનદાસ કમળશી .	૨૨ એ	Mohandas Kamalshi	22 A
ધી સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇંડયા લી. .	૨૩ એ	The Central Bank of India Ltd.	23 A
ધી સ્ટાન્ડર્ડ ઈલેક્ટ્રીક કંપની .. .	૨૪ એ	The Standard Electric & Co ...	24 A.
ઝવેરી એન્ડ કંપની ..	૨૫ એ	Zaveri & Co.	25 A
જુગતરામ અને કંપની	૨૬ એ	Jugatram & Co	26 A.
મોહનલાલ એન્ડ કાનજી .. .	૨૭ એ	Mohunlal & Kanji	27 A.
સી પ્રસન્નની કુ૦ ...	૨૭ એ	C Prasan & Co	27 A.
શ્રી અંબીકા ભોજનશાળા ...	૨૮ એ	Shri Ambica Bhojan Shala ...	28 A
ચાંદલીઆ કંપની ...	૨૯ એ	Chandalia & Co	29 A.
દીનશાહ એમ દસ્તુર	૩૦ એ	Dinsha M. Dastur	30 A.
ડો૦ ધાકજીભાણજી સાવંત	૩૦ એ	Dr. Dhakji Bhanji Savant ...	30 A.
મંત્રી હિંદુ અનાથાશ્રમ ...	૩૧ એ	Mantri Hindu Anathashram	31 A.
ધી બોમ્બે એસ્યુરન્સ કંપની	૩૧ એ	The Bombay Assurance Company	31 A.
વી. સી. દસ્તુરની કુ ...	૩૨ એ	V. C. Dastoor & Co.	32 A.

રૂફીંગ ટાઇલનો મોટો જથ્થો ખરીદવો હોય તો

સી .પ્રસનની કુાં૦...	૩૩ એ	C. Prasan & Co.	33 A.
કે. ટી. ડોંગરે અને કુાં.	૩૩ એ	K. T. Dongre & Co.	33 A.
જેમ્સ કુાં૦	૩૩ એ	James Co.	33 A.
ગોદરેજ બ્રધરસ	૩૪ એ	Godrej Brothers	34 A.
છગનલાલ લલુભાઇ શાહ દેશીનામાવાળા ...	૩૫ એ	Chhaganlal Lalubhai Shah D.	35 A
વાઇ. એલ. ભંડારકર ·	૩૫ એ	Y. L. Bhandarker	35 A.
રાજા એન્ડ કુંપની	૩૬ એ	Raja & Co. ·	36 A.
મેસર્સ ટી. મુરીજમલ એન્ડ કુાં ...	૩૭ એ	Messrs. T. Murijmal & Co.	37 A.
ધી કોસમોપોલીટન બેંક લીમટિડ ...	૩૮ એ	The Cosmopoliton Bank Ltd ...	38 A.
ડા. ગોતમરાવ કેશવ	૩૯ એ	Dr. Gautamrao Keshav ...	39 A.
વીઠલ પરશોતમ એન્ડ સન્સ	૪૦ એ	Vithal Purshotam & Son ...	40 A.
ગોવિંદજી દામોદરની કુાં૦	૪૧ એ	Govindji Damodar & Co. ...	41 A.
ફરામજી તથા રૂસ્તમજી નવરોજજી ફોટોગ્રાફર...	૪૧ એ	Faramji & Rustomji Photographers	41 A.
ધી ઇસ્ટ એન્ડ વેસ્ટ ઇનસ્યુરન્સ કુાં. લી. ...	૪૨ એ	The East and West Insurance Co Ltd	42 A.
સી. સી દેસાઇની કુાં૦	૪૨ એ	C. C. Desai & Co	42 A.
મણીશંકર ગોવિંદજી	૪૩ બી	Manishanker Govindji	43 B.
ડા. કાળીદાશ મોતીલાલ	૪૪ બી	Dr. Kalidas Motiram	44 B.
રાજવૈદ્ય નારણજી કેસવજી	૪૪ બી	Raj Vaidya Naranji Keshavji	44 B.
ડી. સી. ઉમરીગરની કુાં૦.	૪૫ બી	D. C. Umarigar & Co. ...	45 B.
રાજજોશી અંબાદતજી મહાદેવજી ...	૪૬ બી	Raj Joshi Ambadatji Mahadevji.	46 B.
સાર્વજનીક પુસ્તકાલય	૪૭ બી	Sarvajanic Poostakalaya ...	47 B.
ડૉ. ડી. રાઇટર એન્ડ કુાં.	૪૭ બી	Dr. D. Writer & Co. ...	47 B.
જી. કે પવાર બ્રધર્સ	૪૭ બી	G. K. Pavar Brothers ...	47 B.
બેરેટની બુરો	૪૮ બી	Barat's Bureau	48 B.
રમિંગટન ટાઇપરાઇટર કુાં૦	૪૯ બી	Remington Typewriter Co. ...	49 B.
રેવલ કંપની	૫૦ બી	Raval & Co	50 B.
ધી. ડી. કેમીકલ કુાં.	૫૧ બી	O. D. Chemical Co.	51 B.
ધી તાંદુર એન્ડ શાહબાદ સ્ટોન કંપની ...	૫૨ બી	The Tandur & Shahbad Stone Co	52 B.
ડાકટર બાટલીવાલા	૫૨ બી	Dr Batliwala	52 B.
ગોવિંદજી વસનજી	૫૩ બી	Govindji Vasanji	53 B.
ડાકટર દુબલ	૫૪ બી	Dr. Doobal	54 B.
ઇ. એસ. માલાની કુંપની	૫૫ બી	E. S. Mala & Co.	55 B.
મંગલદાસ મનસુખલાલની કુાં૦ ...	૫૬ બી	Mangaldas Mansukhlal & Co....	56 B.
નોકર એજન્સી	૫૬ બી	Servants Supplying Agency ...	56 B.
ગોદરેજ બ્રધર્સ	૫૭ બી	Godrej Brothers	57 B
માવજી લક્ષ્મીદાસની કુાં૦	૫૭ બી	Mavji Luxmidass & Co. ...	57 B.
સપટ કંપની	૫૮ બી	Sapat & Co.	58 B.
ઓરીયાર્ર ફાઉન્ડીંગ અને એનજીનીયરીંગ વર્ક્સ કુાં.	૫૯ બી	O. F. & Eng. Works Co.	59 B.
પાયોનીઅર અલ્કલી વર્કસ	૬૦ બી	Pioneer Alkali Works. ...	60 B.
ગુલામહુશેન ઇશમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ ...	૬૧ બી	Gulamhusein Ismalji & Bros ...	61 B.
ધી ઈન્ડીયન એનજીનીયરીંગ કુાં. ...	૬૨ બી	The Indian Engineering & Co.	62 B.
હાતમભાઇ ગુલામહુસેન એન્ડ બ્રધર્સ ..	૬૩ બી	Hatambhai Gulamhusein & Bros.	63 B.
હરિચંદ મંછારામ એન્ડ સન્સ ...	૬૪ બી	Harichand Manchharam & Sons.	64 B.

અમો પોતે.

આ માસીકમાં બહારથી આવેલા લેખો માટે અમે જવાબદાર નથી.

આ માસીકનું લવાજમ મુંબઈના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂા. ૩ ત્રણ તથા બહાર ગામના ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક રૂા. ૩—૬—૦ ત્રણ છ આના પોરટેજ સુદ્ધાં રાખવામાં આવ્યું છે છુટક નકલ એકના આના ૪ ચાર નમુનાની કોપી મફત મોકલવામાં આવતી નથી.

આ માસીકમાં જે જાહેર ખબરો છે તેમાં કંઇ ફેરફાર સુચવવો હોય યાતો કાઢી નાંખવી હોય તો આવી જાતની ખબર આગલા મહિનાની ૨૦ મી તારીખ પહેલાં આપવી જોઇએ. નહિતર તે પ્રમાણે કરવું બની શકશે નહિ.

લેડી હાર્ડીંજનું શોકજનક મૃત્યુ.

નીચે મુજબનો તાર નામદાર વાઇસરોયના ખાનગી સેક્રેટરી પર ચેમ્બર તરફથી મુકવામાં આવ્યો હતો "નામદાર લેડી હાર્ડીંજના અકાળ મરણથી નામદાર વાઇસરોયને ગયેલી ખોટ માટે તેમને દેશી વેપારી વર્ગ તરફથી દિલસોજી જાહેર કરશો. એ ખોટ હિંદ પોતાનીજ ગણે છે. હમે એવી પ્રાર્થના કરીએ છીએ કે આ અસહ્ય દુઃખ તથા આફત સહન કરવા ઇશ્વર તેમને બળ આપે " આ તારના જવાબમાં નામદાર વાઇસરોયના ખાનગી સેક્રેટરી તરફથી નીચે મુજબનો તાર મળ્યો હતો. ' તમારી તરફથી મોકલેલા તમારી માયાળુ લાગણીના સંદેશા માટે નામદાર વાઇસરોય અત્યંત આભારી છે "

વેપારી બાતમીના ડીરેક્ટર-જનરલ મીં૦ ફ્રેડ્રીક નોયેલ પેટનના શોકજનક મૃત્યુની નોંધ લેતાં હમને ભારે દિલગીરી ઉપજે છે. મરનાર સને ૧૮૯૮ થી સને ૧૯૦૫ સુધી મુંબઇ વેપારી ચેમ્બરના સેક્રેટરી હતા. ત્યાર બાદ નામદાર લોર્ડ કર્ઝન તરફથી તેમને વેપારી બાતમીના ડીરેકટર જનરલનો હોદ્દો આપવામા આવ્યો હતો.

એમના મૃત્યુથી મુંબઇના વેપારી વર્ગમાં ભારે દિલગીરી ફેલાઇ છે.

MR. GOETHALS, PANNAMA CANAL ENGINEER.

પનામાની નહેરનો એનજીનીયર મો. ગટલ્સ.

(માસિક માટે ભાષાંતર કરનાર, નંલિનકાન્ત નરસિંહરાવ દીવેટીઆ)

(અનુસંધાન પાને ૨૩ ઉપરથી)

વેસ્ટપોઇન્ટમાં શીખનાર વિદ્યાર્થી ત્રણ જાતના ઇનામ મેળવી શકે તેમ છે. એક તો પોતાની વિદ્વતાને લીધે મેળવી શકાતી સ્કોલરશીપ, બીજું, એક નેતા અથવા અમલદાર નીમાવવાનું, અને ત્રીજું ત્યાં અભ્યાસ કરનારાઓમાંના સર્વેની સારી લાગણી. આમાંથી એક, બે તો ઘણા જણ મેળવી શકે તેમ છે પણ ત્રણે સાથે, ગટલ્સની પેઠે મેળવનાર થોડાજ હોય છે. સ્કોલરશીપ મેળવવાની બાબતમાં ગટલ્સ ૫૪ વિદ્યાર્થીઓમાંથી બીજે નંબરે પાસ થયો હતો ઇજનેરોની ટુકડીના સરદાર તરીકે ગટલ્સ અને બીજો, ચુંટાયા હતા. ફક્ત પોતાના અભ્યાસમાંજ હુશીયાર હતો તેમ ન્હોતું. સૈન્યરચના, યુક્તિ વગેરેમાં પણ તે પ્રવીણ હોવાથી ત્હેને કેપ્ટન બનાવ્યો હતો. આ ત્હેના છેલ્લા વર્ષમાં હતું. પ્હેલું માન ઘણાજ સારા અભ્યાસથી મેળવી શકાય, બીજાનો આધાર ઉપરીઓના અભિપ્રાય ઉપરથી પણ ત્રીજું તો આખી કોલેજના બધા વિદ્યાર્થીઓની લાગણી, માન, તેમજ વિશ્વાસથી મેળવાય છે. ત્હેની કલાસનો દરેક વિદ્યાર્થી ગટલ્સને માન આપતો. ગટલ્સ પોતાના વર્ગ તરફ ઘણો વફાદાર હતો. આખો વર્ગ હુશિયાર કહેવાય એવી તેની મરજી હતી. તે જેને જેને કાંઇપણ ન્હોતું આવડતું તે ત્હેને શીખવતો. એ કોલેજમાંથી પાસ થયા પહેલાં પોતાના વર્ગના પ્રમુખ નીમાયાનું ઘણું મોટું માન મળ્યું હતું. એ રીત્યે બુદ્ધિની તીક્ષ્ણતા સિવાય બીજા પણ ગુણો ગટલ્સમાં પ્હેલેથીજ જણાયા હતા.

વીલેટસ પોઇન્ટની લશ્કરી ઇજનેરની શાળામાં વળી વધારે શિક્ષણ લીધા પછી ગટલ્સે શાન્તિના વખતમાં લશ્કરી ઇજનેરનું કામ કરવા માંડયું. મીનસીનાટીમાં કર્નલ મેરીલના

હાથ નીચે કામ કરવા માંડ્યું ત્યારથી ગટલ્સની નોકરીની શરૂઆત થઇ. કર્નલ મેરીલ પાસે ગટલ્સ ગયો ત્યારે ગટલ્સને કહ્યું "પણ તું તો ઇજનેરોનો લેફ્ટીનન્ટ છે ને જો તે વાત તું વિસરી જઇશ તો ત્હારાથી ફતેહ પમાશે." ગટલ્સે કહ્યું "હું ત્હમારી પાસે શીખવાનેજ આવ્યો છું" તેથી મેરીલ્સે ત્હેને ખોદવાનું કામ કરનારથી શરૂઆત કરાવી અને ત્હેમાંથી ધીમે ધીમે તે ફોરમેન નીમાયો

જ્યારે સ્પેન સાથે લડાઇ જાગી ત્યારે ગટલ્સને પોતાનું કામ બતાવવાની તક આવેલી જોઇ ખુશી થયો; પણ દુર્ભાગ્યે ત્હેને પોર્ટોરીકોમાં લશ્કરની પ્હેલી ઇજનેરોની ટોળીની સરદારી આપીને રાખ્યો અને ત્યાં કંઇ લડાઇને અંગે થયું નહિં. તે થઇ રહ્યા પછી પણ તે નિરાશ થયો નહિં ત્હેને મળેલા લાંબા અનુભવમાં ત્હેણે નહેરો ખોદી, પાણી સંઘરી રાખવાને તળાવો બાંધ્યાં, કિલ્લાઓ તથા પુલો બાંધ્યા હતા અને માણસોની સરદારી શી રીતે કરવી ત્હેનો અનુભવ મેળવ્યો હતો. ટેનેસી નદીના મુખ આગળ બંધ, તળાવો તથા નહેરો ત્હેનાં બાંધેલાં છે. ન્હોડ બેટના ન્યુપોર્ટ બંદરનું બારૂં પણ ત્હેણે બાંધેલું છે. ૧૯૦૩ માં જનરલ સ્ટાફ (લશ્કરના અમલદારોની મુખ્ય ટોળી) ના સભાસદ તરીકે ત્હેની નિમણુક કરવામાં આવી હતી. ઇજનેરોમાંથી પ્હેલોજ અમલદાર તે હતો. પોતાની નવી પદ્વીએ ગયા પછી પણ બીજાને પોતાની વફાદારી, દઢ ન્યાયશકિત, પ્રવીણતા, અને વિશ્વાસ વગેરેથી કામ કરવાને ઉત્તેજન આપતો ગયો. જનરલ મેકેન્ઝી કહેતો હતો કે "પનામાના કામ ઉપર મુખ્ય ઇજનેર નીમવાની વાત નીકળી કે તરત બધાને ગટલ્સનું નામ સુઝયું" છ વર્ષથી તે ત્યાં મુખ્ય અમલદારનું કામ કરે છે અને આ મ્હોટો ભગીરથ પ્રયત્ન સફળ થશે તે પણ ત્હેના જેવા પુરૂષને લીધેજ કર્નલ ગટલ્સ માસાચુસેટસમાં આવેલા ન્યુ બેડફર્ડ ગામમાં એક આગેવાન વ્હેપારીની પુત્રી મીસ રોડમનને ૧૮૮૪ માં પરણ્યો હતો. ત્હેનો મ્હોટો પુત્ર વેસ્ટપોઇન્ટની કોલેજમાંથી પાસ થઇ ત્હેના હાથ નીચે ઇજનેરોની ટોળીના લેફ્ટીનન્ટ તરીકે પનામામાં કામ કરે છે. ત્હેનો બીજો પુત્ર હારવર્ડની યુનિવર્સિટીમાં અભ્યાસ કરે છે અને થોડા સમયમાં ડાક્તર થશે.

કર્નલ ગટલ્સ પોતાના સમકાલિન વિદ્યાર્થીઓને ઘણીવાર કહેતો કે "કોઇ પણ કામમાં ફતેહ મેળવવી હોય તો તે વફાદારીથી કરવું જોઇએ. કામ તરફ, પોતાના ઉપરી તરફ વફાદાર રહેવાથી હાથમાં લીધેલું કામ પાર પડે છે." હાલના જમાનામાં બધાને કામ—પ્રત્યક્ષ કામ જોઇએ છે. લોકો કામ કરનારને, બોલનાર કરતાં વધારે પસંદ કરે છે. દક્ષિણ આફ્રિકાના વિગ્રહમાં લોર્ડ કીચનર પાસે એક જણે આવીને પોતાથી અમુક હુકમ અમલમાં ન મુકાયાનાં કારણો કહ્યાં એટલે તે બોલ્યો "ત્હેં કામ ન થઇ શકવાનાં કારણો કહ્યાં તે તો બધાં ઠીકજ છે પણ તે કહેવામાં કાંઈ ફાયદો નથી. કામ થવું જોઇએ તે મુદ્દો છે."

બધા કરતાં પોતાના હાથ નીચેના માણસો તરફ ન્યાય, માયા અને મમતાથી વર્તવાની ટેવને ગટલ્સ વધારે મહત્વની ગણે છે. ત્હેનામાં સાર્વલૌકિકતાનો ગુણ ખાસ આગળ પડતો છે. બધા "મનુષ્યજાતિની બંધુતા"ના સરખે ભાગે ભાગીદાર છે તેમ ગણીને વર્તવુ જોઇએ. કંઇ પણ કામ કરવામાં ત્હેમાંથી મળનારી કિર્તી અથવા નફા રૂપી બદલાની આશા રાખ્યા વગર, પોતાના કર્તવ્ય, તરીકે તે કામ કરવું જોઇએ તોજ તે કામ ઉત્સાહથી થાય છે. આપણે આપણું કર્તવ્ય કર્યા માટે જશ અથવા ઇનામની આશા રાખીશું ? નહિજ. કારણ તે તો આપણે કરવું જોઇએ અને કર્યું છે."

આવા વિચારથી કામ કરે છે તે માણસ લોકોના વખાણથી છેતરાતો નથી, ત્હેમની નાપસંદગીથી ડરતો નથી અને પોતાનું કામ કરી શકે છે.

લોકોની વાહવાહથી આપણને ક્ષણભર આનંદ લાગે છે, મનને સારૂં લાગે છે પણ તે વાહવાહ કઇ ક્ષણે તિરસ્કાર, નાપસંદગી અથવા દ્વેષના રૂપમાં બદલાઇ જશે તે કહી શકાતું નથી."

ટુંકામાં, આ મ્હોટા પ્રજાકીય કામની સરદારી જે પુરૂષને સોંપવામાં આવીછે ત્હેનો ઇતિહાસ ઉપર કહી ગયા તે છે. અમેરીકન લોકો ત્હેમની વિશાળ ભુમિ, પુષ્કળ ખાણ્યો, અદ્‌ભુત જંગલો, અને ધમધોકાર ચાલતાં કારખાનાઓ વગેરેની મગરૂરી ધરાવતા હશે પણ ખરેખરી મગરૂર થવા જેવી વાત તો કર્નલ ગટલસ જેવા પુરૂષો તે ભુમિમાં પાકયા છે તે છે.

વાંદરા
૨૪-૧-૧૪.

ભાષાન્તર કર્તા
નલીનકાન્ત નરસિંહરાવ,
દીવટીઆ.

MOURITIUS SUGAR INDUSTRY.

મોરીસીયસનો ખાંડનો ઉદ્યોગ.

ઇ. સ. ૧૯૧૨ ની સાલની મોરીશીયસ બ્લ્યુ બુક ઉપરનો રીપોર્ટ ત્યાંની ખાંડના ઉદ્યોગને લગતી કેટલીક જાણવાજોગ હકીકત પુરી પાડે છે એમ ધી ઇન્ડીયન ટ્રેઇડ જરનલ તેના ૯ માર્ચ ૧૯૧૪ ના અંકમાં જણાવે છે. ખાંડના પાકનું વર્ષ તા. ૧ લી ઑગષ્ટે શરૂ થાય છે અને બીજા વર્ષના જુલાઇ માસની ૩૧ મી તારીખે પુરૂં થાય છે. ૧૯૧૩ ના જુલાઇ માસની ૩૧ મી તારીખે પુરા થતા વર્ષમાં પાકની સ્થીતિ સારી નહોતી. કારણ ૧૯૧૧ અકટોબરથી ૧૯૧૨ જાનેવારી સુધીની પાણીની અછતની અસર ઘણી માઠી થઈ હતી. ૧૯૧૧ ની સાલના પાકમાંથી ૧,૬૫,૮૦૬ ટન્સ ખાંડ ઉતરી હતી અને ૧૯૧૨ ના પાકમાંથી સ્થાનિક ખપત બાદ કરતાં ૨,૦૬,૬૭૭ ટન્સ ખાંડ ઉતરી હતી. ચેમ્બર ઑફ એગ્રીકલ્ચર એટલે ખેતીવાડીની ચેમ્બરે નક્કી કરેલ વેચવાની કીંમત લગભગ ૫૦ કીલોગ્રામ્સના રૂા ૭ હતા એટલે પાકની કુલ કીંમત ૨,૮૦૯ મીલીયન્સ એટલે ૨૮૦ લાખ રૂપીયા જેટલી થાય છે તેમાંથી ૫૦ કીલોગ્રામ્સ ખાંડ બનાવવાનું ખર્ચ રૂા. ૫,૦૫૦ ગણીએ તો ચોખ્ખો નફો ૯૦ લાખ કરતાં વધારે રહે. ૧૯૧૧ ની સાલમાં સામાન્ય વેચાણ કીંમત ૫૦ કીલોગ્રામ્સના ૯,૦૯૮ રૂપીયા હતી જે ૧૯૦૫ ની સાલમાં ૯૭૦ રૂપીયા હતી; તે સિવાય છેલ્લા ૧૬ વર્ષમાં ઘણીજ વધારે હતી. ૧૯૧૦ માં સામાન્ય વેચાણ કીંમત ૭,૦૦૯ રૂપીયા અને ૧૯૦૯ માં ૮,૦૫૦ રૂપીયા હતી. છેલ્લા પાંચ વર્ષમાં પાકની સ્થીતિ નીચે મુજબ હતી.

સાલ.	કુલ ઉત્પન્ન. ટન્સ.	કીંમત દશલાખ.
૧૯૦૮-૦૯	૧,૯૧,૪૯૧	૨૮·૦
૧૯૦૯-૧૦	૨,૪૬,૫૬૦	૪૧·૯
૧૯૧૦-૧૧	૨,૧૪,૩૭૨	૩૦·૪
૧૯૧૧-૧૨	૧,૬૫,૮૦૬	૩૨·૭
૧૯૧૨-૧૩	૨,૦૬,૬૭૭	૨૮·૯

ત્યાંની ખેતીવાડી ચેમ્બરના આંકડા ઉપરથી જણાય છે કે ૩૧ ડીસેંબર ૧૯૧૨ ના રોજ ૪૩૯,૪૫૯ "આરપન્ટસ" (૧ આરપન્ટ=૧·૦૪૩ એકર) ક્ષેત્રફળમાંથી ૧,૪૭,૮૯૭ આરપન્ટસ જમીન શેરડીના વાવેતર નીચે હતી. એટલે કે આગલા વર્ષના કરતાં વાવેતરમાં ૩,૪૧૭ આરપન્ટસનો વધારો થયો હતો અને ૧૯૦૯ ની સાલ કરતાં ૨૦,૦૦૦ આરપન્ટસ વધારે હતી. આ વર્ષમાં કારખાનામાં અને મજુરી બચાવે તેવા સંચાઓના ઉપયોગમાં ઘણો સુધારો થયો હતો. ૧૯૧૧ અને ૧૯૧૨ માં નીચેના દેશોમાં ખાંડ નિકાશ કરવામાં આવી હતી.

દેશનું નામ	૧૯૧૧	૧૯૧૨
	૧ ટન ૧,૦૦૦ કીલોગ્રામ્સ.	
	ટન્સ.	ટન્સ.
બ્રીટીશ હિંદુસ્થાન.	૧,૦૬,૧૫૭	૧,૪૩,૩૬૧
યુનાઈટેડ કીંગડમ.	૭૭,૬૭૨	૨૦,૮૬૯
કેઈપ કૅલોની.	૧૭,૦૪૭	૧૦,૫૬૦
ઑસ્ટ્રેલીયા	૧,૫૦૦	૨૬,૨૭૩
હૉંગકોંગ.	૮૮૨	૨,૦૧૭
પોર્ટુગીઝ ઇસ્ટ આફ્રીકા.	૧,૨૭૯	૪૨૯
નાતાલ.	૬૬૫	૫૭૫
સૈચીલીઝ.	૨૬૮	૪૭૬
એડન.	૩૩૨	૬૫૭
બ્રીટીશ ઇસ્ટ આફ્રીકા.	૨૬૫	૩૧૬
ઝાંઝીબાર.	૧૨૩	૨૭૫
ફ્રાન્સ.	૧૯,૫૪૩	૧૭૭
સ્પેઇન.	૬,૫૬૦	.....
સેન્ટવીન્સેન્ટ	૪,૬૪૩	......

આ ઉપરથી જોઇ શકાશે કે બ્રીટીશ હિન્દુસ્તાન મોરીશીયસની ખાંડ ખરીદનાર મોટોમાં મોટો દેશ છે. યુરોપ ખાતેની નિકાશ ૧૯૧૧ માં ૧,૦૩,૦૦૦ ટન્સ જેટલી હતી તે ૧૯૧૨ માં ઘટીને ૨૧,૦૦૦ ટન્સ જેટલીજ થઇ ગઇ હતી. ઑસ્ટ્રેલીયા ખાતેની નિકાશ જે આગળ પાકના ત્રીજા ભાગ જેટલી હતી તે ૧૯૧૧ માં ૧,૫૦૦ ટન્સની હતી તે ૧૯૧૨ માં વધીને ૨૬,૦૦૦ ટન્સ જેટલી વધી હતી.

Mr. NAROTTOM MORARJI ON AGRICULTURE & CATTLE.

ખેતી અને ઢોરો બાબત શેઠ નરોત્તમ મોરારજીએ જાહેર કરેલા વિચારો.

ધી ઇન્ટર નેશનલ ફીડરેશન ઑફ માસ્ટર્સ, કૉટન સ્પીનર્સ એન્ડ મેન્યુફેક્ચરર્સ એસોસીએશનનું એક ડેપ્યુટેશન સર ચાર્લ્સ મેકારાના પ્રમુખપણા નીચે તા. ૨૨ જુલાઈ ૧૯૧૩ ના રોજ હિંદી વઝીર લોર્ડ ક્રુને મળવા ગયું હતું. આ ડેપ્યુટેશન તેની ઓળખાણ કરાવતાં સર ચાર્લ્સ મેકારાએ જણાવ્યું કે હિંદુસ્તાનમાં રૂનું વાવેતર વધારે કરવા તથા ત્યાંના રૂની જાતમાં સુધારો કરવા જેટલું બને તેટલું કરવાની નામદાર હિંદી વઝીર કમીટીને અરજ કરવા દેશ પરદેશના ડેલીગેટોનું બનેલું આ ચોથું ડેપ્યુટેશન આવેલું છે.

આ ડેપ્યુટેશનમાં મુંબઇના મીલ માલેકોની મંડળી તરફથી તે મંડળીના પ્રમુખ મી. જે. એફ. બ્રેડબરી અને સભાસદો મેશર્સ નરોતમ મોરારજી ગોકળદાસ અને ગોરધનદાસ ખટાઉ પણ હતા. મી. નરોતમ મોરારજી ગોકળદાસે બોલતાં જણાવ્યું કે "કાનપુરવાળા મારા મિત્ર મી. એસ. એમ. જોન્સને જે કાંઈ કહ્યું છે તેને સંમત થતાં ખેતી અને ઉદ્યોગના સંબંધી કેટલીક બાબતોપર મારા તરફથી બે બોલ બોલવાની રજા લઉં છું

હિંદુસ્તાન મુખ્યત્વે કરીને ખેતીવાડીનો મુલક છે અને તેની ગ્રામ્ય વસ્તીને મુખ્ય ધંધો જે ખેતી છે તેમાં જેટલી મદદ કરાય તેટલી ઓછીજ છે. ઇંગ્લાંડ અને યુરોપના બીજા દેશોનાં ખેતીનાં જનાવરોની જાત સુધારવા બનતા પ્રયાસો કરવામાં આવે છે. આ દેશમાં વખતોવખત પ્રદર્શનો ભરવામાં છે આથી આખી ઢોરોની જાત સુધારવા મથતા માણસોને સારૂં ઉત્તેજન મળે છે; બ્રીટીશ રાજ્યકુટુંબ તરફથી આવાં પ્રદર્શનોમાં પોતાનાં ઢોરો મોકલી જે આગળ પડતો ભાગ લેવામાં આવે છે તે આ વિષયની કેટલી અગત્યતા આપવામાં આવે છે તે બતાવી આપે છે.

કમભાગ્યે હિંદુસ્તાનમાં આ વિષય તરફ જેટલું ધ્યાન અપાવું જોઇએ તેટલું ધ્યાન અપાતું નથી. બેશક પ્રદર્શનો ભરવામાં આવે છે પણ તે અમુક થોડી જગ્યાઓએ અને લાંબે વખતે ભરવામાં આવે છે.

હિંદુસ્તાનમાં જીવતાં જનાવરોને ઉછેરનાર કોઇ પૈસાદાર વર્ગ નથી અને તેથી ગરીબ ખેડુ-

એક નામ હમેશાં યાદ રાખજો.

જયારે પણ તમોને વીજળીની લાઈટ માટે ફીટીંગ કરાવવું હોય, અગર તો વીજળીક પખાઓ, કૉલ બેલો, લેમ્પો, મોટર વગેરે કાંઈપણ વીજળીને લગતો સામાન જોઈતો હોય ત્યારે અમારૂં નામ યાદ રાખવાથી તમોને ઘણોજ લાભ થશે.

અમારે ત્યાં તરેહવાર જાતનો

ઘણોજ ખાત્રીનો વીજળીની લાઇટ વગેરેને લગતો દરેક જાતનો સામાન

હમેશાં મોટા જથામાં તૈયાર રહે છે.

જેવા કે:—

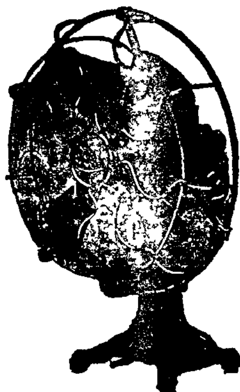
૧ મેટલ ફીલામેન્ટ લેમ્પ.

૨ કારબન લેમ્પ.

૩ જુદી જુદી સાઈઝનો વાયર.

૪ કેસીંગ.

૫ ઈનસ્યુલેટસ, કલીટસ વગેરે, વગેરે.

પંખાઓ વગેરે

૧ સીલીંગ ફેન્સ

૨ ટેબલ ફેન્સ.

સાદા તથા ઓસીલેટીંગ

૩ ઇલેકટ્રીક કૉલબેલ્સ.

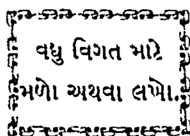
૪ પૉકેટ લેમ્પસ.

૫ રંગ બેરંગી શેડસ.

મોટર, વગેરે.

આ સઘળો માલ યુરોપમાં અમારી જાતિ દેખરેખ નીચે પસંદ કરવામા આવે છે—

☞ ઘણુજ સુંદર ઈલેકટ્રીક ફીટીંગ અમો કોનટ્રેકટથી કરી આપીએ છીએ.-

ધી સ્ટાન્ડર્ડ ઇલેકટ્રીક કંપની

૪૯, એપોલો સ્ટ્રીટ—કોટ,—મુંબઇ.

જાય છે. ઘણાંખરાં મોટાં શેહેરોમાં બત્તીઓ અને ટ્રામવે વીજળીક બળથી ચાલે છે અને બીજાં કેટલાંકમાં તે બળથી શરૂ કરવાની તૈયારી છે. આથી ઇલેકટ્રીસીટીના ઉપયોગની સારી શરૂઆતમાં તેનાં સાંચાકામનો ભાવ વધશે એમ ધારવું ખરૂં છે. હીંદમાં મશીનોનો ઉદ્યોગ નથી તેથી આવી જાતનાં મશીનો બહારથી આવે છે. યુનાઇટેડ કીંગડમમાંથી લગભગ ૯૦ ટકા જેટલો માલ આવે છે જ્યારે જરમની અને યુનાઇટેડ સ્ટેટસવાલા ઘણા પછાત પડે છે. કોન્સલે આમ બનવાનાં ઘણાં કારણો આપ્યા છે. વળી મશીનરીની આયાત કરવાનો બધો વેપાર અંગ્રેજ પેઢીઓનાં હાથમાં છે અને આ પેઢીઓ યુનાઇટેડ કીંગડમ સાથે સંબંધમાં રાખે છે. ઘણા કારખાનાના વેપારીઓ યુરોપ ખાતે જઇને, અંગ્રેજ પેઢીઓમાંથી મશીનરી નહી ખરીદતાં, બારોબાર વર્કસમાં ઓર્ડર આપે છે. હીંદમાં અંગ્રેજો અને હીંદીઓ કે જેઓને બીજી યુરોપીયન ભાષાનું જ્ઞાન હોતું નથી તેવા ઘણીવાર ગ્રેટબ્રીટનમાં ઓર્ડર આપે છે. વળી ટેવ પડી જવી એ મોટી અસર કરે છે. જર્મન કોન્સલ જણાવે છે કે જ્યાં સુધી ઇંગ્લાંડમાંથી મશીનરી મળતી હોય ત્યાં સુધી ખરીદ કરનારાઓ તેટલી સસ્તી અને તેવીજ જાતની જર્મનીમાંથી ખરીદશે નહીં. જર્મનીનો મશીનરીનો ઉદ્યોગ નરમ હોવાનું મુખ્ય કારણ એ છે કે જર્મનીની પેઢીઓએ પોતાનો માલ બજારમાં ખપાવવાને ઘણી તસ્દી લીધી નથી. કોઇ પણ પેઢીને પોતાના વતી કામ સોંપવું એ બસ નથી. ધંધાનો ફેલાવો કરવો એ સાધારણ કામ નથી. વળી માલ મોકલનારી પેઢીઓની તે બાબતમાં જોઇતી ઇચ્છા અને ખંત હોતો નથી. મશીનરી મોકલનારાઓએ પોતાનો ધંધો ફેલાવવા સારૂ કોઇ વખત આવી એક વેપારી તરીકે મુલાકાત લઇ જવી બસ નથી. પણ જો ધંધામાં વધારે ફત્તેહ જોઇતી હોય તો એક વકર્સનો ખાસ એજંટ રાખવો જોઇએ કે જે બજાર મજબુત કર્યા કરે અને મોકલનાઓએ તો ફક્ત માલ મોકલી આપવાનું અને નાણાં વગેરેના હીસાબ રાખવાનું કામ રાખવું જોઇએ. વળી કેટલોગ અથવા વર્ણન વાંચ્યા કરતાં મશીન જાતે એમનું એમ અથવા કામ કરતું જુએ તો તેથી હીંદી વેપારીઓમાં વધારે સારી અસર થાય છે અંગ્રેજી પેઢીઓ આવા હેતુથી પોતાના માણસ રાખી મશીન તૈયાર રાખે છે. આ રીત જોકે ખર્ચાળ છે છતાં આગળ જતા તે વધુ ફાયદો કરે છે. આજ સુધી જર્મન પેઢીઓએ આ પ્રમાણે કરી બતાવ્યું નથી પણ આશા રાખવામાં આવે છે કે તે સારી રીતે ઉપરની વાત ધ્યાનમાં લેશે.

હિંદુસ્તાનના ચાર મુખ્ય બંદરોની ૧૯૧૨-૧૩ આખરની સ્થિતિ બતાવનારૂં પત્રક.

નામ.	પાઇલટેજ બાદ કરતાં સામાન્ય ઉપજ લાખ.	સામાન્ય ખર્ચ લાખ	કેપીટલ ડેટ લાખ.	એસ્ટાબ્લીશમેન્ટ ખર્ચ લાખ.	રેવેન્યુ રીઝર્વ	બંદરમાં આવતા વહાણોનું ટનેજ	વેપારની કીમત સરકારી ટ્રેઝર બાદ કરતાં કરોડ
મુંબઇ.	૮૬ ૦૦	૭૪'૩૯	૧૨૧૬'૬૭	૧૩'૯૬	૭૭'૪૮	૪૪૫૭૧૮૧	૨૧૩[illegible]
કરાંચી.	૪૫'૮૬	૩૭'૭૦	૨૨૪'૬૩	૩ ૦૧	૨૫'૦૦	૨૧૯૫૯૦૪	૫૮'૯૦
કલકત્તા.	૧૪૨'૧૫	૧૪૫'૧૫	૨૦૧૪'૭૧	૨૮ ૭૮	૩૦'૩૬	૪૩૬૭૨૨૨	૧૭૯ ૯૧
રંગુન.	૪૩'૯૩	૩૮'૭૦	૨૬૩.૬૨	૭'૮૫	૩'૬૬	૨૮૬૨૬૬૮	૫૪'૩૫

આ હકીકત રંગુન બંદરના કમીશનરોના પ્રમુખ મી. જી. સી બુકેનન સી. આઇ. ઇ. એ ૧૯૧૨-૧૩ આખરની મુંબઇ, કરાંચી, કલકત્તા અને રંગુન એ ચાર બંદરોની સ્થીતિ જે મેમોરેન્ડમ બહાર પાડેલું છે તે પરથી લેવામાં આવી છે.

૧૯૧૨ ની સાલમાં પુરા થતાં ૧૦ વર્ષમાં હિંદુસ્તાનથી જ્યુટ અને ચામડાંની નિકાશ નીચે મુજબ થઈ હતી.

વર્ષ.	કાચા જ્યુટ.	જ્યુટની બનાવટો		ચામડાં.		
		ગનીબેગ્ઝ કોથળા.	ગુણુ પાટ.	બીન કેળવાયેલા.	કેળવાયેલા.	બકરાં, મેંઢાંના ચામડાં.
	હંડ્રવેટ	નંગ.	વાર.	હંડ્રવેટ.	હંડ્રવેટ.	હંડ્રવેટ.
૧૯૦૩	૧,૧૬,૪૦,૬૬૮	૨૧,૦૫,૧૪,૮૨૨	૫૩,૯૧,૬૩,૦૪	૬,૫૮,૩૪૪	૯૩,૭૪૦	૧,૬૨,૦૦૨
૧૯૦૪	૧,૪૮,૮૬,૯૬૩	૨૦,૦૯,૯૯,૪૪૯	૫૯,૦૯,૭૬,૨૯૧	૬,૯૯,૧૦૫	૧,૨૫,૪૬૮	૧,૪૮,૧૨૯
૧૯૦૫	૧,૨૯,૬૯,૬૫૮	૨૨,૧૫,૭૯,૫૩૧	૬૨,૦૧,૧૭,૨૮૨	૮,૩૯,૩૩૪	૧ ૭૭,૮૧૧	૧,૩૭,૬૦૩
૧૯૦૬	૧,૫૮,૦૯,૩૪૭	૨૪,૮૫,૯૫,૭૩૨	૬૯,૫૪,૬૬,૩૧૨	૧,૩૨,૮૮૬	૨,૨૯,૭૫૩	૧,૩૮,૬૦૩
૧૯૦૭	૧,૫૦,૯૯,૫૭૬	૨૮,૧૬,૨૩,૨૫૧	૭૯,૯૧,૮૫,૧૧૮	૮,૦૦,૬૩૫	૧,૪૬,૫૨૮	૧,૫૭,૫૭૫
૧૯૦૮	૧,૭૧,૮૩,૫૦૦	૩૦,૫૦,૨૯,૮૦૨	૭૬,૮૫,૫૬,૮૦	૭,૧૪,૬૫૭	૧,૫૫,૩૬૪	૧,૩૬,૮૨૭
૧૯૦૯	૧,૫૩,૯૭,૩૫૨	૩૫,૩૪,૪૭,૪૪૨	૮૯,૩૭,૦૪,૪૮૯	૭,૮૩,૬૮૭	૧,૯૦,૭૦૯	૫,૯૬,૯૫૦
૧૯૧૦	૧,૩૦.૭૬,૧૨૯	૩૭,૫૬,૨૪,૧૦૬	૯૭,૧૧,૫૧,૭૫૫	૮,૪૧,૫૧૫	૧,૫૨,૧૮૦	૧,૩૧,૭૫૬
૧૯૧૧	૧,૪૫,૮૫,૦૮૧	૨૯,૬૧,૧૮,૪૭૯	૮૫,૨૫,૬૫,૩૬૪	૯.૦૩,૭૧૪	૧,૫૭,૪૦૩	૧,૪૯,૪૩૫
[illegible]	૧,૭૧,૯૧,૭૨૩	૩૦,૨૫૨,૭,૩૦	૯૫,૩૪ ૮૩,૮૮૬	૧૧,૩૩,૧૭૩	૨,૨૮,૫૪૩	૧,૨૩,૮૨૧

PRODUCTION & CONSUMPTION OF COAL.

દુનીઆની કોલસાની પેદાશ અને ખપત.

નીચેની હકીકત કોલસાની ઉપજ ખપતના આંકડા બોર્ડ ઑફ ટ્રેઇડ તરફથી બહાર પાડવામાં આવ્યા છે તે પરથી લેવામા આવેલા છે.

કોલસા ઉત્પન્ન કરનાર મુખ્ય છ દેશોમાં ૧૯૧૦-૧૯૧૧ અને ૧૯૧૨ ની સાલમાં કોલસાની પેદાશ નીચે મુજબ થઇ હતી.

	૧૯૧૦	૧૯૧૧	૧૯૧૨
	ટન્સ.	ટન્સ	ટન્સ
યુનાઇટેડ સ્ટેટસ ઓફ અમેરિકા	૪૪,૭૮,૫૪,૦૦૦	૪૪,૩૧,૮૯,૦૦૦	૪૭,૭૨,૦૨,૦૦૦
યુનાઇટેડ કીંગડમ	૨૬,૪૪,૩૩,૦૦૦	૨૭,૧૮,૯૨,૦૦૦	૨૬,૦૪,૧૬,૦૦૦
જર્મની	૧૪,૮૬,૪૫,૦૦૦	૧૫,૬૦,૩૩,૦૦૦	૧૭,૨૦,૬૫,૦૦૦
ફ્રાન્સ	૩,૭૦,૩૦,૦૦૦	૩,૭૯,૦૨,૦૦૦	૩,૭૯,૪૫,૦૦૦
રૂશીયા	૨,૪૪,૬૦,૦૦૦	૨,૫૯,૮૮,૦૦૦	મળી શકયા નથી.
બેલજીયમ	૨,૩૫,૩૨,૦૦૦	૨,૨૬,૮૩,૦૦૦	૨,૨૬,૦૩,૦૦૦

ટન=૨૨૪૦ પાઉન્ડઝ

પાંચ દેશો કે જેના આંકડા મળેલા છે તેની ઇ. સ. ૧૯૧૨ ની એકંદર ઉપજ ૯૭૨ મીલીયન-ટન્સ જેટલી થવા જાય છે જે ૧૯૧૧ ની ઉત્પન્ન કરતાં ૪૧ મીલીયન ટન્સ વધારે હતી અને ૧૯૧૦ ના કરતાં ૫૧ મીલીયન ટન્સ વધારે હતી.

ઇ. સ. ૧૯૧૨ ની સાલની આખી દુન્યાની કોલસાની પેદાશ ૧૧૦૦ મીલીયન ટન્સ જેટલી લગભગ થાય છે.

બ્રીટીશ શહેનશાહતના મુખ્ય મુખ્ય ભાગોમાં કોલસાની પેદાશ નીચે મુજબ થઇ હતી.

	૧૯૧૦ ટન્સ	૧૯૧૧ ટન્સ	૧૯૧૨ ટન્સ
બ્રીટીશ ઇન્ડીયા	૧,૨૦,૪૭,૦૦૦	૧,૨૭,૧૬,૦૦૦	૧,૪૭,૦૬,૦૦૦
ઑસ્ટ્રેલીયા	૯૭,૫૯,૦૦૦	૧,૦૫,૫૦,૦૦૦	૧,૧૭,૩૦,૦૦૦
ન્યુઝીલેન્ડ	૨૧,૯૭,૦૦૦	૨૦,૬૬,૦૦૦	૨૧,૭૮,૦૦૦
કેનેડા	૧,૧૫,૨૬,૦૦૦	૧,૦૧,૧૦.૦૦૦	૧,૨૯,૫૮,૦૦૦
યુનીયન ઓફ સાઉથ આફ્રિકા	૬૩ ૫૧,૦૦૦	૬૭,૮૦,૦૦૦	૭૨,૪૮,૦૦૦

ઇ. સ. ૧૯૧૨ ની કોલસાની ખપત નીચે મુજબ થઇ હતી.

	૧૯૧૦ ટન્સ	૧૯૧૧ ટન્સ	૧૯૧૨ ટન્સ
યુનાઇટેડ સ્ટેટસ	૪૩,૪૮,૩૨,૦૦૦	૪૨,૫૫,૯૦,૦૦૦	૪૫,૯૪,૮૮,૦૦૦
યુનાઇટેડ કીંગડમ	૧૭,૯૭,૮૯,૦૦૦	૧૮,૪૮,૫૨,૦૦૦	૧૭,૪૭,૮૨,૦૦૦
જર્મની	૧૨,૮૪,૯૯,૦૦૦	૧૩,૧૩,૦૬,૦૦૦	૧૪,૦૭,૪૧,૦૦૦
ફ્રાન્સ	૫,૪૬,૨૧,૦૦૦	૫,૭૦,૧૨,૦૦૦	૫,૮૬,૨૪,૦૦૦
રૂશીયા	૨,૯૨,૬૭,૮૦૦	૩,૧૭,૧૯,૦૦૦	મળી શકયા નથી.
ઑસ્ટ્રીયા હંગરી	૨,૪૫,૯૦,૦૦૦	૨,૬૧,૧૦,૦૦૦	૪
બેલજીયમ	૨,૩૮,૫૦,૦૦૦	૨,૪૧,૨૭,૦૦૦	૨,૫૩,૬૪,૦૦૦

"બીગ નાઇટ" અગર જેને "બ્રાઉન કોલ" કહે છે તે ઘણે ભાગે જર્મની, ઑસ્ટ્રીયા અને હંગરીમાં પેદા થાય છે. તેની ઉત્પન્ન ૧૯૧૨માં જર્મનીમાં ૭,૯૬,૩૪,૦૦૦ ટન્સ અને ઑસ્ટ્રીયામાં ૨,૫૮,૬૧,૮૦૦ ટન્સની થઇ હતી.

A BRIEF REVEIW OF THE TRADE OF INDIA.

હિંદનો વેપાર.

વિલાયત ખાતેના "ધી સ્ટેન્ડર્ડ" પત્રમાં બહાર પાડવામાં આવેલા હીંદી વેપારને લગતા આંકડામાં મુખ્ય વિગતો જે જણાવવામાં આવી છે ત ગયા માચ મહીનાની આખર સુધીના મહેસુલી નાણા પ્રકરણી ખાતાને લગતા વરસના આંકડાઓનો સંબંધ ધરાવતી વિગતો છે; અને તે નીચે પ્રમાણે કોઠામાં બતાવવામાં આવી છેઃ—

નિકાશ.

	૧૯૧૨-૧૩. રૂપિયા.	૧૯૧૩-૧૪ રૂપિયા.
હિંદી ઉપજ અને તૈયાર થયલા માલો કે જેમાં ફરીથી થયલા નિકાશનો સમાવેસ કરવામાં આવ્યો છે.	૨,૪૬,૫૪,૭૨,૪૦૩	૨,૪૯,૦૬,૨૧.૫૧૭
સીક્કા પાડવાની ધાતુ	૭,૦૪,૫૭,૮૯૭	૭,૦૫,૨૦,૮૫૪
સરકારી સીકયુરીટી શેરો મારેલી ...	૬૭,૩૪,૪૦૦	૪૭,૧૫,૮૦૦
	૨,૫૪,૨૬,૬૪,૭૦૦	૨,૫૬,૫૮,૫૮,૧૭૧

આયાત.

	૧૯૧૨-૧૩. રૂપિયા.	૧૯૧૩-૧૪ રૂપિયા.
વેપાર	૧,૬૧,૦૧,૫૮,૫૩૪	૧,૮૩,૨૫,૦૬,૫૪૮
સીક્કા પાડવાની ધાતુ...	૫૧,૧૯,૮૦,૦૪૨	૩૬,૬૨,૦૪,૪૫૬
હિંદી પ્રધાન ખાતાની હુંડીઓ વેચાયલી	૩૮,૪૯,૮૮,૦૦૦	૪૨,૨૬,૧૯,૦૦૦
સરકારી લોન લખી વાળેલી ...	૧,૨૧,૧૯,૧૦૦	૧,૬૬,૫૬,૫૦૦
હીંદી પ્રધાન જોગ ઇન્ડીઆ અને ઓસ્ટ્રેલીઆ ખાતેથી શોકડા પાઉંડ.	....	૪,૩૩,૫૦,૦૦૦
	૨,૫૧,૯૨,૪૫,૬૭૬	૨,૬૮,૧૩,૩૬,૫૦૪

૧૯૧૨-૧૩ ના વરસની હિંદ જોગી ફાજલ રકમ રૂ. ૨,૩૪,૧૯,૦૨૪ જેટલી છે.

૧૯૧૩-૧૪ ની હિંદ પાસે લેણી રકમ રૂ. ૧૧,૫૪,૭૮,૩૩૩ જેટલી છે.

ઉપર આપવામાં આવેલા આંકડામાંથી ણાઇ આવશે કે નિકાશમાં જરા વધારો છે; ણ આયાતના વધારા અને ફેલાવાને લીધે તે દન ગણત્રીમાં નહિં લાવવા જેવો નિકાશનો ધારો છે; કારણ કે જેવામાં સવાસોળ કરોડ પિયાનો આયાતનો વધારો થવા પામ્યો છે, નામાં ફક્ત સવાબે કરોડ રૂપિયા જેટલી કીંમતનો નિકાશમાં વધારો થઇ શકયો છે. આયાતમાં જે વધારો થયો છે તે વેપારનેજ લીધે તદ્દન બનવા પામ્યો છે; વેપાર સવાબાવીસ કરોડ રૂપિયા જેટલી કીંમતનો વધ્યો છે; અને તેની સાથે હીંદી વજીરના ખાતાની વેચવામાં આવેલી હુંડીઓનો વધારો ચાર કરોડ જેટલો છે, પણ ફક્ત સાડીછત્રીસ કરોડ રૂપિયા જેટલી કીંમતની સીક્કા પાડવા માટેની ધાતુઓની આયાત કરવામાં આવી છે, કે જેવામાં ગયા વરસમા એકાવન કરોડ જેટલી તે આયાત હતી. આ કરીને હીંદુસ્તાન ખાતે મોકલવાની હુંડીની થોડા વખત થયાં માંગણી ઓછી થવા પામી છે; અને તેને પરીણામે હુંડીના વટાવના ભાવો ગગડી જઇ ઓછા થયા છે.

OTHER CHAMBERS.

બીજી વેપારી ચેમ્બરો.

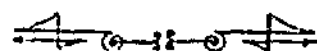
કરાંચી—**કરાંચી ચેમ્બરની** તા. ૨ જુન ૧૯૧૪ ના રોજ મળેલી મીટીંગના કામકાજમાંથી ટુંક સાર.

નુકશાનકારક જંતુઓને લગતા કાયદાની ૩ જી કલમના આધારે નામદાર હીંદી સરકારે જે ધારાઓ ઘડેલા છે તેના સંબંધમાં સભાસદોના મતો આવ્યા હતા તે ઉપર વિચાર કરતાં એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે નામદાર સરકારને જણાવવું કે તે ધારાઓના સંબંધમાં આ ચેમ્બરને કાંઇ વાંધા ઉઠાવવાના નથી, અગર સુચનાઓ કરવી નથી.

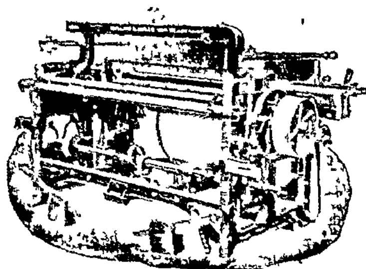
કેરોની ઇન્ટરનેશનલ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના પ્રમુખને તા. ૬ મે ૧૯૧૪ના રોજે પત્ર આવ્યો હતો કે તે ચેમ્બરની માંગણીથી ઇજીપ્તની ચેમ્બરોએ ઠરાવ કર્યો હતો કે પી. એન્ડ ઓ. કંપની સાથેનો વિલાયતની ટપાલ લાવ લઇજા કરવાનો કરાર પુરો થાય છે, ત્યારે હિંદુસ્તાન અને યુરોપ વચ્ચે વધારે મેઇલ

વીલાન અને મીલ્સની

લૂમોની મહાન ફત્તેહ.

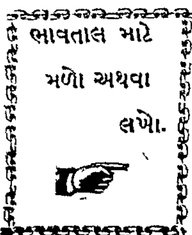
દરેક પ્રકારનું કાપડ વણવાના ખાત્રીલાયક સાંચાઓ.

હિંદી બજારનાં ધોતીયાં વણવાના મુખ્ય મથક તરીકે ગણાતાં ઈંગ્લંડના ગ્રેટ હારઉડ પરગણામાં ઉપલી અમારી બનાવટની લુમો ૯૨ ટકા જેટલા મોટા પ્રમાણમાં ચાલુ છે—એજ બીના આ લુમોની ઉત્તમ પ્રકારની બનાવટનો પુરતો પુરાવો છે.

હિંદુસ્થાનની મીલો માટે ડોબી સાથની મજબુત પેટર્નની ડ્રૉપ-બૉક્સ લીકો લુમો, અમો ખાસ બનાવીએ છીએ.

એ ઉપરાંત અમારાં કારખાનામાં દરેક કીસમનું કાપડ બનાવવાના સાંચાઓ તથા જે. એન્ડ આર. શેગેકની પેટન્ટ લુમો, ડોબીઓ, અને તેના પરચુટણ ભાગો પણ બનાવવામાં આવે છે, જે અત્રે અમારે ત્યાંથી મળી શકશે.

હિંદુસ્થાન માટેના સોલ એજન્ટસઃ—

જવેરી એન્ડ કંપની,

દરેક જાતના સાંચાઓના વેપારી,

૪૯, એપોલો સ્ટ્રીટ-કોટ, મુંબઈ.

એક મહાન સ્વદેશી સાહસ.

સારા મનગમતા આકારમાં, શુદ્ધ રૂપમાં અને કીફાયત ભાવે દવાઓ પૂરી પાડવાનું—છેલ્લામાં છેલ્લી શોધ મુજબની મશીનરીથી ચાલતું ગંજાવર કારખાનું મુંબઇ ઇલાકામાં

ઝંડુ ફાર્માસ્યુટિકલ વર્કસ, (મુંબઇ)

એકજ છે.

"સોનું અને સુગંધ" કવચિતજ સાથે હોય છે. અમારી ઘણી દવાઓ ખાવામાં મધુર અને ગુણમાં **અકસીર** છે. નાદુરસ્ત તબીયતને સારી કરે છે; નબળી તબીયતને મજબુત કરેછે; તન તથા મનને ઉલ્લાસમાં રાખી ચાલુ જમાનાના વધતા જતા શ્રમ સાધ્ય વ્યાપારને પહોંચી વળવાને શક્તિવાન બનાવે છે.

અમારી બધી બનાવટો જૂના **આયુર્વેદ શાસ્ત્રોમાં** લખેલા પાઠ મુજબની છે. "વ્યાધિ અનેક અને ઔષધ એક" જેવી એક પણ દવા અમે રાખતા નથી.

જીવન. (ચ્યવનપ્રાશ અવલેહ) સ્વર્ગીય મહાત્મા ઝંડુ ભટ્ટજીએ અનેક સાજાં અને માંદાં ઉપર અજમાવીને સીદ્ધ કરેલ. શાસ્ત્રનો પાઠ મુજબ બનાવેલ.

૦। રતલની બાટલીની કી.	રૂ.	૦—૧૨—૦
૧ ,, ,, ,,	રૂ.	૨—૮—૦

દ્રાક્ષાસવ. જમ્યા પછી લેવાતુ મધુર અને સ્વાદિષ્ટ પીણું. ઉધરસ, દમ, જીર્ણજવર વગેરે મટાડે છે, અને પાચન ક્રિયાને મદદ કરેછે.

૧ રતલની બાટલીની કીં.	રૂ.	૧—૮—૦
૧॥ ,, ,, ,,	રૂ.	૨—૦—૦

જામનગર રસશાળામાં તૈયાર થયેલી ભસ્મો પણ અમારે ત્યાં મળશે.

શરબતો, મુરબ્બા, ગુલકંદ અને તમામ જાતની દેશી દવાઓ જથાબંધ તથા છૂટક અમારે ત્યાં મળશે.

વેપારીઓ અને ધંધાદારીઓને ખાસ લાભ આપવામાં આવશે. પ્રાઇસ લીસ્ટ વગેરે માટે લખોઃ—

મેનેજીંગ એજંટસ—**જાગતરામ અને કંપની.**

એલ્ફીન્સ્ટન રોડ—મુંબઇ.

દોડાવવાની બાબતમાં હીંદની વેપારી આલમ ને તે ચેમ્બરોએ મદદ કરવી અને પુછાવ્યું હતું કે એ હેતુ પાર પાડવાને હિંદી વેપારી આલમને ઇજીપ્તની ચેમ્બરો કેવી રીતે મદદગાર થઇ શકે? આનો જવાબ એવો લખવાનો ઠરાવ થયો હતો કે કેયરોની ઇન્ટરનેશનલ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સનો ઉપકાર માનવો અને જણાવવું કે એક વધારાની મેઇલ સર્વીસ દાખલ કરવા માટે આ ચેમ્બરે અત્યાર આગમચ મજબુત હિમાયત કહેલી છે વળી જણાવવું કે તેમનો કાગળ રાખેલો છે અને જો આગળ ઉપર જો અરસપરસ સહાયની જરૂર જણાશે તો લખવામાં આવશે. દરમ્યાન ઇજીપ્તની ચેમ્બરે બ્રીટીશ પોષ્ટખાતાના અમલદારોને પોતાના અભિપ્રાયો લખી જણાવવા.

બાવક વેરો નક્કી કરવાના સંબંધમાં સલાહકારી બોર્ડ નીમવા બાબતનો ઓન. મી. રામશયનીનગરના રેઝોલ્યુશન ઉપર વિચાર કરતાં એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે સુચવવાંમાં આવ્યા મુજબના સલાહકારી બોર્ડો નીમવાનો આ ચેમ્બરની કમીટી તદન વિરૂદ્ધ છે.

બર્મા ચેમ્બરે એન્ટી એડલ્ટરેશન અગર પ્યોર ફુડ એકટ એટલે ચોખ્ખા ખોરાકને લગતો કાયદો આખા હિંદુસ્તાન માટે ઘડવાના સંબંધમાં નામદાર સરકારને જે અરજ કરી છે તેની એક નકલ આ ચેમ્બર ઉપર મોકલી આપવામાં આવી હતી; અને તે અરજીને ટેકો આપવાનો આ ચેમ્બરને વિનંતિ કરવામાં આવી હતી. આ કાગળ ઉપર વિચાર કરતાં બર્મા ચેમ્બરને એવા ખબર આપવાનો ઠરાવ થયો હતો કે આ ચેમ્બર બર્મા ચેમ્બરની અરજી તરફ સંપૂર્ણ દીલસોજી ધરાવે છે અને તેવી રીતનો એક પત્ર નામદાર સરકારના વેપાર ઉદ્યોગ ખાતા ઉપર લખી મોકલવાનો ઠરાવ થયો હતો.

— ———

રૂની આવતી મોસમમાં નવી ગાંસડીઓ કયે ઠેકાણે સીંચવી તેના સંબંધમાં વધારાની જમીન માટે વીચાર ચલાવવાને રૂના વેપારીઓના પ્રતિનિધિઓ તથા વીમાવાળાઓની એક સભા ગયા મહિને મુંબઇની ચેમ્બર ઓફ કોમર્સમાં મળી હતી. ઑ૦ મી૦ માર્શલ રીડ, સી૦ આઇ. ઇ. પ્રમુખસ્થાને બીરાજ્યા હતા. હાજર રહેલાઓમાં મેશર્સ જે. એન. મીટાક્ષા, એલ વોલકર્ટ, જે. એફ. બ્રેડબરી, એચ. આર. ગ્રીવ્ઝ, ઇ. શોએન, સી એમ, રોઝ. એચ. બી. રીડલી, એચ. ઇ. બ્રેનબેનબર્ગ, નરોતમ મોરારજી ગોકળદાસ, પરષોતમદાસ ઠાકોરદાસ, હીરજી ખેતસી અને મી૦ ખીમજી દયાળના નામો જણાતાં હતાં.

પ્રમુખે પોર્ટ ટ્રસ્ટની યોજના શી છે તે સમજાવી હતી: તે એ છે કે, ટ્રસ્ટીઓ ટાંક બંદર ઉપર ગાંસડીઓ ભરી રાખવાને જગા આપવા માંગે છે; જ્યાં ચાલુ સાલની તા૦ ૧૫ મી નવેમ્બર સુધીમાં ૩।। થી ૪ લાખ ગાંસડી અને તા૦ ૩૧ મી ડીસેમ્બર સુધીમાં છ લાખ ગાંસડી સીંચી શકાશે જરૂર પડશે તો બીજી બે લાખ ગાંસડીઓ માટે પણ પછીથી સગવડ થઇ શકશે. આ ડીપોને રેલ્વે ટ્રેનો મારફતે સ્ટેશનો અને ગોદીઓ સાથ સંબંધ રહેશે અને જગાની ગોઠવણ એવી રહેશે કે તેનો લાભકારક દરે વીમો ઉતારી શકાશે. ટ્રસ્ટીઓ એવી સરત કરવા માંગે છે કે ટાંક બંદરની જગા માટે તેઓને ઘણી જલદીથી પાધરી અરજી કરવી.

કેટલાક વિવાદ પછી નીચલા ઠરાવો પસાર થયા હતા:—

૧. આ કમિટીના અભીપ્રાય પ્રમાણે કોલાબાની જગા તેના સાંકડા વિસ્તાર અને વીમાના આકરા દરને લીધે વેપાર માટે કોલાબાની જગા વધુ વાર અનુકુળ લેખવામાં આવતી નથી.

૨. ટાંક બંદર ઉપર એક ડીપો સ્થાપવા માટેની ટ્રસ્ટીઓની માંગણીનો દરેક લાભ લેવો ઘટે છે; જે છ લાખ ગાંસડીની સગવડ કરી શકશે અને જરૂર પડતાં આવતી મોસમમાં ૮ લાખ ગાંસડીઓ પણ સમાવી શકાશે.

૩. બોમ્બે કોટન ટ્રેડ્ઝ એસોએશન લીમીટેડને તેના કાનુનોમાં એવા સુધારા કરવાની અરજ કરવી કે જેથી ટાંક બંદર અથવા કોલા-

ખાના કોઇળી ડીપોને લગતા કામકાજમાં એક સરખી સગવડ મળે.

૪. આ ઠરાવોની સંખ્યા લાગતી વળગતી એસોસીએશનોના પ્રમુખો ઉપર એવી અરજ સાથ મોકલવી કે તેઓ પોતાના સભાસદોને જોઇતા પ્લોટો માટેની માંગણીઓ બનતી ઉતાવળે ટ્રસ્ટીઓ ઉપર મોકલી આપવાને જણાવે.

પ. આ ઠરાવોની નકલો પ્રજાની જાણ માટે વર્તમાનપત્રો ઉપર મોકલી આપવી.

બાદ સભા બરખાસ્ત થઈ હતી.

અપર ઇન્ડીયા ચેમ્બર ઓફ કોમર્સની ગયા એપ્રીલ માસ દરમ્યાન મળેલી સભાઓના કામકાજના રીપોર્ટ ઉપરથી જણાય છે કે રેલ્વે ઉપર ચહડાવવામાં આવેલા માલમાં મુસાફરી દરમ્યાન થયલી ચોરીના સંબંધમાં રેલ્વે કંપનીએ બદલો આપવાને ના કહી તેને લગતી બાબત ચેમ્બર સન્મુખ લાવવામાં આવી હતી. જોકે રેલ્વેએ તે ગાંસડીઓ માટે જોખમદારી સ્વીકારી હતી પણ તેના તરફથી જણાવવામાં આવ્યું હતું કે દોડતી ગાડીએ ગાંસડીઓ ચોરાયલી હોવાથી કંપની તે માટે જવાબદાર નથી. ગાંસડીઓ ચોરાવાથી જે આસામીને ખમવું પડયું હતું તેણે જણાવ્યું હતું કે દોડતી ગાડીએથી નહી પણ બીજી રીતે ગાંસડીઓ ચોરાઇ હતી એમ પુરવાર કરવું અમારે માટે અશકય છે. તેથી ગાડી દોડતી વખતે માલ ચોરાયલો હતો તે બાબત પુરવાર કરવાનું કામ રેલ્વે કંપનીપર રહેવું જોઇએ.

ફરિયાદ કરનાર તરફ આ બાબતમાં પુરતી દીલસોજી ધરાવતાં કમીટી એ બાબત આપવામાં કાયદા સંબંધી મત માંગ્યો હતો કે જે હાલના મુકદમાને લાગુ પડનો દીસેછે. ઉપલા મત ઉપરથી ખુલ્લી રીતે એવું જણાય છે કે જે સંજોગો દર્શાવવામાં આવ્યા છે તેને આધારે જોખમદારીમાંથી રેલ્વે કંપની મોકળી બની છે. ચાલતી ટ્રેઇને થતી ચોરીઓના સંબંધમાં કાનુનો મુજબ રેલ્વે કંપની જોખમદાર ઠરતી નથી, અને કમીટીને એવી સલાહ મળી છે કે મુકદમો પુરવાર કરવાનો બોજો રેલ્વે કંપનીપર નહીં, પરંતુ ફરિયાદીપર પડે છે. તે સભાસદ તરફ મેશર્સ સેંડરસનની કંપનીના મતની એક નકલ રવાના કર્યા સિવાય કમિટી, બીજું કાંઈજ કરી શકતી નથી અને આ મુકદમાના સંબંધમાં ગવર્નમેંટ રેલ્વે પોલીશ તરફથી થયલી તપાસની નોંધની એક નકલ મેળવવાની સુચના કરે છે.

કાનપુર ખાતે કાપડીઆઓની એક મંડળીની સ્થાપના કરવા અને તેને આ ચેમ્બર સાથે જોડવા બાબત કાનપુરના કેટલાક વેપારીઓએ કમીટી ઉપર લખાણ કર્યું હતું. કાપડના વેપારમાં હિત ધરાવતા વેપારીઓની સબ-કમીટી સેક્રેટરી સન્મુખ ગઇ હતી અને આવી મંડળીની સ્થાપના કરવામાં ટેકો આપવા ચેમ્બરને અરજ કીધી હતી. સબ કમીટીએ મંડળીનું કામકાજ તથા સર્વે કેમ કરવી તેના સંબંધમાં તથા લવાદીને લગતા કાનુનોનો ખરડો મોકલી આપ્યો હતો. ચેમ્બરની કમીટીએ હાલમાં આ અરજ ઉપર વિચાર ચલાવતાં એવો મત દર્શાવ્યો છે કે ચોકકસ આગલી શરતોને આધારે તેઓ આવી મંડળીની સ્થાપના કરવામાં આવે તો તેને ટેકો આપવા તૈયાર છે. આ શરતોમાંની કેટલીક નીચે મુજબ છેઃ-(ક) ઉભી કરવા ધારેલી મંડળીએ ચેમ્બરની સાથે સંબંધ રાખવો જોઇશે.

ફરજો ધ્યાનમાં લઇ એસોસીએશને ચેમ્બરને વરસ દીવસે રૂ. ૭૫૦ ની રકમ આપવી. (ગ્ર) એસોસીએશન તરફની સઘળી સરવે અને લવાદીમાં જે સરવેયરો અને આરબી ટ્રેટરો નિમવામાં આવે તે માંહેલો ઓછામાં ઓછો અને જો અમ્પાયર નિમવામાં આવ્યો હોય તો તે ચેમ્બરની ટ્રીબ્યુનલ ઓફ આરબીટ્રેશનનો સભાસદ હોવો જોઇએ. (છ) સરવે અને લવાદીના સંબંધમાં એસોસીએશનને જે લવાજમ મળે તેનો અરધો હીસ્સો એસોસીએશને ચેમ્બરને આપવો જોઇએ (જ) એસોસીએશનને લગતા કામકાજનો અને તેની તરફથી કરવામાં આવનારી સરવેને લગતા કાનુનો ચેમ્બરની કમીટીની સાથે સાથે મસલત ચલાવીને ફરી તપાસવા.

કમીટીનો આ ઠરાવ સ્થાપવા ધારેલી એસોસીએશનની સબ કમીટીપર મોકલવાને સેક્રેટરીને ફરમાવવામાં આવ્યું હતું, અને તેના તરફથી આગલી શરતો કબુલ કરવા બાદ બીજી બાબતોમાં આગલ ચાલવામાં આવશે.

વીમાના એજંટો અને દલાલોના ઈંગ્લાંડ મધેના મંડળ "કોરપોરેસન ઓફ ઇન્શ્યુરંસ એજંટસ એંડ બ્રોકર્સ" તરફથી એક કાયદાનો ખરડો વીમાના એજંટો અને દલાલોના નામ રજીસ્ટર કરવાના સંબંધમાં ઘડવામાં આવ્યો છે. આવું એક રજીસ્ટર રાખવા તરફ ઘણાઓએ પસંદગી દેખાડી છે. સને ૧૯૧૨ ના વરસમાં વીમાના દલાલો અને એજંટોની મળેલી કોન્ગ્રેસ મધે એકમતે પસાર કરવામાં આવેલા ઠરાવની રૂએ તે ખરડો ઘડવામાં આવ્યો છે.

ખરડામાં એવો ગોઠવણ કરવા ધારી છે કે વીમાના દલાલો અને વીમાના એજંટોનું એક રીતસરનું રજીસ્ટર બનાવવું અને કાયદાથી જે દલાલ અને એજંટને લાયક કરવામાં આવ્યા હોય તેમને કમીશન આપવું.

એક કાઉન્સીલ ગોઠવવા ધારી છે જેમાં નીચલા મેમ્બરોને મુકવામાં આવશે. સરકારી વેપાર ખાતા તરફથી ત્રણ મેમ્બરોને મુકવામાં આવશે જેઓ જે વીમા કંપનીને લાયક ગણશે તેમની સાથે મસલત ચલાવશે અને ઉપલા મંડળ તરફના ૩ મેમ્બરો તથા લોઇડઝની કમીટી તરફથી ૩ મેમ્બરોને મુકવામાં આવશે

તે કાઉન્સીલ સરકારી વેપાર ખાતાની બહાલી મેળવીને કાઉન્સીલનો કારોબાર ચલાવવા માટેના કાનુનો ઘડશે. તે કાઉન્સીલ વીમાના દલાલ તરીકેનું કામ બજાવવાનું સર્ટીફીકેટ આપશે. દલાલ કે એજંટ જ્યાંબી કામ કરશે તથા પોતાનું સર્ટીફીકેટ રજુ કરવાને બંધાયલા રહેશે.

જો દલાલ કે એજંટ ચોકસ ગુન્હાઓ માટે અપરાધી ઠરશે, દેવાળું કહાડશે અથવા પોતાના ધંધાના બાબમાં ગંભીર પ્રકારનો ગુન્હો કરશે તો અથવા સર્ટીફીકેટનો ગેરલાભ લેશે તો તેને સર્ટીફીકેટ આપવાની ના પાડવાનો અથવા સર્ટીફીકેટ ખુંચવી લેવાનો હક કાઉન્સીલને રહેશે. તે સિવાય બીજા કોઇબી કારણે સર્ટીફીકેટ ધરાવનાર એક માણસને બીજી વાર સર્ટીફીકેટ આપવાને ના પાડવામાં આવશે નહીં.

સર્ટીફીકેટ મેળવવા માટેની ફી વગેરેના કાનુનો બીલમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા છે.

બેંગાલ ચેમ્બર ઑફ કોમર્સ—આ ચેમ્બરની કમિટીની માર્ચ માસની બેઠકમાં જે કામકાજ થયું હતું તેમાંથી નીચેનો ઉતારો લેવામાં આવ્યો છે.

સ્ટેમ્પ ડયુટી–૧૮૯૦ ના સ્ટેમ્પ એકટની ૫ મી આર્ટીકલના અ અને બ વિભાગ મુજબ અને પહેલા શેડયુલની ૪૩ મી આર્ટીકલ મુજબ "બ્રોકર્સનોટર્સ" અને "એગ્રીમેન્ટો અગર એગ્રીમેન્ટોનાં મેમોરેન્ડમો" ઉપર સ્ટેમ્પ ડયુટી લાગુ થાય છે. તા. ૫ ડીસેંબર ૧૯૧૦ ના ૬૩૬૧ નંબરનાં નોટીફીકેશનથી આ ખતો ઉપરની સ્ટેમ્પની ડયુટી બે આનાથી વધારે ન હોય ત્યાં સુધી તે ખતો ઉપર ચોડવાની સ્ટેમ્પો વાપરી શકાતી. પણ જો ડયુટી તે રકમ કરતાં વધે તો તે ખત સ્ટેમ્પ-

વાળા કાગળ ઉપર લખવા અગર તે ખતો ચોકસ અમલદાર આગળ ખાસ સ્ટેમ્પો લગાડવા માટે રજુ કરવાં. ચોંટાડવાની સ્ટેમ્પોનો ઉપયોગ વધારવા ખાતર નામદાર સરકારે ૧૯૧૩ ના એપ્રીલમાં ચેમ્બરોના મતો માગ્યા. આ ચેમ્બરે તે દરખાસ્તને ટેકો આપ્યો હતો તેઓએ એક આનાથી સોળ આનાની ટીકીટો કાઢવાની ભલામણ કરી હતી. ચેમ્બરે એવી પણ સુચના કરી હતી કે એક ખત ઉપર કેટલી સ્ટેમ્પ ચોંટાડવા દેવી તે બાબત કાંઈ હદ બાંધવી નહિ. તા. ૨૬ માર્ચ ૧૯૧૪ ના રોજ નામદાર હિંદી સરકારે એવું જાહેર કર્યું કે તેણે ખતો ઉપર ચોંટાડવાની ટીકીટનો ઉપયોગ કરવા દેવાનું ઠરાવ્યું છે. વધારામાં એમ જણાવવામાં આવ્યું છે કે ૨, ૩, ૪, ૬, ૮ અને ૧૨ આનાની સ્ટેમ્પો ઇગ્લાંડથી મંગાવેલી છે અને હાલની "શેરટ્રાન્સફર" અને "ફોરીનબીલો" ની સ્ટેમ્પો જેવીજ તે સ્ટેમ્પો બનશે. આ સ્ટેમ્પો આવી પહોચે તે દરમ્યાન થોડા વખત માટે ખાસ ચોંટાડવાની સ્ટેમ્પો જેના ઉપર "એગ્રીમેન્ટ" અને "બ્રોકર્સનોટસ" એવા શબ્દો છાપેલા હશે તે સ્ટેમ્પો કાઢવામાં આવશે.

બેંગાળ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સની ખાસ સભા તા. ૨૬ મે ૧૯૧૪ ના રોજ બપોરના મળી હતી તે વખતે નીચલો એક ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો હતોઃ—

હાલમાં જે મકાન છે તે તોડી પાડવું અને નવું મકાન બાંધવું અને છ લાખ રૂપીઆની કીંમતના દરેક રૂપીઆ પાંચસોનાં પાંચ ટકાનાં ડીબેન્ચરો કહાડવાં.

કરાંચી ચેમ્બર–આ ચેમ્બરની કમિટીની ૩૧ માર્ચે મળેલી મીટીંગમાં રેલ્વે બોર્ડના સેક્રેટરીનો તા ૧૦ માર્ચ ૧૯૧૪ નો ૪૨૪ આર. ટી. નંબરનો કાગળ વાંચવામાં આવ્યો હતો તેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે આગળ ચાલેલ પત્રવ્યવહારના સંબંધમાં જણાવવાનું કે રેલ્વે બોર્ડને એવી સલાહ મળેલી છે કે ઇંગ્લીશ ધોરણને અનુસરી વારનીશ અને એવાજ બીજા સળગી ઉઠે તેવાં કલાસ'બી' ના પ્રવાહીઓના ડબાની વજનની હદ અમુક રાખવા બાબતનો જે પ્રતિબંધ છે તે હિંદી ધોરણમાંથી પણ કાઢી નાખવો અને વધારે જણાવવામાં આવ્યું હતું કે હિંદુસ્તાનના ધોરણમાં તે મુજબ સુધારો કરવાના જરૂરી હુકમો પણ કાઢવામાં આવ્યા છે.

આ ચેમ્બરની તાં. ૨૧ એપ્રીલની સભામાં કંડેન્સડ મીલ્ક અને સ્કીમ્ડ કંન્ડેન્સડ મીલ્કના સંબંધ નામદાર સરકારે મોકલેલ પત્ર પર વિચાર કરવામા આવ્યો હતો અને એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે કન્ડેન્સડ મીલ્ક બનાવનાર એક આગેવાન વેપારીએ આ ચેમ્બરને જણાવ્યું છે કે ૧૨ ટકાનો આંકડો ઘણો મોટો છે. ૯ થી ૧૦ ટકા ચરબી હોય તો બસ છે. નામદાર સરકારે પોતાના પત્રના બીજા પારિગ્રાફમાં જે આંકડા આપ્યા છે તેને આ ચેમ્બર મળતી થાય છે.

મુંબઈની ચેમ્બર ઓફ કોમર્સની કમીટીની એક સભા વેળા 'કન્ડેન્સડ મીલ્ક' અને 'સ્કીમ્ડ કન્ડેન્સડ મીલ્ક' બાબે ઠરાવો થયા હતા. હીંદુસ્તાન ખાતે જે "કન્ડેન્સડ મીલ્ક" આયાત કરવામાં આવે છે તેના સંબંધમાં મુંબઇની સરકારે બીજી અગત્યની બાબદો સહીત એક પત્ર કમિટી તરફ રવાના કર્યું હતું.

આ ઉપરથી એવું જણાયું હતું કે, હાલના નીયમો પ્રમાણે આ બનાવટી દુધના દાબડાઓપર "પ્રીપેર્ડ ફ્રોમ સ્કીમ્ડ મીલ્ક" એ નામનો છાપ આવવો જોઇએ. પ્રથક્કરણ કરતાં એવું માલુમ પડયું હતું કે આ બનાવટી દુધમાં ત્રણ ટકાનાં પ્રમાણની ચીકાશ આવે છે. પણ ઇન્ડીયન મેડીકલ સરવીસના ડીરેક્ટર જનરલ એ. સર. પારડી લુકસ તરફથી એવું બતાવવામાં આવ્યું હતું કે આવી રીતે દુધ બનાવવાની રીત કાંઇક ખામી ભરેલી જણાય છે. આના આધારે હીંદી સરકાર એવા વીચારપર આવી છે કે હાલનો કાંઇક રૂઢી

જુદીજ યોજનામાં ફેરવી નાંખવી કે જેથી કરીને બનાવટી દુધના દરેક દાબડામાં ચોકસ પ્રમાણમાં-જ ચીકાશ આવી શકે. સર પારડી લુકસ તરફથી ઓછામાં ઓછું ચીકાશનું પ્રમાણ ૧૨ ટકા રાખવાની ભલામણ કરવામાં આવી હતી. તેના મત પ્રમાણે જે બનાવટી દુધના દાબડામાં ચીકાશનું પ્રમાણ ઓછું હોય તેવા દાબડાપર" પ્રીપેર્ડ ક્રીમ સ્કીમ્ડ મીલ્ક" નામનો છાપ મારવો. આ પ્રમાણ એવા આધારે નક્કીઠરવામાં આવ્યું હતું કે ગાયોના સ્વચ્છ દુધમાંથી જે બનાવટી દુધ બનાવવામાં આવે છે તેમાં ૩ ટકાના પ્રમાણ જેટલી ચીકાશ હોય છે અને દરેક કારખાનાંવાળાઓ ૩૦૧ નું ચીકાશ પ્રમાણ જાહેર કરે છે.

આવીજ રીતની સુચના હીંદી સરકાર પણ પસંદ કરવા યોગ્ય ધારે છે.

કમિટીએ પણ આ બાબતમાં પુરતું ધ્યાન આપ્યા બાદ પોતાના જવાબમાં એવું જણાવ્યું હતું કે, બનાવટી દુધમાં ચીકાશનું પ્રમાણ જાહેર થવું જોઇએ. વધુમાં તેઓએ એવું પણ બતાવી આપ્યું હતું કે, સઉથી સરસ બનાવટી દુધ કે જે મુંબઇ ખાતે આયાત કરવામાં આવે છે તેમા નવથી દશ ટકાનાં પ્રમાણ જેટલી ચીકાશ જણાતી નથી તે પરથી એવું સાબિત થઈ ચુકયું છે કે, બાર ટકાના પ્રમાણ કરતાં નવ ટકાના પ્રમાણની ચીકાશ ઓછામાં ઓછી તેમજ માફકસરનીજ રહી શકશે.

મુંબઇના લાયકાત ધરાવનારા એકાઉંટંટો અને ઑડીટરોની નામદાર ગવર્નરને અરજ.

મુંબઇના લાયકાત ધરાવનારા એકાઉંટંટો અને ઑડીટરોએ મુંબઇના નામદાર ગવર્નર લૉર્ડ વીલીંગ્ડનને નીચલી અરજી કરી છેઃ—

અમો અરજદારો ગ્લાસગોની કોરપોરેશન ઑફ એકાઉંટંટસ અને સેંટ્રલ એસોસીએશન ઑફ લંડનના પુરતી લાયકાત ધરાવનારા સભાસદો છીએ અને ઇલાકામાં એકાઉંટંટો અને ઑડીટરો તરીકે ધંધો ચલાવીયે છીયે.

ઉપલી બે સંસ્થાઓ તરફથીજ હિંદમાં હીસાબીઓની પરીક્ષાઓ લેવાય છે અને અમો અરજદારોએ તે સઘળી પરીક્ષાઓ પસાર કરી છે કે જે પરીક્ષા આજે હિંદુસ્તાનમાં સઉથી ચઢતામાં ચઢતી છે. અમે તેમ કરવા પાછળ ખરચનો મોટો ભોગ આપ્યો છે. દરેક સંસ્થાના એક હજાર સભાસદો આખી દુન્યાના જુદા જુદા ભાગોમાં પોતાનો ધંધો ચલાવી રહ્યા છે. એ બે ખાતાંઓ તરફથી લેવામાં આવતી પરીક્ષાઓ "ચાર્ટર્ડ એકાઉંટસ અને સોસાયટી ઑફ ઇનકોરપોરેટેડ એકાઉંટટસ અને ઑડીટર્સ" નામના મંડળ તરફથી લેવામાં આવતી પરીક્ષા જેવીજ છે અને તે પણ કુશળતાનો ડીગ્રી એક સરખીજ માગે છે, પણ તેમાં ફરક એટલોજ છે કે એ છેલ્લું મંડળ પોતાની સંસ્થામાં કલાર્ક તરીકે ચોક્કસ મુદત રાખવાની શરત કરે છે પણ અમે એવો મત ધરાવીયે છીયે કે વરસોનો પાકટ અને વહેવારૂ અનુભવ અને બારીક તપાસવાળી પરીક્ષા એ આવી રીતે રહેવાના કરતાં વધારે સારી ચીજ છે, અને વળી કલાર્ક તરીકે રહેવાની મુદતમાં બીન જરૂરની ફી આપવી પડે છે. તમારા અરજદારો એ ઉપરાંત મુંબઈની વેપારી પેઢીઓ અને જોઇંટ સ્ટૉક કંપનીઓમાં ૩ વરસથી વધારે મુદત સુધી ઑડીટરો અને એકાઉંટંટો તરીકે કામ કરતા આવેલા છે. વળી જે એસોસીએશનોના

અમે સભાસદો છીએ તે એસોસીએશનો તેમના સભાસદો તરીકે એવાઓનેજ દાખલ કરે છે કે જેઓએ પરિક્ષાઓ પસાર કરવા ઉપરાંત એકાઉંટન્સી વીગેરેનો વહેવારૂ અનુભવ મેળવ્યો હોય. તમો નામદારના અરજદારો એમ માને છે કે એ એસોસીએશનોના સભાસદોને ગેર ઇન્સાફ કરવાની હીંદી સરકારની નેમ નહીં હોય, સબબ કે જે જાહેરનામું બાહેર પાડવામાં આવ્યું છે તેમાં એ એસોસીએશનોને આમેજ કરવામાં આવી નથી, અને એમ વિચારવામાં આવ્યું હતું કે જે નિયમો સ્થાનીક સરકારે ઘડયા હતા તેમાં કંપનીઓના ઑડીટરો તરીકે કામ કરતા સભાસદોનો પણ સમાવેશ થઇ શકે. તમો નામદારનો કાઉન્સીલે જે કાયદા કાનુનો પ્રગટ કર્યા છે તેનો ઑડીટર્સની કાઉન્સીલ જે રીતે અર્થ ઉઠાવે છે તેથી તો અમારા ગુજરાનનાં સાધનો ખુંચવી લેવામાં આવે એમ બને છે. તમારા અરજદારો એમ માને છે કે ધંધાપર આવી રીતનો અંકુશ નાખનાર કાયદા કાનુનો નામદાર સરકારને બેંકો અને બીજી કંપનીઓએ કહાડેલાં દેવાળાને લીધેજ કહાડવા પડયા હશે, પણ અમો તમો નામદારનું ધ્યાન ખાસ આ બીના તરફ ખેંચીયે છીએ કે જે જે ખાતાંઓએ દેવાળાં કહાડયાં છે, જેવાં કે બેંક ઑફ બરમા, ઈંડીયન સ્પીસી બેંક, ક્રેડીટ બેંક, અને બીજાઓ તેઓમાં ઑડીટરો તરીકે ફકત ચારટર્ડ એકાઉંટંટોજ હતા અને વળી જુદી જુદી તપાસ દરમ્યાન હાઇકોર્ટે જે જે એકાઉંટંટોને હીસાબ તપાસવા નિમ્યા છે તેઓમાં તમારા અરજદારો ઉપલી એસોસીએશનોના સભાસદો છે.

આખી દુન્યામાં કોઇપણ ઠેકાણે એવું જોવામાં નથી આવતું કે જેમાં એક કે બે એસોસીએશનોને એકલો હક્ક આપવામાં આવે અને બીજાઓને બાતલ રાખવામાં આવે.

એ કાયદા કાનુનોનો એટલો તો સખ્તાઇથી અર્થ કરવામાં આવે છે કે તમારા અરજદારોના લાભોને તે નુકશાનકારક થઇ પડશે. તેટલા માટે હાલના કાયદા કાનુનોમાં જરૂર જોગો સુધારો કરવાનો તમો નામદારને તમારા અરજદારો વિનંતિપૂર્વક અરજ કરે છે, કે જે માટે અમો તમો નામદારના ઘણા આભારી થઈશું.

COMMERCIAL NEWS.

વેપારી ખબરો.

પોસ્ટ ઑફીસ સેવીંગ્ઝ બેંકો ઇ. સ. ૧૯૧૨-૧૩ સાલમાં હિંદુસ્તાનની પોષ્ટ ઑફીસોની સેવીંગ્ઝ બેંકોમાં અનામત મુકનારાઓની સંખ્યા ૩૦,૦૦,૦૦,૦૦૦ વસ્તીમાંથી માત્ર ૧૫,૬૬,૮૯૦ નીજ હતી. કુલ્લે અનામતની રકમ ૨૦. ૬૧ કરોડ રૂપીયા જેટલી હતી. એટલે કે સરેરાશ અનામત ૧૩૧-૫૫ રૂપીઆની થાય. અનામતમાં તે વરસમાં ચોખ્ખો વધારો ૧.૭૧.૨૯,૦૬૪ રૂપીયાનો હતો. આ કાંઇ ખાસ વધરો થયો ન કહેવાય. ૧૯૦૫-૬ ની સાલમાં પણ અનામત મુકનારાઓની સંખ્યા ૧૧,૧૫,૭૫૮ ની હતી અને કુલ અનામત ની રકમ. ૧૩,૯૯,૨૬,૨૬૦ રૂપીયાની હતી એટલે સરેરાશ અનામત રૂ. ૧૩૦-૮૩ ની હતી અને ચોખ્ખો વધારો ૫૯,૫૬,૧૩૦ રૂપીયાનો હતો. વધારો તો થયો છે પણ વસ્તીના પ્રમાણમાં તે વધારે કાંઇ ખાસ જાણવા લાયક નથી.

એક ઑસ્ટ્રેલીયન વર્તમાન પત્રપરથી જણાય છે કે વિકટોરીયાની સ્ટેટ સેવીંગ્ઝ બેંકોમાં અનામત મુકનારાઓની અનામતોમાં તે વરસમાં ૧૯,૦૩,૪૫૫ પાઉન્ડઝ જેટલો વધારો થયો (૧૯૧૨-૧૩) હતો. અને કુલ્લે અનામત ૨,૧૫,૬૫,૯૨૧ પાઉન્ડઝ જેટલી હતી. ૨૦ લાખ માણસની વસ્તીમાં ૬,૭૪,૫૪૨ અનામત ખાતાંઓ ઉઘાડાં છે અને દર અનામત મુકનાર દીઠ સરેરાશ ૩૧ પૌં ૭ શી ૮ પે. જેટલી રકમ જમે છે. આ ઉપરાંત વેપારી બેંકોમાં માર્ચની ૩૧ મી તારીખ સુધીના ત્રણ માસમાં ૪,૮૯,૦૮,૪૯૯ પાઉન્ડઝ જેટલી અનામત છે. આગલે વરસ તેજ અરસામાં ૪,૬૬,૭૧,૨૩૩ પાઉન્ડઝ જેટલી રકમ હતી એટલે આ વરસ ૨૨,૩૭,૨૬૬ પાઉન્ડઝનો વધારો થયો હતો.

નામદાર હિંદી સરકારના વેપારી બાતમીખાતાંને નામદાર સરકાર તરફથી બહાર પડતી આંકડાના કામમાંથી મુકત કરેલ છે અને આંકડા સંબંધી સર્વ હકીકત બહાર પાડવા માટે ડાયરેકટર ઑફ સ્ટેટીસસ્ટીકસની નવી જગ્યા ઉત્પન્ન કરી છે. આથી વેપારી બાતમીખાતાંના ડીરેકટર વધારે વખત મુસાફરીમાં ગાળી શકશે.

ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ્ઝ જરનલ પોતાના તા. ૨૧ મે ૧૯૧૪ ના અંકમાં જણાવે છે કે દુનિયામાં સૌથી મોટામાં મોટો અનાજ માટે કોઠાર (એલીવેટર) કલાઇડ નદી ઉપરના મેડોવેઇડ શહેરમાં તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે. આ કોઠાર કલાઇડ ટ્રસ્ટ તરફથી બંધાવવામાં આવેલો અને તેમાં ૩૧,૦૦૦ ટન્સ સમાઇ શકે તેવડો છે અને દર વર્ષ ૨,૫૦,૦૦૦ ટન્સની ઉથલ પાથલ કરી શકાય તેવડો છે બે ફરતા ૨૫૦ ટન્સના "એલીવેટરો" એ વખાર આગળ આવી ઉભી રહેતી સ્ટીમરોમાંથી દાણો ઉતારશે; તે દાણો પોતાની મેળે વજન કરે તેવા સંચા ઉપર થઇ તેમાંથી તે વખારના બીજા ભાગોમા લઇ જવાની પણ સગવડ કરવામાં આવી છે. દાણો કોથળામાં પણ ઉતારી શકાય તેમ છે અને તેવી રીતે કલાકના ૫૦૦ કોથળા ઉતારી શકાશે. આ વખાર ૩૧૨ ફીટ લાંબી અને અંદર ખાનેથી ૭૨ ફીટ ૫ હોળી છે.

ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ્ઝ જરનલના તા. ૨૮ મે ૧૯૧૪ ના અંકમાં જણાવવામાં આવ્યુ છે કે દુધને જંતુઓથી નિરાળું કરવાની એક જર્મન શોધ વીપઝીંગ વિગેરેની ડેરીઓમાં સાફ કામ કરતી જણાવે છે જે બાબતમાં જર્મનીના જથાબંધ દુધ વેચનારાઓની એસોસીએશન તરફથી તપાસ કરવા નીમેલા મી. ડબલ્યુ ફ્રુયુન્ડે તપાસ કરી પોતાનો રીપોર્ટ બહાર પાડેલો છે. આ નવી શોધ માટે એમ કહેવાય છે કે તે દુધમાંના જંતુઓનો નાશ કરે છે અને તે રીતથી દુધમાં કાંઇ ફેરફાર થતો નથી. દુધ કાચા દુધ જેવુંજ રહે છે અને પનીર બનાવવાના કામમાં આવી શકે છે તે બીજા દુધ કરતાં લાંબો વખત રહી શકે છે. આ રૂઢીની મુખ્ય ક્રિયાઓ નીચે મુજબ છે. પહેલાં દુધને એક "પ્રેશર ચેમ્બર" એટલે દબાણ કરવાના ભાગમાં નાખવામાં આવે છે જ્યા તેના માથે એક પંપથી ૪ એટમોસ્ફીયર્સ જેટલું દબાણ નાખવામાં આવે છે. આજ દબાણના જોરથી દુધ તેમાંથી ફુવારાના આકારમાં એક લંબગોળ વાસણમાં જાય છે, તે વખતે તેને ૧૬૭ ડીગ્રી ફ્રેરેટનાઇટ જેટલી ગરમી આપવામા આવે છે. આ સીલીન્ડરમાંથી તે ઠંડું કરવાનાં વાસણમાં જાય છે જ્યાં તેની ગરમી ઓછી થઇ ૫૦ ડીગ્રી જેટલી થઇ જાય છે. અહીંથી તે શીશા ભરવાના વાસણમાં જાય છે. આ રીતના ખાસ ફાયદા એ છે કે આ રીતમાં દુધને જ્યારે ફુવારાના રૂપમાં હોય છે ત્યારેજ માત્ર થોડો વખત તેને ઘણી ગરમી આપવામાં આવે છે. બીજું વરાળરૂપે કાંઇ દુધ જતું રહેતું નથી.

નામદાર શહેનશાહનો ચેકોહામા ખાતેનો વેપારી એલચી જણાવે છે કે ૧૯૧૩ માં ૮ ઇમ્પીરીયલ ગેલનની ૮૭,૫૨,૫૦૦ પેટીઓ જેટલું ગ્યાસતેલ નીકળ્યું હતું. જ્યારે ૧૯૧૨ માં ૭૩,૩૬,૯૦૦ પેટીઓ નીકળી હતી.

નામદાર હિંદી સરકારના વેપાર ઉદ્યોગ ખાતાં તરફથી તેના ૩,૪૨૫-૩,૪૩૦-૩૯ નંબરના કાગળથી નામદાર મુંબઇ સરકાર મારફત ચેમ્બરને જણાવેલું છે કે ચીનના નીચેના સાત બંદરો પરદેશો સાથના વેપાર માટે ખુલ્લા મુકવામાં આવેલ છે. આ બંદરો નીચે મુજબ છેઃ-કુઇહિસંગ, કલગન, ડોલોનોર, ચીહફેંગ, ટેઓનાનફું, હુલુટાઉ અને લંગકો. આ પગલાંનું મુખ્ય પરિણામ એ છે કે માંગોલીયાનો અંદરનો ભાગ દેશ પરદેશના વેપાર માટે ખુલ્લો મુકાશે.

આમાંના કુઇહિસંગ બંદર સાનસીટની ઉત્તરે આવેલું છે. તેની વસ્તી ૨,૦૦,૦૦૦ માણસોની છે; અને ચામડાં, ઉંટના વાળ, દોરડાં અને બીયાં માટે સારૂં બજાર છે.

કલગનની વસ્તી ૪,૩૦,૦૦૦ માણસોની છે. પેકીંગ સાથે રેલ્વેથી જોડાયલું છે.

ટેઓનાનફુ માંગોલીયાના ફ્રન્ટીયરપર એક અગત્યનું બંદર છે અને તેને થોડા વખતમાં રેલ્વેથી જોડી દેવાનું છે.

કુઇહિસંગ અને કલગનના ફાયદા એવા છે કે તે બંદરેથી બ્રીટીશ માલ જે નાનચુરીયાના બંદરેથી તે ઠેકાણે માલ લઇ જા કરવાના વેપારમાં જે ૨૫ ટકાની વધારે જકાત આપવી પડતી તે નહિ આપતાં માત્ર ૮ ટકાની આયાત જગાત આપીનેજ અંદરના ભાગમાં જઇ શકશે. આ બંદરોથી ટ્રેન્ટચીનનો ને ઠાચ વેપાર ઘણો વધવા પામશે એમ તેઓ માને છે અને માંગોલીયાના અંદરના અને બહારના ભાગને પરદેશી વેપારીઓ માટે ખુલ્લો કરશે.

આખા હીંદુસ્તાન માટે ભેળસેળને લગતા કાયદાની જરૂર છે એવી બર્માની વેપારી ચેમ્બરે કરેલી અરજ નામદાર લેફટેનંટ ગવર્નરે માન્ય રાખી છે. કરાંચીની ચેમ્બરે બર્માની ચેમ્બર ઉપર પત્ર લખી આ હીલચાલ તરફ દીલસોજી દેખાડી છે અને જણાવ્યું છે કે, આ વિષય ઉપર નામદાર હીંદી સરકારને તેઓએ લખાણ કર્યું છે. બંગાળ ચેમ્બર પણ આ હીલચાલ તરફ સંપૂર્ણ દીલસોજી ધરાવે છે પણ તે માટે અસરકારક પગલાં ભરવામાં આવશે કે કેમ તે બાબે શક બતાવે છે અને જણાવે છે કે બર્માની વેપારી ચેમ્બર તરફથી સઘળો પત્રવહેવાર તેને મળતાં તે ઉપર આ (બંગાળી) ચેમ્બર વિચાર ચલાવશે.

પ્રીન્સ આર્થર ઓફ કોનોટે દેશ પરદેશોનાં રબરના નમુનાઓનું ચોથું પ્રદર્શન ખુલ્લું મેલવાની ક્રીયા તા૦ ૨૪ મી જુનને રોજ મી૦ હારકોર્ટ વિગેરે અસંખ્ય નામીચા આસામીઓની હાજરી વચ્ચે કરી હતી, જે વખતે ૫૪ સરકારોના પ્રતિનિધિઓએ સત્તાવાર રીતે હાજરી આપી હતી. પ્રીન્સ આર્થરે પોતાના ભાષણ દરમ્યાન જણાવ્યું હતું કે, રબરની નીપજ સોનાના જેટલીજ લાભકારક થઇ પડશે એમ કહેવામાં અતીશયોક્તિ કરવા જેવું કાંઇજ નથી.

મી૦ હારકોર્ટે જણાવ્યું કે સને ૧૯૧૩ ના વરસમાં સ્ટ્રેટ્સ અને સીલોન ખાતેથી રબરની નીકાશ સાત કરોડ દશ લાખ રતલ એટલે કે એક કરોડ દશ લાખ પાઉંડ જેટલી કીંમતની થઇ હતી. સને ૧૯૧૪ ના પહેલા પાંચ માસ દરમ્યાન થયેલી નીપજ ઉપરથી જણાય છે કે સને ૧૯૧૪ ના વરસની કુલ્લે નીપજ આગલા કોઇપણ વરસની નીપજ કરતાં ઘણી વધારે થઇ જશે.

આ વખત પ્રદર્શનમાં ઘણાજ જાણવાજોગ નમુનાઓ દેખાડવામાં આવ્યા છે. એ નમુ-

પણ માંગણી વધવા લાગી અને તેથી તે ચીજો માટેના કારખાનાંઓ જાપાનમાં સ્થપાયાં. સ્વદેશી કારખાનાંઓમાં સ્વીચ બોર્ડો. મોટરો વિગેરે થાય છે પણ તેમાં પણ શીબાના વર્કસ તરફથી જે ૬૦૦૦ કીલોવૉટરનો જે ડાયનેમો બનાવવામાં આવ્યો છે તે ખાસ નોંધ લેવા લાયક છે. હજુ તો સાદી મીટરો અને બળનું માપ કરવાનાં હથિયારો જાપાનમાં બનાવવામાં આવે છે બીજો બધો સામાન પરદેશથી આયાત કરવામાં આવે છે. ઇલેકટ્રીક મીટરોથીજ વીજળીની પાવર વ્હેંચવાનું ધોરણ પ્રચલિત થતું જાય છે.

આજ દીવસ સુધી જાપાનની અંદર કારબન ફીલામેન્ટના દીવાઓ ચાલતા; પણ હવે સુધારો થતો જાય છે અને મેટલ ફીલામેન્ટના દીવા વપરાશમાં આવતા જાય છે. જાપાનની લેમ્પ કંપનીઓ મેટલ ફીલામેન્ટ આયાત કરે છે અને લાઇસેન્સ લઇ તેમાંથી દીવાઓ બનાવે છે.

ત્રાંબુ જાપાનમાં ઉત્પન્ન થતું હોવાથી વીજળીના તારો બનાવવાનો ધંધો સારો વધ્યો અને તેથી હવે તો ફકત સબ મરીન કેબલ્સ અને એવીજ જાતના તાર આયાત કરવામાં આવે છે કારણ જાપાનની ફેકટરીઓમાં તે માલ બનાવવા માટે બરાબર તૈયાર નથી. ગોકટરોની ઇલેકટ્રીક વાયર કંપનીની વીજળીના કેબલો બનાવવાની ફેકટરી હમણા તૈયાર થઇ છે. અને સુમીટોકો કોપર રોલીંગ વર્કસ પણ પોતાનાં કારખાનામાં ઘણો વધારો કરવાનાં છે.

બે ત્રણ વર્ષ પ્હેલાં ઇન્સ્યુલેટરો અને બીજા માટીના કામ જર્મનીમાંથી આયાત થતા પણ હવે તે માલ જાપાનમાં બને છે અને તે કોઇ પણ રીતે હલકો નથી. તેમ છતાં કીંમતમાં અરધો અરધ ઓછો પડે છે. કયોટોની મટસુકેઝ માટીનો કામની ફેકટરી પાસે ૨,૦૦૦૦૦ વોલ્ટસનું એક ટેસ્ટીંગ એપેરેટસ વીજળીનું બળ માપવાનું હથિયાર અને હયાશી અને કોરોનશાના કારખાનાંઓ એવા સંચાઓ ઉભા કરવાનો ઇરાદો રાખે છે.

ચીનનાં શાંગહાઇ શહેરમાં ચામડાંની અને ચામડાના બનાવેલ માલની માંગણી છેલ્લાં બે વર્ષ થયાં ઘણી વધી ગઇ છે એમ ધી ઇન્ડીયન ટ્રેઇડ જરનલ પોતાના તા. ૨ એપ્રીલ ૧૯૧૪ ના અંકમાં જણાવે છે. બુટો અને શુઝનાં તળીયાના ચામડાંની ખપત એકદમ વધતી જાય છે. પગરખાં બનાવવાનો ઉદ્યોગ જાપાનના પગરખાં બનાવનારાઓએ ચીનમાં થોડા વખત પહેલાંજ સ્થાપેલો છે અને ચીના લોકો આ ધંધો તરત ગૃહણ કરતા જાય છે.

WOOLLEN INDUSTRY OF BRITISH INDIA.

બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનનો ઉનનો ઉદ્યોગ.

બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનના ઉનના ઉદ્યોગની ૧૯૧૨ ની સાલને લગતી એક યાદી કલકત્તા ખાતેના વેપારી બાતમી ખાતાના ડીરેકટર જનરલ તરફથી બહાર પાડવામાં આવી છે. હિંદુસ્તાનની કુ પાંચ ઉનની મીલોમાંની કાનપુર ખાતેની અને ધારીવાલ ખાતેની બે મીલોની એકઠી ભરાએલી થાપણ રૂ. ૩૨ લાખની છે અને અને હિંદુસ્તાનની ઉનની મીલોની પેદાશનો ૭૮ ટકા જેટલી પેદાશ તો આ મીલોમાં થાય છે. આ બે મીલો પોલીસ અને લશ્કરી ખાતા માટેના માલ તથા સામાન્ય રીતે બીજો ઉંચી જાતનો માલ બનાવે છે અને તે ઓસ્ટ્રેલીયન

ઉન ચોખ્ખું અગર હિંદી ઉન સાથે ભેગ કરી વાપરે છે. ૧૯૧૨ ના વરસમાં પેદાશ પણ ઘણી થઇ હતી અને કીંમતમાં પણ સારો વધારો થયો હતો. ૧૯૧૨ માં ૧૯૧૧ ના કરતાં જથ્થામાં ૩,૩૧,૭૨૫ પાઉન્ડઝનો વધારો થયો હતો: અને કીંમતમાં ૨,૭૯,૫૬૪ રૂપીયાનો વધારો થયો હતો.

ઉનની માલની આયાત હિંદુસ્તાનની મીલોની પેદાશ કરતાં વધારે છે; જો કે ૧૯૧૨ માં આગલા વર્ષ કરતાં આયાતમાં ઘટાડો થયો હતો. ઉનનું કાપડ અને શાલો યુનાઇટેડ કીંગડમ અને જર્મનીમાંથી ખાસ કરીને આવે છે.

૧૯૧૨ ની અંદર આયાત થયેલ ઉનના માલની કીંમત ૩,૦૪,૪૨,૩૮૦ રૂપીયા જેટલી હતી અને હિંદુસ્તાનની મીલોએ બનાવેલ માલની કીંમત ૫૩,૮૩,૨૦૪ રૂપીયા જેટલી હતી.

ધાબળા, પટું વિગેરે વણવા માટે હિંદુસ્તાનના જુદા જુદા ભાગોમાં નાની ફેક્ટરીઓ પણ છે અને તેમાં હાથની શાળોથી કામ કરવામાં આવે છે.

ઉનની કાર્પેટો અને રગો પરદેશ ચડે છે. તેમાંનો ⅔ મો ભાગ યુનાઇટેડ કીંગડમમાં જાય છે. અને બાકીનો ઘણો માલ યુનાઇટેડ સ્ટેટસમાં જાય છે.

હિંદુસ્તાનમાંથી નિકાશ થયેલ કાર્પેટો અને રગોની કીંમત ૧૯૧૦, ૧૯૧૧ અને ૧૯૧૨ માં રૂા. ૨૪,૫૮,૯૪૫, રૂા. ૨૪,૪૭,૬૫૫ અને ૨૨,૬૧,૯૧૮ રૂપીયા જેટલી હતી.

૧૯૧૦-૧૯૧૧ અને ૧૯૧૨ ની સાલ માટેના ઉનના ઉદ્યોગની હકીકત નીચે મુજબ છે.

		૧૯૧૦	૧૯૧૧	૧૯૧૨
કામ કરતી મીલોની સંખ્યા		૫	૫	૫
કામ લગાડેલી નામની મુંડી	રૂા.	૫૦,૫૦,૦૦૦	૫૦,૫૦,૦૦૦	૫૦,૫૦,૦૦૦
કામે લાગેલા મજુરોની સંખ્યા		૩,૪૪૨	૩,૭૦૬	૪,૦૧૩
શાળોની સંખ્યા		૮૦૮	૮૧૨	૯૧૬
સ્પીન્ડલોની સંખ્યા		૩૧,૨૦૫	૩૧,૨૦૫	૩૪,૬૬૮
ઉત્પન્ન { જથ્થો પાઉન્ડઝ		૪૧,૦૧,૭૦૬	૪૭,૮૧,૭૯૯	૫૧,૧૩,૫૨૪
ઉત્પન્ન { કીંમત રૂા.		૪૭,૨૦,૩૦૪	૫૧,૦૩,૬૪૦	૫૩,૮૩,૨૦૪

GOVERNMENT COFFEE AUCTION.

સરકારી કાફીનું લીલામ.

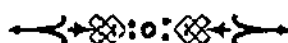
સને ૧૯૧૪ ના સરકારી કાફીના પાકમાંથી ૧૪૧૦૦ પીકલ કાફીનું લીલામ એટેવીઆ ખાતે તા. ૧૪ મી અકટોબર ૧૯૧૪ ને વાર બુધે તથા તા. ૨૫ મી નવેમ્બર ૧૯૧૪ ને વાર બુધે હેન્ડેલ સ્ત્રીરીનીગીંગના ઓરડામાં થનાર છે; જે, મજકુર તારીખે સવારના કલાક ૧૧ વાગે જાહેર પ્રજા માટે ખુલ્લા રહેશે. સદરહુ લીલામ ખેતીવાડી તથા હુન્નર ઉદ્યોગ ખાતાના ડીરેક્ટર તરફથી નિમાયેલા એક અધિકારી હસ્તે નેધરલેન્ડ સરકારની પરવાનગીથી અને સરકારી લીલામ કરનાર અધીકારીની હજુરમાં થશે. એ લીલામને લગતી થોડી હકીકત નીચે મુજબ છે.

કાફીની જાત.		બુધવાર, તા. ૧૪મી ઑકટોબર ૧૯૧૪ ને રોજે. પીકલ.	બુધવાર, તા. ૨૫ મી નવેમ્બર ૧૯૧૪ ને રોજે.
પ્રીએન્ગર સાધારણ ...	...	૯૦૦	૯૦૦
ટીગલ કાફી જાવા ...	...	૫૦૦	૫૦૦
પેસીરીઅન કાફી જાવા	...	૨૪૦૦	૨૪૦૦
પ્રોબોલીન્ગો કાફી જાવા.	...	૬૦૦	૬૦૦
પીકાલોન્ગોન કાફી લીબેરીઆ ...		......	૪૦૦
ટીગલ કાફી લીબેરીઆ	...	૪૦૦	......
સીમારન્ગ કાફી લીબેરીઆ	...	....	૩૦૦
પ્રીએન્ગર કાફી રોબસ્ટા	...	૩૦૦	......
પીકાલોન્ગન કાફી રોબસ્ટા	...	.....	૩૦૦
ટીગલ કાફી રોબસ્ટા	...	૪૦૦	૪૦૦
સ્ટીમારન્ગ કાફી રોબસ્ટા	...	૪૦૦	૪૦૦
પેસીરીઅન કાફી રોબસ્ટા	...	૧૨૦૦	૮૦૦
		૭૧૦૦	૭૦૦૦

તા૦ ક૦—એક પીકલનું વજન ૧૩૬ અંગ્રેજી રતલ જેટલું ગણાશે

આ સંબંધી વિશેષ માહીતિ મેળવવાની ઇચ્છા જે સદસ્યોને હોય તેમણે મહેરબાનીની કરી ચેમ્બરની ઓફીસમાં આવી પુછવાથી મળશે.

COMMERCIAL CASES.

વેપારી કેસો.

સ્મોલ કૉઝ કોર્ટ

ઇન્ડીયન સ્પીસી બેંકના શેરોનો સોદો.

છોટાલાલ કાલીદાશ નામના વેપારીએ ખસો રૂપીઆ વસુલ કરવાનો દાવો મોહનલાલ હેમચંદ નામના શેર દલાલ સામે કીધો હતો. તેને લગતી તપાસ સ્મોલકોઝ કોર્ટમાં વડા જજ મી૦ એન૦ ડબલ્યુ૦ કેંપ અને પાંચમા જજ મી૦ સોરાબજી ફરામજી બીલીમોરીયા આગળ નીકળ્યો હતો.

વાદી તરફથી એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ઇન્ડીયન સ્પીસી બેંકના દસ શેર, દર રૂપીઆ ચોવીસને હીસાબે ખરીદવાને ગયા નવેમ્બર માસની તા૦ ૨૪ મીએ તેણે પ્રતીવાદીને રૂપીઆ ખસો આપ્યા હતા અને પ્રતીવાદી સાથે એવી કબુલાત કરવામાં આવી હતી કે, શેરો વાદીને નામે કંપનીના ચોપડામાં ચ્હડાવી આપવા તા૦ ૨૮ મી નવેમ્બરને દિને શેરો નામે ચ્હડાવાના ટ્રાન્સફર ઉપર વાદીએ સહી કરી આપી હતી, અને તે ટ્રાન્સફર બેંકમાં આપવામાં આવે તે આગમજ બેંકને ફડચામાં લઇ જવાનો હુકમ થયો હતો. આ ઉપરથી કબુલાત મુજબ વાદીને નામે શેરો ચ્હડેલા નહી હોવાથી તેણે આવેલી રૂપીયા ખસોની રકમ પ્રતીવાદી પાસેથી પાછી માગી હતી.

પ્રતીવાદીનો બચાવ એવો હતો કે તે પરવાનો ધરાવનાર દલાલ છે. તેણે વાદીએ જણાવ્યા મુજબની શરત કીધી ન હતી, અને કોઇબી દલાલ એવી જામીનગીરી આપી શકે નહી.

પ્રથમમાં આ મુકદ્દમો પાંચમા જજની હજુર નીકળ્યો હતો જેણે એવો ચુકાદો આપ્યો હતો કે શેરો વેચનાર દરેક જણનું કામ એટ- લુંજ છે જે તેણે ટ્રાન્સફર ઉપર સહી આપ- વાનું છે, અને શેરો નામે ચ્હડાવી આપવાનું કામ વેચનારનું નથી, અને વાદી જણાવે છે તેવી સરતની પુરવાર કરવાનું કામ તેનું છે, એટલું કહી વાદીનો દાવો કહાડી નાખ્યો હતો.

આ ચુકાદા સામે વાદીએ પુલ કોર્ટને અપીલ કીધી હતી, જેણે નીચલી કોર્ટનો ચુકાદો- બહાલ રાખ્યો હતો.

HON'BLE MR. GILLAN'S INTERVIEW.

ઑન. મી. ગીલાનની દેશી વેપારી ચેમ્બરની મુલાકાત.

હીંદી સરકારના વેપાર ખાતાના કામ- ચલાઉ સભાસદ ઑનરેબલ મી૦ ગીલાન સી૦ એસ૦ આઇ૦ હાલમાં મુંબઈ ખાતે પધારેલા હોવાથી ગઇ કાલે અત્રેની દેશી વેપારી ચેમ્બરની મુલાકાતે પધાર્યા હતા; જે વખતે તેને આવકાર આપવા માટે નીચલા ગ્રહસ્થો હાજર રહ્યા હતા;—મી૦ પરશોતમદાસ ઠાકોરદાસ (પ્રમુખ), ઑનરેબલ સર ફાજલભાઇ કરીમભાઇ ઇબ્રાહીમ, ઑનરેબલ મી૦ મન- મોહનદાસ રામજી, સર વીઠ્ઠલદાસ દામોદર ઠાકરસી, ઑનરેબલ મી૦ લલ્લુભાઇ શામળદાસ, મી૦ દીનશા એદલજી વાચ્છા, મી૦ સોરાબજી એદલજી વાર્ડન, મી૦ ચત્રભુજ શીવજી, મી૦ દેવીદાસ માધવજી ઠાકરસી, મી૦ રેવા-

શંકર જગજીવન, મીં૦ મોતીલાલ કાનજી અને મી૦ જયનારાયણ હીંદુમલ દાણી.

મી૦ પરશોતમદાસ ઠાકોરદાસનું ભાષણ

ચેમ્બરના પ્રમુખ મી૦ પરશોતમદાસ ઠાકોરદાસે ઑનરેબલ મી૦ ગીલાનને સંબોધી જણાવ્યું કે આ ચેમ્બરની કમિટી સાથેની તમારી પહેલી મસલત વેળાએ તમોને મળવાની જે તક મળી છે તેને હું એક ખાસ માન મળેલું સમજું છું અને જ્યારે હું એમ કહું છું કે તમને અમારી વચમાં જોવાને અમો ઘણા ખુશી થઇએ છીએ ત્યારે હું આખી કમિટીની લાગણીઓ જાહેર કરૂં છું. તમારી અગાઉના હીંદી સરકારના વેપારી સભાસદ જ્યારે જ્યારે મુંબઇની મુલાકાતે પધારતા હતા ત્યારે તેણે વેપારી કોમને અગત્યની હોય એવી જુદી જુદી બાબતો વિષે મસલત ચલાવવાની ઘણી તક આ કમીટીને આપી હતી. હવે તો એ સર્વાનુમતે કબુલ રાખવામાં આવ્યું છે કે આ જાતની મુલાકાતો અને મસલતોના પરીણામે ઘણા સવાલોનો નિવેડો માત્ર થોડી મીનીટમાં થાય છે, જ્યારે તેજ બાબત વિષેનો પત્રવહેવાર મહીનાઓ સુધી લંબાય છે. હીંદી સરકારના વેપાર અને ઉદ્યોગને લગતા ખાતાનાં બંધારણમાં ફેરફાર કરવાની બાબત ઉપરના પત્રમાં હીંદી સરકારે પણ જણાવ્યું હતું કે ખાતાઓના વડા દેશમાં ફરવા નીકળે ત્યારે આ જાતની મસલતોની ગોઠવણ કરવી ઘણી યોગ્ય થઇ પડશે. મને ખાત્રી છે કે આવી મસલતો અને ચર્ચાવેળા એ તમારી જાણમાં લાવવામાં આવનારી દરેક બાબત તરફ તમો દીલસોજભરી જોશો એવી ધારણા આ કમીટી રાખી શકે.

હીંદી સરકારના વેપાર ખાતાના માજી બાહોશ ડીરેક્ટર જનરલ મી૦ નોઇલ પેટનના અચાનક નીપજેલા મરણ વિષે બોલવાની દુઃખભરી ફરજ મને પડે છે. મી૦ પેટન આ ચેમ્બરના એક ઉત્તમ મીત્ર હતા અને આ કમીટીને જે કાંઇ ખબર પુરી શકાય તેમ હતી તે તે પુરી પાડતા હતા, તેના ખાતા માટે આ કમીટી જે કાંઇ થોડું કરી શકી હશે તેની તેણે હંમેશ કદર કરી હતી અને તેના મરણથી હીંદી વેપારી કોમે વડી સરકારનો એક સઉથી દીલસોજ અમલદાર ગુમાવ્યો છે. હીંદના વેપારની મુખ્ય જણસોના સંબંધમાં કેટલીક નવી યોજનાઓ અને નવીન શોધોને છેક છેવટના તબકકા સુધી પહોંચાડી તેમને ફતેહમંદ બનાવવાના સંબંધમાં વખત કે શકિતનો ભોગ આપવામાં તે કદી પણ પછાત પડયા નહીં હતા. ઘઉં સાફ કરી ભરી રાખવાના કોઠારોને લગતો સવાલ તેણે ઉત્સાહથી ઉપાડી લઇ પોતાનો બનાવ્યો હતો અને હીંદમાં તેવા કોઠારોની જરૂર બતાવી આપી હતી. હીંદની રૂની પેદાશને લગતા આંકડા વધારે ખાત્રીભરેલી રીતે મેળવવા માટે રૂની ગાસડીઓ દાબનારાં કારખાનામાંથી આંકડાઓ મેળવી તે મારફતે પેદાશની ગણત્રી તૈયાર કરવાની એક ઘણી અગત્યની યોજના તેણે મન ઉપર લીધી હતી. અમો આશા રાખીએ છીએ કે તેના પછીનો ઓદ્ધેદાર પણ એ યોજનાઓ ઉપર ઘટતું ધ્યાન આપશે.

આગળ ચાલતાં મી૦ પરશોતમદાસે જણાવ્યું કે જકાત ભરવા માટે જુદા જુદા પ્રકારના માલની કીંમતની ટીપ નક્કી કરવા માટે જે વાર્ષિક સભાઓ ભરવામાં આવે છે તેમાં આ શેહેરની હીંદી વેપારી આલમના કોઇ પણ પ્રતીનીધીને આમંત્રણ કરવામાં આવતું નથી એ બીના તમારા ધ્યાન ઉપર લાવવા માટે હું દિલગીર છું. એ ટીપ તૈયાર કરનારી કમીટીમાં દેશી વેપારી આલમના પ્રતિનિધિની ઘણીજ જરૂર છે એમ બતાવવા માટે મારે ઘણું બોલવાની જરૂર નથી; કારણ કે આ ચેમ્બર તે કમીટીને અગત્યની ખબરો અને સાહબરો આપી શકશે. આ ચેમ્બર તરફના એક પ્રતીનીધીને તે કમીટીમાં આમંત્રણ કરવા સામે શું વાંધો છે તે વીષે મેં કશું સાંભળેલું નહીં હોવાથી એ મુદ્દા ઉપર હું વધારે બોલવાનું દુરસ્ત ધારતો નથી.

પંજાબની સરકારે સીમેંટ બનાવવાના ઉદ્યોગનો એક હાથ ઇજારો આપેલો હોયાથી તે બાબતમાં આ ઇલાકાની વેપારી આલમ વચ્ચે ફેલાયલી સખ્ત લાગણીથી તમો જાણીતા છો તે વિષે મને કાંઇ શક નથી. પંજાબની સરકારે તે ઇજારો આપ્યો તે અગાઉ મુંબઇમાં ઉભી કરવામાં આવેલી સીમેંટ કંપનીઓનાં હીતને તે ઇજારો કેટલો નુકસાન કરતા થઇ પડશે અને હીંદી સરકારે સ્વીકારેલા નીયમોથી તે કેટલો વેગળો જાય છે તે બતાવી આપનારી અરજીઓ અત્યાર અગાઉ હીંદી સરકારને તેમજ હીંદી પ્રધાનની કાઉન્સીલ ઉપર મોકલી આપવામાં આવી છે. આ કમિટી ખાત્રી ભરી રીતે આશા રાખે છે કે પંજાબની સરકારે કરેલા આ કગાલાને પોતાની સંમતી આપવાની ના પાડવામાં હીંદી સરકાર પછાત પડશે નહીં.

સાડાસાત હજાર એકર જમીનનો યુરોપના રૂના વેપારીઓને અપાયલો પટો.

દેશપરદેશોની કાપડ સુતરનાં કારખાનાની એસોસીએશનનોની ફીડરેશનને રૂ ઉગાડવા માટે લોઅર બારી દોઆબ કેનાલના સંસ્થાનમાં સાડાસાત હજાર એકર જમીનનો વિસ્તાર પટો આપવામાં આવ્યો છે. તેના સંબંધમાં પણ આ ઇલાકામાં જુદીજ નજરથી જોવામાં આવે છે. પણ મારી કમીટી એવું મત ધરાવે છે કે જ્યાં સુધી પંજાબનો નામદાર સરકારનો હેતુ, ખેતીવાડીને લગતા એક બાહોશ અનુભવી દેખરેખ હેઠળ ચાલતી, અને વરાળ યંત્રથી ચાલતા જમીન સાફ કરનારા અને જમીન ખેડનારાં યંત્રો તથા બીજાં છેક છેલ્લી ઢબના ખેતીનાં ઓજારો વડે ખેતીનું કામ કરતી એક કંપની મારફતે છેક છેલ્લી ઢબની ખેતીના અખતરા કરી, તેના પરીણામો સ્થાનીક ખેડુતોને બતાવવાનો છે, ત્યાં સુધી એ પટા સામે કાંઇ પણ વાંધો હોઇ શકે નહી.

આ બાબતમાં લખતાં એક સ્થાનીક પત્ર લખે છે કે, " વિશાળ ખેતીવાડીની રૂઢી દાખલ કરવાનો વીચાર આ યોજનાના અંગે રાખવામાં આવ્યો છે અને આશા રાખવામાં આવે છે કે કંપની તરફથી જે દાખલો બેસાડવામાં અને બતાવવામાં આવશે તેનાં પરીણામે હીંદ મધેના બીજા જમીનદારો પણ એવી રૂઢીઓ કામે લગાડવા અને તેમ કરી એકર દીઠ થતી પેદાશ વધારવા જોડે રૂની જાત સુધારવા તેઓ લલચાશે. "

આ નેમ ઘણીજ ઇચ્છવાજોગ છે. એ ઇજારાને લગતાં કાગળીયાઓમાંથી પટાને લગતી શરતોની સત્તાવાર વીગત માટે આ કમીટી રાહ જુએ છે અને તે માટેની જરૂરી અરજ પંજાબની સરકારના ખેતીવાડી ખાતાને કરવામાં આવી છે.

આગળ ચાલતાં મી૦ પરશોતમદાસ ઠાકોરદાસે વધુ જણાવ્યું કે હીંદી સરકારના વેપારી ખબરો પુરી પાડનારા ખાતાના બંધારણમાં કેટલોક ફેરફાર કરવાની બાબતમાં સને ૧૯૧૨ ના વરસમાં હીંદી સરકારે સ્થાનીક સરકારોના અભીપ્રાયો મંગાવ્યા હતા. તે વખતે હીંદી સરકારની ખાહેશ એ ખાતાને ઘણું મોટું બનાવવાનો હતો. હીંદી સરકારની યોજનાઓ આ કમીટીને પસંદ પડી હતી અને પોતાની તે દરખાસ્તોના સંબંધમાં હીંદી સરકાર કેટલી આગળ વધી છે તે જો તમો કહી શકશો તો અમો ખુશી થઇશું.

મથુરાથી અલીગઢ સુધીની રેલ્વે.

મથુરાથી અલીગઢ સુધીની રેલ્વે સડકનો ખુટતો ટુકડો પુરો પાડવાના સંબંધમાં થયલી ઢીલને લીધે અલીગઢ અને તેની આસપાસના મુલક સાથેના વેપારના સંબધમાં મુંબઇના વેપારીઓ અને ખાસ કરીને રૂના વેપારીઓ વચ્ચે ઘણી મજબુત લાગણીઓ ફેલાઇ રહી છે. આ સવાલ અત્યાર અગાઉ રેલ્વે બોર્ડ પાસે વિસ્તારથી મેલવામાં આવ્યો છે અને આગલા ટુકડાનું બાંધકામ શા કારણે અટકાવી રાખવામાં આવ્યું છે તે સમજવું મુશ્કેલ પડે છે. અલીગઢથી હાથરસ સુધીના માત્ર ઓગણીસ માઇલ જેટલા છેટા માટે જે નુર ઇસ્ટ ઇન્ડીઅન રેલ્વેને આપવું પડે છે તે અલીગઢથી કલકત્તા તરફનાં દોઢસો માઇલના છેટા માટે લેવામાં આવતા નુર જેટલું થવા જાય છે. ટુંકા છેટાના બહાના હેઠળ ઇસ્ટ ઇન્ડીયન રેલ્વે તરફથી લેવામાં આવતા તેવાં ભારી નુર ઉપરાંત હાથરસ ખાતે

નાના માપની સડક ઉપર માલ બદલાવવો પડતો હોવાથી અલીગઢ તરફથી મુબઈ આવતા માલ ઉપરનો ખરચ ઘણો વધી જાય છે અને તેને મુબઈ પહોચતો કરવામા ઘણી ઢીલ થાય છે આ નુકશાન અને ઢીલ મેહેલાઇથી દુર કરી શકાય તેમ છે અને તેમા કલકતાને કાઇ પણ ગેરઈન્સાફ થવાનો સભવ નથી, કારણકે અલીગઢથી કલકતા વચ્ચેનુ છેટુ અલીગઢથી મુબઇ વચ્ચેના છેટાં કરતા વધારે મોટુ છે સારો પાક ઉતાર્યો હોય એવા વરસની ખરી મોસમ વખતે કોઇપણ રેલ્વે જોઈએ તેટલા પુરતા ગાડા પુરા પાડી શકતી નથી એ ખરી વાત છે અને તેથી માલની લાવ લઇજામા અમુક ઢીલ થવા વગર તો રહેતીજ નથી મુબઇ માટેનો માલ ચડાવવા માટે અલીગઢ ખાતે ફાજલ પાડવામા આવતા ગાડાની સખ્યા હમેશ ઓછી હોય છે કારણકે કલકતા સુધીના લાબા છેટા માટે ચહડાવવાના પડી રહેલા માલને પહેલી પસદગી આપવામા આવે છે આ જાતની ઢીલ થવાથી મુબઈના રૂ અને બીયાના તે વેપારીઓને ઘણી વખત અણધારી મોટી નુકસાની ખમવી પડે છે, કારણકે તેઓ પોતાનો માલ વાયદા પર પ્હોચાડવા કે સ્ટીમર ઉપર ચહડાવવા માટે વખતસર મેળવી શક્તા નથી અલીગઢ મુબઈની વધારે નજીક છે અને તેથી જો મથુરાથી અલીગઢ સુધીનો આ ટુકડો બી૦ બી૦ એન્ડ સી૦ આઇ૦ રેલવે બાધે તો તેથી ઇસ્ટ ઇન્ડિયન રેલ્વેના હકક ઉપર કાઇપણ કાપ પડવાનો સભવ નથી રૂ, બીયા અને અનાજ હમેશ મુબઇ ખાતે ચડાવવામા આવે છે, કારણકે એ જણસો માટે હીદમા સઉથી મોટુ બજાર મુબઇનુ છે અને તે જણસોને બની શકે તેટલા સસ્તા ખરચે અને બનતી ઝડપે પ્હોચતી કરવા ના સાધનોમા કશાની મુશ્કેલીઓ નાખવામા આવે તે ઘણુજ વાધાભરેલુ લાગે છે

મારી સમજ એવી છે કે બી૦ બી૦ એન્ડ સી૦ આઇ૦ રેલ્વે અને હીદી પ્રધાન વચ્ચે થયલા લખતની શરતોમાની એક એવી છે કે મુબઇ અને કરાચી માટેના માલની લાવ લઇજા માટેના દર તેણે એવી રીતે ગોઠવવા જોઇએ કે જેથી બેમાના એક પણ બદરને ફરિયાદ કરવાની રહે નહી. મુબઇ અને કલકતાના સબધમા પણ તેવીજ વર્તણુક ચલાવવામા આવે એવી માગણી શું મુંબઇ કરી નહીં શકે ? હુ સમજુ છુ કે કરાચીથી સયુકત પ્રાતો સુધી એક પ્હોળા માપની સલગ સડક બાધવાની પરવાનગી આપવામા આવનાર છે અને તેમ થતા આ બન્ને બારાઓની એકમેક વચ્ચેની હરીફાઇ કરવાની શકિતની કસોટી થવાનો સભવ છે તે જોતા મથુરાથી અલીગઢ સુધીની સડક બાધવાની પરવાનગી આપી મુબઇને ઇન્સાફ આપવાનો વખત હવે આવી લાગ્યો છે બગાળની ચેમ્બર ઑફ કોમર્સ આ ટુકડા ઉપર પ્હોળા માપની રેલ્વે બાધવાની વીરૂદ્ધ નથી પણ તેની સુચના એવી છે કે તે સડક બાધવાની પરવાનગી ઇસ્ટ ઇન્ડીયન રેલ્વેને આપવામા આવવી જોઇએ આ એક કૃત્રીમ સુચના છે, કારણ કે તે ટુકડો ઈસ્ટ ઇંડીયન રેલ્વે બાધે તોપણ તેનો વહીવટ તો બી૦ બી૦ એન્ડ સી૦ આઇ૦ રેલ્વેનેજ સોપી દેવો પડશે કારણકે તે ટુકડો મુબઇ અને કરાચી સાથેના વહેવાર માટેજ ઉપયોગી છે અને તે બન્ને તરફનો વહેવાર બી૦ બી૦ એન્ડ સી૦ આઇ૦ રેલ્વેના કાબુ હેઠળ છે

ઑડીટરોને લગતા કાનુનો

મી૦ પરશોતમદાસે તે પછી ઑડીટરોને લગતી બાબત હાથ ધરતા જણાવ્યુ કે ભાગીદારોની ભેગી થાપણથી ચાલતી કપનીઓના હીસાબ તપાસનારાઓની નિમણુકના સબધમા હીંદી સરકાર તરફથી આખા હીંદ માટે ઘડવામા આવતા કાનુનો માટે આ કમિટીએ હમેશ માગણી કર્યા કીધી છે પણ હીંદી કપનીઓને લગતા કાયદામા એવુ ઠરાવવામા આવ્યુ છે કે દરેક ઇલાકાને પ્રાતની સરકાર પોતેજ તેવા કાનુનો ઘડી કહાડે આના પરીણામમા જુદા જુદા ઇલાકા અને પ્રાતોમા જુદા જુદા કાયદા કાનુનો હસ્તીમા આવ્યા છે અને તેથી સારી રીતે પેટ બખાતરાને જન્મ મળ્યો છે આ ઇલાકાની સરકારે ઑડીટરો તરીકે કામ કરવાની લાયકાત ધરાવનારાઓ પસદ કરવા માટે એક કાઉન્સીલ નિમી છે અને તેની પસદગી થયેલા નામો ની જે પહેલી ટીપ તૈયાર થઇ છે તે બતાવે છે કે સ્થાનીક સરકારની કાનુનોમા ફેરફાર કરવાની

કાપડ બજારની આગમાં કોણની તીજોરીઓ બળી ગઇ.

લખમીદાસ ખીમજીની કાપડ મારકેટમાં આગ થઇ તે વખતે નીચે જણાવેલી દુકાનોમાં ગોદરેજની સાત તીજોરીઓ હતી અને એકએકમાં મોતીના દાગીના ચલણી નોટો, ખતપત્રો વગેરે તદન સલામત રહ્યું હતું:—

૧ શેઠ વલભદાસ ડોસાની તીજોરીમાં રૂ. ૪૦૦૦૦ ના હીરા મોતીના દાગીના અને કાગળો હતાં.
૨ શેઠ ભીમજી દ્વારકાંદાસની તીજોરીમાં રૂ. ૨૦૦૦૦ ના મોતીના દાગીના અને ચલણી નોટો હતી.
૩ શેઠ મથુરાદાસ મોરારજીની તીજોરીમાં મોતીના દાગીના અને કાગળો હતા.
૪ શેઠ ચતુરભુજ કાલીદાસની તીજોરીમાં રૂ ૩૦૦૦ ની નોટ અને ચોપડા હતા.
૫ શેઠ વાડીલાલ લલ્લુચંદની તીજોરીમાં રૂ. ૫૦૦૦ ના દાગીના અને ઓચરીઓ હતા.
૬ શેઠ કેશવલાલ હાથીભાઇની તીજોરીમાં થોડીક ચલણી નોટો અને ચોપડા હતા.
૭ શેઠ વલભદાસ લખમીદાસની તીજોરીમાં રૂ ૮૫૦૦ની નોટો, વીમાની પોલીસીઓ અને ચોપડા હતા.

આગ કાંઇ સઘળેજ ઠેકાણે સખત હતી નહી.

આગ પછી બીજે દહાડે જોવામાં આવ્યું હતું કે તાપ દરેક જગ્યાએ એટલો સખત થયો હતો નહી કે જેથી તીજોરીની પરીક્ષા થઇ શકે. ઉપર જણાવેલી ગોદરેજની સાત તીજોરીઓ માંહેલી ફક્ત ત્રણ સખત આગમાં સપડાઇ હતી જ્યારે બીજીઓને ઝાઝો તાપ લાગ્યો હતો નહી. આગ થોડીજ જગ્યાઓમાં સખત થઇ હતી અને ઘણેક ઠેકાણે તો કાપડ પણ બળ્યું હતું નહી.

આગ થઈ રહેવા પછી બીજું એ જોવામાં આવ્યું

કે જ્યારે ગોદરેજની સઘળી તીજોરીઓ માંહેલો અવેજ સખત તેમજ નરમ આગમાં સલામત રહયો હતો ત્યારે બીજા દેશી અને વેલાયતી મેકરોની તીજોરીમાં જ્યાં આગ સખત હતી ત્યાં સઘળું બળી ગયું હતું યા બળવાની અણી ઉપર હતું અને હજારોની ચલણી નોટનો કોલસો થઇ ગયો હતો અને જ્યાં નરમ હતી ત્યાંજ બચી ગયું હતું.

આ વાતની ખાત્રી થવાથી કેટલાકોએ એ આગમાં પોતાની તીજોરી માંહેલી ચીજો બચી જવાની સરટીફીકેટો જો કે વેલાયતી અને બીજા ગામડી મેકરોને આપી છે તે છતાં તેઓએજ આગ પછી નવી તીજોરીઓ ગોદરેજની ખરીદી છે.

ગોદરેજ એન્ડ બોઇસ મેન્યુફેકચરીંગ કુંપની.

કારખાનું:—ગેસ કંપની પાસે, પરેલ મુંબઇ.

જરૂર છે. આ બાબતમાં સ્થાનીક સરકારને લખવામાં આવ્યું છે અને તેના દીલસોજી-ભર્યા ઠરાવની રાહ જોવામાં આવે છે.

તે પછી કારવાર હુબલી રેલ્વેની યોજના, સ્મોલ કોઝ કોર્ટમાં હુકમનામા વગર વ્યાજના કરી આપવામાં આવે છે તે બાબત અને હીંદી વેપારી માર્ક રજીસ્ટર કરાવવાને લગતી બાબત ઉપર ચર્ચા ચલાવવામાં આવી હતી.

ઑનરેબલ મી૦ ગીલાનનો જવાબ.

મી૦ પરશોતમદાસના ભાષણનો જવાબ વાળતાં ઑનરેબલ મી૦ ગીલાને જણાવ્યું કે મી૦ નેઇલ પેટનના મરણના સંબધમાં સરનશીને જે કાંઇ કહ્યું છે તે સાથે હું મળતો થાઉં છું. તે મરણથી હીંદી સરકારના વેપાર ખાતાને એક મોટી ખોટ ગઈ છે.

અલીગઢથી મથુરા સુધીની રેલ્વે સડક બાંધવાના સંબધમાં નામદાર વાઇસરૉય લૉર્ડ હાર્ડીંજે મુંબઇ ચેમ્બર ઑફ કોમર્સના માન-પત્રનો જવાબ વાળતાં જે કહ્યું હતું તે વિષે યાદ આપી હતી.

પંજાબની સરકારે સીમેન્ટના ઉદ્યોગના આપેલા ઇજારાના સંબધમાં તેણે જણાવ્યું કે આ બાબતમાં ઘણું કહેવાનું છે પણ હાલ તુરત આ બાબત ઉપર હીંદી સરકાર તરફથી વીચાર ચલાવવામાં આવતો હોવાથી તે બાબત ઉપર ચર્ચા ચલાવવાની સ્થિતિમાં હું નથી

જગાતને માટે માલની કિંમતની ટીપ નક્કી કરનારી કમીટીમા દેશી વેપારી ચેમ્બરનો એક પ્રતિનિધિ નિમવાની માંગણીના સંબંધમાં, તેણે જણાવ્યું કે એ બાબત હીંદી સરકારે અત્યાર અગાઉની ઉપાડી લીધી છે અને તે બાબતમાં પ્રાંતીક સરકારોના અભીપ્રાયો માગવા માં આવ્યા છે તે જોતા ચેમ્બરની સુચના તપાસવાની એક તક મળશે અને તે ઉપર સરકાર ઘટતું ધ્યાન આપશે.

ઑડીટરોને લગતા સવાલના સંબંધમાં મી૦ ગીલાને જણાવ્યું કે પ્રાંતીક સરકારોએ ઘડેલા કાનુનો કેવા નીવડયા છે તેના સંબંધમાં પ્રાંતીક સરકારોના અભીપ્રાયો પુછાવવામા આવ્યા છે અને હું આશા રાખું છું કે જુદે જુદે ઠેકાણેથી જે કાંઇ મુશ્કેલી હીંદી સરકારને તેમજ પ્રાંતીક સરકારોને બતાવી આપવામાં આવી છે તે દુર કરવામાં આવશે.

વેપારી ખબરો પુરી પાડનારા હીંદી સરકારના ખાતાના સંબંધમાં ઑનરેબલ મી૦ ગીલાને જણાવ્યું કે તેના બંધારણમાં ફેરફાર કરવાનો ઇરાદો હીંદી સરકાર ઘણો લાંબો વખત થયાં ધરાવે છે. એ ખાતાને જાથુકના પાયા ઉપર મુકવામાં આવતા સુધી તેના કામકાજના વિસ્તાર ઉપર અકુંશ મેલવામાં આવ્યો હતો તે દીલગીરી ઉપજાવનારૂં છે પણ તે બાબતમાં ફરીથી પ્રાંતીક સરકારોના, મત પ્રાંતીક બંધારણો અને તેમની સાથે કામ કરનારા વડી સરકારના ખાતાની બાબતમાં પુછાવવા પડશે.

છેવટમાં તેણે કહ્યું કે સરકારી અમલદારો અને વેપારી ચેમ્બરોએ સાથે મળીને કામ કરવાની જરૂર વિષે પ્રમુખે જે કહ્યું છે તે સાથે હું મળતો થાઉં છું અને આશા રાખું છું કે જ્યારે હું રેલ્વે બોર્ડમાં જઇશ ત્યારે રેલ્વે સત્તાવાળાએ અને વેપારી આલમ વચ્ચે વિચારોની આપ લે છુટથી કરવામાં આવશે.

ઑનરેબલ મી૦ ગીલાને લીધેલી તસ્દી માટે ઉપકાર માની કમીટી વીસર્જન થઇ હતી

EXCERPTS FROM THE PROCEEDINGS OF THE COMMITTEE

દેશી વેપારી ચેમ્બરની કમિટીનું કામકાજ.

ધી ઇન્ડીયન મર્ચન્ટ્સ ચેમ્બર એન્ડ બ્યુરોની કમિટીની એક મીટીંગ શનિવારને તા. ૧૩ મી જુન ૧૯૧૪ ને રોજ સાંજના ૨-૩૦ કલાકે (મું. ટા.) મળી હતી, જે વખતે નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતાઃ—

(૧) શેઠ પુરૂષોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ (પ્રમુખ)
(૨) ઑન. સર ફાજલભાઇ કરીમભાઈ.
(૩) શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી.
(૪) શેઠ પી. જે. બીલીમોરીયા.
(૫) શેઠ નરોત્તમ મોરારજી ગોકળદાસ.
(૬) શેઠ મોતીલાલ કાનજી.
(૭) શેઠ ચતુર્ભુજ શીવજી.
(૮) શેઠ ગોપાલજી વાલજી સુંદરજી.

(૯) શેઠ સોરાબજી એદલજી વૉર્ડન.
(૧૦) શેઠ મોતીલાલ વલ્લભજી.
(૧૧) શેઠ દેવીદાસ માધવજી ઠાકરસી.

૧. ગઇ વખતની મીટીંગની મીનીટ જે સભાસદોમાં ફેરવવામાં આવી હતી તે થોડા સુધારા સાથે પસાર કરવામાં આવી હતી.

૨. બી. બી. સી. આઇ. રેલ્વેને ઇન્ટરમીડીએટ કલાસ રાખવા બાબત લાહોરના દેશી વ્યાપાર મંડળે લખાણ કર્યું હતું તથા તે સુચનાને ટેકો આપવાને આ ચેમ્બરને વિનંતિ કરી હતી. તે બાબત ઉપર વિચાર કરતાં તે પ્રમાણે લખવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૩. રેલ્વેમાં વેપારી પેઢીઓના પ્રતિનિધિઓને સગવડ આપવા બાબત લાહોરનાં દેશી વ્યાપાર મંડળે લખ્યું હતું તે બાબત ઉપર વિચાર ચલાવવા સંબંધી પગલાં લેવા જરૂર નથી તેવો ઠરાવ થયો.

૪. આગ્રાની આસપાસ દર વર્ષે કેટલાં ઢોરો કપાય છે તેના આંકડા એક દૈનિક પેપરમાં આવ્યા હતા તે ઉપર વિચાર ચલાવતાં તે સંબંધી પંજાબ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ, લાહોરના દેશી વ્યાપાર મંડળ તથા અપર ઇન્ડીયા ચેમ્બર ઓફ કોમર્સને લખી તેમનો મત મંગાવવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૫. વેપારી કૉંગ્રેસની સબ કમિટીએ તૈયાર કરેલા ખરડા ઉપર વિચાર ચલાવતાં એમ ઠરાવ થયો હતો કે તેજ સબ કમિટીના ગૃહસ્થો તથા મુંબઇમાં જે વેપારી મંડળોએ કોંગ્રેસની યોજનાને ટેકો આપ્યો હોય તેમના એકેક પ્રતિનિધીની રીસેપશન કમિટી નીમવી તથા આ રીસેપશન કમિટીને પોતાની સંખ્યામાં વધારો કરવાની સત્તા આપવી. આ રીસેપશન કમિટીએ કૉંગ્રેસને માટે જોઇતા ખર્ચની સગવડ કરી કમિટીએ સ્વીકારેલી યોજના ઉપર કામ કરવું. કૉંગ્રેસના પ્રમુખની ચુંટણી ચેમ્બરની કમિટી કરશે તથા તેની આગળ કૉંગ્રેસમાં રજુ થનારા ઠરાવો તથા તે ઠરાવો ઉપર બોલનાર ગ્રહસ્થોનાં નામો રીસેપશન કમિટીએ રજુ કરવાં.

૬. ચેમ્બરની આર્થિક સ્થિતિ ઉપર વિચાર કરવાને નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થોની સબ કમિટી નિમવામાં આવી હતીઃ—

(૧) શેઠ પુરૂષોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ (પ્રમુખ)
(૨) ઓન. સર ફાજલભાઇ કરીમભાઇ.
(૩) ઓન. શેઠ મનમોહનદાસ રામજી.
(૪) શેઠ દેવીદાસ માધવજી ઠાકરસી.
(૫) શેઠ નારણજી હરીભાઇ.
(૬) શેઠ દીનશાહ એદલજી વાચ્છા.
(૭) શેઠ નરોતમ મોરારજી ગોકળદાસ.
(૮) શેઠ સોરાબજી એદલજી વૉર્ડન.
(૯) શેઠ મણિભાઇ ગોકળભાઇ.
(૧૦) શેઠ જગન્નાથજી.

આ સબ કમિટીએ પોતાનો રીપોર્ટ કમિટીની જુલાઇ માસની સભા આગળ રજુ કરવો એમ ઠર્યું હતું.

૭. ગુજરાતી રેલ્વે ગાઇડના પ્રકાશક તરફથી પત્ર આવ્યો હતો જેમાં તેણે કેટલીએક સગવડો રેલ્વે કું. તરફથી તેને મળે તે માટે બંદોબસ્ત કરવાનું લખ્યું હતું. તેના જવાબમાં તેને લખી જણાવવાનું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે તેને આગલા કાગળમાં લખવામાં આવ્યું હતું તે કરતાં વધારે કમિટી કરી શકતી નથી.

૮. ખેતીવાડી સંબંધી એક પુસ્તક લખનારનો પત્ર આવ્યો હતો જેમાં તેણે ચેમ્બર તરફથી મદદ માંગી હતી. તેને ના લખવાનું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું.

૯. મુંબઇ સરકાર તરફથી કાઢવામાં આવેલાં બ્લુ બુક કવૉર્ટરલી ઉપર વિચાર કરતાં તે બહુ ઉપયોગી છે તથા તે ચાલુ રાખવામાં આવશે એમ કમિટી આશા રાખે છે એમ લખી જણાવવાનું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું.

૧૦. સ્મૉલ કૉઝીઝ કોર્ટમાં દાવો નોંધાય ત્યાર પછીના વખત માટે વ્યાજ આપવામાં નથી આવતું તે સવાલ ઉપર મુંબઇની હાઇકોર્ટને ચેમ્બરે લખ્યું હતું તેના જવાબ ઉપર વિચાર કરતાં એમ ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે તે બાબતની રૂઢિ રંગુન, કલકત્તા ને મદ્રાસની સ્મૉલ કૉઝીઝ કોર્ટમાં શું છે તે પુછાવી લેવું.

૧૧. મેશર્સ જુમાભાઇ લાલજીની કું.વાળા મી. હુસેન લાલજીએ મ્યુનિસિપલ કોરપોરેશનમાં તેમણે આપેલી દરખાસ્ત તરફ કમિ-

ટીનું ધ્યાન ખેંચ્યું હતું. તે દરખાસ્તમાં તેઓએ ઘીની ભેળસેળ માટે કેટલાએક આંકડાઓ માંગેલા છે. આ બાબત વિચાર કરતાં એમ લખવાનો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે કોરપોરેશનમાં તેમની દરખાસ્તનું શું પરિણામ આવે છે તે જોઈને કમિટી એ બાબતમાં આગળ વિચાર ચલાવશે.

૧૨. ઝાંઝીબારના લવીંગના વેપાર બાબત મી. બાબારાવ ભીસેએ ચેમ્બરના પ્રમુખ ઉપર પત્ર લખ્યો હતો તે સંબંધમાં કમિટી કાંઇ કરી શકતી નથી એમ લખવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૩. ચેમ્બરના નિયમ નં. ૫ મામાં નીચે પ્રમાણે જણાવેલું છેઃ–

"આવી ચુંટણીમાં છ થી એકના પ્રમાણમાં જો "કાળા દડા" એટલે 'ના' નાં મત પડશે તો ઉમેદવાર સભાસદ તરીકે ચુંટી કઢાશે નહિ." આ નિયમનો બરાબર અર્થ શું સમજવો તે બાબત વિચાર કરતાં એમ ઠરાવ થયો હતો કે આવી રીતે કોઇ પણ ઉમેદવાર સામે 'ના' નાં મત પડયા હોય તો તેની તરફના જે મત પડયા હોય તેમાંથી કંઇ પણ બાદ જશે નહીં પણ તે જુદા લખવા તથા "હા" ના મત પણ જુદા લખવા. બાદ બીજું કંઇ કામ ન હોવાથી સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

THE GRAIN MERCHANTS' ASSOCIATION SECTION

દાણાના વેપારી મંડળ વિભાગ.

ગઇ વખતની મીટીંગનું બાકી રહેલું કામકાજ.

પ્રાણીઓ ઉપર ગુજરતું ઘાતકીપણું અટકાવનાર મંડળી તથા બાઇ સાકરબાઈ દીનશા પીટીટની પ્રાણીઓની ઈસ્પીતાલ નિભાવ અર્થે મદદ માટે નીચે પ્રમાણેનો ઠરાવ કર્યો હતોઃ–

"ચોખા સિવાય સર્વે જાતનું અનાજ, "બીઆં, હરડાં, સણ, કપાશીઆ વીગેરે જે માલ "બજાર ધારે અથવા ડીલીવરીધારે તોલીને વે- "ચાય છે તે ઉપર દર સો ગુણે રૂ ૦–૧–૦ અંકે "રામ એક લેખે મુંગાં પ્રાણીઓ ઉપર ગુજરતું "ઘાતકીપણું અટકાવનાર મંડળી અને બાઇ "સાકરબાઈ દીનશા પીટીટની પ્રાણીઓની ઇસ્પી "તાલના અધિકારીઓને મજકુર ખાતાના "નિભાવ અર્થે તા. ૧ લી જુલાઇ ૧૯૧૪ થી "દરરોજનો દરરોજ જેવી રીતે મુંબઇ પાંજરા- "પોળને તેને માટે ઠરાવેલો લાગો આપવામાં "આવે છે તેવી રીતે એસોસીએશનના સર્વે "મેમ્બરોએ આપવો, અને જે પ્રમાણે મુંબઇ "પાંજરાપોળ ખાતું પોતાનો લાગો દરરોજનો "દરરોજ વસુલ કરી લે છે તે પ્રમાણે મજકુર "ખાતાના અધિકારીઓએ તેમને માટે ઉપર "પ્રમાણે ઠરાવી આપેલો લાગો મજકુર તા૦ "૧–૭–૧૪ થી પોતાને ખરચે વસુલ કરી લેવો. "મજકુર લાગો બરાબર વસુલ આપવામાં "આવે છે કે નહિં તેની દેખરેખ જવી રીતે "પાંજરાપોળના લાગાને માટે રાખે છે તેવી "રીતે આ એસોસીએશનની મેનેજીંગ કમીટી "અથવા તેઓ જેને નીમશે તે રાખશે, અને "મજકુર ખાતાઓને મદદ આપવાનો જે ઉપર "ઠરાવ કર્યો છે તેથી તે ખાતાની વ્યવસ્થામાં "દેખરેખ રાખવા એસોસીએશનની મેનેજીંગ "કમીટી વધારેમાં વધારે ચાર ગ્રહસ્થો વખતો "વખત નિમી આપશે તેઓને મજકુર ખાતાના "અધિકારીઓ તે ખાતાની એકઝીક્યુટીવ "અથવા જનરલ કમીટીમાં દાખલ કરશે."

મુંબઇના દાણાના વેપારી મંડળના ઑનરરી સેક્રેટરી તરફથી એક પત્ર નામદાર મુંબઇ સરકારના કાયદા કાનુન ખાતાના સેક્રેટરીપર તા૦ ૩ જી જુલાઇ ૧૯૧૪ ને રોજ ૧૮૭૯ ના પોર્ટટ્રસ્ટ એકટ સુધારવાના ૧૯૧૪ ના નંબર ૫ મા ખરડાના સંબંધમાં નીચેની મતલબનો પત્ર મોકલવામાં આવ્યો હતો. તેમાં તેઓ લખે છે કે નામદાર સહકારને વાકેફ છે કે સને ૧૯૧૧માં પોર્ટ ટ્રસ્ટના ટ્રસ્ટીની ચુંટણી માટે નામદાર સરકારે મંજુર કરેલાં બે મંડળોમાંનું એક તેમનું મંડળ છે. કમીટી એમ ધારે છે કે તે સમયે આપેલા હકમાં એવી રીતનો વધારો કરવામા આવે કે જેથી દરેક આગેવાન હિંદી વેપારી મંડળો પોર્ટટ્રસ્ટમાં એક પ્રતિનિધિની

હંમેશ ચાલુ નિમણુક કરી શકે કમીટીનું ધારવું એવું છે કે "હિંદના વતનીઓમાંથી ત્રણ" પ્રતિનીધિઓની નિમણુક કરવાની હાલની રસમ કાઢી નાંખવાથી અને ચુંટણીથી નિમાતા ટ્રસ્ટીઓની સંખ્યા દશની કરવાથી ટ્રસ્ટીઓની એકંદર સંખ્યામાં વધારો કર્યા સિવાય હમારી ઉપલી સુચના બર લાવી શકાય એમ છે. આ દશમાંથી પાંચ ટ્રસ્ટીઓ બોમ્બે ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ તરફથી ચુંટી કાઢવામાં આવે અને બાકીના પાંચ નીચેના પાંચ વેપારી મંડળ તરફથી ચુંટી કાઢવામાં આવે તો સારૂં.

(૧) દેશી વેપારીઓની ચેમ્બર
(૨ દાણાના વેપારીનું મંડળ
(૩) મીલ માલેકોનું મંડળ
(૪) મુંબઇના દેશી કાપડના વેપારીઓનું મંડળ
(૫) મુંબઈનું કોટન એક્સચેન્જ

પોર્ટની ખીલવણીમાં આ દરેક મંડળોનો મુખ્ય લાભ સમાયલો છે એ જોતાં કમીટી એમ ધારે છે કે આ સુચના વ્યાજબી છે અને આશા રાખે છે કે તેને નામદાર સરકાર તરફથી અનુમોદન મળશે.

દાણાના વેપારીઓની મંડળી તરફથી એક પત્ર રેલ્વે બોર્ડના સેક્રેટરી પર તા–૩ જી જુલાઇ ૧૯૧૪ ને રોજ લખી ધી નિઝામ ગેરંટેડ સ્ટેઇટ રેલ્વેપર દાણા તથા બીઆં કરતાં રૂ તથા અળસીને ચઢતમાં અયોગ્ય પસંદગી અપાતી હોવાની ફરિયાદપર તેમનું ધ્યાન ખેંચવામાં આવ્યું છે.

આ પત્ર સાથે એ રેલ્વેના ટ્રાફીક મેનેજર તથા મંડળીની કમીટી વચ્ચેના પત્ર વ્યવહારની નકલ મોકલવામાં આવી છે અને તે પર તેમનું ધ્યાન ખેંચતા તેમને જણાવવામાં આવ્યું છે કે આ નકલો જોતાં તેમને વિદિત થશે કે મજકુર રેલ્વે લાઇન પર બીઆં તથા દાણાના કરતાં રૂને ચઢતમાં અયોગ્ય પસંદગી આપવામાં આવતી હોવાની મુંબઇના કેટલાક દાણાના તથા બીઆંના વેપારીની ફરિયાદ ટ્રાફીક મેનેજરને હમે રજુ કીધી છે અને તે વેપારીઓની માંગણીપર તુરતાતુરત ધ્યાન આપવા તથા કમીટીને નીચે મુજબની હકીકત પુરી પાડવા તેમને વિનંતી કરવામાં આવી હતી.

૧) બીજા માલો કરતાં ચઢત માટે રૂ તથા અળસીને વધારે પસંદગી આપવામાં આવે છે કે કેમ અને એ લાઇન પર માલની ચઢ ઉતરમાં એજ ધોરણ પ્રચલિત છે કે કેમ?

૨) મુંબઇના બીઆં તથા દાણાના વેપારીઓને જે મુશ્કેલીઓ હંમેશ નડે છે તે ઓછી કરવા શું શું પગલાં લેવામાં આવ્યાં છે?

૩) જી. આઇ. પી. લાઇનપર મજકુર લાઇન પરથી અદ્યાપી પર્યંત માલ લેવામાં આવતો હતો તેમાં વધારો કરવાની ગોઠવણ જી. આઇ. પી. રેલ્વેના સત્તાધીશોથી કરવામાં આવી છે કે કેમ? આ પત્રના જવાબમાં ટ્રાફીક મેનેજર તરફથી જવાબ મળ્યો હતો કે જે વેપારીઓને જરૂર હોય તેમ તેઓને ગાડાંઓ સરખી રીતે વ્હેંચી V. P. આપવામાં આવે છે અને જો કે જી. આઇ. પી. રેલ્વે કંપનીએ તા. ૧ લી જાનેવારી ૧૯૧૪ તા ૧૩ મી માર્ચ ૧૯૧૪ સુધી મન્માડ સ્ટેશનેથી માલ લેવાનું એકંદર વજનનું પ્રમાણ ૬૦૦ થી વધારી ૯૦૦ ટનનું કર્યું હતું તો પણ પાછું ૧૫ મી માર્ચ ૧૯૧૪ થી ફેરવીને ૬૦૦ ટનજ રાખ્યું હતું.

કમીટીએ ટ્રાફીક મેનેજરને બીજો પત્ર તા. ૨૫ મી માર્ચ ૧૯૧૪ ને રોજે લખી ફરી જણાવ્યું હતું કે બીઆં અને દાણાના વ્યવહાર કરતાં રૂના વ્યવહારને વિશેષ ઉત્તેજન તથા પસંદગી આપવામાં આવે છે. અને તેઓએ દરેક સ્ટેશન માસ્તરોને રૂ તથા અળસી સિવાય કપાસીઆ તથા બીજા માલો લેવા બંધ કરવા હુકમ આપ્યો હતો કે કેમ તેની ખબર આપવા અરજ કીધી હતી. ટુંકમાં કમીટીએ ટ્રાફીક મેનેજરને એ પુછ્યું હતું કે માલની ચઢતમાં પહેલા રૂ બીજી અળસી તથા ત્રીજે નંબરે બીઆં એ મુજબ ચઢતાં ઉતરતાં દરજ્જો આપવા તેઓની ધારણા છે કે કેમ? અને એ સંબંધી કંઇ પણ હુકમ કર્યો હોય તો તે હુકમની કૉપી મોકલી આપવા વિનંતી કરી હતી. તેના જવાબમાં ટ્રાફીક મેનેજરે લખ્યું કે એવી રીતની અયોગ્ય પસંદગી કોઇ પણ માલને આપવામાં આવતી નથી અને માંગેલી કૉપી હમે મોકલાવી શકતા નથી.

કમિટી રેલ્વે બોર્ડને હવે એવી અરજ કરે છે કે આ પત્ર સાથે મોકલેલા તમામ પત્ર વ્યવહાર દિલસોજીથી તપાસીને

૧. અમુક માલને ચઢતમાં બીજા કરતાં વધારે અયોગ્ય પસંદગી અપાતી હોય તો તે બંધ કરવી તથા

૨. મન્માડ સ્ટેશને ધી નીઝામ ગેરંટેડ સ્ટેઇટ રેલ્વેપરથી જી. આઇ. પી. રેલ્વે માલ લેવાનું પ્રમાણ વધારે એવી ગોઠવણ કરવી.

હીસ્ટિરિયા.

બે વર્ષે સાંકળોના બંધ છુટયા.

પાટણ ઝવેરીના પાડાના રહીશ **ચુનીલાલ** દલછાચંદ ઝવેરી મને રંગુનમાં **ચિત્તભ્રમ હીસ્ટિરિયા** લાગુ પડયો ઊંઘ ના આવે, તોફાન થઇ જાય, જોઉં ખરો પણ ધ્યાનમાં ન રહે, ખાન પાન માગવું નહિં, અને ઝાડો પેશાબ ગમે ત્યા કરી તેમાં પડયો રહું. તેને સારૂ બે વર્ષમા રંગુન કલકતા અને મુબાઇ વગેરે સ્થળમાં પ્રસિદ્ધ સરજનો, અને બીજાઓને **પુષ્કળ ફી** ભરી રાજી કર્યા તેમ **તેમ વધારે મજબુત સાંકલે** જકડાયો । અને થાકયા અને કેવળ નિરાશ થયાં બાદ મિ **છગનલાલ લલુભાઈ** શાહ દેશીનામાવાળાને મળ્વા તેમણે **ઈશ્વર પ્રીત્યર્થ** જીવદયા માની દવા દીધી તેથી **ત્રણમાસમાં** સારો થઇ મનુષ્યાવતાર ભોગવું છું.

૭ માસે બેઠી થઈ ખાધુ પીધું.

વડોદરા કેમ્પ ટ્રેઝરી કલાર્ક રા. જેઠાલાલ છો. પોષ્ટ માસ્તરની દીકરી છમાસથી હીસ્ટિરિયાને લીધે **પથારીમ સુતી રહી.** કેડથી નીચેના ભાગે પડી પડી **ગડથોલાતી,** દરમ્યાન **દશ દશ મિનિટે કમાન થઈ બેશુધ** બનતી. ને બે ચમચાભર દૂધની ચા ઉપર જીવતી. શહેર અને **કેમ્પના** ડોકટરો, વૈદો અને ભુવાઓએ **આશા મુકાવી** પછી ગમતની ખાતર રા. શાહને બોલાવ્યા, તેમની તરકીબથી **દશ કલાક પછી ચમત્કારી** ફાયદો થવા લાગ્યો. અને ૧૮ દિવસમાં તદન આરામ થયો. ઈ. ઇ૦ માટે ગમે તેવો હીસ્ટિરિયા હોય પછી વાયુ-વાઈ કે ફેફરૂં. મૃગી અને ચિત્ત ભ્રમ, ઉન્માદ કે ગાંડપણ હોય તેમજ પ્રમેહ, લોહીના વગેરે હઠીલા દર્દ હોયતો મળવું.-દવા વનસ્પતિની-**વાયુસુકતા** હીસ્ટિરિયા માટે દવા મહિનાની. ફી. રૂ. ૩ પો. રૂ. ૦।

વ્યાયામકળા શાસ્ત્ર-શરીર સુધારણા માટે કસરતો-ચિત્રો ૩૩૫ ફી. રૂ. ૨) પો.)=
દેશીનામું--નામુ શિખવાનું ઇલાકામાં ટેક્સ્ટ બુક-ફી.]≡। પો.)-

છગનલાલ લલુભાઈ શાહ દેશીનામાંવાળા

સંશોધક હીસ્ટીરીયા સેહેજે આરામ, ડભોઇ—વડોદરા,

Business Adviser.

For all commercial and Trade matters, correspondence, Insurance questions in all its Branches, Investments, Finance, Export and Import, Company's Work such as Floating, Amalgamating, reorganising and Winding up, Ineventary and Inspection of Accounts, Balance sheets etc, and all legal and practical routine relating to business, Consulting fees moderate. Apply, with your requirements to Y. L. Bhandarkar F. C. I. (Fellow of the Institute of Commerce, Birmingham) Girgaum "Indoo Lodge" Bombay.

ધંધામાં સલાહ આપનાર.

વેપાર વાણિજ્યને લગતી દરેક બાબતો, પત્રવ્યવહાર, ઇન્સ્યુરન્સ એટલે વીમાને લગતી દરેક બાબતો, નાણાં રોકવા બાબત, આયાત અને નિકાશના સવાલો ઉપર, કંપનીઓ નવી ઉભી કરવી હોય યા તો જોડી દેવી હોય યા તો બંધ કરવી હોય વિગેરે, કંપનીને લગતી દરેક બાબતમાં, ઇન્વેન્ટ્રી તૈયાર કરવી હોય, અગર હિસાબ તપાસવો હોય અગર બેલેન્સ શીટ કાઢવાં હોય, એવાં દરેક કામમાં અને દરેક જાતના ધંધાને લગતી વ્યવહારીક અને કાયદા સંબંધી સલાહ આપવામાં આવે છે. સલાહ આપવાની ફી. મધ્યમજ રાખવામાં આવેલી છે.

તમારી જરૂરીયાતો સાથે લખો.

વાઇ. એલ. ભંડારકર એફ. સી. આઇ.
ફેલો ઑફ ધી ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઑફ કૉમર્સ,
બરમીંગહામ.
ગીરગામ "ઇંદુલોજ"—મુંબઇ,

TARIFF VALUATION OF SUGAR.

ખાંડની જગાત વખતે આંકેલી કીંમત.

ઇ સ. ૧૯૧૧ ની સાલના કસ્ટમ સરક્યુલર નંબર ૫ મામાં બતાવેલી રૂઢી પ્રમાણે ઇ. સ. ૧૯૧૫ મા ખાંડ ઉપર કેટલી જગાત થશે તે અંદાજ કાઢવો સહેલો થઇ પડે તેવા હેતુથી આ કોષ્ટક તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે તેમાં પ્રથમ મે ૧૯૧૪ માસ દરમ્યાન કેટલી આયાત થઇ હતી તે તથા કસ્ટમ હાઉસના રીટર્ન પ્રમાણે તેની એક હંડ્રવેટની સરેરાશ શી કીંમત હતી તે આપવામાં આવ્યું છે, અને ત્રીજા કોલમમાં વરસની શરૂઆતથી આજસુધી થયેલી કુલ આયાત તથા તેટલા વખત દરમ્યાન તેની સરેરાશ કીંમત શી રહી છે તે પણ આપેલું છે.

ખાંડની જાત	ઈ. સ. ૧૯૧૪ ના મેમાં થયેલી આયાત.		ઇ સ. ૧૯૧૩ ના અકટોબરથી ૧૯૧૪ ના મે સુધી થયેલી આયાત.	
	જથ્થો	દર હંડ્રવેટની સરેરાશ કીંમત	જથ્થો	દર હંડ્રવેટની સરેરાશ કીંમત
	હંડ્રવેટ	રૂ આ.	હંડ્રવટ	રૂ. આ
ખાંડ ગાંગડીવાળી બીટ જાતની	૧,૮૭,૬૪૭	૯—૦	૧૪,૨૧,૭૪૯	૮-૧૨
,, ,, સું વાળી ચીનમાં સુધારેલી	૧,૩૩૮	૧૧—૦	૨૨,૩૯૩	૧૧—૦
,, ,, જાવાની ૨૩ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની તથા ઉપરની ...	૩૪,૫૧૫	૯—૪	૩૯,૬૩,૭૩૩	૯—૦
,, જાવાની ૧૬ થી ૨૨ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની	૧,૫૨,૩૨૨	૮—૦	૨૬,૭૦,૫૮૩	૮—૦
,, ,, જાવાની ૧૫ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની અને હલકી	... ...	......	૫,૯૯૯	૭— ૪
,, ,, મોરીસીયસની ૧૬ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની તથા ઉંચી સારી ...	૫,૨૫,૧૫૮	૯—૦	૩૦,૬૫,૦૩૩	૮—૧૨

JOINT-STOCK COMPANIES.

જોઇન્ટ—સ્ટૉક કંપનીઓ.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના એપ્રીલ મહિનામાં નીચેની જૉઇન્ટ સ્ટૉક કંપનીઓ બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં રજીસ્ટર થઇ હતી.

નામ	ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ. રૂ.
૧) દીલ્હી ડેરી ફાર્મ કંપની.	દીલ્હી.	ઢોર ઉછેરવા તથા દુધ માખણ પુરૂં પાડવા.	૫,૦૦,૦૦૦
૨) લાસ્કાલા.	મુંબઇ.	નાટકશાળા ખોલવા.	૨૦,૦૦૦
		કુલ......	૫,૨૦,૦૦૦

NEW PATENTS.

નવાં પેટંટો.

કલકતાની પેટંટ ઑફીસમાં નવી શોધો માટે પેટંટો મેળવવા ઈ. સ. ૧૯૧૪ ના મે માસના નીચે મુજબ અરજીઓ કરવામાં આવી હતી.

અરજી કરનારનું નામ.	શા માટે.
એસ. આર. લાલકાકા.	પૈંડાની નાભડી સુધરેલી ઢબની તૈયાર કરવા માટે.
એસ. એચ. શેરવુડ.	તેલના દીવામાં સુધારો કરવા માટે.
આર ગોડાર્ટ.	છાલ ઉતારવાનો સંચો બનાવવા માટે
જનરલ ઇલેક્ટ્રીક કું.	વણવાના સંચાની ઝડપ કાબુમાં રાખવાને લગતો સુધારો કરવા માટે.
પી. સી. સાકાગીયો અને એફ. એ. લેગ્રેંજ,	તણખા નીકળતા અટકાવવાના સાધનમાં સુધારો કરવા માટે.
એ. પરસર.	વાલ્વઝમાં સુધારો કરવા માટે.
જે. એફ. કુએરનલ.	માટીનાં વાસણ સુકાવવા માટે નવી જાતનું પાટીયું બનાવવા માટે.
એચ. ડબલ્યુ. વુડઝ.	આંખ પાસેની નસોમાં લોહીના ભરાવાથી થતા દરદો સારાં કરવા માટે અને નજરની ખોટ સુધારવા માટે લગાડવાની દવા બનાવવા માટે.
જી. આર. લૉરેન્સ.	એરોપ્લેઇન બનાવવા માટે.
એમ. રૂપીંગ.	લાકડાંને સાચવી રાખવાની રીત શોધી કાઢવા માટે.
પી. ડબલ્યુ કુઇડ અને ડબલ્યુ. એચ. ગીલવીન.	બીબાંથી છાપવાના સંચામાં સુધારો કરવા માટે.
એ. એ. મીલર.	ખાસ કરી ઘર બાંધવામાં વપરાતાં લોઢાંનાં પતરાં બનાવવાની સુધરેલી રીત શોધી કાઢવા માટે.

અરજી કરનારનું નામ	શા માટે.
એફ. એચ. સ્યુલ લીમીટેડ.	ચોખા છડવાનો સુધરેલો સંચો બનાવવા માટે.
એચ. નાઈટ.	સીગારેટ બનાવવાની એક યુક્તિ શોધી કાઢવા માટે.
જે. હોફ.	ગ્રામોફોન્સ, ફોનોગ્રાફ્સ અને એવાજ મશીનોમાં સુધારો કરવા માટે.
સી. ઈ. ડી વુલ્ફ.	બીયાંની કેળવણીમાં સુધારો કરવા માટે.
વીબ્રાયેલ કું લીમીટેડ.	તળાવ, હોજ વિગેરે બાંધવાની રીતમાં સુધારો કરવા માટે.
એલ. લા. ફોનટેઇન	લાઈફ બોટોમાં સુધારો કરવા માટે.
ડબલ્યુ. એ. હુટસન.	ઉડવાના સંચામાં સુધારો કરવા માટે.
આર. એ. બ્લેક.	ઘોડા અને બીજા જનાવરો માટે પોતાની મેળે સાફ થાય તેવો હવાડો બનાવવા માટે.
ચાર્લ્સ બટર એન્ડ કું. લીમીટેડ.	પાણી વિગેરે પ્રવાહી પદાર્થ ગાળવાનાં સાધનમાં સુધારો કસ્વા માટે.
એફ. એચ. એડીસ.	ગાડાં, ગાડીઓની કમાન માટે સુધરેલી બકલ તૈયાર કરવા માટે.
ડબલ્યુ. પી. ડનહામ.	એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે લઇ જઇ શકાય તેવી વીજળીની બતીઓની બેઠકોમાં સુધારો કરવા માટે.
એન. સીંગ.	જાથુકના કેલેન્ડરોમાં સુધારો કરવા માટે.
ટી. ડબલ્યુ. બી. સ્મીથ.	બુટશ અને શુઝના તળીયાં બનાવવા માટે.

IMPORTS OF SUGAR.

પરદેશી ખાંડની આયાત.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના મે માસમાં હીંદુસ્થાનમાં નીચે પ્રમાણે ખાંડની આયાત થઇ હતી.

જે દેશોમાંથી આયાત થઇ હોય. તેનું નામ.	૧૯૧૩	૧૯૧૪
	હંડ્રવેટ.	હંડ્રવેટ.
ડેનમાર્ક	૯	...
જર્મની	૩,૭૨૫	૪૮
હૉલાંડ	૬૦૭	... ..
બેલજીયમ	૮૦૫	......
ફ્રાન્સ	૨૫૪	૮૦
ઑસ્ટ્રીયા હંગરી	૧,૦૭,૧૦૬	૧,૮૮,૯૦૯
સ્ટ્રેટસ સેટલમેન્ટસ.	૧૬	૬,૮૯૬
જાવા	૧,૩૪,૮૭૪	૧,૮૧,૯૮૪
ચીન	૧,૮૪૯	૨,૧૪૭
જાપાન	૧,૦૦૦	......
ફોરમોસા	......	......
ઇજીપ્ત	૭	......
મોરીશિયસ	૧,૮૫,૨૭૬	૫,૨૫,૧૫૮
વેસ્ટ ઇન્ડીઝ	...	...
સાઉથ અમેરિકા	૭૮	...
ઓસ્ટ્રેલીયા	...	...
બીજા દેશો	૧૭૦	૮,૬૫
કુલ–	૪,૩૫,૭૭૬	૯,૦૬,૦૮૭

બ્રીટીશ હિંદુસ્તાનના જુદા જુદા પ્રાંતોમાં નીચે પ્રમાણે ખાંડની આયાત થઇ હતી.

નામ.	બીટની ખાંડ.		શેરડીની ખાંડ.		ટોટલ.	
	૧૯૧૩ હંડ્રવેટ.	૧૯૧૪ હંડ્રવેટ.	૧૯૧૩ હંડ્રવેટ.	૧૯૧૪ હંડ્રવેટ.	૧૯૧૩ હંડ્રવેટ.	૧૯૧૪ હંડ્રવેટ.
બંગાળા	૨૪,૨૪૯	૨૨,૧૪૦	૧,૧૧,૦૧૮	૩,૪૫,૪૬૩	૧,૩૫,૨૬૭	૩,૬૭,૬૦૩
મુંબઇ	૨૭,૬૮૩	૧૦,૫૪૦	૧,૦૧,૫૬૮	૨,૩૭,૭૭૬	૧,૨૯,૨૫૧	૨,૪૮,૩૧૬
સિંધ	૫૦,૩૭૯	૧,૩૬,૬૬૭	૬૫,૪૨૨	૧,૦૪,૭૨૦	૧,૧૫,૮૦૧	૨,૪૧,૩૮૭
મદ્રાસ	૭,૨૦૪	૧૭,૩૦૯	૧૨,૯૯૬	૨૩,૪૮૪	૨,૦૨૦૦	૪૦,૭૯૩
બર્મા	૩,૦૬૫	૧૦૦૦	૩૨,૧૯૨	૬,૯૮૮	૩૫,૨૫૭	૭,૯૮૮
કુલ	૧.૧૨,૫૮૦	૧,૮૭,૬૫૬	૩,૨૩,૧૯૬	૭,૧૮,૪૩૧	૪,૩૫,૭૭૬	૯,૦૬૦૮૭

ધી બોમ્બે ટાઇલ માર્ટ ૨૧ બેંક ઓટ ફોર્ટ મુંબઇ.

SPINNING & WEAVING RETURNS.

સુતર અને સુતરાઉ કાપડના આંકડાઓ.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના એપ્રીલ માસમાં હીંદુસ્તાનની મીલોમાં નીચે પ્રમાણે સુતર તથા સુતરાઉ કાપડ બનાવવામાં આવ્યાં હતાં.

સુતર (રતલ)

બ્રીટીશ ઇન્ડીયા	૧૯૧૩	૧૯૧૪
મુંબાઇ	૩૯,૨૨૫,૧૯૮	૪૧,૮૭૪,૫૬૭
મદ્રાસ	૩,૦૯૧,૭૧૧	૩,૪૧૩,૩૮૧
બંગાળા	૨,૨૩૮,૪૨૨	૨,૫૯૪,૮૫૫
યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સીઝ	૩,૪૧૫,૬૯૩	૪,૦૮૫,૬૫૯
પંજાબ	૪૦૧,૯૦૩	૬૯૮,૯૫૧
મધ્યપ્રાંતો તથા બિરાર	૩,૦૨૧,૦૬૭	૨,૯૪૦,૪૩૯
બ્રિટીશ ઇંડીયામાં કુલ	૫૧,૩૯૩,૯૯૪	*૫૫,૬૦૭,૮૫૨
દેશી રાજ્યો	૩,૧૪૨,૯૪૫	૩,૩૦૬,૧૦૨
કુલ ...	૫૪,૫૩૬,૯૩૯	૫૮,૯૧૩,૯૫૪

કાપડ

બ્રીટીશ ઇન્ડીયા		૧૯૧૩	૧૯૧૪
મુંબાઇ	રતલ	૧૮,૧૫૫,૩૭૦	૨૦,૨૦૬,૩૯૯
	વાર	૮૦,૯૮૧,૭૧૭	૮૬,૬૮૦,૪૭૦
મદ્રાસ	રતલ	૮,૦૨,૪૭૮	૭૬૯,૭૫૯
	વાર	૨૭,૫૪,૩૬૬	૨,૭૦૪,૫૧૬
બંગાળ	રતલ	૧૯૦,૩૧૫	૨૩૮,૨૦૦
	વાર	૧,૧૩૩,૭૭૨	૧,૨૯૩,૦૬૬
યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સીઝ	રતલ	૬૭૨,૩૪૧	૮૫૮,૪૪૪
	વાર	૩,૧૦૧,૦૨૩	૩,૨૪૬,૪૫૪
પંજાબ	રતલ	૧૧૩,૨૨૯	૩૦,૧૫૨
	વાર	૫૮૦,૮૯૮	૮૧,૯૧૭
મધ્ય પ્રાંતો અને બિરાર	રતલ	૧૦,૩૩,૬૩૨	૧,૦૮૦,૬૮૦
	વાર	૩,૯૭૭,૨૬૬	૪,૨૨૯,૭૫૬
બ્રિટીશ હીંદુસ્તાનમાં કુલ	રતલ	૨૦૯૬૭,૩૬૫	૨૩,૧૮૨,૯૩૪
	વાર	૯૨,૫૨૮,૩૪૨	૯૮,૨૩૬,૧૭૯
દેશી રાજ્યો	રતલ	૧,૫૦૭,૧૬૧	૧,૭૭૮,૭૦૨
	વાર	૫,૯૭૮,૦૮૭	૬,૯૭૫,૦૦૯
એકંદર ટોટલ	રતલ	૨૨,૪૭૪,૫૨૬	૨૪,૯૬૧,૬૩૬
	વાર	૯૮,૫૦૬,૪૨૯	૧૦૫,૨૧૧,૧૮૮

*ઉજ્જન તથા કોલાપુર સિવાય

IMPORTS OF COTTON YARN.

સુતરની આયાત.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના મે મહિનામાં બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં પરદેશથી નંબર ૩૧ તથા તેથી ઉંચા નબરનું સુતર નીચે પ્રમાણે આયાત થયું હતું.

જાત અને નંબર.	બંગાળા.	મુંબઇ.	સિન્ધ	મદ્રાસ.	બર્મા.	ટોટલ.
ગ્યુલઍન્ડ વૉટરર	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડઝ	પાઉન્ડઝ	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડઝ	પાઉન્ડઝ.
નં. ૩૧ થી ૪૦	૩,૩૭,૪૬૮	૩,૮૩,૬૨૭	૩૧,૩૦૦	૨,૩૭,૮૮૦	૧૯,૭૦૦	૧૦,૦૯,૯૭૩
નં. ૪૧ થી ૫૦.	૫૦,૨૬૬	૧,૫૩,૯૬૩	......	૩૭,૩૦૦	......	૨,૪૧,૫૨૯
નં. ૫૦ થી ઉપર	૧,૦૩,૪૬૫	૧,૦૮,૭૧૫	......	૩૯,૪૦૦	૨,૫૦૦	૨,૫૪,૦૮૦
ઑરેન્જ, રેડ અને બીજા રંગોવાળું						
નં. ૩૧ થી ૪૦.	૭,૭૩,૯૧૨	૧,૫૨,૩૧૫	૧,૨૬,૪૧૬	૪,૧૯,૪૮૧	૬૩,૨૦૦	૧૫,૩૫,૩૨૪
નં. ૪૧ થી ૫૦	૧,૩૨૦	......	......	......	૬૬,૮૦૦	૬૮,૧૨૦
નં. ૫૦ થી ઉપર.	૩,૨૦૦	૭,૯૮૩	... ..	૩૧,૭૦૦	૧૩,૬૫૦	૫૬,૫૩૩
ટોટલ	૧૨,૬૯,૬૩૧	૮,૦૬,૬૦૩	૧,૫૭,૭૧૬	૭,૬૫,૭૬૧	૧,૬૫,૮૫૦	૩૧,૬૫,૫૬૧.

COMPARATIVE STATEMENT OF TRAFFIC AT THE PORT TRUST WAREHOUSES FOR THE MONTH OF MAY 1914.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના મે માસ માટે પોર્ટટ્રસ્ટની વેરહાઉસીઝમાંના વેપારને લગતા સરખામણી કરનારા આંકડા.

માલની જાત	૧૯૧૪ ના એપ્રીલ ૩૦ મી તારીખે સ્ટૉક	૧૯૧૪ ના મે માં થયેલી ડીલીવરી	૧૯૧૪ ના મે ૩૧ મી તારીખે સ્ટૉક	૧૯૧૩ ના મે ૩૧ મી તારીખે સ્ટૉક
રૂના કાપડની ગાંસડી	૪૨,૬૫૧	૯૪,૮૬	૪૩,૯૫૩	૩૨,૩૬૭
„ „ પેટી	૭૬,૦૨૮	૧૪,૬૦૬	૭૯,૮૫૬	૪૪,૩૩૭
રેશમ તથા ઉનની પીસ ગુડઝ ગાંસડી	૯૨૩	૧૧૫	૯૦૭	૬૩૪
રેશમ તથા ઉનની પેટી	૨,૬૪૬	૧,૧૧૨	૨,૬૪૦	૧,૯૬૨
ટવીસ્ટ અને યાર્ન (સુતરાઉના) પેકેજીઝ	૯,૨૨૨	૩,૯૮૪	૯,૪૮૫	૮,૯૯૬
„ રેશમ તથા ઉનના પેકેજીઝ	૨,૩૮૬	૧,૫૯૫	૨,૧૦૪	૨,૯૦૯
ટોટલ	૧,૩૩,૮૫૬	૩૦,૮૯૮	૧,૩૮,૯૪૫	૯૧,૨૦૫
ત્રાંબાના ટન	૩,૪૬૫	૫૮૨	૩,૯૬૧	૭૬૮
પીતળના ટન	૨,૮૭૭	૧,૦૩૯	૩,૧૮૪	૧,૮૨૬
ટોટલ	૬,૩૩૮	૧,૬૨૧	૭,૧૪૫	૨,૫૯૪

ધી ઓરએ ટાઇલ માર્ટ ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ ફોર્ટ મુંબઇ.

IMPORTS & EXPORTS OF GOLD & SILVER
સોના રૂપાંની આયાત અને નિકાશના આંકડા.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના મે મહિનામાં થયેલી સોના રૂપાંની આયાત અને નિકાશના આંકડા નીચે આપ્યા છે:—

IMPORTS OF GOLD સોનાની આયાત.

દેશનું નામ		૧૯૧૩ રૂ.	૧૯૧૪. રૂ.
બંગાળા		૪,૧૫,૧૪૯	૧૨,૩૫,૧૮૪
મુંબઇ	ખાનગી	૨,૭૨,૫૬,૦૮૬	૨,૧૬,૬૦,૪૧૭
	સરકારી	....	૨,૭૧૫
સિન્ધ	...	....	......
મદ્રાસ	...	૨,૫૦૫	૨૮
બર્મા	... ...	૨૮,૫૧,૪૮૬	૯,૪૮,૭૭૧
કુલ	ખાનગી ...	૩,૦૫,૨૫,૨૨૬	૨,૩૮,૪૮,૪૦૫
	સરકારી ...	......	૨,૭૧૫

EXPORTS OF GOLD. સોનાની નિકાશ.

બંગાળા	ખાનગી	૧૩,૮૪૭	૧૫,૦૬,૩૬૨
મુંબઇ	ખાનગી	૨૯,૬૫,૨૮૯	૨૯,૬૫,૭૫૧
	સરકારી	......	......
સિંધ		૪૫,૦૦૦	૪,૯૦૫
મદ્રાસ	...	૧૨૫	૩૯૯
બર્મા	... ...	......	૯,૦૦,૦૦૦
કુલ	ખાનગી ...	૩૦,૨૬,૨૬૧	૫૩,૭૭,૫૦૭
	સરકારી	......	......

IMPORTS OF SILVER. રૂપાંની આયાત.

બંગાળા	ખાનગી ...	૧૦,૫૮,૮૪૫	૨૬,૫૪,૨૭૪
મુંબઇ	ખાનગી ...	૨૭,૬૭,૫૩૨	૧,૧૧,૫૬,૮૨૪
	સરકારી	૫,૮૧,૬૪૧	......
સિંધ	ખાનગી ...	૫૫,૬૪૩	૨,૦૮,૦૫૧
	સરકારી ...	......	......
મદ્રાસ	... ...	૫૧	૪,૨૦,૮૬૧
બર્મા	... ...	૮૭	૩૫
કુલ	ખાનગી ...	૩૮,૮૨,૬૫૮	૧,૪૪,૪૦,૦૪૫
	સરકારી ...	૫,૮૧,૬૪૧	૬૦૮

EXPORTS OF SILVER. રૂપાંની નિકાશ.

બંગાળા	ખાનગી	૧,૫૪,૫૦૬	૫૦,૫૮૦
મુંબઇ	સરકારી	... ..	....
	ખાનગી	૧૫,૩૧,૬૫૮	૩,૬૨,૨૫૦
સિંધ	સરકારી	......	......
	ખાનગી	૧૭,૦૦૦	૫૯૧૨૨
મદ્રાસ	... ...	૧૦,૨૦૦	૧૦,૬૭૩
બર્મા	... ...	૨,૫૦૦	૬,૦૦૦
કુલ	ખાનગી ...	૧૭,૧૫,૮૬૪	૪,૮૮,૬૨૫
	સરકારી	......	......

	રૂ.	રૂ.
કેળવાએલાં ચામડાં	૩,૨૪,૪૭૩	૨,૯૫,૮૪૬
દારૂ	૧૮,૧૩,૬૩૧	૧૭,૭૯,૩૪૮
મશીનરી અને મીલ સ્ટોર્સ	૬૬,૪૮,૯૩૭	૬૬,૧૨,૬૬૬
દીવાસળી	૯,૯૧,૬૪૪	૭,૨૩,૧૦૬
પીત્તળ	૧૪,૭,૯૫૭	૧,૪૭,૯૭૯
ત્રાંબું	૨૬,૪૫,૨૪૫	૪૨,૮૩,૯૯૭
જર્મન સીલ્વર	૧,૯૧,૭૫૮	૨,૦૫,૯૩૦
લોઢું	૪,૫૦,૯૧૦	૩,૪૨,૭૬૦
લોઢું અને સ્ટીલ	૧,૨૧,૨૨,૨૭૯	૧,૧૬,૫૪,૮૯૦
સ્ટીલ	૧૯,૭૩,૨૨૯	૨૬,૦૫,૫૦૦
સીસું	૧,૯૯,૫૦૫	૨,૪૧,૮૦૨
મોટર ગાડીઓ અને સાઇકલો ...	૧૦,૪૩,૬૨૧	૯,૨૭,૯૫૦
કેરોસીન તેલ	૩૩,૨૫,૩૯૭	૩૫,૦૬,૯૨૨
આળસીનું તેલ	૬૪,૫૪૦	૬,૦૮૫૧
બીજી જાતનાં તેલો મળી કુલ ..	૫૨,૩૬,૪૫૦	૪૭,૪૦,૩૫૪
રંગ રોગાન વિગેરે	૬,૫૦,૯૭૯	૬,૯૨,૬૬૬
કાગળો	૧૦,૯૭,૬૧૯	૧૩,૨૦,૪૧૬
રેલ્વે ગાડીઓ	૩૫,૪૭,૮૬૩	૪૪,૩૭,૪૦૨
મીઠું	૯,૨૭,૧૩૯	૬,૧૬,૩૫૭
સાબુ	૭,૦૩,૭૭૨	૯,૧૦,૩૩૮
સોપારી	૧૦,૭૦,૯૨૧	૧૪,૧૯,૮૨૭
તેજાનો કુલ	૧૨,૫૬,૨૩૩	૧૭,૦૧,૦૧૮
સ્ટેશનરી	૬,૯૪,૮૪૪	૫,૦૬,૭૬૦
ખાંડ	૪૩,૪૫,૨૩૨	૮૦,૧૧,૬૪૨
સુતર કાચું	૩,૪૪,૦૮૭	૭૫,૭૧૩
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	૩૯,૫૧,૪૪૮	૩૯,૯૩,૯૬૭
વગર ધોએલાં પીસ ગુડઝ	૨,૪૨,૧૧,૩૦૦	૧,૮૦,૭૦૬૩૨
ધોયેલાં પીસ ગુડઝ...	૧૨,૩૬,૪,૯૬૪	૮૯,૩૩,૪૭૪
રંગીન અને છાપેલાં પીસ ગુડઝ ...	૧,૪૦,૫૨,૦૯૦	૮૪,૬૫,૧૦૫
શીવવાના દોરા	૩,૧૮,૦૧૮	૨,૭૨,૬૨૬
સુતર એકંદર	૫,૬૯,૭૩,૯૬૪	૪,૧૩,૮૯,૨૩૨
રેશમ કાચું	૫,૧૯,૧૧૫	૬,૫૬,૮૫૪
રેશમના પીસ ગુડઝ...	૧૭,૩૦,૭૭૯	૧૩,૭૫,૯૦૨
કાચું ઉન	૨,૮૨,૯૯૮	૨,૪૯,૫૩૦
હોઝીઅરી	૪૭,૦૫૪	૫૭,૩૪૨
ઉનના પીસગુડઝ	૯,૩૦,૮૦૪	૭,૯૩,૩૭૬
ઉન કુલ	૧૪,૦૦,૯૫૩	૧,૪૮,૪,૦૨૯
તંબાકુ	૪,૮૮,૮૫૦	૬,૯૦,૪૮૦

	રૂ.	રૂ.
લાકડાં	૭,૫૩,૨૭૮	૯,૩૩,૩૧૧
રમકડાં	૩,૦૯,૨૩૨	૨,૪૨,૭૯૧
છત્રીઓ	૧,૮૬,૮૮૯	૨,૩૧,૬૭૭
છત્રીઓનો સામાન...	૩,૪૫,૬૪૭	૩,૪૭,૪૨૬
કુલે આયાત ...	૧૪,૩૦,૫૩,૯૬૩	૧૩,૫૮,૫૯,૩૬૭

Exports. નિકાશ.

ચીજનું નામ.	૧૯૧૩	૧૯૧૪
જીવતાં જનાવરો	૪,૨૧,૨૦૭	૨,૭૯,૯૦૨
બ્રસ કરવા માટે રેસા	૧૭,૨,૦૧૫	૧,૭૯,૦૯૦
મીણબત્તી	૧,૩૯,૬૨૨	૨,૧૫,૮૪૯
સૉલ્ટ પીટર	૩,૧૪,૬૪૩	૨,૯૮,૫૭૯
કોલસા	૭,૯૨,૯૯૬	૫,૫૭,૫૭૩
કૉફી	૧૬,૩૮,૫૦૧	૨૬,૦૮,૬૯૪
કાથો, (સીંદરી)	૯,૬૬,૯૫૬	૫,૪૭,૯૧૩
દોરડાં	૬૦,૪૩૪	૯૬,૨૬૬
દવાઓ	૧,૪૫,૩૨૬	૯૭,૦૩૯
ગળી	૧,૧૫,૪૫૫	૯૬,૧૭૬
હરડાં બેડાં	૫,૪૯,૫૪૩	૯,૩૦,૦૮૩
લુગડાં, ચામડાં રંગવાના ચીજો ...	૯,૦૭,૦૦૪	૧૨,૮૫,૦૬૨
ફળને શાક	૫,૬૪,૩૯૦	૫,૭૦,૪૭૦
ડાંગર	૬૨,૬૨૬	૩૮,૧૦૦
ચોખા	૩,૧૪,૯૮,૫૯૪	૧,૮૬,૯૬,૮૮૩
ઘઉં	૧,૮૧,૬૭,૫૦૭	૨૭,૨૭,૨૦૫
ઘઉંનો લોટ	૧૪,૬૫,૬૨૩	૫,૧૦,૬૧૧
બીજી જાતનો દાણો	૪૧,૭૯,૭૮૬	૨૭,૫૦,૪૫૦
વગર કેળવાયલાં ચામડાં	૧,૦૦,૫૯,૫૩૨	૧,૧૨,૧૧,૧૯૦
લાખ	૧૩,૫૨,૦૧૦	૨૦,૧૨,૬૩૬
કેળવાયલાં ચામડાં...	૩૩,૦૪,૮૯૨	૩૭,૬૩,૬૨૨
રબર	૩,૦૬,૮૮૦	૨,૦૬,૭૩૭
ખાતર	૬,૨૭,૭૮૯	૭,૩૩,૪૪૩
મેંગેનીઝ	૧૦,૪૯,૯૬૫	૧૨,૩૫,૬૬૨
લોઢું અને સ્ટીલ	૪,૨૪,૩૨૪	૨,૦૭,૫૫૨
ધાતુ કુલ	૧૮,૬૩,૬૩૪	૨૧,૪૦,૯૫૪
મીણ	૫,૩૫,૧૦૫	૮,૮૦,૭૭૯
અબરખ	૪,૫૨,૬૫૮	૪,૧૯,૭૦૦
દીવેલ	૧,૦૮,૫૯૯	૧,૦૯,૩૬૮
કોપરેલ	૩,૫૩,૯૮૪	૩,૦૩,૯૪૭

	રૂ.	રૂ.
અળસીનું તેલ	૧૯,૩૭૧	૧૪,૨૪૪
બીજી જાતનાં તેલો મળી કુલ... ...	૧૧,૭૩,૭૨૨	૮,૬૯,૧૩૨
ખોળ	૧૦,૯૫,૦૩૬	૧૨,૫૨,૫૮૭
અફીણ	૩૪,૦૩,૫૨૦	૧૬,૨૨,૫૨૦
ઘી	૨૦,૪૦,૧૩૩	૨,૫૧,૭૩૨
દીવેલી	૨૩,૨૩,૫૭૪	૧૬,૮૯,૩૮૦
ટોપરાં	૧૩,૪૪,૯૭૭	૩૨,૩૬,૩૩૦
કપાસીયા...	૧૪,૪૦,૦૭૮	૨૬,૫૭,૮૧૫
ભોંયસીંગ	૩૭,૪૭,૬૫૫	૪૦,૧૩,૭૦૭
અળસી	૫૭,૨૨,૯૪૬	૬૬,૦૪,૦૫૧
ખસખસ...	૭,૫૩,૬૩૯	૪,૩૫,૦૭૨
સરસવ	૪,૮૧,૧૭૬	૭૮,૧૫,૯૫૮
તલ	૧૯,૫૯,૨૨૩	૧૭,૫૪,૨૮૨
તેલનો	૭,૫૩,૭૬૩	૧૧,૪૪,૫૯૬
ખાંડ	૨,૯૭,૧૬૭	૯૬,૭૪૭
ચા	૨૩,૨૨,૯૮૯	૨૬,૭૨,૯૨૩
કાચું રૂ	૩,૦૩,૦૬,૮૯૫	૭,૨૩,૦૦,૭૫૪
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	૭૧,૧૯,૪૭૫	૧,૨૦,૭૬,૨૯૫
રૂમાલ અને શાલો	૧,૦૯,૨૩૨	૭૦,૧૯૭
પીસ ગુડ્ઝ	૧૭,૬૪,૫૬૩	૧૭,૮૩,૭૪૭
શણુ	૯,૦૬,૦૭૨	૯,૫૨,૪૯૩
જ્યુટ કાચા	૭૬,૮૩,૨૪૩	૯૯,૮૮,૭૪૫
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	૧૨,૪૦૦	....
ગની બેગઝ	૧,૦૮,૦૯,૩૩૧	૧,૦૬,૧૪,૪૬૨
ગુણપાટ	૯૬,૦૩,૨૨૨	૯૪,૫૫,૦૩૦
રેશમ (કાચું)	૧,૧૩,૭૪૪	૧,૧૭,૭૭૩
રેશમ કુલ	૧,૬૪,૧૭૪	૧,૫૯,૬૨૫
ઉન કાચી	૧૬,૩૮,૧૧૫	૧૫,૪૨,૩૦૩
ઉનની ધાબળીઓ ને ગાલીચા વગેરે ...	૧,૯૭,૫૫૯	૧,૯૯,૯૩૯
તંબાકુ, બીડી વિગેરે	૪,૦૪,૭૯૧	૩,૭૦,૩૨૦
લાકડાં, પાટીયાં વીગરે	૧૧,૧૮,૦૩૨	૧૦,૮૫,૫૯૧
હિંદુસ્તાનમાંથી થએલી કુલે નિકાશ.	૧૯,૨૯,૪૮,૦૨૯	૨૧,૦૪,૬૪,૦૨૫

પ્રોકન મોઝેક ટાઇલ્સની સારી ડીઝાઇનો ક્યાં જોવા મળશે?

ખબર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઇ બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે
ધી ઇન્ડીઅન ટ્રેડ જર્નલ		
,, ડી. ૮૮	ઇટાલીનાં જીનોવા શહેરની એક પેઢી.	સુકા ચામડાં પરદેશખાતે ચડાવનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, ડી. ૮૯	લંડનનો વેપારી.	કાચ સાફ કરવાનો પેટંટ પોલીશ બનાવનાર લંડનનો એક વેપારી તે તેવી ચીજના વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, ડી. ૯૦	ફ્રાન્સનો એક વેપારી.	ખરીઓ અને શીંગડાં પરદેશ ખાતે ચડાવનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, ડી. ૯૧	માલટાની એક પેઢી.	રેશમ અને શણની હાથની બનાવેલી લેઇસો બનાવનાર માલટાની એક પેઢી તે લેઇસો વેચવા માટે કલકત્તામાં એજન્ટો નીમવા માગે છે.
,, ડી. ૯૫	ઓહીઓનો એક વેપારી.	યુનાઇટેડ સ્ટેટસના ઓહીયોની એક પેઢી પોતે બનાવેલો રબરનો સામાન વેંચવા માટે હિંદુસ્તાનમાં એજન્ટો નિમવા માગે છે.
,, ડી. ૯૮	દક્ષિણ હિંદુસ્તાનની એક પેઢી.	કેનેડા, ચીન અને જાપાનના કાથાની સાદડીઓ અને એવોજ માલ આયાત કરનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
,, ડી. ૧૦૦	માઇસોરની એક પેઢી.	Corrundum કુરૂંડ ખરીદનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
દેશી વેપારી ચેમ્બર	અમેરિકન કોન્સલ તરફથી	ન્યુયોર્કની એક પેઢી મીણના દેશી નિકાશ કરનારાઓ સાથે સંબંધ રાખવા માગેછે
,, ,,	,, ,, ,,	ન્યુયોર્કની એક પેઢી રાંધવાને સારૂ સુખ્યત્વેકરીને હાલના ગ્યાસના ચુલાઓ વેચવા માટે એજન્ટો નીમવા માગે છે.
,, ,,	,, ,, ,,	ન્યુયોર્કની એક પેઢી Refrigerators ઠંડુ કરનારાં વાસણો વેચવા તથા ખાટલાઓ વેચવા એજન્ટો નીમવા માગેછે
,, ,,	,, ,, ,,	વીસકોનસીનની એક પેઢી સરાણ એટલે ધાર કાઢવાનો પથ્થર હિંદુસ્થાનમાં વેચવા માટે એજન્ટો નિમવા માગે છે
,, ,,	,, ,, ,,	ન્યુયોર્કની ઇમ્પોર્ટર અને કમીશન એજન્ટોની એક પેઢી કાણુ માછલી, કચકડાં, પીછાં વિગેરે બનાવનાર નિકાશ કરનાર હિંદુસ્તાનના વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.

ખબર મોકલનારનું નામ	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઈ બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે.
દેશી વેપારી ચેમ્બર	અમેરિકાના કોન્સલ તરફથી.	રંગ, રોગાન. પાણીથી રક્ષણ આપે તેવી ચીજો બનાવનાર ન્યુયોર્કની એક પેઢી પોતાનો માલ વેચવા માટે હિંદુસ્તાનમાં એજન્ટો નીમવા માગેછે.
" " "	" " "	ન્યુયોર્કની એક પેઢી હાથથી ચાલે તેવા અને પાવરથી ચાલે તેવા પંપો, ફુવારાના પંપો અને સીલીન્ડરો વેચવા માટે હિંદુસ્તાનમાં એજન્ટો નિમવા માગે છે.
" " "	" " "	યુનાઈટેડ સ્ટેટસના કનકેટીકટના ન્યુબ્રીટનની તાળાં બનાવનાર એક પેઢી બારી બારણાં માટે તાળાંનો ઉપયોગ કરનાર બીલ્ડીંગ કોન્ટ્રાકટરો સાથે સંબધ કરવા માગે છે.
" " "	" " "	સાનફ્રાન્સીસ્કોની એક પેઢી મુંબઇના અગર હિંદુસ્તાનના બીજા ભાગના કાજુના અને એવાજ બીજા ફોતરાંવાળા મીંજોના વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
" " "	" " "	યુનાઈટેડ સ્ટેટસના મોરેલેન્ડના ફ્રેડરીક શહેરની બ્રશ બનાવનાર એક પેઢી તાડના ઝાડના રેસા નિકાશ કરનાર હિંદુસ્તાનના વેપારીઓ સાથે સંબંધ કરવા માગે છે.
" " "	" " "	ન્યુયોર્કની કુવા ગાળવાની ડ્રીલો બનાનાર એક પેઢી પોતાની બનાવેલી ડ્રીલો જે ૪ થી ૨૪ ઈંચ પહોળાઇના અને ૨ થી ૩ હજાર ફીટની ઉંડાઇવાળા કુવા ખોદી આપે છે અને જે પેટ્રોલ, કેરોસીન અગર વરાળથી ચલાવી શકાય છે તે વેચવા માટે હિંદુસ્તાનમાં એજન્ટો નીમવા માગે છે.
" " "	" " "	યુનાઈટેડ સ્ટેટસના ઓહીયો શહેરની ખાણોના સુરંગ નાખવાની ડ્રીલો બનાવનાર એક પેઢી તેવી ડ્રીલો વેચવા માટે એજન્ટો નીમવા માગે છે.
" " "	" " "	કેલીફોર્નીયા માંહેના બર્કલીની મુરબ્બા બનાવનાર અને ફળોના કોન્ઝર્વોના ડબ્બા તૈયાર કરનાર એક પેઢી તે ચીજો વેચવા માટે એજન્ટો નિમવા માગે છે.

ખબર મોકલનારનું નામ	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપ-નીનું નામ.	કઇ બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે
દેશી વેપારી ચેમ્બર.	જાપાનનો કોન્સલ.	મુંબઇના Hemp braids શણીની હીંઢાણીઓ આયાત કરનાર અને વેચનાર વેપારીઓના નામો માગે છે.
" " "	અમદાવાદની એક પેઢી.	ખાસ ઇન્ડીયન બનાવટની દેશી કૉફી અને નિગ્રો કૉફી કે જેને માટે બહુજ સારા અભિપ્રાયો મળેલા છે તે જથ્થાબંધ ખપાવનાર એજન્ટો નીમવા માગે છે. તેમજ કૉફી પરદેશ ચઢાવનાર વેપારીઓ સાથે સંબંધમાં આવવા માગે છે.
" " "	પંજાબની એક પેઢી.	મુંબઇ, કલકત્તા અને મોટા ગામના ચાહના વેપારીઓ સાથે ચાહનું કામ કરવા માગે છે અને ચીનાઇ ચાહના વેપારી અથવા ચીનની પેઢી સાથે ગ્રીન (લીલી) ચાહનું કામકાજ કરવા માગે છે.

જે ઠેકાણે ઇન્ડીઅન ટ્રેડ જર્નલ લખ્યું નથી તે ઠેકાણાની સઘળી બાતમી માટે આ ચેમ્બરમાં જાતે મળવું અથવા પુછાવી જોવું.

ઉપરની બાતમીઓમાં જે ઠેકાણે 'ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ' લખેલું છે તેના સંબંધમાં સીધું ડાયરેક્ટર જનરલ ઑફ કૉમર્શિયલ ઇન્ટેલીજન્સ, કલકત્તાને પુછાવી જોવું. (આ ચેમ્બરનું નામ તે કાગળમાં લખવું).

નોટ.

"ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ" ના નંબરની બાતમીઓના સંબંધમાં તે બાતમી માગનાર વેપારી યા પેઢીએ બેંક રેફરન્સ અથવા સારી ઓળખાણનું પત્ર મોકલવું પડશે તે શિવાય તેવી બાતમીઓના જવાબ આપવામાં આવશે નહિં.

મોતીના વેપારીઓને ખબર.

મોતી પાકે છે એવા માછલાંઓ પકડવાની જગ્યાના સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ મી. જેમ્સ હોરનેલ તરફથી ટયુટીકોરીનથી તા. ૧૧ મી જુલાઇ ૧૯૧૪ ના પત્રમાં હમને એવી ખબર આપવામાં આવી છે કે મદ્રાસ ઇલાકામાં રમનાડ જીલ્લામાં ટોંડી ખાતે સરકાર તરફથી તા. ૨૭ મી આગસ્ટ સને ૧૯૧૪ના યા તેના આસપાસના દિને, મોતી પાકે છે એવાં માછલાંઓ પકડવામાં આવશે અને આશરે ૨ ૦૫,૦૦,૦૦૦ માછલાંઓ (oysters) મળવાની ધારણા બાંધી શકાય છે.

આ સંબંધી ખુલાસાવાર માહિતી તે ખાતાના સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ મી. જેમ્સ હોરનેલ તરફથી મળી શકશે.

ખાસ દારૂ નહી વાપરનારાઓ માટે સ્વાદીષ્ટ
લેહેજતદાર પીણાની ખોટ હતી તે
પુરી પાડી છે.

આલ્કોહોલ વગરનું તદ્દન સ્વચ્છ

ડી. કે. પન્ચ.

વનસ્પતીમાંથી
બનાવેલું હોવાથી કોઇપણ
ધર્મવાળાઓને બાધ આ
એમ નથી.

બાટલીના રૂ. ૧-૬-૦

એકલા આડત્યા:-

ડી. સી. ઉમરીગરની કું૦.

ક્રાફર્ડ માર્કેટ—મુંબાઈ
અને
સરવે આબરૂદાર વેપારીઓને ત્યાંથી મળશે.

સાનમેટો.

SANMETTO.

આ દવા પુરૂષ તથા સ્ત્રીની જનનેંદ્રિયની જીવન શક્તિ વધારનાર એક ઉત્તમ દવા તરીકે આખી દુનીઆના પ્રખ્યાત દાક્તરો અને વૈદ્યો મુત્રવ્યાધના અસાધ્ય રોગોને માટે ઘણા વખતથી વાપરે છે. સાનમેટો યકૃત્ તથા જનનેંદ્રિય અને મુત્રાશયના રોગો માટે ઘણું જ ઉપયોગી છે; તે લેવાથી પિશાબ સ્વચ્છ અને સાફ આવે છે. મુત્રાશયના મોં આગળના ભાગ ઉપર 'પ્રોસ્ટેટ ગ્લેન્ડ' નામની એક નાની ગાંઠ હોય છે, તે ઘણું કરીને વૃદ્ધાવસ્થામાં મોટી થઈ જાય છે અને તે કારણથી પિશાબ સાફ આવવામાં ઘણી અડચણ આવે છે તથા રાત્ર દિવસ ઘડી ઘડી પિશાબ કરવાની શંકા થાય છે; આવી સ્થિતિમાં સાનમેટોના જેવી બીજી એક પણ દવા નથી. સાનમેટો સ્ત્રીઓના ગર્ભાવસ્થાના કાળ વખતે થતા રોગો જેની અંદર પિશાબ ઘણીજ ગરમ, બળત્રા થતી અને ઘણી વખત થાયછે એવા મુત્રાશયને લગતા વ્યાધિમા બહુ ફળદાયકછે. વળી નાના બચ્ચાઓ ઉંઘમાં બિછાનામાં પિશાબ કરીનાંખે છે તે રોગમાં ઘણું ઉપયોગી છે, તથા સ્ત્રી પુરૂષને પિશાબમાં થતી હરેક પ્રકારની અડચણ થતા બળત્રા દુર કરે છે. આ ઉત્તમ દવા પ્રમેહ અને વિપ્રમેહના રોગ માટે ઘણા વખતથી વપરાય છે. સાનમેટો પુરૂષ તથા સ્ત્રીની જનનેંદ્રિયની શિથિળતા તથા દુર્બળતાને લગતા દરેક વિકારને માટે વિશેષ ફળદાયીછે, તથા અશક્ત અને વિર્યહિન થયેલી ઇંદ્રિને તાકાદ આપી સી પુરૂષોને નવી જુવાની બક્ષે છે.

સાનમેટો રોગને અટકાવનારી દવા તરીકે

ઘણા ખરા લોકો જનનેંદ્રિયને રોગમાંથી બચાવવાને અને સારી તંદુરસ્તીમાં રાખવાને ઘણુંજ થોડું લક્ષ આપે છે. કોઈ પણ માણસ પર સેવા અથવા તો આંતરડાંની હીલચાલ વગર થોડા સાર વખત લગણ જીવી શકે છે પણ જો જનનેંદ્રિય ૨૪ થી ૪૮ કલાક કામ કરતી બંધ પડે તો ઘણુંજ દુઃખ અને ઈજા થઈ આવે છે કારણ કે ઘણોજ ઝેરી કચરો જે મુત્રવાટે નીકળી જવો જોઇએ તે રહી જાય છે; અને તેથી જનનેંદ્રિયના સઘળા અગત્યના કામ કરતાં કબજીઆતથી છુટા થવાને અને આંતરડાંની ઈજા વગર હીલચાલ માટે ઘણું વિચારવામાં આવે છે. જો હમેશ મુત્ર ઘણું વધારે અથવા થોડું નીકળે અથવા ઘણો વખત અથવા જોઇએ તે કરતા ઓછી વખત નીકળે; જો મુત્રમાં કાઇ કચરો હોય અથવા ભુરાસ પડતું અને પારદર્શક નહિ હોય અથવા લોહીવાળું હોય; જો મુત્રથી તણખ મારતી હોય કે ઇજા થતી હોય અથવા ટીપાં પડતાં હોય; જો મુત્રાશયના કોથલી આગળના ભાગ પુરો ભરેલો છે એમ લાગતું હોય, અને તે કાઢવાને પુરી શક્તિ નાહં હોય; જો કોઇને રાત્રે મુત્રને માટે વારંવાર ઉઠવું પડતું હોય; જો જનનેંદ્રિય ઉઘાડી રહેવાથી ઠંડી લાગી હોય તેથી ઇજા થતી હોય તો આ દરેક માટે એક અથવા બે ચમચા દહાડામાં જમ્યા અગાઉ અથવા પછી અને રાત્રીના સુતી વખત મળી ત્રણચાર વાર સાનમેટો લેવું ભુલવું નહિ.

આથી જનનેંદ્રિયને ભવિષ્યમાં ઇજાથી બચાવી દેશે અને આખી સીસ્ટમ બરાબર ચાલુ રહેશે, તે જનનેંદ્રિયને પુરેપુરી મુત્રથી ખાલી કરીને મજબૂત કરશે અને જનનેંદ્રિયમાં ખરાબ મુત્રન રહેવાથી ધીમી ઝેરી સીસ્ટમને દુર કરશે.

સાનમેટો ફક્ત આઠ ઔંસની બાટલીમાં વેચાય છે. દરેક બાટલીની કીંમત ત્રણ રૂપૈયા અને આ આના. દવા વેચનાર કેમિસ્ટ અથવા ડ્રગિસ્ટને ત્યાંથી છુટક તથા જથાબંધ મળશે. કોઇ પણ કારણથી ન મળી શકે તો અમને લખી જણાવવાથી તરત મોકલવામાં આવશે.

ઓડી. કેમીકલ કુંપની, બૅરોસ્ટ્રીટ, ન્યુયૉર્ક—અમેરિકા

Od. CHEM. CO., 61 Barrow Street, New York U. S. A

ડા. કાળીદાસ મોતીલાલ	૩૨ એ	Dr. Kalidas Motiram	32 A.
વાઇ. એલ. ભંડારકર	૩૨ એ	Y. L. Bhandarker	32 A.
રાજા એન્ડ કુંપની	૩૩ એ	Raja & Co.	33 A.
ડા. ગૌતમરાવ કેશવ	૩૪ એ	Dr. Gautamrao Keshav ...	34 A.
વીઠલ પરશોતમ એન્ડ સન્સ	૩૫ એ	Vithal Purshotam & Son ...	35 A.
ગોવિંદજી દામોદરની કુાં૦	૩૬ એ	Govindji Damodar & Co. ...	36 A.
ફરામજી તથા રૂસ્તમજી નવરોજજી ફોટોગ્રાફર...	૩૬ એ	Faramji & Rustnmji Photographers	36 A.
ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઈલ ઇન્સુરન્સ કું. ...	૩૭ બી	The Indian Mercantile Insurance Co.	37 B.
હીરેડીયા એન્ડ કંપની	૩૮ બી	Hiredia & Co.	38 B.
સી. સી દેસાઇની કુાં૦	૩૮ બી	C. C. Desai & Co	38 B.
મણીશંકર ગોવિંદજી	૩૯ બી	Manishanker Govindji	39 B.
રાજવૈદ્ય નારણજી કેશવજી ...	૪૦ બી	Raj Vaidya Naranji Keshavji	40 B.
ડી. સી. ઉમરીગરની કુાં૦.	૪૧ બી	D. C. Umarigar & Co. ...	41. B.
રાજજોશી અંબાદતજી મહાદેવજી	૪૨ બી	Raj Joshi Ambadatji Mahadevji.	42 B.
સાર્વજનીક પુસ્તકાલય	૪૩ બી	Sarvajanic Poostakalaya ...	43 B.
ડૉ. ડી. રાઈટર એન્ડ કું.	૪૩ બી	Dr. D. Writer & Co. ...	43 B.
જી. કે પવાર બ્રધર્સ	૪૩ બી	G. K. Pavar Brothers ...	43 B.
બેરેટની બ્યુરો	૪૪ બી	Barat s Bureau	44 B.
રેમિંગટન ટાઈપરાઇટર કુાં૦	૪૫ બી	Remington Typewriter Co. ...	45 B.
વાસુદેવ કૃષ્ણા સાન્ડુ	૪૬ બી	Vasudeo Krisna Sandoo ...	46 B.
ઓ. ડી. કેમીકલ કું.	૪૭ બી	O. D. Chemical Co.	47 B.
ધી તાંદુર એન્ડ શાહબાદ સ્ટોન કંપની ...	૪૮ બી	The Tandur & Shahbad Stone Co	48 B.
ડાકટર બાટલીવાલા	૪૮ બી	Dr Batliwala	48 B.
મોરેશ્વર મુકુંદ મોગરે	૪૯ બી	Moreshavar Mookand Mogare...	49 B.
ડાકટર દુબલ	૫૦ બી	Dr Doobal	50 B.
ઇ એસ. માલાની કુંપની	૫૧ બી	E. S. Mala & Co.	51 B.
મંગલદાસ મનસુખલાલની કુાં૦ ...	૫૨ બી	Mangaldas Mansukhlal & Co....	52 B.
નોકર એજન્સી	૫૨ બી	Servants Supplying Agency ...	52 B.
ગોદરેજ બ્રધર્સ	૫૩ બી	Godrej Brothers	53 B
માવજી લક્ષ્મીદાસની કુાં૦	૫૩ બી	Mavji Luxmidass & Co. ...	53 B.
ડા. ડી એચ ભટ	૫૪ બી	Dr. D. H. Bhatt	54 B.
ઓરીયન્ટલ ફાઉન્ડ્રીંગ અને એનજીનીયરીંગ વકર્સ કું.	૫૫ બી	O. F. & Eng. Works Co. ...	55 B.
પાયોનીઅર અલ્કલી વર્કસ	૫૬ બી	Pioneer Alkali Works. ...	56 B.
મેનેજર સાઇન્સ અને ઇન્ડસ્ટ્રી... ...	૫૬ બી	The Manager Science Industry	56 B.
ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ ...	૫૭ બી	Gulamhusein Ismalji & Bros ...	57 B.
ધી ઈન્ડીયન એનજીનીયરીંગ કું. ...	૫૮ બી	The Indian Engineering & Co.	58 B.
હાતમભાઇ ગુલામહુસેન એન્ડ બ્રધર્સ ...	૫૯ બી	Hatambhai Gulamhusein & Bros.	59 B.
અમૃતાંજન ડીપો	૧૧૪	Amrutanjan Deport	114
વી વી. વેઝ	૧૦૨	V. V. Vaze	102

અમો પોતે.

આ માસીકમાં બહારથી આવેલા લેખો માટે અમે જવાબદાર નથી.

આ માસીકનું લવાજમ મુંબઈના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂા. ૩ ત્રણ તથા બહાર ગામના ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક રૂા. ૩—૬—૦ ત્રણ છ આના પોસ્ટેજ સુદ્ધાં રાખવામાં આવ્યું છે છુટક નકલ એકના આના ૪ ચાર નમુનાની કોપી મફત મોકલવામાં આવતી નથી.

આ માસીકમાં જે જાહેર ખબરો છે તેમાં કંઇ ફેરફાર સુચવવો હોય યાતો કાઢી નાંખવી હોય તો આવી જાતની ખબર આગલા મહિનાની ૨૦ મી તારીખ પહેલાં આપવી જોઇએ. નહિતર તે પ્રમાણે કરવું બની શકશે નહિ.

હરીફાઇના મેદાનમાં સર્વોતમ પુરવાર થયેલું.

રજીસ્ટર.

સીમલા હેઅર ઑઇલ તથા સેંટો.

આ સર્વોતમ સુગંધીદાર (સીમલા હેઅર ઑઇલ) ખરી પડતા વાળને અટકાવી સુદર કાળા તેજસ્વી અને નરમ રેશમ જેવા બનાવે છે એટલુંજ નહી પણ એવુ ગુણકારક વસાણાનુ મીશ્રણ છે કે જેથી મગજને ઠડક રાખે છે વિદ્યાર્થી, તથા મગજ સબધી કામ કરનારાઓને માટે એક આશીર્વાદ રૂપ છે તેમજ સુગધીમા પણ અતી મધુર છે બજારમા વેચાતા નામચીન તેલોના ભરોસે ન રહેતા ગુણની ખાત્રી કરવા માટે હમારૂ (Simla Hair Oil) વાપરો

હમારી ચીજોની બનાવટ માટે છેલ્લા [illegible] ર્શનમા સોનાનો ચાંદ તેમજ ધારવાડમા મુબઇના નામદાર ગવરનર સાહેબે ખાસ સર્ટીફીકેટ ઑફ મેરીટ આપ્યા છે. તેમજ બીજા હજારો ઉત્તમ અભીપ્રાયો મળ્યા છે.

કીંમત શીશી ૧ નો

રૉયલ સીમલા પરફ્યુમ રૂ ૦-૮૦ થી રૂ ૪૦૦		પોષ્ટેજ
સીમલા ઓટો સીમલા રૂ ૦૧૨૦ થી રૂ ૨૦૦		જુદું
સુગધી કાર્ડે સુગધી નગ ૧ નો રૂ ૦૧૦		

ચાર આનાની પોસ્ટેજ ટીકીટ મોકલનારને તમામ નમુના મફત મોકલવામાં આવે છે

ચેતવણી.

૧૯૧૪ માં સુધારો કરેલા માલ ઉપર કપનીની સહી છે, ખરીદ કરતી વખતે (Simla) નામ તથા ટ્રેડમાર્ક તપાસજો.

સીમલા કપની
અને
લોટસ સોપ
ફેકટરીના.

સોલ એજટો. **પી. કાકુની કું૦**

જનરલ મરચંટ એન્ડ કમીશન એજટ,

કાલબાદેવી રોડ,—મુબઇ નં૦ ૨.

નોકરી અને ધંધા—માટે રખડતાઓને ઘેર બેઠાં હુન્નરો રૂપીઆ કમાવાનું ઉતમ સાધન.

સ્વતંત્રતા

ભાગ–૧ આવૃતિ–બીજી ત્રણસો પાનાની કાર્ડ સાઇઝ. દળદાર બુક સુશોભીત સુંદર પાકું પુંઠું ગેરન્ટીવાળા, પુષ્કળ હુન્નરો. કીંમત આના બાર. પોસ્ટેજ જુદું.

આ બુક માટે.

ઇન્ડીયન મરચંટ ચેમ્બર—લખે છે કે. આ ચોપડીમાં નાના નાના હુંન્નર-ઉદ્યોગોનો સારો સંગ્રહ કરેલો છે અને ઘેર બેઠાં ઘણી મહેનત વગર અજમાવી શકાય તેવા ઉદ્યોગો છે. આ બુક માટે-અમોને ઘણાં સરટીફીકેટો મળેલાં છે. તેથી તેનાં ઝાઝાં વખાણ કરવાં તે સોના ઉપર ઢોળ ચઢાવવા બરાબર છે.

હુન્નરો દર્શક–મંડળ બનીયન રોડ,—મુંબઇ નંબર ૯

---

૮૦ વર્ષનું જુનું ડા૦ ઇચ્છા પોરીયાનું દવાખાનું લુવાર ચાલીમાંજ છે. બીજી કોઈપણ શાખા છેજ નહીં. માત્ર ભળતા નામથી સંભાળજો.

બાળઅમૃત.

ટ્રેડ માર્ક જોઈનેજ લેજો,

આ દવા ઘણી જાતની દેશી વનસ્પતીઓનો અરક બનાવી શરબતના રૂપમાં બનાવી છે. એનો ઉપયોગ કરવાથી બાળકોના જુના તાવો, અજીરણથી થતા ઝાડા, મરડો, અતીસાર, ઉપલીયું, આંકડી વગેરે બચ્ચાના દર્દોને ઘણોજ ફાયદો કરે છે.

કીંમત રૂપીઓ ૦॥ અરધો.

બનાવનાર–ડાકટર–ઇચ્છાપોરીયા.

ઠેકાણું–કાળકાદેવી રોડ, લુવારચાલી, પોલીસ સ્ટેસન પાસે-મુંબઈ
સોલએજંટ. એમ. એન. પાઠક કાળકાદેવી રોડ નં. ૨૯૦ મુંબઇ.
આર. સી. બાલીવાળા. કણપીઠ-સુરત–કોઓપરેટીવ સ્ટોર્સ–પારડી

CENT. PER CENT. RESULT.

LONDON CHAMBER OF COMMERCE EXAMINATIONS 1911.

VISIT THE BOMBAY COMMERCIAL COLLEGE.

38, KALBADEVI ROAD, BOMBAY.

Thorough coaching in Theoretical and Practical principles of Type-writing, Shorthand Book-keeping and Accounts, and Higher Accountancy course, &c., and within the *shortest period. Terms moderate.*

Apply to:—M. L. THOSAR B. A., *Superintendent*

B. L. THOSAR, Principal Lecturer-in-Commerce.

અવાજ કરતી વનસ્પતિઓ.

વનસ્પતિઓ બોલતી નથી એમ કહેનારાં ખરેખરી ભૂલ ખાય છે. કારણ કે વનસ્પતિઓમાં અદ્‌ભૂત ગુણ અને અસાધારણ બળ છે એ એનો દૈવી અવાજજ છે. લોહી અને વીર્ય વગર મડદાલ થએલા, સંસાર સુખ ભોગવી ન શકાય એવી શરીરની દયામણી સ્થિતિવાળાને જ્યારે આ દુનિયા ઉપર ખરેખરો અણગમો ઉત્પન્ન થાય છે ત્યારે તેવા સંકટમાં તેમના શરીરમાં નવું જીવન ઉત્પન્ન કરવાનો ઉપકાર કરનાર તો ઉત્તમ વનસ્પતિઓજ છે કે જે તેમના શરીરમાં પુરતી શક્તિ ઉત્પન્ન કરે છે. ધાતુ સંબંધી દરેક વિકારને નિર્મૂળ કરી કમજોર નસોને મજબૂત કરે છે. ફીક્કાં, પીળાં પડી ગએલાં અને કૌવત વગરના નિસ્તેજ શરીરને તેજસ્વી બનાવી દઈ સ્મરણ શક્તિને વધારી મગજમાં અલૌકીક ખુમારી (આનંદ) ભરી કંટાળા ભરેલી જીંદગી ઉપર પાછો પ્રેમ ઉત્પન્ન કરાવે છે, આવા અદ્‌ભૂત ચમત્કારવાળી વનસ્પતિઓ જડીબુટ્ટીઓના મિશ્રણથી અમોએ તૈયાર કરેલ કંદર્પ કેસરી દવાનો અમારાં દરદીઓ ઉપયોગ કરે છે. શરીરની નસોમાંની ગએલી શક્તિ એથી પાછી સજીવન થાય છે. ઉપયોગ કરે છે તે આ દવાના પ્રભાવથી આશ્ચર્યજ પામી જાય છે અને અનેક આશિર્વાદો આપે છે. ઘણે ઠેકાણે પૈસા ખરચી નાસીપાસ થયા હો તો જરૂર આ કંદર્પ કેસરી નો ઉપયોગ કરો. વીસ દિવસ ચાલે એટલી દવાના રૂ. ૭–૮–૦

કંદર્પ કળા તેલ.

કમજોર નસો ઉપર લગાવવા માટે આ તેલનો ઉપયોગ કરવો પડે છે. રૂ. ૪–૮–૦

વિશ્વાસ આવે તોજ મળો અથવા લખો.

વૈદ્ય હરગોવિન્દ હરિદત્ત ઠાકર

માલીક—આર્ય ઔષધાલય અને સિં[illegible] ડીપો.

ઠે૦ માધવબાગ–પાંજરાપોળ સામે, મુંબઈ. નં. ૪

બહાર પડેલાં નવાં ઉત્તમ પુસ્તકો.

જયા અને જયન્ત.

રા. રા. ન્હાનાલાલ દલપતરામ કવિકૃત ત્રણ અંકી સંપૂર્ણ નવું નાટક. કિંમત રૂ. સવા

રાઇનો પર્વત.

ઑ. રા. બ. રમણભાઇકૃત સાત અંકી સંપૂર્ણ નવું નાટક.

"પ્રભુથી સહુ કાંઇ થાય છે. અમથી થાય ન કાંઇ;
રાઇનો પર્વત કરે, પર્વતનો વળિ રાઇ"

આ દોહરો આ નાટકનો આદર્શ છે. કીં. રૂ. એક.

"ગુજરાતી શબ્દકોષ"

આ કોષમાં નર્મકોષમાંના શબ્દો ઉપરાંત હજારો નવીન શબ્દોનો ઉમેરો કરેલો છે. ગુજરાતીમાં આવો કોષ હાલ બીજો એકકે નથી. કદ–રોયલ ૮ પેજી. મોલપાયકા ઝીણા ટાઈપમાં પૃષ્ટ ૧૦૦૦ ઉપર, પુંઠું પાકું સ્નેરી. (શબ્દ ૭૦,૦૦૦) કીંમત ૬–૦–૦

કલ્લોલિની.

દા. ખુ. બોટાદકરનાં કાવ્યોનો અંગ્રેજી સ્કૂલોમાં શીખવવા યોગ્ય, વિદ્વાનોના ઉંચા અભિપ્રાયવાળો સંગ્રહ. લોનેપાયલ ખાસ કરીને ઉપયોગી છે કીં. આ. આઠ.

જીવનલાલ અમરશી મહેતા.

કા પીરમશાહ રોડ–અમદાવાદ.

મુડદાં જેવાઓને સંજીવન કરનાર.

આનંદવટી.

એક વખત વાપરી ખાત્રી કરો. આ ગોળી વાપરવાથી સ્ત્રી તથા પુરૂષોના દરેક ગુપ્ત રોગ નાબુદ કરેછે. યથા નામા તથા ગુણા–માટે વધુ પ્રશંસા કરવાની જરૂર નથી.

કીં. ગોળી ૩૦ ની રૂ. ૨. પોસ્ટેજ જુદું.

ઘણી જાતની હલકી હીંગો વાપરી નાખુશ થયેલાઓને ખુશખબર.

રતલ ૧ ની { કીંમત નં. ૧ નં. ૨ નં. ૩ / રૂ. ૨॥ રૂ. ૨ રૂ. ૧॥ } પોસ્ટેજ જુદું.

તે સીવાય.

દરેક જાતનો સુકો મેવો, દેશી, વીલાયતી દવાઓ, ઉંચાં પ્રખ્યાત હેરઑઇલો, સેન્ટો, લવંડરો વીગેરે તથા વીજલીકના ખીસામાં રહી શકે તેવા દીવાઓ વગેરે માલ જુજ કમીશનથી. માલ વી. પી. મોકલાવીએ છીએ. બહાર ગામના ઑરડરો ઉપર બરોબર ધ્યાન આપવામાં આવશે. રૂ. ૨૫ ઉપરનો માલ મંગાવનારે સેંકડે રૂ. ૨૫) ટકા અગાઉ મોકલવા પડશે.

ઠેકાણું—મોદી મયારામ તુલજારામની કું૦ પ્રોવીઝન મરચંટ અને કમીશન એજંટ સી. પી. ટેન્ક. પોસ્ટ નં. ૪

મુંબાઈ.

જુનો અનુભવ જાતી દેખરેખ અને જમાનાને અનુસરતું

દુનીઆ હેર ઑઇલ.

ખરી જતા બાલને અટકાવી
માથાંને થંડક
પોંચાડે છે.

દુનીઆ હેર ઑઇલ.

મધુર અને સુવાસીક ખુસ્બોથી
લોકપ્રીય થઇ
પડેલું છે.

દુ ની આ હે ર ઑ ઈ લ

દુનીઆ હેર ઑઇલ.

બાનુઓના ડરેસ માથની
ખુબસુરતીમાં દસ ગણો
વધારો કરે છે.

દુનીઆ હેર ઑઇલ.

બાનુઓ પુરૂષો તેમજ
બચ્ચાંઓને એક સરખું
ઉપયોગી છે.

અડધા [illegible] સ્ટાંપ મોકલવાથી સેમ્પલ ફ્રી મોકલી આપવામાં આવશે.
કીંમત બાટલી ૧ ના ૧૨ આના પોસ્ટેજ ખરચ ૪ આના.

બનાવનાર એ. ઈ. પાટનવાલા.
ભાજીપાલા લેન નં. ૩ મુંબઇ.

નાણા ખરચી પાણા લેવા હોય તો પધારો.

શાહાબાદ "તાંદુર" અને નાવંગીની લાદીઓ '૧ થી ૬ સ્કેયર ફુટ સુધીની કોઈપણ સાઈઝની—જાડી "૦॥। થી ૧।" ઈંચ ૧૦૦ સ્કેયર ફુટના રૂ. ૮—૮—૦ જાડી ૧।" થી ૧॥।" ઈંચ ૧૦૦ સ્કેયર ફુટના રૂ. ૯—૮—૦.

વહેલા તે પેહેલા. સ્ટોકમાં માલ હશે ત્યાંસુધીજ મલશે.

જે. બી. રૂપારેલ.
ઠે. ગોલપીઠા નજીક સેન્ડ હર્સ્ટ રોડ મુંબઇ નં. ૪
ટેલીફોન નંબર ૧૮૩૧.
તારનું સરનામું લાદી મુંબઇ.

દરેક જાતની લાદીઓ, મારબલ, માંગલોરી નળીઆં, કાચનાં નળીયાં, ઇંગલીશ ફેન્સી નળીયાં ઇટાલીયન રંગીન ટાઇલ, એરબોઝ, અને પોન ગલેઝ ટાઇલ તથા સીમીટના વેપારી.

બ્રાંચ ઓફીસ પાંચ કુવા—અમદાવાદ.

ટુંકા જાહેર ખબરો.

પરચુરણ કામકાજ અને ધંધાદારીઓને માટે ટુંક ખરચની (ટેલીગ્રાફ સીસ્ટમની) આ જાહેર ખબરો ચાર આનાના સોળ શબ્દ અને ઉપરાંત વધુના દરેક શબ્દ દીઠ એક પૈસાના ભાવથી લેવામાં આવશે. ૧૬ શબ્દ દીઠ ચાર આના. અને તે ઉપરાંત દર શબ્દ દીઠ એક પૈસો લેવાનો રીવાજ છે છપાવનારાઓએ દરેક મહીનાની તા ૨૦ મી સુધીમાં લખાણ પૈસા સાથે નીચલે સરનામે મોકલી આપવું જોઇએ અંદર લખાણ અને પૈસા સાથે પોસ્ટમાં આપવું.

સેક્રેટરી, ઇંડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બ્યુરો,
૭૭-૭૯ એપોલો સ્ટ્રીટ ફોર્ટ,
મુંબઇ.

સારાં-સસ્તાં-નવાં પુસ્તકો.

ચોરાશી આસન (હઠયોગ-સચિત્ર) રૂ. ૧। વશીકરણ વિદ્યા (સ્ત્રી ઉપયોગી) રૂ ૦)॥ સુખરૂપ-સ્ત્રી-સંસાર (સચિત્ર) રૂ. ૧।, ચમત્કારિક દ્રષ્ટાંતમાળા (૧૦૮ રમુજી વાતો) રૂ. ૧।.

સો. માણેકબાઇ કહાનજી કવિ.
રાજકોટ-(કાઠિયાવાડ).

"Wanted buyers of good white twill Shirts" whole-sale or retail. Cheap house, better work.

H. G. AHMED & Co,.
Shirt makers.
Camp. RAJKOT.

બાબુભાઇ આણંદજીની કંપની.
(મીણવાળા)
૧૧૧ માંડવી મુંબઇ. નં. ૩
મર્ચન્ટસ એન્ડ કમીશન એજન્ટસ.

ચહા! ચહા!! ચહા!!!

સઘળાંને પરવડે એવું સ્ટ્રૉંગ અને લેહેજતદાર મીક્ષ્ચર એક રતલી ટીનના ડબ્બાના અગ્યાર આના તથા પાંચ રતલી ટીનના ડબ્બાના રૂ. ૩)॥ બીજી તરેહવાર છુટી તેમજ હકબંધ ચહા એકજ વાજબી ભાવે. ઠગાવાની બીલકુલ ધાસ્તી નહીં.

દી. એન્ડ દી.
કાવાસજી મેન્સન સામે,
૩૩૪, લોહાર સ્ટ્રીટ, ધોબીતલાવ-મુંબઇ

દેશી
વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

પુસ્તક ૭ મું સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૪. VOL. VII. SEPT. 1914. No 3 અંક ૩ જો.

અનુક્રમણિકા.

વિષય.	પાનું.
૧ અધિપતિની નોંધ	૯૮
૨ વેપારી વિષયો...	૧૦૩
૩ વેપારી ચેમ્બરોની દેશ પરદેશી કોન્ગ્રેસની છઠ્ઠી બેઠક	૧૦૫
૪ ઇજીપ્ટમાં (કોઓપરેટીવ) સહકારીણી હિલચાલની શરૂઆત	૧૦૭
૫ મુંબઇ કાઉન્સીલ અને વેપાર	૧૧૦
૬ ચેમ્બરનો વિભાગ	૧૧૫
૭ સાભાર સ્વીકાર	૧૨૪
૮ વેપારી ખબરો...	૧૨૬
૯ ખાંડની જકાત વખતે આંકેલી કીંમત ...	૧૩૦
૧૦ જોઇન્ટ સ્ટોક કંપનીઓ	૧૩૧
૧૧ નવા પેટંટો	૧૩૨
૧૨ પરદેશી ખાંડની આયાત	૧૩૩
૧૩ સુતર અને સુતરાઉ કાપડના આંકડાઓ ...	૧૩૪
૧૪ સુતરની આયાત...	૧૩૫
૧૫ ઇ. સ. ૧૯૧૪ના જુન માસને માટે પોર્ટટ્રસ્ટ વેરહાઉસમાંથી માલ આપાણો તેની સરખામણી કરનારા આંકડા	૧૩૫
૧૬ સોના રૂપાની આયાત તથા નિકાશના આંકડા ...	૧૩૬
૧૭ હિંદુસ્તાનનો દરીયાઇ વેપાર	૧૩૭
૧૮ વેપારી બાતમી	૧૪૧

INDEX.

Subjects.	Page.
1 Editor's study	98
2 Commercial subjects	103
3 Sixth International congress of chambers of commerce ...	105
4 Beginnings of the co-operative movement in Agriculture in Egypt	107
5 Commerce in Council	110
6 Chamber's section	115
7 Reviews	124
8 Commercial notes	126
9 Tariff Valuation of Sugar ...	130
10 Joint-Stock Companies	131
11 New Patents	132
12 Foreign Imports of Sugar ...	133
13 Spinning & Weaving Returns ...	134
14 Imports of Cotton Yarn... ...	135
15 Statement of Traffic at Port Trust in June 1914	135
16 Imports & Exports of Gold & Silver	136
17 Sea-borne Trade of India... ...	137
18 Commercial Intelligence	141

EDITOR'S STUDY.

અધિપતિની નોંધ.

ગયા જુલાઇની વીસમી તારીખે આ ચેમ્બરની કમિટીની સાથે હિંદી સરકારના ખજાનચી ઓન. સર વીલીયમ મેયરની મુલાકાત થઇ હતી તે વખતે જે ઉપયોગી બાબતો ચર્ચાવવામાં આવી હતી તેમાં રેલ્વેનો વિષય પણ હતો રેલ્વે અને નેહરોના આંકડાઓ પ્રમુખના ભાષણમાં આપવામાં આવ્યા હતા, જે ઉપરથી નેહરોનું નફાનું પ્રમાણ કેટલું આવે છે તે જણાયું હતું. લૉર્ડ કર્ઝનના વખતમાં નિમાયેલાં સ્કૉટ મૅક્રીક કમિશને એમ ભલામણ કરી હતી કે નેહરો પાછલ દશ વર્ષમાં ૪૪ કરોડ રૂપિયા ખર્ચવા. તેજ પ્રમાણે ૧૮૭૯ ની સાલમાં કેર્ડ કમિશને અને ૧૮૯૮ માં લાયલ કમિશને પણ અભિપ્રાય આપ્યો હતો. આ પ્રમાણે જુદાં જુદાં કમિશનોએ કરેલી ભલામણો કેવી રીતે અમલમાં મુકવામાં આવેલી છે તે તપાસીએ. ૧૯૦૩-૦૪ ના છેડે સુધીમાં નેહરો ઉપર કુલે પબ્લીક ડેટ (જાહેર દેવું) ૨૬૦,૦૦,૦૦૦ પાઉંડ હતું. તે વધીને ૧૯૧૧-૧૨ માં ૩૫૦,૦૦,૦૦૦ પાઉંડ થયું. એટલે કે આઠ વર્ષમાં ૧૩ કરોડ રૂપિયાનો ખર્ચ કરવામાં આવ્યો, કે જ્યારે ઉપર નિમાયેલા કમિશનની ભલામણ પ્રમાણે તેટલા અરસામા ૩૫ કરોડ ખર્ચવા જોઈતા હતા. ૧૯૦૪ સુધીમા રેલ્વેઓનું પબ્લીક ડેટ કુલ્લે ૧૨,૭૦,૦૦,૦૦૦ પાઉંડનું હતું તે વધીને ૧૯૧૧-૧૨ માં ૨૦,૩૦,૦૦,૦૦૦ થયું હતું. એટલે કે આઠ વર્ષમાં ૧૧૪ કરોડ રૂપિયા રેલ્વે પાછળ ખર્ચવામાં આવ્યા હતા. દેશી ચેમ્બરની માંગણી એટલીજ હતી કે આ ખર્ચના પ્રમાણમાં નેહરો પાછળ પણ ખર્ચ થવો જોઇએ. ઇંગ્લંડની અંદર પણ નેહરો પાછળ ખર્ચની અગત્યતા હાલ સ્વીકારવામાં આવેલી છે અને ત્યાંની સરકારને એ માટે ત્યાંના ચેમ્બરો તરફથી આગ્રહ થાય છે.

નેહરોના સબંધમાં બોલતાં ચેમ્બરના પ્રમુખે કુવાઓ બંધાવવા માટેની જરૂરિયાત વિષે ધ્યાન ખેંચ્યું હતું. કુવાઓ એ પણ એક જાતનું નેહરનુંજ બાંધકામ છે અને આ દેશ કે જેમાં વરસાદની મોસમ ઉપર લગભગ બધો આધાર રહેલો છે ત્યાં તો તેઓ ઘણાજ કિંમતી થઇ પડે. આ સત્ય અસલથીજ અહિંઆં સ્વીકારવામાં આવેલું છે. તેમજ આ દેશની સ્થિતિનો જેઓએ બરાબર અભ્યાસ કરેલો છે તેઓએ પણ આ અગત્યતાની પિછાન કરેલી છે. દાખલા તરીકે ૧૮૭૯ ની સાલમાં જે દુષ્કાળનું કમિશન બેઠું હતું તેની સમક્ષ મદ્રાસના એક સીવીલીયન ઑફીસર મી૦ ગીબન્સે તે બાબતમાં બહુ સારૂં વિવેચન કર્યું હતું.

તેણે એટલે સુધી કહ્યું હતું કે જો રૈયત પોતે કુવા ન ખોદાવે તો સરકારે પોતે તે કામ ઉપાડી લેવું જોઇએ. તેણે આપેલો મત તથા હિસાબ વિગેરે તેનાજ બોલોમાં આપીએ-

"હજુ સુધી પબ્લીક વર્કસ ડીપાર્ટમેન્ટે કુવા બાંધવાનુ કામ ઉપાડી લીધેલું નથી જો આખા ઇલાકાને ફૅમિન પ્રુફ (દુષ્કાળથી રહિત) બનાવવો હોય તો ૨,૦૦,૦૦,૦૦૦ પાઉંડ એટલે ત્રીસ કરોડ રૂપિયાનો ખર્ચ થાય. જો બરાબર તપાસ કરવામાં આવે તો જણાશે કે મેં આપેલા આંકડા એ કંઇ અશકય વાત

નથી. ૪૨,૫૩૦ કુવાઓ એક વર્ષમાં ૧,૨૭,૫૯૦ એકરને પાણી પુરૂં પાડી શકશે. જો એકર દીઠ રૂ. પાંચનું સરેરાસ ભાડું ગણીએ તો ૬,૩૭,૯૫૦ રૂપિયા થાય એટલે કે ૧,૪૮,૮૫,૫૦૦ રૂપિયા ઉપર ૪ટ્ટ ટકા ઉપજે. આટલા કુવા સાથે પણ જો ઇલાકામાં દુષ્કાળ પડે તો મદદ માટે માણસો આવે. ખરાં પણ તેઓની સંખ્યા બહુજ ઓછી થાય. મારા મત મુજબ આસરે એક લાખ માણસો ઓછાં આવે. આટલુંજ નહિ પણ ઉપર જણાવેલી થાપણમાંનો મોટો ભાગ કુવાવાળી જમિન વેચવાથી પણ પાછો મળી રહે આ પ્રમાણે પોતાનો મત આપતાં મી૦ થીબલ પોતાના ટેકામાં જણાવે છે કે ૧૮૭૬–૭૭ ના ભયંકર દુષ્કાળના વખતમાં પણ જ્યાં જ્યાં તે ફરતો ત્યાં ત્યાં જણાતું કે કુવાવાળાં ખેતરો દુષ્કાળની અસરમાંથી બચ્યાં હતાં અને લીલાં કુંજર હતાં.

બી. બી. એન્ડ સી. આઇ. રેલ્વેના છેલ્લા રીપોર્ટ ઉપરથી જણાય છે કે ૧૯૦૬ (કે જે સાલમાં કંપનીનું નવેસરથી બંધારણ થયું હતું) થી ૧૯૧૧ સુધી શેરહોલ્ડરોને ફક્ત ૩ટ્ટ ટકા મળ્યા હતા. ૧૯૧૧ માં ૪ ટકા મળ્યા, ૧૯૧૨ માં ૪ટ્ટ ટકા અને હાલ એટલે ૧૯૧૩–૧૪ માં ૪ટ્ટ ટકા મળેલું છે. વર્ષ દર્મ્યાન કુલે બ્રોડગેજના ૯૪૫–૮૫ માઇલ ઉપર ૪૩૭ લાખ રૂપિયા ખર્ચવામાં આવેલા છે, જ્યારે મીટરગેજના ૧૮૧૫ માઇલ ઉપર ૯૪૯ લાખ રૂપિયા ખર્ચવામા આવેલા છે આ સઘળાને માટે એમ ટીકા કરવામાં આવે છે કે ખર્ચની બરોબર વિગત શેરહોલ્ડરોને આપવામાં આવતી નથી. ફક્ત એટલું જણાવવામાં આવેલું છે કે બ્રોડગેજ ઉપર ૧૮·૬૪ લાખ રૂપિયા રોલીંગ સ્ટૅાક (ગાડાંઓ) માટે ખર્ચવામાં આવેલ છે તથા મીટર ગેજ ઉપર તેજ કારણું માટે ૬·૨૨ લાખ રૂપિયા ખર્ચવામાં આવેલ છે.

દર પેસેન્જર માઇલ દીઠ સરેરાસ આવક બ્રોડગેજની ૭·૨૯ પાઇ તથા મીટરગેજની ૧·૯૯ પાઇ હતી. દર ગુડસ ટન માઇલ દીઠ બ્રોડગેજ ઉપર ૭·૦૫ પાઇ તથા મીટરગેજ ઉપર ૬·૬૪ પાઇ હતી.

૧૯૧૨–૧૩ ની સાલ માટે મુંબઇ ઇલાકાનો લેન્ડ રેવન્યુ એડમિનિસ્ટ્રેશન રીપોર્ટ બહાર પડેલો છે જેમાં કેટલાંએક જાણવાજોગ વિચારો આપેલા છે. હાલમાં મજુરોની સંખ્યાની ઓછપ માટે દેશમાં ઘણેખરે ફરિયાદ સંભળાય છે. તેને માટે સરકાર એમ ધારે છે કે ઉંચા પ્રકારનું સાંચાકામ દાખલ થવું જોઇએ કે જેથી મજુરોની હાડમારી પડે નહિ અને અમેરીકા વિગેરે સુધરેલા દેશોમાં તો આવી જાતનું સાંચાકામ જન સમુહમાં એટલું દાખલ થયેલુ છે કે ત્યાં (અહિંયાના માફકજ) જે ચાકરોની અછતને લીધે અગવડ ખમવી પડે છે તે ઘણે ભાગે દુર થઇ છે. તેમજ મજુરોની કામ કરવાની શક્તિ વધારે ખિલવી જોઇએ એમ સરકાર ધારે છે. મજુરો પોતાની સ્વતત્રતા શું છે તે સમજવા લાગ્યા છે પણ તેની સાથે વધારે કામ કરવાની પ્રવૃત્તિ દેખાડી નથી એમ સરકારનું માનવું છે. એમ ટીકા કરવામા આવેલી છે કે પહેલાંનાં કરતા અડધું કામ કરવાથી પહેલાનાં જેટલોજ ખોરાક મજુરો મેળવી શકે છે. મજુરીના દરમાં વધારો થયો છે એના તરફ આ ઇશારો લાગે છે. તો આપણે એમ જણાવી શકીએ કે આવી રીતે મજુરીના દરમાં વધારો થયો છે એ સાચી વાત છે પણ તેની સાથે ખાધા ખોરાકીના ભાવોમાં પણ પુષ્કળ વધારો થયો છે. બાકી કેળવણીના વધારા સાથે તથા તેમની સગવડ અને સુખ તરફ વધારે લક્ષ આપવા સાથે મજુરોની પોતાની શકિત વધારે ખીલશે એમાં કંઇ શક નથી. જેને Efficiency એટલે સારી રીતે કામ કરવાની શકિત કહે છે તે ખિલવવાને માટે સારો ખોરાક, સારી રહેવાની ગોઠવણ વિગેરેની ખાસ જરૂર છે તે ભુલી જવું જોઇતું નથી.

આપણે ઘણી વખત એમ સાંભળીયે છીયે કે દુષ્કાળને લીધે ઢોરો મરવાથી દેશની ખેતીવાડીને નુકશાન થાય છે. દરેક સવાલને બે બાજુ હોય છે તે પ્રમાણે આ સવાલની બીજી બાજુ ઉપર જણાવેલાજ રીપોર્ટમાં સરકારે બતાવેલી છે. ૧૯૧૧-૧૨ ની સાલમાં અહમદનગર જીલ્લામાં જે દુષ્કાળ પડયો હતો તેની અસરથી ઘણાં ઢોરો ત્યા નાશ પામ્યાં હતાં. સરકાર આ બાબતમાં જણાવે છે કે જ્યાં ઘાસચારો વિશેષ હોય છે અને ઘણાં ઢોરો દરેક ખેડુત પાસે રાખવાની રૂઢિ હોય છે ત્યાં કેટલીએક વાર આવી રીતે ઢોરો નાશ પામવાથી આર્થિક ફાયદો થાય છે કારણકે નકામા ઢોરો ચાલી જવાથી સારાં ઢોરો માટે વિશેષ ખોરાક રહેછે. આ પણ એક નવીન અને વિચારવા લાયક વાત છે.

ખડકીની અંદર સરકારી ડેરી છે કે જેના ઉપર હાલ ખેતીવાડીનાં પ્રોફેસરે રસાલો લખેલો છે. તેના અંદર લખવામા આવ્યું છે કે બ્રીડર્સ એસોસિએશનો એટલે કે ઢોર ઉછેરનારાની એસોસિએશનોની આ દેશમાં ઘણી જરૂર છે.

ગયા મહિનાની અંદર યુરોપ ઉપર લડાઇનું વાદળ ચડી આવેલું છે, જેની અંદર આપણી બ્રિટીશ સરકારને પણ ઉતરવું પડયું છે. તેમની લડાઇ જર્મની ને ઓસ્ટ્રિયા સાથે હોવાથી આ બે દેશ સાથેનો સઘળો વ્યાપાર હાલ બંધ પડેલો છે, જે માટેના જાહેરનામાં બહાર પાડવામાં આવેલાં છે. જર્મનીની બે સ્ટીમરો વાર્ટુર્મ અને રેહન ફેલ્સ મુંબઇના બારામાં માલ લઇને આવી હતી તેમને પકડવામાં આવી હતી. જે માલ આ સ્ટીમરો ઉપર હતો તે ઘણો ખરો દેશી વેપારીઓનો છે. આ માલ માટે ઘણાઓએ તો ડ્રાફ્ટ સ્વીકારી પૈસા પણ આપી દીધા છે એટલે એ સવાલ સાથે વેપારી કોમને ઘણો અંગત સંબંધ થઇ પડેલો છે. કરાંચી ચેમ્બરે તો નામદાર હિંદી સરકારને તાર કર્યો કે જો કોઇ આવી જર્મન કે ઓસ્ટ્રિયન સ્ટીમર પકડાય તો તેની અંદરનો માલ બીલ ઑફ લેડીંગ જે બતાવે તેવા વેપારીઓને (જો તેઓ બ્રિટીશ પ્રજા હોય અથવા તો તટસ્થ પ્રજા હોય) આપવો.

આ સવાલ ઉપર નામદાર સરકારે એમ ઠરાવ કરેલો છે કે આ બન્ને સ્ટીમરોમાંનો માલ જે ધણીનો હોય (જો તે બ્રિટીશ પ્રજા કે તટસ્થ પ્રજા હોય તો) તેને બીલ ઓફ લેડીંગ સામે આપવો અને તેથી વેપારીઓને ઘણી રાહત મળેલી છે.

એક વળી બીજી સ્ટીમર લીશેનફેલસ મુંબઇના બારાંમાં આવી થોડો માલ ઉતારી ચાલી ગઇ આની અંદર પણ આપણા ઘણા વેપારીએનો માલ રહેલો છે અને તે બાબત પણ સંદેશાઓ ચાલે છે. પરિણામ શું આવે છે તે જોવાનું છે.

લડાઇને લીધે બધાં વેપારી બજારોમાં મંદી આવી ગયેલી છે. શેર બજાર તો જે દિવસથી લડાઇ શરૂ થઇ ત્યારથી તા. ૧૭ મી સુધી બંધ રાખવામાં આવ્યું હતું. ત્યાર પછી પાછું તા. ૨૭ મી સુધી બંધ રાખવાનો ઠરાવ થયો હતો. અને વળી પાછું આવતી તા. ૭ મી સુધો બંધ રાખવાનો ઠરાવ થયો છે. એમ ધારવામાં આવે છે કે જો એ પ્રમાણે ઠરાવ થયો ન હોત તો ઘણા શેરો તથા સારી સીકયુરીટીના ભાવો પણ ગગડી ગયા હોત, કારણ કે લોકોને સોનું તથા ચાંદી જોઇતાં હતાં અને કાગળિયાં કાઢી નાંખવાની ઉત્સુકતા જણાતી હતી. લંડનની અંદર પણ જે દિવસે લડાઇ જાગી ત્યારે આજ સ્થિતિ હતી. રીઓ-ટીન્ટો, યુનીયન પેસીફીક અને બ્રાઝીલીયન ટ્રેકશન જેવી સારી સીકયુરીટીઓ પણ એકદમ ઉતરી પડી. ઘણી સારી પેઢીઓએ પણ પોતાનું કામકાજ બંધ કરી દીધું અને કેટલાકોએ દેવાળું કાઢયું. બૅંક ઑફ ઇંગ્લાન્ડનો દર પણ ચાર ટકાથી એકદમ ૮ ટકા થયો અને તેથી પણ વધીને ૧૦ ટકા થયો; જોકે પછી આ દર પાછો ૬ ટકા ઉપર આવી લાગ્યો હતો. આપણા દેશની પ્રેસીડન્સી બેંકોના દર નીચે પ્રમાણે હતાઃ-

		ટકા
મુંબઇ બેંક	(૧૩ મી ઑગસ્ટ પછી)	૫
બંગાલ બેંક	(૬ ઠ્ઠી ઑગસ્ટ પછી)	૫
મદ્રાસ બેંક	(૨૬ મી જુન પછી)	૪

દેશની નાણાં સંબંધી સ્થિતિ બહુ મજબુત લેખવામાં આવે છે. સરકારની ટ્રેઝરીઓમાં તથા પ્રેસીડંસી બેંકોમાં ગયાં ત્રણ વર્ષના જુલાઈમાં નીચે પ્રમાણે રોકડ નાણું હતું.

	રૂપિયા.
જુલાઈ ૧૯૧૨	૨૪,૫૬૬૧,૦૦૦
જુલાઈ ૧૯૧૩	૩૨,૨૦,૭૦,૦૦૦
જુલાઈ ૧૯૧૪	૨૯,૯૫,૩૧,૦૦૦

નામદાર સરકારે તા ૩ જી ઑગસ્ટથી સોનું આપવું બંધ કર્યું ત્યારે તેઓની પાસે ઈંગ્લંડ અને હિંદુસ્તાન મળી બે કરોડને દશ લાખ પાઉંડ હતા. કરન્સી કમિશનની ભલામણ મુજબ ગોલ્ડ સ્ટાન્ડર્ડ રીઝર્વનો જે આ દેશમાં રૂપાંનો ભાગ હતો તે પેપર કરન્સીનાં રીઝર્વમાં લઈ જવામાં આવેલો છે અને ગોલ્ડ સ્ટાન્ડર્ડ રીઝર્વમાં તે પેટે એટલુંજ સોનું લઇ જવામાં આવેલું છે. એટલે આ રીઝર્વમાં હવે ફક્ત સોનું અને સોનાંની સીક્યુરીટીઓજ છે. ટીટીની હદ દર અઠવાડીયે દશ લાખ પાઉંડની ઠેરવવામાં આવેલી છે અને આ માંગણી પહોંચી વળવાને ગોલ્ડ સ્ટાન્ડર્ડ રીઝર્વ સધર છે. પેપર કરન્સી રીઝર્વમાં ઑગસ્ટની શરૂઆતમાં ૩૪ કરોડ રૂપિયા હતા જયારે ગયે વર્ષે તેજ વખતે ૨૦ કરોડ હતા. આની અંદર ગોલ્ડ સ્ટાન્ડર્ડમાંથી લેવામાં આવેલા ૬ કરોડ ઉમેરવામાં આવશે.

મુંબઇના આગેવાન વેપારીઓ અને શહેરીઓની સલાહ સાથે નામદાર સરકારે કેટલીએક ચીજોના ભાવ બહાર પાડયા હતા જે નીચે આપવામાં આવેલા છે.

જથાબંધ ચોખાના ભાવની ટીપ.

નીચલી જુદી જુદી જાતના ચોખાઓ હોલસેલ યાને જથાબંધ ખરીદવા માટેના ભાવો નીચે મુજબ છેઃ-

	૬ મણની ગુણી દીઠ રૂપીઆ.
ખાસ મોટી મીલ (જંગલ)........	૮ા થી ૮ાા=
બર્મા સ્પેસીયલ.	
રંગુન સ્પેસીયલ, બસીન સ્પેસીયલ, અકયબ સ્પેસીયલ, મોલમીન સ્પેસીયલ, મોલમીન પુછાડ	૮ાા= થી ૯=
બર્મા નાના મીલના.	
નાના માલના........, બસીન નાના મીલના, પોસ્ટ કાલી........, લારૂન (સાધારણ), બટકો	૯)= થી ૯ા=
બર્મા બ્રુકનઃ-	
લારૂન ઉંચી જાત, બસીન (કાની .., મીલ છાપ ...	૯ા થી ૧૦)=
મીલ સુગંધી.....	૧૦ા થી ૧૦ાા=
માન્ડલે........, સીંગાપુરી	૧૧ થી ૧૨

જથાબંધ અનાજના ભાવોની ટીપ.

જથાબંધ અનાજના ભાવો નીચે મુજબ નકકી કરવામાં આવ્યા છેઃ-

	માપીને ૮ ફરાની ખાંડી દીઠ રૂપીઆ
જુવાર—	
શોલાપુરી................	૩૦
સફેદ	૩૨
બાજરી—	
ગોગારી	૫૦
ખાનદેશ (સારી).......	૩૬
ખાનદેશ (મધ્યમ)......	૩૨
ઘઉં—	
ખંડવા (સરસ)...............	૪૮ થી ૫૨
ખંડવા (સાધારણ).........	૪૪ થી ૪૭
પીસી	૩૯ થી ૪૦
ચણા—	
જંબુસરી	૪૪
પીળા........................	૩૬ થી ૩૭
લાલ......	૩૪ થી ૩૫
મઠ	૩૯ થી ૪૦
અડદ.........................	૩૯ થી ૪૦
જંવ (વજનથી)............	૩૬
મગ	૪૩ થી ૪૪

છુટક અનાજ માટેના ભાવ.

છુટક અનાજ માટે નીચે મુજબના ભાવ નક્કી થયા છે:--

રંગુન:—

હલકી જાત-૫ આને પાલી.

મોટી મીલ હલવા, ઉંચી જાત-જાત મુજબ ૬ા આના સુધી પાલીના.

જીરાસાલ (પનવેલ) ૭ આને પાલી પછી જાત મુજબ વધતા ભાવ ચહડતામા ચહડતો ૯ આને પાલી સુધીનો.

કલ્યાણી (ભીમડી) સરસ જાત ૧૦ આને પાલી.

પકા દાલુદખાની ૯ આને પાલી.

તુવેરની દાળ--

તેલ વગરની સૌથી હલકી જાત ૬ આને પાલી.

ઉંચી જાત તેલવાળી-જાત મુજબ ૯ આને સુધી પાલી.

ઘઉં (ખંડવા) પાા આને પાલી.

ઘઉં (ખંડવા) ૬ા થી ૭ આને પાલી.

બાજરી (ખાનદેશ કરાંચી અને પંજાબ) ૫ આને પાલી.

બાજરી (ગોગારી અને ઈટાવા) ૭ આને પાલી.

ચણા (લાલ) ૪ાા આને પાલી.

ઉંચી પોલીસ કરેલા ટેબલ ટોય ખરીદ કરવા કયાં જશો ?

COMMERCIAL SUBJECTS.
વેપારી વિષયો.

COMMERCIAL SITUATION IN JAPAN IN 1913.
સને ૧૯૧૩ માં જાપાનની વ્હેપારની સ્થિતિ.

યોકોહામા ખાતેના કમર્શીયલ એલચી મી. ક્રોના રીપોર્ટ પરથી માલમ પડે છે કે કેવળ આંકડા પરથી દેશના વેપારને લગતી સ્થિતિનું ધોરણ બાંધવું એ ભય ભરેલું છે. અને ગત વર્ષની જાપાનના વ્હેપારની સ્થિતિ ઊપલા વાક્યના દ્રષ્ટાંત રૂપ છે.

આંકડા પરથી માલમ પડે છે કે આયાતની કિંમતમાં ૧૧,૨૭૪,૦૧૮ પૌંડનો એટલે ૧૭ ટકાનો તથા નિકાશની કિંમતમાં ૧૦,૭૯૭, ૫૮૩ એટલે ૨૦ ટકાનો વધારો થયો હતો એટલે ૧૮ ટકાનો એકંદર ફાયદો થયલો અંકાયો હતો. સન ૧૯૧૧ ના વર્ષ પછી આ ૧૯૧૨ માં ૨૦ ટકાનો લાભ જોઇ, ઉપલી હકીકતથી અવશ્ય એમજ લાગે કે વેપારની સ્થિતિ ઘણીજ સારી છે પણ દિર્ઘદ્રષ્ટીથી જોતાં સામાન્ય વેપારી વર્ગ અને ખાસ કરીને પરદેશી માલની આયાત્ કરનારી પેઢીઓના મનમાં સન. ૧૯૧૩ નું વર્ષ તેઓના અનુભવમાં કનિષ્ટમાં કનિષ્ટ જણાવ્યું. સને ૧૯૧૨ નું વર્ષ ખાસકરીને એટલું બધું સારૂં હતું નહિં પણ તે વર્ષની આખેરીએ એવી આશા રાખવામાં આવી હતી કે શહેનશાહ મેઇજીના મૃત્યુની ગમગીનીમાંથી પ્રજા મુકત થયાબાદ વેપાર રોજગારમાં સુધારો તથા કંઇક અંશે નવિન જીવન આવેલું જણાશે પણ વર્ષની શરૂઆતમાં રાજ્યદ્વારી ખટપટો ઉભી થઇ, પ્રધાન મંડળ બદલાયું અને નવા પ્રધાન મંડળે જાહેર બાંધકામ મુલતવી રાખ્યાં આથી સરસામાન તથા મજુરીની માંગણી કમી થઇ ગઇ. સરકારી ઑફીસોમાંથી નોકરીઆત વર્ગનો ઘટાડો કરી નાંખવાથી ઘણા લોકો નોકરીવગરના થઇ ગયા. અને આથી એશઆરામ અને મોજ શોખની વસ્તુઓ, મુખ્યત્વે કરીને પરદેશી કપડાંની ખપત કમી થઇ ગઇ. આ કારણો ઉપરાંત ચીનનું ફરી પરિવર્તન, મેકસીકોમાંનો બળવો અને ઉત્તર જાપાનનો દુષ્કાળ આવાં બીજાં કારણોને લઇને પ્રજાની ખરીદ કરવાની શકિતમાં ઘટાડો થયો. વિશેષમાં આગલા વર્ષો કરતાં નવી યોજના ઉભી કરવામાં ૧૯૧૨ ના કરતાં ત્રીસ ટકા જેટલો ઘટાડો દેખાયો.

આ મંદીથી નવી માંગણીમાં ન્યુનતા થવા લાગી. જોકે વર્ષની શરૂઆતમાં મંગાવેલા માલો તો આવ્યા પણ તે ઘણેજ સસ્તે ભાવે કાઢી નાંખવા પડયા. આયાતના કરતાં નિકાશનો વિભાગ વધારે સારો દેખાય છે. કાચા રેશમનો વેપાર આટલો આબાદી કોઇ વખત હતો નહીં; અને જો એક વેપારીએ બજારને ચાલુ મંદ કર્યા કર્યું નહિં હતે તો એકંદર કિંમત ઘણીજ વધારે થતે. આ સિવાયના બીજા માલના નિકાશમાં પણ ઘણો સુધારો હતો સિવાય કે કોલસાની મોંઘવારીને લીધે કોલસાની ખાણના માલેકોને ફાયદો થયો તો પણ કારખાનાવાળાઓને જોઇએ તેટલો ફાયદો થયો નહિં. ચીન સાથેનો વેપાર સુધર્યો, ચોખાની કિંમત ઘટી પડી અને દરિયાઇ લશ્કરને લગતી ખટપટથી વેપારી મંડળોને ભારે નુકસાન પહોંચ્યું તથા વિશ્વાસમાં ઘણે અંશે ઘટાડો થયો.

બાબતોમાં દેશ પરદેશી પાયાપર કામ કરવાની ઇચ્છા ભવિષ્યમાં જરૂરજ ફળદ્રુપ થશે.

વ્યવહારીક નજરથી યા કાલ્પનિક નજરથી જોઇએ તો કૉન્ગ્રેસ એ પ્રજાઓમાં સુલેહ તથા મિત્તિ અથવા તો વેપારી સંબંધ વધારનારા સાધન તરીકે એક ગંભીર વ્યવસાયમાંજ કાર્ય તરીકે હવે એને કબુલજ કરવું પડે છે અને એને સર્વ વેપાર ઉદ્યોગી સંસ્થાઓએ મંજુર કરી છે." બ્રીટીશ સરકારે સને ૧૯૧૦ માં, યુનાઇટેડ સ્ટેટસ સરકારે ૧૯૧૨ માં તથા ફ્રેન્ચ સરકારે ૧૯૧૪ માં જે સાહ્ય આપ્યો છે તેજ પુરતી સાબીતી છે કે રાજ્યદ્વારી અધીકારીઓ પણ કૉંગ્રેસની જરૂરીઆત તથા સંભાવ્યતા, જેમ પેરીસની બેઠકમાંના ૨૦૦૦ ડેલીગેટો સમજ્યા છે તેમ, પુરતી રીતે સમજ્યા છે. આધિકારિક લીસ્ટ બહાર પાડવામાં આવ્યું છે તે પરથી જણાય છે કે ૩૧ પ્રજાઓ અને ૬૪૨ સંસ્થાઓના પ્રતિનિધિઓ હાજર હતા. એવી આશા રાખવામાં આવે છે કે નવા નિયમો અનુસાર કૉન્ગ્રેસની સ્થાઇ કમિટીના હાથમાં પુરતા નાણાં આપવામાં આવશે કે જેથી કૉન્ગ્રેસના ઠરાવોને વ્યવહારીક અમલમાં મુકી શકે તથા એક ક્રિયાકારક સત્તા તરીકે તેની નિપુણતા તથા કાર્યસિદ્ધીત્વ વધારવાં.

ફ્રેન્ચ સત્તાધીકારીઓએ આ અવસરને એક સ્મરણ યોગ્ય અને ધારેલી મુરાદ માટે લાયક અને તેના અસંખ્ય. પ્રહુણાઓમાં. આભારની અને કદરની લાગણીઓ ઉત્પન્ન કરનારો ગણી શકાય એવો બનાવવા ખરા ઉત્સાહથી સહકાર્ય કર્યું છે. તેના પરિણામે દેશ પરદેશી વ્યવહારનાં તવારીખમાં કદી નહીં જણાયેલો એવો ફળદાયક આનંદ મળ્યો હતો.

કૉન્ગ્રેસમાં ચર્ચાયલા વિષયોમાં મુખ્ય નિચે મુજબના હતા.

૧. જુદા જુદા દેશોના રહેવાશીઓ વચ્ચેની તકરારની પતાવટ માટે લવાદીને લગતા કાયદામાં ઐકયતા:—

આ સંબંધી મી૦ એમ પોઈઝીએ કેટલીક મુખ્ય બાબત પર ધ્યાન ખેંચી દરખાસ્ત મુકી હતી કે વેપારી ચેમ્બરો અને વેપાર ઉદ્યોગી મંડળોએ પરસ્પરના લાગતા વળગતા મંડળો સાથ એકત્ર થઇ દેશપરદેશી લવાદોનો એક સમુહ નિમવો

(ખ) કૉન્ગ્રેસની સ્થાઇ કમિટીએ, દરેક ચેમ્બર તથા વેપારી મંડળોના પ્રતિનિધિઓનું, જુદા જુદા દેશની પ્રજા વચ્ચેના ઝઘડા પતાવવા માટે, દરેક પ્રતિનિધિ દેશના ધર્મશાસ્ત્રીઓની મદદથી, એક કાયદાનો ખરડો ઘડી કાઢવા માટે, દરેક ચેમ્બર તથા વેપારી મંડળોના પ્રતિનિધિઓનું એક દેશ પરદેશી ઉદ્યોગીક કૉન્ફરન્સ ભરવું. .

(ગ) તથા સ્થાઇ કમિટીએ આ ખરડો ફ્રેન્ચ રીપબ્લીક સરકાર સમક્ષ રજુ કરવો એવી મતલબથી કે તેઓ જુદા જુદા દેશની પ્રજા વચ્ચે ઝગડો પતાવવા માટે ઉપલા કૉન્ફરન્સે ઘડેલા કાયદાના ખરડાના ધોરણે દેશ પરદેશી સભા (convention) સ્થાપવા માટે દેશ પરદેશી સનંદી કોન્ફરન્સ ભરવા બીજા દેશોને આમંત્રણ કરે.

(૨) ચેક માટેના કાયદાની એકત્રતા:—

એ સવાલમાં નીચે મુજબનો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે જે જે રાજ્યોમાં ચેકનો વપરાશ સામાન્ય નહિ હોય તેવા રાજ્યોને તે માટે આગ્રહ કરવો અને તે રાજ્યોએ નીચે મુજબના પગલાં કબુલ રાખવાં.

(ક) ચેકનો વપરાસ કાયદેસર ગણાય એમ કરવું તથા સરકાર અને મ્યુનીસીપલ તથા બીજી જાહેર સંસ્થાઓએ દરેક જાતના ભરણા માટે ચેકના વપરાશને ઉત્તેજન આપવું.

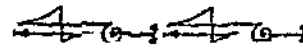
(ખ) બની શકે ત્યાં કલીઅરીંગ હાઉસીસ સ્થાપવાં

(ગ) સ્ટામ્પ ડયુટીમાંથી ચેકને મુકત કરવા.

(૩) નાણાંની ભીડ દુર કરવા સોનાની અનામતી:—નાણાં સંબંધી ભીડ દુર કરવા સોનાની અનામતી સંબંધમાં મી. એફ. ફ્રેઇથફૂલબેગે એક રીપોર્ટ વાંચ્યો હતો જેમાં તેમણે

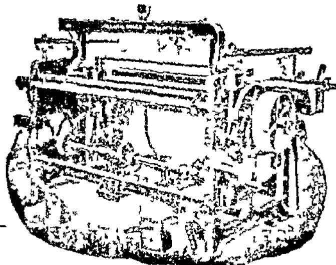
વીલાન અને મીલ્સની

લૂમોની મહાન ફત્તેહ.

દરેક પ્રકારનું કાપડ વણવાના ખાત્રીલાયક સાંચાઓ.

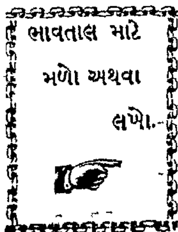

હિંદી બરનાં ધોતીયાં વણવાનાં મુખ્ય મથક તરીકે ગણાતાં ઈંગ્લંડનાં ગ્રેટ હારઉડ પરગણામાં ઉપલી અમારી બનાવટની લુમો ૯૨ ટકા જેટલા મોટા પ્રમાણમાં ચાલુ છે—એજ બીના આ લુમોની ઉત્તમ પ્રકારની બનાવટનો પુરતો પુરાવો છે.

હિંદુસ્થાનની મીલો માટે ડોબી સાથની મજબુત પેટર્નની ડ્રોપ-બોકસ લીકો લુમો, અમો ખાસ બનાવીએ છીએ.

એ ઉપગંત અમારાં કારખાનામાં દરેક કીસમનું કાપડ બનાવવાના સાંચાઓ તથા જે. એન્ડ આર. શેરોકની પેટન્ટ લુમો, ડોબીઓ, અને તેના પરચુરણ ભાગો પણ બનાવવામાં આવે છે, જે અત્રે અમારે ત્યાંથી મળી શકશે.

હિંદુસ્થાન માટેના સોલ એજન્ટસઃ—

જવેરી એન્ડ કંપની,

દરેક જાતના સાંચાઓના વેપારી,

૪૯, એપોલો સ્ટ્રીટ-કોટ, મુંબઈ.

એવી સુચના કરી હતી કે કૉન્ગ્રેસ એવો ઠરાવ પસાર કરે કે ભવિષ્યમાં કોઇ પણ વખત નાણાંની ભીડ અટકાવવા યા ઓછી કરવા માટે મુખ્ય નાણાંદાર સ્થળોમાં ખાસ સોના રૂપાની અનામતી, મુખ્યત્વે કરીને સોનાના સીક્કા તથા લગડીઓ રાખવી. આ સવાલ પર ઘણોજ વિવાદ ચાલ્યા બાદ એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે કોન્ગ્રેસની બીજી બેઠક માટે આ સવાલ તે બેઠકના કાર્યક્રમની નોંધપોથીમાં લખી મુલતવી રાખવો અને દરમ્યાનના વખતમાં આ સવાલ પર કૉન્ગ્રેસના સભાસદોએ પુખ્ત વિચાર કરવો.

૪ (Customs Statistics) વ્યાપારને લગતા આંકડાઓના સંબંધમાં ઐક્યતાઃ—આ સંબંધમાં પ્રમુખે જાહેર કીધું કે બેલજીયન સરકાર તરફથી બોલાવવામાં આવેલી દેશ પરદેશી કૉન્ફરન્સ જે સન ૧૯૧૦ ના સપ્ટેમ્બર માસમાં પહેલ વહેલી મળી હતી અને પારિભાષિક શબ્દોનો એક સામાન્ય શબ્દકોષ ૨૨ રાજ્યો તરફથી મંજુર થયલો જાહેર કર્યો હતો. તે કૉન્ફરન્સે પોતાનું કાર્ય સને ૧૯૧૩ ના નવેમ્બર માસમાં પુર્ણ કર્યું હતું. ઇન્ટરનેશનલ કસ્ટમ્સ સ્ટેટીસ્ટીકસ બુરો યાને દેશ પરદેશ વ્યાપારી આંકડાને લગતી બુરો કે જે સને ૧૯૧૪ ના જુલાઇ માસની તા. ૧ લી થી સ્થાઇ બેઅશે તેની સાથે ઘણાં રાજ્યોએ સંબંધ ચાલુ રાખ્યો છે.

કેટલાંક રાજ્યો જેવાં કે યુનાઇટેડ સ્ટેટસ ઓફ અમેરીકાએ હજુ પોતાનો આ બુરો સાથનો સંબંધ જાહેર કર્યો નથી, જો કે સને ૧૯૧૨ માં બોસ્ટન ખાતે પ્રતિનિધિ થયેલાં અમેરીકાના વેપારી ચેમ્બરોએ આ સંબંધમાં દેશ-પરદેશી ઐક્યતા અને મિત્રાચારીના સુત્રને મજબુત ટેકો આપ્યો છે.

(૫) પેની પોસ્ટેજ (એક આનાની સ્ટેમ્પમાં ઐક્યતા) આ સંબંધમાં ડેલીગેટોને યાદ દેવડાવવામાં આવ્યું હતું કે સને ૧૯૧૪ ના સપ્ટેંબર મહિનામાં ટપાલ ખાતાનું કન્વેન્શન ભરવાના વિચારના સંબંધમાં મળેલી કેટલીક સુચનાઓ બોસ્ટન ખાતેની સને ૧૯૧૨ ની પાચમી બેઠકે માન્ય કરી હતી, તથા એમ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું કે આ જુદા જુદા ઠરાવો લાગતા વળગતાઓની ધ્યાનમાં લાવવા સ્થાઇ બુરોએ યોગ્ય પગલાં લીધાં હતાં.

આ સિવાય બીજા ઘણા ઉપયોગી સવાલો ચર્ચાઇ ઠરાવો પસાર થયા હતા.

કૉન્ગ્રેસ ભરાતી હતી તે અઠવાડીઆમાં ડેલીગેટોને બહુજ મોટા પાયાપર ગમ્મતો આપી તેમનો આદર સત્કાર કર્યો હતો.

BEGINNINGS OF THE CO-OPERATIVE MOVEMENT IN AGRICULTURE IN EGYPT.

ઇજીપ્ટમાં (કોઓપરેટીવ) સહકારિણી હિલચાલની શરૂઆત.

ઇજીપ્તમાં સહકારિણી હિલચાલની સાથે ઓમરલફતીબેનું નામ ગાઢ સંબંધમાં જોડાયલું છે. ઇજીપ્તમાં સહકાર્ય ઉત્પન્ન કરનારજ એ ગૃહસ્થ છે એમ કહીએ તો ચાલે. સને ૧૯૦૮ માં પ્રીન્સ હુસેને ખેડીવના ખેતીવાડી મંડળ તરફનું કાર્ય કરવાએક પંચ નિમી હતી જેમાં લફતીબે એક સભાસદ હતો. અને બે વર્ષ બાદ તેમણે કેરો ખાતે નાના વેપારીઓ માટે પહેલ વહેલું ઇજીપ્શીયન સહકારણી મંડળ ઉભું કીધું.

ઇજીપ્શીયન ખેતીવાડીમાં સહકારણી હિલચાલ હજુ અપરિપકવ સ્થિતિમાં છે. એના

વિસ્તાર તથા વિકાશ અર્થે સરકાર તરફથી જરૂરીઆત અનુમોદન ટુંક વખતમાં મળવાની ધારણા રખાય છે તે હજુ મળ્યું નથી. લકીબેહસ્તે કેરો ખાતે જે નાનું મંડળ ઉભું કરવામાં આવ્યું હતું તે "પરિમિત જોખમદારી (લીમીટેડ લાયબીલીટી) વાળું છે તથા ખેદીવ તરફથી સત્તાધિશ થયેલું છે" એવું રૂપ તેને ધારણ કરવું પડયું હતું. સહકાર્યપણાનો મુદ્દો જળવાઇ રહે તેટલા માટે તેના નિયમોમાં નીચે મુજબની બે સરતો દાખલ કરવાની તેને સત્તા મળી હતી.

(૧) તેના શેરો તે ખાસ પોતાનાજ છે અને વ્યવસ્થાપકોના બોર્ડની રજાથીજ કોઇ બીજાને નામે ચઢાવી શકાય.

(૨) ફક્ત તેના સભાસદોનેજ પૈસા ધીરી શકાય. સિવાય કે સભાસદોને જોઇતા નાણાં ઉપરાંતની સિલક હોય તોજ બીજાને ધીરાય.

આ સભાની થાપણ બધી ભરાઇ ગયેલી ૧,૭૫,૦૦૦ ફ્રેન્ક જેટલી છે. પ્રત્યેક શેર ૧૦૦. ફ્રેન્કનો રાખ્યો છે. મંડળ સ્થાપવાને પ્રાથમિક ખર્ચ ૧૫૦૦ ફ્રેન્ક થયો હતો. સને ૧૯૧૧ માં ૭½ ટકાને વ્યાજે ૫,૨૫,૦૦૦ ફ્રેન્ક જેટલી રકમની ધીરધાર થઈ હતી. ૨૫૦ થી ૧૦૦૦ ફ્રેન્ક જેટલાં નાણાંની રકમ પ્રથક પ્રથક ૯ માસ માટે ધીરવામાં આવતી તથા તે ફરીવાર ભાગ્યેજ રીન્યુ કરવામાં આવતી અને જો તેમ કરવું પડતું તો એવી શરત કરવામાં આવતી કે કુલ લીધેલા નાણાના ½ ભાગના હફતામાં તે રકમ પાછી દેવી. મંડળમાં ૨૫૦ સભાસદો છે. જામીનની સહીથીજ નાણાં ધીરવામાં આવે છે.

સામાન્ય કોઓપરેટીવ સોસાઇટી માટે અને ખાસ કરીને ખેતીવાડીને લગતા સરકારી મંડળને લીમીટેડ લાયબીલીટીનું રૂપ યોગ્ય હોતું નથી પણ ઇજીપ્ત દેશના દવાની કાયદામાં જ્યાં સુધી ફેરફાર થાય નહીં ત્યાં સુધી એ રસમ જરૂરીઆતજ છે. આ સંબંધમાં ઓમરલતીફે કરેલી સુચનાઓ કબુલ કરવામાં આવી હતી નહીં તો પણ તેણે પોતાનો વિચાર તદન છોડી દીધો નહીંજ અને કેટલીક ખેતીવાડી મુલકી સભાના રસમનાં મંડળો સ્થાપ્યાં. છેલ્લા ત્રણ વર્ષમાં એણે ઉભી કરેલી હિલચાલ ધીરેથી પણ દ્રઢતાથી આગળને આગળ વધતી જાય છે. બધાં મડળો તમામ થોડે ઘણે અંશે પણ બધાં આબાદ નીવડયાં છે અને કેટલાકને એવી સ્થાનિક પ્રતિષ્ઠા મળી છે કે જે ભવિષ્યમાં એ યોજના ઘણીજ આબાદી નીવડવાનાં લક્ષણ સુચવે છે. ઇજીપ્તમાંના હાલના કેટલાક એવાં મંડળોની ટુંક નોધ અત્રે લઇએ છીએ.

૧) શુબ્રા–એલ–નમલેહ–આ મંડળનું મુખ્ય કાર્ય બીઆં, ખાતર તથા કોલસો ખરીદવાનું છે. તથા એજ માલ ૩ ટકાને નફે પોતાના સભાસદોને વેચવાનું તથા જો ઉધાર આપવો પડે તો સાત ટકાનું વ્યાજ લઈ આપવાનું તથા સભાસદોને વ્યાજે નાણાં ધીરવાનું છે.

૨) કોમેલનુર નામના બીજા મંડળનું કાર્ય પણ ઉપલા મંડળના જેવુંજ છે.

૩) નહીયાનું મંડળ

આ ૧૯૧૦ માં સ્થપાયું હતું. અને સભાસદોની સંખ્યા જોતાં એ સૌથી વધારામાં વધારે ઉપયોગી મંડળ છે. ૧૯૧૨ ની આખેરીએ એમાં ૩૦૭ સભાસદો હતા જોકે તે પ્રમાણમાં કામ ઘણુંજ ઓછું કરે છે. બીજા મંડળો કરતાં એની કાર્ય વ્યવસ્થામાં કઇક ખાસ ફેરફાર છે તે એ કે શુબ્રા મંડળમાં સાત ટકાનું વ્યાજ લેવામાં આવે છે તેને બદલે આમાં નવ ટકાનું વ્યાજ લેવામાં આવે છે. અને બીજા મંડળોમાં ગીરવી માલ ઉપર નાણાં ધીરવામાં આવે છે તેને બદલે આમાં માત્ર જામીનની સહી ઉપરજ નાણા ધીરવામાં આવે છે. વ્યાજ નવ ટકાનું વધારે ગણાય તો પણ અત્યાર સુધી ૩૦ ટકા જેટલું વ્યાજ આપતા તેના પ્રમાણમાં ઘણુંજ ઓછું ગણાય.

ઇજીપ્તના ખેતીવાડીના મંડળોનું કામકાજ ચોખ્ખી રીતે સમજવા માટે મી. એમ. માઇકેલના પુસ્તકમાંથી નીચે મુજબનું ટેબલ અત્રે ટાંકયું છે.

ઇજીપ્તમાં અત્યારે હસ્તી ધરાવતાં ખેતીવાડી મંડળનુ કામકાજ બનાવનારા આંકડા.

ખેતીવાડીના મંડળોનાં નામ.	સભાસદોની સંખ્યા	શેર થાપણ જાનેવારી ૧ લી ૧૯૧૩	૧૯૧૨ માં કામકાજ.			
			કુલ કરેલું કામ	નાણાની લેવડદેવડ	રીઝર્વ ફંડ	ચોખ્ખો નફો
૧ શુબ્રાએલન મલાહ	૨૪૧	૫૨૭	૪,૩૯૭	૧,૦૦૦	૭૬	૧૩૩
૨ કોમ-એલ નુર	૩૦૭	૧૮૫૭	૬,૭૭૧	૨,૦૦૦	૩૮૩	૬૭૭
૩ નરીયા	૩૦૭	૭૮૪	૨,૮૦૦	૨,૦૦૦	૯૮	૧૮૫
૪ ઓલીલા	૨૦૨	૨૮૬	૧,૫૩૫	૭૫૯	૪૭	૧૧૫
૫ સેનટીમે	૧૦૬	૨૦૨	૫,૯૮૧	૫૦૦	૫૮	૧૦૧
૬ નેચીલ	૧૧૭	૯૨૦	૨,૮૭૫	૧,૭૫૦	૬૭	૧૯૮
૭ મહેલેંટ ડીઆઇ	૧૪૨	૩૨૨	...	૧,૦૦૫	૧૭	૫૯
૮ નચ્મા મુલ	૧૨૪	૧૮૬	૯૩૩	૮૦૦	૨૦	૬૦
કુલ	૧,૫૪૬	૫,૦૮૪	૨૫,૩૫૨	૯,૮૧૪	૭૧૪	૧,૫૨૮

આંકડા ઇજીપ્શીયન પૌંડમાં આપેલા છે. એક ઇજીપ્શીયન પૌંડ ૨૫·૬૨ ફ્રેન્ક જેટલો સમજવો. (ફ્રેંક=૧૦ પેન્સ)

મી. એમ. માઇકેલ પોતાના પુસ્તકમાં આ મંડળોનાં રીઝર્વ ફંડ તરફ આપણું લક્ષ ખેંચતાં લખે છે કે ખેતીવાડીનાં મંડળો પોતાની થાપણુની કુલ રકમમાંની ૧૭ ટકા જેટલી રકમ રીઝર્વ ફંડ ખાતે જમે કરી શકયાં છે જોકે તેમાંનાં કેટલાંકને શરૂ થયાને એક વર્ષથી વધુ વખત થયો નથી યુરોપીયન મંડળોને આ ઇર્ષ્યા કરવા જેવું છે.

યુરોપમાંના ઘણા દેશોમાં સહકાર્ય મંડળો પોતાની પરસ્પર તથા ખાનગી વેપારી સાથેની સરીઅરીને લીધે નહીયાની માફક ·૧૦ થી ૨૦ ટકાને લાભે બીયાં વેચી શકતાં નથી તેમજ ૯ ટકાના વ્યાજે નાણાં ધીરી શકતાં નથી.

યુરોપનાં ખેતીવાડીના મંડળોની સામાન્ય સ્થિતિ અને આજુ બાજુના સંજોગો આ પ્રમાણેના છે.

જો ખેતીવાડીના સહકાર્ય માટેનો પ્રયાસ ઉપર જણાવેલાં મંડળો ઉભાં કરી અટકયો હતે તો તેમાં ખાસ આનંદ જેવું કંઇ હતું નહીં. પણ એ હિલચાલ વિશેષ પ્રભાવની નિશાની આપે છે અને હમે અત્રે આ નવિન ઉત્સાહના રૂપનું ટુંક અવલોકન કરીએ છીએ.

ખેતીવાડી સહકાર્યતાનું નવિન વલણ.

સને ૧૯૦૮ માં પ્રીન્સ હુસેને કરેલા પ્રયત્નથી ખેતીવાડીની સભા તથા કમીશને ધારેલી મુરાદ પુરી બર નહીં આવી એટલે કે આવાં મંડળો માટે ખાસ કાયદાઓ પસાર થયા નહિં તોપણ ઉપર જણાવી ગયા તેવાં આથમિક નાની નાની સભાઓને જન્મ

આપ્યો કે જે ભવિષ્યમાં એ હિલચાલને પરિપક્વ થવામાં મધ્યબિંદુ તરીકેની ગરજ સારશે.

હાલની સભા તરફથી જે અત્યંત સારા મહેસુલી તથા સામાજીક ફાયદાઓ થયા તેથી ઉશ્કેરાઇ પ્રીન્સ હુસેને પોતાની ધારણા પુર્ણ રીતે બજાવવા માટે વિશેષ પ્રવૃત્તિ કરી આગળ વધવા ૧૯૧૨ માં વિચાર કીધો અને ફ્રેન્ચ ખેતીવાડી ખાતાના એક અધિકારી, તથા ખેતીવાડીના સહ ઉદ્યોગના વિષયમાં ખાસ નિપુણ, મી. રીબેટને ખેદીવના ખેતીવાડી મંડળ તરફથી, ઇજીપ્તમાં ભાષણો આપવા તથા ખેતીવાડીની સભાના બંધારણાર્થે એક પુર્ણ યોજના ઘડી કાઢવા, આમંત્રણ આપ્યું.

મી૦ રીબેટે ઘડેલી યોજના હજુ સુધી ઇજીપ્શીયન સરકારે મંજુર કરી નથી તો પણ એટલું તો ખાતરીથી કહી શકીએ છીએ કે ખેતીવાડીનાં સહકાર્યને જે રૂપમાં સરકાર મંજુર કરશે તે રૂપ મી. રીબેટે ઘડેલી યોજનાના સામાન્ય ધોરણથી બહુ જુદું પડશે નહિંજ.

આ ફકરામાં હમે ઇજીપ્શીયન ખેડુતની આધુનિક સ્થિતિ, ઇજીપ્શીયન ખેતીવાડીમાં સહકાર્યની હિલચાલ વધારવા માટે જુદી જુદી કોશિષો, તથા અત્યાર લગણમાં આવેલા પરિણામો તથા ભવિષ્ય માટેની સુચનાઓનું ટુંકમાં વિવેચન કર્યું છે.

જો આવા બારીક વિષયપર ચોખ્ખો સરળ ન્યાય આપી શકાય તો એમ કહી શકીએ કે ખેતીવાડી કોઓપરેશન (સહકાર્ય) ની સંવૃદ્ધી અર્થે ઇજીપ્તની ભુમી ઘણીજ યોગ્ય છે. ખસુસ કરીને જ્યારે આવી રીતની એકત્રતાની આવી વિશાળ હીલચાલથી ત્યાંના ખેડુત વર્ગને કેટલો ફાયદો થાય તેનો વિચાર કરીયે તો ઇજીપ્તની ભુમી તે માટે ઘણીજ ફળદ્રુપ દેખાય છે; એમ છતાં પણ કેટલાકોની એવી માન્યતા છે અને કદાચ તેમની ધારણા ખરી હોય કે સહકાર્યતાનો ઉદ્દેશ સારી અને સહિસલામત રીતે લાગુ પાડવાને ઇજીપ્તના "ફેલા"યાને ખેડુતની સામાજીક ખિલવણી થઇ નથી. ઇજીપ્શીયન સરકાર જે ખેડુતને સારી સેવીંગ્સ બેંકો, જપ્ત નહિં કરી શકાય એવો ઘરવાસ તથા સુધારણા માટે પુષ્કળ જમીન પુરી પાડે છે તથાપી ખેડુતને એકત્ર થઇ તાત્કાલીક અધિકારી મંડળ ઉભું કરવા ઉત્તેજન આપવા અત્યારે યોગ્ય ધારતું નથી તેની ધારણા પણ એવીજ છે. ખચીત દરેક નવી શોધ ખાસકરીને બહુ ઉથલ પાથલ કરી નાંખનારી હોય તો તેને માટે, તે પ્રયત્ન નિષ્ફળ જવાનું જોખમ તો પહેલુંજ ધ્યાનમાં રાખીને, બહુજ લાંબા વખતનો પ્રયાસ હોવો જોઇએ, એમ છતાં પણ આપણે આટલું તો કબુલજ કરીએ છીએ કે ઇજીપ્તમાં ખસુસ કરીને પ્રીન્સ હુસેન તથા ખેતીવાડીની ખેડીવલ સભાના પ્રયાસથી પોતાની ધારણા બર લાવવા માટે તૈયાર થાય છે. જેથી તે દિવસ હવે વધુ દુર નથી કે જ્યારે રીબેટની સુચના તરીકે હવે ગોઠવાયલા પણ મુળ લફતીબેના વિચારો સફળ નિવડશેજ.

COMMERCE IN THE COUNCIL.

મુંબઇ કાઉન્સીલ અને વેપાર.

ધી. ઓન. મી. મનમોહનદાસ રામજીએ ધારાસભાની બેઠકમાં વ્યાપારને લગતા પુછેલા સવાલો તથા તેના નામદાર સરકાર તરફથી મળેલા જવાબો.

(સવાલ) ૧

ઓફીસીઅલ એસાઇનીના હવાલામાંની મીલકતોમાંથી છેલ્લા પાંચ વર્ષમાં મળેલી કુલ રકમ તથા તે પર મળેલા તેમના કમીશનનાં આંકડાં નામદાર સરકાર કહેવા મહેરબાની કરશે.

આ સવાલ સને ૧૯૧૪ ની ૧૩ મી માર્ચને દિને મળેલી સભામાં પુછવામાં આવ્યો હતો.

જવાબ

૧ લી ફેબ્રુઆરી સને ૧૯૦૯ થી સને ૧૯૧૪ ની ૩૧ મી જાનેવારી સુધીમાં મુંબઇના ઓફીસીયલ એસાઇનીના હવાલામાંની જુદી જુદી મીલકતોમાંથી મળેલી કુલ રકમ.

અર્ધ વાર્ષીક			રકમ
			રૂ. આ. પૈ.
૧ લી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૯ થી ૩૧ મી જુલાઇ ૧૯૦૯	...	...	૩,૦૧,૭૬૨—૫—૪
૧ લી ઑગષ્ટ ૧૯૦૯ થી ૩૧ મી જાનેવારી ૧૯૧૦	...	...	૨,૪૧,૧૨૪—૮—૨
૧ લી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૦ થી ૩૧ મી જુલાઇ ૧૯૧૦	...	...	૩,૯૦,૫૦૦-૧૧—૦
૧ લી ઑગષ્ટ ૧૯૧૦ થી ૩૧ મી જાનેવારી ૧૯૧૧	..	..	૨,૩૦,૪૦૭—૬—૯
૧ લી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૧ થી ૩૧ મી જુલાઇ ૧૯૧૧	..	...	૫,૩૪,૭૬૨—૬-૧૦
૧ લી ઑગષ્ટ ૧૯૧૧ થી ૩૧ મી જાનેવારી ૧૯૧૨	...	...	૫,૨૦,૨૬૦-૧૨—૮
૧ લી ફેબ્રુઆરી. ૧૯૧૨ થી ૩૧ મી જુલાઇ ૧૯૧૨	....	...	૧,૩૫,૧૫૧—૧—૬
૧ લી ઑગષ્ટ ૧૯૧૨ થી ૩૧ મી જાનેવારી ૧૯૧૩	...	..	૩૬,૫૪૨—૭—૬
૧ લી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૩ થી ૩૧ મી જુલાઇ ૧૯૧૩	..	...	૧,૭૩,૬૮૪—૮—૩
૧ લી ઑગષ્ટ ૧૯૧૩ થી ૩૧ મી જાનેવારી ૧૯૧૪	...	..	૬,૩૦,૬૦૯-૧૫—૭

તા૦ ૧ લી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૯ થી ૧ લી જાનેવારી ૧૯૧૪ સુધી મુંબઇના ઓફીસીયલ એસાઇનીને મળેલું કમીશન તથા ફી.

અર્ધ વાર્ષીક.	કમીશન.	ફી.	ગીરવી ખાતાનું કમીશન.	એકંદર કુલ.
	રૂ. આ. પૈ.	રૂ. આ. પૈ.	રૂ. આ. પૈ.	રૂ. આ. પૈ.
તા. ૧ લી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૯ થી ૩૧ મી જુલાઇ ૧૯૦૯	૨૪,૭૧૮—૦—૮	૧,૫૩૩—૭—૦	૧૨૬—૧૨—૦	૨૬,૩૭૮—૩—૮
તા. ૧ લી ઑગષ્ટ ૧૯૦૯ થી ૩૧ મી જાનેવારી ૧૯૧૦	૬,૫૦૦—૦—૦	૧,૭૩૨—૦—૦	૧૦—૮—૦	૮,૨૪૩—૪—૦
તા. ૧ લી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૦ થી ૩૧ મી જુલાઇ ૧૯૧૦	૧૦,૧૨૬-૧૪—૦	૧,૭૩૦-૧૨—૦	૬૦૫—૦—૦	૧૨,૪૬૨-૧૦—૦
તા. ૧ લી ઑગષ્ટ ૧૯૧૦ થી ૩૧ મી જાનેવારી ૧૯૧૧	૨૦,૭૭૧—૭—૪	૧,૫૦૦—૧૫-૦	....	૨૨,૨૭૨—૬—૪
તા. ૧ લી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૧ થી ૩૧ મી જુલાઇ ૧૯૧૧	૨૨,૩૫૪—૯—૮	૧,૨૧૭—૮—૦	....	૨૩,૫૭૨—૧—૮
તા. ૧ લી ઑગષ્ટ ૧૯૧૧ થી ૩૧ મી જાનેવારી ૧૯૧૨	૩૦,૦૦૧-૧૩—૯	૧,૮૮૪—૧—૦	....	૩૧,૮૮૫-૧૪—૯
તા ૧ લી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૨ થી ૩૧ મી જુલાઇ ૧૯૧૨	૨૩,૮૭૩-૧૧—૫	૧,૮૭૪—૭—૦	૪,૨૮૪—૦—૦	૩૦,૦૩૨—૨—૫
તા. ૧ લી ઑગષ્ટ ૧૯૧૨ થી ૩૧ મી જાનેવારી ૧૯૧૩	૯,૭૦૫—૧૩—૩	૨,૧૨૦—૭—૩	....	૧૧,૮૨૬—૪—૬
તા. ૧ લી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૩ થી ૩૧ મા જુલાઇ ૧૯૧૩	૩૮,૩૩૬-૧૦—૯	૧,૪૮૭—૧—૬	....	૩૯,૮૨૩-૧૨—૩
તા. ૧ લી ઑગષ્ટ ૧૯૧૩ થી ૩૧ મી જાનેવારી ૧૯૧૪	૯,૦૦૦—૦—૦	૧,૭૦૪—૮—૦	૧૪૪—૦—૦	૧૦,૮૪૮—૮—૦
કુલ.	૧,૯૫,૪૮૯-૦-૧૦	૧૬,૭૮૫-૧૪-૯	૫,૧૭૦-૪—૦	૨,૧૭,૩૪૫-૩-૭

કુલ. ૩૧,૯૪,૮૦૬—૩—૭

સવાલ ૨ જો

ઑડીટરના સર્ટીફીકેટના સંબંધમાં નીચેના આંકડા રજુ કરવા નામદાર સરકાર મહેરબાની કરશે.

ઑડીટરોના સર્ટીફીકેટના આંકડા.

૧. હિંદી કંપનીના કાયદાના સંબંધમાં નામદાર મુંબઈ સરકારે જે નિયમો બહાર પાડયા હતા તે નિયમોને અનુસરીને જે જે ગૃહસ્થોએ ઑડીટર સર્ટીફીકેટ માટે અરજી કીધી હોય તેની સંખ્યા તથા તે સાથે નીચે મુજબના વર્ગની જુદી જુદી સંખ્યા.

(અ) જેઓને દશથી વધારે વર્ષનો અનુભવ હોય.

(ક) જેઓને સાતથી વધારે વર્ષનો અનુભવ હોય.

(ખ) જેઓને પાંચથી વધારે વર્ષનો અનુભવ હોય.

(ગ) જેઓને ત્રણથી વધારે વર્ષનો અનુભવ હોય.

(ઘ) સેન્ટ્રલ એસોસીએશન ઓફ એકાઉન્ટન્ટસના જેઓ સભાસદો હોય.

(ચ) કૉરપોરેશન ઓફ એકાઉન્ટન્ટસના જેઓ સભાસદો હોય.

(છ) લન્ડન અસોસીએશન ઑફ એકાઉન્ટન્ટસના જેઓ સભાસદો હોય.

(જ) સર્ટીફાઈડ પબ્લીક એકાઉન્ટન્ટસની સંસ્થાના જેઓ સભાસદ હોય.

(ઝ) જેઓ મુંબઈની બહાર રહેતા હોય.

અને (૨) ઉપલી (અ) થી (ઝ) લગીના વર્ગોમાં જેઓને નીચેના વર્ગના સર્ટીફીકેટ આપવામાં આવ્યાં હોય તેવા ગૃહસ્થોની સંખ્યા.

(૧) પરમેનન્ટ અનરીસ્ટ્રીકટેડ

(૨) પ્રોવીઝનલ અનરીસ્ટ્રીકટેડ.

(૩) પરમેનન્ટ રીસ્ટ્રીકટેડ.

(૪) પ્રોવીઝનલ રીસ્ટ્રીકટેડ.

	અરજદારોની સંખ્યા	સર્ટીફીકેટ આપ્યાં.	સર્ટીફીકેટની જાત.
અરજદારોની કુલ સંખ્યા.	૧૩૬	૩૨	ટેમ્પરરી રીસ્ટ્રીકટેડ
		૩	,, અનરીસ્ટ્રીકટેડ.
(અ)	૪૧	૨૬	,, રીસ્ટ્રીકટેડ
		૩	,, અનરીસ્ટ્રીકટેડ.
(ક)	૧૬	૦	,, રીસ્ટ્રીકટેડ
(ખ)	૧૮	૨	,, ,,
(ગ)	૧૪	...	... ...
(ઘ)	૧૫	૯	,, ,,
(ચ)	૩૦	૯	ટેમ્પરરી રીસ્ટ્રીકટેડ
		૨	,, અનરીસ્ટ્રીકટેડ.
(છ)	૧૯	૩	,, રીસ્ટ્રીકટેડ.
(જ)	૧	૧	,, અનરીસ્ટ્રીકટેડ.
(ઝ)	૪૬	૧	,, રીસ્ટ્રીકટેડ.
		૧	,, અનરીસ્ટ્રીકટે

સવાલ ૩ જો.

ઑડીટરોના સર્ટી- ફીકેટના નિયમો.

બીજી રીતે યોગ્ય દેખાતા ગ્રહસ્થો દાખલ થઇ શકે એવી રીતે નિયમો ને બનાવવા નામદાર સરકાર ધારે છે કે કેમ ?

જવાબ.

એ સંબંધી વિચાર ચાલે છે.

સવાલ ૪ થો.

ચાર્ટર્ડ અને ઇન્કોરપોરેટેડ મંડળના સભાસદો જેઓ આ ઇલાકામાં ધંધો ચલાવતા હોય તેઓના નામની નોંધ બનાવવા તથા ઑડીટરના ધંધાને લગતા, ખાસકરીને ગેરવર્તણુક માટે નામ બાતલ કરવાના સંબધના, નિયમો તેઓને લાગુ પાડવા નામદાર સરકાર ધારે છે કે કેમ ?

જવાબ.

સરકાર ઉપર જણાવેલા મંડળના સભાસદો જેઓ આ ઇલાકામાં ધંધો ચલાવતા હોય તેઓના નામની નોંધ બનાવવા માંગતા નથી પણ જો કોઇ સભાસદ પોતાના ધંધામાં ગેરવર્તણુકથી ગુન્હેગાર થાય તો તે બાબત, યોગ્ય તપાસ કર્યા પછી અને એનો ગુન્હો સાબીત થયા પછી તેને સુધારવા માટેની શીક્ષાના પગલાં લેવા, જે સંસ્થામાં તે હોય તેની કાઉન્સીલને જાહેર કરવામાં આવશે.

સવાલ. ૫

ઑડીટરોને સર્ટી ફીકેટ આપવાના બીજા પ્રાંતોમાં કાયદા તથા તેમની ફી.

ઇન્ડીઅન કંપની કાયદા પ્રમાણેના, ઑડીટરોને સર્ટીફીકેટો આપવા માટેના, બીજા પ્રાંતીક સરકારો તરફથી ઘડવામાં આવેલા કાયદાઓ તથા દરેકે તેને માટે જે ફીનું ધોરણ બાંધ્યું હોય તો તે ધારા સભાની ખબર માટે ટેબલપર મુકવામાં સરકાર મેહરબાની કરશે ?

જવાબ.

બંગાળ, મદ્રાસ, આગ્રા, આઉધના જોડીયા પ્રાંતો, પંજાબ, બીહાર અને ઓરીસા તથા બર્મા સરકારના નિયમોની કૉપી કાન્સીલ ટેબલપર મુકવા આવી છે.

સવાલ ૬ ઠો.

કાપડ પરની જકાત

આ ઇલાકામાં બનતાં કાપડ પરની વાર્ષીક જકાતની આવક શરૂઆતથી અત્યાર સુધીની જાહેર લાવવા નામદાર સરકાર મહેરબાની કરશે ?

જવાબ.

આ ઇલાકામાં બનતાં કાપડ તથા મોજાં પરના કરના મહેસુલ ના આંકડા ૧૮૯૪–૯૫ થી ૧૮૯૮–૯૯ સુધીનું ઇન્ડીયન કોટન ડ્યુટીઝના રીપોર્ટમાં આપેલા છે અને ૧૮૯૯–૧૯૦૦ થી બાકીના મુંબઇ ઇલાકાના દરીઆઇ વ્યાપાર તથા જકાતના રીપોર્ટમાં આપવામાં આવ્યા છે. આ રીપોર્ટની કોપી ૪ થી ૧૦ આના સુધીમા વેચાતી મળી શકે છે અને૧૯૧ ૧ થી દેશી વેપારી ચેમ્બરને ઉપલો રીપોર્ટ દર સાલ મોકલવામાં આવે છે

સવાલ ૭ મો.

૭. કારવાર, કુમ્પટા અને મારમા ગોઆની આયાત તથા જકાતના આંકડા.

કારવાર, કુમ્પટા અને મારમા ગોઆની આયાત તથા જકાતના આંકડા.

સન ૧૮૭૫ થી ૧૮૮૫ સુધીના તથા ૧૯૦૩ થી ૧૯૧૩ સુધીના દશદશ વર્ષના આ આંકડાં આપવા નામદાર સરકાર મહેરબાની કરશે ?

જવાબ.

આ સંબંધી ખબર મગાવવામાં આવશે.

સવાલ ૮ મો.

કારવાર બંદર

(અ) કારવાર બંદર આયાત તથા નિકાસ ના સીધા વ્યાપાર માટે યોગ્ય અને સગવડ ભરેલું બંદર છે કે કેમ અને જો નહિં હોય તો તેને તેવું બનાવવા તાત્કાલીક કેટલો ખર્ચ જરૂરનો છે ?

જવાબ.

હાલના વખતમાં કારવાર આયાત તથા નિકાસના વ્યાપાર માટે સગવડ ભરેલું બંદર નથી અને તેને તેવું બનાવવા માટેનો ખર્ચનો અડસટ્ટો હજુ તૈયાર કરવામાં આવ્યો નથી.

(બ) કારવાર રેલ્વે કમિટી તરફથી કારવાર બંદરના સંબંધમાં જે સુધારા સુચવવામાં આવ્યા છે તે નામદાર સરકારે અમલમાં મુકયા છે કે કેમ તે કહેવા નામદાર સરકાર મહેરબાની કરશે?

જવાબ.

કારવાર રેલ્વે જો નક્કી થાય તો બંદરમાં કંઇક નાની નાની સુધારણા કરવા માટે કમિટીએ સુચવ્યું હતું પણ રેલ્વેની યોજના ભંગ થઇ અને તેથી કમિટીની સુચનાઓ બર લાવવામાં આવી નહિ.

(ક) કારવાર રેલ્વે લાઇનને સરવે કરવામાં આવી છે કે કેમ અને જો તેમ હોય તો તે બાંધવાને જમીન ખરીદ કીધી છે કે કેમ અને જો કીધી હોય તો તે જમીન લીલામથી વેચવામાં આવી છે કે બાંધી મુદ્દતે પટે આપી છે?

જવાબ.

સને ૧૮૬૯-૭૦ માં કારવારથી હુબલી અને ગડગ સુધીની રેલ્વે લાઇન માટે વિગતવાર સરવે કરવામાં આવી હતી પણ એ લાઇન બાંધવાને જમીન મેળવવામાં આવી હતી કે કેમ તથા માનવંતા સભાસદે વર્ણન કર્યું તે મુજબ વેચવામાં આવી હતી કે કેમ તે સવાલનો જવાબ બહુ મહેનતથી તપાસ કર્યા સિવાય દઇ શકાય નહિ કે જે મહેનત યોગ્ય ધારવામાં આવતી નથી.

(ખ) કારવાર રેલ્વેનો સવાલ પુનઃ સચેત કરવાની જરૂરીયાત વિષે નામદાર સરકારે વિચાર કર્યો છે?

હા. તોપણ કારવાર રેલ્વેની બાંધણી હાલ તરત અશકય છે એમ સરકાર ધારે છે.

સવાલ.

૯. દેશાવરની સરકારી ઇસ્પીટાલોમાં ઑનરરી ડાકટરો તથા સરજનો નિમવાની જરૂરીયાત નામદાર સરકારે વિચારી છે?

જવાબ.

હા

CHAMBER'S SECTION.

ચેમ્બરનો વિભાગ.

INTERVIEW OF THE COMMITEE WITH THE FINANCE MINISTER.

નામદાર હિંદી સરકારના ખજાનચી સાથે કમિટીની મુલાકાત.

દેશી વેપારી ચેમ્બર અને બુરોની એક ખાસ સભા સોમવાર તા૦ ૨૦ મી જુલાઇ ૧૯૧૪ ને રોજે હિંદિ ખજાનચી સર વિલીયમ મેયરની મુલાકાત લેવા બપોરના ૧ (મું. ટા.) વાગે મળી હતી જે વખતે નીચેના ગ્રહસ્થો હાજર હતા.

(૧) શેઠ પુરૂષોતમદાસ ઠાકોરદાસ (ચેરમન)
(૨) ઑન. સર ફાઝલભાઇ કરીમભાઇ ઇબ્રાહીમ (વાઇસ ચેરમન)
(૩) ઓન. મી. મનમોહનદાસ રામજી
શેઠ દીનશાહ એદલજી વાચ્છા
સર શાપુરજી. બી. ભરૂચા
શેઠ નરોતમ મોરારજી ગોકળદાસ
શેઠ દેવીદાસ માધવજી ઠાકરસી.
શેઠ સોરાબજી એદલજી વોર્ડન
શેઠ ચતુર્ભુજ શીવજી
શેઠ મોતીલાલ વલ્લભજી
શેઠ મોતીલાલ કાનજી
શેઠ પી. જે. બીલીમોરીઆ
શેઠ રેવાશંકર જગજીવન
શેઠ રતનશી મુળજી
શેઠ મુળજી હરીદાસ
શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી

પ્રમુખનું ભાષણ.

શેઠ પુરૂષોતમદાસ ઠાકોરદાસે સર વિલીયમ મેયરને આવકાર આપતાં નીચે મુજબનું ભાષણ કર્યું હતું.

"હું આપને આ ચેમ્બરની કમિટી તરફથી અંતઃકરણપુર્વક આવકાર આપવાની રજા લઉંછું હિંદી સરકારના નાણા ખાતાના ખજાનચીની હમને આ પહેલી મુલાકાત હોવાથી ઘણો આનંદ થાય છે. વેપાર અને નાણાં ખાતાંનો એક બીજા સાથે ગાઢ સંબંધ હોવાથી વેપારી આલમ નાણાંખાતાંના વડા સાથે વધુ પરીચયમાં આવવાની દરેક તકને આવકાર દાયક ગણે છે. અને એમ માને છે કે જો કે અરસપરસ મળવાથી કદી કેટલાક અગત્યના સવાલોનો ફડચો નહિં આવે તોપણ તેથી ઘણી ગેરસમજુતીઓ દુર થવાનો સંભવ છે. નાણાંખાતાં તથા ચલણના સંબંધી મળેલા બાદશાહી કમીશનના રીપોર્ટ સંબંધીજ હાલમાં હમે વેપારીઓના મનમાં વિચારો છે આપણી હાલની ચલણનિતિ, સને ૧૮૯૩ માં ચાંદીના સીકકા પાડવાની ટંકશાળો બંધ થવાથી ઉદ્ભવી; અને તે નિતિ (રસમ) ને ન્યાયશાસ્ત્ર સિદ્ધ પરિણામે લાવનારી નવી રસમ ઉભી કરવાનીજ ખટપટ.

સ્યારની ચાલુ છે. વિનિમયને મુકરર કરવાનું, સોનાના ચલણમાં અનામતી ઉત્પન્ન કરવાનું નવા રૂપીઆ પાડવાનું (સને ૧૯૦૬ તથા ૧૯૦૭ માં ૪૦ કરોડ જેટલા રૂપીઆ પાડવામાં આવ્યા હતા) આ સઘળાનું મુળ તથા જરૂરીયાત, તે પહેલાં પગલાંને લીધે હતી. સને ૧૮૯૨ ના ગંભીર પગલાં પછી જે ચલણની રસમ ચાલી તે સને ૧૮૯૮ ની ફાઉલર કામટીની ભલામણો પર રચાયેલી હતી અને સને ૧૯૦૭-૮ માં એ રસમને નાણાં સંબંધી કટોકટીના તોફાન સામે પહેલી બાથ ભીડવી પડી. એમ કહેવુંજ પડે છે કે પોતાની પુર્ણ અવધિ સુદી તેને લંબાવવું પડ્યું હતું. પરિણામે તે સફળ નિવડી અને તે સાથે નામદાર સરકારને તથા પ્રજાને કેટલીક ઉમદા બાબતો શીખવી. તે વખતે માલુમ પડ્યું કે સોનાના ચલણની અનામતી વિનિમયને બહુજ સુસીબતથી ટકાવી શકે. ઉપરાંત તે માટે સોનાના ચલણના છુટ વ્યવહારનો જબરજસ્ત આધાર પણ જોઇએ. આવી રીતે સોનાના ચલણને દેશપર જબરજસ્તીથી મુકવાના સંબંધમાં મ્હારી કમિટી તદ્દન વિરૂદ્ધ છે. અને તેઓ લાયોનલ એબ્રાહામના વિચારને મળતા છે કે "દુરની આર્થીક સ્થિતિનો વિશેષ વિચાર નહિં કરતાં હિંદના લોકોની ઇચ્છા તથા સગવડ મુજબજ ચલણનિતી હદે પોતેજ ગોઠવવી." આ સ્થિતિએ હિંદી સરકાર માંગણી થાય તે વખતે સોનું પુરૂં પાડવાની જોખમદારી શા માટે લે છે તેનું કારણ હમે સમજી શકતા નથી. પણ તેની સાથે હમે એમ પણ આગ્રહ કરીયે છીએ કે આ સંબંધમાં તેઓની પદ્ધતિ એવી રીતની હોવી જોઇએ કે બની શકે તેટલું વિનિમયનું ધોરણ પુર્ણ અને સ્હેલું થાય, એટલે કે એકને બદલે બીજું સ્હેલાઇથી વિનિમય થઇ શકે અને જે જે લોકોને સોનું જોઇયે તેઓને સોનું મળવા માટે સંપુર્ણ સરળતા અને સુગમતા થાય. આટલા માટેજ કાગળના ચલણની અનામતીનું સોનું હિંદમાં રાખવું જોઇએ. 'જો, કમીશન જેમ કહે છે તેમ લોકોને ગમે તેવું ચલણ મળવું જોઇયે તો જેઓને સોનું જોઇયે છે તેઓને તે મળવામાં કોઇ પણ જાતની હરકત ન પડવા દો. એમ લાગે છે કે પ્રજાને સોનું આપવાના સંબંધમાં કોઇક વખત અમુક હદ રાખવામાં આવે છે. આ સંબંધમાં મદ્રાસની ઇન્ડીયન બેંકના મી. પંઢયાએ જે સાક્ષી આપી છે તે તરફ મારી કમિટી આપનું ધ્યાન ખેંચે છે. તેઓ બતલાવે છે કે એકાઉન્ટન્ટ જનરલોએ સોનાની ના પાડી છે અથવા કૃપણ અને બખીલ પ્રમાણમાં વ્હેંચી આપ્યું છે. અત્યારે જો આવી હદ હોય તો તે કાઢી નાંખવી જોઇયે. અને સોનાના વિનિયમની સગવડ કરી આપવા બધી મહેસુલી તથા ત્રીજોરી ઓફીસોને હુકમ કરવો જોઇયે. ટુંકમાં ફક્ત કાયદેસર ફરજીયાત પાડવા સિવાય જેટલું સોનાના ચલણ સ્થાપવાની સગવડ કરવા, બની શકે તેટલું નામદાર સરકારે કરવું જોઇએ.

કમીશને એમ કહ્યું કે હિંદુસ્તાનની પોતાની અંદરની જરૂરીયાત માટે રૂપીઆ તથા નોટનું ચલણ ઘણુંજ સગવડ ભરેલું છે તેની વિરૂદ્ધ મ્હારી કમિટી પોતાના જાતી અનુભવ પરથી કહે છે કે અંદરના ભાગોમાં અને ખાસકરીને ખેતી અને પાકના મુલકોમાં રૂપીઆ અને મ્હોરનું ચલણ સગવડ ભરેલું છે; નહિં કે રૂપીઆ અને નોટો; કારણ કે જીલ્લાઓમાંના અજાણ લોકો નોટપર તો અણગમોજ દેખાડે છે અને રૂપાના ચલણ કરતાં પણ સોનાનું ચલણ વધારે પસંદ કરે છે. જેઓ એવા જીલ્લાઓ સાથે સંબંધમાં આવે છે તેઓનો આ સ્વાનુભવી અભીપ્રાય છે.

સોનાની ટંકશાળ.

સોનાની ટંકશાળ સુચવવામાં આવી છે તે સંબંધમાં. મારી કમિટી આ સ્થિતિએ તેને જરૂરીયાત ધારતી નથી. સોનાની ટંકશાળ કરવા માટેના હિમાયતીઓમાં પણ તે સંબંધીના વિચારમાં ગંભીર તફાવતો છે. તેમાંના કેટલાક

મ્હોરો અને અડધી મ્હોરો પાડવા હિમાયત કરે છે, જ્યારે બીજાઓ ઓછી કિંમતના સીકકાઓ જેવાકે રૂ–૧૦ તથા રૂ. ૫ ની કિંમતના સીકકાઓ પાડવા આગ્રહ કરે છે. વળી કેટલાકો કહે છે કે જે માંગણી થાય છે તે માત્ર ઑસ્ટ્રેલીઆની માફક હિંદની પોતાની ટંકશાળ કરવાની સ્પૃહા તથા એવી એવી બીજી લાગણીઓને લીધેજ. મનોભાવને તેની કદર કરી માન આપવું જોઇએ પણ આ મનોભાવ સાર્વજનીક છે કે કેમ તેનો હમને શક છે. એની જરૂરીયાત સંબંધમાં કહેવું પડે છે કે ઈજીપ્ટ, ઑસ્ટ્રેલીઆ તથા ઈંગ્લંડથી આવતી મ્હોરો લંડનથી આવતી સોનાની લગડીઓ કરતાં વધારે સસ્તી પડે અને જે લગડીઓ સીકકા પાડવા માટે આવે તે હિંદી સોનાની ખાણોમાંથી આવે યા સંઘરેલા જથ્થામાંથી સોનું લાવવામાં આવે તે. હવે જો આ પ્રમાણે સોનાની ટંકશાળને માટે પુરતું કામ નહિં મળતું હોય તો સોનાની ટંકશાળ માટેની ફક્ત મનોભાવના તૃપ્ત કરવાનું કશું પ્રયોજન નથી.

સરકારી બૅંક.

રાજ્યદ્વારી કમીશનના રીપોર્ટના પરિણામે ઉભાં થયેલા સવાલોમાં વધારેમાં વધારે ગુંચવડ ભરેલો સવાલ સરકારી બેન્કનો છે. આ સુચના કંઈ નવી નથી કારણ સને ૧૯૦૧–૦૨માં તે ચર્ચાયલી હતી. તે વખતનો સંજોગ એવો હતો કે જો ઇલાકાની બેંકો જોડાઇ જવાની પહેલ કરે અને પોતાની થાપણમાં સંગીન વધારો કરે તો સરકાર તેમને ચલણી નોટોનો વહિવટ સોંપી દેવા અને જાહેર પુરાંતનો મોટો ભાગ વાપરવા દેવા ગંભીર વિચાર કરે; પણ એ યોજનાથી ઈલાકાની બેંકોને વધુ શો ફાયદો થાય એ અચોક્કસ હોવાથી એ યોજના ભાંગી પડી. મી. ફ્રીન્સે નવી ઉભી કરેલી યોજના જુની યોજનાથી સ્હેજ જુદી પડે છે. સરકારી બેંકની સુચના અને મુખ્યત્વેકરીને મી. ફ્રીન્સની યોજના પ્રમાણેની સુચના મ્હારી કમિટી માન્ય કરતી નથી. હાલની ઈલાકેદાર બેંકથી વધારે સગવડ મળે કે કેમ એનો હમને ઘણો શક છે. પાશ્ચિમાત્ય મુલકોમાંના કેટલાકોમાં મુંડી એકત્ર કરવાનું વલણ છે જેવી રીતે ઉદ્યોગ એકત્ર કરવાનું વલણ ટ્રસ્ટની રૂઢીમાં છે. હિંદની હાલની સ્થિતિ અને સંજોગમાં અને હાલના વિસ્તારનું પ્રમાણ જોતાં મુંડીની એકત્રતાએ હિંદના વેપાર ઉદ્યોગની ખિલવણીમાં મદદગાર થાય કે કેમ તે શકભરેલું છે. પરિણામ એ આવે કે ઇલાકેદાર શહેરોને તૃપ્ત કરવામાં ન્હાનાં દેશાવરો ખાલી થઇ જાય અને નાના વેપારીઓ તથા ખેતીકારોને નાણાંની તંગીને લીધે ખમવું પડે, જ્યારે ખાસ કરીને ઈલાકેદાર શહેરોમાં વેપાર ઉદ્યોગને પુરતું સાધન મળે.

હિંદી પ્રધાન પાસેથી કાઉન્સીલ બીલ વેચવાનો તથા તેની વ્યવસ્થાનો, સોનાના અનામત ફંડનો, તથા કાગળના ચલણના અનામત ફંડનો બોજો લઇ લેવાના સંબંધમાં ઘણું કહી શકાય પણ તેમાં કેટલાક ગેરફાયદા મ્હારી કમિટીના મનને લાગતા હોવાથી તે દરખાસ્તને હાલ ટેકો આપવાનું મ્હારી કમિટી પસંદ કરતી નથી. તેમ છતાં પણ કમીશનની સુચના મુજબ સરકાર જો એક નાની વાકેફદાર ચાલાક કમિટીદ્વારા એ સવાલની બારીકીથી તપાસ કરે તો કમિટીને કંઇ વાંધો નથી. તેઓ આશા રાખે છે કે જો આવી કમિટી સ્થાપવામાં આવે તો બિન અધિકારી વેપારી વર્ગના લોકોના વિચાર બહુ સારી રીતે નિરૂપણ થશે.

વધારાની રોકડ પુરાંતની જગ્યા તથા તેની વ્યવસ્થાનો સવાલ ગત કેટલાંક વર્ષો થયાં ઘણો ચર્ચાયો છે. મ્હારી કમિટીનો મજબુત અભિપ્રાય એ છે કે નામદાર હિંદી સરકારની વધારાની આવકનો ઉપયોગ હિંદનો કારોબાર સુધારવા માટે કરવો જોઇએ, તથા તે વધારાનું ફંડ હિંદ ખાતે રહેવું જોઇએ. અને સ્ટેટ સેક્રેટરી તરફથી ખર્ચના અડસટ્ટાની જરૂરીયાત રકમ સિવાય વિશેષ ઉપાડ થવો જોઇએ નહિં.

આ નિયમ સારો છે અને મ્હારી કમિટી એમ આશા રાખે છે કે એ નિયમનો ભંગ કદી કરવામાં આવશે નહિ. કમીશન કહે છે તે પ્રમાણે લંડન અનામતીને પાછી ફરીથી ભરવાને જે વખતે જરૂર હતી નહિં તે વખતે ઇંડીઆ ઑફીસે નીચે ભાવે હુંડીઓ વેચી એવા મજકુર નિયમના ભંગથીજ આટલી બધી પ્રતિકુળ ટીકા ઉદ્ભવી.'

સાધારણ બેંકોના હક.

કમીશનની એ મુજબની સુચના કે હિંદી સરકારે હિંદમાંના રોકડ પુરાતમાંથી ઇલાકેદાર બેંકોને તેમની સાથે કેટલીક શરતો કરી જામીનગીરી પર નાણાં ધીરવાં, એ સુચનાને કમિટી આવકારદાયક ગણે છે. અને છેલ્લા બેંકના બારીક સમય વખતેના આપ સાહિબનું દુરઅંદેશી અને માયાળુ કૃત્ય કમિટીને યાદ આવે છે કે જે વખતે, તે કટોકટીનો સમય વટાવી નાંખવા વેપાર રોજગારની મદદાર્થે ઇલાકેદાર બેંકને નાણાં સોંપ્યાં હતા. મ્હારી કમિટી સ્હેજ વિશેષ આગળ વધવા માંગે છે અને સુચવે છે કે ફક્ત ઇલાકેદાર બેંકોને નહિં પણ બીજી મંજુર કીધેલી સાધારણ બેંકોને પણ સારી જામીનગીરીપર નાણાં ધીરવાં. જો સારી જામીનગીરી આપવામાં આવે તો સાધારણ બેંકોના હક શા માટે નહિં ગણકારાતા હશે તેનું કંઇ કારણ દેખાતું નથી. મ્હારી કમિટીને એમ લાગે છે કે હિંદુસ્તાનના વેપાર રોજગારના વિસ્તાર વધારવા તથા ખિલવવા તથા ખેતીવાડીને મદદ કરી આગળ વધારવાનું કામ એટલું તો વિશાળ છે કે ઇલાકેદાર બેંકો પોતાની થોડીક શાખાઓ સાથે તેને પુગી શકે એમ નથી.

સોનાના અનામત ફંડના સંબંધમાં ચોકકસ હદ ઠેરવી શકાય એમ મારી કમિટીને લાગતું નથી. એક વખત ૨ કરોડ પૌંડની હદ વાજબી ગણવામાં આવી હતી. ત્યાર બાદ ૧૯૦૭–૮ ના કટોકટીના વખત પછી ૨॥ કરોડ જેટલી કરવામાં આવી હતી. અને હવે કમીશન ધારે છે કે આ હદ પણ પુરતી નથી. મ્હારી કમિટી તે મતને પુરેપુરી મળતી છે કે અનામતી વધારવામાં કંઇક હદ મુકવા બાબતની જવાબદારી માટે આપણું જ્ઞાન બહુજ ઓછું છે અને વિશેષ અનુભવ મળે ત્યાં સુધી તે સ્વતઃ વધે તેટલું વધવા દેવું જોઇએ. અને આ બાબતપર કમિશનની સુચનાઓ માન્ય કરતાં કમિટી એ વિચારની છે કે અનામતી સોનું હિંદમાંજ રાખવું જોઇએ.

રેલ્વે પાછળ ખર્ચ.

રેલ્વે પાછળ હંમેશ વધતો જતો ખર્ચ જોઇ મ્હારી કમિટી ઘણી બેચેન થાય છે; જો કે હિંદી વેપાર ઉદ્યોગની ખિલવણીમાં જે મુખ્ય ભાગ તેઓ ભજવે છે તથા ભજવ્યો છે, તેની ઓછીકદર મ્હારી કમિટી કરતી નથી; અન જેવી રીતે આગળ એક દિવસે ઓન. મી ગીલાનની સમક્ષ એવો આગ્રહ કર્યો હતો કે જે જે રેલ્વે લાઇન બાંધવાની અગત્યની જરૂર હોય જેવી કે અલીગઢ મથુરાના જોડાણ માટેની એવી એવી લાઇનો બાંધવા ખર્ચ કરવો જોઇએ. આ પ્રમાણેનો આગ્રહ જે મો૦ ગીલાન સમક્ષ કર્યો હતો તેવો આગ્રહ હંમેશ કરવા કમિટી તૈયારજ તેઓને પુરતી રીતે માલમ છે કે જરૂરી રેલ્વેની સગવડો સાથે મળે નહિં તો હિં વ્યાપાર ઉદ્યોગની ખિલવણીમાં ગંભીર આવશે. તો પણ તેઓ વાર્ષીક ૧ કરોડ ૨૦ પૌંડ સુધીનું ખર્ચનુ જે ધોરણ વધી તથા હજુ પણ કોઇક બાજુ તરફ વધારવ જે આગ્રહ કરવામાં આવે છે તેની સામે કમિટી નમ્રતાથી પણ મજબુત વાંધો રજા લે છે. બીજાં કેટલાક ઉપયોગી ખાતા ભુખે મારવાના જોખમે આ ખાતાંનો સંતોષાનો નહિં હોય તે જોવાને ખાસ દરકાર લેવી જોઇએ. નહેરના બાંધકામમાં સરકાર જે હોંષ દેખાડે છે તથા નહેરના બાંધકામ અર્થે વાર્ષીક જે રકમો આપવામાં આવે છે તેની મ્હારી કમિટી કદર બુજે છે. પણ આ સત્ય વાત તેઓથી કહ્યા વિના રહેવાતું નથી કે રેલ્વે પાછળ જે

આવકાર માટે આપનો આભાર માનું છું. તમારામાંના કેટલાક સાથે અંગત વાત કરવાનો લાભ આગળ ઘણી વખત મને મળ્યો છે. પણ તમારી કમિટી સાથની ખજાનચીની આ પહેલી મુલાકાત છે તેથી તે તકથી મને ઘણી ખુશી ઉપજે છે અને આ તક આવી રીતની બીજી ઘણી મુલાકાતોની શરૂઆત જેવી નીવડશે એવી તમારી આશામાં હું ભાગીદાર છું. છેલ્લી પાંચ કરોડની લોનમાં તથા સેવીંગ્સ બેંકમાં નાણાંની થાપણમાં વધારો મેળવવાની ફતેહ મળી છે તે માટેની તમારી મુબારકબાદી માટે તમારો આભાર માનું છું.

જેમ તમે જાણોછો તેમ સરકારની રાજનીતિ આ દેશમાંથી વધારે નાણાં ખેંચી રેલ્વે અને નહેરના વિસ્તારાર્થે મોટો ખર્ચ કરવાની છે. અને હું આશા રાખું છું કે આ દિશામાં હમને મળેલી ફતેહ હજુ વધારે આગળ વધવા માટે શકતી આપશે.

ચલણ સંબંધી સવાલ.

હિંદિ નાણાં અને ચલણ સંબંધી બાદશાહી કમીશનના રીપોર્ટ પર તમારી ટીકા મેં ઘણા ઉલટથી સાંભળી છે. પણ આ સંબધી બે કારણોને લીધે હું વિશેષ કહીશ નહિં. પહેલું એ કે સ્થાનીક સરકારો તરફથી, તથા અંગ્રેજ અને દેશી વેપારો ચેમ્બરો તરફથી, તથા ઇલાકેદાર બંકો તરફથી, કમીશનની કેટલીક જરૂરી સુચના સંબંધી, અભિપ્રાયો મંગાવ્યા છે. તેથી હિંદિ સરકાર સમક્ષ મારા વિચાર રજુ કરવા તમને પુરી તક મળશે. અને મારે કહેવાની જરૂર નથી કે તેનાપર પુરતું ધ્યાન અપાશે.

બીજું કારણ એ કે તમે કબુલ કરશો કે જે બાબતો વકરારી છે અને મેં કહ્યા પ્રમાણે જેનાપર કાળજીપુર્વક વિચાર કરવાની જરૂર છે તેનાપર, જ્યાં સુધી જે જે અભીપ્રાયો અને ટીકાઓ સરકારે માંગી છે તે તેમને મળે નહિં ત્યાં સુધી કશો નિશ્ચીત અભિપ્રાય હું આપી શકું નહિં તો પણ આ નિતીનો ભંગ કર્યા સિવાય બે ત્રણ મુદ્દાઓ પર હું કંઇક બોલી શકું એમ છે.

પહેલું એ કે સરકારે, લોકો જે જાતનું ચલણ માંગે તે આપવાની ધારણા રાખવી જોઇએ, એ મુજબની કમીશનની ભલામણને પુર્ણરીતે મળતો છું. તે થી જોકે લોકોને સોનું લેવા માટે હમારી તરફથી કોઈ જાતનું દબાણ કરવામાં આવશે નહિં, તો પણ જેઓને સરકાર પાસેનું સોનું જોઇતું હશે તેને તે મેળવવાની સંપુર્ણ તક આપવામાં આવશે. તમે પોતેજ કબુલ કરશો કે હાલના સંજોગમાં, રૂપીઆ અને નોટના બદલામાં સોનું આપવા માટે કાયદાની રૂએ હમારાથી બંધનમાં, હાલના સંજોગ પ્રમાણે, આવી શકાય એમ નથી. દાખલા તરીકે હુંડીના કટાકટીના સમયમાં સરકાર દરેક અરજદારોને અમુક પ્રમાણમાંજ સોનું આપે એવી રીતનું ધોરણ બાંધીને સોનું નકામું ઘટી જતું અટકાવવું એ વાજબી ગણાય, પણ સાધારણ વખતમાં મેં કહ્યું તે પ્રમાણે હમારી એવી ઇચ્છા છે કે જે સોનું માગે તેને તે મળવાને પુરતી સગવડો મળવી જોઇએ. તમે આગળના કેટલાક દાખલાઓનો ઇશારો કરો છો જેમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે આ સંબંધી ઘણી અડચણો પડી છે. ઠીક. હાલને માટે તથા ભવિષ્યને માટે હું એટલુજ કહી શકું છું કે જો એવી મુસીબત ફરીનડે તો ચલણ ખાતાના મુસ્તાકી (કન્ટ્રોલર) નાં સમક્ષ એ બાબત રજુ કરવી કે જે સરકારી સોનું પુરૂ પાડવામાં મુશ્કેલી નહિં ઉભી કરવી એવી રીતની હમારી ખાહેશ થી વાકેફ છે.

ઈલાકેદાર બેંકની શાખાઓ.

ઈલાકેદાર બેંકોની ભરતી કરવા દેશાવરોને અણઘટતી રીતે ખાલી નહીં કરી નાખવાની જરૂરીયાત વિષે પણ તમે ઇશારો કરો છો. આ બાબતમાં હું તમારી સાથે પુર્ણરીતે મળતો છું

અને આ બાબતમાં પણ ચલણુ ખાતાના મુસ્તફા, દેશાવરની બેંકોને ઉત્તેજન આપવાની મારી ખાહેશથી, વાકેફ છે. હું અત્રે જણાવી શકે મદ્રાસ બેંકને, દેશાવરમાં નવા મથકો ખાતે શાખાઓ ઊઘાડવાની સુચના હમે કરી છે અને તેને ઉત્તેજન આપવા માટે, સરકારી નાણાં થોડાંક ત્યાં રાખી શું, એવી ખાતરી આપવા હમે તૈયાર છે એ તેજ મુજબ બીજી ઈલાકેદાર બેંકો તરફથી પોતાની શાખાઓના વિસ્તાર કરવાની અરજીઓપર એટલીજ લાગણીથી ધ્યાન આપવા હું એટલોજ તત્પર રહીશ.

તમે વધુ એવી સુચના કરોછો કે સરકારી ફાજલ પુરાંતમાંથી એકલી ઇલાકેદાર બેંકોને નાણાં ધીરવા નહિં; આ બાબતમાં મારે તમારાથી જુદા પડવું પડશે. ઇલાકેદાર બેંકો કંઇક ખાસ સ્થિતિમાં છે. તેઓને સરકાર સાથ લાંબા વખતનો સંબંધ છે સરકારી નાણાંનાં તેઓ ગ્રાહક છે અને બજેટ વેળાના મ્હારા ભાષણમાં મેં જણાવ્યું હતું તેમ તેઓ બેંકરોની બેંકના સરખી છે. એ લોકોને નાણાં ધીરીયે છેએ ત્યાં સુધી હમને બીક નથી પણ જો હમે એ નિયમથી દુર ખસીને બીજાં ખાતાંઓને નાણાં ધીરવા માંડીએ તો જાણે હમે સધ્ધર જમીનપરથી ખસીને પોચી જમીન તરફ જતા હોઇએ તેમ છે. ખચીત કેટલીક મોટી બેંકો છે કે જેઓને હમે બેફીકર નાણાં ધીરી શકીએ પણ બીજી એવી પણ છે કે જે આ વર્ગમાં આવી શકતી નથી. આ વાત ધ્યાનમાં લેવી જોઇએ કે જ્યારે સરકાર બેંકને નાણા ધીરે છે, ત્યારે જેવી તેની મુદ્દત પુરી થાય કે તરત પાછાં ભરીદે એવી રીતની તેઓની ઇચ્છા છે. નાણાંને બદલે જો સરકારી લોનોનો જથ્થો તેઓની પાસે હોય તો તેથી ઘણીજ અઘવડ થઇ પડે કારણ તેના નાણાં પ્રથમ ઉભાં કરવાં પડે અને તેનાં નાણાં ઉભાં કરતાં બજારને ધોકો લાગે. તો સરકાર તો એમ કહે કે હમે "અ" ને નાણાં ધીરીશું ને "બ"ને નહિં તો અદેખાઇ કરવા જેવી સ્થિતિ ઉભી થવા પામે. વળી ઇલાકેદાર બેંક જેટલી આ બાબતપર સરકાર લાયકાત ધરાવતી નથી. ઇલાકેદાર બેંકોનો તો આ બાબત નક્કી કરવાનો ધંધોજ છે. પરીણામે મેં જણાવ્યું તેમ સરકાર કફોડી સ્થિતિમાં આવી પડે અને જેની અરજીઓનો સ્વિકાર નહિં કરવામાં આવે તેઓમાં અસંતોષ ઉભા થવામાં આવે ઉછીની આપી શકે તે પુરી થવા આવે તેથી જો એકાદ અરજીના મંજુર કરવામાં આવે તો તેથી બેંક સંબંધી સવાલની સ્થિતિપર માઠી અસર થાય; તેટલા માટે હું એવો વિચાર ધરાવું છું કે સરકારી નાણા ધીરવાનો સવાલ ઉભો થાય ત્યારે હમારો યોગ્ય માર્ગ ઇલાકેદાર બેંકો છે.

રેલ્વેના કાર્યક્રમમાં વધારો કરવા વિરૂદ્ધ તમે મને ચેતવણી આપો છો કે જે અત્યાર લગણમાં વિસ્તીર્ણ પામેલો જણાવો છો તેમ છતાં મ્હારે તમને દેખાડવું જોઇએ કે આ બાબતમાં પુર્ણ અનુરોધી દેખાતા નથી. એટલે કે તમે તમારા કહેવાને અનુસરતા વિચાર ધરાવતા નથી. કેમ કે રેલ્વે વધારવાની જરૂર તમે સ્વીકારો છો અને ચોકસ સડકની તાકીદની જરૂર તમે દેખાડી છે. ઠીક, હાલના સંજોગ પ્રમાણે રેલ્વે કાર્યક્રમમાં ઘટાડો કરી એવી વધુ ખીલવણી થયેલી તમે મેળવી શકશો નહિં.

નહેરના બાંધકામ માટે નાણાં.

એમ છતાં પણ હું આટલી બાબતમાં તમારી સાથે સંપૂર્ણ રીતે એકમત છું કે રેલ્વેના જેટલાંજ બીજાં ઉપયોગી કાર્યોને ભોગે રેલ્વેમાં નાણાં રોકવાં નહિં. પણ હું ધારૂં છું કે નહેરોના સંબંધમાં આમ બન્યું છે એમ ધારવામાં તમે કંઇક ખોટી ભ્રમણામાં છો. બજેટની તકરાર વેળા આ વર્ષે મેં ખુલાસો કર્યો હતો તેમ હાલનું કાર્યક્રમ ઘડવામાં નહેરપર પહેલું મેં ધ્યાન આપ્યું હતું અને નહેરોનાં બાંધકામના અનુભવીઓએ ફાયદાકારક જેટલું જણાવ્યું તેટલું તે માટે આપવામાં આવ્યું છે. મોટો નહેરકામની યોજના જલદીથી પાર પાડવામાં અત્રે મોટી મુશ્કેલી મજુરોની તંગી છે. તમે એવી સુચના કરો છો કે યુરોપીઅન કૉન્ટ્રેકટર કામે લગાડ્યાથી આ મુશ્કેલી દુર થઇ શકશે. ઠીક

વવાનું ઠેરાવવામાં આવ્યું હતું. સ્ક્રુટિનિયર તરીકે શેઠ મોતીલાલ કાનજીને નિમવામાં આવ્યા હતા તથા બેલટ બોક્સને ખુલી રાખવાના દિવસો તા. ૨૪ મી જુલાઈથી તા. ૩૦ મી જુલાઈ સુધી ઠેરાવવામાં આવ્યા હતા.

શેઠ ચુનીલાલ ત્રિ. મહેતા.
શેઠ રતનશી ધરમશી મોરારજી.
મેસર્સ હીરજી ખેતશી એન્ડ કુંપની.
(રૂના વેપારી.)

૧૦. એન્ટીટયુબરક્યુલોસીસ લીગનો નાણાની મદદ માટે કાગળ આવ્યો હતો. તે બાબે ના પાડવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૧૧. ચેમ્બરના આસિ. સેક્રેટરી મી. વચ્છરાજાનીએ છ મહિનાની વગર પગારે રજા માંગી હતી જે તેમને આપવામાં આવી હતી.

બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

ધી ઇન્ડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બ્યુરોની કમિટીની એક ખાસ સભા ગુરૂવાર તા. ૨૩ મી જુલાઇ ૧૯૧૪ ને રોજ બપોરે ૧-૩૦ કલાકે (મું. ટા.) મળી હતી, જે વખતે નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતાઃ—

(૧) શેઠ પુરૂષોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ (પ્રમુખ)
(૨) ઑન. સર ફાજલભાઇ કરીમભાઇ ઇબ્રાહીમ
(૩) સર શાપુરજી બી. ભરૂચા
(૪) શેઠ દીનશાહ એદલજી વાચ્છા
(૫) શેઠ ચતુર્ભુજ શીવજી
(૬) શેઠ રેવાશંકર જગજીવન
(૭) શેઠ મુળજી હરિદાસ
(૮) શેઠ દેવીદાસ માધવજી ઠાકરસી
(૯) શેઠ પી. જે. બીલીમોરીયા
(૧૦) શેઠ મોતીલાલ વલ્લભજી
(૧૧) શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી

આ ચેમ્બર તથા ધી બૉમ્બે નેટીવ પીસ ગુડ્સ એસોસિએશન તરફથી મુંબઈની લેજીસ્લેટીવ કાઉન્સીલમાં એક પ્રતિનિધિની જે ચુંટણી થાય છે તે બાબે નામદાર સરકારને પત્ર આવ્યો હતો. તે ઉપર વિચાર કરતાં તે બાબત વિચાર કરવાને તથા ડ્રાફટ તૈયાર કરવાને નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થોની એક સબ-કમિટી નીમવામાં આવી હતી.

(૧) શેઠ પુરૂષોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ (પ્રમુખ)
(૨) ઑન. શેઠ મનમોહનદાસ રામજી
(૩) સર શાપુરજી બી. ભરૂચા
(૪) ઑન. શેઠ લલ્લુભાઇ શામળદાસ
(૫) શેઠ દીનશાહ એદલજી વાચ્છા
(૬) શેઠ દેવીદાસ માધવજી ઠાકરસી
(૭) શેઠ મોતીલાલ વલ્લભજી

ઑન. મી. લલ્લુભાઇ સામળદાસને નામદાર સરકારે સી. આઇ. ઈનો ખેતાબ બક્ષ્યો તે માટે કમિટીએ ખુશાલી દર્શાવી તેની નોંધ લીધી હતી.

બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી

REVIEWS.

સાભાર સ્વિકાર.

ગુજરાતી ગઝલિસ્તાન:-સંગ્રહકર્તા "સાગર" માર્ગદર્શક ટીકા અને "સુફ્ફીવાદ" ના વિવરણ સાથે ૨૪૫ ગુજરાતી ગઝલોનો સંગ્રહ. મુલ્ય સવા રૂપીયો (પાકું પુઠું-ગ્લેઝડ)-બાર આના (૨૬). ગુજરાતીમાં કવિતાના અનેક સંગ્રહ પ્રગટ થયા છે પરન્તુ ઇશ્કની મસ્તીજ બતાવનારો એકલી ગઝલોના સંગ્રહનું તો આ પહેલુંજ પુસ્તક છે. સંગ્રહકર્તા 'સાગર' નું નામ ગુજરાતી પ્રજાથી અજાણ્યું નથી. તેમના હાથે લખાયલું સુફ્ફીવાદનું વિવરણ એ પ્રદેશના અભ્યાસીઓને મનન કરવા જેવું છે અને ગઝલો મણિલાલ, લાલશંકર, દેશાશરી, સાગર, કલાપિ વિગેરે જાણીતા લેખકોની કૃતિ હોઇ વાંચનારને જરૂર પ્રિયકર થઇ પડે તેવી છે.

આવી જાતના સંગ્રહમાં માર્ગદર્શક ટીકા એક આવશ્યક અંગ છે તે પણ આ પુસ્તકમાં સારી રીતે આપીને તે માર્ગમાં પણ ઉડાવ રહેવા દીધી નથી. ગૂજગતી પ્રજા આ સંગ્રહને યોગ્ય આવકાર આપશેજ એવી હમારી આશા છે.

વિકૃત બુદ્ધિનો વિવાહ:—લખનાર. જીવણલાલ અમરશી મહેતા. પૃષ્ઠ ૮૨. કિં. ૭ આના. ગૂજરાતી પ્રજામાં હાસ્યરસ સાહિત્યની ખોટ દેખીતીજ છે. "ભટનું ભોપાળુ" "ભદ્રંભદ્ર" વિગેરે જાતના પુસ્તકો અછડતાં જણાય છે. આવી સ્થિતિમાં આ ન્હાનું પુસ્તક ખરેખર આવકાર દાયકજ લેખી શકાય. મરાઠી ઉપરથી ભાષાન્તર કરવાનો શ્રમ લઇને રા. જીવણલાલે ગુજરાતી વાંચનાર પર ઉપકાર. કર્યો છે વળી નાટક રૂપે હોઇને અને અંદર સ્ત્રી પાત્ર નહિં હોવાને લીધે કૉલેજ સ્કુલના વિદ્યાર્થીઓને પ્રયોગ માટે પણ ઘણું ખપમાં આવે તેવું છે. કિંમત પણ નજીવી છે કોઇ પણ સ્ત્રી કે પુરૂષને આ પુસ્તક વાંચી જવાની હવે ભલામણ કરીએ છીએ.

રાઇનો પર્વતઃ—કર્તા-ઑન. ગ. બ. રમણભાઇ મહિપતરામ નીલકંઠ. પૃષ્ઠ કી. હાસ્યરસના ક્ષેત્રમાં "ભદ્રંભદ્ર" અને સાહિત્યના ક્ષેત્રમાં "કવિતા અને સાહિત્ય" પ્રસિદ્ધ કરીને ગૂજરાતી સાહિત્યમાં ઉચ્ચ પદ પ્રાપ્ત કરીને સંતોષ નહિં માનતા "મકરન્દે" જુદીજ દિશામાં પોતાની શક્તિ દોરી છે અને "રાઇનો પર્વત" વાંચીને આપણને એમ થાય છે કે નાટક લખવામાં પણ એમણે એવોજ વિજય પ્રાપ્ત કર્યો છે. અસલના વખતમાં "ભદ્રંભદ્ર" અને "સરસ્વતિચંદ્ર" વાંચતાં જે આનંદ પ્રાપ્ત થતો તે આનંદ ઘણે વર્ષે આજે "રાઇનો પર્વત" વાંચતાં વાંચનારને થાય છે. કોઇ કોઇ ઠેકાણે "ભદ્રંભદ્ર"ના પાને પાને રેલાતો હાસ્યરસ ડોકીયાં કરે છે. પ્રાચિન કાળમાં અર્વાચિન કાળના પશ્ચિમના રીવાજો દાખલ થઇ ગયાથી લાગતું આશ્ચર્ય બાદ કરીએ તો નાટક સર્વથા એના પ્રખ્યાત લેખકની લેખિનીને જેબ આપે તેવું છે. કેટલાક ટીકાકારોના મત પ્રમાણે ત્હેનું નામ "રાઇનો પર્વત" એ બહુ ઠીક નથી પરન્તુ હમે તો એમ ધારીએ છીએ કે એ નામ પશ્ચિમની પદ્ધતિ અનુસાર ગણીએ તો પણ સર્વ રીતે પસંદ કરવા લાયકજ છે.

નડીયાદ હિંદુ અનાથાશ્રમ.

નડીયાદના હિંદુ અનાથ આશ્રમના સને ૧૯૧૨-૧૩ માં વર્ષના રીપોર્ટની પહોંચ સ્વિકારતાં અને તે સંસ્થાએ કરેલાં જન ઉપયોગી કાર્યની નોંધ લેતાં હમને અત્યંત સંતોષ ઉપજે છે. આશ્રમના કાર્યવાહકોના ખંતીલા પ્રયાસથી આશ્રમનું કાર્ય દિનપ્રતિદિન વધુ વધુ સંતોષકારક થતું જાય છે. અને એ સંસ્થાને આર્થીક મદદ પુરતી મળવાની ખરેખરી આવશ્યકતા છે. આશ્રમનો ઉદ્દેશ અનાથોને આશ્રય આપી તેમનું પાલણપોષણ કરવાનો તથા તેમને ઉપયોગી થાય એવી શારીરીક, માનસિક, નૈતિક, ધાર્મિક, તેમજ કળ કૌશલ્યની કેળવણી આપવાનો, તથા સ્વતંત્ર રીતે નીતિપૂર્વક પોતાનો વ્યવહાર ચલાવવાને યોગ્ય થાય તેવાં બનાવવાનો છે આશ્રમનો આ ઉદ્દેશ બર લાવવા તથા એનો સંપુર્ણ કળાએ પહોંચી અનાથ રક્ષા કરવાના પવિત્ર કાર્ય કરવાને સમર્થ થાય તે માટે હજુ ઘણું કરવાનું બાકી છે ત્યજી દીધેલાં બાળકોના રક્ષણ માટે, ઉદ્યોગશાળા માટે તથા નિરાધાર સ્ત્રિયોના રક્ષણ માટે મહત્વનું કાર્ય કરવા આર્થીક ભીડને લીધે સંસ્થા હજુ શકતીમાન થઇ નથી તો તે અને બીજી એવી મહત્વની ધારણા આશ્રમ બર લાવી શકે તે માટે આ દેશહિતાર્થની ઉપયોગી સંસ્થાને આર્થીક મદદ તરીકે યથાશકતી મદદ આપવા સર્વ કોમ પોતાની ફરજ સમજશે.

ધી જ્યોર્જ ધી ફીફ્થ એન્ટીટ્યુબર ક્યુલોસીસ લીગનો ગયા વર્ષનો રીપોર્ટ હમને મળ્યો છે તે પરથી માલમ પડે છે કે એ સંસ્થા ઘણું સંતોષકારક કાર્ય કરી રહી છે અને તેને આર્થીક મદદ આપવાની અત્યંત આવશ્યકતા છે.

COMMERCIAL NOTES.

વેપારી ખબરો.

મકાઈ: તેનો ઉદ્યોગ અને તેની કિંમત.

અંગ્રેજ લોકો ઘઉંની રોટલીને જીંદગીના મુખ્ય આધારભુત તથા ઘઉંને દુનીઆમાં વધારેમાં વધારે ઉપયોગી અનાજ તરીકે ગણવાને ટેવાયલા છે, તેઓને અજાયબી લાગશે કે ઘઉંની સામે મકાઈ જબરદસ્ત બાથ ભીડી શકે છે. ઘઉં સિવાયના બીજા બધા અનાજ કરતાં મકાઈ વિશેષ વિસ્તારમાં એડવામાં આવે છે તથા વધારે પ્રમાણમાં ઉગાડવામાં આવે છે. અને હવાપાણીને લગતી કેટલીક અડચણો નડતી નહિં હતે તો હજુ પણ વિશેષ પ્રમાણમાં ઉગાડી શકાતે. સને ૧૯૧૩-૧૪ માં દુનીઆમાં ૧,૭૩,૩૧,૦૯,૫૧૭ હંડ્રેવેટ મકાઇ છે નો પાક થયો હતો જ્યારે ઘઉનો પાક એજ વર્ષમાં ૨,૦૫,૩૩,૪૫,૭૨૭ હંડ્રવેટ જેટલો થયો હતો. અને કેટલાંક વર્ષોમાં તો ઘઉંના પાક કરતાં પણ મકાઇનો પાક વધારે થયો હતો—જોકે ઘઉં અને મકાઇને અદલાબદલ ચાલી શકે એવા પાક તરીકે ગણવું એ તો ઠીક ન લાગે તો પણ એટલું તો નક્કીજ કે કેટલીક જાતની જરૂરીઆતો ઘઉં અને મકાઇથી તથા મકાઇ અને જવથી એક સરખી રીતે પુરી પાડી શકાય છે. ઘઉં અને મકાઇ એ બન્નેમાં તેના વજન પ્રમાણે પાચન થઇ શકે એવો સરખા પ્રમાણમાં પદાર્થ છે તથા રસાયણશાસ્ત્ર અનુસાર તેઓના અંશોની મેળવણી એકમેકથી એટલી બધી જુદી નથી કે જેથી અદલબદલ વાપરી નહિં શકાય. જો કિંમતનો સવાલ બાજુપર મુકીએ તો ખોરાક તરીકે ઘઉં ફક્ત સ્હેજ સ્હાજ વધારે સારા ગણાય. કારણ મકાઇ કરતાં ઘઉમાં પૌષ્ટીકતત્વ ફક્ત બે ટકા વિશેષ છે. ઘઉંમાં સ્હેજ પ્રોટેઇન નામના પદાર્થનો ભાગ વિશેષ છે અને મકાઇમાં ઘઉંના કરતાં કારબોહાઇડ્રેઇટસનો ભાગ વિશેષ હોય છે. મકાઈમાં ચોખાના કરતાં પ્રોટેઇન તથા ચરબીનો ભાગ વિશેષ પણ કાંજીનો ભાગ બહુ થોડો છે.

જો મકાઇને બીજાં અનાજો સાથે પાચક તત્વો માટે સરખાવીએ તો નીચેના કોષ્ટક મુજબનું પ્રમાણ જણાશે.

દરેક અનાજના સો રતલમાં કુલે પાચક તત્વ.

	પ્રોટેઇન.	કારોબો· હાઇડ્રેટ	ચરબી.	કુલે.
ઘઉં	૧૫·૨	૬૯·૨	૧.૭	૮૧·૧·
મકાઇ	૭·૯	૬૬.૭	૪.૩	૭૮.૯
(Rye) જવની જાતનુ એક અનાજ	૯·૯	૬૭·૬	૧·૧	૭૮·૬
ચોખા	૪·૮	૭૨·૨	. ૦·૩	૭૭·૩
જવ	૮·૭	૬૫ ૬	૧·૬	૭૫·૯
ઓટ નામના જવ	૯·૨	૪૭·૩	૪·૨	૬૦,૭

પ્રો. બર્ટડેવીએ મકકાઇપર હમણાં પુસ્તક લખ્યું છે તેમાં લખે છે કે મકકાઇની કિંમતના પ્રમાણમાં તેમાં રહેલા પુષ્ટિતત્વ સરખાવતાં એમ લાગે છે કે સુધરેલી દુનીઆના મોટા ભાગમાં જનવર્ગને માટે મકાઇ એ ઘણોજ સસતો અને સારો ખોરાક છે. એકાદ બે કારણોને લીધે સામાન્ય રીને એ વિશેષ વપરાતા નથી.

ઘઉં તથા મકકાઇની રોટલીનું ફોઇક તરફથી પૃથક્કરણ કરવામાં આવતા તેમાં રહેલા તત્વના પ્રમાણમાં નીચેના કોષ્ટક મુજબનો તફાવત માલમ પડયો છે.

	ઘઉની રોટલી	મકકાઇની રોટલી.
પાણી	૪૦.૦	૩૮.૦
પ્રોટેઇન	૬.૫	૮.૫
ચરબી	૧.૦	૨.૭
કારબોહાઇડ્રેટસ	૫૧.૨	૪૭.૩
સેલ્યુલોઝ	.૩	...
રાખ	૧.૦	૩.૫
	૧૦૦.૦	૧૦૦.૦

હિંદુસ્થાનમાં ૩ાા ટકાની નવી લોન.

સંન ૧૯૦૦-૦૧ ની સાલની ૩ાા ટકાની લોનની શરત પ્રમાણેની પાંચ કરોડ રૂપીઆની નવી લોન માટે કલકત્તામાં તા. ૩ જુલાઇને દિને કરવામાં આવેલી ટેન્ડરોની માંગણી બહુજ સંતોષકારક રીતે ફતેહમંદ નીવડી હતી. ૧૧ થી ૧૨ કરોડ જેટલી રકમની મોટી અરજી મોકલવામાં આવી હતી.

સામાન્ય મધ્યમ કિંમત રૂ. ૯૫-૭-૯ પૈ મળી હતી. અને ઓછામાં ઓછી કિંમત ૯૫-૯-૦ ઉપજી હતી જે કિંમતે લગભગ ૮૨ ટકા જેટલો ભાગ અરજદારોને આપવામાં આવ્યો હતો. લોનના હફતાઓ તા. ૨૦ જુલાઇ તથા ૨૦ મી આગષ્ટને દીને ભરવાના જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. હિંદી સરકાર તરફથી માંગવામાં આવેલી આ મોટામાં મોટી લોન છે એમ હમે ધારીએ છીએ.

એકંદર હિંદી રૂપીઆની લોનનો આંકડો અત્યારે રૂ. ૧,૪૧,૩૪,૪૭,૬૦૦ જેટલો થયો છે, જેમાંથી રૂ. ૩૫,૦૧,૧૮,૩૦૦ નો રકમ રકમ ૧૯૦૦-૦૧ ની છે.

આ ૧૯૦૦-૧ ની રકમમાંથી લન્ડનમાં રજીસ્ટર થયેલા રૂ. ૯,૯૦,૬૫૦૦૦ ની રકમ માથી ગયા જુન માસજ આખેરીએ રૂ. ૧૮,૭૬,૯૦૦ નો રકમ તે શહેરના ચોપડાઓમાં બાકી કાઢી હતી.

હાલના વર્ષોમાં કાઢેલી લોનોની વિગત નીચે મુજબ છે.

ટેન્ડરો ખોલવામાં આવેલા તેની તારીખ.	માંગેલી રકમ રૂ.	અરજી મળેલી તેની રકમ રૂ.	ઓછામાં ઓછી કિંમત રૂ. આ. પૈ.	મધ્યમ કિંમત રૂ. આ. પૈ
૧૯૧૪ જુલાઇ તા. ૩	૫,૦૦,૦૦,૦૦૦	૧૧,૫૦,૦૦,૦૦૦ (આસરે)	૯૫—૯—૦	૯૫—૯—૭
૧૯૧૩ જુલાઈ તા. ૧૮	૩,૦૦,૦૦,૦૦૦	૯,૯૧,૦૫,૩૦૦	૯૬—૮—૦	૯૬—૮—૮
૧૯૧૨ જુલાઈ તા. ૧૯	૩,૦૦,૦૦,૦૦૦	૯,૨૯,૧૩,૫૦૦	૯૬—૧—૦	૯૬—૨—૦૦,૭
૧૯૧૧ જુલાઈ તા. ૧૯	૨,૦૦,૦૦.૦૦૦	૮,૩૮,૮૯,૨૦૦	૯૬—૨—૦	૯૬-૨-૦૦ ૭
૧૯૧૦ જુલાઈ તા. ૨૦	૧,૫૦,૦૦,૦૦૦	૬,૬૪,૪૫,૬૦૦	૯૫-૧૫—૦	૯૬-૧-૩.૯૫૭
૧૯૦૯* જુલાઈ તા. ૨૮	૨,૫૦,૦૦,૦૦૦	૬,૮૫,૨૨,૩૦૦	૯૩-૧૨—૦	૯૩-૧૫-૦,૦૭
૧૯૦૮ આગષ્ટ તા. ૪	૨,૦૦ ૦૦,૦૦૦	૩,૧૮,૧૫,૭૦૦	૯૫—૨—૦	૯૫—૭—૦ ૩
૧૯૦૭ જુલાઈ તા. ૧૭	૨,૫૦,૦૦,૦૦૦	૫,૨૪,૦૯,૩૦૦	૯૬-૧૧—૦	૯૬—૧૩-૧૧.૨
૧૯૦૬ જુલાઈ તા. ૩૧	૪,૫૦,૦૦,૦૦૦	૧૦,૬૬,૫૪,૨૦૦	૯૭—૩—૦	૯૭—૫—૬.૭૪
૧૯૦૫ આગષ્ટ તા. ૨	૪,૦૦,૦૦,૦૦૦	૧૯,૨૬,૮૬,૨૦૦	૯૮-૧૨—૦	૯૯-૧૩-૧૦.૪૫
૧૯૦૪ જુલાઈ તા. ૧૩	૩,૦૦,૦૦,૦૦૦	૮,૦૦,૦૦,૦૦૦	૯૭—૭—૦	૯૭—૯—૦
૧૯૦૩ જુલાઈ તા. ૨૨	૨,૦૦,૦૦,૦૦૦	૪,૯૬,૨૦,૮૩૫	૯૮-૧૫—૦	૯૯—૧—૭.૨

ધી ઓરએ ટાઇલ માર્ટ ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ ફોર્ટ મુંબઇ.

જાહેર ખબરની યોગ્યતા.

જાહેર ખબર પાછળ ખર્ચવામાં આવતી કેમત દેખઈની રીતે બીન જરૂરીયાત અને કૃતીમ લાગે પણ તેનું પૃથક્કરણ કરતાં તે કેટલી સોંઘી છે તે સાબીત કરી શકાય.

દષ્ટાંતાર્થે, જુદા જુદા બ્રીટીશ છાપાઓમાં આખા પાનાપર એક વખત જાહેર ખબર દાખલ કરવાની કિંમતના આંકડાં અત્રે રજુ કરીએ છીએ તે પરથી માલુમ પડશે કે પાશ્ચિમાત્ય મુલકોમાં જાહેર ખબરની યોગ્યતા કેટલી બધી જણાઇ છે. વિલાયતના ડેલી મેલમાં આખા પ્રષ્ટમાં છાપવાની કીંમત રૂ ૫૨૫૦ રાખી છે પંચમાં રૂ ૧૧૨૫ થી ૧૫૦૦ સ્ટ્રેંડ મેગેઝીનમાં રૂ ૬૦૦ તથા રીવ્યુ ઓફ રીવ્યુઝમાં રૂ ૨૨૫ રાખી છે. આ પત્રો તેના જુદા જુદા વર્ગમાં તથા વિસ્તારના પ્રમાણમાં એક બીજાથી જુદા પડે છે. કોઈક પત્રો માત્ર કાર્ય નિવૃત જન વર્ગનાજ ફક્ત વાંચવામાં આવે છે. અને કેટલાક ફક્ત સજ્ઞાન બુદ્ધિવંત પુરૂષોનાજ વાંચવામાં આવે છે. ડેલી મેલ પત્રની લગભગ દશ લાખ પ્રત વ્હેંચાય છે. એ પ્રમાણે જો કોઇ કારીગર પોતાનો માલ છાપાખાના દ્વારા જાહેર કરવાને બદલે અન્ય કોઇ રીતે જાહેર કરવા માંગે તો એનાથી દશ ગણે ખર્ચે પણ એટલા લોકોમાં જાહેર કરી શકે નહિં વર્તમાન પત્રો દ્વારા જાહેર કરવાનો ખર્ચ ઓછો છે એનું કારણ માત્ર એટલુંજ કે જાહેર ખબર છાપવાથી વર્તમાન પત્રને વધુ ખર્ચ ઉપર થતો નથી. વળી વર્તમાન પત્રકારને વિશેષ ફાયદો એટલો કે જાહેર ખબર કે જેથી વેપારી બાતમી મળે છે તે વિના તેનાં પત્રના ખરીદનાર તેને પુર્ણ ગણી શકે નહીં.

ઉપર જણાવેલા આંકડા આપણી નજરમાં ઘણા મોટા દેખાય તો કેટલાંક અમેરીકન ફ્રેન્ચ વિગેરે પત્રોનો ફેલાવો તથા તેમાં જાહેર ખબર છાપવાની કિંમત જોઇએ તો આપણે ખરેખર બહુજ અજાયબ પામીશું.

ફીલાડેલફીયામાં નીકળતા "લેડીઝ હોમ જરનલ" તથા સેટરડે ઇવનીંગ પોષ્ટ એ બે પત્રોમાં એક વખત છાપવાને આખા પાનાના અનુક્રમે પો. ૬૦૦ તથા પો. ૧૦૦૦ એટલે રૂ-૯૦૦૦ તથા રૂ. ૧૫૦૦૦ પડે છે આ બન્ને પત્રોની અઠવાડીક દશ લાખ પ્રતો વ્હેંચાય છે મનસીઝ મેગેઝીન નામનું પત્ર એક પાનાના ૧૦૦ પૌંડ એટલે ૧૫૦૦ રૂ. લે છે અને એક લાખ નકલ વ્હેંચાય છે અમેરીકન રીવ્યુ ઑફ રીવ્યુઝ એક પાનાની જાહેર ખબર છપાવવાના ૫૦ પૌંડ એટલે ૭૫૦ રૂ. પડે છે. અત્રે જાણવાની જરૂર છે કે ઇંગ્લંડમાં રોજીંદા પત્રો તેને તેજ દિવસે દેશના કોઈપણ ભાગમાં પહોંચી શકે છે. પણ અમેરીકા જેવા મોટા ખંડમાં અઠવાડીક માસીકજ પહોંચી વળે છે. ફ્રાન્સમાં લેપેટી પેરીસીઅન પત્રમાં જાહેરખબરની એક લીટીના ૮ સીલીંગ ૬ પેન્સ પડે છે તેનો ફેલાવો લગભગ ૧૭ાા લાખ પ્રતોનો છે. લેઇલસ્ટ્રેશનમાં એક પાનાના ૧૫૦ પૌડ એટલે ૨૨૫૦ રૂ પડે છે

જાહેર ખબર છાપવાની કિમત દેખાઇની રીતે આટલીમોટી દેખાય તેથી આપણે અજાયબી ઉત્પન્ન થયાવિના રહે નહિં. પણ એટલાજ લોકોની સંખ્યાને તેજ ખબર બીજી કોઇરીતે પહોંચાડવાનો જે ખર્ચ થાય તેના પ્રમાણમાં આ ખર્ચ બહુજ ઓછો છે એતો આપણે સ્હેજમાં માન્યકરી શકીશું.

પાકના જંતુઓને નાશ કરનારો સહેલો અને સસ્તો ઈલાજ.

પટેટાંનાં પાતરાં તથા ભૂણીયાં લઇને પાણીમાં ઉકાળવાં; પછી તે પાણી ટાઢું પાડીને જે પાકને જીવડાં લાગુ પડયાં હોય તેના ઉપર એ પાણી છાંટવું એટલે એ પાણીમાં એક એવી વાસ હોય છે કે તે ખમી નહિ શકવાથી જંતુ નાશ પામે છે. આ ઇલાજ વડોદરાનાં ખેતીવાડી ખાતાં તરફથી બતાવવામાં આવેલો છે ને તે ખાતાંવાળાએ, ઓસ્ટ્રેલીઆમાં જંતુનો નાશ

કરવા આ ઉપાય કરે છે એમ અનુભવ મળેલ, બહાર પાડયો છે. આપણો ગરમ દેશ છે ત્યાં વરસાદની રૂતુમાં સંખ્યાબંધ જીવડાં ઉત્પન્ન થઈને કુમળાં પાતરાઓ દરેક પાકને ખાઈ જઈ નુકશાન કરે છે તેથી મોટું નુકશાન લાગે છે તેથી આ ઉપાય કામનો છે. વળી સુરત, જામનગર, ધોળકા, અમદાવાદ, વડોદરા, ને મુંબઈની આસપાસમાં પટેટા વવાય છે ત્યાંની પટેટાંનાં મોસમ શીયાળાની છે તે પાકી પાતરાં ભૂખીયાં વીગેરે ફેંકી દે તે વખતે પટેટાનાં આડવાં લાવી રાખવાં જોઇએ અને પછી જરૂર પડે વાપરવા ખેડુતોએ કાળજી રાખવી જોઇએ.

તંબાકુને લગતો નવો કાયદો.

મુંબઇ સરકાર, તંબાકુંને લગતા કાયદામાં સુધારો કરનારૂ નવું બીલ, ધારાસભામાં રજુ કરનાર છે, તે સંબંધમાં મુંબઇના તંબાકુના દેશી વેપારીઓની મંડળી તરફથી એક અરજી મોકલી આપવામાં આવી છે જેમાં જણાવે છે કે નીચલી બાબતોમાં હાલના કાયદામાં સુધારો કરવાની જરૂર છેઃ-

દેશી તંબાકુના લાઇસંસો આપવા અને તે કાઢી નાંખવા સંબંધમાં એક લાઇસંસ ધરાવનાર મરી જતાં તેની દુકાન બંધ કરાવવા સંબધમાં દુકાનનો ધણી ગુજરી જતાં તેનાં કુંટુબને તંબાકુની દુકાન,- જે ગુજરાનનું સાધન છે, તે બંધ કરવાની ફરજ પાડવામાં આવે છે તે ઘણું સખતાઇ ભરેલું કહેવાય; આ ઉપરાંત લાઇસંસ ધરાવનારને એક દીવસ પણ કામ માટે બહારગામ માટે જવું હોય તો કલેકટરની રજા મેળવવી પડે છે-અને તેવી રજા તેને મળવાનો આધાર કલેકટરની મુનસફી ઉપર રહે છે. વળી લાઇસંસ ધરાવનારાઓ જેઓ ગમે તેટલા આબરૂદાર કુંટુબના હોય અને કુટુંબ સાથે રહેતાં હોય તેઓને તે દુકાનમાંજ રહેવાની ફરજ પાડવામાં આવી છે, જે દુકાન ફણસવાડી ફોકલાં ડરોડ, ફોરાસરોડ, વીગેરે ગમે તેવા ખરાબ લતામાં હોવાથી તેઓને ઘણી હેરાનગતી ભોગવવી પડે છે.

નવા બીલમાં આઠ રતલને બદલે વધારેમાં વધારે એક રતલ તંબાકુ પોતાના ઉપયોગ માટે આયાત કરનારને જગાતમાંથી મુકત કરવામા આવ્યો છે.

આઠ રતલને બદલે એક રતલ કરવાથી તંબાકુ વાપરનાર સ્ત્રીઓ, શ્રીમંતો અને ધંધાદારીઓને હાડમારી ભોગવવી પડશે, તેથી આગલી કલમ કાયમ રાખવી.

લીંબડી રાજ્ય તરફથી થોડા વખતમાં રૂના બીઆંના તેલની એક મીલ ઉભી કરવામાં આવનાર છે. આ માટે એક અનુભવી મેનેજરની નેમણુંક કરવામાં આવી છે. ઈગ્લંડથી ટુંક વખતમાં સાંચાકામ આવી પુગશે. રાજય તરફથી હાથે શાલો વણવાનું એક નવું ખાતું પણ સ્થાપવામાં આવ્યું છે અને વણકરોને નાણાંની મદદ અને રહેવા માટેના ઘરોની ગોઠવણ કરી આપવામાં આવી છે.

COMMERCIAL INTELLIGENCE & STATISTICS.

વેપારી બાતમીઓ અને આંકડાઓ.

TARIFF VALUATION OF SUGAR.

ખાંડની જગાત વખતે આંકેલી કીંમત.

ઇ સ. ૧૯૧૧ ની સાલના કસ્ટમ સરક્યુલર નંબર ૫ મામાં બતાવેલી રૂઢી પ્રમાણે ઇ. સ. ૧૯૧૫ મા ખાંડ ઉપર કેટલી જગાત થશે તે અંદાજ કાઢવો સહેલો થઇ પડે તેવા હેતુથી આ કોષ્ટક તૈયાર કરવામા આવ્યું છે. તેમાં પ્રથમ ૧૯૧૪ ના જુન માસ દરમ્યાન કેટલી આયાત થઇ હતી તે તથા કસ્ટમ હાઉસના રીટર્ન પ્રમાણે તેની એક હંડ્રવેટની સરેરાશ શી કીમત હતી તે આપવામાં આવ્યું છે, અને બીજા કોલમમા વરસની શરૂઆતથી આજસુધી થયેલી કુલ આયાત તથા તેટલા વખત દરમ્યાન તેની સરેરાશ કીંમત શી રહી છે તે પણ આપેલુ છે.

ખાંડની જાત	ઈ. સ. ૧૯૧૪ ના જુનમાં થયેલી આયાત.		ઇ. સ. ૧૯૧૩ ના અકટોબરથી ૧૯૧૪ ના જુન સુધી થયેલી આયાત.	
	જથ્થો	દર હંડ્રવેટની સરેરાશ કીમત	જથ્થો	દર હંડ્રવેટની સરેરાશ કીમત
	હંડ્રવેટ	રૂ આ.	હંડ્રવટ	રૂ. આ
ખાંડ ગાંગડીવાળી બીટ જાતની	૨૦,૪૬૪	૯—૦	૧૪,૪૨,૧૯૩	૮-૧૨
,, ,, સુંવાળી ચીનમાં સુધારેલી	૭,૨૨૧	૧૦—૮	૨૪,૬૧૪	૧૧—૭
,, ,, જાવાની ૨૩ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની તથા ઉપરની ...	૪૫,૦૩૯	૯—૮	૪૦,૦૮,૭૭૨	૯—૦
,, ,, જાવાની ૧૬ થી ૨૨ ડચસ્ટેન્ડર્ડની	૩૧,૨૯૭	૮—૪	૨૭,૦૧,૮૮૦	૮—૦
,, ,, જાવાની ૧૫ ડચસ્ટેન્ડર્ડની અને હલકી	......	......	૫,૯૯૯	૭—૪
,, ,, મોરીસીયસની ૧૬ ડચ સ્ટેન્ડર્ડની તથા ઉંચી સારી ...	૭૬,૫૯૫	૯—૦	૩,૧૪૧,૬૨૮	૮—૧૨

તીજોરીવાળાઓની જુઠી સરટીફીકેટો.

થોડા વખત ઉપર ભુલેશ્વરનાં એક ઘરમાં આગ લાગી તે ઘરમાં પહેલા માળ ઉપર મી૦ મગનલાલ નામે એક માણસ સાબરકાંઠા લૉજ નામે હોટલ ચલાવતા હતા. એઓ પાસે મુંબઇના મી૦ કનૈયાલાલની બનાવેલી તિજોરી હતી. એઓની જગ્યામાં આગ એટલી થોડી હતી કે રૂનાં ગાદલાં પણ સલામત રહ્યાં હતાં તેમ તીજોરીનું લાકડાનું સ્ટેંડ પણ જેવુંને તેવું રહ્યું હતું. આટલું છતાં મી૦ મગનલાલે તીજોરી બનાવનારને એવી સરટીફીકેટો લખી આપી હતી કે આખા ઘરમાં સૌમાં સખત આગ મારી જગ્યામાં હતી અને તમારી તીજોરીમાં સર્વ સલામત રહ્યું હતું.

ગોદરેજે ખરી હકીકત બહાર પાડી અને જણાવ્યું કે મી૦ મગનલાલની સરટીફીકેટ જુઠી હતી અને તેઓએ પોતાના ભાઇ માટે એક તીજોરીનો ઓર્ડર ગોદરેજને આપ્યો હતો. આ ઉપરથી મી૦ મગનલાલે છપાવ્યું કે ગોદરેજ જુઠું બોલે છે. ગોદરેજે આ ઉપરથી મી૦ મગનલાલને રા. બાઃ સેતલવડ મેજીસ્ટ્રેટ આગળ ઉભા કર્યા. મેજીસ્ટ્રેટ સામે જુબાની એવી પડી કે મી૦ મગનલાલની જગ્યામાં ગાદલાં સલામત હતાં તેમજ તીજોરીનું સ્ટેંડ પણ સલામત હતું. આ જોતાં મી૦ મગનલાલ વિચારમાં પડી ગયા અને માફી માગી અને લખી આપ્યું કે મેં જે વાતો છપાવી તે સર્વ જુઠી હતી.

જાણીતા મોટા મેકરોની તીજોરીઓ લીલામમાં

મુંબઇમાં થોડા વખત ઉપર જુદે જુદે ઠેકાણે આગો થઇ તેમાં જુદા જુદા મેકરોની તીજોરીઓનો કેવો હાલ થયો તે જાણ્યા પછી કેટલાકોએ હજારોની કિંમતની બીજા મેકરોની તીજોરીઓ લીલામમાં મોકલવાનો ઠરાવ કરી ગોદરેજને નવી તીજોરીઓના ઓર્ડર આપ્યા છે.

૧. સર સાસુન જે. ડેવીડે પોતાની હજારોનીતીજોરીઓ લીલામમાં મોકલવાનું ઠરાવ્યું છે અને ગોદરેજને મોટા ઓર્ડરો આપ્યા છે.

૨. મેસર્સ બ્રેડબરીની કંપનીએ પણ એજ મુજબ કર્યું છે.

ગોદરેજ એન્ડ બોઇસ મેન્યુફેકચરીંગ કંપની.

કારખાનું:—ગેસ કંપની પાસે, પરેલ, મુંબઇ.

NEW PATENTS.

નવાં પેટંટો.

કલકત્તાની પેટંટ ઑફીસમાં નવી શોધો માટે પેટંટો મેળવવા ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના જુન માસના નીચે મુજબ અરજીઓ કરવામાં આવી હતી.

અરજી કરનારનું નામ.	શા માટે.
ઇ. એસ. લ્યુઅડ.	વળી શકે એવી નળીઓ જોડવામાં સુધારો કરવા માટે.
જે. વૉલેઇસ.	શરદી તથા ભીનાશ લાવનારા યંત્રોમાં સુધારો કરવા માટે.
કે. કે. બરર્નાડ.	બીલીઅર્ડ રમવાની લાકડીઓમાં સુધારો કરવા માટે.
એસ. રામચંદ્ર અઇયાર.	લીફ્ટ માટે.
જે ટેઇટ.	બોઇલર માટે પાણી ફેરવવાના ધમણ માટે.
કન્ટીન્યુઅસ ઝીંકફરનેસ કંપની.	ધાતુને ગાળવાની બેવડી રીત માટે.
જે. એસ. જી. ટોલફર અને જે. એચ. સી. બોઇડ	હવાઇ પંખામાં સુધારો કરવા માટે.
એફ. ડબલ્યુ. એસ. સ્ટોકસ.	હવા અથવા બીજી ગેસ દબાવવાના યંત્રમાં અથવા તને લગતા સુધારો કરવા માટે.
ટી. ઇ. હેવુડ, એ. જી. ફેરશો, સેકસબી અને ફારમર લીમીટેડ અને મેકસબી અને ફારમર.	ડીરેઇલર્સ સુધારવા માટે.
ડબલ્યુ. એચ. ડીકીન	રેલ્વે સીગનલ અંકુશમાં રાખવામાં સુધારો કરવા માટે.
આર. ડૉરમર.	તારોમાં થતી લંબાઇ તથા સંકોચ સમતોલ રાખવા માટેના સાજમા સુધારો કરવા માટે.
એફ. ડી. કરાની.	પેટ્રોલ હવા માટે કારબ્યુરેટર યાને કોઇ પણ પદાર્થને કારબન નામના પદાર્થ સાથે મેળવણી કરનારા યંત્રો માટે.

IMPORTS OF SUGAR.

પરદેશી ખાંડની આયાત.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના જુન માસમાં હીંદુસ્થાનમાં નીચે પ્રમાણે ખાંડની આયાત થઇ હતી.

જે દેશોમાંથી આયાત થઇ હોય. તેનું નામ.	૧૯૧૩	૧૯૧૪
	હંડ્રવેટ.	હંડ્રવેટ.
ડેનમાર્ક	૧૧	...
જર્મની	૨૮૯	૨૦૦૦
હૉલાંડ	૬૪	......
બેલજીયમ	૬૩	......
ફ્રાન્સ	....	૨૬
ઑસ્ટ્રીયા હંગરી	૪૯,૪૪૭	૧૯,૦૦૧
સ્ટ્રેટસ સેટલમેન્ટસ.	૪૬	૩,૫૪૪
જાવા	૧,૩૧,૪૭૭	૭૨,૯૮૨
ચીન	૫૦૫	૨,૮૯૫
જાપાન	......	......
ફોરમોસા	......	......
ઇજીપ્ટ	......	......
મોરીશિયસ	૧,૨૦,૯૮૭	૭૬,૫૯૫
વેસ્ટ ઇન્ડીઝ	૫	...
સાઉથ અમેરિકા	૩૦	...
ઑસ્ટ્રેલીયા	...	...
બીજા દેશો	૧,૭૮૨	૭૭૧
કુલ-	૩,૦૪,૨૦૬	૧,૭૭,૮૧૪

બ્રીટીશ હિંદુસ્તાનના જુદા જુદા પ્રાંતોમાં નીચે પ્રમાણે ખાંડની આયાત થઇ હતી.

નામ	બીટની ખાંડ.		શેરડીની ખાંડ.		ટોટલ.	
	૧૯૧૩ હંડ્રવેટ.	૧૯૧૪ હંડ્રવેટ.	૧૯૧૩ હંડ્રવેટ.	૧૯૧૪ હંડ્રવેટ.	૧૯૧૩ હંડ્રવેટ.	૧૯૧૪ હંડ્રવેટ.
બંગાળા	૨૩૯	૯૩	૧,૭૧,૧૪૩	૧,૧૫,૨૧૮	૧,૭૧,૩૮૨	૧,૧૫,૩૧૧
મુંબઇ	૫,૩૫૦	૧,૪૪૦	૬૩,૬૮૫	૧,૯૮૮	૬૯,૦૩૫	૩,૪૨૮
સિંધ	૪૩,૬૦૩	૧૯,૭૭૫	૧૬,૪૬૪	૨૬,૪૭૪	૬૦,૦૬૭	૪૬,૨૪૯
મદ્રાસ	૫૬૮	૭૦	૧૭૧	૭,૪૦૩	૭૩૯	૭,૪૭૩
બર્મા	૧૧૪	૧૭	૨,૮૬૯	૫,૩૩૬	૨,૯૮૩	૫,૩૫૩
કુલ	૪૯,૮૭૪	૨૧,૩૯૫	૨,૫૪,૩૩૨	૧,૫૬,૪૧૯	૩,૦૪,૨૦૬	૧,૭૭,૮૧૪

ધી બોમ્બે ટાઇલ માર્ટ ૨૧ બેંક આટ ફ્રોટ મુંબઇ.

SPINNING & WEAVING RETURNS

સુતર અને સુતરાઉ કાપડના આંકડાઓ.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના મે માસમાં હીંદુસ્તાનની મીલોમા નીચે પ્રમાણે સુતર તથા સુતરાઉ કાપડ બનાવવામાં આવ્યાં હતાં

		સુતર (રતલ)
બ્રીટીશ ઇન્ડીયા	૧૯૧૩	૧૯૧૪
મુંબઇ	૪,૧૦,૭૮,૯૧૮	૩,૯૯,૦૭,૦૬૮
મદ્રાસ	૩૮,૧૧,૬૫૪	૩૪,૨૯,૮૬૬
બંગાળા	૩૩,૧૫,૪૯૬	૨૬,૬૬,૨૨૦
યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સીઝ	૩૫,૧૬,૫૫૧	૩૯,૮૧,૩૧૦
પંજાબ	૪,૪૧,૩૫૮	૬,૭૮,૭૩૦
મધ્યપ્રાંતો તથા બિરાર	૨૯,૭૪,૯૪૭	૨૯,૦૫,૩૭૧
બ્રિટીશ ઈંડીયામા કુલ	૫,૫૧,૩૮,૯૨૪	૫,૩૫,૬૮,૫૬૫
દેશી રાજ્યો	૩૨,૪૬,૨૦૩	૩૪,૩૭,૧૪૧
કુલ ...	૫,૮૩,૮૫,૧૨૭	૫,૭૦,૦૫,૭૦૬

કાપડ

બ્રીટીશ ઇન્ડીયા		૧૯૧૩	૧૯૧૪
મુંબઇ	રતલ	૧,૭૮,૭૦,૧૮૪	૧,૬૯,૬૭,૧૬૮
	વાર	૭,૯૮,૫૦,૮૯૩	૭,૪૦,૨૯,૮૯૯
મદ્રાસ	રતલ	૮,૭૫,૪૪૧	૭,૦૮,૦૩૩
	વાર	૨૯,૫૨,૯૩૪	૨૫,૧૦,૦૪૩
બંગાળ	રતલ	૨,૫૨,૦૧૯	૨,૭૮,૮૪૬
	વાર	૧૪,૨૪,૩૭૯	૧૫,૦૩,૨૫૯
યુનાઇટેડ પ્રોવાન્સીઝ	રતલ	૭,૦૫,૩૮૨	૭,૩૧,૯૪૮
	વાર	૩૨ ૬૦,૫૩૧	૨૭,૫૪,૫૫૫
પંજાબ	રતલ	૧,૦૩,૯૯૧	૩૩,૧૧૮
	વાર	૨,૧૭,૪૭૪	૧૨૦,૦૬૭
મધ્ય પ્રાંતો અને બિરાર	રતલ	૧૦,૪૯,૬૧૧	૧૦,૪૪,૩૫૯
	વાર	૪૧,૪૨,૭૪૯	૩૯,૧૬,૩૮૪
બ્રિટીશ હીંદુસ્તાનમાં કુલ	રતલ	૨,૦૮,૫૬,૪૨૮	૧,૯૭,૬૩,૪૭૨
	વાર	૯,૧૮.૨૮,૯૬૦	૮,૪૮,૩૪,૨૦૭
દેશી રાજ્યો	રતલ	૧૫,૪૯,૧૧૦	૧૭,૦૫,૩૯૦
	વાર	૬૧,૩૦,૧૨૪	૬૮,૩૬,૨૬૨
એકંદર ટોટલ	રતલ	૨,૨૪,૦૫,૫૩૮	૨,૧૪,૬૮,૮૬૨
	વાર	૯,૭૯,૫૯,૦૮૪	૯.૧૬,૭૦૪૬૯

IMPORTS OF COTTON YARN.

સુતરની આયાત.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના જુન મહિનામાં બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં પરદેશથી નંબર ૩૧ તથા તેથી ઉંચા નંબરનું સુતર નીચે પ્રમાણે આયાત થયું હતું.

જાત અને નંબર.	બંગાળા.	મુંબઇ.	સિન્ધ	મદ્રાસ.	બર્મા.	ટોટલ.
ગ્રેયુલઍન્ડ વૅાટરર	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડઝ	પાઉન્ડઝ	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડઝ	પાઉન્ડઝ.
નં. ૩૧ થી ૪૦	૧,૯૨,૧૦૮	૩,૨૧,૪૬૭	૬૦,૫૦૦	૩,૮૨,૩૮૮	૧૦,૦૦૦	૯,૬૬,૪૬૩
નં. ૪૧ થીપ૦.	૨૪,૮૭૦	૧,૨૪,૮૦૭	......	૭૧,૦૦૦	૨,૫૦૦	૨,૨૩,૧૭૭
નં. ૫૦ થી ઉપર	૧,૨૫,૮૬૬	૧,૬૪,૪૯૪	૧,૦૦૦	૧૭,૯૦૦	૧૧,૦૦૦	૩,૨૦,૨૬૦
ઑરેન્જ, રેડ અને બીજા રંગેલાણું						
નં. ૩૧ થી ૪૦.	૬,૬૨,૦૪૪	૧,૭૫,૬૭૫	૧,૫૦,૯૯૫	૪,૦૬,૫૮૯	૩૨,૦૦૦	૧૪,૨૭,૩૦૩
નં. ૪૧ થી ૫૦	૧,૯૮૦	......	......	૫	૬૯,૩૮૫	૭૧,૩૭૦
નં. ૫૦થી ઉપર.	૧૦,૭૩૦	૮,૬૧૦	......	૫૨,૪૫૦	૧૮,૧૯૬	૮૯,૯૮૬
ટોટલ	૧૦,૧૭,૫૯૮	૭,૯૫,૦૫૩	૨,૧૨,૪૯૫	૯,૩૦,૩૩૨	૧,૪૩,૦૮૧	૩૦,૯૮,૫૫૯

COMPARATIVE STATEMENT OF TRAFFIC AT THE PORT TRUST WAREHOUSES FOR THE MONTH OF JUNE 1914.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના જુન માસ માટે પોર્ટટ્રસ્ટની વેરહાઉસીઝમાંના વેપારને લગતા સરખામણી કરનારા આંકડા.

માલની જાત	૧૯૧૪ ના મે ૩૧ મી તારીખ સ્ટૅાક	૧૯૧૪ ના જુન માં થયેલી ડીલીવરી	૧૯૧૪ ના જુનની ૩૦ મી તારીખે સ્ટૅાક	૧૯૧૩ ના જુનની ૩૦ મી તારીખે સ્ટૅાક
રૂના કાપડની ગાંસડી	૪૩,૯૫૩	૮,૯૭૨	૪૯,૪૧૮	૩૭,૩૫૦
,, ,, પેટી	૭૯,૮૫૬	૧૩,૭૧૦	૮૩,૮૦૭	૫૪,૦૧૪
રેશમ તથાઉનની પીસ ગુડ્ઝ ગાંસડી	૯૦૭	૧૩૪	૯૨૫	૬૬૧
રેશમ તથા ઉનની પેટી	૨,૬૪૦	૧,૪૧૫	૨,૫૯૮	૨,૦૭૮
ટ્વીસ્ટ અને યાર્ન (સુતરાઉના) પેકેજીઝ	૯,૪૮૫	૪,૭૪૭	૯,૮૮૧	૮,૩૨૫
,, રેશમ તથા ઉનના પેકેજીઝ,	૨,૧૦૪	૧,૮૫૨	૧,૬૯૪	૨,૬૧૯
ટોટલ	૧,૩૮,૯૪૫	૩૦,૮૩૦	૧,૪૮,૩૨૩	૧,૦૫,૦૪૭
ત્રાંબાના ટન	૩,૯૬૧	૩૫૪	૪,૬૧૦	૧૦૧૭
પીતળના ટન	૩,૧૮૪	૬૪૭	૩,૭૬૮	૨,૨૩૯
ટોટલ	૭,૧૪૫	૧,૦૦૧	૮,૩૭૮	૩,૨૫૬

ધી ભોમ્બે ટાઇલ માર્ટ ૨૧ ઑ‍ં ઓઉટ ફોર્ટ મુંબઇ.

હિંદુસ્તાનનો દરિયાઈ વેપાર.

ઈ૦ સ૦ ૧૯૧૪ ના જુન માસમાં થયેલી આયાત અને નિકાશ નીચે પ્રમાણે હતી.

ચીજનું નામ Imports.	આયાત. ૧૯૧૩ માં રૂ.	૧૯૧૪ માં રૂ.
જીવતાં જનાવરો	૫૪,૦૧૦	૧,૨૨,૪૩૩
દારૂગોળો હથીયાર વીગેરે ...	૩,૭૫,૯૧૫	૩,૨૭,૫૮૩
છાપેલી ચોપડી, નકશા વીગેરે ...	૪,૪૦,૪૦૭	૩,૭૯,૬૧૦
બુટ્સ અને શુઝ	૩,૯૧,૭૦૯	૪,૫૦,૬૫૯
ઘર બાંધવાનો સામાન	૯,૮૦,૩૮૨	૮,૬૫,૪૨૫
મીણબત્તી	૫૫,૯૪૨	૬૮,૭૫૩
રેલ્વે ગાડાં સિવાયની ગાડીઓ ...	૩,૦૬,૫૮૯	૧,૪૬,૩૦૬
રસાયણિક પદાર્થો	૮,૬૩,૯૩૪	૮,૭૪,૨૬૦
ઘડીયાળો	૨,૧૬,૦૨૬	૧,૫૧,૭૮૬
કોલસા	૭,૦૦,૦૩૬	૬,૩૯,૦૦૮
કૉફી	૨૦,૦૭૬	૨૪,૪૯૬
કાથો (સીંદરી)	૪,૭૫૨	૩,૭૫૮
દોરડાં	૧,૨૩,૨૫૯	૧,૩૪,૯૫૦
કટલરી (કાપકુપ કરવાનાં હથીયાર) ...	૨,૩૧,૬૦૦	૧,૬૭,૧૪૭
સાઈકલો	૩,૪૧,૨૨૯	૨,૪૬,૧૫૪
કપુર	૯૯,૯૭૯	૧,૧૬,૯૦૩
બીજી જાતની દવા કુલ	૮,૪૮,૭૮૦	૯,૮૧,૯૦૬
લુગડાં રંગવાની ચીજો	૧૨,૭૦,૯૦૪	૧૦,૭૬,૦૨૩
ફટાકડા	૩૪,૨૬૮	૮૪,૨૦૧
ફરનીચર	૧,૯૭,૪૭૮	૧,૪૮,૬૧૬
કાચનો સામાન	૧૫,૪૬,૩૦૭	૧૩,૯૦,૭૨૦
ચોખા	૩,૯૧૫	૩,૫૩,૦૧૯
ઘઉં	......	૩૫૨
ઘઉંનો લોટ	૫,૦૩૫	૫૭,૦૭૦
હાર્ડવેર	૩૦,૭૮,૫૫૬	૩૧,૪૯,૦૧૦
ધુપ	......	......
ચામડાં બીન કેળવાયલાં	૧,૧૮,૫૬૫	૧,૨૨,૯૯૫
ઈલેક્ટ્રીસીટીને લગતાં હથીઆરો. ...	૧૦,૮૯,૧૨૦	૭,૦૮,૯૩૩
સંગીત વિગેરેને લગતાં હથીઆરો કુલ.	૧૬,૬૮,૨૩૯	૧૨,૨૩,૬૭૩
હાથીદાંત	૯૧,૫૫૨	૨,૦૭,૭૧૮
ઝવેરાત	૪૮,૬૮૬	૬૫,૧૦૯

	રૂ.	રૂ.
કેળવાએલાં ચામડાં	૩,૧૭,૦૨૩	૩,૦૨,૯૩૦
દારૂ	૧૬,૬૭,૩૩૦	૧૬,૫૧,૧૭૭
મશીનરી અને મીલ સ્ટોર્સ	૬૨,૬૪,૧૮૮	૬૧,૭૭,૭૬૭
દીવાસળી	૮,૯૪,૦૮૩	૧૧,૧૬,૨૬૩
પીત્તળ	૧,૫૬,૧૧૦	૧,૫૨,૫૦૭
ત્રાંબું	૨૯,૪૫,૨૬૨	૩૯,૦૪,૩૫૧
જર્મન સીલ્વર	૧,૯૫,૪૧૦	૨,૦૧,૩૪૮
લોઢું	૨,૪૮,૭૪૦	૯૩,૬૧૬
લોઢું અને સ્ટીલ	૯૯,૪૩,૫૫૩	૮૩,૬૫,૯૬૯
સ્ટીલ	૧૬,૫૨,૭૭૬	૧૯,૯૧,૯૪૯
સીસું	૧,૭૯,૧૮૩	૧,૫૨,૭૪૧
મોટર ગાડીઓ અને સાઇકલો ...	૯,૪૧,૭૨૩	૮,૨૨,૦૪૨
કેરોસીન તેલ	૪,૮૦,૭૨૩	૨૩,૫૯,૧૬૫
અળસીનું તેલ	૭૧,૬૪૫	૫૬,૭૩૦
બીજી જાતનાં તેલો મળી કુલ ..	૧૭,૯૬,૩૬૦	૩૫,૭૧,૩૪૭
રંગ રોગાન વિગેરે	૬,૭૦,૮૧૭	૭,૪૭,૪૨૫
કાગળો	૧૨,૫૭,૭૬૩	૧૨,૭૯,૮૦૪
રેલ્વે ગાડાંઓ	૨૭,૧૬,૮૦૫	૫૨,૯૨,૮૮૪
મીઠું	૬,૭૩,૯૩૦	૮,૧૧,૫૬૨
સાબુ	૫,૬૪,૨૬૨	૯,૫૪,૧૨૩
સોપારી	૯,૭૧,૦૫૦	૧૦,૨૮,૮૬૪
તેજાનો કુલ	૧૦,૭૭,૨૮૮	૧૨,૨૫,૬૯૦
સ્ટેશનરી	૫,૩૫,૯૬૮	૫,૪૧,૮૬૯
ખાંડ	૩૬,૫૫,૨૧૧	૨૦,૯૫,૫૭૧
સુતર કાચું	૨,૧૮,૦૮૭	૧,૦૩,૨૭૬
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	૩૪,૩૮,૬૨૬	૪૪,૧૭,૯૬૩
વગર ધોએલાં પીસ ગુડઝ	૧,૮૪,૬૯,૮૪૫	૧,૯૯,૫૬,૨૦૩
ધોયેલાં પીસ ગુડઝ...	૧,૧૬,૨૩,૮૧૪	૯૬,૪૩,૫૯૪
રંગીન અને છાપેલાં પીસ ગુડઝ ...	૧,૨૧,૧૦,૫૪૧	૯૪,૫૩,૬૪૩
શીવવાના દોરા	૨,૭૯,૦૩૩	૨,૫૯,૧૯૭
સુતર એકંદર	૪,૭૯,૫૫,૩૨૪	૪,૫૪,૭૬,૯૪૨
રેશમ કાચું	૭,૪૯,૩૪૨	૯,૮૩,૨૭૫
રેશમના પીસ ગુડઝ... ...	૧૫,૧૪,૬૦૦	૧૪,૫૫,૪૧૬
કાચું ઉન	૪,૦૫,૭૭૯	૧,૪૭,૭૬૦
હોઝીઅરી	૬૦,૫૭૮	૪૩,૮૪૪
ઉનના પીસગુડઝ	૧૧,૦૬,૩૧૪	૮,૯૭,૨૩૭
ઉન કુલ	૧૯,૧૫,૮૧૪	૧,૪૩,૩,૨૦૧
તંબાકુ	૬,૨૮,૩૪૧	૬,૫૭,૧૨૪

	રૂ.	રૂ.
લાકડાં	૪,૮૯,૩૫૯	૮,૧૧,૦૭૬
રમકડાં	૨,૬૯,૯૯૮	૨,૪૬,૭૪૫
છત્રીઓ	૧,૬૭,૦૩૩	૧,૭૬,૯૭૭
છત્રીઓનો સામાન	૩,૦૮,૬૪૪	૩,૧૭,૨૩૬
કુલે આયાત ...	૧૨,૨૨,૪૩,૮૫૦	૧૨,૬૮,૧૩,૨૨૮

Exports. નિકાશ.

ચીજનું નામ.	૧૯૧૩	૧૯૧૪
જીવતાં જનાવરો	૩,૧૪,૨૬૫	૩,૬૦,૫૧૩
બ્રુસ કરવા માટે રેસા	૫૬,૭૩૮	૧,૬૬,૦૦૬
મીણબત્તી	૧,૭૯,૭૨૦	૨,૦૦,૪૪૪
સૉલ્ટ પીટર	૧,૮૧,૫૮૭	૨,૬૪,૫૬૭
કોલસા	૬,૭૬,૨૩૭	૬,૧૫,૩૩૭
કૉફી	૩,૧૧,૯૬૮	૨૧,૪૦,૦૯૦
કાથો, (સીંદરી)	૭,૦૨,૪૧૬	૭,૭૯,૧૯૩
દોરડાં	૮૭,૪૧૪	૫૪,૦૮૬
દવાઓ	૭૧,૪૫૫	૧,૩૫,૪૫૦
ગળી	૧,૩૮,૪૦૧	૮૨,૨૫૪
હરડાં બેડાં	૫,૬૭,૧૭૩	૭,૯૬,૭૧૭
લુગડાં, ચામડાં રંગવાની ચીજો ...	૯,૪૫,૩૧૨	૧૧,૨૬,૭૮૨
ફળને શાક	૪,૩૫,૭૬૬	૪,૮૯,૫૫૫
ડાંગર	૩૨,૮૨૮	૭૮,૪૯૦
ચોખા	૧,૫૧,૧૫,૭૯૯	૧,૩૩,૯૯,૬૯૩
ઘઉં	૨,૮૨,૨૮,૯૮૭	૧,૮૩,૩૫,૧૪૨
ઘઉંનો લોટ	૧૩,૦૩,૨૪૦	૭,૭૧,૮૮૬
બીજી જાતનો દાણો	૪૩,૧૫,૯૯૨	૩૪,૧૪,૯૧૮
વગર કેળવાયલાં ચામડાં	૭૮,૬૩,૮૨૫	૮૮,૬૭,૪૫૮
લાખ	૯૭,૮૦૬	૨,૧૩,૩૩૦
કેળવાયલાં ચામડાં...	૩૮,૦૯,૪૮૪	૪૩,૧૪,૦૨૯
રબર	૩,૮૫,૦૭૫	૫,૧૫,૫૩૪
ખાતર	૭,૩૯,૦૫૬	૭,૬૬,૪૪૦
મેંગેનીઝ	૭,૦૮,૮૨૩	૮,૧૪,૦૯૩
લોઢું અને સ્ટીલ	૫,૦૧,૦૦૪	૩,૬૭,૬૨૩
ધાતુ કુલ	૧૪,૫૪,૦૦૨	૧૬,૫૯,૦૩૮
મીણ	૩૯,૨૭૫	૬૫,૪૧૦
અબરખ	૪,૦૬,૨૩૬	૩,૮૦,૦૦૬
દીવેલ	૧,૪૬,૮૫૮	૧,૦૮,૭૭૫
કોપરેલ	૨,૧૧,૪૬૨	૨,૮૪,૯૭૮

		રૂ.	રૂ.
		૧૦,૯૭૬	૧૨,૦૮૩
અળસીનું તેલ		૫,૫૫,૩૮૦	૮,૬૯,૬૯૦
બીજી જાતનાં તેલો મળી કુલ... ...		૧૦,૯૮,૫૦૪	૧૩,૦૧,૧૩૪
ખોળ		૨૨,૩૦,૯૭૫	૧૪,૯૦,૬૧૦
અફીણ		૨,૯૦,૪૮૧	૩,૦૯,૯૧૬
ઘી		૧૯,૪૦,૩૩૨	૧૬,૭૦,૭૨૪
દીવેલી		૧૯,૮૯,૪૧૨	૧૬,૮૩,૭૬૯
ટોપરાં		૧૮,૨૨,૭૭૭	૧૪,૩૨,૭૨૨
કપાસીયા...		૩૨,૧૫,૯૨૬	૨૯,૮૫,૩૬૦
ભોંયસીંગ		૬૬,૬૬,૦૬૮	૬૪,૬૧,૩૪૪
અળસી		૭,૨૮,૪૭૬	૩,૫૪,૭૮૫
ખસખસ...		૬૮,૫૯,૧૫૩	૧૯,૪૧,૫૯૧
સરસવ		૧૧,૯૪,૮૧૯	૯,૮૮,૨૨૩
તલ		૭,૧૦,૭૩૯	૭,૭૨,૪૯૪
તેલનો		૧,૨૯,૯૮૭	૧,૧૧,૭૧૨
ખાંડ		૩૮,૦૨,૩૦૫	૮૦,૩૫,૪૨૬
ચા		૩,૫૯,૯૭,૭૯૮	૬,૮૦,૦૮,૧૨૩
કાચું રૂ		૫૭,૫૬,૫૪૫	૫૯,૪૩,૭૪૬
ટ્વીસ્ટ અને યાર્ન		૬૯,૬૧૦	૯૩,૭૧૯
રૂમાલ અને શાલો		૧૭,૦૮,૬૬૪	૨૦,૮૩,૧૩૬
પીસ ગુડઝ		૫,૪૨,૫૭૪	૯,૦૯,૪૩૪
શણ		૪૧,૬૪,૩૨૩	૮૯,૦૪,૩૬૧
જ્યુટ કાચા		૨,૬૭૯	....
[illegible] યાર્ન		૮૧,૨૧,૨૪૪	૧,૦૮,૦૩,૭૦૪
સુતર કાચું		૯૮,૨૭,૯૨૩	૧,૩૦,૨૪,૭૭૨
ટ્વીસ્ટ અને યાર્ન		૧,૪૪,૪૧૭	૮૭,૧૬૭,
વગર ધોએલાં પીસ ગુડઝ	૧,૯	૧,૬૮,૯૮૭	૧,૨૯,૬૬૪
ધોયેલાં પીસ ગુડઝ...	૧,૧૧	૧૭,૯૬,૧૬૬	૩૭,૧૭,૧૦૯
રંગીન અને છાપેલાં પીસ ગુડઝ ...	૧,૨૧,૧	૧,૯૭,૧૮૩	૨,૮૯,૬૧૩
શીવવાના દોરા	૨,૭૯	૪,૪૫,૨૭૩	૪,૦૯,૯૬૪
સુતર એકંદર	૪,૭૯,૫૫,	૬,૪૬,૧૬૧	૧૦,૩૩,૩૯૭
રેશમ કાચું	૭,૪૯,૬	૧૫,૧૪,૬૦૦	૨૧,૧૭,૮૬,૨૫૬
રેશમના પીસ ગુડઝ...		૪,૦૫,૭૭૯	
ઊન		૬૦,૫૭૮	
... ...		૧૧,૦૬,૩૧૪	
...		૧૯,૧૫,૮૧૪	
...		૬,૨૮,૩૪૧	

ટાઇલ્સની જથાબંધ ખરીદી ક્યાંથી થાય છે?

COMMERCIAL INTELLIGENCE.

વેપારી બાતમી.

આ મથાળાં નીચે અમે જુદા જુદા દેશના કૉન્સલો તરફથી તથા બીજા મુલકો તરફથી આવેલી બાતમીઓ આપશું. એ બાબત કંઈ પણ વધારે માહિતી જોઈતી હોય તો આ ચેમ્બરના સેક્રેટરીને લખ્યાથી ખુલાસો મળી શકશે. અત્રેના કોઇ પણ વેપારીને આ દેશ અથવા પરદેશના વેપારી સાથે કોઇ પણ જાતની વેપારી બાબત સંબંધ બાંધવા ઇચ્છા હશે તે પણ આ કૉલમમાં દાખલ કરીશું.

ખબર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઈ બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે.
ધી ઈન્ડીઅન ટ્રેડ જર્નલ ,, ડી. ૧૦૧	જાપાનમા ઓસાકાની એક પેઢી.	સુતરના ગુચ્છાઓ ખરીદનાર સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
,, ડી. ૧૦૨	અમૃતસરની એક પેઢી.	ગુંદર પુરો પાડનારાઓ સાથે પત્ર વ્યાવહાર કરવા માંગે છે.
,, ડી. ૧૦૪	મૈસોરની એક પેઢી.	અબરખ, કુરૂંડમ (Corundum) Garnet (કાચના જેવી ધાતુ જેમાંની લાલ જાત જવાહીર તરીકે વપરાય છે) તથા Asbestos (રેસાદર ધાતુ કે જેવું સળગે નહીં એવું વણાટ થઇ શકે છે.)
,, ડી. ૧૦૫	કાનપુરના કારીગરોની એક પેઢી.	ઉનના સુટીંગ્સ, કોટીંગ્સ અને શરટીંગ્સ ખરીદનાર સાથે પત્ર વ્યવહાર ચલાવવા માંગે છે.
,, ડી. ૧૦૭	મદ્રાસ ઈલાકામાં કોકોનાડાનો એક વેપારી.	એરંડીઆ તથા જીન્જલીના (તલના) બીઆંના વેચનારા સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
,, ડી. ૧૦૮	ડેનમાર્કમાં કોપેનહેગનની એક પેઢી.	કેઇસન એટલે દુધના ખુવાના બનાવનારાઓ તથા નિકાસ કરનારાઓ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
,, ડી. ૧૦૯	લીવરપુલની એક પેઢી.	કાજુ ચઢાવનારા સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
,, ડી. ૧૧૨	હોલેંડમાં એમસ્ટરડેમની એક પેઢી.	(Kapok) કપોક નામના નરમ રૂ જે ઝાડની આસ પાસથી નીકળે છે અને તકીઆ વગેરે ભરવાના કામમાં આવે છે તેનો નિકાસ કરનારાઓ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
,, ડી. ૧૧૩	કલકત્તાની એક પેઢી.	કુસુમનાં બીયાં ખરીદનાર સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માગે છે.

ખબર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઇ બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે
ધી ઇન્ડીઅન ટ્રેડ જર્નલ ડી. ૧૧૯	રૂસીયાની એક પેઢીનો કલકતાનો પ્રતિનિધિ.	મોટર તથા સાઇકલના રબરના ટાયરો નકકર ટાયરો તથા હરેક જાતનો રબરનો માલ વેચવા હિંદુસ્થાનના મુખ્ય શહેરોમાં એજન્ટ નિમવા માંગે છે.
,, ડી. ૧૨૪	ઇંગલંડમાં હેલીફેકસનો એક વેપારી.	બ્રશ બનાવવા માટે ટુંકા જાડાવાળ તથા રેસાના નિકાશ કરનારાઓ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
,, ડી. ૧૨૫	લંડનની એક પેઢી.	વરીઆળીના નિકાશ કરનારાઓ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
,, ડી. ૧૨૬	લંડનનો એક કારીગર.	કાચના પાલીસના સંબંધી પેઢીઓ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
,, ડી. ૧૨૯	ગ્લાસગોનો એક વ્યાપારી.	શણ, રેશમ, ઉન, રૂ, સેતરંજી તથા દોરડાંનો વેપર કરતી પેઢીઓ જેઓ ગ્લાસગોમા એજન્ટ નિમવા માંગતા હોય તેઓની સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
,, ડી. ૧૩૯	ફ્રાસનો એક વેપારી.	ખરી તથા સીંગડાંના નિકાસ કરનારા સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
,, ડી. ૧૫૨	જાપાનમાં ઓશાકામાંની કારીગરોની એક પેઢી.	યંત્રના હથીઆરો અને વિજળીક ફીટીંગ (જોડવા બે સાડવાના જુદા જુદા ભાગ) આયાત કરનારાઓ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
,, ડી. ૧૬૭	લેંકશાયરનો એક વેપારી.	તેલ, રંગ વારનીશ તથા મીનો આયાત કરનારા સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માગે છે.
,, ડી. ૧૬૮	ત્રાવણકોરમાંનો એક વેપારી.	તાડના રેસા ખરીદ કરનારા સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માગે છે.
,, ડી. ૧૬૯	કલકતાની એક પેઢી.	દીલે ઘસવાના પથરા વેચનારા સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
,, ડી. ૧૮૩	કલકતાનો એક વ્યાપારી-	કસ્તુરીના ખરીદનાર સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
,, ડી. ૧૮૪	કલકતાનો એક વ્યાપારી.	ઝેર કચુલા એકઠો કરનારા સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માગે છે.
,, ડી. ૧૮૫	સ્વીડનમાં સ્ટોકહોમની એક પેઢી.	પેદ્રોલ મોટર તથા છુટી પડી શકે એવી બોટ મોટરના આયાત કરનારા અથવા તેના આડતીઆઓ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.

ખબર મોકલનારનું નામ	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઇ બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે.
ધી ઇન્ડીઅન ટ્રેડ જર્નલ ,, ડી. ૧૮૭	જાપાનમાં કોબીની એક પેઢી.	વાંસના છત્રીના હેન્ડલ તથા લાકડીઓ આયાત કરનારા સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
દેશી વેપારી ચેમ્બર	દક્ષિણ હિંદમાં વિઝાગાપટ્ટમનો એક ખાણનો માલીક.	પોતાની માલીકીની ખાણમાંથી નીકળતા કુરૂંદ Garnet (કાચના જેવી ધાતુ જેમાની લાલ જાત જવાહીર તરીકે વપરાય છે) તથા અબરખ વિગેરે માલ માટે એ માલનો વેપાર કરતી પેઢીઓ સાથ સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
,, ,, ,,	કલકત્તાનો એક વેપારી.	કસ્તુરીના અત્રેના વેપારીઓ સાથ સંબંધ બાંધવા ઇચ્છે છે.
,, ,, ,,	અમેરિકાના કોન્સલ તરફથી.	ન્યુયોર્કની એક પેઢી ચામડા પકાવવા માટેના સામાનની આયાત કરનારી ન્યુયોર્કની એક પેઢી સુકા આમળાં પુરા પાડનાર ભરોસાદાર વેપારીઓ સાથે સીધો પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
,, ,, ,,	,, ,, ,,	યુ-સ્ટેટસઓફ અમેરીકામાં ઇલીનોઇની એક પેઢી જેઓ બાગ ખેડવા માટે કોદાળી તથા નકામા છોડવા તથા ઘાસ કાઢી નાખવા માટેના ઓજારો બનાવે છે તેને તે વેચવા માટે હિંદુસ્તાનમાં એજન્ટો જોઇએ છે.
,, ,, ,,	,, ,, ,,	યુ-સ્ટે. અ. ના સીન્સીનાટીમાંની એક પેઢી ઇત્તર વેચવા માટે હિંદુસ્તાનમાં એજન્ટ શોધે છે.
,, ,, ,,	,, ,, ,,	ન્યુયોકની એક પેઢી સાઇકલ ગાડી હિંદુસ્તાનમાં વેચવા માટે એજન્ટ નિમવા માંગ છે.
,, ,, ,,	,, ,, ,,	ન્યુયોર્કની એક પેઢી ધાતુના અદાહ્ય (Fireproof) બાંધવાના સામાન વેચવા માટે હિંદુસ્તાનની પેઢીઓ સાથે સંબંધ બાંધવા માગે છે.
,, ,, ,,	,, ,, ,,	યુ. સ્ટે. અ. માં ઓહીયોની એક પેઢી સ્ટીલનું બનાવેલું ઑફીસ માટેનું ફરનીચર વેચવા હિંદુસ્તાનમાં એજન્ટ નિમવા માંગે છે.
,, ,, ,,	,, ,, ,,	ઓહીયોની એક પેઢી બાઇસીકલ તથા મોટોર સાઇકલ વેચવા માટે હિંદુસ્તાનમાં એજન્ટ નિમવા માગે છે.

ધી બોમ્બે ટાઇપ આર્ટ, ૨૧ બેન્ક સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

ખબર મોકલનારનું નામ	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઇ બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે
દેશી વેપારી ચેમ્બર.	અમેરીકન કોનસલ.	યુ. સ્ટે. અમેરીકામાં પ્રોવીડન્સનો એક વ્યાપારી જુદી જુદી જાતની સોના રૂપાની વીંટી વેચવા માટે એજન્ટ નિમવા માંગે છે.
,, ,, ,,	,, ,,	યુ. સા. અમેરીકાના મીશીગનની એક પેઢી નાની મોટર-બોટ વેચવા માટે એજન્ટ નિમવા માંગે છે.
,, ,, ,,	,, ,,	ન્યુયોર્કનો એક વ્યાપારી હિંદમાં સસ્તી નારીએળીની સાદડી મોટા પાયાપર બનાવનારાઓ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
,, ,, ,,	,, ,,	અમેરીકામાં સેંટ લુઇની એક પેઢી બુટનું પાલીસ વેચવા માટે હિંદુસ્તાનમાં એજન્ટ નિમવા માંગે છે.
,, ,, ,,	,, ,,	અમેરીકામાં સેંટ લુઈની એક પેઢી કાદવ વિગેરે કાઢી નાંખવા માટેના યંત્ર તથા નહેર કામના યંત્ર માટે તારના દોરડાં વેચવા માટે કોઇ હિંદી કંપનીને એજન્ટ નિમવા માંગે છે.

જે ઠેકાણે ઇન્ડીઅન ટ્રેડ જર્નલ લખ્યું નથી તે ઠેકાણાની સઘળી બાતમી માટે આ ચેમ્બરમાં જાતે મળવું અથવા પુછાવી જોવું.

ઉપરની બાતમીઓમાં જે ઠેકાણે 'ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ' લખેલું છે તેના સંબંધમાં સીધ્ધુ ડાયરેક્ટર જનરલ ઑફ કૉમર્શિયલ ઇન્ટેલીજન્સ, કલકત્તાને પુછાવી જોવું. (આ ચેમ્બરનું નામ તે કાગળમાં લખવું).

નોટ.

"ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ" ના નંબરની બાતમીઓના સંબંધમા તે બાતમી માગનાર વેપારી યા પેઢીએ બેંક રેફરન્સ અથવા મારી ઓળખાણનું પત્ર મોકલવું પડશે તે શિવાય તેવી બાતમીઓના જવાબ આપવામાં આવશે નહિં.

ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઈન્શુરન્સ કુંપની લીમીટેડ.

(સને ૧૮૮૨ ના ૬ ઠા એકટની અને ૧૮૯૫ ના ૧૨ મા એકટની
રૂએ રજીષ્ટર્ડ કરી છે.)

ફંડ રૂ૦ ૫૦,૦૦,૦૦૦ જે ૫૦,૦૦૦ શેરોમાં
વેહેંચાયેલું છે દર શેર રૂ. ૧૦૦ નો
ભરાયલી કેપીટલ રૂ. ૨૧,૧૫,૩૦૦
રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૧,૪૭,૦૦૦

ડીરેક્ટરો.

ઑન. શેઠ મનમોહનદાસ રામજી (ચેરમેન)
સર વિઠ્ઠલદાસ દામોદરદાસ ઠાકરસી,
શેઠ નવરોજજી જહાંગીર ગામડીઆ.
શેઠ ચતુરભુજ શીવજી.
શેઠ માધવજી ઠાકરશી.
શેઠ મોરારજી વેલજી.
શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી.
શેઠ વાલજી સુંદરજી.
શેઠ હરીદાસ મોરારજી (મેશર્સ દામોદર હરીદાસ).

આ કંપનીનું મેનેજમેન્ટ એક જુના કસાયલા અને વૉલકાર્ટ બ્રધર્સની કું૦ માં ૩૫ વર્ષના આગના વીમા બાબત અનુભવ ધરાવનાર મી૦ દાદાભાઇ એદલજી પાવરીના હાથમાં મુકવામાં આવ્યું છે. દરેક જાતનું આગના વીમાનું કામ (જેવું કે બીલ્ડીંગ્સપર, મીલોપર વિગેરે વિગેરે) હાથમાં ધરવામાં આવે છે. જાહેર પ્રજાને તથા વેપારી વર્ગને એલ્તેમાસ કરવામાં આવે છે કે આ સ્વદેશી કંપનીને પુરતું ઉત્તેજન આપવાની મેહેરબાની કરવી. વધુ વિગત સારૂ આ કંપનીની ઓફિસમાં લખવું યા જાતે મળવું

દાદાભાઇ એદલજી પાવરી.

સેક્રેટરી, ધી ઈન્ડીયન મર્કનટાઈલ ઇન્શુરન્સ કું૦ લી૦

૭૭-૭૯, એપોલો સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

નવા જમાનામાં પ્રાચીન વિદ્યાનું બળ.

આજે (૫) વર્ષથી મુંબઈમાં પંકાયલા-તથા મોટા મોટા રાજા મહારાજા તેમજ ગૃહસ્થોથી માન પામેલા ખાસ અનુભવી અને પેઢીઓના કામ કરનારા—

અમારે કાર્યાલયમા પ્રાચીન તથા અર્વાચીન જ્યોતિષ ગ્રંથોનુ ભાષાનુવાદ થાય છે-અને શાસ્ત્રથી જુની તથા નવીન અંગ્રેજી સિસ્ટમ પ્રમાણે જન્મોત્રી વર્ષફલ ઉત્તમ કરવામાં આવે છે તેમજ બહુ પરિશ્રમથી જેવુ હશે તેવુંજ શાસ્ત્ર આધારે ભવિષ્યફળ કહેવામાં આવેછે, અમારી પાસે બીજાઓની માફક ગપોટા નથી-મળવાનો ટાઇમ-બપોરે ૧૨ થી ૫ અને ખાસ એકાંતનો રાત્રે ૭ થી ૯ સુધી—મુંદા

તમો શું કરવા મુઝાવો છો

એકવાર મળી ખાત્રી કરો—

પતો-રાજજોશી-અંબાદત મહાદેવજી શર્મા-રતલામવાલા-

જ્યોતિષ કાર્યાલય મુંબાઇ.

લખાદેવી ઝવેર બાગ—

(નરનારાયણનું મંદિર)

એ શું લખેછે—

શ્રીમંત મહારાજા સાહેબ શ્રી ૧૦૮ શ્રી સર જસવંતસીહજી બહાદુર કે. સી. આઈ. ઈ સૈલાના સ્ટેટ-)

તા. ૭ સપ્ટેમ્બર સન ૧૯૧૨ નં. ૧૯૭.

ज्योतिषी अम्बादत्तजी महादेवजी शर्म्मा इस रियासत में चार वर्ष तक हमारे पास मुला जिम रहे इन्होने ज्योतिषमें अच्छा परिश्रम किया है व इन्होने हमे जो जो भविष्य फल चमत्कारी कहेवे बराबर सचे मिले सिवायमें गर्भावस्थामेंही इन्होंने पुत्र होनेका दिन व समय बतायाथा उसी समय पुत्र हुवा इसलिये इनके इस कार्यसे संतुष्टहो "राज्य ज्योतिषी सैलाना" ये पदवी दी है और लिखते है के इनका फलादेश सचा है व अनुभव करने याय है।

नोट—ऐसे बहोत शर्टिफिकट मोजूद है वड़जाने से जादे नही लिखते.

એ શું લખેછે—

શ્રીમંત મહારાજા સાહેબ શ્રી ૧૦૮ શ્રી સર અર્જુનસીહજી બહાદુર (નરસીંગગઢ સ્ટેટ-)

તા. ૧૪-૧૨-૧૨-નં. ૫૪૯૭.

आपको हमारे राज्यमें "राज्य ज्योतिषी" की जगेह दी है से फोरन आप चले आईये।

श्रीमती महाराणी साहबा डुंगपर लिखती है के आपका फलादेश बहुत सच्चा मिला—.

बंबाई से फरामजी कांवसजी इंजिनियर लिखते है—

आपे भविष्य जे जे म्होकलयुछे ते बराबर मलतो आव्योछे हु आ विद्याने नहीं मानतो हतो परन्तु आपने मलवाथी हवे म्हारो आ विद्यापर पुरो विश्वास थइ गयोछे. आपनो परिश्रम बहुसारे तथा अनुभव करवासरखो भरेलो छे।

મંત્રશાસ્ત્રનું ખરૂં શાક્ષાત બલ-શાસ્ત્રને આધારે જોવાની અમુલ્યતક પણ ચૂકતા ના—

સુચના:—જ્યોતિષના શોખીનોને લીધે જ્યોતિષ શીખવવાનું સ્કુલ પણ રાખવામાં આવશે.

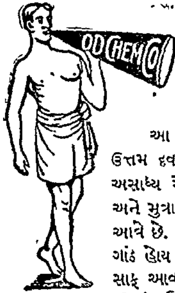
377 A. B. VAKIL'S HOUSE.
Girgaum Road,
BOMBAY 2nd January 1914.

I do hereby Certify that the "Raj Joshi Ambadutt Mahadeoji Sharma" an inhabitant of Ratlam and at present in Bombay.

I am well aware about his experience of Jotishi as I had no any recollection of my Birthdate as well as the actual time of my Birth thought the said "Rajjoshi" have made my "Horoscope" from the Palmistry and from my face the Horoscope is just resemble to all my passed time as well as the present time too, and am quite satisfied with excellent knowledge of Jotishi.

Nariman Pirojshaw Sukhadwala.
Address:—377, A. B. Vakil's house, Girgaum Road,
Service:—Clerk, Bank of BOMBAY.

Adnse ,- well a
e my " Horescope
emble to all my passed
xcellent knowledge of Jotist
Addre-
Service:-

સાનમેટો.

SANMETTO.

આ દવા પુરૂષ તથા સ્ત્રીની જનનેંદ્રિયની જીવન શક્તિ વધારનાર એક ઉત્તમ દવા તરીકે આખી દુનીઆના પ્રખ્યાત ડાક્તરો અને વૈદ્યો મુત્રવ્યાધના અસાધ્ય રોગોને માટે ઘણા વખતથી વાપરે છે. સાનમેટો યકૃત્ તથા જનનેંદ્રિય અને મુત્રાશયના રોગો માટે ઘણું જ ઉપયોગી છે; તે લેવાથી પિશાબ સ્વચ્છ અને સાફ આવે છે. મુત્રાશયના મોં આગળના ભાગ ઉપર 'પ્રૉસ્ટેટ ગ્લેન્ડ' નામની એક નાની ગાંઠ હોય છે, તે ઘણું કરીને વૃદ્ધાવસ્થામાં મોટી થઈ જાય છે અને તે કારણથી પિશાબ સાફ આવવામાં ઘણી અડચણ આવે છે તથા રાત્ર દિવસ ઘડી ઘડી પિશાબ કરવાની શંકા થાય છે; આવી સ્થિતિમાં સાનમેટોના જેવી બીજી એક પણ દવા નથી. સાનમેટો સ્ત્રીઓના ગર્ભાવસ્થાના કાળ વખતે થતા રોગો જેની અંદર પિશાબ ઘણીજ ગરમ, બળત્રા થતી અને ઘણી વખત થાયછે એવા મુત્રાશયને લગતા વ્યાધિમા બહુ ફળદાયકછે. વળી નાના બચ્ચાઓ ઉંઘમાં બિછાનામાં પિશાબ કરીનાંખે છે તે રોગમાં ઘણું ઉપયોગી છે, તથા સ્ત્રી પુરૂષને પિશાબમાં થતી હરેક પ્રકારની અડચણ થતા બળત્રા દુર કરે છે. આ ઉત્તમ દવા પ્રમેહ અને વિપ્રમેહના રોગ માટે ઘણા વખતથી વપરાય છે. સાનમેટો પુરૂષ તથા સ્ત્રીની જનનેંદ્રિયની શિથિળતા તથા દુર્બળતાને લગતા દરેક વિકારને માટે વિશેષ ફળદાયીછે તથા અશક્ત અને વિર્યહિન થયેલી ઇંદ્રિને તાકાદ આપી સ્ત્રી પુરૂષોને નવી જુવાની બક્ષે છે.

સાનમેટો રોગને અટકાવનારી દવા તરીકે

ઘણા ખરા લોકો જનનેંદ્રિયને રોગમાંથી બચાવવાને અને સારી તંદુરસ્તીમાં રાખવાને ઘણુંજ થોડું લક્ષ આપે છે. કોઈ પણ માણસ પર સેવા અથવા તો આંતરડાંની હીલચાલ વગર થોડા સાર વખત લગણ જીવી શકે છે પણ જો જનનેંદ્રિય ૨૪ થી ૪૮ કલાક કામ કરતી બંધ પડે તો ઘણુંજ દુઃખ અને ઇજા થઈ આવે છે કારણ કે ઘણોજ ઝેરી કચરો જે મુત્રવાટે નીકળી જવો જોઇએ તે રહી જાય છે; અને તેથી જનનેંદ્રિયના સઘળા અગત્યના કામ કરતાં કબજીઆતથી છુટા થવાને અને આંતરડાંની ઇજા વગર હીલચાલ માટે ઘણું વિચારવામાં આવે છે. જો હમેશ મુત્ર ઘણું વધારે અથવા થોડું નીકળે અથવા ઘણો વખત અથવા જોઈએ તે કરતા ઓછી વખત નીકળે; જો મુત્રમાં કાઇ કચરો હોય અથવા લુરાસ પડતું અને પારદર્શક નહિ હોય અથવા લોહીવાળું હોય; જો મુત્રથી નણખ મારતી હોય કે ઇજા થતી હોય અથવા ટીપાં પડતાં હોય; જો મુત્રાશયના કોથલી આગળના ભાગ પુરો ભરેલો છે એમ લાગતું હોય, અને તે કાઢવાને પુરી શક્તિ નાંહ હોય; જો કોઇને રાત્રે મુત્રને માટે વારંવાર ઉઠવું પડતું હોય; જો જનનેંદ્રિય ઉઘાડી રહેવાથી ઠડી લાગી હોય તેથી ઇજા થતી હોય તો આ દરેક માટે એક અથવા બે ચમચા દહાડામાં જમ્યા અગાઉ અથવા પછી અને રાત્રીના સુતી વખત મળી ત્રણચાર વાર સાનમેટો લેવું ભુલવું નહિ.

આથી જનનેંદ્રિયને ભવિષ્યમાં ઇજાથી બચાવી દેશે અને આખી સીસ્ટમ બરાબર ચાલુ રહેશે, તે જનનેંદ્રિયને પુરેપુરી મુત્રથી ખાલી કરીને મજબૂત કરશે અને જનનેંદ્રિયમાં ખરાબ મુત્રન રહેવાથી ધ્રીમી ઝેરી સીસ્ટમને દુર કરશે.

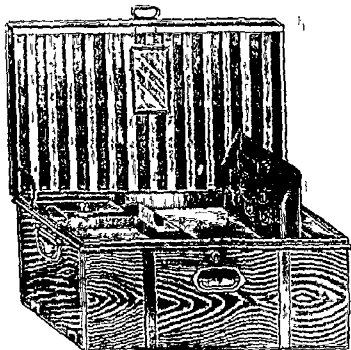
સાનમેટો ફક્ત આઠ ઔંસની બાટલીમાં વેચાય છે. દરેક બાટલીની કીંમત ત્રણ રૂપૈયા અને આ આના. દવા વેચનાર કેમિસ્ટ અથવા ડ્રગિસ્ટને ત્યાંથી છુટક તથા જથાબંધ મળશે. કોઇ પણ કારણથી ન મળી શકે તો અમને લખી જણાવવાથી તરત મોકલવામાં આવશે.

ઓડી. કેમીકલ કુંપની, બૅરોસ્ટ્રીટ, ન્યુયૉર્ક—અમેરિકા

Od. CHEM. CO., 61 Barrow Street, New York U. S. A

ગુલામહુશેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ કરાંચીવાળા.

No G. 110 H. H. Lieut-Col. Raja Ramshing's
Travelling Dfspatch box.

સ્થાપના ઇ૦ સ૦ ૧૮૭૪ માં થઇ.

ખાસ મુંબઇના નામદાર ગવરનરના આશરા હેઠળ.

આજ વરસો થયાં વીખ્યાતી પામેલા

સ્ટીલ ટ્રંક અને દરેક જાતના બોક્ષ બનાવનાર.

હિંદુસ્તાનના દરેક ભાગના મહાન એકઝીબીસનોમાંથી

૧૩ સોનાના ચાંદ

મેળવ્યા છે: જેથી હમારા દરેક જાતના સ્ટીલના બોકસ મોટાં સરકારી અધિકારી ખાતાઓ, હાઇકોર્ટો, સોલીસીટરની ઓફીસો, બેન્કો, તેમજ દેશી અધિકારીની ઓફીસો અને પહેડીઓમાં ઘણાજ વિશ્વાસ અને ઉલટથી વપરાય છે. એજ અમારા બોકસની ઉત્તમ બનાવટની ખરી જામીનગીરી છે.

વધુ વિગત માટે હમારૂં કેટલૉગ મંગાવી ખાત્રી કરો.

ગુલામહુશેન ઈશમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ.

ફેકટરી કેમ્પ કરાંચી, શો રૂમ. નાં૦ ૬૭-૯ હોરનબી રોડ, મુંબઇ.

"HINDUSTAN"

Drawn Wire Metelic Fillament Lamps.

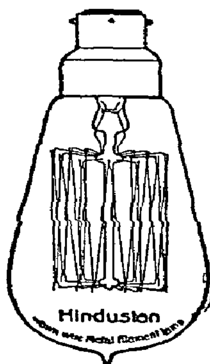
Retains its Ductility through out,

"LIFE"

This Hindoostan Lamp gives an enormous advantage.

Specially made for India.

16 C. P.	Candle.
25 C. P.	Twisted.
32 C. P.	Tubbler
50 C. P.	Pear.
100 C. P.	Round.
1000 C. P.	Obscured.

Consumption only one Watt per hefuer Cande Power

Every Type of Lamps of different Volt are carried in our Bombay office for Prices and particular apply to:-

THE INDIAN ENGINEERING COY,

Electrical & Mechanical Engineer,
No. 1 Apollo Street, Fort,
BOMBAY.

THE JOURNAL OF THE INDIAN MERCHANTS' CHAMBER.

દેશી
વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

Registered No. B. 810.

પુસ્તક ૭ મુ. VOL. VII. OCT. 1914. ઑક્ટોબર ૧૯૧૪. અંક ૪ થો. No. 4.

ચાલુ જમાનાના ટેસ્ટને અનુસરતુ અને સુગંધીથી ભરપુર

ઑટો-દીલબહાર (રજીસ્ટર્ડ)

જેની બરોબરી કરે એવું બીજુ એકે સેન્ટ તથા અતર નથી. ફક્ત બે ટીપા રૂમાલ ઉપર અથવા કપડા ઉપર છાટવાથી ઉતમ ચબેલી અને બટ મોગરાના ફુલોની ખુશબો પ્રસરી રહે છે અને ઘણા દીવસો સુધી ખુશબો ટકી રહે છે.

ઑટો-દીલબહાર-દીલને આનંદ આપનારૂ ચાલુ જમાનાના ટેસ્ટને અનુસરતું ને ખુશબોથી ભરેલું સેન્ટ છે

નમુનો તેનો સુગંધી કાર્ડ-જેની કીમત એક આનો છે તે મફત મંગાવી ખાત્રી કરો.

સોલ—એજન્ટ,

એંગ્લો ઇંડીયન ડ્રગ એન્ડ કેમીકલ કંપની.

જુમા મસીદ. મુંબઈ

જાહેર ખબરની અનુક્રમણીકા.

જાહેર ખબર આપનારનું નામ	પાનું.
વેસ્ટ એન્ડ વૉચ કુંપની	૧ એ
દરૂએટ ચવના એન્ડ કંપની.	૨ એ
ઇ. એસ. માલાની કુંપની	૩ બી
પી. કાકુની કંપની ...	૪ એ
હુન્નરો દર્શક મંડળ	૫ એ
ડાક્ટર ઇચ્છાપોરીયા	૫ એ
એમ. એલ. ઠોસર...	૫ એ
રીયો કેમીકલ કંo...	૬ એ
આયૉનિક ફારમસી	૭ એ
ટેકનોકેમીકલ લેબોરેટરી	૭ એ
મોતીલાલ મુળચંદ એન્ડ કુંપની... ...	૮ એ
વી. કે. રાનડે.	૮ એ
માણેકલાલ ન. દમાણીઆ	૮ એ
ધી સ્ટાર ઇન્ડસ્ટ્રીયલ વર્કસ	૮ એ
ડાક્ટર ડુબલ	૯ એ
ધી તાંદુર એન્ડ શાહબાદ સ્ટોન કંપની ...	૧૦ એ
જીવનલાલ અમરશી મહેતા	૧૦ એ
આનંદવટી	૧૦ એ
એ. ઇ. પાટનવાલા	૧૧ એ
જે. બી. રૂપારેલ	૧૧ એ
ફીરોઝ એમ દસ્તુરની કું.	૧૨ એ
ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ	૧૩ એ
ટુંકી જાહેર ખબરો	૧૫ એ
વાસુદેવ ક્રીષ્ણા સાન્ડુ	૧૬ બી
હરજી મુલજીની કુંપની	૧૭ એ
ઝવેરી એન્ડ કંપની	૧૮ એ
મેસર્સ ટી. મુરીજમલ એન્ડ કંo ...	૧૮ એ
કોઠારી સુતરીઆની કંપની	૧૯ એ
સી. ભોગીલાલની કંo	૨૦ એ
મોહનદાસ કમળશી	૨૦ એ
ધી સેન્ટ્રલ બેંક ઑફ ઇંડીઆ લી. ...	૨૧ એ
વૈદ્ય હરગોવિન્દ હરિદત્ત ઠાકર	૨૨ એ
કે. ટી. ડોંગરે અને કંo.	૨૨ એ
વી. વી. વેઝે	૨૨ એ
મેસર્સ ધૈર્યવાન બ્રધર્સ	૨૩ એ
જુગતરામ અને કંપની	૨૪ એ
મોહનલાલ એન્ડ કાનજી	૨૫ એ
સી. પ્રસનની કંo	૨૫ એ
શ્રી અંબીકા ભોજનશાળા	૨૬ એ
અમૃતાંજન ડેપો	૨૭ એ
ડૉ૦ ધાકજી ભાણજી સાવંત	૨૭ એ
મંત્રી હિંદુ અનાથાશ્રમ	૨૮ એ
ધી બોમ્બે લાઇફ એસ્યુરન્સ કંપની ...	૨૮ એ
વી. સી. દસ્તુરની કંo	૨૯ એ
સી. પ્રસનની કંo...	૩૦ એ
જેમ્સ કંo	૩૦ એ
ગોદરેજ બ્રધર્સ	૩૧ એ

INDEX.

Name of Advertiser.	Page.
West & Watch Co.	1 A.
Druwet Chowna and Co. ...	2 A.
E. S. Mala & Co.	3 B.
P. Kakoo & Co.	4 A.
Hoonnaro Darshak Mandal...	5 A.
Dr. Ichhaporia...	5 A.
M. L. Thosar	5 A.
Rio Chemical & Co.	6 A.
Ionic Pharmacy	7 A.
Techno-chemical Laboratory ...	7 A.
Motilal Mulchund & Co. ...	8 A.
V. K. Rannadé	8 A.
Maneklal N. Damania... ...	8 A.
The Star Industrial Works ...	8 A.
Dr. Doobal	9 A.
The Tandur & Shahbad Stone Co	10 A.
Jivanlal Amarsi Mehta ...	10 A.
Anandvati	10 A.
A. E. Patanvala	11 A.
J. B. Ruparel	11 A.
Phiroze M. Dastoor & Co. ...	12 A.
The Lukshimi Art Printing works	13 A.
Short Advertisements	15 A.
Vasudeo Krisna Sandoo ...	16 B.
Hurjee Mulji & Co.	17 A.
Zaveri & Co.	18 A.
Messrs. T. Murijmal & Co.	18 A.
Kothari Sutaria & Co... ...	19 A.
C. Bhogilal & Co	20 A.
Mohandas Kamalshi	20 A.
The Central Bank of India Ltd.	21 A.
Vaidya Hargovind Haridatta Thakar	22 A.
K. T. Dongre & Co.	22 A.
V. V. Vaze	22 A.
Messrs. Dhairyawan Bros. ...	23 A.
Jugatram & Co	24 A.
Mohanlal & Kanji	25 A
C. Prasan & Co.	25 A.
Shri Ambica Bhojan Shala ...	26 A.
Amrutanjan Depot	27 A.
Dr. Dhakji Bhanji Savant ...	27 A.
Mantri Hindu Anathashram	28 A.
The Bombay Life Assurance Co.	28 A.
V. C. Dastoor & Co.	29 A.
C. Prasan & Co.	30 A.
James Co.	30 A.
Godrej Brothers	31 A.

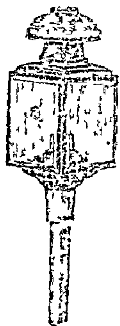
ડા. કાળીદાસ મોતીલાલ	૩૨ એ	Dr. Kalidas Motiram	32 A.
વાઇ. એલ. ભંડારકર	૩૨ એ	Y. L. Bhandarker	32 A.
રાજા એન્ડ કુંપની	૩૩ એ	Raja & Co.	33 A.
ડા. ગૌતમરાવ કેશવ	૩૪ એ	Dr. Gautamrao Keshav ...	34 A.
વીઠલ પરશોતમ એન્ડ સન્સ	૩૫ એ	Vithal Purshotam & Sons ...	35 A.
ગોવિંદજી દામોદરની કુાં૦	૩૬ એ	Govindji Damodar & Co. ...	36 A'
ફરામજી તથા રૂસ્તમજી નવરોજજી ફોટોગ્રાફર...	૩૬ એ	Faramji & Rustumji Photographers	36 A.
ગોપાળજી કલ્યાણજી દેલવાડાકર	૩૭ એ	Gopalji Kalyanji Delvadaker ...	37 A.
છગનલાલ રૂઘનાથદાસ એન્ડ કુંપની ...	૩૮ એ	Chhaganlal Rughnathdas & Co.	38 A.
ધી ઇન્ડીયન મર્કન્ટાઇલ ઇન્સ્યુરન્સ કું. ...	૩૯ બી	The Indian Mercantile Insurance Co.	39 B.
રંગુન સમાચાર પ્રેસ	૪૦ બી	Rangoon Samachar Press ...	40 B.
સી. સી દેસાઇની કુાં૦	૪૦ બી	C. C. Desai & Co	40 B.
મણીશંકર ગોવિંદજી	૪૧ બી	Manishanker Govindji .	41 B.
વૈદ્ય ગોપીનાથ કૃષ્ણાજી ક્ષત્રીય... ...	૪૨ બી	Vaidya Gopinath Krishnaji ...	42 B.
રાજવૈદ્ય નારણજી કેશવજી	૪૨ બી	Raj Vaidya Naranji Keshavji	42 B.
ડી. સી. ઉમરીગરની કુાં૦.	૪૩ બી	D. C. Umarigar & Co. ...	43 B.
રાજજોશી અંબાદતજી મહાદેવજી ...	૪૪ બી	Raj Joshi Ambadatji Mahadevji.	44 B.
સાર્વજનીક પુસ્તકાલય	૪૫ બી	Sarvajanic Poostakalaya ...	45 B.
ડૉ. ડી. રાઇટર એન્ડ કુાં.	૪૫ બી	Dr. D. Writer & Co. ...	45 B.
જી. કે પવાર બ્રધર્સ	૪૫ બી	G. K. Pavar Brothers ...	45 B.
બારોટની બ્યુરો	૪૬ બી	Barat's Bureau	46 B.
રેમિંગટન ટાઇપરાઇટર કુાં૦	૪૭ બી	Remington Typewriter Co. ...	47 B.
ભીખા કલ્યાણજીની કુાં	૪૮ બી	Bhica Cullianji & Co.... ..	48 B.
ઓ. ડી. કેમીકલ કુાં.	૪૯ બી	O. D. Chemical Co.	49 B.
એન. પાવેલ અને કું....	૫૦ બી	N. Powell & Co.	50 B.
મોરેશ્વર મુકુંદ મોગરે	૫૧ બી	Moreshavar Mookand Mogare...	51 B.
ડાક્ટર બાટલીવાલા	૫૨ બી	Dr Batliwala	52 B.
કર્ણીકનું એગ્યુ મિક્શ્ચર	૫૨ બી	Karnik's Ague Mixture ...	52 B.
મહેતા પુરશોતમ મુળજી	૫૨ બી	Mehta Purshotam Mulji ...	52 B.
છગનલાલ લલ્લુભાઇ શાહ ફેશીનાબાવાળા	૫૨ બી	Chhaganlal Lallubhai Shah ...	52 B.
ડાક્ટર કેશવલાલ મોતીલાલ	૫૩ બી	Dr. Keshavlal Motilal	53 B.
મંગલદાસ મનસુખલાલની કુાં૦ ...	૫૪ બી	Mangaldas Mansukhlal & Co. ...	54 B.
નોકર એજન્સી	૫૪ બી	Servants Supplying Agency ...	54 B.
ગોદરેજ બ્રધર્સ	૫૫ બી	Godrej Brothers	55 B.
માવજી લક્ષ્મીદાસની કુાં૦	૫૫ બી	Mavji Luxmidass & Co. ...	55 B.
ડા. ડી. એચ. ભટ	૫૬ બી	Dr. D. H. Bhatt	56 B.
ઓમીચાર ફાઉન્ડીંગ અને એનજીનીયરીંગ વર્કસ કુાં.	૫૭ બી	O. F. & Eng. Works Co. ...	57 B.
મેનેજર સાયન્સ અને ઇન્ડસ્ટ્રી ...	૫૮ બી	The Manager Science & Industry.	58 B.
હાતમભાઇ ગુલામહુસેન એન્ડ બ્રધર્સ ...	૫૯ બી	Hatambhai Gulamhusein & Bros.	59 B.
ધી સ્ટાન્ડર્ડ ઇલેકટ્રીક કંપની	૬૦ બી	The Standard Electric & Co ...	60 B.
		& Co.	150

ડા કાળીદાસ મોતીલાલ .	૩૨ એ	Dr. Kalidas Motiram	32 A
વાઇ. એલ ભંડારકર	૩૨ એ	Y L Bhandarker	32 A
રાજા એન્ડ કુંપની	૩૩ એ	Raja & Co.	33 A
ડા. ગૌતમરાવ કેશવ	૩૪ એ	Dr Gautamrao Keshav .	34 A.
વીઠલ પરશોતમ એન્ડ સન્સ ..	૩૫ એ	Vithal Purshotam & Sons ...	35 A
ગોવિંદજી દામોદરની કું૦ ..	૩૬ એ	Govindji Damodar & Co. ...	36 A
ફરામજી તથા રૂસ્તમજી નવરોજજી ફોટોગ્રાફર	૩૬ એ	Faramji & Rustumji Photographers	36 A
ગોપાળજી કલ્યાણજી દેલવાડાકર ..	૩૭ એ	Gopalji Kalyanji Delvadaker .	37 A
છગનલાલ રઘનાથદાસ એન્ડ કંપની	૩૮ એ	Chhaganlal Rughnathdas & Co	38 A
ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઈલ ઇન્સુરન્સ કું. .	૩૯ બી	The Indian Mercantile Insurance Co	39 B.
રંગુન સમાચાર પ્રેસ	૪૦ બી	Rangoon Samachar Press ..	40 B
સી સી દેસાઇની કું૦ ...	૪૦ બી	C C Desai & Co . ..	40 B
મણીશંકર ગોવિંદજી	૪૧ બી	Manishanker Govindji .	41 B
વૈદ્ય ગોપીનાથ કૃપાજી ક્ષત્રીય ..	૪૨ બી	Vaidya Gopinath Kirpaji .	42 B
રાજવૈદ્ય નારણજી કેશવજી	૪૨ બી	Raj Vaidya Naranji Keshavji	42 B
ડી સી ઉમરીગરની કું૦	૪૩ બી	D. C. Umarigar & Co ...	43 B
રાજજોશી અંબાદત્તજી મહાદેવજી	૪૪ બી	Raj Joshi Ambadatji Mahadevji.	44 B
સાર્વજનીક પુસ્તકાલય	૪૫ બી	Sarvajanic Poostakalaya .	45 B
ડૉ. ડી રાઇટર એન્ડ કો	૪૫ બી	Dr. D. Writer & Co. ..	45 B
જી. કે પવાર બ્રધર્સ ...	૪૫ બી	G. K Pavar Brothers ..	45 B
બેરેટની બ્યુરો	૪૬ બી	Barat's Bureau	46 B
રેમિંગટન ટાઈપરાઇટર કું૦	૪૭ બી	Remington Typewriter Co. ...	47 B
ભીખા કલ્યાણજીની કું .	૪૮ બી	Bhica Cullianji & Co	48 B
ઓ ડી કેમીકલ કું	૪૯ બી	O D Chemical Co .. .	49 B.
એન પોવેલ એન્ડ કું .. .	૫૦ બી	N Powell & Co ..	50 B
મોરેશ્વર મુકુંદ મોગરે	૫૧ બી	Moreshwar Mookand Mograe .	51 B
ડાક્ટર બાટલીવાલા ..	૫૨ બી	Dr Batliwala	52 B
કર્ણીકનું એગ્યુ મિક્ષ્ચર ...	૫૨ બી	Karnik's Ague Mixture	52 B
મહેતા પુરષોતમ મુળજી	૫૨ બી	Mehta Purshotam Mulji	52 B
છગનલાલ લલ્લુભાઇ શાહ ઠેગીનામાવાળા	૫૨ બી	Chhaganlal Lallubhai Shah	52 B
ડાક્ટર કેશવલાલ મોતીલાલ	૫૩ બી		
મગનલાલ અનસુખલાલની કું૦			

ડૉ. કાળીદાસ મોતીરામ	૩૨ એ	Dr Kalidas Motiram	32 A
વાઇ એન ભંડારકર	૩૨ એ	N L Bhandarkar	32 A
રાજા એન્ડ કુંપની	૩૩ એ	Raja & Co	33 A
ડૉ. ગૌતમરાવ કેશવ	૩૪ એ	Dr Gautamrao Keshav	34 A.
વીઠલ પરશોતમ એન્ડ સન્સ	૩૫ એ	Vithal Purshotam & Sons	35 A
ગોવિંદજી દામોદરની કું૦	૩૬ એ	Govindji Damodar & Co	36 A
ફરામજી તથા રૂસ્તમજી નવરોજજી ફોટોગ્રાફર	૩૬ એ	Faramji & Rustumji Photographers	36 A
ગોપાળજી કલ્યાણજી દેલવાડાકર	૩૭ એ	Gopalji Kalyanji Delvadaker	37 A
છગનલાલ રઘુનાથદાસ એન્ડ કંપની	૩૮ એ	Chhaganlal Raghunathdas & Co	38 A
ધી ઇન્ડીયન મર્કન્ટાઈલ ઇન્સુરન્સ કં.	૩૯ બી	The Indian Mercantile Insurance Co	39 B
રંગુન સમાચાર પ્રેસ	૪૦ બી	Rangoon Samachar Press	40 B
સી સી દેસાઇની કં૦	૪૦ બી	C C Desai & Co	40 B
મણીશંકર ગોવિંદજી	૪૧ બી	Manishanker Govindji	41 B
વૈદ્ય ગોપીનાથ કૃષ્ણજી ક્ષત્રીય	૪૨ બી	Vaidya Gopinath Krishnaji	42 B
રાજવૈદ્ય નારણજી કેશવજી	૪૨ બી	Raj Vaidya Naranji Keshavji	42 B
ડી સી ઉમરીગરની કં૦	૪૩ બી	D C Umargar & Co	43 B
રાજજોશી અંબાદતજી મહાદેવજી	૪૪ બી	Raj Joshi Ambadatji Mahadevji	44 B
સાર્વજનીક પુસ્તકાલય	૪૫ બી	Sarvajanic Poostakalaya	45 B
ડૉ ડી રાઇટર એન્ડ કો	૪૫ બી	Dr D Writer & Co	45 B
જી કે પવાર બ્રધર્સ	૪૫ બી	G K Pawar Brothers	45 B
બેરટની બ્યુરો	૪૬ બી	Barat's Bureau	46 B
રેમિંગટન ટાઈપરાઇટર કો	૪૭ બી	Remington Typewriter Co	47 B
ભીખા કલ્યાણજીની કં	૪૮ બી	Bhica Kalianji & Co	48 B
ઓ ડી કેમીકલ કં	૪૯ બી	O D Chemical Co	49 B
એન પાવેલ અને કું	૫૦ બી	N Powell & Co	50 B
મોરેશ્વર મુકુંદ મોગરે	૫૧ બી	Moreshwar Mookund Mogare	51 B
ડાકટર બાટલીવાલા	૫૨ બી	Dr Batliwala	52 B
કર્ણીકનું એગ્યુ મિક્શ્ચર	૫૨ બી	Karnik's Ague Mixture	52 B
મહેતા પુરશોતમ મુળજી	૫૨ બી	Mehta Purshotam Mulji	52 B
છગનલાલ લલ્લુભાઇ શાહ દેશીનામાવાળા	૫૨ બી	Chhaganlal Lallubhai Shah	52 B
ડાકટર કેશવલાલ મોતીલાલ	૫૩ બી	Dr Keshavlal Motilal	53 B.
મંગળદાસ મનસુખલાલની કં૦	૫૪ બી	Mangaldas Mansukhlal & Co	54 B
નોકર એજન્સી	૫૪ બી	Servants Supplying Agency	54 B
ગોદરેજ બ્રધર્સ	૫૫ બી	Godrej Brothers	55 B
માવજી લક્ષ્મીદાસની કં૦	૫૫ બી	Mavji Laxmidass & Co	55 B
ડા. ડી એચ ભટ	૫૬ બી	Dr D H Bhatt	56 B
ઓરીએન્ટલ ફાઉન્ડ્રી અને એનજીનીયરીંગ વર્ક્સ કં	૫૭ બી	O F & Eng Works Co	57 B
મેનેજર સાયન્સ અને ઇન્ડસ્ટ્રી	૫૮ બી	The Manager Science & Industry	58 B
હાતમભાઇ ગુલામહુસેન એન્ડ બ્રધર્સ	૫૯ બી	Hatambhai Gulamhusein & Bros	59 B.
સ્ટાન્ડર્ડ ઈલેક્ટ્રીક કંપની	૬૦ બી	The Standard Electric & Co	60 B
	૧૫૦	Jones & Co	150

ઇ. એસ. માલાની કુંપની.

ગાડી ઘોડા અને મોટરને લગતા સર્વે માલના છુટક તથા જથાબંધ વેચનાર

હમારે ત્યાં ઘોડાના હારનેસો, વેલાયતી, અમેરીકન અને ગાંમઠી હમેશાં તૈયાર મળે છે તેમજ બનાવી આપીએ છીએ.

ગાડીના રબર ટાયર ઘોડાની નાલછાપના ઘણીજ ઉંચી કવૉલીટીના મળે છે જે રબર આખા હીંદુસ્તાન, બરમા, સીલોન વગેરે ઠેકાણે ઘણાજ વખણાએલા છે.

હમો ઉંચામાં ઉંચી એકજ કવૉલીટીના રબર ટાયર સ્ટૉકમાં રાખીએ છીએ.

હમોએ હમારા માલની ઉંચી બનાવટ માટે જયાં જયાં પ્રદરશનમાં માલ મુકયો છે ત્યાં સોના તથા ચાંદીના ચાંદો ઇનામમાં મળ્યા છે એજ હમારા માલની ઉંચી કવૉલીટીની ખાત્રી બતાવે છે.

હમોએ હમારા માનવંતા મુંબઇના ઘરાકોની સવળતા માટે ન્યુ કવીન્સ રોડ, ચોપટીના જુના ફાટક પાસે મીલની બાજુમાં શાખા ખોલ્લી છે. ત્યાં સર્વે માલ ખુલ્લો મુકયો છે. ભાવો ઘણાજ કમની રાખ્યા છે માટે એક વખત મુલાકાત લઇ ખાત્રી કરશો.

જો માલ મોંઘો પડે અથવા પસંદ નહી પડે તો તરત પાછો લેવામાં આવશે અથવા બદલી આપવામાં આવશે.

હારનેસને લગતું રીપેર કામ પણ તરત કીફાયત ભાવે મન પસંદ કરી આપવામાં આવે છે.

હમારૂં નમુનાનું ભાવો સાથનું કેટલૉગ મંગાવે મોકલી આપવામાં આવશે.

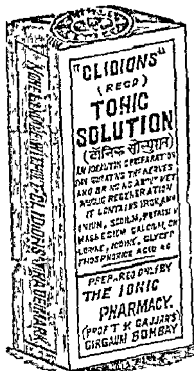
ઈ. એસ. માલાની કંપની.

હેડ ઓફીસ ભીંડી બજાર,

સાખા—ન્યુ કવીન્સ રોડ, ચોપાટીના ફાટક સામે મીલની બાજુમાં.

મુંબઇ.

" ક્લિડાયન્સ "

ટૉનીક સોલ્યુશનઃ—એના પદાર્થો " ગ્લિસરો ફૉ-સફેટ " સહેલાઈથી લોહીમાં મળી જાયછે, અને તેથીજ જ્ઞાનતંતુની નબળાઇ તેમજ બીજા રોગો દુર કરવામાં ઘણી સારી છે રૂ. ૨—૦—૦

દંત મંજનઃ—ફીનોલ જેવી નુકશાનકારક દવાઓથી નીરાળો અને ફાયદાકારક જલદ પ્રાણવાયુ (ઑકિસજન) ઉત્પન્ન થવાથી મોનાં સઘળાં જંતુઓ નાશ પામેછે અને દાંત ઉજળા થાયછે. રૂ ૦—૬—૦

ધી આયોનિક ફાર્મસી,

દામોદર બીલ્ડીંગ; પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ;—મુંબઈ.

(પ્રોફેસર ગજ્જરની)

ટેકનોકેમીકલ લૅબોરેટરી.

જુદી જુદી જાતના ઉદ્યોગોમાં વપરાતી કાચી વસ્તુઓનું તથા વેપારની ચીજોનું પૃથક્કરણ કરવાનું કામ આ લૅબોરેટરી માથે લે છે; જેવાં કે પાણીઓ, તેલો, બળતણો, ખનીજો, રસાયણિક પદાર્થો વિગેરે.

મીલોમાં અને બીજા ધંધાઓમાં વપરાતા જુદા જુદા પદાર્થોની તથા સાધારણ રીતે વેપારના પદાર્થોની જાતો નક્કી કરવાની અગત્યતા ઉપર ખાસ ભાર મુકવો નકામો છે, તે પણ વળી હાલના જમાનામાં તો ખાસ કે જ્યારે હદ વિનાનું અને હીકમતી ભેળશેળ જે ચાલી રહ્યું છે તે નક્કી આંખને છેતરે એવી ઘણી વકી છે.

આ લૅબોરેટરી વળી જુદા જુદા વેપારને લગતી તથા ઉદ્યોગને લગતી શાખાઓને માટે અભિપ્રાય તથા સલાહ આપે છે; અને તપાસ કરો એમ માગણી કરે છે.

કૅટલોગો તથા વધારે વીગતોને માટે નીચેને શિરનામે અરજ કરવી.

મ. જે. ગજ્જર, ટેકનોકેમીકલ લૅબોરેટરી

અબદુલ્લા ધનુભાઇ મેન્શન, સેન્ડહર્સ્ટ રોડ, મુંબઈ.

દેશી
વેપારી ચેમ્બરનું માસિક.

તક ૭ મું અકટોબર ૧૯૧૪. VOL. VII. OCT. 1914. No'4 અંક ૪ થો.

અનુક્રમણિકા.

વિષય	પાનું
અધિપતિની નોંધ	૧૪૬
વેપારી વિષયો	૧૫૧
(અ) મુબઇનાં જોઇન્ટ સ્ટોક સાહસો ...	૧૫૧
(બ) આખી દુનીયાનો ખાંડનો પાક ..	૧૫૩
(ક) મજુરોને નફામા ભાગ	૧૫૪
(ડ) પરદેશો તથા બ્રિટીશ સંસ્થાઓનો વ્યાપાર	૧૫૭
(ઇ) ઇગ્લંડ તથા વેલ્સની ખેતીવાડીને લગતું પત્રક	૧૫૮
(ફ) હિંદના ઉદ્યોગ હુન્નરને ખિલવવાની તક	૧૫૯
(ગ) બ્રિટીશ વ્યાપારની ખિલવણી ...	૧૬૦
લડાઈની ખબરો તથા જાહેરનામા ...	૧૬૧
ચેમ્બરનો વિભાગ	૧૬૮
વેપારી કાયદો	૧૭૨
આભાર સ્વીકાર	૧૭૪
વેપારી ખબરો	૧૭૬
વેપારી બાતમીઓ અને આંકડાઓ	૧૭૮

INDEX.

Subjects.	Page.
I. Editor's Study	146
II. Commercial Subjects ...	151
(a) Joint Stock Enterprise in Bombay.	151
(b) The World's Sugar Crops	153
(c) Profit Sharing. A Key to Efficiency in Business ...	154
(d) Trade of Foreign Countries, and British Possessions ...	157
(e) Agricultural Returns of England and Wales ...	158
(f) Opportunity for Indian Industry Expansion ...	159
(g) Development of British Trade	160
III. War Notes and Notifications	161
IV. Chamber's Section... ...	168
V. Commercial Law	172
VI. Reviews	174
VII. Commercial Notes	176
VIII. Commercial Intelligence and Statistics	178

EDITOR'S STUDY.

અધિપતિની નોંધ.

આ દેશને નેહરો કેટલી ઉપયોગી છે તે બાબત હવે કોઈ અજાણ્યું નથી. સર ગાઈ ફ્લીટવુડ વીલસને કહ્યું તેમણે હિંદુસ્થાનનું બજેટ તે ફક્ત વરસાદનો સટ્ટો છે તો નેહરોની જરૂરિયાત ઘણીજ છે, એમા કંઇ શક નથી. આ દેશની અંદર બહુજ જુના વખતથી નેહરો, કુવાઓ, તળાવો, વિગેરે ખેતીવાડી માટે મદદમાં લાવવામા આવ્યાં હતાં. જ્યારે બ્રિટીશ સલ્તનત અત્રે સ્થપાઇ ત્યારે બ્રિટીશ અમલદારો જુની નેહરો વિગેરે જોઇ બહુ અજાયબ થયા પણ જ્યારે તેઓએ જોયું કે આ દેશની આબાદાની ખેતી ઉપર હતી અને ખેતીનો આધાર નેહરો ઉપર હતો ત્યારે તેઓએ તે બાબત પોતાનું લક્ષ દોડાવ્યું. એ બાબતમાં પહેલી શરૂઆત ૧૮૧૫ મા કરવામાં આવી કે જ્યારે ત્યારના ગવરનર જનરલ લૉર્ડ હેસ્ટીંગ્સે પંજાબના પશ્ચિમ તરફની જમના કેનાલ ઉપર કામ શરૂ કરવાની ઇસ્ટ ઇન્ડીયા કંપની પાસે રજા માંગી. જમના નદી ઉપર પેહલવ્હેલા ચૌદસેંના એકામાં ફીરોઝ તઘલકે નેહર બંધાવી હતી. થોડા એક વખત પછી તે બગડી ગઇ અને બસેં વર્ષ પછી અકબરે તથા શાહજહાને પાછી તેને બરાબર ચાલુ કરી. પણ ખરી શરૂઆત મદ્રાસ ઇલાકામાં સર ઑરથર કૉટને કરી. ૧૮૩૬ માં તથા ૧૮૪૪ માં તેણે કાવેરી ને ગોદાવરી નદીઓનાં પાણી ખેતીના ઉપયોગ માટે લાવવાની ફત્તેહમંદ કોશેશ કરી, તથા ૧૮૫૨ માં કૃષ્ણા નદીમાંથી નેહરો કાઢી. ૧૮૩૭-૩૮ ના ભયંકર દુષ્કાળમાં જમના નદીની નેહરનું ઉપયોગીપણું જણાવ્યું અને તેથી તે માટે વધારે ખર્ચ કરવાનું સરકારને યોગ્ય જણાયું ૧૮૪૮ માં સર પ્રોબી કોટલીએ ગંગા નદીની નેહરનું કામ શરૂ કર્યું, અને ૧૮૫૦ માં કર્નલ ડાયકે પ્રખ્યાત બરીડોઆબ કેનાલ શરૂ કરી.

આ બધી શરૂઆતની ફત્તેહથી નેહરો બાંધવા તરફ કેટલાએકનું લક્ષ ઘણુંજ દોરાયું અને તે માટે પણ શેર મૅનીઆ જેવો મૅનીયા થયો. પણ ત્યારપછી કેટલીએક લડાઈઓ વિગેરેને પરિણામે તે જુસ્સો શાંત થઈ ગયો અને છેક ૧૮૮૨ ની સાલમાં સરકારે નેહરો તરફ પાછું લક્ષ આપ્યું. પંજાબની અંદર કામ શરૂ કરવામાં આવ્યું અને ચીનાબ, સતલજ ને રાબીનદીઓ ઉપર પ્રયોગો કરવામાં આવ્યા. પેહલું કામ નિષ્ફળ નિવડ્યું, બીજાને સાધારણ ફત્તેહ મળી અને ત્રીજાને બહુ સારી ફત્તેહ મળી. ૧૮૮૯ ની સાલમાં ચીનાબની મોટી યોજના હાથ ધરવામાં આવી. ચીનાબ અને રાબી નદીની વચ્ચેનો મુલક જે આશરે ૪૦,૦૦૦ ચોરસ માઇલ વિસ્તારમાં છે તે ઉજડ અરણ્ય જેવો હતો તે અત્યારે હિંદુસ્તાનની મોટી દાણાની વખાર જેવો થયેલો છે. આ નહેરની પાછળ ત્રણ કરોડ રૂપિયાનો ખર્ચ કરવામાં આવ્યો હતો અને હાલ તેનાથી સાડી બાવીસ લાખ એકરને દર વર્ષે પાણી પુરૂં પડે છે તથા તેમાંથી ૩૪ ટકા જેટલી ઉપજ આવે છે. જે પાક તેના વડે થાય છે તેની કિંમત નવ કરોડ રૂપિયા જેટલી થવા જાય છે. ચીનાબ અને જેલમ નદીની વચ્ચેના પ્રદેશ માટે પાછ એવીજ યોજના હાથ ધરવામાં

આવી અને જે ટ્રીપલ કેનાલની યોજના કહેવામાં આવે છે તે શરૂ કરવામાં આવી. આ યોજનાથી બીજા વીસ લાખ એકરને પાણી પુરૂં પાડવામાં આવ્યું અને તેનો કુલ ખર્ચ સાડાદશ કરોડ રૂપિયાનો થયો. સતલજ અને બીયાસ નદીને માટે હાલ વિચાર કરવામાં આવે છે.

એકલા પંજાબમાંજ નેહરોની યોજના હાથ ધરવામાં આવી નથી પણ નાર્થવેસ્ટ ફ્રન્ટિયર ઉપર પણ લોવર સ્વાટ કેનલ ને અપર સ્વાટ કેનલ કરવામાં આવેલી છે. જોડીયા પ્રાંતમાં પણ બેટવાં, કેન, ધાસનને ખગર ખાતે પાણીના મોટા કુંડોની યોજના કરવામાં આવેલી છે. બંગાલની અંદર ત્રિવેણીની યોજના પ્રખ્યાત છે. સિંધની અંદર એક મોટી નેહરનું બાંધકામ ચાલુ છે. દક્ષિણની અંદર નીરાકેનલ વિગેરે કરવામાં આવેલ છે. મદ્રાસની અંદર ક્રીશના ને કાવેરીને માટે મોટી પાલ (ડેમ) કરવામા આવનાર છે. જે જ્યારે બંધાશે ત્યારે ઇજીપ્તની પ્રખ્યાત આસુઅન ડેમ કરતાં પણ મોટી થશ. નેહેરો માટેના નીચેના આંકડા ઉપયોગી છે.

	કુલે થયેલો ખર્ચ પાઉંડ	ચોખ્ખી આવક (વાર્ષીક) પાઉંડ	આવકના ટકા	નેહરોથી પાણી લેતી જમીનનો વિસ્તાર. એકર
૧૮૮૦-૮૧ સુધી	૨,૦૯,૯૨,૧૩૪	૧૨,૪૭,૫૪૪	૫·૯૬	૫૧,૨૪,૧૦૨
૧૯૧૨-૧૩ સુધી	૪,૩૪,૪૨,૨૫૨	૩૦,૯૩,૯૬૬	૭·૧૨	૨,૩૧,૨૦,૦૦૦

એમ કહેવામાં આવે છે કે હાલ ચાલતી લડાઇથી આ દેશના ઉદ્યોગોને ઘણો ફાયદો થશે. દર માસે અમો જે માસિકમાં આયાત ને નિકાશના આંકડા આપીએ છીએ તે ઉપરથી એ તો જણાશે કે જે દેશો સાથે હાલ લડાઇ ચાલે છે તે દેશો એટલે કે જર્મનીને ઑસ્ટ્રીયા સાથે આપણો વેપાર બહુ મોટા પાયા ઉપર હતો. આ સઘળો વેપાર અટકી જવાથી સ્વાભાવિક રીતે આ દેશના વેપારને ઘણો લાભ થઇ શકે. પણ તેમ થવાને માટે બીજા કેટલાએક સંજોગો પણ હાજર હોવા જોઇએ. નાણાં સંબંધી સ્થિતિ હાલ જે પ્રમાણે છે તે નવા ઉદ્યોગોની ખીલવણી માટે કદાચ બહુ બંધબેસતી ન કહી શકાય. લંડનનું સ્ટૉક એકસ્ચેન્જ તથા ન્યુયોર્કનું સ્ટૉક એક્સ્ચેન્જ પણ બંધ છે તે પ્રમાણે અહિંયાનું સ્થાનક શેર બજાર પણ બંધ છે. ગયેવર્ષે થયેલા બૅંકોના કમનસિબ બનાવોથી વેપારી આંટને ઘણું નુકસાન થયું છે અને દેશના અંદરના વેપારને ધોકો પહોંચેલો છે. હાલની લડાઇથી તેથી પણ વધારે અસર થઇ છે અને તે જ્યાં સુધી સુધરે નહિ ત્યાં સુધી વેપાર રોજગાર સારી સ્થિતિમાં આવે એ અસંભવિત લાગે છે. નવા ઉદ્યોગો શરૂ કરવા માટે વેપારી આંટની બહુ જરૂર છે તેમજ જે પૈસો લોકોના ખજાનામાં જવા લાગ્યો છે તે પાછો બહાર નિકળવો જોઇએ. હાલ જે ઉદ્યોગો ચાલે છે જેમાં મુખ્યત્વે કરીને કાપડના માલનો ઉદ્યોગ છે તેને ખીલવવાનો આ વખત છે. પણ તેમાં પણ સ્ટૉક વિશેષ છે અને દેશાવરની લેવાલી નહિ જેવી છે. જે પ્રમાણે વિલાયતી કાપડના સ્ટૉક બહુ છે અને જોકે આયાત ઓછી થઇ ગઇ છે તોપણ બજાર ઉંચું ચડતું નથી તેજ પ્રમાણે દેશી કાપડના માલના સબંધમાં પણ છે.

મુળ ખાંડનો ઉદ્યોગ લઇએ કે જેની તરફ નામદાર સરકાર તેમજ આ દેશના વેપારીઓનું લક્ષ વારંવાર ખેંચવામાં આવેલું છે. તે મુખ્યત્વે કરીને ઑસ્ટ્રીયા હંગરીમાંથી આવે છે કે જેની સાથે હાલ બ્રિટીશ સામ્રાજ્યને લડાઇ છે. છેલ્લાં પાંચ વર્ષમાં તેની આયાતના આંકડા નીચે પ્રમાણે હતાઃ—

	જથ્થો (હંડ્રવેટ.)	કિંમત (પાઉંડ).
૧૯૦૮-૦૯	૧૮,૯૧,૭૩૭	૧૨,૭૯,૪૯૫
૧૯૦૯-૧૦	૭,૭૭,૬૦૮	૫,૫૮,૧૮૪
૧૯૧૦-૧૧	૭,૧૩,૧૧૯	૪,૮૩,૩૦૮

ધી ઓરએ ટાઇમ્સ માટે ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ ફોર્ટ મુંબઇ.

૧૯૧૧-૧૨	૨,૩૬,૧૩૪	૧,૬૧,૧૦૩
૧૯૧૨-૧૩	૧૦,૫૧,૭૭૯	૭,૧૧,૪૫૮

જર્મનીમાંથી પણ ૧૯૦૯-૧૦ માં ૭૪,૭૪૫ હંડ્રવેટ ખાંડ આવી હતી. ૧૯૧૦-૧૧ તથા ૧૯૧૧-૧૨ મા તેની આયાત ઓછી થઇ પણ પાછી ૧૯૧૨-૧૩ માં ૭૭,૦૦૯ હંડ્રવેટ ખાંડ આવી હતી. આ ઉદ્યોગ આ દેશમાં ખીલવી શકાય એમ છે પણ હજુ તેના તરફ બરાબર ધ્યાન દોરાયેલું નથી.

). સુતરાઉ કાપડ નીચે પ્રમાણેની કિમતનું જર્મની ને ઑસ્ટ્રિયા હંગરીમાંથી આયાત થયું હતું.

(પાઉંડ)

	૧૯૦૮-૦૯	૧૯૦૯-૧૦	૧૯૧૦-૧૧	૧૯૧૧-૧૨	૧૯૧૨-૧૩
જર્મની	૧,૧૭,૯૭૦	૯૮,૪૧૪	૧,૩૪,૫૫૭	૧,૨૨,૮૮૨	૧,૬૦,૧૫૮
ઑસ્ટ્રીયા હંગરી	૫૭,૭૫૦	૫૭,૪૭૦	૭૪,૭૩૦	૭૪,૫૬૮	૮૪,૯૬૨
ગરમ કાપડ નીચે પ્રમાણે આયાત થયું હતું.					
જર્મની	૨,૮૫,૦૯૩	૧,૬૫,૦૦૩	૨,૮૩,૮૭૬	૩,૫૧,૪૦૮	૨,૬૧,૪૭૭
ઑસ્ટ્રિયા હંગરી	૨૦,૪૭૬	૧૨,૨૩૦	૨૧,૧૨૧	૨૦,૨૮૫	૨૩,૨૫૨

હાલ અમેરીકન કોન્સલે કેમીકલ્સ, તથા દવા દારૂ વિગેરેના અમેરીકન વેપારીઓનાં નામો અમો ઉપર મોકલાવી આપેલાં છે તથા તે બાબત આપણા વેપારીઓમા પણ ઘણી પુછપરછ થાય છે.

કેમીકલ્સમાં જર્મનીની આયાત વિશેષ છે પણ ઓસ્ટ્રીયા હંગરીની નહિ જેવી છે.

(પાઉંડ)

૧૯૦૮-૦૯	૧૯૦૯-૧૦	૧૯૧૦-૧૧	૧૯૧૧-૧૨	૧૯૧૩-૧૩
૪૮,૬૦૨	૫૬,૯૭૦	૬૧,૦૫૯	૬૬,૭૭૨	૮૫,૧૩૭

દવાદારૂમા પણ જર્મની વર્ષે દહાડે ૪૦,૦૦૦ પાઉંડના કિમતનાં મોકલાવે છે.

સૌથી વધારે આયાત તો રંગ વિગેરેની જર્મનીમાંથી છે જે લગભગ ૬ લાખ પાઉંડ જેટલી વાર્ષિક થતા જાય છે. ગ્રેટબ્રિટનમાથી ફકત ૪૦ હજાર પાઉંડની આયાત થઇ હતી.

કાચના સામાનમા પણ જર્મનીમાંથી આયાત ગ્રેટબ્રિટન કરતાં વધારે હતી. અને ઑસ્ટ્રિયા હંગરીની તો સૌથી વિશેષ હતી, જે નીચેના કોઠા ઉપરથી જણાશે.

(પાઉંડ)

	૧૯૦૮-૦૯	૧૯૦૯-૧૦	૧૯૧૦-૧૧	૧૯૧૧-૧૨	૧૯૧૨-૧૩
ગ્રેટબ્રિટન	૧,૨૮,૩૧૯	૧,૩૪,૧૬૪	૧,૩૪,૪૩૮	૧,૪૩,૧૦૦	૧,૫૫,૬૮૬
જર્મની	૧,૪૭,૦૫૨	૧,૪૦,૨૬૩	૧,૬૫,૩૦૧	૧,૨૧,૨૫૨	૧,૭૨,૧૧૬
ઑસ્ટ્રિયાહંગરી	૩,૦૨,૭૧૮	૩,૫૩,૮૭૫	૪.૩૪,૧૬૧	૪,૬૮,૪૦૭	૪,૬૦,૪૮૨

આ તો ફકત મુખ્ય મુખ્ય ચીજો છે, બાકી પરચુરણ બીજી ઘણી છે જેની આયાત હવે જર્મની ને ઓસ્ટ્રિયાથી અટકી જશે અને જે બનાવવાને આ દેશમાં વિશાળ ક્ષેત્ર છે. આ દેશના કુલે આયાત વેપારમાં જુદા જુદા દેશોનો નિચે પ્રમાણે ભાગ હતોઃ—

	૧૯૦૪-૦૫	૧૯૧૩-૧૪
ગ્રેટબ્રિટન	૬૫·૨	૬૪·૧
જર્મની	૩·૯	૬·૯
જાવા	૨	૫·૮
જાપાન	૧·૨	૨·૬
યુનાઇટેડ સ્ટેટસ	૧·૫	૨·૬
ઑસ્ટ્રિયા હંગરી	૪·૧	૨·૩
બેલ્જીયમ	૩·૬	૨·૩
સ્ટ્રેટસેટલમેન્ટ	૩·૧	૧·૯
ફ્રાન્સ	૧·૮	૧·૫
મોરીશિયસ	૨	૧·૪
ઇટાલી	૧·૩	૧·૨
ચીન	·૭	·૯

નિકાશ વેપારમાં સર્વેનો નીચે પ્રમાણે ભાગ હતો.

	૧૯૦૪-૦૫	૧૯૧૩-૧૪
ગ્રેટબ્રિટન	૨૭·૭	૨૩·૭
જર્મની	૯·૨	૧૦·૩
જાપાન	૬·૩	૯·૨
યુનાઇટેડ સ્ટેટસ	૬·૩	૮·૯
ફ્રાન્સ	૬·૧	૭·૧
બેલ્જીયમ	૫·૪	૪·૯
ઑસ્ટ્રીયા હંગરી	૩	૩·૯
સીલોન	૩·૩	૩·૭
ઇટાલી	૨·૮	૩·૨
હૉંગકૉંગ	૭·૫	૩·૨
સ્ટ્રેટ સેટલમેન્ટ	૪·૧	૨·૮
ચીન	૫·૨	૨·૩

નામદાર સરકાર તરફથી દર વર્ષે 'રીવ્યુ ઑફ ધી ટ્રેડ ઑફ ઇન્ડીયા' નામનું ઉપયોગી પુસ્તક બહાર પડે છે જેનાં સોનાંની આયાત માટે એક જાણવા જોગ કોઠો આપવામાં આવ્યો છે સોનાંની આયાતને ચલણની રાજ્યનીતિ સાથે ઘણો ગાઢ સંબંધ છે અને તેના આંકડા ઉપર તેથી ખાસ ધ્યાન પહોંચાડવા લાયક છે.

હિંદમાં સોનાની ખપત.

લાખ રૂપીઆ

	૧૮૭૩—૭૪	નીચેના સાલોનાં આગલાં પાચ વર્ષોનું સરાસરી. ૧૮૭૮—૭૯	૧૮૮૩—૮૪	૧૮૮૮—૮૯	૧૮૯૩—૯૪	૧૮૯૮—૯૯	૧૯૦૩—૦૪	૧૯૦૪—૦૫
૧) દેશના ભંડોળમાં વાર્ષિક ચોખ્ખો વધારો.	૧૫૦	૯૦	૪૮૦	૩૬૦	૩૦૦	૪૨૦	૯૦૦	૧,૩૫૦
૨) ભંડોળના વધારાઓનું અનુક્રમિક વધતું જતું કુલ.	૧૫૦	૬૦૦	૧,૮૩૦	૪,૨૦૦	૬,૦૦૦	૬,૯૯૦	૧૦,૮૬૦	૧૪,૨૫૦
૩) ટંકશાળોમાં, સરકારી ત્રીજોરીમાં તથા કરન્સી અને ગોલ્ડ સ્ટાન્ડર્ડ રીઝર્વમાં રાખેલું.	......	......	.....	...	......	૬૦	૧,૨૬૦	૧,૬૫૦
૪) ત્રીજી કલમમાં પડનો વાર્ષિક તફાવત.	.. ..	......	....	.. ..	......	૬૦	૨૭૦	......
૫) અનુક્રમિક વધતી જતી ચોખ્ખી ખપત.	૧૫૦	૬૦૦	૧,૮૩૦	૪,૨૦૦	૬,૦૦૦	૬,૯૩૦	૯,૬૦૦	૧૨,૬૦૦
૬) જણાવેલા માલની ખપત.	૧૫૦	૯૦	૪૮૦	૩૬૦	૩૦૦	૩૬૦	૬૩૦	૧,૩૫૦

લાખ રૂપીઆ.

૧૯૦૫—૦૬	૧૯૦૬—૦૭	૧૯૦૭—૦૮	૧૯૦૮—૦૯	૧૯૦૯—૧૦	૧૯૧૦—૧૧	૧૯૧૧—૧૨	૧૯૧૨—૧૩	૧૯૧૩—૧૪
૪૫૦	૧,૮૦૦	૧,૯૫૦	૭૫૦	૨,૪૦૦	૨,૭૦૦	૪,૦૫૦	૩,૭૫૦	૨,૭૦૦
૧૪,૭૦૦	૧૬,૫૦૦	૧૮,૪૫૦	૧૯,૨૦૦	૨૧,૬૦૦	૨૪,૩૦૦	૨૮,૩૫૦	૩૨,૧૦૦	૩૪,૮૦૦
૬૦૦	૬૦૦	૪૫૦	......	૯૦૦	૯૦૦	૨,૪૦૦	૩,૦૦૦	૨,૨૫૦
-૧,૦૫૦	......	-૧૫૦	-૪૫૦	૯૦૦	......	૧,૫૦૦	૬૦૦	-૭૫૦
૧૪,૧૦૦	૧૫,૯૦૦	૧૮,૦૦૦	૧૯,૨૦૦	૨૦,૭૦૦	૨૩,૪૦૦	૨૫.૯૫૦	૨૯,૧૦૦	૩૨,૫૫૦
૧,૫૦૦	૧,૮૦૦	૨,૧૦૦	૧,૨૦૦	૧,૫૦૦	૨,૭૦૦	૨,૫૫૦	૩,૧૫૦	૩,૪૫૦

"હાલ ચાલતી લડાઇથી દુનિયાના બધા ભાગોમાં સ્ટૉક અને શેર બજારો બંધ છે. લડાઈ ચાલુ થયાં પહેલાં પણ ઘણા દેશોમાં અને મુખ્યત્વે કરીને ઇંગ્લંડમાં આ બજારમાં ઘણી મંદિ હતી. છેલ્લી મેલો સાથે આવેલાં પેપરો પરથી જણાય છે કે અલ્સ્ટરની ચળવળથી પણ લંડનનું સ્ટૉક એક્સચેન્જ બહુ મંદ હતું. તે મંદિનું કારણ વળી જુદાં જુદાં રાજ્યોની લંડનમાં હમેશાં લોનો માટેની માંગણી પણ ગણી શકાય. બાલકનનાં રાજ્યો, બ્રાઝીલ, આર્જેન્ટીના, ઑસ્ટ્રેલિયા અને કેનૅડા, એ બધાં લંડનના નાણાં બજારના દરવાજા હમેશાં ઠોકતાં રહે છે. કેટલાંકોને પોતાના દેશની ખિલવણી કરવી છે તો બીજાઓને લડાઇની તૈયારી કરવી છે. હાલના વખતનું નાણાં બજાર સોનું રૂપું તોળવાના કાંટા જેવું છે. જરાપણ આચકો લાગે એટલે તે હાલી જાય છે. જુદા જુદા દેશોમાં થતી રાજ્યકીય ચળવળ કે મજુર વર્ગની હિલચાલથી પણ તેની ઉપર અસર થાય છે. ઇંગ્લંડનું એક જાણીતું વેપારી પેપર આ બાબત ઉપર લખતાં ટીકા કરે છે કે હાલનો મામલો જોતાં (લડાઇ પહેલાંનો) સારાંની સાથે નરસું ઘણું છે. પણ હાલ તુરત તો નરસુંજ બહુ દેખાય છે અને "કેટલાએક દેશોમાંતો પૃથ્વીમાં એવી જવાળા બળે છે કે જે બહાર ભડભડતા ભડકામાં બહાર પડવાને તૈયારજ જણાય છે." આ કેટલું ભવિષ્ય વાણી જેવું વાક્ય હતું!

"એક પ્રજાની જે જુદી જુદી વ્યક્તિઓનું ચરિત્ર છે તેજ પ્રજાનું ચરિત્ર છે. ગ્રીસ કવિતા અને કળાની ચંનારૂપ હતું કારણ કે ગ્રીકો કવિઓ અને Sculptors (કોતર કારો) હતા. રોમનો દેવ લડાઇનો દેવ હતો કારણ કે રોમનો લડવઇયા હતા. બ્રિટીશ પ્રજા વેપારી છે અને વેપાર ઉપર ઘણીજ અસર કરે છે કારણકે તેના હજારો બ્રિટનો વેપારના ઉત્કર્ષે મંડેલા છે."

મેટેલીટ શીલીંગથી બીલ્ડીંગનો ઓરડો શોભે છે,

COMMERCIAL SUBJECTS.
વેપારી વિષયો.

JOINT STOCK ENTERPRISES IN BOMBAY.
મુંબઇનાં જૉઇન્ટ સ્ટૉક સાહસો.
કંપની રજીટ્રારનો સને ૧૯૧૩-૧૪ નો રીપોર્ટ.

'કંપની રજીસ્ટ્રારના સને ૧૯૧૩-૧૪ ના મુંબઇ ઇલાકાના રીપોર્ટમાં તેઓ જણાવે છે કે આ સાલમાં ૬૬ નવી કંપનીઓ રજીસ્ટર થઇ હતી આ સાલમાં જાહેર પ્રજાની મુંડી જુદા જુદા ઉદ્યોગોમાં કેવી રીતે ખેંચાઇ હતી તે બતાવવા નીચે એક પત્રક આપવામાં આવ્યું છે જેમાં આ સાલ રજીસ્ટર થયેલી લીમીટેડ કંપનીઓની યાદી આપવામાં આવી છે,—

	૧૯૧૨-૧૩	૧૯૧૩-૧૪	વધારો	ઘટાડો
બેંકીંગ તથા લોન	૩	૫	૨	...
વિમો	૨	૪	૨	...
(નેવીગેશન) નૌકા સંબંધી	૧	૩	૨	...
રેલ્વે તથા ટ્રામવે	૨	૨	...	...
છાપખાના સંબંધી	૧	૧	...	...
બીજા વ્યાપારની કંપનીઓ	૧૮	૩૧	૧૩	...
મીલ તથા પ્રેસ	૧૪	૧૬	૨	...
ચહા વિગેરે રોપવાની કંપનીઓ	..	૨	૨	...
ખાણ ખોદવા વિગેરે માટે	...	૨	૨	...
બીજીઓ	૨	...	...	૨
	૪૩	૬૬	૨૫	૨

ઉપલા પત્રકમાં "બીજા વ્યાપારની કંપનીઓ" એ ખાનામાં ઘણો વધારો થયલો જણાય છે પણ એમાં કેટલાક ઘણાં નાના નાના વ્યાપારો સમાયલા છે કે જે, કાર્ય શરૂ કરવા જેટલો વખત પણ ટકે એવી આશા રખાતી નથી. નવી કંપનીઓ ઘણી ઉભી થવાનુ કારણ એ કે ૧૯૧૪ ની એપ્રીલની પહેલી તારીખથી કંપનીને લગતો નવો કાયદો જે અમલમાં મુકાવાનો હતો તેનો વિચાર જાહેર લોકોએ કીધો અને નવા કાયદા પ્રમાણે જે જે મુશ્કેલીઓ નડશે તેમાંથી બચવા માટે પોતાની યોજના ઘડવા તથા બજાવવા તાકીદ કરવા માંડી અને બૅન્ક સંબધીના છેલ્લા કટોકટીના અમચથી ડીરેક્ટરોની જોખમદારી ખુલ્લી થઇ નહિં હને તો હજુ પણ વધારે નવી કંપનીઓ ઉભી થવાનો સંભવ હતો. મીલ તથા પ્રેસોમાં રહેજ-

સ્હાજ વધારો થયલો જણાય છે. વિમા તથા નૌકા સંબંધી સાહસોમાં જે વધારો થયો છે તે, તે સંબંધી રહેલા વિશાળ ક્ષેત્રને અંગે છે.

બૅન્કીંગ અને લોન કંપનીઓ.

બૅન્કીંગ અને લોન કંપનીઓ સંબંધમાં વર્ષની શરૂઆતમાં એમાં વધારો કરવાનું લોકોનું વલણ હતું અને તેની સંખ્યા વધીને સને ૧૯૧૧ જેટલી થતે પણ બૅન્ક એક પછી, એક પડી ભાંગવાથી આ સાહસને તથા તે તરફના વલણને જબરો ધોકકો લાગ્યો. ખરૂં જોતાં જે નવી નવી બૅન્કો ઉભી થતી હતી. તેને માટે પુરતું ક્ષેત્ર હતું નહિ. હાઇ કોર્ટમાં જે જે ખુલાસાઓ થયા છે તે પરથી માલમ પડે છે કે કેટલીક બેંકોનો વહિવટ ઘણોજ અસંતોષકારક રીતે થયો હતો. ટુંકમાં કહીયે તો પોતાનું કામ ઘણું બહોળું થાય છે એમ બતાવવા નફો દેખાડતાં સરવૈયાં બ્હાર પાડતા તથા ખોટા નફા બટલાવી મુદ્દલમાંથી સારા વ્યાજ આપવા વિગેરેથી પોતાના સાહસને જાહેર પ્રજાને ખેંચાણકારક રાખતા.

કંપની ખાતાના રજીસ્ટ્રાર આના દષ્ટાંત રૂપે જણાવે છે કે કાઠીયાવાડ એન્ડ અમદાવાદ બેંકીંગ કૉરપોરેશન લીમીટેડ જે એક કરોડ રૂપીઆની ફકત નામની, ભપકાદાર થાપણથી શરૂ કરવામાં આવી હતી પણ તે જાહેર કીધેલી થાપણનો એક નાનો ભાગ પણ થાપણ તરીકે ભરાવાનો સંભવ હતો નાહું તે કંપની સંબંધી તેમને હાથે થયલી તપાસમાં માલુમ પડ્યું હતું કે સરવૈયામાં ગંભીર ગડબડ હતો. ૮ લાખ ઉપર રકમ ભરાઇ ગયલી એમ બતાવવામાં આવ્યું હતું તેને બદલે ખરેખરી રીતે ભાગ્યે ૧॥ લાખ રોકડા ભરવામાં આવ્યા હતા એમ છતાં આવી તરકીબથી ડીપોઝીટ તરીકે ૨૩ લાખ ઉપર રૂપીયા ખેંચી શકયા હતા. કુદરતી રીતે બીજી બેંક ટુટતાં આ પણ ટુટી. એમ માનવામાં આવે છે કે સ્વદેશી બૅન્કો ભાંગી પડવાથી થયેલી અસર ઘણી લાંબી પહોંચશે. જો કે અત્યારે બધું શાંત દેખાય છે તો પણ બીજી કેટલીક કંપનીઓને માન સહિત કાર્ય બંધ કરવું પડશે એવી ધારણા બંધાય છે. જાહેર ભરોસો આવી બૅન્કોપરથી ઉઠી ગયો છે. ડીપૉઝીટમાં તેઓ પાસે ભાગ્યેજ નાંણાં છે અને ભાગ્યે કંઈ કામ કરતી હશે. આવી સ્થિતિમાં ભાડાં પગાર વિગેરેના ખર્ચને લીધે થતા નુકસાનમાં બેંકને ચલાવવાથી પરિણામ જરૂર બુરૂં આવે એ સ્વભાવિક છે. અને આવી રીતે ઘણાં લાંબા વખત પહેલાં કેટલીક બીજી બૅન્કો યાદૃચ્છિક ફ્ડચામાં જશે એમ ભય રહે છે.

ગયા અકટોબર માસની ત્રીજી તારીખે જ્યારે ક્રેડીટ બૅન્કે બારણા બંધ કીધા ત્યારે સ્વદેશી બેંકોની ખરી સ્થિતિ પુરી સમજાઇ નાહ હતી એમ લાગે છે; કારણકે તેના એક પખવાડીઆમાં એક બીજી બૅન્ક સદ્દર આસામીઓથી આશ્રિત, અને ૫૦ લાખની થાપણ સાથની રજીસ્ટર કરવામાં આવી હતી. અલબત તે વખતના સંજોગ વિશેષ ખુલ્લો થતાં આ બેંકને કાર્ય શરૂ કરતાં પહેલાંજ બંધ કરી નાંખવી પડી. આ બેંકોની વ્યવસ્થામાં જે અનિયમીતતા જોવામાં આવી હતી તે કેટલીક જૉઇન્ટ સ્ટૉક કંપનીઓમાં હજુ છે. જાહેર પ્રજા પોતાનો લાભ સાચવવાનો આધાર ઑડીટરો પર રાખે છે. જેઓએ જો પોતાની ફરજ પ્રમાણીકપણે અદા કરી હતે તો ઘણી કંપનીઓ ટુટી જતી બચી શકતે. આ બધું. ઑડીટરોને લગતા જુના કાયદા પ્રમાણે બની ગયું કે જ્યારે તેમનાપર કોઇપણ જાતનો અંકુશ હતો નહિં. નવા કાયદા પ્રમાણે તેઓની જોખમદારી વિશેષ નિયમીત થયેલી હોવાથી એવી આશા રખાય છે કે તેઓ કોઇ પણ જાતની ગડબડ દેખાય તો તે ગંભીર રૂપ પકડે તે પહેલાં તેને સુધારશે. જો આથી સંતોષકારક પરિણામ નહિં આવતું દેખાય તો સૌથી સરસ ઉપાય એજ છે કે કંપનીઓની વ્યવસ્થા તથા અંતર્ગત કારભાર તપાસવાની સત્તા રજીસ્ટ્રાર ને મળે તો તેઓ જે જે કંપનીઓ સંબંધી કંઇ શક આવે તો તેની અચાનક

મુલાકાત લઇ શકે અને જો કંઇ પણ ગડબડ દેખાય તો તે જાહેર કરે.

રીપોર્ટના વર્ષમાં ૪૬ કંપની ફડચામાં ગઇ હતી. જ્યારે આગલા વર્ષમાં ફકત ૨૬ ફડચામાં ગઇ હતી. આમાંથી ૧૦ કંપની-ઓ એજ વર્ષમાં સંપુર્ણ બંધ થઇ ગઇ હતી. ૯ કંપનીઓ ૩૧ મી માર્ચ ૧૯૧૩ પહેલાં ફડચામાં ગઇ હતી તેને સંપુર્ણ બંધ કરવામાં આવી હતી અને બે કંપનીઓને પાછી સચેત કરવામાં આવી હતી. જામીનગીરીથી પરિમીત થયેલી બે કંપનીઓ પણ ફડચામાં ગઇ હતી.

૧૯૧૩-૧૪ ની આખેરીએ કાર્ય કરતી કંપનીઓની સંખ્યા ૬૩૫ ની હતી. જેમાંથી ૬૧૩ કંપનીઓ શેરથી પરિમીત થયેલ અને ૨૨ કંપનીઓ જામીનગીરીથી પરિમીત થયેલી હતી. સભાસદોની સંખ્યામાં ૨૦ નો વધારો કરવામાં આવ્યો હતો.

૧૩૭ કંપનીએ પોતાની થાપણમાં વધારો કર્યો હતો. તથા ૧૮ કંપનીએ થાપણમાં ઘટાડો કર્યો હતો.

THE WORLD'S SUGAR CROPS.

આખી દુનીયાનો ખાંડનો પાક.

અનાજ તથા લોટથી બીજે નંબરે ખાંડ મુખ્ય ખોરાકની ચીજ છે કે જેને લડાઇને લીધે ઘણું કરીને ઘણો ધોકો પહોંચશે. લડાઇ વખતે ખંડપરનાં ઘણુંખરાં બીટનાં ખેતરો પાયમાલ થશે. ખેતરો-માંનો મજુરીયાત વર્ગ ઘણો ખરો લશ્કરમાં જોડાશે અને જેટલી બીટ ખાંડ મળી શકશે તેટલીનો યુરોપમાં ખપ પડશે "વેસ્ટ ઇન્ડીયા કમિટી સરક્યુલર" તરફથી રચાયેલું પત્રક જેમાં આખી દુનીઆના ખાંડના પાકના આંકડા આપવામાં આવ્યા છે તેમાંનો ઉતારો નીચે મુજબ હમે રજુ કરીયે છૈએ. હાલના સંજોગમાં એ ઘણો ઉપયોગી થઇ પડશે.

યુરોપ.	ટન	કુલ્લે ટન
જરમની	૨,૭૩૮,૦૦૦	
ઑસ્ટ્રીયા	૧૭,૧૦,૦૦૦	
ફ્રાન્સ	૮,૦૦,૦૦૦	
બેલજીયમ	૨,૩૦,૦૦૦	
હૉલેંડ	૨,૩૦,૦૦૦	
રશીયા	૧૭,૫૦,૦૦૦	
બીજા દેશો	૭,૯૬,૭૦૦	
સ્પેઇન. (શેરડીની ખાંડ)	૧૩,૦૦૦	
		૮૨,૫૪,૭૦૦ (બીટ)
		૧૩,૦૦૦ (શેરડી)

અમેરીકા.	ટન	કુલ્લે ટન
લુસીયાના	૨,૬૧,૩૩૭	
ટેકસાસ	૭,૦૦૦	
પોરટો રીકો	૩,૨૫,૦૦૦	
હવાઇ	૫,૩૫,૦૦૦	
કયુબા	૨૫,૦૦,૦૦૦	
બારબાં ડૉસ	૩૦.૦૦૦	
બ્રિટીશ ગાયેના	૯૦,૦૦૦	
જમઇકા	૧૫,૦૦૦	
ટ્રીનીદાદ	૩૨,૦૦૦	
લીવર્ડ ટાપુઓ	૧૮,૦૦૦	
વીન્ડવર્ડ ટાપુઓ	૬,૦૦૦	
માર્ટીનીક	૪૨,૦૦૦	
ગ્વાડેલુપ	૩૯,૦૦૦	
સેન્ટ ક્રોઇકસ	૭,૫૦૦	

શકે તેમ છે. આ ઉપરાંત ઉપરનુંજ પરિણામ લાવવાના બીજા પણ ઘણા રસ્તા છે; તેમાં નફામાં મજુરોને ભાગ આપવો એ પણ એક ઉત્તમ રસ્તો છે. નફામાં ભાગ આપવાની એક ખાસ યુક્તિ એક વીજળીના તારો બનાવનાર એક પેઢીએ પોતાનાં કારખાનામાં દાખલ કરી હતી. આ પેઢી ૫૦૦ નોકરો રાખી શકે તેવડી છે અને તે લોકોને જે મજુરી આપવામાં આવે છે તે પણ સામાન્યજ છે. પણ તે પેઢીએ નીચેની યુક્તિ દાખલ કર્યા પછી મજુરીના દરો વધારવા કોઇ દીવસ માંગણી કરવામાં આવી નથી. આ યુક્તિ એવી છે તે દર વરસે જાનેવારીની પહેલી તારીખે એક લીસ્ટ તૈયાર કરવામાં આવે છે. આ લીસ્ટમાં નામ દાખલ થવા માટે એક વર્ષની નોકરી થઇ હોવી જોઇએ. આ લીસ્ટ તૈયાર થએ તે નોટીસ બોર્ડપર લગાડવામાં આવે છે. જે લોકોનાં નામ તે લીસ્ટમાં હોય અને જે લોકો બીજા વર્ષમાં માર્ચ મહિનાની ૧ લી તારીખે તે પેઢીની નોકરીમાં હોય તે લોકાને ડીવીડંડ આપવામાં આવે છે. આવી રીતે ૨૬ મહિના સુધી તે પેઢીની નોકરી ન કરે ત્યાં સુધી તો તેને કાંઇ નફો ન મળે. જ્યારે લીસ્ટ તૈયાર થાય ત્યારે ડીરેક્ટરો જણાવે છે કે આવતા વર્ષમાં જે ચોખ્ખો નફો થશે તેમાંનો અમુક ભાગ જે મજુરો નફામાં ભાગ મેળવવાને હકદાર થશે તે વચ્ચે વહેંચી આપશે નફાનો અમુક ભાગ આગળથી નક્કી કરી રાખવાથી મજુરોને એમ ખાતરી થાય કે જો નફો સારો થશે તો આપણે ભાગે પણ મોટી રકમ આવશે અને તેથી પાછળથી નકકી કરવાનું રાખવા કરતાં આગળથી નકી કરી રાખવાનું ધોરણ ઘણું સારૂં છે. આ ભાગ ચોકકસ કરવાનું તે પેઢીના કાર્યવાહકોએ પોતાને હસ્તકજ રાખેલું છે, અને દર વર્ષ તેઓજ તે નકકી કરે છે. જ્યારે મકાન અગર સંચા વગેરેમાં અમુક રકમ રોકવી હોય ત્યારે ઉપરનો ભાગ નકકી કરતાં તેઓ પોતાના મજુરોને જણાવે છે કે "આપણે આપણા ધંધાના ભલાં ખાતર આ પ્રમાણે ફેરફાર કરવાની જરૂર છે અને તેમાં આટલી મુડી રોકવાની છે તો આ વખત અમે આટલોજ ભાગ નફાનો તમોને આપી શકીશું. પણ સુધારા થયા બાદ વધારે સારો નફો થશે તેથી તમોને પણ વધારે મોટો ભાગ મળશે " મજુરો સામાન્ય રીતે ધૈર્યવાન, સહનશીલતાવાળા હોય છે. તેઓ તે વાતનું વ્યાજબીપણું સમજે છે અને પોતાનો સંતોષ ખોઇ બેસતા નથી. તેમ કોઇ વરસ ઑર્ડરો વધારે આવ્યા હોય અને તેઓને એમ લાગે કે મજુરો પાસેથી વધારે કામ લેવું પડશે તો આગળથીજ તેઓ તે ભાગ મોટોજ જાહેર કરે છે ઓરડરો વખતસર પુરા પાડવાને કામ વધારે કરવુંજ જોઇએ; અને ઘણાં કારખાનાઓમાં કામના બોજાથીજ અસંતોષની લાગણી ફેલાયલી રહે છે તે આવી રીતે નફામાં મોટો ભાગ આપવાનું જાહેર કર્યાથી સદંતર નાબુદ થાય છે. અને મજુરોને કામ કરવાની હોંશ વધે છે. આમ થવાથી આ કારખાનામાં માણસો ખરા દીલથી, મહેનત કરી પોતાનુંજ કામ અને તે સારૂં કરવાની ધારણાથીજ કામ કરે છે એટલે કે મજુરોને પોતાના વિશ્વાસમાં લેવાથી ઘણું સારૂં કામ કરી શકાય છે. લીસ્ટમાં જેટલાં નામ હોય તેટલાં કંઇ નફો લઇ શકતાં નથી, કારણ તેમાંના કેટલાકનો જગ્યા બદલવાનોજ શોખ હોય છે વળી કેટલાક બરાબર કામ કરતા ન હોય તેને માટે બીજા મજુરો એકદમ ફરીયાદ ઉઠાવે છે અને તેવા લોકોને રજા અપાવે છે; અને નફો તો તા. ૩૧ મી માર્ચે જેટલાં નામ તે લિસ્ટમાં હોય તેઓનેજ મળવાનો હોવાથી તે લોકો બરાબર કસાએલા અને અજમાયશમાંથી પસાર થયેલા હોય તેજ હોય છે. જે મજુરો ઓછા થઇ ગયા હોય તેમનો ભાગ માલેકોને જતો નથી પણ પાછળ રહેલા મજુરોને જાય છે. આથી એક ફાયદો તો એ થાય છે કે કાર્યભારની દેખરેખ રાખવાનું કેટલુંક કામ તો મજુરો પોતેજ કરે છે. જે કારખાનાંઓમાં મજુરોનું અને માલેકોનું હિત એક નથી ત્યાં એક મજુર બીજા મજુરની ભુલો તરફ આડા કાન કરે; એક માણસ ગાફેલ, અજ્ઞાન, અને ઉડાઉ હોય તેનું બીજાને કંઇ નહિ. કાર્યવાહકોએજ આ બધી દેખરેખ રાખવી જોઇએ અને તેણેજ એવી બાબતો

શોધીને દુર કરવા પ્રયાસ કરવા જોઇએ. પણ આ કારખાનાંમાં તો દરેક મજુર બીજા મજુરનો મદદ કરનાર અને દોસ્ત છે. નવો માણસ જો કામમાં હુશીયારી બતાવે તો તરતજ તેને ઉંચકી લેવામાં આવે છે અને કામ શીખવવામાં આવે છે. જ્યારે હીસાબ તપાસાઇ ચોખ્ખો નફો નક્કી થાય છે ત્યારે ભાગીદારો અને કામદારોની એક સામાન્ય સભામા દરેકનો ભાગ જાહેર કરવામાં આવે છે. એક માણસને મળવાની રકમ વરસ દરમ્યાન તેને જે મજુરી મળી હોય તેના ઉપર નક્કી કરવામાં આવે છે. આમ કરવાનું કારણ એકે નહિંતર મજુરો વધારે વખત કામ કરવા ખુશી બતાવતા નથી અને આ રૂઢી પ્રમાણે તો તેણે જેટલી મજુરી લીધી હોય તે ઉપર નફો નક્કી કરાતો હોવાથી તેઓ વધારે વખત કામ કરવાને લલચાય છે. વધારે વખત કામ કરવા માટે મજુરીનો દર પણ વધારે હોવાથી જે વધારે વખત કામ કરે છે તેને વાર્ષીક નફામાં પણ વધારે મોટો ભાગ મળે છે.

આ પેઢીના અનુભવ પરથી ચોક્કસ થાય છે કે મજુરોને તેના અઠવાડીક મજુરીના દરમાં થોડો વધારો કરવો તેના કરતાં પોતાના નફામાંથી ૧૦ થી તે ૩૦ ટકા સુધી ભાગ આપવો એ વધારે પસંદ કરવા જેવું છે કારણ અઠવાડીક મજુરીના દરમાં જે વધારો થાય તે તો ખર્ચમાંજ જાય છે પણ વાર્ષીક જે અમુક રકમ મળે છે તે ઘરમાં સુધારા કરવા અગર તે સેવીંગ્સ બેંકમાં અનામત મુકવામાંજ આવે છે. આવી રીતે જે વધારે રકમ અપાય છે તેનો બદલો જે આનંદ અને સતોષ આખા સ્ટાફમાં જોવામાં આવે છે તેથી મળી રહે છે. આનંદી અને સંતોષી માણસોને હંમેશાં કામ કરવાનો ઉત્સાહ વધે છે અને તેથી કામ પણ સારૂં અને ઘણું કાઢી શકે છે. કોઇ વખત નુકસાન ખમવું પડે તો પણ તે લોકો આનંદથી તે સહન કરી લે છે અને એ બડબડતા નથી. હિંદુસ્તાનમાં મજુરોની તાણ, મજુરોની કામ કરવાની ઓછી શકિત. તેમના અજ્ઞાન બાબત ફરિયાદ ઉઠાવવામાં આવે છે પણ તે દુર કરવા યોગ્ય જગ્યાએથી પ્રયાસો કરવામાં આવે છે ખરા? નામદાર સરકારે અને મુંબઇના મીલ માલેકોની મંડળીએ મજુરોને કેળવણી આપવાનો સવાલ લઇ લીધો છે. હવે મજુરોને રહેવાનાં ઘરોનો સવાલ તથા તેમને એક કામને વળગી રહે તેમ કરવા પ્રયાસો થવા જોઇએ. આવી રીતે જો મજુરો એક કામને વળગી રહે તો તેઓની તે કામ કરવાની શકિત વધે તથા અનુભવથી તે કામ સારૂં અને ઝપાટાબંધ કરી શકે. આપણા દેશમાં મીલ મજુરો ઘણું ખરૂં દખણમાંથી આવે છે અને પોતાના મુલકમાં સારી મોસમ થઇ હોય તો પાછા ત્યાં ચાલ્યા જાય છે આમ થવાથી હરવખત મીલવાળાઓને નવા નવા માણસોથી કામ લેવું પડે છે તેથી તેઓના સાંચાકામને પણ નુકશાન પહોંચે છે, તેમ કામમાં પણ નિકાલ બરાબર જોઇએ તેવો થતો નથી. મજુરોને એક કારખાનામાં વળગી રહેવા લલચાવવા માટે તથા એવી રીતે તેઓની કામ કરવાની શકિત વધારવાનો ઉપર વર્ણવેલ એક સારો ઉપાય છે. અમારા સુજ્ઞ વાંચકો, જેઓ ઘણા મજુરોને કામે લગાડતા હોય તેઓ ઉપરના વિષય ઉપર વિચાર કરી દેશકાળને અનુસરી પોતાના કારખાનામાં એવા સુધારા દાખલ કરશે તો મજુરોને, તેના પોતાના કારખાનાને, તથા સમસ્ત દેશને લાભ થશે. મજુરોની સ્થિતિ સુધારવા બાબત આગળ પણ આ માસિકમાં કેટલુંક લખાયું છે.

પરદેશો તથા બ્રિટીશ સંસ્થાઓનો વ્યાપાર.

વિલાયતના બોર્ડ ઑફ ટ્રેડ તરફથી નીચેનું પત્રક તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે જે પરથી મુખ્ય મુખ્ય દેશોની આયાત તથા નિકાશના કુલ આંકડા માલુમ પડે છે.

	આયાત			નિકાશ		
	૧૯૧૨ પૌંડ.	૧૯૧૩	૧૯૧૪	૧૯૧૨	૧૯૧૩	૧૯૧૪
જરમની... ...	૨૧,૯૯,૩૬,૦૦૦	૨૨,૪૭,૦૦,૦૦૦	૨૨,૫૮,૨૬,૦૦૦	૧૭,૧૮,૧૭,૦૦૦	૨૦,૩૩,૭૫,૦૦૦	૨૦,૮૯,૧૩,૦૦૦
બેલજીયમ ...	૭,૪૯,૨૦,૦૦૦	૭,૬૫,૮૯,૦૦૦	૭,૭૨,[illegible]	૬,૧૫,૩૭,૦૦૦	૫,૭૯,૭૭,૦૦૦	૬,૧૮,૪૨,૦૦૦
ફ્રાન્સ	૧૩,૮૯,૯૯,૦૦૦	૧૪,૧૧,૯૭,૦૦૦	૧૪,૮૧,૪૯,૦૦૦	૧૦,૭૭,૨૫,૦૦૦	૧૧,૨૭,૪૦,૦૦૦	૧૧,૩૨,૧૨,૦૦૦
સ્પેન	૧,૬૦,૬૯,૦૦૦	૨,૧૨,૫૯,૦૦૦	૧,૯૨,૦૦,૦૦૦	૧,૭૧,૫૦,૦૦૦	૧,૭૪,૯૨,૦૦૦	૧,૫૫,૬૯,૦૦૦
ઇટલી	૫,૮૫,૫૮,૦૦૦	૬,૧૫,૧૯,૦૦૦	૬,૦૦,૫૮,૦૦૦	૩ ૮૧,૧૫,૦૦૦	૩,૯૬,૦૬,૦૦૦	૪,૧૮,૫૦,૦૦૦
ઑસ્ટ્રીયા હંગરી ...	૬,૨૨,૯૯,૦૦૦	૫,૭૮,૧૬,૦૦૦	૬,૪૨,૭૪,૦૦૦	૪,૩૧,૭૪,૦૦૦	૪,૫૭,૦૨,૦૦૦	૪,૬૫,૯૦,૦૦૦
રશીઆ	૧,૦૧,૫૫,૦૦૦	૧,૧૨,૪૧,૦૦૦	૧,૧૯,૮૮,૦૦૦	૧,૪૯,૧૧,૦૦૦	૧,૨૯,૩૦,૦૦૦	૧,૪૦,૨૫,૦૦૦
યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ ...	૧૫,૭૦,૦૪,૦૦૦	૧૫,૫૯,૦૪,૦૦૦	૧૭,૧૪,૩૩,૦૦૦	૧૯,૭૨,૫૫,૦૦૦	૨૦,૫૪,૪૭,૦૦૦	૧૮,૧૯,૬૩,૦૦૦
બ્રાઝીલ	૨,૪૭,૦૪,૦૦૦	૨,૯૧,૬૭,૦૦૦	૨,૦૩,૦૫,૦૦૦	૨,૫૫,૮૯,૦૦૦	૨,૪૫,૮૪,૦૦૦	૨,૩૭,૬૬,૦૦૦
જાપાન	૩,૦૩,૫૦,૦૦૦	૩,૪૬,૫૯,૦૦૦	૩,૨૪,૦૦,૦૦૦	૧,૯૨,૪૮,૦૦૦	૨,૪૫,૩૮,૦૦૦	૨,૬૮,૪૩,૦૦૦
બ્રિટીશ હિંદ ...	૪,૨૯,૦૨,૦૦૦	૫,૧૨,૫૮,૦૦૦	૫,૨૨,૮૩,૦૦૦	૭,૦૮,૭૬,૦૦૦	૭,૧૩,૫૧,૦૦૦	૭,૪૦,૪૯,૦૦૦
બ્રિટીશ દક્ષીણ આફ્રીકા ...	૧,૬૪,૮૨,૦૦૦	૧,૭૪,૬૬,૦૦૦	૧,૩૩,૦૦,૦૦૦	૯૧,૭૯,૦૦૦	૧,૨૦,૫૬,૦૦૦	૧,૦૫,૭૭,૦૦૦
યુનાઇટેડ કીંગડમ...	૨૫,૧૧,૫૫,૦૦૦	૨૬,૯૯,૩૯,૦૦૦	૨૬,૭૧,૧૬,૦૦૦	૧૯,૦૩,૪૧,૦૦૦	૨૧,૪૨,૧૯,૦૦૦	૨૧,૫૫,૮૫,૦૦૦

AGRICULTURAL RETURNS OF ENGLAND AND WALES.

ઇંગ્લેંડ તથા વેલ્સની ખેતીવાડીને લગતું પત્રક.

ખેતીવાડીના બોર્ડ તરફથી ઇંગલેંડ અને વેલ્સની ખેતીવાડી સંબંધી નીચે પ્રમાણેની યાદી બહાર પાડવામાં આવી છે.

પત્રક ૧ વાવેતરના એકરની સંખ્યા.

	૧૯૧૩	૧૯૧૪	વધારો (+) યા ઘટાડો (—)
	એકર	એકર	સેંકડે ટકા
ઘઉં	૧૭,૦૨,૦૦૦	૧૮,૪૩,૦૦૦	+ ૮.૩
Barley જવ	૧૫,૫૯,૦૦૦	૧૫,૩૬,૦૦૦	— ૧.૫
(Oats) જવ	૧૯,૭૫,૦૦૦	૧૯,૩૭,૦૦૦	— ૧.૯
શીંગ	૨,૬૮,૦૦૦	૨,૯૯,૦૦૦	+ ૧૧.૬
વટાણા	૧,૬૪,૦૦૦	૧,૭૧,૦૦૦	+ ૪.૩
બટાટા	૪,૪૨,૦૦૦	૪,૭૦.૦૦૦	+ ૬.૩

પત્રક ૨ જીવતાં જનાવરોની સંખ્યા.

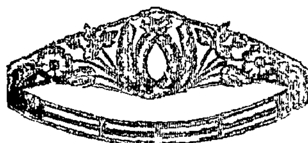
	૧૯૧૩	૧૯૧૪	વધારો (+) યા ઘટાડો (—)
	સંખ્યા	સંખ્યા	
ઢોર	૫૭,૧૭,૦૦૦	૫૮,૮૦,૦૦૦	+ ૨.૮
ઘેટાં	૧,૭૧,૩૦,૦૦૦	૧,૭૪,૫૭,૦૦૦	+ ૧.૯
ડુક્કર	૨૧,૦૨,૦૦૦	૨૫,૧૬,૦૦૦	+ ૧૯.૭

પત્રક (૩) પાકનો અડસટ્ટો તથા આગલી સાલના પાકની સાથે સરખામણી.

	૧૯૧૩	૧૯૧૪	વધારો (+) યા ઘટાડો (—)
	ક્વૉરટર	ક્વૉરટર	સેંકડે ઘણા
ઘઉં	૬૬,૪૨,૦૦૦	૭૩,૨૦,૦૦૦	+ પરના
(Barley) જવ	૬૩,૨૩,૦૦૦	૬૧,૪૦,૦૦૦	— ભુસરી
(Oats) જવ	૯૩,૭૯,૦૦૦	૯૧,૦૦,૦૦૦	— કરશે
શીંગ	૯,૧૫,૦૦૦	૧૦,૮૦,૦૦૦	+ તથા
વટાણા	૪,૨૨,૦૦૦	૪,૩૫,૦૦૦	+ ગુધા
	ટન	ટન	
પટેટા	૨૮,૯૫,૦૦૦	૨૮,૮૦,૦૦૦	— ½

ઘઉંનો પાક સને ૧૯૧૩ના કરતાં ૧૦ ટકા જેટલો વધારે છે એટલુંજ નહીં પણ છેલ્લાં દસ વર્ષની સરાસરી કરતાં આ વર્ષનો ઘણોજ વધારે છે. જુદી જુદી જાતની શીંગોનો પાક સને ૧૯૦૭ ના વર્ષ પછી મોટામાં મોટો છે. તથા બટાટાના પાક ગયા વર્ષ કરતાં કે જે વર્ષે જે આટલા વર્ષોમાં 'વધારેમાં વધારે હતો, તે કરતાં સહેજસાજજ ઓછો છે.

ધી બોમ્બે ટાઇમ્સ માર્ટ ૨૧ બેંક ઓંટ ફોર્ટ મુંબઇ.

DEVELOPMENT OF BRITISH TRADE.

જરમની તથા ઑસ્ટ્રીયાનો પરદેશી વ્યાપાર, બ્રિટીશ વ્યાપારની ખિલવણી માટેની તક.

જરમની તથા ઓસ્ટ્રીયા હંગરી સાથેની હાલની લડાયક સ્થીતીને લીધે વીલાયતની બોર્ડ ઓફ ટ્રેડ એવી આશા રાખે છે કે કેટલાંક માલના વેપારમાં જેમાં અદ્યાપિ પર્યંત જરમન અને ઑસ્ટ્રીઅન અથવા હંગેરીઅન કારીગરો અને વેપારીઓએ બહોળો વેપાર ચલાવ્યો છે તે તે માલના વેપારમાં બ્રિટીશ રાજ્યનાં સંસ્થાનો અને મધ્યસ્થ પ્રજાની બજારોમાં જરમન, ઑસ્ટ્રીઅન અને હંગેરીઅન વેપારીઓ અને કારીગરોની જગ્યા લેવાની જે તક મળી છે તે તરફ બ્રિટીશ કારીગરો અને વેપારીઓ પુરતું ધ્યાન આપવા લાગ્યા છે.

દરીયાપાર દેશો સાથેનો જરમન અને ઑસ્ટ્રો હંગેરીયન વેપાર બંધ પડેલો હોવાથી, લડાઈના જોખમના વિમા સંબંધી બાદશાહી યોજનાથી, અને વેપાર ધંધા ચાલુ રાખવા માટે નામદાર શહેનશાહની સરકારે લીધેલાં આર્થિક સ્તુત્ય પગલાંથી ઘણે અંશે પરદેશી વ્યાપાર સ્વહસ્તે થઇ શકવાની ઘણી સુગમતા થઇ શકી છે.

દેખીઈતુંજ છે કે આવા પ્રયાસથી બ્રિટીશ રાજ્યની ઉદ્યોગીક પ્રજાનો ઉદ્યોગ ચાલુ રહે એ તાત્કાલીક મોટામાં મોટો ફાયદો થશે તથા એથી બ્રિટીશ વેપારની પણ ચાલુ ખિલવણી તથા વધારો થશે.

આ તકથી ફાયદો મેળવવા માટેની બ્રિટીશ કારીગરો અને વેપારીઓની મહેનતમાં તેમને મદદ કરવા બોર્ડ ઑફ ટ્રેડ સ્તુત્ય પ્રયાસ કરી રહ્યુ છે. આ સંબંધમાં બોર્ડ ઓફ ટ્રેઈડના વેપારી બાતમી ખાતા તરફથી ખિલવણી કરી શકાય એવા કેટલાક ઉપયોગી વેપારોના વિગતવાર પત્રકો બનાવવામાં આવ્યાં છે. તેમાં નીચે મુજબના વેપારો સુચવવામાં આવ્યા છે.

કટલરી.
લોખંડ તથા સ્ટીલનાં તાર.
પોલાં વાસણો
ઉનના ભરત કામમાં વપરાતા દોરા
સુતરાઉ હોઝીયરી.
વિજળીના સાંચા કામ વિગેરે.

બીજી કેટલીક ચીજો જેવી કે ફરનીચર, માટીના વાસણ, કાગળ, કપડાં, કેમીકલસ તથા રંગ, કેટલાંક સાંચા કામ, બુટ શુઝ, હાથના મોજાં, લોખંડ તથા સ્ટીલના પદાર્થો વિગેરેના વેપાર સંબંધી વિગતવાર પત્રકો એક પછી એક જાહેર કરવામાં આવશે.

આ પત્રકો જાહેર કરવાનું પહેલું પગલું લઇ બોર્ડ ઓફ ટ્રેઈડ, વધુ જણાવે છે કે તેમનાં વેપારી બાતમી ખાતાના ડીરેક્ટર, કોઇ પણ ચોકસ ચીજના વેપાર યા તેના બજાર વિષેની જોઇતી બાતમી પુરી પાડવા તૈયાર છે કોઇ પણ બ્રિટીશ કારીગર યા વેપારીને પોતાના ચોકસ વેપાર સંબંધી વધારે વિગતવાર ખબર જોઇતી હોય તેમણે બોર્ડ ઑફ ટ્રેઈડના વેપારી બાતમી ખાતાના ડીરેક્ટરને "૭૩. બેસીંગ હૉલસ્ટીટ લન્ડન ઇ સી." એ સીરનામે લખી ખબર મંગાવવી. જેઓ, તે માલના ખરીદદારોના નામ તથા આયાતના કરના ભાવો વિગેરે સંબધી ખબર પુરી પાડવા, તથા નામદાર શહેનશાહના વેપારી કમીશનરો તથા બ્રિટીશ સ્વરાજ્યકીય સંસ્થાઓ, હિંદુસ્થાન, તથા બીજી સંસ્થાઓના વેપારી બાતમી ખાતાં તરફથી તથા મધ્યસ્થ રાજ્યોમાં બ્રિટીશ કોન્સલો તરફથી જરૂર પડતી ખબર મંગાવી પુરી પાડવા ઘણા ખુશી થશે.

મેટેલીક શીલીંગના સારી ડીઝાઇન ગમશે કે?

WAR NOTES AND NOTIFICATION.

લડાઇ સંબંધી ખબરો તથા જાહેરનામા.

એક પરદેશી બંદરથી બીજા પરદેશી બંદરે મનાઇ કીધેલાં માલ લઇ જવા માટેના બાદશાહી મનાઇ હુકમના જાહેરનામાની એક નકલ નામદાર મુંબઇ સરકારના રાજ્યકીય ખાતા તરફથી હમને મળી છે તે નીચે પ્રમાણે છે.

નામદાર શહેનશાહ તરફથી.

જાહેરનામું.

આપણી અને જરમન રાજ્ય વચ્ચે લડાઇ ચાલતી હોવાથી તથા તે માટે જાહેરનામાથી આપણા રાજ્યમાં રહેતા, ધંધો કરતા અથવા હસ્તી ધરાવતાં દરેક આદમીઓને હમે ચેતવણી આપી છે કે મજકુર રાજ્યમાં રહેતા, ધંધો કરતા યા હસ્તી ધરાવતા કોઇ પણ આદમી સાથે વ્યાપારી વ્યવહાર રાખવો એ કાયદાથી વિરૂદ્ધ છે તથા તે મજકુર રાજ્યમાં મોકલવા ધારેલો યા ત્યાંથી આવતા માલનો અથવા તે રાજ્યમાં રહેતા, યા ધંધો કરતા યા ત્યાં હસ્તી ધરાવતા કોઇ પણ આદમીને મોકલવા ધારેલો યા તેની તરફથી આવતા કોઇ માલનો વેપાર કરવો યા તે લઇ જવો એ કાયદાથી વિરૂદ્ધ છે.

હવે તે જાહેરનામાને અનુસરતાં આ જાહેરનામાથી હમારી બધી પ્રજાને હમે વધુ ચેતવણી આપીએ છીએ કે હમે મનાઇ કીધેલા માલોના લીસ્ટમાંનો કોઇ પણ માલ બ્રિટીશ વહાણોમાં એક પરદેશી બંદરથી બીજા પરદેશી બંદરે લઇ જવાની મનાઇ છે. સિવાય કે તે માલ દુસ્મન દેશના વપરાશ અર્થે ધારેલા નથી એ સુજબની ખાતરી વહાણના માલિકે પહેલેથી કરી હોય. જો કોઇ પણ બ્રિટીશ વહાણ આ જાહેરનામાથી વિરૂદ્ધ વર્તશે તો તેને હમારૂં નૌકા સૈન્ય પકડી શકશે તથા તેના ન્યાયનિરણયાર્થે હમારી પ્રાઇઝ કોર્ટમાં તેને મોકલી શકશે તથા હમારી પ્રજામાંના કોઇ આ જાહેરનામાથી વિરૂદ્ધ વર્તશે તો તેને કાયદા પ્રમાણે શીક્ષા થઇ શકશે.

---

(૨) નામદાર હિંદી સરકાર તરફથી બે યાદી હમને મળી છે તેમાં એકમાં બ્રીટીશ હિંદુસ્થાનમાંથી લડાઇને લીધે જે માલોની નિકાશની મનાઇ કરવામાં આવી છે તેનાં નામો તથા કેટલી હદે તે મનાઇ કરવામાં આવી છે તેની વિગત જણાવવામાં આવી છે તથા બીજામાં યુનાઇટેડ કીંગડમમાંથી જે માલોની નિકાશની પુરેપુરી મનાઇ કરવામાં આવી છે તે માલોનાં નામો જણાવવામાં આવ્યાં છે.

(અ) (૧) દારૂગોળા. તથા મોટા અવાજ સાથ ફાટી નિકળતી ચીજો અને તેની બનાવટ માટે વપરાતો સામાન.

(૨) હથીઆરો, તોપો તથા તેને ગાડી પર ચઢાવવાનો તમામ સરંજામ તથા તેના છુટા છુટા ભાગો.

(૩) લશ્કરી પોશાક.

(૪) બખતરની પ્લેટ.

(૫) બલુન-પતંગ, હવાઇ વહાણો યા નિમાનો તથા તેના વિભાગો.,

(૬) બળદો.

(૭) ઉંટ.

બસો રૂપૈઆમાં અન્નદાન સાથે અમર નામ.

(આજસુધીમાં ૩૦ દાતાઓ મળ્યા છે.)

નડીઆદ હિંદુ અનાથાશ્રમને એકી વખતે રૂ ૨૦૦) આપનાર દાતાના નામની આરસની તખ્તી આશ્રમની ઑફીસમાં ચોંટાડવામાં આવશે તથા તે રકમના વ્યાજમાંથી દરેક વર્ષે નક્કી કરેલા દીવસે દાતાના સ્મરણમાં અનાથોને જમાડવામાં આવશે.

એક રુપીયો ને તેથી વધુ દાન આપનાર ગૃહસ્થોનાં નામ વાર્ષીક રીપોર્ટમાં પ્રગટ થાય છે. વાર્ષીક રીપોર્ટ દરેકને મફત મળે છે.

મંત્રી—હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડીઆદ.

(બી) જે જે માલોની નિકાશ લડાઇને લીધે યુનાઇટેડ કીંગડમમાંથી તદ્દન મનાઇ કરવામાં આવી છે તેનું લીસ્ટ.

૧ એસીટોન (એક જાતનું કેમીકલ)

૨ દરેક જાતનાં હવાઇ વિમાનો, હવાઇ વહાણો, બલુનો, તથા તેના જુદા જુદા ભાગો.

૩ જાનવરો (માલ ખેંચવા માટે, સવારી માટે તથા લડાઇમાં ઉપયોગી થઇ પડે તેવાં.

૪ બેનઝીન અથવા બેનઝોલ.

૫ સર્ચલાઇટ માટે કારબન.

૬ કારતુસ (બંદુકના ટોટા), તથા દરેક જાતના બંદુકના બાર.

૭ ક્રોમ તથા ફેરોક્રોમ.

૮ શણનું બનાવેલું કપડું.

૯ ત્રાંબાની દરેક જાતની કાચી ધાતુ.

૧૦ રદ્દી રૂ.

૧૧ ભડાકા સાથ ફાટી નીકળતા પદાર્થોની બનાવટ માટે વપરાતું રૂ.

૧૨ ડાઇમેથી લૅનીલીન (Dimethy lanilene) એક જાતનું કેમીકલ.

૧૩ ફેરોનીકલ તથા નીકલ.

૧૪ દરેક જાતના જાનવરો માટે ઘાસચારો તથા ખોરાક.

૧૫ પારાના રસાયણની મેળવણી.

૧૬ દારૂ ગોળો.

૧૭ સીસું (કાચી ધાતુના પાડેલા ઢાળકા, પતરાં યા તેની નળીઓ)

૧૮ વ્હાણો નાશ કરનારાં યંત્રોના બચાવ અર્થેની જાળીઓ.

૧૯ ડામર તેલ.

૨૦ સુંવાળું ખનીજ તેલ.

૨૧ ધાતુ ગાળવા માટેની ભઠ્ઠીમાં વપરાતું તેલ.

૨૨ બાળવાનું તેલ.

૨૩ જીતફળનું તેલ (olive oil)

૨૪ પેટ્રોલીયમ (બાળવાનું તેલ)

૨૫ પેટ્રોલીયમ (ગૅસ તેલ)

૨૬ પેટ્રોલીયમ (સ્પીરીટ તથા મોટોર સ્પીરીટ.

તથા

૨૭ દરેક જાતનાં દુરવેધી શસ્ત્રો તથા તેના જુદા જુદા ભાગો.

૨૮ માણસોને ખોરાકમાં કામ લાગે એવા ખોરાકના કોઇ પણ પદાર્થ-જેવા કે ઘઉં, ઘઉંનો લોટ, જવ, જીવતાં જનાવરો, માખણ, મલાઇ, ઇંડા, ખાંડ વગર સુધારેલી, તથાસુધારેલી શેરડીની, ગોળ તથા મુરબ્બાઓ, દુધ ઝમાવેલું યા વગર ઝમાવેલું, ગળ્યું યા મોળું.

૨૯ કોથળાઓ, કોલસા.

૩૦ (Shale)

૩૧ રેશમના ગાંઠાઓ.

૩૨ કારતુસ માટે ખપ લાગતા રેશમના દોરાઓ

૩૩ રેશમી કપડાં.

૩૪ રેશમી ગુથેલી દોરી.

૩૫ જ્હાડકાપ માટેના બાંધવાના પાટા વિગેરે.

૩૬ (Toluol) 'ટોલ્યુઑલ' અથવા મીથીલેટેડ બેનઝીન.

---

(૩) લડાઈ જાહેર થયા બાદ આયાત થયેલા માલપર જકાતની આંકણી

નામદાર હિંદી સરકારના વેપાર ઉદ્યોગ ખાતા તરફથી નામદાર મુંબઇ સરકાર મારફત આ સંબધી નીચે મુજબની ખબર મળી છે.

નીચે મુજબનો તાર બર્મા સરકાર તરફથી મળ્યો છે. લેફ્ટેનન્ટ ગવર્નર સુચના કરે છે કે જે જે દાખલાઓમાં આયાત કરનારા ધણી, કસ્ટમ કલેકટરને, સંતોષકારક રીતે સાબીત કરી આપી શકે કે લડાઇ જાહેર થયા પહેલાં તે ધણી, કોઇક સ્થાનિક વેપારીને તે માલ જકાત-વેરા સાથ અમુક કિંમતે વેચાવાનો સોદો કરી ચુકયો છે તો તે દાખલાઓમાં આયાત થયલા માલપર જકાત, લડાઇ જાહેર થયા પછીની તે માલની જે કિંમત ચાલી તેપર નહિં આંકતાં,

માલ મોકલવાની ખરી જગ્યા વિષેનો સંશય રહે તો બ્રિટીશ રાજ્યમાં એ માલ પહોંચશે એવી ખાતરી માટે માલ ચઢાવનારાઓ પાસેથી જામીનગીરી લેવામાં આવશે.

---

૯. હિંદી બંદરોમાં પકડવામાં આવેલાં તથા મારમા ગોઆમાં જેઓએ આશરો લીધો છે, એવાં દુશ્મની બારકસોની, નામદાર હિંદી સરકારના વેપાર ઉદ્યોગ ખાતા તરફથી મળેલી છેલ્લી સત્તાવાર ટીપ નીચે પ્રમાણે હતી.

કલકત્તા ખાતે—પરલા; ટ્રોસ્ટબર્ગ; ક્રેન્કેન ફેલ્સ; ક્રીયનફેલ્સ; રૅાટેન ફેલ્સ; પૅગેનટુર્મ; કુરમાર્ક; રાજુનટેલ; ક્રીયસબર્ગ.

રંગુન ખાતે—એલેસીયા.

મુંબઈ ખાતે—રહેઇન ફેલ્સ, વૅારટુર્મ.

કરાંચી ખાતે—બ્રૅામ ફેલ્સ.

એડન ખાતે—વૅાર્ટન ફેલ્સ; લીન્ડન ફેલ્સ; વૅારીયર; ફ્રેન્ઝ; ફરડીનંડ; વૅારઝીન;

કોલંબો ખાતે—ટ્રીફેલ્સ; સ્ટેઇનટેન ફેલ્સ; રીશનફેલ્સ; મોલ્ટકે ફેલ્સ, ફર્થ; રૅપેન ફેલ્સ.

મારમા ગોઆમાં—લીટન ફેલ્સ; મેરીયન ફેલ્સ; ન્યુમેનશીયા; કોમોડોર; બ્રીમએઇન, વૉરવીર્થ.

૧૦. હિંદુસ્થાનમાં પકડાયલાં તથા મધ્યસ્થ બંદરોમાં આશરો લીધેલાં દુશ્મનનાં બારકસોની એક ટીપ નામદાર મુંબઈ સરકાર તરફથી તા. ૨૯ મી ઑગષ્ટને દિને મળી હતી તે સંબંધી બીજી ટીપ હાલ હમારા પર મોકલવામાં આવી છે તે નીચે મુજબ છે.

કલકત્તા ખાતે—પરલા, ટ્રોસ્ટબર્ગ; ક્રન્કેન ફેલ્સ, ક્રીયન ફેલ્સ, રૅાટન ફેલ્સ, મોલ્ટ કે ફેલ્સ, ફર્થ, રૅપેન ફેલ્સ, સ્ટેઇનટર્મ; ઓસ્ટ્રેલીયા.

મારમાગોઆ ખાતે—લીકટેન ફેલ્સ, મેરીયન ફેલ્સ; ન્યુમેનશીયા; કોમોડોર; બ્રીસએઇન; વૉરવીર્ટસ.

બસોરા ખાતે—ઇકબાટાના;

એન્ટવર્પ ખાતે—કયુબરફેલ્સ, કેન્ડલ ફેલ્સ શીલ્ડટુર્મ, ટેચમેનીયા, ધારવાર, વેર્ટબર્ગ.

માલ્ટા ખાતે—કેટેનટર્મ.

જીબ્રાલ્ટર ખાતે—શેનેક ફેલ્સ.

છાપાઓને જાહેર કર્યા મુજબ કલકતા તથા કરાંચી ખાતેનાં દુશ્મની બારકસો લશ્કરી કામ માટે માગવામાં આવ્યા છે. બીજા બ્રિટીશ બંદરો પરનાં વ્હાણોને મુંબઇ લાવવામાં આવશે તથા મોલ્ટકે ફેલ્સ, સ્ટેઇન ટર્મ અને રેપેન ફેલ્સને કોલંબોથી કલકતા લાવવામાં આવશે.

---

૧૧. નામદાર હિંદી સરકાર તરફથી નામદાર મુંબઇ સરકાર પર નીચે મુજબના આવેલા તારની કોપી હમને મળી છે. "એવું જાહેર કરવામાં આવ્યું છે કે નીચે જણાવેલા દુશ્મનનાં વ્હાણો લશ્કરી કામ માટે, રોયલ ઇન્ડીયન મરીનના ડીરેકટર તરફથી માંગવામાં આવ્યાં છે.

ટ્રોસ્ટબર્ગ, ક્રેન્કેનફેલ્સ, પેગેનટર્મ, ક્રીયન ફેલ્સ; કુરમાર્ક, રૅાટન ફેલ્સ, પર્લા અને બ્રોનફેલ્સ. દુશ્મનનાં બીજા વ્હાણો, પ્રાઇઝ કોર્ટના ચુકાદા બાદ જાહેર પ્રજાને ટેન્ડરથી મળી શકશે. રેહઇન ફેલ્સ તથા વોરટર્મ સ્ટીમરો જે મુંબઇમાં અત્યારે તૈયાર છે તેને માટે ટેન્ડરો માંગવામાં આવ્યાં છે અને બાકીની સ્ટીમરો, રંગુન ખાતેની એલેસીયા, તથા એડન ખાતેની વોરટન ફેલ્સ, લીન્ડન ફેલ્સ, ફ્રાન્ઝ, ફરડીનન્ડ, અને વારઝીનને માટે ટેન્ડરો તુરતા તુરત માંગવામાં આવશે. એવું સમઝાયું છે કે એડન ખાતે રોકાયલી સ્ટીમરો ટુંક વખતમાં મુંબઇ લાવવામાં આવશે અને કોલંબો ખાતે રોકાયલી સ્ટીમરો મોલ્ટકે ફેલ્સ, સ્ટીન ટુર્મ, અને રેપેનફેલ્સ કલકતા લાવવામાં આવશે.

---

૧૨. નામદાર મુંબઇ સરકાર તરફથી કેટલાક વેપારી રસ્તાઓની સહિસલામતી જાહેર કરવા

માટેનો નામદાર હિંદી સરકાર તરફથી મળેલા તારની નકલ તા. ૧૭ મી સપ્ટેમ્બરને રોજે નીચે મુજબ મળી છે "પશ્ચિમ હિંદુસ્તાન પરના તથા કોલંબોથી ફ્રીમેન્ટલ સુધીના વેપારી રસ્તાની સહી સલામતી જાહેર કરતી છાપા જોગી ખબર આજે બહાર પાડી છે."

પરદેશી બૅંકો તથા વેપારી પેઢી પરની હુંડી.

૧૩. નામદાર હિંદી સરકાર તરફથી આ સંબંધી નીચે મુજબનાં તાર હમને મળ્યો છે. નામદાર સેક્રેટરી ઓફ સ્ટેટ તરફથી ખબર મળી છે કે તા ૪ થી ઑગષ્ટ પહેલાં કબુલાયલી ગ્રેટબ્રીટનમાં સ્થાપિત થયેલી પરદેશી યા સંસ્થાનિક બૅંક એજન્સી યા પેઢી પરની હુંડીઓનો બૅંક ઑફ ઇન્ગલૅંડ ચાલુ વટાવના ભાવે સ્વીકાર કરશે. તેમા થતી ખોટ પુરી પાડવા નામદાર સરકારે કૃપા કરી કબુલ્યું છે. કઇ કઇ બૅંકોની હુંડીઓ બૅંક ઓફ ઇંગલૅંડ સ્વીકારશે તેની પસંદગી કરવી બૅંક ઑફ ઇંગલૅંડને સોંપ્યું છે.

એન્ટવર્પ ખાતે પકડાયલી જરમન સ્ટીમરો

૧૪. નામદાર હિંદી સરકારના વેપાર ઉદ્યોગ ખાતા તરફથી આ સંબંધી છાપા જોગી ખબર તા. ૧૭ મી સપ્ટેમ્બરને દિને મોકલવામાં આવી હતી તેની એક નકલ હમને નીચે મુજબ મળી છે

"નીચેની સ્ટીમરો એન્ટવર્પ ખાતે રોકવામા આવી છે. હ્યુણર ફેલ્સ; કેન્ટેલ ફેલ્સ; શીટકટુર્મ, ટસ્મેનીયા; ધારવાર અને વૉર્ટબર્ગ. આ વ્હાણોપરના, બ્રિટીશ યા મધ્યસ્થ માલોના માલીકોએ તુરતાતુરત એન્ટવર્પ ખાતે મેશર્સ ગીલાટલી હેન્કીની કું. (Mesars Gelintly Hankey & Co, Antwerp) સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવો અને પોતાના દાવા સાબીત કરી આપવા માટે જરૂરીયાત દસ્તાવેજો તે પેઢીપર મોકલી આપવા."

CHAMBER'S SECTION.

ચેમ્બરનો વિભાગ.

ધી ઇન્ડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બ્યુરોની કમિટીની એક સભા તા. ૮ મી ઑગષ્ટ ને શનિવાર ૧૯૧૪ ને રોજ સાંજના ૨-૩૦ કલાકે (મું. ટા.) મળી હતી, જે વખતે નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતાઃ—

(૧) શેઠ પુરૂષોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ (પ્રમુખ)
(૨) ઑાન. શેઠ મનમોહનદાસ રામજી
(૩) ઑાન. સર ઇબ્રાહીમ રહીમતુલ્લા
(૪) શેઠ દીનશાહ એદલજી વાચ્છા
(૫) શેઠ નરોતમ મોરારજી ગોકલદાસ
(૬) ઑાન. શેઠ લલ્લુભાઇ શામળદાસ
(૭) શેઠ ચતુર્ભુજ શીવજી
(૮) શેઠ રેવાશંકર જગજીવન
(૯) શેઠ સોરાબજી એદલજી વાૅર્ડન
(૧૦) શેઠ રતનશી મુળજી
(૧૧) શેઠ ગોપાલજી વાલજી સુંદરજી
(૧૨) શેઠ મોરારજી વેલજી
(૧૩) શેઠ મોતીલાલ કાનજી
(૧૪) શેઠ મોતીલાલ વલ્લભજી
(૧૫) શેઠ દેવીદાસ માધવજી ઠાકરશી
(૧૬) શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી

૧. આગલી સભાઓની મીનિટ થોડા સુધારા સાથે પસાર કરવામાં આવી હતી.

૨. ઑાન. સર ઇબ્રાહીમ રહીમતુલ્લાએ દેશી વેપારી કોમ તરફથી લેજીસ્લેટીવ કાઉન્સીલમાં થતી ચુંટણી બાબે નામદાર સરકારને કાગળ લખ્યો હતો; તે ઉપરથી નામદાર સરકારે આ ચેમ્બરનો મત પુછાવ્યો હતો તે ઉપર જે સબ-કમિટી નિમવામાં આવી હતી તેના રીપોર્ટ ઉપર વિચાર ચલાવવામાં આવ્યો હતો. બાદ વખત થઇ જવાથી સભા મુલતવી રાખવામાં આવી હતી.

ધી ઇન્ડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બ્યુરોની કમિટીની મુલતવી રહેલી સભા મંગળવાર ને તા. ૧૮ મી ઑગસ્ટ ૧૯૧૪ રોજ સાંજના ૪-૩૦ કલાકે (મું. ટા.) ભરવામાં આવી હતી. જે વખતે નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતાઃ—

(૧) ઑાન. શેઠ મનમોહનદાસ રામજી
(૨) સર શાપુરજી બી. ભરૂચા
(૩) ઑાન. સર ઇબ્રાહીમ રહીમતુલ્લા
(૪) શેઠ દીનશાહ એદલજી વાચ્છા
(૫) શેઠ નરોત્તમ મોરારજી ગોકલદાસ
(૬) શેઠ ચતુર્ભુજ શીવજી
(૭) શેઠ સોરાબજી એદલજી વાર્ડન
(૮) શેઠ ગોપાળજી વાલજી સુંદરજી
(૯) શેઠ રતનશી મુળજી
(૧૦) શેઠ મોતીલાલ વલ્લભજી
(૧૧) શેઠ મોતીલાલ કાનજી
(૧૨) શેઠ દેવીદાસ માધવજી ઠાકરશી
(૧૩) શેઠ નારણજી હરીભાઇ
(૧૪) શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી

૧. ચેમ્બરના પ્રમુખ તેમજ ઉપ-પ્રમુખ હાજરો ન હોવાથી, સભાનું પ્રમુખસ્થાન ઑાન. શેઠ મનમોહનદાસ રામજીને સર શાપુરજી ભરૂચાની દરખાસ્તથી આપવામાં આવ્યું હતું.

૨. ચેમ્બરની આર્થિક સ્થિતિ ઉપર સબ કમિટીએ તૈયાર કરેલા રીપોર્ટ ઉપર વિચાર કરતાં તે રીપોર્ટ પ્રમાણે કરવામાં આવ્યો હતો

અમે ચેમ્બરની સાધારણ સભાસદો માટેની વાર્સિક ફી રૂ. ૩૦) ઉપરથી રૂ. ૪૦) વધારવાને ચેમ્બરની અસાધારણ સભાને ભલામણ કરવાનો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો. તે ઉપર વિચાર કરવા માટે અસાધારણ સભા વાર્ષિક સભાને દિવસેજ વાર્ષિક સભા પુરૂં થયા પછી બોલાવવાનો ઠરાવ થયો હતો.

૩. ટેરીફ વેલ્યુએશનની બાબતમાં કસ્ટમ્સ કલેક્ટરનો કાગળ આવ્યો હતો, જે ઉપર વિચાર કરવા તથા ખરડો તૈયાર કરવા નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થોની સબ-કમિટી નિમવામા આવી હતીઃ

(૧) શેઠ પુરૂષોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ (પ્રમુખ.)

(૨) શેઠ મોરારજી એદલજી વાંર્ડન

(૩) શેઠ મોતીલાલ વલ્લભજી

(૪) શેઠ ગોપાલજી ધાલજી સુંદરજી

૪ પ્રોવિનશિયલ કમ્પોલ્વન્સી ઍક્ટને સુધારવા બાબત નામદાર સરકારે કમિટીનો મત પુછાવ્યો હતો, જે ઉપર વિચાર કરવાને તથા ડ્રાફ્ટ કરવાને નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થોની સબ-કમિટી નિમવામાં આવી હતી

(૧) શેઠ પુરૂષોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ (પ્રમુખ)

(૨) ઑન સર. ફાઝલભાઇ કરીમભાઇ ઇબ્રાહીમ

(૩) ઑન શેઠ મનમોહનદાસ રામજી

(૪) શેઠ દીનશાહ એદલજી વાચ્છા

(૫) શેઠ મોરારજી એદલજી વૉર્ડન

૫ આગ્રાની પાસે થતી ઢોરોની કતલ બાબે એક જાહેર છાપામા કેટલાએક આકડાઓ આવ્યા હતા. આ આકડાઓ કમિટીના ઠરાવ મુજબ અપર ઇન્ડીયા ચેમ્બર ઑફ કોમર્સ અને પંજાબ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ ઉપર તેમના મત માટે મોકલવામાં આવ્યા હતા તે બન્ને ચેમ્બરોનો જવાબ આવ્યો હતો. જે ઉપર વિચાર કરતાં તે બાબત વધુ વિચાર ને તપાસ માટે મુલતવી રાખવામા આવી હતી.

૬. નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થોએ ચેમ્બરમાં સભાસદ તરીકે દાખલ થવા માટે અરજી કરી હતી, જે હંમેશનો રિવાજ મુજબ સભાસદોમાં ફેરવવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું. તે માટે બૅલટના દિવસો તા. ૨૨ મી ઑગસ્ટથી તા. ૨૮ મી ઑગસ્ટ રાખવામાં આવ્યા હતા. અને શેઠ દેવીદાસ માધવજી ઠાકરસીને સ્ક્રુટિનિઅર નિમવામા આવ્યા હતા.

(૧) મેશર્સ વલ્લભદાસ લખમીદાસની કું.
(૨) મેશર્સ બી એ. સાજણની કું.
(૩) મેશર્સ ઘેલાભાઇ ગાંગજીની કું.
ધી બોમ્બે ગઇસ મર્ચન્ટસ એસોસિએશનના પ્રતિનિધિઓ.

૭ શેઠ મોરારજી જીણાભાઇએ સભાસદ તરીકે પોતાનું રાજીનામું મોકલ્યું હતું, જે સ્વીકારવામા આવ્યું હતું.

૮ માન્ચેસ્ટરથી શેઠ આર એચ પાઠકનો કાગળ આવ્યો હતો, જેમાં તેઓએ સૂચના કરી હતી કે જે પ્રમાણે કૅનૅડા ને ગ્રેટબ્રીટન વચ્ચે હાલ પેપરો માટે ટપાલના સસ્તા દર છે તેજ પ્રમાણે ગ્રેટબ્રીટનને હિંદુસ્તાન વચ્ચે રાખવા. આ બાબત વધુ વિચાર માટે મુલ્તવી રાખવામા આવી હતી.

બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

ધી ઇન્ડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બ્યુરોની કમિટીની એક મીટિંગ શનિવારને તા. ૨૯ મી ઑગસ્ટ ૧૯૧૪ ને રોજ સાંજના ૨–૩૦ કલાકે (મું. ટા.) મળી હતી, જે વખતે નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો હાજર હતાઃ—

(૧) શેઠ પુરૂષોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ (પ્રમુખ).

(૨) ઑન. સર. ફાજલભાઇ કરીમભાઇ ઇબ્રાહીમ.

(૩) શેઠ ગોપાલજી વાલજી સુંદરજી.
(૫) શેઠ મુળજી હરીદાસ.
(૫) શેઠ સોરાબજી એદલજી વૉર્ડન.
(૬) શેઠ રતનસી મુળજી.
(૭) શેઠ નારણજી હરીભાઇ.
(૮) શેઠ પી. જે. બીલીમોરીયા.
(૯) શેઠ જેઠાભાઈ વાલજી.

૧ રૉયલ કરન્સી કમિશને પોતાના રીપોર્ટમાં કરેલી કેટલીએક સુચનાઓ બાબત નામદાર સરકારે કામટીનો મત પુછાવ્યો હતો.

તે બાબતમાં એમ લખવાનો ઠરાવ થયો હતો કે હાલનો લડાઇને. વખત અને નાણાં સંબંધી સ્થિતિ જોતા તેઓને પોતાનો મત લડાઇ પુરી થયા પછી મોકલી આપવાને સરકાર રજા આપશે, એમ વિનતિ કરવી. આ વખતમા ચલણની રાજ્યનીતિનો કેટલોએક વ્યવહારૂ અનુભવ પણ મલશે

૨ ઑન. સર ઇબ્રાહીમ રહીમતુલ્લાના પત્ર બાબત નામદાર સરકારે લખેલા કાગળ ઉપર સબ-કમિટીએ તૈયાર કરેલો ખરડો ગઇ કમિટીની સભામા પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. તે ખરડો સરકાર ઉપર મોકલવામાં આવે ત્યાર પહેલાં પ્રમુખે, જવાબનો મુદ્દો આગળ મુજબ કાયમ રાખી કેટલોક ફેરફાર કરી, તે કમિટી આગળ રજુ કર્યો હતો. તે બાબત મુલતવી રાખવામાં આવી હતી. આ વિષે સર. ઇબ્રાહિમ રહીમતુલ્લાનો પત્ર તા. ૨૯ મી નો આવેલો તે રજુ થયો હતો.

૩ નામદાર હિંદી સરકાર તરફથી છેલ્લી મીટિંગ મળ્યા બાદ આવેલા કેટલાએક તારો રજુ કરવામાં આવ્યા હતા, જેની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

બાદ કમિટીની સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

ધી ઇન્ડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બ્યુરોની કમિટીની એક સભા શનિવારને તા. ૫ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૪ ને રોજ સાંજના ૨-૩૦ કલાકે (મું. ટા.) મળી હતી. જે વખતે નીચે જણાવેલા ગ્રહસ્થો હાજર હતા.

(૧) શેઠ પુરૂષોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ(પ્રમુખ)
(૨) ઑન. શેઠ મનમોહનદાસ રામજી
(૩) શેઠ ચતુર્ભુજ શીવજી
(૪) શેઠ દેવીદાસ માધવજી ઠાકરસી
(૫) શેઠ મોરારજી વેલજી
(૬) શેઠ મોતીલાલ વલ્લભજી
(૭) શેઠ જેઠાભાઇ વાલજી
(૮) શેઠ મોતીલાલ કાનજી
(૯) શેઠ દીનશાહ એદલજી વાચ્છા
(૧૦) શેઠ નરોતમ મોરારજી ગોકળદાસ
(૧૧) શેઠ રેવાશંકર જગજીવન
(૧૨) શેઠ નારણજી હરિભાઇ
(૧૩) શેઠ ગોપાળજી વાલજી સુંદરજી

૧. શરૂઆતમા પ્રમુખ તથા ઉપ-પ્રમુખ હાજર ન હોવાથી પ્રમુખસ્થાન ઑન શેઠ મનમોહનદાસ રામજીને આપવામા આવ્યુ હતું. ગઇ મીટીંગની મીનીટ જે સભાસદોમાં ફેરવવામા આવી હતી તે પસાર કરવામાં આવી હતી.

૨. ત્યાર બાદ પ્રમુખ આવવાથી પ્રમુખસ્થાન તેઓએ લીધું હતું.

સને ૧૯૧૩-૧૪ માટેનો ચેમ્બરનો વાર્ષિક રીપોર્ટ તથા ઑડીટરે તપાસેલો હિસાબ જે સભાસદોમા ફેરવવામાં આવ્યા હતા તે પસાર કરવામાં આવ્યા હતા

૩. વાર્ષિક સાધારણ સભા તા. ૨૬ મી સપ્ટેમ્બરને રોજ બોલાવવાનું ઠર્યું હતું.

૪. પ્રમુખ, ઉપ પ્રમુખ તથા કમિટીની ચુંટણી માટે બૅલટ બૉકસના દિવસો ગુરૂવાર તા. ૧૭ મી સપ્ટેમ્બરથી બુધવાર તા ૨૩ મી સપ્ટેમ્બર સુધીના ઠેરવવામા આવ્યા હતા.

૫. ઉપર જણાવેલી ચુંટણી માટે સ્ક્રુટીનિયરો તરીકે શેઠ સોરાબજી એદલજી વૉર્ડન

તથા શેઠ મોતીલાલ વલ્લભજીને નિમવામાં આવ્યા હતા

૬. સેક્રેટરીના પગારની બાબત વિચાર કરતાં તેમાં તા ૧-૯-૧૪ થી માસીક રૂ. ૨૫) નો વધારો કરવામાં આવ્યો હતો.

૭. કેશિયરના પગારમાં તા. ૧-૯-૧૪ થી માસીક રૂ. ૨) નો વધારો કરવામાં આવ્યો હતો.

૮. ચેમ્બર માટે એક ટાઇપીસ્ટ રાખવા માટેની સેક્રેટરીની સુચના ઉપર વિચાર કરવામાં આવતા હાલ તુરત રૂ. ૩૦) ના પગારે ડીસેમ્બર સુધી એક ટાઇપીસ્ટ રાખવાનું ઠેરવવામા આવ્યું હતું. ત્યારપછી આ બાબત પાછી કમિટી આગળ લાવવાનું ઠેરવવામાં આવ્યું હતુ.

૯. ધી બોમ્બે નેટીવ મર્ચન્ટસ પીસ ગુડઝ એસોસીએશનના ૧૦૧ પ્રતિનિધિઓ આ ચેમ્બરમાં છે. તે પ્રતિનિધિઓની ચુંટણી તે એસોસિએશન તરફથી હમણા પાછી થયેલ તે મુજબ ૧૦૧ પ્રતિનિધિઓનું નવું લીસ્ટ આવ્યું હતું જેની નોંધ લેવામાં આવી હતી.

૧૦. ટેરીફ વેલ્યુએશન ઉપર સબ કમિટીના રીપોર્ટ બાબે વિચાર મુલ્તવી રાખવામાં આવ્યો હતો.

૧૧. હાલમાં થયેલા ફ્રેટમાં વધારા બાબે વિચાર કરવા ઓન. શેઠ મનમોહનદાસ રામજીની સૂચના ઉપરથી નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થોની સબ કમિટી નિમવામાં આવી હતી —

(૧) શેઠ પુરૂષોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ
(૨) ઑન શેઠ મનમોહનદાસ રામજી
(૩) શેઠ દીનશાહ એદલજી વાચ્છા
(૪) શેઠ મોગણજી એદલજી બોર્ડન
(૫) શેઠ દેવીદાસ માધવજી ઠાકરસી
(૬) શેઠ મોતીલાલ વલ્લભજી

બાદ બીજું કંઇ કામ ન હોવાથી સભા બરખાસ્ત થઇ હતી

COMMERCIAL LAW.

વેંપારી કાયદો.

INDIA CLOTH TRADE.

AN IMPORTANT DECISION AT THE MANCHESTER COUNTY COURT.

મેન્ચેસ્ટર ખાતે હિંદના કાપડના વ્યાપાર સંબંધી માલ ચઢાવનારા તથા વ્યાપારીઓ વચ્ચેની તકરારમાં અગત્યનો ચુકાદો.

મેન્ચેસ્ટર ખાતેની પ્રગણાની અદાલતમાં નામદાર જડજ મેલરે વેપારી ચેમ્બરથી નિમાયલા બે એસેસરોની સાથ ચુકાદો આપતા જણાવ્યું કે હિંદુસ્તાનની બજારમા વેચવાના માલ સંબંધે કારીગર અને ખરીદદાર એજન્ટ યા વેપારી યા માલ ચઢાવનાર વચ્ચેના કરારની શરતોમાં હિંદના બજારની મુખ્ય શરતો ઉપલક્ષીત રહેલી ગણી શકાય.

અત્રે જે એક શરતપર ધ્યાન ખેંચવામાં આવ્યું હતુ તે એ હતી કે કરારનામાના ભંગના પરિણામે ફરીયાદ કરવી હોય યા દાવો કરવો હોય તો તે માલની ડીલીવરી આપ્યા પછી અમુક દિવસોમાં થવી જોઇએ. આ મુકદમામાં તેમ નહિં કરવામાં આવ્યું હતું અને પરિણામે વાદીનો ૫૬ પૌંડનો દાવો રદ ગયો હતો.

એસેસરો તરીકે બ્લેકબર્ન ખાતેની વેપારી ચેમ્બરના પ્રમુખ મી. એ. ડબલ્યુ હેવર્થ; મેશર્સ ગ્લેઝબ્રુક સ્ટીલ; તથા હિંદ ખાતે માલ ચઢાવનારાની પેઢીના મી. એસ. જે. રેડફર્ન નિમાયા હતા.

વાદી તરફથી મી. એફ. બી. મેરીમન અને પ્રતિવાદી તરફથી મી. ઇ. સી. બરગીસ હાજર થયા હતા.

માલ ચઢાવનાર વેપારીએસીયા હાઉસવાળા મેસર્સ બ્લેક સ્ટૉક કું.એ કાપડના, સંબંધમાં કરારનો ભંગ કર્યાથી થયેલી નુકસાનીની માટે પૌં. ૫૬-૧૪ શીલીંગનો દાવો મેશર્સ મી. એચ. મીનીયરની કું. (કારીગરો અને વેપારીઓ) પર માંડ્યો હતો.

વાદીનો દાવો એ હતો કે સને ૧૯૦૭ ના ડીસેમ્બર માસની ૨૭ મી તારીખે કરેલા કરારનામાંમાં પ્રતિવાદીઓએ અમુક ધાટ તથા અમુક જાતની ૧૦૦ સુતરાઉ સુરવાલો પુરી પાડવા કબુલ્યું હતું. આ કરારનો ભંગ કરી તેઓએ હલકી જાતના કપડાં એક ઇચમા ઘણા ઓછા દોરાના પ્રમાણની એટલે હલકા કુમાસની જુદા રંગ તથા ડીઝાઇનની તેઓએ પુરી પાડી હતી. આ ભુલ માટે જ્યારે વાદીએ તેને કહ્યુ ત્યારે પ્રતિવાદીએ તે માલ મોકલી આપવા અરજ કરી કરારના ભંગને લીધેના જે દાવા ઉઠે તેના બદલામાં નુકસાની આપવા માથે લીધું હતું. માલ તે મુજબ મોકલી આપવામાં આવ્યો અને ૧૯૦૯ ના એપ્રીલ માસમાં નેપાલના ગ્રાહકે ફરિયાદ કરી જે તે માલના જુન મહિનામાં પ્રતિવાદીઓને મોકલી આપવામાં આવી હતી. બચાવમાં એમ કહેવામાં આવ્યું હતું કે સેમ્પલ પ્રમાણે કપડું હતું નહિં કારણ કે વાદીઓએ જુદી જુદી જાતની તરેહ માટે આગ્રહ કર્યા હતો જેથી તે કપડું ૫૧ ઇંચથી ૪૮ ઇંચ જેટલું ત્રાંડી શકે એમ નહિં હતું.

મી. બરગીસે રજુ કર્યું કે પ્રતિવાદી જુમ્મેદાર નથી. હિંદી વ્યાપારના નિયમમાંનો એક ઘણોજ કઠણ નિયમ એ છે કે હિંદ આવતા માલને માટે ૩૦ થી ૭૮ દિવસ લગીમાં ફરિયાદ યા દાવો કરવો જોઇએ. નહિતર તે દાવા સ્વીકારવામાં આવતા નથી. આ બાબતમાં પ્રતિવાદીને પહેલી ફરિયાદ ડીલીવરી આપ્યા પછી લગભગ ૧૨ મહિને કરવામાં આવી હતી. અને ચોક્કસ દાવો તો વર્ષો બાદ કરવામાં આવ્યો હતો.

સર જેકબ બેહરન્સ એન્ડ સન્સની પેઢીના હિંદ ખાતાના ઉપરી લુમ્પ્ટેન્ઝરીટે કહ્યું કે હિંદના બજાર માટે જ્યારે કપડાં ખરીદ કરવામાં આવતાં ત વખતે એમજ ધારવામાં આવતું કે હિંદુસ્તાનની શરતો જોકે તે કૉન્ટ્રેક્ટમાં જણાવી હોય યા નહિ તોપણ તે તેમાં લાગુ પડતી.

આ રીત ફક્ત માલ ચઢાવનાર અને હિંદમાંના ગ્રાહક વચ્ચેજ નહિં પણ માલ ચઢાવનાર અથવા તો તેના દલાલ અને લેંકેશાયરમાંના કારીગર વચ્ચે પણ લાગુ પડતી. કલકત્તા કે જ્યાં આ માલ મોકલવામાં આવ્યા હતા ત્યાં હાલ એવી શરત છે માલની ડીલીવરી આપ્યા પછી ત્રીસ દિવસમાં તેની ફરિયાદ કરવી જોઇએ. સાત વર્ષ ઉપર૭૮ દિવસ સુધીમાં ફરિયાદ કરવી એવો ધારો હતો. કેટલીક પેઢીઓ "કલકત્તાના ધાર ને આધ રે" આ શબ્દો ઉમેરતી પણ તેની ટાંઇ ખાસ જરૂર ન હોતી.

એડમન્ડ ફ્યુમરની કું. ના ડીરેક્ટર તથા મેન્ચેસ્ટરની વેપારી ચેમ્બરના હિંદી કામટીના એક સમાસદ મી જેમ્સ આરહેપગન; મેશર્સ. હીલ બ્રધર્સવાળા સેમ્યુલ બેન્ક્રાફ્ટ તથા મેશર્સ જ્યોર્જ રોબીનસન કુંપનીના જેમ્સ રોડીએ એજ પ્રમાણેની જુબાની આપી મી. બારગીસે ઇસારો કર્યો કે બીજા ઘણા એક માલ ચઢાવનારાઓ અને કારીગરો છે કે જેઓ આ રિવાજના સંબંધમાં હમને બધો અનુમોદન આપશે. આ પછી નામદાર જજે સામી તરફના કોઇક વાકેફગાર ગ્રહસ્થોનું કહેવું સાંભળવાની ઇચ્છા બતલાવી.

મેશર્સ રાલી બ્રધર્સવાળા ફીલીપ જોનસને કહયું કે જે ધારો અત્રે કહેવામાં આવે છે તે ધારો ૧૯૦૮ માં નહિં હતો. એની પોતાની પેઢીને હિંદ સાથે ઘણો મોટો ધંધો ચાલતો હતો અને તેઓ પોને પોતાની શરતો ઘડતા. પાછળથી જો ટંટો ઉભો થાય તો કલકત્તાની શરતો કૉન્ટ્રેક્ટની શરતો કે મુંબઇની શરતો વિગેરેનો સંબંધ વચમાં નહિ લાવતાં જેમ બને તેમ પોતાના બહારના તથા ઇંગ્લંડના ઘરાકો વચ્ચે પતાવટ કરતા. ઉલટપાલટ તપાસમાં એમણે કબુલ કર્યું કે ૧૨ મહિનાની મુદત એ ઘણી લાંબી તો કહેવાયજ પણ માલ દેશાવરમાં હોય તો ઢીલ જરૂર થાય.

મેશર્સ એન. પી. નાથન એન્ડ સન્સ, પેઢીના મી. ઓસ્વલડ સીમ્પસન તથા મેશર્સ થોમસ હીલ કું. ના મી. વીલીયમ નટોલે કબુલ કીધું કે સને ૧૯૦૮ માં દાવા સંબંધે કોઇ મંજુર થયેલો રિવાજ ખાસ હતો નહિ. સેકવીલ સ્ટ્રીટના જ્યોર્જ વિલીયમ રીચર્ડસન કે જે બે પાર્ટીમાંની એકને પણ ઓળખતા હતા નહિ પણ ફક્ત તે કેસ સામાન્ય વ્યાપારને અંગત લગતો હોવાથી કોર્ટમા હાજર હતા તેઓએ નામદાર જડજની ફરમાસથી જુબાની આપી. બાદ એસેસરો સાથ મસલત કરી નામદાર જડજે ચુકાદો આપતાં કહ્યું કે એસેસરો તથા હું પોતે એવા ઠરાવ પર આવ્યા છીએ કે જો કારીગર માલ કયા જવાનો છે તે જાણતો હોય તો હિંદુસ્તાનની તે જગ્યાની શરતો કૉન્ટ્રેક્ટની શરતોમાં સમાયલી જાણવી. આ સંજોગમાં પ્રતિવાદીની તરફેણમાં ખર્ચ સાથેનો હું ચુકાદો આપું છું.

ડોંગરેના બાલામૃતના ટ્રેડમાર્કનો ભંગ.

એ. ઇ. પાટનવાલા નામના વોહરા વેપારી સામે મી કે. ટી. ડોંગરેએ ટ્રેડ માર્કનો ભંગ કર્યાનો આરોપ મેલ્યો હતો તેનો લગતા મુકદમાનો ચુકાદો મેદાનની પોલીસ કોર્ટમાં ચીફ પ્રેસીડેન્સી માજીસ્ટ્રેટ મી. એસ્ટને આપ્યો હતો.

ફરિયાદીનું 'ડાંગરેનું બાલામૃત' મુંબઇ અને બહારગામ જાણીતું છે તેની ઉપરની ટીકીટોની નકલ તોહમતદારે કીધી હતી. માજીસ્ટ્રેટે આરોપ પુરવાર થયેલો જણાતો તોહમતદારને રૂ. ૨૫૦ નો દંડ કીધો અને તેમાંથી ફરિયાદીને રૂ. ૧૦૦ બદલા તરીકે આપવાનો હુકમ આપ્યો હતો.

REVIEWS.

સાભાર સ્વીકાર.

ભક્તિ જ્ઞાનનો ભંડાર (ગોવરધન કાવ્ય):– આ પુસ્તકના લેખક મર્હુમ કવિ ગોવરધનદાસ ગીરધરદાસ છે. ગુજરાતી સાહિત્યની અંદર ભક્તિનાં કાવ્યોની કંઇ ખોટ નથી પણ ભક્તિ-રસ એવો છે કે તે માટે જેટલાં પુસ્તકો લખાય તેટલાં ઓછાં. તેનાથી કોઇ દિવસ લીલો દુકાળ નથી પડવાનો. ફક્ત એટલું ધ્યાનમાં રાખવું જોઇએ કે 'પિષ્ટસ્ય પેષણ' જેવું ન થઇ જાય. હરેક કવિહૃદય એકની એક બાબત ઉપર લખે તો પણ તેના ઉપર કંઇક નવું અજવાળું નાંખી શકે. તેજ પ્રમાણે ભાક્તનાં કાવ્યોમાં પણ જુદા જુદા કવિઓ લખે તોપણ તે સઘળાઓની કૃતિ-ઓમાં (જો તે સાચા કવિઓ હોય તો) કંઇક નવિનતા આવવાનીજ. ગોવરધન કાવ્યમાં પણ કંઇક એવીજ નાવનતાનો ભાસ છે અને જો કે આપણાં ભક્તિનાં કાવ્યોની માફક વૈરાગ્યને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવેલું છે તોપણ તેની અંદર કંઇક આકર્ષણ રહેલું છે. આ પુસ્તકની અંદર વળી આખી ભગવદ્‌ગીતા કાવ્યમા આપ વામાં આવેલી છે જે તેનો નિત્ય પાઠ કરનારને ઉપયોગમાં આવી શકશે. પુસ્તકની કિંમત બાર આના છે અને અમદાવાદમા રા. રા. જીવણલાલ અમરશી મહેતા પાસેથી મળી શકશે.

કલ્લોલિની:—આ પુસ્તકના લેખક રા. રા. દામોદર ખુશાલદાસ બોટાદકર છે અને ઑન. મી. પટ્ટણીને અર્પણ કરવામા આવેલું છે કુસુમમાળા વિગેરે કાવ્ય સમૂહોની માફક આ પણ નાનાં કાવ્યોનો એક સમૂહ છે. વિષયો સર્વ બહુ ઉચ્ચ પ્રકારના નથી તો પણ સાદા અને સરળ છે. મુખ્યત્વે કરીને વિદ્યાર્થીઓને માટે ઉપયોગી પુસ્તક લાગે છે. કિમ્મત આઠ આનાછે.

વેપારોપયોગી પાઠમાલા:—ગુજરાતી સાહિત્યમાં વેપારને લગતાં પુસ્તકો ઘણાં જુજ છે અને તેથી નવાં સારાં પુસ્તકોને હમેશાં પ્રજાએ આવકાર આપવો ઘટે છે. આ પુસ્તક રા. ર. જીવણલાલ અમરશી મેહતાએ મરાઠી ઉપરથી ઘણા ફેરફારો સાથે લખેલું છે અને તેની અંદર મર્હુમ દિ. બા. અંબાલાલ સાકરલાલ દેસાઇનું "નાણાં ભીડ" ઉપરનું ભાષણ પણ આખું આપવામાં આવેલું છે. પાઠમાલાએ અર્થ શાસ્ત્ર અને વેપારી શાસ્ત્રની એક આવી જેવી ચોપડી છે અને આપણા જે લોકો ઈંગ્રેજી સાહિત્યમાં એ બાબતની ચોપડીઓથી અંજાણ છે તેઓને આ પુસ્તક ઘણું ઉપયોગી થઇ પડશે એમાં શક નથી. એ ખરૂં છે કે વ્યવહારૂ જ્ઞાન ચોપડીઓમાંથી મળી શકતું નથી: પણ ચોપડી-ઓથી જે જ્ઞાન મળે છે તેનાથી વ્યવહારને મોટી મદદ મળે છે તે નિર્વિવાદ વાત છે. પાશ્ચિમાત્ય પ્રજાની વેપારની જે ખિલવણી છે તે વ્યવહારૂ જ્ઞાન અને પુસ્તકોનાં જ્ઞાનના વ્યાજબી સંમેલનને લીધેજ. આ પુસ્તક અમદાવાદમાં રા. રા. જીવણલાલ અમરશી મેહતા પાસેથી મળી શકશે અને તેની કિમ્મત ફક્ત દશ આના જોતાં તેને સારો આવકાર મલશે એમ આશા રાખીએ છીએ.

શ્રીમન્ન મુનીમહારાજશ્રી મોહનલાલજી જૈન સેન્ટ્રલ લાયબ્રેરીના ચોથા વાર્ષિક રીપોર્ટની પહોંચ સ્વિકારતાં હમને ઘણી ખુશી ઉપજે છે. એ લાઇબ્રેરીમાં આ વર્ષમાં ... વર્તમાન પત્રોનો, ૭૩૯ પુસ્તકોનો, તથા ...સી. હસ્ત લેખીત પ્રતોનો વધારો કરવામાં આવ્યે ત્યારે આ સંસ્થાનો લાભ જાહેર પ્રજા તરફથી અરજ પ્રતિદિન વધારે ગાર પ્રમાણમાં લેવાતો ... તેના ... હતું.

'માસીક મિત્ર'ના નૌરોજી ... અને ... ગ્રાહકે પહોંચ ઘણા આભાર સાથે હમે સ્વીકારીએ ... એ અંક જાણીતા પારસી લેખકોનાં વિદ્વ... હુનામાં લખ ...થી ભરપુર છે. મી. એદલચશા ... હતી. ...ઢેરેલાં ૮ ચીત્રો ઘણાં ખેંચાણકારક છે. ...તું કે વાતોઓ, તથા ટહુકા ટુચકાઓ વાંચતાં વાંચી-આનંદ થાય છે તથા વચમાં વચમાં મેં કર્યાં પુરૂષાનાં બોધ વચનો ટાંકવામાં આવ્યાં એટલું ઘણાંજ કિમતી લાગે છે.

"કોટન ટોપીકસ" નામનું રૂની ખેતી અને વેપારને લગતું એક અઠવાડીક પત્ર મુંબઇમાં ચાલુ માસની શરૂઆતથી પ્રગટ થવા માંડ્યું છે અને તેના જે બે પહેલા અંકો બહાર પડી ચુકયા છે તેવાજ અંકો ભવીષ્યમાં નીકળતા રહેશે તો રૂ સાથે સબંધ ધરાવનારા-ઓને આ અઠવાડીક પત્ર એક કિમતી ભોમીઓ થઇ પડયા વિના રહેશે નહી. રૂનો ઉદ્યોગ

તીજોરીવાળાઓની જુઠી સરટીફીકેટો.

થોડા વખત ઉપર ભુલેશ્વરનાં એક ઘરમાં આગ લાગી તે ઘરમાં પહેલા માળ ઉપર મી૦ મગનલાલ નામે એક માણસ સાબરકાંઠા લોજ નામે હોટલ ચલાવતા હતા. એઓ પાસે મુંબઇના મી૦ કનેયાલાલની બનાવેલી તિજોરી હતી. એઓની જગ્યામાં આગ એટલી થોડી હતી કે રૂનાં ગાદલાં પણ સલામત રહ્યાં હતાં તેમ તીજોરીનું લાકડાનું સ્ટેંડ પણ જેવુંને તેવું રહ્યું હતું. આટલું છતાં મી૦ મગનલાલે તીજોરી બનાવનારને એવી સરટીફીકેટો લખી આપી હતી કે આખા ઘરમાં સામાં સખત આગ મારી જગ્યામાં હતી અને તમારી તીજોરીમાં સર્વ સલામત રહ્યુ હતું.

ગોદરેજે ખરી હકીકત બહાર પાડી અને જણાવ્યું કે મી૦ મગનલાલની સરટીફીકેટ જુઠી હતી અને તેઓએ પોતાના ભાઇ માટે એક તીજોરીનો ઓર્ડર ગોદરેજને આપ્યો હતો. આ ઉપરથી મી૦ મગનલાલે છપાવ્યું કે ગોદરેજ જુઠું બોલે છે. ગોદરેજે આ ઉપરથી મી૦ મગનલાલને ગ. બા. સેતલવડ મેજીસ્ટ્રેટ આગળ ઉભા કર્યા. મેજીસ્ટ્રેટ સામે ની એવી પડી કે મી૦ મગનલાલની જગ્યામાં ગાદલા સલામત હતાં તેમજ તીજોરીનું સ્ટેંડ સલામત હતું. આ જોતાં મી૦ મગનલાલ વિચારમાં પડી ગયા અને માફી માગી અને આપ્યું કે મેં જે વાતો છપાવી તે સર્વ જુઠી હતી.

જાણીતા મોટા મેકરોની તીજોરીઓ લીલામમાં

મુંબઇમાં થોડા વખત ઉપર જુદે જુદે ઠેકાણે આગો થઇ તેમાં જુદા જુદા મેકરોની તીજોરીઓનો કેવો હાલ થયો તે જાણ્યા પછી કેટલાકોએ હજારોની કિંમતની બીજા મેકરોની તીજોરીઓ લીલામમાં મોકલવાનો ઠરાવ કરી ગોદરેજને નવી તીજોરીઓના ઓર્ડર આપ્યા છે.

૧. સર સાસુન જે. ડેવીડે પોતાની હજારોનીતીજોરીઓ લીલામમાં મોકલવાનું ઠરાવ્યું છે અને ગોદરેજને મોટા ઓર્ડરો આપ્યા છે.

૨. મેસર્સ બ્રેડબરીની કંપનીએ પણ એજ મુજબ કર્યું છે.

ગોદરેજ એન્ડ બોઇસ મેન્યુફેકચરીંગ કંપની.

કારખાનું:—ગેસ કંપની પાસે, પરેલ, મુંબઇ.

મુખ્ય કરીને મુંબઇ ઇલાકામાં છે. મુંબઇ શહેર રૂના ઉદ્યોગનું મુખ્ય મથક છે. હજારો માણસોની રોજી તેની ખેતી, વેપાર અને ઉદ્યોગ ઉપર આધાર રાખે છે. રૂની ખેતી તેમજ વેપારને લગતા આંકડાઓ અને કોઠાઓ સાથે આપવામાં આવયો છે, જે એ ઉદ્યોગમાં પડેલાઓ માટે બહુ ઉપયોગી થઇ પડવા જોઇએ આ પત્રમાં લખાયલા આર્ટીકલો બહુ કાબેલીયત ભરેલા છે જે બતાવે છે કે તે અનુભવીઓને હાથે ખાસ લખાયલા હોવા જોઇએ. આવી એક પત્રની મુંબઇમાં ખાસ જરૂર હતી .અને તે લાંબા વખતની ખોટ આ પત્રનાં પ્રવર્તાવનાર઼ાએ હાલમાં પુરી પાડી છે. "કોટન ટોપીકસ"ની ઓફીસનું ઠેકાણું નં. ૫૬, એસપ્લેનેડ રોડ છે.

નીચે જણાવેલો લેખ પ્રસિદ્ધ કરવાની અમને વિનંતિ કરવામાં આવેલી છે.

દશેરા. નવરાત્રિ અને બીજા પ્રસંગોએ માતાને અપાતા પશુવધ બંધ.

મહેરબાન સાહેબ પરમકૃપાળુ જગતજનની, પરમપાવનિ શ્રી મહાદેવીને નવરાત્રિ દશેરા, તથા બીજા શુભ પ્રસંગો વખતે તેના ભાવીક ભકતો પશુઓનાં બળીદાન અપતા હતા. તે રૂઢી કેવળ અશાસ્ત્રકત હોવાની તેઓને તેઓનાં દયાળુ ધર્મગુરૂઓ. પંડિતો તથા વિદ્વાન શાસ્ત્રીઓના અભિપ્રાયે થી ખાત્રી થવાથી, દયાળુ દેવી ભકતોએ ઘણાં શહેરોમાં બીચારા નિર્દોષ જાનવરોના ભોગ દેવાના રીવાજો સદાને માટે બંધ કરી, લાખો પ્રાણીઓની આંતરડીના આશિર્વાદો મેળવવા ભાગ્યશાળી થયા છે, અને "પશુભોગ" નાં બળીદાનને બદલે શ્રી મહાદયાળુ પરમેશ્વરી શ્રી મહાદેવીના ચર્ણકમળમાં સ્વચ્છ મેવા, મીઠાઇ, ફળ ફુલ ઇત્યાદિ સાત્વિક વસ્તુઓનાં બળીદાન અર્પણ કરવાના તેઓએ સર્વાનુમતે ઠરાવો પસાર કરેલા છે, એ હકીકત આપને આનંદદાયક થઇ પડશે એવી આશાથી થોડાંએક મુખ્ય શહેરો કે જ્યાં પવિત્ર ધર્મ નિમિત્તે પશુવધ બંધ કરવાના દયાળુ ઠરાવો પસાર કરવામાં આવ્યા છે તેનાં નામ અત્રે જણાવવા રજા લઉં છું.

(૧) કડી પ્રાંતનાં આશરે ૧૩૦૦ ગામો (૨) જાલોદ. શીવગઢ વગેરે રજપુતાનાનાં આશરે ૭૮૪ ગામો (૩) ફીરોજપુર (૪) કાનપુર (૫) અંબાલા (૬) બીકાનેર (૭) છોટા ઉદેપુર (૮) તીરસા (વિગેરે ઘણાં ગામો)

એ રીતે માતાજીના ભકતોએ તે ઠરાવ પસાર કર્યો છે, એટલુંજ નહિ પણ સેંકડો દયાળુ રાજયકર્તાઓએ પોતાના રાજયમાં દશેરાને નિમિત્તે આપવામાં આવતા પશુવધ સદાને માટે બંધ કર્યા છે, જેમાંનાં મુખ્ય મુબારક નામ આ નીચે પ્રદર્શીત કરતાં મને હર્ષ થાય છે.

(૧) વડોદરા (૨) જમુ અને કાશ્મીર (૩) જુનાગઢ (૪) અલવાર (૫) ભરતપુર (૬) જામનગર (૭) ભાવનગર (૮) ખૈરપુર (૯) ગોંડલ (૧૦) રાધનપુર (૧૧) ખંભાત (૧૨) ધ્રાગદ્રા (૧૩) વાંકનેર (૧૪) મોરબી (૧૫) રાજકોટ (૧૬) વાંસદા (૧૭) પોરબંદર (૧૮) લીંબડી (૧૯) લુણાવાડા (૨૦) કીસનગઢ (૨૨) પ.લશુપુર (૨૩) સચીન (૨૪) લખતર (૨૫) ધરમપુર (વિગેરે સેંકડો દેશી રાજયો).

પ્રાર્થના.

એ પ્રમાણે દયાળુ રાજયકર્તાઓએ તથા પ્રજાવર્ગે નિર્દોષ જાનવરોના, પવિત્ર ધર્મ નિમિત્તે, થતા વધ બંધ કરવાની કૃપા કરી અગણીત નિરાધાર પ્રાણીઓના આશિર્વાદ મેળવવા ભાગ્યશાળી થયા છે, તેના દાખલાઓ લઇને જે દેશી રાજયમાં હજી પશુવધ, ધર્મ નિમિત્તે, થતા હોય તે રાજયોના નામદાર રાજયકર્તાઓ તથા પ્રજા વર્ગના દયાળુ આગેવાનો જાનવરોના ભોગ દેવાની રૂઢી બંધ કરવાની મહેરબાની કરે તથા તેને પરિણામે આપણા તરફથી રક્ષણની આશા રાખતાં આપણાં ગરીબડાં મુંગા પ્રાણીઓના અંતઃકરણના અગણીત આશીર્વાદ મેળવવાને તેઓ ભાગ્યશાળી થાય, અને મનુષ્ય તથા પ્રાણી માત્ર ઉપર સમદૃષ્ટિ રાખનારી જગતની દયાળુ માતા શ્રી મહાદેવીના ભોગને માટે બીચારાં કમનસીબ મુંગાં પ્રાણીઓના લોહીની નદી વહેતી બંધ થાય તથા સર્વત્ર શાન્તિ પ્રસરે એવી પરમદયાળુ પરમેશ્વરી શ્રી મહાદેવીની પવિત્ર સેવામાં સવિનય નમ્ર પ્રાર્થના કરૂં છું.

જો કોઇપણ શહેરમાં ત્યાંના વતનીઓ અથવા નામદાર રાજયકર્તાઓ તરફથી આવા દયાળુ ઠરાવો બહાર પડે તો તેની સત્તાવાર ખબર કોઇપણ બંધુ અમને પુરી પાડશે તો હું તેઓનો અંતઃકરણપૂર્વક ઉપકાર માનીશ.

શ્રી જીવદયા જ્ઞાનપ્રસારક ફંડ. ૩૫૯, શેરાફ બજાર. મુંબઇ નાં૦ ૨. તા૦ ૧૮ મી સપટેમ્બર ૧૯૧૮.

સેવક,
લલ્લુભાઇ ગુલાબચંદ.
ઝવેરી, ઓનરરી
મેનેજર.
શ્રી જી. દ. જ્ઞા. પ્ર. ફંડ.

SEA-BORNE TRADE OF INDIA.

હિંદુસ્તાનનો દરિયાઈ વેપાર.

ઈ૦ સ૦ ૧૯૧૪ ના જુલાઇ માસમાં થયેલી આયાત અને નિકાશ નીચે પ્રમાણે હતી

ચીજનું નામ Imports.	આયાત. ૧૯૧૩ માં રૂ.	૧૯૧૪ માં રૂ.
જીવતાં જનાવરો	૫,૬૫,૦૪૦	૨,૦૧,૯૨૦
દારૂગોળો હથીયાર વીગેરે. ...	૧,૫૬,૭૩૯	૨,૯૨,૭૮૭
છાપેલી ચોપડી, નકશા વિગેરે ...	૫,૦૧,૭૦૫	૪,૫૫,૧૫૪
બુટસ અને શુઝ	૫,૫૨,૩૬૯	૬,૬૨,૬૨૩
ઘર બાંધવાનો સામાન	૬,૭૦,૮૫૨	૧૦,૦૫,૪૧૮
મીણબત્તી	૪૯,૭૪૯	૬૪,૮૨૩
રેલ્વે ગાડાં સિવાયની ગાડીઓ ...	૩,૧૫,૨૯૨	૮૪,૭૪૮
રસાયણિક પદાર્થો	૯,૦૪,૭૩૮	૮,૭૨,૮૧૪
ઘડીયાળો	૨,૧૩,૯૪૮	૧,૮૪,૬૩૦
કોલસા	૯,૩૪,૬૭૨	૫,૦૨,૮૯૮
કૉફી	૩૪,૯૪૮	૨૫,૧૬૭
કાથો (ગીંદરી)	૩,૦૯૪	૪,૬૬૩
દોરડાં	૧,૦૧,૪૧૭	૧,૦૭,૫૭૪
કટલરી (કાપકુપ કરવાનાં હથીયાર) ...	૧,૮૬,૮૮૯	૧,૯૨,૮૫૯
સાઇકલો	૩,૪૩,૬૪૪	૨,૪૮,૮૧૧
કપુર	૧,૨૮,૪૪૧	૧,૬૮,૯૧૮
બીજી જાતની દવા મળી કુલ ...	૯,૧૦,૭૮૦	૧૦,૧૯,૧૧૪
લુગડાં રંગવાની ચીજો	૧૨,૪૪,૯૯૬	૧૨,૨૫,૬૯૪
ફટાકડા	૫૩,૫૭૨	૧,૦૩,૮૬૯
ફરનીચર	૧,૮૯,૯૮૩	૧,૭૦,૩૦૧
કાચનો સામાન	૧૭,૩૦,૦૩૪	૧૨,૭૭,૦૬૬
ચોખા	૬૫,૨૯૧	૪,૭૫,૫૩૦
ઘઉં	......	૧૦
ઘઉંનો લોટ	૨,૭૨૧	૨૭,૩૦૯
હાર્ડવેર	૩૫,૯૧,૪૮૦	૩૦,૧૧,૩૦૯
ધુપ	......	......
ગાગડાં બિન કેળવાયલાં	૧,૨૯,૮૯૩	૧,૩૩,૪૭૬
ઇલેક્ટ્રીસીટીને લગતાં હથીઆરો. ...	૯,૩૩,૬૨૭	૭,૭૬,૭૫૯
સંગીત વિગેરેને લગતાં હથીઆરો કુલ.	૨,૨૩,૨૮૯	૧,૬૬,૫૮૦
હાથીદાંત	૧,૦૪,૩૦૩	૧,૪૫,૫૧૦
ઝવેરાત.	૭૦,૦૫૬	૪,૪૪,૫૭૨

	રૂ.	રૂ.
કેળવાએલાં ચામડાં	૩,૨૬,૪૮૨	૩,૦૬,૨૯૧
દારૂ	૫,૧૮,૫૫૫	૪,૮૧,૮૫૭
મશીનરી અને મીલ સ્ટોર્સ	૬૮,૭૩,૩૦૨	૬૪,૨૯,૩૩૭
દીવાસળી	૫,૩૬,૧૯૩	૧૦,૧૨,૨૧૯
પીત્તળ	૧,૭૬,૯૩૨	૧,૭૪.૯૬૯
ત્રાંબુ	૩૦,૦૯,૬૦૨	૩૬,૫૪,૩૦૬
જર્મન સીલ્વર	૨,૧૧,૮૩૦	૧,૭૩,૩૧૫
લોઢું	૩,૮૮,૪૬૫	૩,૮૬,૯૨૯
લોઢું અને સ્ટીલ	૭૯,૩૭,૨૧૬	૭૩,૨૩,૬૯૫
સ્ટીલ	૨૦,૫૯,૯૮૧	૧૫,૮૦.૫૬૫
સીસું	૮૨.૯૮૮	૧,૨૮,૦૮૮
મોટર ગાડીઓ અને સાઇકલો ...	૧૧,૩૪,૩૪૬	૮,૯૫,૩૮૧
કેરોસીન તેલ	૨૭,૩૬,૩૧૩	૨૬,૯૮,૫૬૨
અળસીનું તેલ	૮૫,૩૪૩	૮૪,૪૪૮
બીજી જાતનાં તેલો મળી કુલ ..	૪૧,૨૨.૨૬૨	૪૬,૯૮,૬૧૦
રંગ રોગાન વિગેરે	૬,૦૫,૩૮૫	૮,૧૯,૧૭૨
કાગળો	૧૪,૪૯,૬૮૪	૧૪,૦૬,૮૯૪
રેલ્વે ગાડીઓ	૩૨,૨૫,૬૬૬	૪૬,૫૩,૩૩૮
મીઠું	૪,૭૨,૪૯૧	૮,૯૯,૦૧૭
સાબુ	૫,૭૫,૫૩૫	૮,૦૫,૯૫
સોપારી	૯,૦૧,૮૯૮	૧૨,૬૬,૨
તેજાનો કુલ	૧૧,૩૧,૨૧૧	૧૫,૪૭
સ્ટેશનરી	૬,૧૬,૨૬૯	૫,૯૨
ખાદ	૮૩,૯૩,૧૧૦	૫૬,૮૨
સુતર કાચું	૨,૫૦,૪૩૮	૧,૦૬
ટવીસ્ટ અને યાર્ન ...	૩૪,૪૦,૯૪૬	૪૧,૩૬
વગર ધોએલાં પીસ ગુડ્ઝ	૨,૩૮,૫૬,૫૫૮	૨,૧૦,૬[illegible]
ધોએલાં પીસ ગુડ્ઝ	૧,૧૬,૮૯,૪૧૬	૧,૧[illegible]
રંગીન અને છાપેલાં પીસ ગુડ્ઝ ...	૧,૩૬,૩૪,૩૬૨	૧,૦૪,૬૧,[illegible]
શીવવાના દોરા	૨,૭૬,૦૪૭	૩,૫૫,૦
સુતર એકંદર	૫,૬૩,૨૨,૩૭૫	૪,૯૭,૨૯,૩૯૫
રેશમ કાચું	૧૦,૮૮,૨૨૯	૧૨,૦૯,૫૫૫
રેશમના પીસ ગુડ્ઝ...	૧૮,૬૯,૩૯૫	૧૭,૮૫,૭૭૭
કાચું ઉન	૧,૮૩,૫૯૬	૩,૯૦,૫૬૫
હોઝીઅરી	૬૫,૯૧૩	૭૬,૦૨૪
ઉનના પીસ ગુડ્ઝ	૨૩,૮૫,૭૮૪	૨૦,૫૬,૪૯૬
ઉન કુલ	૩૩,૧૪,૯૦૫	૩૨,૭૫,૧૬૨
તંબાકુ	૫,૧૮,૩૪૧	૬,૦૧,૮૦૮

	રૂ.	રૂ.
લાકડાં	૮,૦૧,૦૦૪	૯,૭૫,૨૫૧
રમકડાં	૩,૩૮,૧૩૫	૨,૯૩,૪૪૦
છત્રીઓ	૧,૫૪,૯૭૫	૧,૩૭,૯૦૩
છત્રીઓનો સામાન...	૨,૦૦,૪૪૮	૧,૮૨,૮૨૦
કુલે આયાત ...	૧૪,૪૭,૬૧,૩૨૭	૧૩,૯૯,૯૭,૭૬૩

Exports. નિકાશ.

ચીજનું નામ.	૧૯૧૩	૧૯૧૪
જીવતાં જનાવરો	૩,૦૪,૮૮૫	૨,૮૪,૦૮૬
બ્રસ કરવા માટે રેસા	૧,૮૨,૨૩૭	૧,૨૪,૫૯૧
મીણબત્તી	૧,૫૭,૨૯૧	૨,૩૩,૪૨૧
માલ્ટ પીટર	૨,૧૦,૦૦૧	૧,૭૧,૧૪૩
કોલસા	૭,૫૨,૧૭૫	૨,૯૩,૦૦૨
કોફી	૯૨,૨૦૦	૧,૨૬,૩૪૭
કાથી, (સીંદરી)	૧,૩૫,૯૬૫	૨,૧૭,૯૩૩
દોરડાં	૧,૦૦,૩૦૯	૯૦,૬૭૩
દવાઓ	૨,૩૫,૬૫૯	૧,૧૦,૧૨૬
ગળી	૧,૩૭,૯૨૧	૩૪,૫૨૧
હરડાં બેડાં	૪,૬૮,૦૮૭	૫,૯૯,૯૯૪
લુગડાં, ચામડાં રંગવાની ચીજો ...	૮,૬૫,૫૬૨	૭,૯૯,૩૨૧
ફળ ને શાક	૩,૯૮,૬૮૯	૩,૪૧,૩૭૮
ગુંદ્યાંગર	૬૬,૫૭૨	૭૮,૯૨૭
કપુરચોખા	૧,૫૧,૧૮,૩૬૫	૧,૧૧,૬૦,૫૨૬
ગીહું,ઘઉં	૩,૪૪,૯૯,૮૧૨	૧,૮૨,૯૨,૨૮૨
ઘઉંનો લોટ	૧૨,૦૮,૯૭૫	૧૨,૮૦,૩૬૪
કઠણબીજ જાતનો દાણો	૬૦,૩૪,૪૩૭	૪૦,૨૮,૮૯૧
વગર કેળવાયલાં ચામડાં	૯૧,૩૯,૩૨૩	૧૦૦,૧૩,૫૪૮
લાખ	૧૧,૮૭,૭૭૫	૨૦,૪૨,૩૯૨
કેળવાયલાં ચામડાં...	૪૩,૮૬,૩૦૫	૪૪,૦૮.૧૩૪
રબર	૭,૦૦,૦૮૯	૪,૮૩,૫૯૨
ખાતર	૮,૭૯,૩૩૮	૭,૮૧,૭૨૨
મેંગેનીઝ	૧૧,૨૫,૬૯૬	૯,૭૬,૪૮૮
લોઢું અને સ્ટીલ	૪,૨૦,૦૮૨	૧,૪૨,૦૧૬
ધાતુ કુલ	૧૯,૧૫,૮૬૭	૧૭,૦૮,૫૭૮
મીણ	૫૮,૫૫૮	૧,૧૧,૦૫૨
અબરખ	૪,૬૩,૪૭૧	૪,૬૨,૭૧૩
સીસું	૧,૬૫,૭૩૭	૧.૫૬.૬૫૦
[illegible]	[illegible]	[illegible]

	રૂ.	રૂ.
અળસીનું તેલ	૧૬,૮૬૦	૬,૭૨૯
બીજી જાતનાં તેલો મળી કુલ... ...	૬,૯૨,૫૬૫	૬,૨૭,૮૭૭
ખોળ	૧૧,૦૭,૩૦૨	૧૦,૨૧,૪૮૬
અફીણ	૧૮,૨૫,૨૦૦	૧૯,૩૩,૭૯૭
ઘી	૩,૨૭,૯૩૮	૩,૨૫,૨૫૨
દીવેલી	૨૨,૮૩,૬૯૨	૧૨,૮૦,૬૬૨
ટોપરાં	૧૧,૩૬૧	૧,૮૭,૨૧૭
કપાશીયા...	૧૨,૪૫,૧૯૭	૨૧,૯૫,૨૭૭
ભોંયસીંગ	૩૧,૯૬,૬૨૬	૨૫,૨૧,૪૧૮
અળસી	૭૧,૩૦,૩૦૫	૧,૧૨,૨૦,૫૪૦
ખસખસ...	૭,૪૯,૪૦૮	૩,૧૨,૧૧૩
સરસવ	૬૧,૨૫,૬૮૬	૧૮,૧૭,૫૮૯
તલ	૧૪,૨૦,૮૧૨	૧૩,૬૪,૬૦૯
તેલનો	૩,૮૪,૬૨૭	૪,૪૭,૧૩૦
ખાંડ	૭૨,૧૨૮	૫૪,૮૪૫
ચા	૧,૩૩,૭૩,૮૨૮	૧,૫૨,૩૩,૨૭૩
કાચું રૂ	૩,૬૨,૦૬,૬૬૯	૪,૭૬,૫૩,૪૯૩
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	૭૮,૨૯,૩૩૭	૮૨,૬૨,૮૩૦
રૂમાલ અને શાલો	૬૩,૨૨૧	૧,૨૨,૨૦૭
પીસ ગુડ્ઝ	૨૦,૩૧,૪૦૨	૨૩,૭૬,૯૫૮
શણ	૫,૮૯,૬૯૮	૮,૩૨,૦૭૮
જ્યુટ કાચા	૩૮,૭૬,૧૬૩	૫૫,૩૧,૦૬૭
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	૧,૪૭૮	....
ગની બેગઝ	૯૯,૨૫,૯૪૩	૮૧,૨૯,૬૮૧
ગુણપાટ	૧,૩૯,૧૮,૮૯૫	૧,૦૧,૮૬,૫૧૯
રેશમ (કાચું)	૩,૮૨,૪૪૯	૧,૪૫,૩૯૭
રેશમ કુલ	૪,૧૬,૫૬૫	૨,૦૫,૯૮૧
ઉન કાચું	૨૨,૦૧,૮૦૦	૩૩,૯૯,૧૬૨
ઉનની ધાબળીઓ ને ગાલીચા વગેરે ...	૨,૩૭,૨૫૪	૨,૪૦,૮૧૬
તંબાકુ, બીડી વિગેરે	૭,૩૯,૫૨૭	૨,૯૮,૮૪૮
લાકડાં, પાટીયાં વિગેરે	૯,૮૯,૫૪૪	૬,૮૯,૭૨૧
હિંદુસ્તાનમાંથી થયેલી કુલ નિકાસ.	૨૦,૨૫,૭૩,૫૧૦	૧૯,૧૮,૬૪,૮૬૧

COMMERCIAL INTELLIGENCE.

વેપારી બાતમી.

આ મથાળાં નીચે અમે જુદા જુદા દેશના કોન્સલો તરફથી તથા બીજા મુલકો તરફથી આવેલી બાતમીઓ આપશું. એ બાબત કંઈ પણ વધારે માહિતી જોઇતી હોય તો આ ચેમ્બરના સેક્રેટરીને લખ્યાથી ખુલાસો મળી શકશે. અત્રેના કોઇ પણ વેપારીને આ દેશ અથવા પરદેશના વેપારી સાથે કોઇ પણ જાતની વેપારી બાબત સંબંધ બાંધવા ઈચ્છા હશે તે પણ આ કોલમમાં દાખલ કરીશું.

ખબર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઈચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઈ બાબતનો વેપાર કરવા માંગે છે તે
ધી ઈન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ ,, ડી. ૧૮૮	ઓસ્ટ્રેલીયામાં વીકટોરીયા શહેરની એક પેઢી.	ખેતીવાડીના સાંચા કામની આયાત કરનારાઓ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માગે છે.
,, ડી. ૧૯૮	દક્ષીણ હિંદમાં પીટાઇ શહેરનો એક વેપારી.	ઝેરકચોલા ખરીદ કરનારાઓ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
,, ડી. ૨૦૩	બ્રિટીશ કોલંબીયામાં વિકટોરીયા શહેરની એક પેઢી	આગના લાકડાંની આયાત કરનારાઓ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
,, ડી. ૨૦૫	મદ્રાસનો એક વેપારી.	બવાચી (Bawachee) બીયાં ખરીદનારા સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગેછે.
,, ડી ૨૧૪	કલકતાનો એક વ્યાપારી.	કસ્તુરી ખરીદનારા સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે
,, ડી. ૨૧૫	,, ,, ,,	(Nux Vomica) ઝેરકચોલા ખરીદનારા સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માગેછે.
,, ડી ૨૨૧	સ્કોટલેંડમાં ગ્લાસ્ગોની એક પેઢી	ઘીલના દરેક જાતનાં બીયાં અથવા દાળકા વેચવા માટે ને ધંધામાં પ્રવીણ એજન્ટ નિમવા માગે છે.
,, ડી. ૨૨૨	પોર્ટ્યુગલમાં લીસ્બનની એક પેઢી.	વાઈન તથા શેમ્પેન દારૂ, મુરબ્બા, તથા પનીરનો આયાત કરનારાઓ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માગે છે
,, ડી. ૨૩૩	કલકતાની એક પેઢી.	(Magnesite) પુરૂં પાડનારાઓ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માગે છે
,, ડી ૨૩૪	લંડનની એક પેઢી.	(૧) મુન્જની સાદડીઓ તથા (૨) મીરઝાપુરની શેતરંજી અને કામળા (rug) બનાવનારા સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
,, ડી. ૨૮૫	લંડનની એક પેઢી.	કેમીકલ તથા દવાઓ વિગેરેના આયાત કરનારાઓ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.

ખબર મોકલનારનું નામ.	વેપાર કરવા ઇચ્છતી કંપનીનું નામ.	કઇ બાબતનો વેપાર કરવા માંગે છે
ધી ઇન્ડીઅન ટ્રેડ જર્નલ		
,, ડી. ૨૪૮	ઇજીપ્તની એક પેઢી.	રૂ, કપાસીઆ, તથા ખાતર ભરવાના કોથળા નેવા યા સેકન્ડ હેન્ડ ચટાવનારાઓ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માગેછે.
,, ડી. ૨૫૧	જેપુર સ્ટેટનો એક વેપારી.	પગે ઘસવાના પથરા અને ગેરૂ, ખરીદનારા સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે
,, ડી. ૨૫૩	જાપાનમાં ઓસાકાની એક પેઢી	સેલ્યુલોઇડના બનાવેલા માલોની આગાત કરનારાઓ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માગે છે.
,, ડી. ૨૫૪	ઇંગ્લંડમાં સ્ટેફોર્ડશાયરની એક પેઢી.	ચીનાઇ વાસણો (ચાહ તથા નાસ્તા માટેનાં) વેચવા એજન્ટ નિમવા માગે છે
,, ડી ૨૫૫	મેન્ચેસ્ટરની એક પેઢી.	મુંબાઇ અને કરાંચીની જે પેઢીઓ બહેરેઇન. મસ્કત તથા ઇરાની અખાત સાથે સુતરાઉ કાપડનો ધંધો કરતી હોય તે સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
દેશી વેપારી ચેમ્બર	અમેરીકન કોન્સલ તરફથી	ન્યુયોર્કની એક પેઢી હળને લગાડવા માટે તથા ખેંચવા માટે ગ્યાસોલીનના એન્જીનો વેચવા માટે હિંદમાં એજન્ટો નિમવા માંગે છે.
,, ,, ,,	,, ,, ,,	ચીકાગોની એક પેઢી રસ્તાપર પાણી, ડામર તથા તેલ છાંટવા માટેના સરંજામ, તથા રસ્તા સાફ કરવા માટેના બ્રશ અને કચરો ભરવાનાં ગાડીઓ વેચવા માટે એજન્ટ મેળવવા માંગે છે.
,, ,, ,,	,, ,, ,,	કંન્સ શહેરની એક પેઢી રસ્તા બનાવવા માટેના યંત્ર સરંજામ વેચવા માટેના એજન્ટ નિમવા માગે છે.
,, ,, ,,	,, ,, ,,	સેન ફ્રેન્શીસકોની એક પેઢી નહેરકામ માટે, સુધારણા માટે તથા પેપર મીલો માટે પમ્પ વેચવા માટે એજન્ટો મેળવવા માંગે છે.

ફ્લોરીંગ ટાઇલ્સની સૌથી સરસ " ડીઝાઇનો " ક્યાં છે?

ખબર મોકલનારનું નામ	ખબર મળી.	કઇ બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે.
દેશી વેપારી ચેમ્બર	અમેરિકાના કોન્સલ તરફથી.	ન્યુયોર્કની એક પેઢી રંગ, રોગાન, તથા વારનીસ હિંદમાં વેચવા માટે એક પેઢીને એજન્ટ નિમવા માંગે છે.
" " "	" " "	મીચીગનની એક પેઢી પમ્પને લગતા સરંજામ વેચવા માટે આગેવાન ગશીનરી વેચનારાઓ અથવા ઇજનેરી સરંજામ વેચતી પહેડીઓમાંથી કોઈકને એજન્ટ નિમવા માગે છે.
" " "	" " "	ચીકાગોની એક પેઢી વિજળીક ઓજ઼ારો વેચવા માટે એજન્ટ નિમવા માગે છે.
" " "	" " "	અમેરિકામાં મેસેચ્યુસેટ્સની એક પેઢી કે જે વેસ્ટ ઇંડીઝમાંથી અપરિપકવ સ્થિતિમાં લાઈમ જ્યુસની આયાત કરે છે તે પેઢી જાણવા માંગે છે કે હિંદુસ્તાનમાંથી તેની નિકાશ થાય છે કે કેમ અને તેના ભાવ વિગેરે જણાવી શકે એવાઓ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માંગે છે.
" " "	" " "	અમેરીકામા ઓહાયોની એક પેઢી ઝીણા સાગોળ યા સીમીટથી કરેલા નકશી કામ માટે ઉંચાં વારનીશ તથા રોગાન અને લોખંડ તથા સ્ટીલ પર ચઢાવવાના એસીડપ્રુફ ઢાળ વેચવા માટે હિંદુસ્થાનમાં એજન્ટો મેળવવા માગે છે.
" " "	" " "	ન્યુયોર્કની એક પીયાનો કંપની પોતાના પીયાનો વેચવા માટે હિંદુસ્થાનમાં એજન્ટો મેળવવા માંગે છે.
" " "	" " "	અમેરીકામાં કનેક્ટીકટની એક પેઢી ઇલેક્ટ્રો પ્લેટેડ રૂપાના વાસણો યાને રૂપાના ઢાળ ચઢાવેલા વાસણો વેચવા હિંદુસ્થાનમા એજન્ટો નિમવા માંગેછે.

ધી બોમ્બે ટાઇમ્સ પ્રેસ, ૨૧ બેન્ક સ્ટ્રીટ, ફોર્ટ, મુંબઇ.

ખબર મોકલનારનું નામ	ખબર મળી.	કઇ બાબતનો વેપાર કરવા માગે છે તે
દેશી વેપારી ચેમ્બર.	અમેરીકન કોનસલ તરફથી.	અમેરીકામાં પીટર્સબર્ગની એક પેઢી ભુરી કુરૂંડ ધાતુ જેનો હિંદમાંથી સ્કોટલેંડમા ગ્લાસગો ખાતે નિકાશ થતો જાણવામાં આવે છે તેવી ધાતુ અમેરીકા ખાતે ચઢાવનારા સાથે પત્ર વ્યવહાર કરવા માગે છે.
" " "	" "	ન્યુયોર્કની એક પેઢી મુંબઇમાં એક એવો એજન્ટ મેળવવા માંગે છે કે જે આયાત તથા નિકાશ કાર્યમાં પુરો માહિતગાર હોય.
" " "	" "	ચીકાગોની એક પેઢી ખાણ ખોદનારા માટે એસીટીલીન (Acetylene) ગ્યાસના દીવાઓ તથા ફાનસો વેચવા માટે એજન્ટ નિમવા માગે છે

જે ઠેકાણે ઇન્ડીઅન ટ્રેડ જર્નલ લખ્યું નથી તે ઠેકાણાની સઘળી બાતમી માટે આ ચેમ્બરમાં જાતે મળવું અથવા પુછાવી જોવું

ઉપરની બાતમીઓમાં જે ઠેકાણે 'ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ' લખેલું છે તેના સંબંધમાં શ્રી લખું ડાયરેક્ટર જનરલ ઑફ કૉમર્શિયલ ઇન્ટેલીજન્સ, કલકત્તાને પુછાવી જોવું. (આ ચેમ્બરસો દરખાસ્તનું નામ તે કાગળમાં લખવું).

નોટ.

"ધી ઇન્ડીયન ટ્રેડ જર્નલ" ના નંબરની બાતમીઓના સંબંધમા તે બાતમી માગનાર વેપારી યા પેઢીએ બેંક રેફરન્સ અથવા બારી ઓળખાણનું પત્ર મોકલવુ પડશે તે શિવાય તેવી બાતમીઓના જવાબ આપવામા આવશે નહિં.

માસિકના વાંચક વૃંદો તરફ વિનંતિ

સારણગાંઠની માવજતની સુધરેલી રીતો અને અમારા પેટંટ પટાઓ.

અમો બેધડક ખુલ્લી રીતે કહેવાને હિંમત કરીએ છીએ કે મોટા મોટા ડાકટરો અને વૈદકવિદ્યાપર પુસ્તકો લખનારાઓ બીજી જાતના પટાઓને એક કોર મુકી અમારા પટાજ વાપરવાની ભલામણ કરે છે.

સારણગાંઠના દરદીઓ માટે ખાસ અગત્યનું.

તુટ કે જેને વૈદકશાસ્ત્રની ભાષામાં " હરનીયા " કહે છે તે એમ બતાવે છે કે શરીરના કુદરતી ખાડાઓમાંથી તેમાં સમાયેલી વસ્તુનું બહાર આવી પડવું, પણ જ્યારે તે શબ્દ એકલો વપરાયલો હોય છે ત્યારે તેનો અર્થ પેડુમાંથી આંતરડાંનું બહાર નીકળી પડવું એવો થાય છે. ઉમર લાયક માણસોમા જે હરનીયાની ગાંઠ જોવામાં આવે છે તે ઘણે ભાગે આ પ્રકારનીજ હોય છે. આ ગાંઠની ઘણી જાતો હોય છે મરદોમાં જ્યારે સાથળના મુળમાં ગાંઠ થાય છે ત્યારે તને " ટયુમર " ગાંઠ એવા નામથી ઓળખે છે અને બૈરાંઓમાં પણ જો સાથળના મુળની હેઠે થાય છે તો તેને " ટયુમર " કહે છે. આ દરદ શરીરના અવયવોના નબળા પડવાની સાથે ધીમે ધીમે બહાર દેખાય છે પણ ઘણે ભાગે તો હદ ઉપર જોર યા બળ વાપરવાથી આ દરદ એકા એક દેખાદેછે. કોઇ ચીજ એકદમ તુટી પડતી હોય એવી લાગણી થાય છે અને તરત સોજો ચડી આવે છે. મરદોમાં આ તુટ વધીને અંડકોશમાં જાય છે અને બૈરાંઓની તે સાથળના મુળમાં એક નાંની ગાંઠ જેવું રહે છે જ્યારે આવી રીતે એકવાર તુટ થાય પછી આંતરડાં પાછાં પેડુમાં બેસી જાય અગર બેસાડી શકાય છે ત્યારે ગાંઠ ગળી જાય એવી છે એમ મનાય છે જયારે તે નીચેજ રહે છે. ને પાછી બેસી જતી નથી ત્યારે તે ગળી ન જાય એવી કહેવાય છે અને જ્યારે જે સ્નાયુના તંતુઓ તોડીને તે બહાર આવી હોય તે તંતુઓથી ઝીકડાઈ બંધાઈ નાની થઇ જાય છે ત્યારે તેને દબાઇ ગઈ એમ કહે છે.

આ ઉપર આપ્યું છે તે તો " હરનીયા " સારણ ગાંઠનું ટુંકું બયાન છે પણ આ બાબતમા અમોએ વીસ વરસ સુધી બરાબર કાળજીપૂર્વક કામ કરેલું હોવાથી તે બાબત અમો એ કરતાં ઘણી વધારે માહેતી ધરાવીએ છીએ.

મેહેરબાન સાહેબો યાદ રાખો કે અનુભવ એ મોટી વાત છે
કોઈપણ જાતની સારણ ગાંઠનું દરદ ઘણું જોખમ ભરેલુ છે તેથી
આવો અને અમને એકદમ મળો અને અમો તમને પૂરતો આરામ આપશું.

ભલામણ

શુશોભીત અક્ષરોથી લખેલી જાહેર ખબરોથી છેતરાતાના, પણ રૂબરૂ મળી જાતનો અનુભવ લ્યો અને આરામ મેળવો.

એન. પાવેલ અને કું.

જંતરોને પટાઓ બનાવનાર, હોર્નબી રોડ અને ડનકન રોડ મુંબઇ.

ભુખથી સુખ.

સારી ભુખ લાગવી એ સુખનું એક ઘણું મોટું સાધન છે. ભુખ નહિં લાગવાનાં ઘણાં કારણો છે અને તે દુર કરવી એ દરેકનું કર્તવ્ય છે. તો ફક્ત છ આનામાં "પીયુષરસ" ની બાટલી મંગાવી તે રસ લીધાથી ઉધરસ, દમ વિગેરે તુરત બંધ પડી પાચન ક્રિયા વધીને ઘણી ભુખ લાગશે અને સુપ્રસન્ન મન રહી ઘણો આરામ થશે.

દ્રાક્ષાસવ.

એટલે આયુર્વેદીક ટૉનીક કોઇપણ કારણથી થયેલી અશકતી, ક્ષય, પીત્ત કરૂ વગેરે આનાથી તદન મટી જાય છે.

કિં. દરેક બાટલીના રૂ. ૧

પોતાનાં બાળકો સતેજ સુંદર મજબુત ચાલાક બનાવવાની ઇચ્છા હોય તેવાં માબાપો હમારો

કુમારી આસવ

વાપરે છે. આનો ગુણ કોઇપણ બાળામૃત કરતાં કેટલો વધારે છે તે તાબડતોબ દેખાઇ આવે છે. એના ગુણના પ્રમાણમાં એક રૂપીઓ કિંમત કંઇજ નથી.

મસ્તકરાજ

એટલે આયુર્વેદીક બામ માથાનો દુખાવો સંધિવા શુળ નસોનું દુખવું વગેરે વિકારો તદન સારા થઇ જાય છે. આનો અનુભવ સર્વેને છે

કિં ૧ બાટલીના ૬ આના.

અફીણના કરતાં વધારે જલદી ગુણ બતલાવનાર ઔષધ.

કુડયાઆસવ એજ હોઇ શકે

આનાથી આમ સંગ્રહણી વગેરે વિકાર ૩ થી [redacted]વસમાં સારા થાય છે. આમાં અફીણ નહિં હોવાથી મરડો, વાત-ભ્રમણ, પેટ ફુ વગેરે કંઇ થતું નથી. એ વિશેષ ગુણ છે. કિંમત બાટલી ૧ નો રૂ. ૧

કનક સુંદર રસ પીવા માટે કિંમત રૂ. ૨.

સફેદ કોઢપર રામબાણ દવા.

મુદતમાં ગુણ નહિ પડે તો પૈસા પાછા.

વિશેષ ખબર માટે કેટલોક મંગાવો.

શ્વેતકુષ્ઠ કુઠાર બહારથી ડાઘપર ચોપડવાને. કિ. રૂ. ૪.

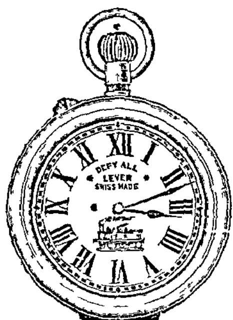
મોરેશ્વર મુકુંદ મોગરે.

ઠીગ્ગાગામ ઑંકરેશ્વર ચાંગારેની વાડીની પાસે [illegible]

અમુલ્ય લાભ ! અમુલ્ય લાભ !

ફકત નવી દુકાનની એકવાર મુલાકાત લીધાથીજ ખાત્રી થશે કે

માલ ભરોસાદાર–કીંમત વાજબી, વાપરવામાં ટકાઉ

ચીજો ઘણાજ કીફાયત ભાવે મળે છે.
રોસકોફ સીસ્ટમ ઉપર બનાવેલું સસ્તામાં
સસ્તુ ઘડીઆળ રૂ. ૨) માં મળી શકશે.
એ સીવાય વાપરવાલાયક પાંચ વરસની
ગેરેન્ટી સાથે વોચીસો

નં ૦ ૧ લો રૂ. ૩, નાં૦ ૨ જો રૂ. ૪. નાં૦ ૩ જો રૂ. ૫ માં ઘણાજ ટકાઉ અને ટાઈમ આપવામાં ચોકસ મળશે.

એ સીવાય દરેક જાતના કલૉકો, ટાઈમપીસો તથા દરેક મેકરનાં વોચીસો કીફાયત ભાવે મળી શકશે.

બહારગામ માલ વી૦ પી૦ થી જોઇ તપાસીને મોકલવામાં આવે છે.

મંગલદાસ મનસુખલાલની કું૦,
નાં૦ ૩૦૩, અબદુલરહેમાન સ્ટ્રીટ, મુંબાઇ.

ભાવનગર એજન્સી.

મુકાદમો અને કમીશન એજંટો

ભાવનગર, કરાંચી, કચ્છમાંડવી તથા **માંગલોર** લાઇન **મલબાર કોસ્ટાના** બંદરો ઉપરાંત **મદ્રાસ** તથા **કલકત્તા** લાઇન **રંગુન, સીંગાપુર** તથા **ચીન, જાપાન** લાઇનો **ઝાંઝીબાર** તથા **દક્ષીણ આફ્રીકા** લાઇન **એડન, પરશ્યન ગલ્ફ** તથા **વિલાયત** લાઇન વગેરે તમામ લાઇનો ઉપરાંત દુન્યાના કોઇ પણ બંદરોમાં માલની **આવક જાવક** તથા **ટ્રાન્શીપ કામ** નીયમીત અને માફક દરે કરી આપવામાં આવે છે.

ભાવ માટે પુછો.

મેનેજર.
ભાવનગર એજન્સી, ખાંડ બજાર, મુંબઇ.

"HINDUSTAN"

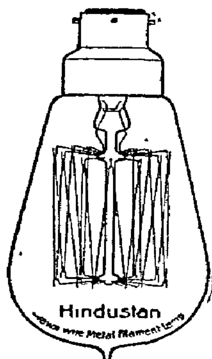
Drawn Wire Metelic Fillament Lamps.

Retains its Ductility through out,

"LIFE"

This Hindoostan Lamp gives an enormous advantage.

Specially made for India.

16 C. P.	Candle.
25 C. P.	Twisted.
32 C. P.	Tubbler
50 C. P.	Pear.
100 C. P.	Round.
1000 C. P.	Obscured.

Consumption only one Watt per hefuer Cande Power

Every Type of Lamps of different Volt are carried in our Bombay office for Prices and particular apply to:-

THE INDIAN ENGINEERING COY,

Electrical & Mechanical Engineer,
No. 1 Apollo Street, Fort,
BOMBAY.

હાતમભાઈ ગુલામહુસેન

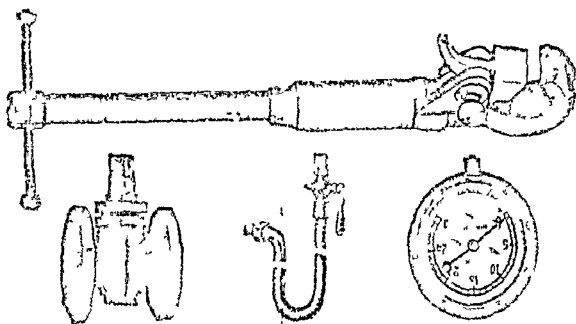
ટેલીફોન
નં. ૭૫૨.

એન્ડ બ્રધર્સ,

ટેલીગ્રાફ એડ્રેસ;
"ફીટીંગ," મુંબઈ.
'Fitting," Bombay

નં. ૧૧૯—૧૨૧, નાગદેવી સ્ટ્રીટ, મુંબઈ.

મીલ, જીન, પ્રેસ અને રેલવે સ્ટોર સપલાયર્સ.

લોખંડ, ગેલવેનાઈઝડ, તાંબા, પીતળ હાઈડ્રૉલીક કેનવાસ તથા સ્ટીમના પાઈપો તથા તેને લગતું સરવે જાતનું ફીટીંગ્સ, દરેક જાતના કૉક્સ, વીહીલ, વાલ્વસ, રેવીટ, બોલટ, નટ, વિગેરે તુરત ડીલીવરી માટે હમેશાં મોટા જથ્થામાં રાખ્યે છીયે.

જાહેર ખબરની અનુક્રમણીકા. / INDEX.

જાહેર ખબર આપનારનું નામ	પાનું.	Name of Advertiser.	Page.
વેસ્ટ એન્ડ વૉચ કુંપની	૧ એ	West & Watch Co.	1 A.
ડ્રુએટ ચવના એન્ડ કંપની.	૨ એ	Drunet Chowna and Co.	2 A.
મેસર્સ ધૈર્યવાન બ્રધર્સ	૩ એ	Messrs. Dhairyawan Bros.	3 A.
મોરેશ્વર મુકુંદ મોગરે	૪ એ	Moreshavar Mookand Mogare...	4 A.
હુન્નરો દર્શક મંડળ	૫ એ	Hoonnaro Darshak Mandal...	5 A.
ભાગ્યોદય ઓફીસ	૫ એ	Bhagyo-daya Office	5 A.
એમ. એલ. ઠોસર ...	૫ એ	M. L. Thosar ...	5 A.
રીયો કેમીકલ કું૦...	૬ એ	Rio Chemical & Co.	6 A.
આયૉનિક ફારમસી	૭ એ	Ionic Pharmacy	7 A.
ટેકનોકેમીકલ લેબોરેટરી	૭ એ	Techno-chemical Laboratory	7 A.
મોતીલાલ મુળચંદ એન્ડ કુંપની...	૮ એ	Motilal Mulchund & Co.	8 A.
વી. કે. રાનડે.	૮ એ	V. K Rannade	8 A.
માણેકલાલ ન. દમણીઆ	૮ એ	Maneklal N Damania...	8 A.
ધી સ્ટાર ઇન્ડસ્ટ્રીયલ વર્કસ	૮ એ	The Star Industrial Works	8 A.
એન. પૉવેલ અને કું....	૯ એ	N. Powell & Co	9 A.
વૈદ્ય હરગોવિન્દ હરિદત્ત ઠાકર	૧૦ એ	Vaidya Hargovind Haridatta Thakar	10 A.
જીવનલાલ અમરશી મહેતા	૧૦ એ	Jivanlal Amarsi Mehta	10 A.
આનંદવટી	૧૦ એ	Anandvati	10 A.
એ. ઇ. પાટનવાલા	૧૧ એ	A. E Patanvala	11 A.
કે. ટી. ડોંગરે અને કું.	૧૧ એ	K. T Dongre & Co.	11 A.
વી. વી. વેઝે	૧૧ એ	V. V Vaze	11 A.
ફીરોઝ એમ. દસ્તુરની કું.	૧૨ એ	Phiroze M. Dustoor & Co.	12 A.
ડાકટર કેશવલાલ મોતીલાલ	૧૩ એ	Dr. Keshavlal Motilal ...	13 A.
ધી લક્ષ્મી આર્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ	૧૪ એ	The Lakshmi Art Printing works	14 A.
ટૂંકી જાહેર ખબરો ...	૧૫ એ	Short Advertisements ...	15 A.
ભીખા કલ્યાણજીની કું.	૧૬ એ	Bhica Cullianji & Co....	16 A.
રેમિંગટન ટાઇપરાઇટર કું૦	૧૭ એ	Remington Typewriter Co.	17 A.
ઝવેરી એન્ડ કંપની	૧૮ એ	Zaveri & Co. ...	18 A.
કોઠારી સુતરીઆની કંપની	૧૯ એ	Kothari Sutaria & Co...	19 A.
સી. ભોગીલાલની કું૦	૨૦ એ	C. Bhogilal & Co	20 A.
છગનલાલની કું૦	૨૦ એ	Chhaganlal & Co.	20 A.
ધી સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇંડિયા લી.	૨૧ એ	The Central Bank of India Ltd.	21 A.
ગોપાળજી કલ્યાણજી દેલવાડાકર ...	૨૨ એ	Gopalji Kalyanji Delvadaker ...	22 A.
રાજા એન્ડ કુંપની ...	૨૩ એ	Raja & Co.	23 A.
જુગતરામ અને કંપની	૨૪ એ	Jugatram & Co	24 A.
મોહનલાલ એન્ડ કાનજી	૨૫ એ	Mohanlal & Kanji	25 A
સી. પ્રસન્નની કું૦ ...	૨૫ એ	C. Prasan & Co	25 A.
શ્રી અંબીકા ભોજનશાળા	૨૬ એ	Shri Ambica Bhojan Shala	26 A.
અમૃતાંજન ડીપો...	૨૭ એ	Amrutanjan Depot	27 A.
ડૉ૦ ઢાકજી ભાણજી સાવંત	૨૭ એ	Dr. Dhakji Bhanji Savant	27 A.
મંત્રી હિંદુ અનાથાશ્રમ	૨૮ એ	Mantri Hindu Anathashram	28 A.
ધી બોમ્બે લાઇફ એસ્યુરન્સ કંપની	૨૮ એ	The Bombay Life Assurance Co.	28 A.
વી. સી. દસ્તુરની કું.	૨૯ એ	V. C. Dastoor & Co. ...	29 A.
સી. પ્રસન્નની કું૦...	૩૦ એ	C Prasan & Co.	30 A.
જેમ્સ કું૦	૩૦ એ	James Co.	30 A.
ગોદરેજ બ્રધર્સ	૩૧ એ	Godrej Brothers	31 A.
ડા. કાલીદાસ મોતીરામ	૩૨ એ	Dr. Kalidas Motiram ...	32 A.
વાઇ. એલ. ભંડારકર	૩૨ એ	Y. L. Bhandarker	32 A.

ફ્લોરીંગ ટાઇલનો મોટો જથ્થો ખરીદવો હોય તો

ડા. ગૌતમરાવ કેશવ	૩૩ એ	Dr. Gautamrao Keshav ...	33 A
વીઠલ પરશોતમ એન્ડ સન્સ	૩૪ એ	Vithal Purshotam & Sons ...	34 A
ગોવિંદજી દામોદરની કું૦	૩૫ એ	Govindji Damodar & Co. ...	35 A
ફરામજી તથા રૂસ્તમજી નવરોજજી ફોટોગ્રાફર...	૩૫ એ	Faramji & Rustumji Photographers	35 A
છગનલાલ રૂઘનાથદાસ એન્ડ કુંપની ...	૩૬ એ	Chhaganlal Rughnathdas & Co.	36 A
ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઈલ ઇન્સુરન્સ કું. ...	૩૭ બી	The Indian Mercantile Insurance Co.	37 B
રંગુન સમાચાર પ્રેસ	૩૮ બી	Rangoon Samachar Press ...	38 B
સી. સી દેસાઇની કું૦	૩૮ બી	C. C. Desai & Co	38 B
મણીશંકર ગોવિંદજી	૩૯ બી	Manishanker Govindji .	39 B
રાજવૈદ્ય નારણજી કેશવજી	૪૦ બી	Raj Vaidya Naranji Keshavji	40 B
વૈદ્ય ગોપીનાથ કૃષ્ણાજી ક્ષત્રીય... ...	૪૦ બી	Vaidya Gopinath Krishnaji ...	40 B
ડી. સી. ઉમરીગરની કું૦.	૪૧ બી	D. C. Umarigar & Co. ...	41 B
રાજજોશી અંબાદતજી મહાદેવજી ...	૪૨ બી	Raj Joshi Ambadatji Mahadevji.	42 B
સાર્વજનીક પુસ્તકાલય	૪૩ બી	Sarvajanic Poostakalaya ...	43 B
ડૉ. ડી. રાઇટર એન્ડ કું.	૪૩ બી	Dr. D. Writer & Co. ...	43 B
જી. કે. પવાર બ્રધર્સ	૪૩ બી	G. K. Pavar Brothers ...	43 B
બેરેટની બ્યુરો	૪૪ બી	Barot's Bureau	44 B
ઓ. ડી. કેમીકલ કું	૪૫ બી	O. D. Chemical Co.	45 B
ધી તાંડુર એન્ડ શાહબાદ સ્ટોન કંપની ...	૪૬ બી	The Tandur & Shahbad Stone Co.	46 B
ડાક્ટર બાટલીવાલા	૪૭ બી	Dr. Batliwala	47 B
કર્ણીક બ્રધર્સ	૪૭ બી	Karnik Brothers	47 B
મહેતા પુરષોતમ મુળજી	૪૭ બી	Mehta Purshotam Mulji ...	47 B
છગનલાલ લલ્લુભાઇ શાહ દેશીનામાવાળા	૪૭ બી	Chhaganlal Lallubhai Shah ...	47 B
મંગળદાસ મનસુખલાલની કું૦ ...	૪૮ બી	Mangaldas Mansukhlal & Co....	48 B
નોકર એજન્સી	૪૮ બી	Servants Supplying Agency ...	48 B
વાસુદેવ ક્રીશ્ના સાન્ડુ	૪૯ બી	Vasudeo Krishna Saunco ...	49 B
ડાક્ટર દુબલ	૫૦ બી	Dr. Doobal	50 B
ઇ. એસ. માલાની કંપની	૫૧ બી	E S. Mala & Co.	51 B
ગોદરેજ બ્રધર્સ	૫૨ બી	Godrej Brothers	52 B
માવજી લક્ષ્મીદાસની કું૦	૫૨ બી	Mavji Luxmidass & Co. ...	52 B.
ડા. ડી એચ. ભટ	૫૩ બી	Dr. D. H. Bhatt	53 B.
ઓમીયાર ફાઉન્ડીંગ અને એનજીનીયરીંગ વર્કસ કું.	૫૪ બી	O. F. & Eng. Works Co. ...	54 B.
પાયોનીયર અલ્કલી વર્કસ	૫૫ બી	Pioneer Alkali Works ...	55 B.
મેનેજર સાયન્સ અને ઇન્ડસ્ટ્રી ...	૫૬ બી	The Manager Science & Industry.	56 B.
ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ ...	૫૭ બી	Goolamhussien Esmailji & Brothers	57 B.
ધી ઇન્ડીયન એનજીનીયરીંગ કું૦ ...	૫૮ બી	The Indian Engineering Co ...	58 B.
હાતમભાઇ ગુલામહુસેન એન્ડ બ્રધર્સ ...	૫૯ બી	Hatambhai Gulamhusein & Bros.	59 B.
ધી સ્ટાન્ડર્ડ ઇલેક્ટ્રીક કંપની	૬૦ બી	The Standard Electric & Co ...	60 B.

અમો પોતે.

આ માસીકમાં બહારથી આવેલા લેખો માટે અમે જવાબદાર નથી.

આ માસીકનું લવાજમ મુંબઈના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂા. ૩ ત્રણ તથા બહાર ગામના ગ્રાહકો મટે વાર્ષિક રૂા. ૩—૬—૦ ત્રણ છ આના પોસ્ટેજ સુદ્ધાં રાખવામાં આવ્યું છે. છુટક નકલ એકના આના ૪ ચાર. નમુનાની કોપી મફત મોકલવામાં આવતી નથી.

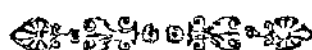
આ માસીકમાં જે જાહેર ખબરો છે તેમાં કંઇ ફેરફાર સુચવવો હોય યાતો કાઢી નાંખવી હોય તો આવી જાતની ખબર આગલા મહિનાની ૨૦ મી તારીખ પહેલાં આપવી જોઇએ. નહિતર તે પ્રમાણે કરવું બની શકશે નહિ.

નબળાં બૈરાં માટે

આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો એજ સ્ત્રીના તમામ દરદોપર અકસીર અને રામબાણ ઇલાજ છે. ખાસ કરીને સ્ત્રીના ગરભાશયના તમામ દરદો દુર કરવાને અચુક શક્તિ ધરાવે છે. બાઇરાંના ગરભાશયના થતા તમામ દરદો જેવાં કે મેનોરીયા, લ્યુકોરીયા, એમનોરીયા અને એવાંજ દરદો દુર કરવાની તેમાં અદભુત શકિત છે. નબળી પડેલી અને લોહી વગરની ફીક્કી છોકરીઓ અને ગરભવંતી સ્ત્રીઓને ઉપલી ગયેલી શકિત પાછી લાવી આપે છે. આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો ગરભાશયના ક્રમને બરાબર ઠેકાણે લાવે છે, અને કસુવાવડ થતી અટકાવે છે. પીઠમાંના દુખાવો, પેડુમાં થતુ દરદ અને કમ્મરમાં થતુ અસહ્ય દુઃખ જે બૈરાને થતું હોય તેને ઉપલી દવા આપવી. વૈદો તથા ડાકટરોને ઉપલી દવા ગરભાશય સંબંધી દરદોને દુર કરવાને ઘણી અકસીર થઇ પડશે.

જે બાળાઓ ૧૧ થી ૧૮ વર્ષની ઉમ્મરની અંદર હોય છે અને જેઓ બાળા મટીને સ્ત્રીની અવસ્થામાં આવતી હોય તો તેને ઉપલી આલટ્રેઝ કોરડીયલ રીયો તેઓના અવયવને બરાબર ખીલવવામાં ઘણી ઉપયોગી થઇ પડશે. **દવા લેવાની રીતઃ—** દહાડામાં ત્રણ વખત ચાના એક ચમચાભર.

શકિતની દવા.

સેલેરીના જેઓ ઘણાં નબળા હોય, જેઓને ઉંઘ આવતી ન હોય, જેને હિસ્ટીરીયા લાગુ પડયો હોય, જેને પચતું ન હોય અને જેઓ નબળાઇથી તવાઇને ક્ષીણ થઇ ગયા હોય તેઓએ ઉપલી દવા જરૂર લેવી. **દવા લેવાની રીતઃ—** જમવા પહેલાં અને સુવા જવા એક કલાક આગમજ એક ચાના ચમચાભાર દવા લેવી.

સેલેરીના લગભગ ૪૦ (ચાલીસ) વર્ષ થયાં નબળા પૂરૂષોને માટે શકિતને માટે જગ જાહેર થયેલી છે.

ઉપલી આલટ્રીઝ કોરડીયલ રીયો અને સેલેરીના હિંદુસ્તાનમાં કોઇબી આબરૂદાર કેમીસ્ટ, ગાંધી અથવા દવા વેચનાર પાસેથી છુટક અથવા જથ્થાબંધ મળી શકશે. ઉપલી દવાની ઉપર જણાવેલાં દરદો દુર કરવાની અચબુચ શકિતને લીધે ઘણાં ધંધાદારી એની નકલ કરવા લાગ્યા છે; માટે જે કોઇબી ઉપલી દવા જ્યારે બી લે ત્યારે એનાપર લગાડેલું લેબલ જેના પર 'રીયો. કેમીકલ કું.' નામ લખેલું છે તે વાંચવું.

ઉપલી દવાનો જેને બી અજમાયેશ કરવો હોય તેને નીચે ઠેકાણેથી મફત મોકલવામાં આવશે

THE RIO CHEMICAL Co.	**રીયો કેમીકલ કું.**
79, BARROW STREET,	૭૯, બારો સ્ટ્રીટ,
New York, U. S. A.	ન્યુયોર્ક સીટી યુનાઇટેડ સ્ટેટસ અમેરિકા.

૬-૧૧

મા સિકના વાંચક વૃંદો તરફ વિનંતિ

સારણગાંઠની માવજતની સુધરેલી રીતો અને અમારા પટ'ટ પટાઓ.

અમો બેધડક ખુલી રીતે કહેવાને હિંમત કરીએ છીએ કે મોટા મોટા ડાકટરો અને વૈદકવિદ્યાપર પુસ્તકો લખનારાએ બીજી જાતના પટાઓને એક કોર મુકી અમારા પટાજ વાપરવાની ભલામણ કરે છે.

સારણગાંઠના દરદીઓ માટે ખાસ અગત્યનું.

તુટ કે જેને વૈદકશાસ્ત્રની ભાષામાં " હરનીયા " કહે છે તે એમ બતાવે છે કે શરીરના કુદરતી ખાડાઓમાંથી તેમાં સમાયેલી વસ્તુનું બાહાર આવી પડવું, પણ જ્યારે તે-શબ્દ એકલો વપરાયલો હોય છે ત્યારે તેનો અર્થ પેડુમાંથી આંતરડાંનું બહાર નીકળી પડવું એવો થાય છે. ઉમર લાયક માણસોમા જે હરનીયાની ગાંઠ જોવામાં આવે છે તે ઘણે ભાગે આ પ્રકારનીજ હોય છે. આ ગાંઠની ઘણી જાતો હોય છે મરદોમા જ્યારે સાથળના મુળમાં ગાંઠ થાય છે ત્યારે તને " ટયુમર " ગાંઠ એવા નામથી ઓળખે છે અને બૈરાંઓમાં પણ જો સાથળના મુળની હેઠે થાય છે તો તેને " ટયુમર " કહે છે. આ દરદ શરીરના અવયવોના નબળા પડવાની સાથે ધીમે ધીમે બહાર દેખાય છે પણ, ઘણે ભાગે તો હદ ઉપર જોર યા બળ વાપરવાથી આ દરદ એકો એક દેખાદેછે. કોઇ ચીજ એકદમ તુટી પડતી હોય એવી લાગણી થાય છે અને તરત સોજો ચડી આવે છે. મરદોમાં આ તુટ વધીને અંડકોશમાં જાય છે અને બૈરાઓની તે સાથળના મુળમાં એક નાંની ગાંઠ જેવું રહે છે જ્યારે આવી રીતે એકવાર તુટ થાય પછી આંતરડા પાછાં પેડુમાં બેસી જાય અગર બેસાડી શકાય છે ત્યારે ગાંઠ ગળી જાય એવી છે એમ મનાય છે જ્યારે તે નીચેજ રહે છે. ને પાછી બેસી જતી નથી ત્યારે તે ગળી ન જાય એવી કહેવાય છે અને જ્યારે જે સ્નાયુના તંતુઓ તોડીને તે બહાર આવી હોય તે તંતુઓથી ચીકડાઈ બંધાઈ નાની થઇ જાય છે ત્યારે તેને દબાઇ ગઈ એમ કહે છે.

આ ઉપર આપ્યું છે તે તો " હરનીયા " સારણ ગાઠનુ ટુંકું બયાન છે પણ આ બાબતમા અમોએ વીસ વરસ સુધી બરાબર કાળજીપૂર્વક કામ કરેલુ હોવાથી તે બાબત અમો એ કરતાં ઘણી વધારે માહેતી ધરાવીએ છીએ.

મેહેરબાન સાહેબો યાદ રાખો કે અનુભવ એ મોટી વાત છે.

કોઈપણ જાતની સારણ ગાંઠનું દરદ ઘણું જોખમ ભરેલુ છે તેથી

આવો અને અમને એકદમ મળો અને અમો તમને પૂરવો આરામ આપશું.

ભલામણ

શુશોભીત અક્ષરોથી લખેલી જાહેર ખબરોથી છેતરાતાના, પણ રૂબરૂ મળી જાતનો અનુભવ લ્યો અને આરામ મેળવો.

એન. પાવેલ અને કંું.

જંતરોને પટાઓ બનાવનાર, હોર્નબી રોડ અને ડનકન રોડ મુંબઇ.

જુનો અનુભવ, જાતી દેખરેખ, અને જમાનાને અનુસરતું

દુનીઆ હેર ઑઇલ. ખરી જતા બાલને અટકાવી માથાંને થંડક પ્હોંચાડે છે.	દુ ની આ	**દુનીઆ હેર ઑઇલ** મધુર અને સુવાસીક ખુશ્બોથી લોકપ્રીય થઇ પડેલુ છે.
દુ ની આ	**હે**	**ર ઑ ઈ લ**
દુનીઆ હેર ઑઇલ. બાનુઓના ડરેસ સાથની ખુબસુરતીમાં દસ ગણો વધારો કરે છે.	ર ઑ ઈ લ	**દુનીઆ હેર ઑઇલ.** બાનુઓ પુરૂષો તેમજ બચ્ચાંઓને એક સરખું ઉપયોગી છે.

અડધા આનાનો સ્ટાંપ મોકલવાથી સેમ્પલ ફ્રી મોકલી આપવામા આવશે.
કીંમત બાટલી ૧ ના ૧૨ આના પોસ્ટેજ ખરચ ૪ આના.

બનાવનાર એ. ઈ. પાટનવાલા.
ભાજીપાલા લેન નં. ૩ મુંબઇ

ડોંગરેનું બાલામૃત.

હાલ બજારમા હલકા તથા નકલી બાલામૃતો ઘણા નીકલી પડયા છે, ને વેપારીઆને તે હલકા માલ ઉપર કમીશન વધારે મલે છે, તેથી અમારૂ બાલામૃત માગનારને પણ વેપારી વધારે કમીશન મળવાની આશાથી હલકુ બાલામૃત આપીને આ ડાગરના બાલામૃત જેટલુ જ ગુણ કારી છે એમ કહે છે તો જેને અમારૂ જ બાલામૃત જોઇતુ હોય તેણે તે ડાંગરેનુ જ છે એવી ખાની કરીને લેવુ

એક શીશીની કીં—૧૨ આના.
ટપાલ ખરચ ૪ આના.

કે. ટી. ડોંગરેની કં.,
ગીરગામ-મુંબઇ.

કુટુ બીઓને અત્યંત જરૂરીની ચીજ

વજ્રેકૃત કફનાશક ગોળીઓ.

નાના છોકરાઓને કફ ભરાઇને શ્વાસ થાય છે, ડોકમાં ઘુરઘુરે છે જેને હાંફણ, સસણી કહે છે તે વીકારમા આ ગોળીઓનો ઉપયોગ કરવાથી ફક્ત બે કલાકમાં દરદ નીકળી જઇને દરદી હોંશીઆર થાય છે મોટા માણસોને ત્વરાથી દસ્ત થવાની જરૂરી હોય ત્યારેઆ ગોળીઓ તદ્દન સારૂં કામ કરે છે.

મુંબઇના પ્રખ્યાત ડાકટરો અને વૈદ્યોએ ગોળીઓ કંઇક વરસ સુધી વાપરીને સર્ટીફીકેટો આપેલા છે. એકવાર વાપરીને ખાતરી કરવી.
કીમત ૨૫ ગોળીના ૧ રૂ-૧૦૦ ગોળીના ૩ રૂ.

ઑફીસ-વી. વી. વઝે,
ગીરગામ-મુંબઇ.

ટુંકી જાહેર ખબરો.

પરચુરણ કામકાજ અને ધંધાદારીઓને માટે ટુંક ખરચની (ટેલીગ્રાફ સીસ્ટમની) આ જાહેર ખબરો ચાર આનાના સોળ શબ્દ અને ઉપરાન્ત વધુના દરેક શબ્દ દીઠ એક પૈસાના ભાવથી લેવામાં આવશે. ૧૬ શબ્દ દીઠ ચાર આના. અને તે ઉપરાંત દર શબ્દ દીઠ એક પૈસો લેવાનો રિવાજ છે. છપાવનારાઓએ દરેક મહીનાની તા ૨૦ મી સુધીમા લખાણ પૈસા સાથે નીચલે સરનામે મોકલી આપવું જોઇએ. અંદર લખાણ અને પૈસા સાથે પોસ્ટમા આપવું.

સેક્રેટરી, ઇંડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બ્યુરો,
૭૭ ૭૯ એપોલો સ્ટ્રીટ ફોર્ટ,
મુંબઇ.

સારાં–સસ્તાં–નવાં પુસ્તકો.

ચોરાશી આસન (હઠયોગ–સચિત્ર) રૂ. ૧| વશીકરણ વિદ્યા (સ્ત્રી ઉપયોગી) રૂ. ૦)ᵕ સુખરૂપ–સ્ત્રી–સંસાર (સચિત્ર) રૂ. ૧|, ચમત્કારિક દૃષ્ટાંતમાળા (૧૦૮ રમુજી વાતો) રૂ. ૧||.

સૌ. માણેકબાઇ કહાનજી કવિ.
રાજકોટ–(કાઠિયાવાડ).

બાબુભાઇ આણંદજીની કુંપની.

(મીણવાળા)
૧૧૧ માંડવી મુંબઇ. નં. ૩
મર્ચન્ટસ એન્ડ કમીશન એજન્ટસ.

મફત હુન્નરકળા મફત.

જેમાં અગરબત્તી, વિલાયતી સાબુ, બીસ્કીટ દંતમંજન ઇત્યાદી છત્રીશ હુન્નરના સમાવેશવાળી બુકની કિંમત ચાર આના પોસ્ટ માંફ લખોઃ-

સી. બી. ભીમજી.
ઠે. હુસેન હીરજી નીઝામગીર
અમરેલી; કાઠિયાવાડ.

ચહા! ચહા!! ચહા!!!

સઘળાંને પરવડે એવું સ્ટ્રોંગ અને લિજ્જતદાર મીક્ષ્ચર એક રતલી ટીનના ડબ્બાના અગીયાર આના તથા પાંચ રતલી ટીનના ડબ્બાના રૂ. ૩)ᵕ બીજી તરેહવાર છુટી તેમજ અકબંધ ચહા એકજ વાજબી ભાવે. ઠગાવાની બિલકુલ ધાસ્તી નહીં.

ટી. એન્ડ ટી.,
કાવાશાણા મેન્સન સામે,
૩૩૪, લોહાર સ્ટ્રીટ, ધોબીતલાવ–મુંબઇ.

વેપારોપયોગી પાઠમાલા.

પાકું પુંઠું–કીંમત દશ આના.

આ પુસ્તકમાં સર્વે વેપારીઓને હમેશાં ઉપયોગી થઇ પડે તેવા નીચે પ્રમાણે પાઠો છે. (૧) વેપારનું મહત્વ. (૨) ધંધો. (૩) મુડી. (૪) નાણું (૫) શાખ. (૬) પેઢીઓ, બેંકો અને શરાફો. (૭) વેપારમાં નામાનું મહત્વ અને તેની અગત્ય. (૮) ઘરાક અને વસ્યાત. (૯) જાહેરાત–પ્રસિદ્ધિ. (૧૦) પંત્યાળું સહ્યારો વેપાર. (૧૧) વેપારીના ગુણ સ્વભાવ. (૧૨) વેપારમાં ફત્તેહ મેળવવાનાં સાધનો (૧૩) ધંધામાં ખોટ આવવાનાં કારણો. (૧૪) ઉધારીઆ વ્યવહારથી થતી હાનિ. (૧૫) વેપારમાં વિશ્વાસનું મહત્વ. (૧૬) વીમો ને તેના લાભ. (૧૭) વેપારી જ્ઞાનના સાધનો (૧૮) તેજી મંદીનું જ્ઞાન. (૧૯) વેપારીને અર્થશાસ્ત્રના અભ્યાસની જરૂર. (૨૦) જકાત અને વેપારના તત્વો. (૨૧) મુસાફરી. (૨૨) વેપારની સગવડો. (૨૩) પત્રવ્યવહાર. (૨૪) અનુભવ, અભિપ્રાય, અને સલાહના નિયમ. (૨૫) પ્રમાણિકપણું (૨૬) ઇશ્વર ઉપર આસ્થા. (૨૭) વેપારી નીતિ. (૨૮) બજારમાં નાણાંભીડ કેમ થાય છે?

જીવનલાલ અમરશી મહેતા
પીરગાબાદ રોડ;–અમદાવાદ.

EDITOR'S STUDY.

અધિપતિની નોંધ.

જર્મની તથા ઑસ્ટ્રિયાની સાથે બ્રિટીશ સામ્રાજ્યને લડાઇ હોવાથી ગ્રેટબ્રિટનમાં તથા આ દેશમાં જે ઉદ્યોગો આજ સુધી તે બે દુશ્મન દેશોનાજ ગણાતા તે ઉદ્યોગો ઉભા કરવાની હિલચાલ થાય છે. બૉર્ડ ઑફ ટ્રેડની આ બાબતમાં ચળવળ તરફ અમોએ ગયા અંકમાં ધ્યાન ખેંચ્યું હતું. આ દેશમાં છેલ્લા છ સાત વર્ષ થયાં જુદાં જુદાં કારણોને લઇને વેપારી આટને જે ફટકો લાગ્યો છે તે ફટકામાં આ ચેમ્બરના ગયા વર્ષના પ્રમુખે પોતાના ભાષણમા જણાવ્યું હતું તેમ આ લડાઇથ વધારો થયો છે. આંટ વગર વેપાર શું? એ સૂત્રની રૂએ નવા ઉદ્યોગો શરૂ કરવાની વાત તો બાજુએ રહી પણ હાલ જે વેપાર અને ઉદ્યોગો ચાલુ છે તેને ચાલુ રાખવાને પણ ભગીરથ પ્રયત્નો કરવાની જરૂર છે હજુ સુધી તેથી નવા ઉદ્યોગો માટે કઇ સબળ અને દૃઢ યોજના હાથ ધરેલી કોઇ ઠેકાણે જોવામાં આવતી નથી. પણ એટલું આશ્વાસન તો લેવાનું છે કે તે સવાલ નામદાર સરકાર તેમજ વેપારી વર્ગનાં ધ્યાન બહાર નથી. હિંદી સરકારનાં વેપારી ખાતાં તરફથી જર્મની ને ઑસ્ટ્રિયાના વેપાર બાબત એક ઉપયોગી પુસ્તક બહાર પાડવામાં આવેલું છે જેની અંદર તે બે દેશોના આ દેશ સાથેના વેપારના તથા તેજ વેપાર બીજા કયા દેશોના બેડે છે તેની સરખામણીના આંકડા આપવામાં આવ્યા છે. અમારી ખબર મુજબ નામદાર સરકાર આવી જાતનાં પુસ્તકો વધુ બહાર પાડવા માંગે છે કે જેથી જે વેપારી આંકડા બાબત હજુ આપણા દેશમાં બહુ અજ્ઞાન છે તે દુર થાય. પણ આવી જાતની ચોપડીઓ બાબત એ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે તેઓ મોટે ભાગે ઇંગ્રેજીમાં લખાયેલી હોવાથી આપણા વેપારીઓને બહુ ફાયદાકારક થઇ પડતી નથી. આ બાબત ઉપર જ્યારે ગયે મહિને ડાયરેક્ટર જનરલ ઑફ કૉમર્શિયલ ઇન્ટેલીજન્સ મી૦ લી કમિટીની મુલાકાતે મલવા આવ્યા ત્યારે તેમનું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું.

જે ઉદ્યોગો આ દેશમાં ખિલવી શકાય તેમાં મુખ્ય નીચેના ઉદ્યોગો ગણી શકાયઃ—

(૧) રંગ (૨) કાચ (૩) ખાંડ (૪) સ્ટાર્ચ (૫) કેટલાએક રસાયણિક ઉદ્યોગો (૬) કાગળ (૭) તેલ (૮) સીમીટ વિગેરે.

જર્મની અને ઑસ્ટ્રિયાથી આ ચીજોની કેટલી નિકાશ થાય છે તે નીચેના કોઠા ઉપરથી જણાશેઃ—

ચીજનું નામ.	જર્મની ખાતે. નિકાશ. (પાઉંડ)	જર્મનીથી. આયાત. (પાઉંડ)	ઑસ્ટ્રિયા હંગરી. ખાતે નિકાશ (પાઉંડ).	ઑસ્ટ્રિયા હંગરીથી. આયાત (પાઉંડ)
રૂ.	૪૦,૦૨,૦૦૦	૬૨.૨૬૭	૧૯,૪૯,૦૦૦	... ...

કાપડ	૯,૪૪,૫૦૦		૨,૨૫,૦૦૦
સીમેન્ટ	૪૪,૯૬૪	... ...	... ...
રસાયણિક પદાર્થો	૮૫,૧૫૭	... ...	... ...
કાગળ	૧,૮૩,૦૦૦	... ...	૩૮૦,૦૦
કાચનો સામાનઃ—			
બંગડીઓ	... ...	... ...	૪,૮૩,૦૦૦,
બીજી જાતનો સામાન			૧,૦૦,૦૦૦
	રૂપિયા		
સ્ટાર્ચ	૪૪,૮૬૨	... ...	... ...
અલસી	૮૦,૫૫,૦૦૦	..	... ...
સરસી	૯૭,૬૧,૦૦૦	... ...	... ...
તલ	૪૦,૬૩,૦૦૦	... ...	... ...
કોપરાં	૯૮,૬૪,૦૦૦	... ...	... ...
મગફળી	૪૬,૪૭,૦૦૦	.. ...	... ...
ચોખા	૩,૧૪,૪૧,૦૦૦	૨,૦૫,૫૧,૦૦૦	... ...
ઘઉં	૨૮,૦૬,૦૦૦	.. .	... ...
ચામડાં	૩,૦૬,૬૧,૦૦૦	૧,૮૪,૪૧,૦૦૦	... ...
જુટ	૪૪,૯૯,૦૦૦		

હાલ ચાલતી લડાઇથી દરેક દેશના વેપાર રોજગાર ઉપર કેટલી અસર થઇ છે અને થશે તે બાબે બોર્ડ ઓફ ટ્રેડે ગ્રેટબ્રિટનના ઑગસ્ટ મહિનાના વેપાર માટે બહાર પાડેલા આંકડા ઉપરથી ઘણું અજવાળું પડે છે.

૧૯૧૪ ના ઑગસ્ટનો ગ્રેટબ્રિટનનો વેપાર

	પાઉંડ	આગલા મહિનાથી કેટલો ઘટાડો.
આયાત	૪,૨૩,૬૨,૦૩૪	૨૪·૩
નિકાશ	૨,૪૨,૧૧,૨૭૧	૪૫·૧
પરદેશી માલની નિકાશ	૪૪,૧૯,૮૩૩	૪૫·૭

ગ્રેટબ્રિટનમાં લડાઇની શરૂઆતમાંજ મોરેટોરિયમ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું. આ બાબત આ દેશમાં ઘણો મતફેર છે તેમ ગ્રેટબ્રિટનમાં બહુ મતફેર છે. થોડા વખત ઉપર જ્યારે મોરેટોરિયમ ચાલુ રાખવું કે કેમ તે સવાલ નીકળ્યો ત્યારે લગભગ ૮૦૦૦ વેપારી એસોસિએશનો, બૅંકરો વિગેરેનો મત પુછવામાં આવ્યો હતો તેમાંથી ૪૫૦૦ મોરેટોરીયમ બંધ કરવાની તરફેણમાં હતા જ્યારે ૩૫૦૦ તે ચાલુ રાખવાની તરફેણમાં હતા. આ કેટલો વિકટ સવાલ છે તે એટલા ઉપરથી જણાશે કે જ્યારે એક આગેવાન વેપારીને આ બાબતમાં તેનો મત પુછવામાં આવ્યો ત્યારે તેણે નીચે પ્રમાણે જવાબ આપ્યો. "હું કોલસાની ખાણુનો માલેક ને વેપારી છું. કોલસાની ખાણના માલેક તરીકે મોરેટોરીયમની વિરૂદ્ધ છું પણ વેપારી તરીકે તેની તરફેણમાં છું" ત્યાંનાં આગેવાન વેપારી પત્રોએ તેની તરફેણમાં મત આપેલો છે.

જર્મનીની હરીફાઇમાં બ્રિટીશ ઉદ્યોગો ખિલવવાને માટે જે હિલચાલ ચાલે છે તે હિલચાલની વિરૂદ્ધ વેપારની છૂટાપણાની રાજ્યનીતિવાલાઓ પોતાનો મત આપે છે તેઓ કહે છે કે જર્મનીનું નુકસાન તે સર્વેનું નુકસાન

ધી ઓગ્ઝે ટાઇલ માર્ટ ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ ફોર્ટ મુંબઇ.

લડાઇને લીધે ચલણનાં કમિશનનો રીપોર્ટ જે બહાર પડેલો હતો તેના ઉપરનો વધુ વિચાર મુલત્વી રાખવામાં આવ્યો છે. તો પણ મુંબઇના થોડુંક ઉપરના એકાઉન્ટન્ટ જનરલ મી૦ ફ્રીગરસ્ટૉકનો જે મુંબઈ ઈલાકાનાં ચલણી નોટોનાં ખાતાં ઉપરનો રીપોર્ટ બહાર પડેલો છે તેમાંથી કેટલાએક ફકરાઓ ટાંચવાનું આકર્ષણ એટલું મજબુત છે કે તે રોકાઇ શકે એમ નથી. હિંદુસ્તાન માટે સોનું વધારે પસંદ કરવા જોગ છે કે રૂપું કે હાલની પદ્ધતિ પ્રમાણે એકસચેન્જને માટે સોનાંનો મોટો રીઝર્વ રાખી રૂપાંના સિક્કા બહોળા જથ્થામાં ચલાવવાની રાજ્યનીતિ સારી છે આ સઘળા પ્રશ્નો ઉપર આજે ઘણાં વર્ષો થયાં સખ્ત તકરારો ચાલે છે. આ બાબત ઉપર અમે મત આપવા માંગતા નથી પણ મી૦ ફ્રીગરસ્ટૉકનો રીપોર્ટ કે જે કવીત્વના જેવો રસમય છે તેમાંથી લોક લાગણી શું છે તે કંઇક અંશે બતાવવા માગીએ છીએ.

કેટલેએક ઠેકાણેથી એમ કહેવામાં આવે છે કે ૧૯૧૩-૧૪ની સાલમાં સોનાંની આયાતમા (મુંબઇ ઇલાકામાં) ૧૪ કરોડનો ઘટાડો થયો તે એમ બતાવે છે કે આ દેશના લોકોને સોનું જોઇતું નથી. મી૦ ફ્રીગરસ્ટૉક બતાવે છે કે આ ઘટાડો આ કારણને લીધે નથી થયો પણ બીજા દેશો તરફ આપણી નિકાશ ઓછી થઇ એટલે સ્વાભાવિક રીતે સોનાંની આયાત પણ ઓછી થઇ. આગલાં વર્ષમાં નિકાશ આયાત કરતાં ૮૫ કરોડ જેટલી વધુ હતી જ્યારે રીપોર્ટવાળાં વર્ષમાં ૬૬ કરોડનીજ વધારે હતી. આંકડાઓ ઉપરથી જણાશે કે સોનાંની આયાત આ કારણથી ઓછી થઇ.

ઇલાકામાં સોનાંના સિક્કાની જે આવણ જાવણ થઇ હતી તે મુળ રૂના પાક માટે હતી. તે વર્ષમાં રૂનો પાક બહુ મોટો હતો અને ખાસ તેને માટે લગભગ પાંચ કરોડના સોનાના સિક્કા રોકાયા હતા. ૧૯૧૩-૧૪ માં કુલે ૭ કરોડને ૮૦ લાખ રૂપિયાના સોવરેનો સાધારણ વપરાસને માટે આપવામાં આવ્યા હતા જ્યારે આગલે વર્ષે એથી લગભગ અડધા ઓછા આપવામાં આવ્યા હતા. આ પ્રમાણે ૧૯૧૩-૧૪ ની સાલમાં જે મોટી રકમના સોવરેનો જાહેર વપરાસમાં આવ્યા તેને મી. ફ્રીગરસ્ટોક ઘણી અગત્ય આપે છે, અને લખે છે કે તે બતાવી આપે છે કે સોનાનું ચલણ વધુ ને વધુ લોકપ્રિય થતું જાય છે. સોવરેનો કયા કયા ઉપયોગમાં જુદી જુદી રીતે આવ્યા તે નાચેના કોઠા ઉપરથી જણાશે.

(મુંબઇ ઇલાકો.)

	૧૯૧૩-૧૪	૧૯૧૨-૧૩
	પાઉંડ	પાઉંડ
રૂને માટે સીધી રીતે	૩૨,૫૦,૬૦૦	૯,૪૧,૦૦૦
રૂના જીલ્લાઓમાં	૭,૪૦,૮૦૦	
બીયાં અને દાણા માટે	૧૫,૦૦૦	૧૫,૦૦૦
હોંગકાગ, શાગાહી, સીંગાપોર ને ઇરાની અખાત (મોતી માટે)	૩,૦૭,૦૦૦	૩,૪૪,૦૦૦
	૪૩,૧૩,૪૦૦	૧૩,૦૦,૦૦૦

જુદા જુદા પ્રાંતો વચ્ચે જુદા જુદા પાકને માટે સોવરેનો ઘણા વપરાસમાં આવતા જાય છે અને આ કામ માટે પહેલાં જે રૂપિયા ચાલતા હતા તેને ખસેડી તેઓનો જગ્યા મોટા પ્રમાણમાં લેતા જાય છે. તે નીચેના કોઠા ઉપરથી જણાશેઃ—

(આંકડા હજારમાં આપવામાં આવેલા છે.)

	રૂપિયા (પાઉંડ)			સોવરેનો (પાઉંડ)		
	૧૯૧૧-૧૨	૧૯૧૨-૧૩	૧૯૧૩-૧૪	૧૯૧૧-૧૨	૧૯૧૨-૧૩	૧૯૧૩-૧૪
૧. મધ્યપ્રાંત ને બિરાર માટે	૨,૮૯૪	૨,૩૦૦	૨,૫૯૦	૩૫૧	૩૧૩	૩૯૦
૨. ખાનદેશને ગુજરાત માટે	૭૨૭	૫૪૪	૭૧૬	૪૯૯	૮૦૧	૨,૫૩૧
૩. દક્ષિણ મહારાષ્ટ્ર નેં કરનાટક માટે	૩૨૪	૬૮	૧૧૩	૮૯	૬૨	૧૯૪
૪. બીજી જગ્યાએ લઇ જવા માટે.	૭૯૮	૮૦૯	૬૦૧	૩૦૪	૭૯૫	૧,૧૯૮
કુલે	૪,૭૪૩	૩,૭૨૧	૪,૦૨૦	૧,૨૪૩	૧,૯૭૧	૪,૩૧૩

રેલવે અને પોસ્ટ ઓફિસમાં પણ લોકો તરફથી સોવરેનો મોટી સંખ્યામાં આવે છે કે જે બતાવે છે કે લોકો તેમને સંઘરી રાખતા નથી પણ જરૂર પડે ત્યારે ચલણની માફકજ વાપરે છે. બી. બી. એન્ડ સી. આઇ., જી. આઇ. પી., એમ. એન્ડ એસ. એલ., અને એન. ડબલ્યુ. રેલ્વેઓમાં ૧૯૧૦-૧૧ માં ૩,૪૫,૨૭૩ પાઉંડ આવ્યા હતા તે વધીને ૧૯૧૩-૧૪ માં ૧૨,૫૮,૭૦૯ થયા હતા. પોસ્ટ ઓફીસમાં ૧૯૧૦-૧૧ માં ૧,૨૫,૪૯૬ૂ પાઉંડ આપવામાં આવ્યા હતા જયારે તે વધીને ૧૯૧૩-૧૪ માં ૫,૫૪,૩૨૨ થયા હતા. પોસ્ટ ઓફિસમાથી ૧૯૧૦-૧૧ માં ૭૨,૩૮૦ૂ પાઉંડ આપવામાં આવ્યા હતા તે વધીને ૧૯૧૩-૧૪ માં ૪,૧૭,૯૯૫ૂ થયા હતા.

બધા ઇલાકાના ખેડુતો પણ સોવરેનો વધારે પસંદ કરે છે. દાખલા તરીકે ખાનદેશમાં ખેડુતો હમેશાં નોટો કે રૂપિયા કરતાં સોવરેનો વધુ પસંદ કરે છે. એમ કહેવામાં આવે છે કે સૌથી અંભણ ભિલ પણ સોનુંજ પસંદ કરે છે. પશ્ચિમ ખાનદેશના એક પછાત તાલુકામાં સરકારની વસુલાતનો પોણો ભાગ સોવરેનોમાં આપવામાં આવ્યો હતો. અમરાવતી, વરધા, બલદાના તથા અકોલામાંથી પણ તેજ મતલબના રીપોર્ટ છે. નાગપુરમાં હજુ સોવરેનો માટે એટલો ઉત્સાહ નથી પણ તે કદાચ એથી હોય કે ખેડુતો હજુ સોવરેનોથી બરાબર જાણીતા થયા નથી. ભરૂચ માટે તો એમ કહેવામાં આવે છે કે ઇંગ્લંડની માફક સોનાના સિક્કાઓ રૂપિયા સાથે ચલણમાં ફરે છે. સુરતમાં પણ તેજ પ્રમાણે છે. જોકે બેંકોના પડી ભાંગવાથી લોકોનો વિશ્વાસ બેંકો ઉપરથી ઉઠી ગયો છે અને સ્થાવર મિલકત તથા જમીન લેવા લોકો વધારે દોરાયલા છે. અમદાવાદમાં ખેડુતોને હજુ સોવરેનો પસંદ નથી. જેનું કારણ એમ લેખાય છે કે એક તો તેઓને ખોટા સિક્કાની બ્હીક છે, બીજું વ્યવહારમાં તેઓ બદલી શકાશે કે કેમ તેની બ્હીક છે. તેમજ જેની પાસે સોવરેનો હોય તે પૈસાદાર ગણાતો હોવાથી પછી તેના માંગનારાઓ પાસે ગરીબાઇની દલીલ લાવી શકે નહિ.

દક્ષિણ મહારાષ્ટ્ર, ધારવાર, સિન્ધ વિગેરે ઠેકાણે પણ સોવરેનો બહુ લોકપ્રિય છે.

હાલ લડાઈમાં મોટાં રાજ્યોને લડાઈ શરૂ થયા પેહેલાં જાહેર પ્રમાણે પબ્લીક ડેટ અને દર માથાં દીઠ દેવું હતું:—

	પબ્લીકટ ડેટ (પ્રજાનું દેવું) (રૂપિયા)	માથાંદીઠ દેવું. (રૂપિયા)
ફ્રાન્સ	૧૮,૮૪,૯૦,૦૦,૦૦૦	૪૭૧
ગ્રેટબ્રિટન	૧૦,૫૦,૦૦,૦૦,૦૦૦	૨૪૦
રશિયા	૧૩,૬૫,૦૦,૦૦,૦૦૦	૯૦
બેલ્જીયમ	૨,૨૮,૦૦,૦૦,૦૦૦	૩૦૦
જર્મની	૧૫,૦૦,૦૦,૦૦,૦૦૦	૨૨૫
ઑસ્ટ્રિયા હંગરી	૧૧,૨૫,૦૦,૦૦,૦૦૦	૨૪૦

ધી ઓરીએ ટાઈલ માર્ટ - ૨૧ બેક સ્ટ્રીટ ફોર્ટ મુંબઈ.

વખતમાં જ્યારે સાત આને રતલ ખેડુત વેચે છે, ત્યારે તેમાંથી બનાવેલો માલ લગભગ ૧૨ આને રતલ પાછો લેવો પડે છે, જે તફાવતના પૈસા તેને વળી પાછું મોકલનાર દેશ નફા તરીકે મેળવે છે. વળી ઘણી ચીજો એવી છે કે જે પરદેશથી આયાત કરવામાં આવે છે, તેજ ચીજો બરાબર રીતે તેના ઉદ્યોગને મદદ આપી ખિલવવામાં આવે તો પરદેશી માલ અટકાવી આ દેશ તે માલ, વખત જતે, પરદેશ મોકલવાને શક્તિમાન થાય. આ દેશનો વિસ્તાર મોટો છે તેની આબોહવા પણ સારી છે, તેની વસ્તી દુનિયાના બધા ભાગ કરતાં વધારે છે. છતાં તે આવો ગરીબ કેમ છે, તે સવાલનો જવાબ અર્થશાસ્ત્રીઓજ આપી શકે તેમ છે. મ્હારા ધારવા પ્રમાણે લોકોની બેદરકારી તથા વિદ્યાની ઘણી ઓછી કદર તથા જે મળે તે તે ઉપર સંતોષ માનવો એ છે. દાખલા તરીકે શું, ઉપર જણાવ્યું છે તેમ તંબાકુ ઉગાડી શકાય છે પણ તેમાંથી બનતી ચીજો અહીં બનાવી શકાતી નથી? સીગાર તથા સીગારેટ શું એવી ચીજ છે કે જે આ દેશમાં બનાવી નહિં શકાય? હા, તે બનાવી શકાય પણ તે બનાવવાને જોઇએ તેવા હુશીઆર શીખેલા માણસો તૈયાર નથી. તેવા માણસોને મદદ આપનાર પૈસાદાર લોકો નથી. લોકોને એક બીજા ઉપર વિશ્વાસ નથી. કારણ કે, હળધરના ગાંઠીઆ પારખુ થયા એટલે પાવરધા બન્યા, પરદેશ જઇ ઉપર ટપકેનું જ્ઞાન મેળવી કોટ, પાટલુન, ટોપી અને નેકટાઇ પહેરી પાછા આવ્યા એટલે પાવરધા! જોગજોગે ભપકામાં અંજાઇ જઇ કોઇ શ્રિમાન પૈસાની મદદ કરે તો થોડા વખતમાં ટુંક મુડીઆ ડોળઘાલુ શીખાઉ સાહેબના કપડાંવાળા તેના સોંપેલા પૈસાના લાખના બાર હજાર કરી આપે! આવી સ્થિતિ સુધારવાને ખાતર જે મોટી રકમ દર સાલ ધાર્મિક સખાવતોમાં તથા મોજમઝા પાછળ ખરચાય છે તેનો સારો ઉપયોગ કેમ થાય, તે ખંતાવવાનું અને તેમ કરવાની યોજનાઓ કરવા પાછળ મંડવાનું છે.

દેશબંધુઓની ફરજ.

આ બાબતમાં સરકાર કેવી રીતે વધુ કર મેળવી ઉદ્યોગ હુન્નર ખિલવવામાં કેટલી મદદ કરી શકે ને તથા લોકો પોતે પોતાની સારી સમજનો કેવો સદુપયોગ કરી શકે તેનો વિચાર ખાસ કરીને થવો જોઇએ. અને તે થયા પછી હમેશ તે ચાલુ રહેવો જોઇએ હવે જ્યારે સરકાર ખુલ્લી રીતે દરેક સ્વદેશી હુન્નરને તથા માલને ઉત્તેજન આપવાની જરૂર પીછાને છે, ત્યારે સ્વદેશી ચીજને સ્વદેશી બંધુઓએ સ્વદેશની ઉન્નતિને ખાતર બનતી મદદ કરવી જોઇએ આપણે જોઇએ છીએ કે Home Industries માટે આપણા બ્રિટીશ બંધુઓ કેવી કાળજી રાખે છે. જેવી ત્વરા તેઓ પોતાના દેશના વ્યાપાર ઉદ્યોગ પર રાખે છે તેવીજ ખંત આપણે નામદાર બ્રિટીશ હકુમતની રાહબરી હેઠળ રાખતા શીખવાની જરૂર છે. જ્યાં સુધી દેશી બનાવટનો માલ હલકો તથા મોંઘો છે તથા પરદેશી માલ સરસ તથા સસ્તો છે એવો ખ્યાલ દુર રાખી પરદેશી માલ શા કારણથી સારો તથા સસ્તો છે તે શોધી નહિં કાઢીએ ત્યાં સુધી ખાલી બોલવાથી લાભ થવાનો નથી. કારણ તપાસીશું તો પરદેશી માલ બનાવતી વખતે તેના બનાવનારા તે માલ બીજાઓ કરતાં કેવી રીતે સારો તથા સસ્તો બનાવી શકાય તેનો ખાસ અભ્યાસ પહેલો કરે છે અને તેની પછવાડે ખંતથી લાગ્યા રહે છે. હરીફો તે કેવી રીતે સારો તથા સસ્તો બનાવે તેની પોતાથી બનતી માહિતી હમેશ તેઓ મેળવતા રહે છે, અને તેથીજ તેઓ હરીફાઇમાં પોને ફાવી શકે છે, પોતે સારી કમાણી કરેછે, પોતાના દેશને તેથી લાભ કરે છે અને બીજાઓ ઉપર સરસાઇ ભોગવે છે. છેવટે આપણી બ્રિટીશ શહેનશાહતને ન્યાયને ખાતર જે ગંભીર યુદ્ધમાં રોકાવું પડયું છે તેમાંથી જય મેળવી દુનિયા ઉપર પોતાની સરસાઇ દેખાડી આપવાને ઇશ્વર સાનુકૂળ થાઓ એવી પ્રાર્થના કરૂં છું.

મેટેલીક શીલીંગની સારી ડીઝાઇન ગમશે કે?

WAR NOTES AND NOTIFICATIONS

લડાઇ સંબંધી ખબરો તથા જાહેરનામાં.

નામદાર મુંબઇ સરકાર તરફથી બે પત્રો તા. ૩૦ મી સપ્ટેમ્બર તથા તા. ૧ લી અકટોબરને રોજે મળ્યા હતા તેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે સને ૧૮૭૮ના (Sea Customs Act Section 19) દરિયાઈ કસ્ટમ્સ સંબંધીના કાયદાના ૧૯ મો કલમને અનુસરીને દરેક જાતના નૈકા સંબંધી તથા લશ્કરી સરજસરંજામની દરિયા માર્ગે યા જમીન માર્ગે નિકાશ કરવાની મનાઇ કરવામાં આવી છે એમ તેમના આગલા એક પત્રમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું તે મનાઇ હુકમમાં નામદાર હિંદી સરકારના હુકમ મુજબ એવી રીતનો ફેરફાર કરવામાં આવ્યો છે કે Manganese તથા Wolfram મેન્ગેનીઝ તથા વૉલફ્રામની યુનાઇટેડ કીન્ગડમ તથા ફ્રાન્સ ખાતે નિકાશ કરવાની હવે છુટ છે તે એવી શર્તે કે તે માલ પહોંચવાની જાહેર કરેલી જગ્યા સંબંધી કોઈ પણ જાતનો શક આવે નહિં.

મુંબઇના પોસ્ટ-માસ્ટર-જનરલ તરફથી તેમને સીમલાના ડીરેકટર જનરલ ઓફ ટેલીગ્રાફ્સ તરફથી મળેલા તારની કોપી હમને મોકલવામાં આવી છે તેમાં તેઓ હમને જણાવે છે કે તા. ૧ લી અકટોબરથી પરદેશખાતે ડીફર્ડ (Deferred) તારો મોકલવાની રૂઢી પાછી ચાલુ કરવામાં આવશે. પણ કોઇક વખત એ ખાતાના વ્યવહારમાં વધારો થાય તેવ વખતે થોડા વખત માટે આ રૂઢી આગળથી તે સંબંધી નોટીસ આપ્યા વિના બંધ કરવામાં આવે.

આ ડીફર્ડ તારની રૂઢીમાં દશ અક્ષરની ગણુનીની ખાસ રૂઢી પ્રમાણે નહિ પણ આગળ પ્રમાણેજ તારના શબ્દો ગણી તે મુજબ તેના ભાવ લેવામાં આવશે.

નામદાર મુંબઇ સરકાર તરફથી તા. ૨૮ સપ્ટેમ્બરને રોજે એક પત્ર મોકલવામાં આવ્યો હતો, તેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે બેંકોને પરદેશ નાણાં મોકલવા સંબંધીના તારો માટે One Code Group રૂપી જે છુટ આપવામાં આવી છે તે છુટ બીજા કામો માટે લેવામાં આવે છે એવી રીતની નામદાર સરકારને ખબર મળ્યાથી તે નામદાર તરફથી એવો હુકમ કઢવામાં આવ્યો છે કે જે કામ માટે છુટ આપવામા આવી છે તે સિવાયના બીજા કામ માટે એ છુટ લેવામાં આવશે તો તેવા તારો તા. ૨૯ મી સપ્ટેમ્બરથી અટકાવવામા આવશે.

નામદાર સરકાર તરફથી (Conditional contraband) લડાઇને લીધે ચઢત માટે અમુક શરતે મનાઇ કીધેલા માલની યાદીમાં નીચે મુજબના માલનો વધારો કરવામાં આવેલો જણાવવામાં આવ્યો છે.

ત્રાંબુ ઘાટ નહિં પાડેલું.

સીસું (ચોરસા-પતરાં યા નળી)

ગ્લીસરાઇન.

ફેરોક્રોમ.

Heamatite લોખંડની કાચી ધાતુ.

લોહચુંબક થવાના ગુણ ધરાવતા લોખંડની કાચી ધાતુ.

રબર.

ચામડાં તથા ચામડીઓ કાચાં અથવા કેળવેલાં નહિં હોય એવાં ખરણચડાં.

લડાઇને લીધે જાપાન ખાતે દરિયાઇ વિમાની બાદશાહી જોખમદારીની જે યોજના ઉભી કરવામાં આવી છે તેની વિગત જાપાનના કૉન્સલ તરફથી હમને મોકલવામાં આવી છે તે નીચે મુજબ છે.

જાપાનીઝ ડાયટે એ સંબંધી નીચે મુજબને કાયદો પસાર કર્યો છે.

જાપાનીઝ સરકારે પ્રિમિયમના વધારેમાં વધારે ઠરાવેલા દરથી ઓછે દરે સોદો થયો હોય તેવા સોદામાં, જાપાનીઝ વિમો ઉતારનાર અથવા તો પરદેશી વિમો ઉતારનાર જાપાનમાં, લડાઇના જોખમે થયલું નુકશાન ભરી આપે તો તેઓએ ભરી આપેલી રકમમાંથી ૮૦ ટકા જેટલી રકમ સરકાર તેમને આપશે.

આ વિમાની યોજના નિચે મુજબના માલો સંબધી લાગુ પડશે.

(અ) જાપાનીઝ વ્હાણો જાપાનીઝ સરકારે ઠેરવેલી લાઇનોપર વ્હેપાર કરતાં હોય તે.

(બ) એવાં વ્હાણોપરનો માલ.

(ક) જાપાનથી નિકાશ થતો યા જાપાનમાં આયાત થતો માલ.

જાપાનીઝ સરકારે વિમા સંબંધી વધારેમાં વધારે ભાવ ઠરવેલા નીચે મુજબ છે.

(અ) જાપાનથી, સીંગાપુર થઇને હાગકૅાંગથી સ્વેઝ લગીનાં ખંડપરનાં કોઇ પણ બંદરો વચ્ચેનો ભાવ—

વિમાની રકમના ૧૦૦ યેનપર ૨૦ સેન.

(બ) હૉંગકૅાંગથી સ્વેઝ વચ્ચેનાં ખંડપરનાં બંદરો વચ્ચે-વિમાની રકમના ૧૦૦ યેન પર ૧૫ સેન.

રોયલ કોલોનીયલ ઇન્સ્ટીટયુટની વેપાર ઉદ્યોગને લગતી કમિટી, જરમની અને ઓસ્ટ્રીયાનો બ્રિટીશ રાજ્યમાં વ્હેપાર જે ચાલતો હતો તે વ્હેપાર બ્રિટીશ કારીગરો અને વેપારીઓને મેળવી આપવા માટે સ્તુત્ય પ્રયાસ કરી રહી છે અને તે કમિટી હિંદુસ્તાનના બજારને લગતી પોતાના આ પ્રયાસમાં મદદગાર થાય એવી ખાસ કરીને જરમન અને ઑસ્ટ્રીયન માલો જે અત્યાર સુધી તે દેશમાંથી આવતા હતા તે માલો સબંધી કોઇપણ તરેહની બાતમી માંગે છે. જેને કોઇને કંઇ પણ બાતમી મોકલવી હોય તેમણે નીચેના સીરનામામાંથી કોઇપણ સીરનામે મોકલી આપવા મહેરબાની કરવી.

૧ ઑનરરી સેક્રેટરી ટ્રેઇડ એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રી કમીટી.

રોયલ કોલોનીયલ ઇન્સ્ટીટયુટ
નૉરધમ્બર લૅન્ડ એવેન્યુ
લંડન, ડબલ્યુ. સી.

૨ વી. ગેબ્રીયલ. એસ્કવાયર, આઇ. સી. એસ. આબુ; રજપુતાના.

૩ આઇ. આર. પીયરસન એસ્કવાયર, આઇ. સી. એસ. મીરટ.

૪ એચ. એન. રસીયન એસ્કવાયર, આઇ. સી. એસ. લાહોર.

બ્રિટીશ ઉદ્યોગમાં જરૂરીયાત રસાયણીક પદાર્થો રંગરોગાન વિગેરે જે અદ્યાપી પર્યંત દુશ્મન દેશોમાંથી આવતા હતા તે મેળવવાની સરસમાં સરસ રીત સંબંધી વિચાર કરવા તથા સલાહ આપવા વિલાયતની બોર્ડ ઑફ ટ્રેઇડ તરફથી તેના પ્રમુખે એક કમિટીની નિમણુક કરી છે જેમાં લૉર્ડ ચેન્સેલર વાઇકાઉન્ટ હાલ્ડેન ઑફ કલોનને કમિટીના પ્રમુખ તરીકે નિમવામાં આવ્યા છે.

નામદાર મુંબઇ સરકાર તરફથી તા ૨૭ ઑકટોબરને દિને એમ જણાવવામાં આવ્યું છે કે યુનાઇટેડ કીંગડમમાંથી દરેક સ્થળે ઘોડાના સાજ, જીન બનાવવાના સામન ખાખી કપડું, તથા પેરોકસાઇડ ઑફ મેગેનીઝની નિકાશ કરવાની મનાઈ કરવામાં આવી છે.

નામદાર મુંબઇ સરકાર તરફથી તા. ૬ ઠી ઑકટોબરને દિને એક પત્ર બેમ્બર પર મોકલવામાં આવ્યો છે અને તે સાથે બ્રીટીશ રાજ્યમાં આ સંસ્થાનોમાં યા મિત્ર રાજ્યો યા મધ્યસ્થ રાજ્યોમાં મોકલવાને ચઢાવેલો માલ જે રસ્તામાં હોય તેના સબંધમાં, મનાઇ કીધેલા માલ સંબંધીનો બાદશાહી હુકમ સખ્ત રીતે લાગુ પાડવામાં આવશે નહિ એ મુજબની લન્ડનની કસ્ટમ્સ અને એકસાઇઝ બોર્ડ તરફથી મળેલી ખબર મોકલવામાં આવી છે જે નીચે મુજબ છે.

યુનાઇટેડ કીંગડમમાંથી અમુક માલોની નિકાશ સંબંધી બાદશાહી મનાઇ હુકમ થયલો

છતા, જે મનાઇ કીધેલો માલ યુનાઇટેડ કીન્ગડમમાં મોકલવા માટેનો મુળ ધારેલો નહિ હોય યાતે બ્રીટીશ અથવા મિત્ર રાજ્યોના વ્હાણમાં દુશ્મની (માલ) નહિ હોય અને જે માલ બ્રિટીશ સંસ્થાનિક મિત્ર રાજ્યના યા મધ્ય સ્થ રાજ્યનાં બંદરપર બ્રીટીશ મિત્ર રાજ્યના યા મધ્યસ્થ રાજના વ્હાણમાં લાવવામાં આવ્યો હોય તેને બ્રિટીશ, સંસ્થાનિક, મિત્ર રાજ્યના યા મધ્યસ્થ રાજ્યમા કોઇ પણ સ્થળે મોકલવા ધારેલો હોય ત્યાં જવા દેવો એવો હુકમ કરવામાં આવ્યો છે એટલી સરતે કે તે નિકાશને માટે તેજ વ્હાણમાં રહેલો જાહેર કરવામાં આવ્યો હોય યા વ્હાણની ફેર બદલીના નિયમ પ્રમાણે તાત્કાલીક નિકાશને માટે બીજા વ્હાણમાં ભરવામાં આવ્યો હોય તથા તે લડાઇને લીધે પુરેપુરા યા અમુક શરતે મનાઇ કીધેલા માલમાંના હોય નહિં.

યુનાઇટેડ કીન્ગડમમાં વેપાર અર્થે ટનેજ કેટલા પ્રમાણમાં મળી શકશે તે સંબંધી નામદાર સેક્રેટરી ઓફ સ્ટેટ તરફથી નામદાર મુંબઈ સરકાર પર તાર મારફત આવેલી ખબર નીચે મુજબ હમને જણાવવામાં આવી છે.

લશ્કર લઇ જવા લાવવા માટે જે વ્હાણો કામ નહિં લગે તેવા વ્યપરાશ વ્હાણો મળી શકશે. હિંદના નિકાશ કરનારાઓ નુરના સારા ભાવ આપવાની માંગણી કરશે તો વેપાર વ્યવહાર માટે વ્હાણો હિંદમા આવવા લલચાશે. જો નુર સંબંધી આકર્ષણ પુરતું હશે તો ખાલી વ્હાણો પણ હિંદુસ્તાન આવી શકશે. લડાઇના કામ માટે આટલા બધા વ્હાણો રોકાયલા હોવાથી અને જરમન અને ઓસ્ટ્રીયન વ્હાણો બંધ થઇ ગયલા હોવાથી નિકાશ કરનારાઓએ સાધારણ મધ્યમ ભાવની આશા હાલ રાખવી નહિં. મ્હારા સાંભળવામાં આવ્યું છે કે હૅરીસન હૉલ અને ગ્રીટી તથા એંકર લાઇનો, લડાઇના કામ માટે આપવામાં આવેલાં વ્હાણોને બદલે આવાં વ્હાણો મુકવાનો ઇરાદો રાખે છે તો જો રસ્તાં ખુલ્લા ચાલુ રહેશે તો સમય જતાં પુરતા વ્હાણો પુરાં પાડવાની આશા રાખું છું.

વિલાયતના વેપારી બોર્ડના વેપારી બાતમી ખાતા તરફથી લંડન ખાતે એક મોટી સંમ્પલ રૂમ ઉઘાડવામાં આવી છે કે જ્યાં જરમન અને ઓસ્ટ્રીયન યા હંગેરીયન માલો ખાસ કરીને જે જે તે દેશના માલો વિલાયતમાં બનતા માલોને ખાસ જરૂરના હોય પણ લડાઇના સંજોગને લીધે તે દેશોમાંથી આવતા અટક્યા હોય તેવા માલો પ્રદર્શીત કરવામાં આવનાર છે.

જે જે પેઢીઓ ત્યાં માલ મુકવા માંગતી હોય તેમણે વિલાયતની વેપારી બાતમી ખાતાને અરજી કરવી. આ પ્રદર્શન ફકત જરમન અને ઓસ્ટ્રીયન યા હંગેરીયન માલોનુંજ થશે. જે જે પેઢીઓ માલ નહિ મુકી શકતી હોય તેઓની તરફથી તેવા માલોની યાદી મોકલી આપવા ફરમાશ થઇ છે.

મધ્યસ્થ બજારોમાં જરમન આસ્ટ્રીયન હંગેરીયન વ્યાપાર સાથ રસાકસી.

બ્રિટીશ કારીગરો અને વેપારીઓને પોતાના જરમન ઓસ્ટ્રીયન યા હંગેરીયન પ્રતિસ્પર્ધીઓ પાસેનો વેપાર પોતાને હાથ કરવાની મળેલી આ તકનો લાભ લેવામાં વિલાયતની બોર્ડ ઓફ ટ્રેઇડ તરફની તેમને આપવામાં આવતી મદદની યોજનાના સંબંધમાં નામદાર શહેનશાહના પરદેશ ખાતેના ટ્રેઇડ કમીશનરો તરફથી તેને કેટલીક ઉપયોગી ખબર નીચે પ્રમાણેની મળી છે.

ઇજીપ્ટ:—નામદાર શહેનશાહના એલેકઝાન્ડ્રીયાના કોન્સલ જનરલ જણાવે છે કે જો રૂના પાકને આર્થિક મદદ આપવામાં આવે તો વેપારની સ્થિતિ ફાયદાકારક થશે. જરમનીના ઇજીપ્ત સાથના મશીનરી, મશીનના ઓજારો વિગેરે જેવો કેટલક કિંમતી વેપારમાંનો મોટો ભાગ યુનાઇટેડ કીન્ગડમે હાથ કરી લેવા જોઇએ. હલકાં [illegible] વાસણ જમતના વસગુ, હોઝીયરી, તથ સોય દોરા વિગેરે જેવી હલકી અને સસ્તી જણસોમાં સરોબરી સફળ નીવડી શકે એમ નથી. લાબા વાયદા એ ઉધાર દામાલ આપવો પડે એ આપણી મોટ માં મોટી મુશ્કેલી છે

સાઉથ અમેરીકા—રીઓડીજેનેરોમાંના નામદાર શહેનશાહના કોન્સલ જણાવે છે કે ન્યુયોર્કથી મળેલા તાર પ્રમાણે સાઉથ અમેરીકામાં મુખ્યત્વે કરીને બ્રેઝીલ, આરજેન્ટીના અને ચીલીના બજારોમાં જરમન વેપાર પોતાને હાથ કરવા વેપારીઓના ટોળે ટોળાં ત્યાં જનાર છે.

A LIST OF SHIPS CAPTURED IN BRITISH PORTS.

નામદાર શહેનશાહના લશ્કરે બ્રિટીશ બંદરોમાં રોકેલાં તથા દરિયામાં પકડેલાં વહાણોની યાદી.

નામદાર શહેનશાહના લશ્કરે બ્રિટીશ બંદરોમાં રોકેલાં તથા દરિયામા પકડેલાં વહાણોની યાદી તથા વિગત સંબંધી નીચે મુજબનો ખબર નામદાર સરકાર તરફથી ચેમ્બરના સભાસદોની જાણ માટે હમને મોકલવામા આવી છે.

લડાઇ ફાટી નીકળવાથી નામદાર શહેનશાહના લશ્કરે બ્રિટીશ બંદરોમાં રોકલાં યા દરિયાપર પકડેલાં વ્હેપારી વ્હાણો પરના માલ સંબંધી બ્રિટીશ તથા બીજા વેપારીઓને ખબર પુરી પડવા એ વ્હાણોની યાદી પ્રસિદ્ધ કરવાનો ઠરાવ થયો છે. તેવી જે ખબર અત્યારે મળી શકી છે તેવી ખબરની યાદી આ સાથે ટાંગવામાં આવી છે. આ યાદી પુરેપુરી હોય એમ કહી શકાતું નથી અને એમા સુધારો કરવો પડે. વિશેષ ખબર મળતી જશે તેમ વધારાની યાદીઓ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવશે જે જે માલ બ્રિટીશ પ્રાઇઝ કોર્ટના ચુકાદાને આધાર ભુત હોય તેવા માલો સંબંધી જે ગૃહસ્થોને દાવો હોય તે ગૃહસ્થોએ પ્રાઇઝ કોર્ટના નિયમ અનુસાર પોતાના હક દર્શાવવા પગલાં લેવાં જોઇએ. આ નિયમોની કૉપી નીચેને સીરનામે કોઇ બુકસેલર મારફત યા બારોબાર લખવાથી મળી શકશે.

મેસર્સ વાટર્સન એન્ડ સન્સ. લીમીટેડ,
૨૯ બ્રોમ્સ બીલ્ડીંગ્સ, ફેટર લેઇન,
લંડન. ઈ. સી.

જે જે વ્હાણો યુનાઇટેડ કીંગડમમાં સ્થપાયલા પ્રાઇઝ કોર્ટોના તાબામાં હોય તેવાં વ્હાણો સંબંધી પ્રાઇઝ કોર્ટે નીચે મુજબની જાહેર ખબર બ્હાર પાડી છે તે તરફ ધ્યાન ખેંચવામાં આવે છે.

પ્રાઇઝ કોર્ટસ
એડમીરૅલ્ટી માર્શલ્સ ઑફીસ,
રોયલ કોર્ટસ ઓફ જસ્ટીસ,
લંડન. ડબલ્યુ. સી
૧૪ ઑગષ્ટ ૧૯૧૪.

પ્રાઇઝ તરીકે પકડાયલાં દુશ્મનનાં વ્હાણો. માં ભરેલા (દુશ્મનના માલ સિવાયના) માલ પર જે જે ગૃહસ્થોને હક યા લાભ હોય તથા, માલ યા તેના કંઇક ભાગ છોડવવા માંગતા હોય તેમણે લન્ડનમાં નામદાર શહેનશાહના પ્રોક્યુરેટર જનરલ ટ્રેઝરી ચેમ્બર્સની વ્હાઇટ-હૉલ ખાતેની અંફીસમાંથી બાતમી મેળવવી અને યુનાઇટેડ કીંગડમના બ્હારના બંદર હોય તો નામદાર શહેનશાહના પ્રોક્યુરેટર જનરલના એજન્ટો કે જેનાં સીરનામાં તેવાં બંદરોના કસ્ટમ્સ કલેક્ટરો પાસેથી મળી શકશે તેમની ઓફીસોમાંથી બાતમી મેળવવી.

નામદાર શહેનશાહના પ્રોકયુરેટર જનરલને તે માલની માલીકી તથા નુર ભર્યું છે કે નહિં તે સંબંધી વિગત આપવી પડશે.

જે જે દાખલાઓમાં બ્રિટીશ પ્રજાનો અથવા જે જે લોકો મિત્ર રાજ્યો યા મધ્યસ્થ રાજ્યોમાં વસ્યા હોય તેનો અથવા મિત્ર પરદેશીઓ આ દેશમાં વસ્યા હોય તેનો એવા માલમાં લાભ યા હક હોય અને તે હક ચોખ્ખો હોય અને પ્રોક્યુરેટર જનરલને સંતોષ મળે તેવી રીતે નિશંક ઠર્યો હોય તે, (સિવાય કે મનાઇ કીધેલા માલને લગતો સવાલ ઉભો ન થાય) તો તે માલના નુર અને બીજા ખર્ચને લગતી બાબતોનો નિવેડો આવે તેને આધારે તે માલ યા તેનો કોઇ પણ ભાગ બનતી તાકીદે છુટો કરવામાં આવશે. શક ભરેલા દાખલાઓમાં પ્રાઇઝ કોર્ટની ચાલુ રસમ લગાડવી પડશે. ઘણા દાખલાઓમા વેપારીઓ પ્રોકયુરેટર જનરલના કરતાં જે બંદરમાં તે વ્હાણ હોય ત્યાંના તેમના

(પ્રોક્યુરેટર જનરલના) એજન્ટ સાથે પત્ર વ્યવહાર કરશે તો વધારે સઘવડ ભરેલું થઇ પડશે.

યુનાઇટેડ કીંગડમમાંની પ્રાઇઝ કોર્ટોના હવાલામાં વ્હાણો હોય તેવા દાખલાઓમાં પ્રાઇઝ કોર્ટોની બેઠક તથા કામકાજની રીતસર ખબર આપવામાં આવશે યુનાઇટેડ કીંગડમથી બહારના બ્રિટીશ બંદરોમાં જે વ્હાણો રોકવામાં આવ્યાં હોય યા લવવામાં આવ્યાં હોય તે વ્હાણોને નામદાર શહેનશાહના દરીયાપારના સંસ્થાનોમાં સ્થપાયલી પ્રાઇઝ કોર્ટ સમક્ષ લઇ જવામાં આવશે અને જે લોકોને કઇ હક હોય તેમણે તે કોર્ટો સમક્ષ પોતાના હક રજુ કરવો.

તે પ્રાઇઝ કોર્ટોના કામકાજ સંબંધી એવી નોટીસ પ્રસિદ્ધ કરવા માટે ટુંક વખતમાં ગોઠવણ થાય એવી આશા રખાય છે.

ફ્રાન્સ, રૂશીયા અને જાપાન સરકાર પાસેથી તે રાજ્યોમાં રોકવામાં આવેલાં અથવા તે રાજ્યોના લશ્કર તરફથી પકડાયલાં વ્હાણોની આવી યાદી મેળવવા નામદાર શહેનશાહની સરકાર પ્રયાસ કરે છે. તે વિગતો મળે કે તરત આવીજ રીતે તે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવશે.

લડાઇ ફાટી નીકળતાં બેલજીયન બંદરોમાં રોકવામાં આવેલાં જરમન વ્હાણો સંબંધી એક જુદું જાહેરનામું છપાય છે.

નામદાર શહેનશાહની સરકારને મળતી તમામ ખબર આવી રીતે જાહેર કરવામાં આવશે અને એવી આશા રખાય છે કે જુદા જુદા દાખલાઓમાં વિગત મેળવવા માટે સરકારી ખાતાંઓને અરજી મોકલવાની જરૂર આથી ઓછી થશે.

વ્હાણોની યાદી.

ઑગષ્ટ તા. ૨૯—૧૯૧૪.

નામ	ટનેજ	કયા દેશનું	કયાં રોકવામાં આવ્યાં છે તે.
એડોલ્ફ	(૯૪૩)	જરમન.	જીબ્રાલ્ટર
એડોલ્ફ	(૧૪૬)	,,	લીથ
ઑલબર્ટ ક્લેમેન્ટ	(૧૧૬૫)	,,	સાઉથશીલ્ડસ
ઑલબટ્રોઇન (Steam Trawler)		,,	દરિયાપર પકડાયલું જાહેર કરવામાં આવ્યું છે
ઍલોસીયા	(૫૧૪૪)	,,	રંગુન
ઑલ્ફ્રેડ	(૧૩૦)	,,	ગ્રૅનાર્ટન
ઑલફ્રેઇડા	(૧૮૬૦)	,,	બ્રીસ્ટૉલ
ઑલ્ટેર	(૩૨૨૦)	,,	
ઑલ્ટજી	(૬૮)	,,	હલ
આલ્ટોના	(૪૩૧૨)	,,	મેલબોર્ન
ઍન્જેલા	(૧૨૦)	,,	ગ્રેન્જમથ
અપાપા (વ્હાણો ખેંચી લઇ જવાની વરાળ યંત્ર વાળી હોડી)		,,	નીગેરીયા

નામ	ટનેજ	કયા દેશનું	કયાં રોકવામાં આવ્યાં છે તે.
અપોલ્ડા	(૪૯૩૯)	જરમન	કેઇપટાઉન
અરાક્લેસ.		,,	પોર્ટઍડીલેઇડ
ઍથીની	(૨૪૭૦)	,,	સીડની (ન. S. W.)
ઍટીલા	(૩૨૪૦)	ઑસ્ટ્રિયન	કર્કવૉલ
ઑસ્ટ્રીલીયા	(૭૪૮૫)	જરમન	કોલંબો
બેહુરેન્ડ	(૧૪૧)	,,	આરબ્રોથ
બેહુરેન્સ		,,	ગ્લાસગો
બેલજીયા	(૮૧૩૨)	,,	ન્યુપોર્ટ (મૉન)
બેલાસ	(૯૩૧)	,,	રીમુસ્કી
બરલીન (fishing Lugger)		,,	વીક
બર્લીન	(૪૧૯૬)	,,	સીડની (ન. S. W.)
બાર્નફેલ્ટસ	(૫૬૩૯)	,,	કેઇપટાઉન
બીસ્માર્ક		,,	સાઉથ આફ્રીકા
બ્લોન્ડ	(૬૧૩)	,,	લન્ડન
બોલીવર	(૨૬૭)	,,	પ્લીમથ
બ્રેડન બાર	(અ.ઇ ૮૭)	,,	ઇનવરગોરડન (ઇનવરનેસ)

નામ ટનેજ	કયાં દેશનું	કયાં રોકવામાં આવ્યા છે તે.
બ્રેમા (૧૫૩૭)	જરમન	સ્વૉનસી
બુડા (૩૮૫૮)	ઑસ્ટ્રીયન	ટીન
કૅન્સ્ટેટ (૫૯૩૦)	જરમન	બ્રીસગેઇન
કાર્લ (૧૯૯૩)	,,	કારડીફ
ચીલી (૨૧૮૨)	,,	કારડીફ
ચઉટાઇ	,,	સ્ટ્રેટ્સ સેટલમેન્ટસ
ક્રીસ્ચીયન એક્સ (૪૯૫૬)	,,	કરાની અખાતમાં પકડાયલુ
કૉમેટ (૧૪૭૧)	,,	સીહામ સન્ડરલેંડ
કૉન્રેડ (૧૬૪)	,,	ઇન્વરનેસ
ડકસા (૪૧૪૦)	ઑસ્ટ્રીયન	જીબ્રાલ્ટર
ડેઇલ ક્રેસ્ટ (૪૨૭૭)	બ્રિટીશ	કેસલટન (બેરી-હેવન)
ડેને બોલાં (૧૪૮૧)	જરમન	વેસ્ટ હારટલ પુલ
ડાયના (૧૨૦૮)	,,	નીગેરીયા
ડ્રે	,,	બ્લીથ એમ્બલ
ડાયાડે (૧૮૩૧)	,,	વેરીન્ગટન
ડ્રા. રેબીક્ર (૨૦૨)	,,	એબરડીન
એડયુઆર્ડ (૪૭૬)	,,	લીવરપુલ
એલફ્રેઇડા (૧૮૬૦)	,,	બ્રિસ્ટલ
એટ્સ (૨૨૩)	,,	ફાલમથ
એટ્સ કુન્કેલ (૨૧૮)	,,	એબરડીન
ઇમાન્યુએલ (૧૪૧)	,,	બ્લીથ એમ્બલ
એમીર (૫૫૧૪)	,,	જીબ્રાલ્ટર
ઇમામીનલ્રોસ (૧૮૮૬)	,,	મૉડસબરો
એરીકા (૧૪૧)	,,	રૉચેસ્ટર
એરંના એ લ્ટ (૧૭૩૧)	,,	લન્ડન
એર્ના મેન્થીાન (૨૬૩૮)	,	માલ્ટા
ફર્મે	નૉરવીજીયન ન્યુટ્રલ ડ.S.B.	
ફીડયુમીયા (૧૨૩)	જરમન	યારમથ
ફ્રેન્કસફ્રૂટસ (૫૮૫૮)	,,	કલકત્તા
ફ્રેન્ઝ પ્રીશર (૬૩૦)	,,	શાર્પનસ (ગ્લસ્ટર)
ફ્રેન્ઝ હૉર્ન (૧૩૧૪)	,,	લન્ડન
ફ્રોયન ફેલ્સ (૫૬૩૩)	,,	કલકત્તા
ફ્રીડા (૯૯)	,,	લીથ
ફ્રીડા (ગેલીયૉટ) (૬૩)	,,	હલ
ફ્યર્થ (૪૨૨૦)	,,	કોલમ્બો
ગેબ્રુડર (૭૩	,,	અબોગ્મા
ગેમા (૧૩૮૫)	જરમન	બ્લીથ
જ્યોર્જ (૯૪૫)	,,	જીબ્રાલ્ટર
જ્યોર્જ હારપર	,,	ગ્રીમસ્બી
ગેરહાર્ડ (Schooner) (એક સાકડું બેડોળ વહાણ)	,,	બોસ્ટન, લીન્ક
જરમૅનીયા (સ્હેલ ગાહનું વ્હાણ)	,,	સધેમ્પટન
જરમેનીયા (૧૦૯૬)	,,	સીડની
ગેશુસ્ટર	,,	બ્લીથ એમ્બલ
ગ્રીન બૅંક (૩૮૮૧)	બ્રિટીશ	કારડીફ
ગ્રીફ્રવાલ્ડ (૫૪૮૬)	જરમન	ફ્રીમેન્ટલ
ગ્રીયા	,,	સીડની (N. S. W.)
હૅમ (૪૫૬૮)	,,	કેઇપટાઉન
હૅમલ વર્ડર્મ (૮૭)	,,	ઍબરડીન
હૅના લારસેન (૧૩૧૦)	,,	સધેમ્પટન
હૅન્સ હેમસૉથ (૨૪૮૭)	,,	બ્લીથ
હૅન્સ જોર્સ્ટ (૯૫૪)	,,	ગ્રેન્જમથ
હૅન્સ લીઓન હાર્ટ (૧૨૭૩)	,,	લન્ડન
હૅન્સ ઑટો	,,	બ્લીથ
હાર્ટસાઇડ (૨૭૪૦)	બ્રિટીશ	પોર્ટલૅંડ
હેઇનરીચ (૭૫)	જરમન	લન્ડન
હેલમથ (વ્હાણો ખેંચી લાવનારી સ્ટીમર	,,	ઝાંઝીબાર
હેન્રી ફર્ગ (૧૪૯૮)	,,	ન્યુકેસલ
હુબર્ટ કીશન (૯૩૮)	,,	પુલ
હન્કયુન (૧૦૬૫)	,,	લીવરપુલ
હરમેન (૨૦૩૦)	,,	ડાઇસાર્ટ
હૉબાર્ટ (૫૬૨૩)	,,	મેલબોર્ન
હુ ચફીંડ (૩૬૮૯)	,,	(સેન્ટ વીન્સેન્ટ વર્દેની બુશીર આગળ પકડાયલું જાહેર કરવામાં આવ્યું છે)

ધી બામ્બે ટાઇલ્સ માટે ૨૧ બક આઇ ફાટ મુંબઇ.

નામ ટનેજ	કયા દેશનું	કયા શેકવામાં આવ્યાં છે તે.
હોર્નસન્ડ (૩૬૪૩)	જરમન	મૅન્ચેસ્ટર
હોર્સ્ટ મારટીની (૯૪૬)	,,	ન્યુ પોર્ટ, મોન
ઇડા (૪૭૩૦)	ઑસ્ટ્રીયન	કવેબેક
ઇઓલો (૩૯૦૩)	બ્રિટીશ	કારડીફ
ઇઝરાડા (૩૫૩૯)	ઓસ્ટ્રીયન	ફાલમથ
જોહાના (૨૨૩)	જરમન	ફાલમથ
જોઝેફ અંગોરટ ફ્રોહરકઝેગ	ઓસ્ટ્રીયન	સોલેન
કારપટ (૫૦૫૬)	ઓસ્ટ્રીયન	સાઉથ શીલ્ડઝ
કેથેરીના (૯૫)	જરમન	ડ્ઇસાર્ટ
કેથેરીના (૧૩૭)	,,	લન્ડન
કોસ્ટ્રેના (૨૫૩૧)	ઓસ્ટ્રીયન	વેઘમથ
ક્રોન પ્રોન્ઝેસીન સેસીલી (૮૬૮૪)	જરમન	લન્ડન
કયુમેરીક(૧૨૩૨)	બ્રિટીશ	લીવરપુલ
કુરમાર્ક (૫૧૩૭)	જરમન	કલકત્તા
લીડા (૬૭૬૬)	,,	બરમુડા
લેવેનસો(૨૧૫૩)	,,	હલ
લીના (૬૨)	,,	અર્નટીસલેંડ
લીન્ડન હેલ્મ (૫૪૭૬)	,,	એડન
લૅનએરીસ (૪૦૬૪)	બ્રિટીશ	કારડીફ
લૅનીશેન (૩૮૩૭)	,,	કારડીફ
લૅાકવેલ (૩૫૩૦)	,,	,,
લૅાથરીન્જેન (૫૦૦૨)	જરમન	મેલબોર્ન
લ્યુસીડા (૧૪૭૬)	,,	હલ
મેરીગ્લીસર (૧૩૧૭)	,,	ગ્લાસગો
મેરીલીઓનહાર્ટ (૧૪૬૮)	,,	લન્ડન
મેલબોર્ન (૫૯૨૬)	,,	સીડની(N.S.W.)
મીએન્ટ ઝે (૯૩)	,,	ઑારોરટોનેસ
મીએટઝાન્ગ (૫૧૪)	,,	બૉારોરટોનેસ
મૉાસ્ટકેફ્લ્સ (૪૯૨૧)	,,	કોલંબો
મોવે (૫૯)	,,	લીથ
નૅાટા (૧૧૩૭)	,,	,,
નૅાટોર (૭૦૮)	,,	,,

નામ ટનેજ	કયા દેશનું	કયા શેકવામાં આવ્યાં છે તે.
નેફ્રાઇટ (૬૭૮)	બ્રિટીશ	મીડલ્સબરો
નેપટન (૧૯૭)	જરમન	ચેથમ
ન્યુમન્સ્ટર (૪૨૨૮)	,,	ફ્રીમેન્ટલ
નાઇલેંડ (૧૫૩૩)	,,	હલ
ઑાગર હુંસેન (૮૩૨૨)	,,	હુંાબર્ટ
ઑાકસીડન્ટ (૮૧૩)	,,	લૅન્ડન
ઓગીઆાનો (૪૬૫૬)	બ્રિટીશ	કાર્ડીફ
ઓડેસા (૩૦૪૬)	જરમન	કૅાર્ક (કૅસલ ટાઉન બેરીહેવન)
ઑાલીન્ડા	,,	ન્યુકૅસલ (N.S.W.)
ઓરીયન્ટલ (Yatch)	ઑાસ્ટ્રીયન	સધેપ્પટન
ઑ રટેરીક(૬૫૩૫)	બ્રિટીશ	કૅવીન્સ ટાઉન
ઓસ્નાબ્રક (૪૯૪-)	જરમન	સીડની(N.S.W.)
ઑાસ્ટપ્રુસન (૧૭૫૫)	,,	બ્લીથ
ઑાટો (૧૫૨)	,,	લીથ
ઑાટોકાર (૯૫૭)	,,	ગ્લીમથ
પેગેન ટુર્મ (૫૦૦૦)	,,	કલકત્તા
પરકીઓ (૩૭૬૫)	,,	લન્ડન
પર્લા (૫૩૫૫)	ઑાસ્ટ્રીયન	કલકત્તા
ફ્રાલ્ઝ	જરમન	મેલબોર્ન
પોર્ટો (૧૮૧૨)	,,	ગ્રેવ્સીરાડસ
પ્રીન્સ સીગીસમન્ડ	,,	બ્રીસબેઇન
પ્રીન્સ અડાલબર્ટ (૬૦૩૦)	,,	લન્ડન
પ્રોફેસર વુરમન (૬૦૬૧)	,,	સીયેરાલીઓન
પ્રૉસ્પર (૭૫૯)	,,	લન્ડન
પ્રોવીડેન્શીયા (૨૯૭૦)	,,	મૅન્ચેસ્ટર
કવારટા	,,	સ્ટ્રેટસ સેટલમેન્ટસ

નામ ટનેજ	કયા દેશનું	ક્યાં રોકવામાં આવ્યાં છે તે.
રાજપુરી	જરમન	હૉંગકોંગ
રાણી	,,	સ્ટ્રેટ્સ સેટલમેન્ટ
રૈપેન ફેલ્સ (૫૮૮૩)	,,	કોલંબો
આર-સી. રીકમર્સ (૫૫૪૮)	,,	કારડીફ
રેસીના	ઑસ્ટ્રીયન	સન્ડરલૅન્ડ
રીશનફેલ્સ (૪૬૭૯)	જરમન	કોલંબો
રેહઇન ફેલ્સ(૫૫૧૨)	,,	મુંબઇ
રીનાનીયા (૮૭૪)	,,	બ્લીથ્મેમગલ
રીગા (૨૧૫૬)	,,	જીબ્રાલ્ટર
રોલૅંડ (૧૩૭૭)	,,	પ્લીમથ
રૅટન ફેલ્સ (૫૫૮૯)	,,	કલકત્તા
રૅઘરસૅડ (૧૪૦)	,,	કર્કોલ્ડી
રૂફીજી (૫૪૪૨)	,,	સાઇમન્સબે.
રૂટગર્ટ વીનન	,,	સીડની(N.S.W)
સૅબીયા (૨૭૫૨)	ઑસ્ટ્રીયન	ટાઇન
સૅન્ડાકાન	,,	સ્ટ્રેટ્સ સેટલમેન્ટસ
સાન્તા કેથેરીના (૪૨૪૭)	,,	દરિયા પરપકડી રીયોડીજેનેરો ખાતે લઇ જવામાં આવ્યું છે.
સ્કારઝ ફેલ્સ (૫૫૧૩)	,,	ઍડીલેઇડ
શ્લેસેઇન (૫૫૩૬)	,,	પ્લીમથ
શ્નીફેલ્સ (૫૮૨૬)	જરમન	જીબ્રાલ્ટર
સ્વારઝનએક(૧૯૭૦)	,,	કારડીફ
સીએડલર	,,	સાઉથ આફ્રીકા
સેનેટોર ડાન્ટઝીગર	,,	ટ્રાલી
સેનીગાર્બીયા(૩૭૮૦)	,,	સીંન્ગટાઉ આગળ પકડવામાં આવ્યું છે.
સીશક (૪૬૮૦)	,,	કારડીફ
સીગનલ (૧૪૪૦)	,,	બ્રોસ બેઇન
સોલ્જર પ્રીન્સ(૩૧૧૮)	બ્રિટીશ	લન્ડન
સાઉથ ફીલ્ડ (૩૫૦૬)	,,	(વિગત મળી નથી)
ટેઇન ટુમ (૫૨૬૬)	જરમન	કોલંબો
ટેલા મેરીસ (સ્ટેલ-ગાહનું બ્હાણુ (૨૯)	,,	સધેમ્પટન
ટોલઝેન ફેલ્સ(૫૫૬૩)	,,	સીડની N.S.W.

નામ ટનેજ	કયા દેશનું	ક્યાં રોકવામાં આવ્યાં છે તે.
સ્ટુર્મ વૅગેલ	જરમન	સાઉથ આફ્રીકા
સુમાત્રા (૭૪૮૪)	,,	સીડની N.S.W
સુસાન વ્હેનેન	,,	ન્યુકૅસલ N. S. W.
સાર્ગ (૩૫૯૭)	,,	જીબ્રાલ્ટર
ટન્ગેસ્ટ્રી (૪૨૭૨)	ઑસ્ટ્રીયન	સન્ડરલૅંડ
ટર્પસીકોર (૨૭૨૫)	જરમન	લીમેરીક
થીઓડોર (૨૦૭)	,,	લીન
થીઓડોર (૨૦૫)	,,	બ્રેન્ટોન
ટીગેરીઅસ (૬૧૪૯)	,,	સીડની
ટીલ્લી (૧૦૯)	,,	ગ્રેન્જમથ
ટૉમી (૧૩૮)	,,	લન્ડન
ટ્રેડેગર હૉલ (૩૭૬૪)	બ્રિટીશ	પોર્ટલૅન્ડ
ટ્રીફેલ્સ (૫૭૫૦)	જરમન	કોલંબો.
ટ્રોસ્ટ બર્ગ (૬૩૪૨)	,,	કલકત્તા
ટુરૂલ (૩૫૩૦)	ઑસ્ટ્રીયન	સીડની N. S. W.
ઉલાબુગ (૧૯૯૮)	જરમન	બૅરી
ઉરમ્મ (૨૧૯૦)	,,	હલ
વારઝીન (૪૪૫૫)	,,	પેરીમ
વીએના (૪૦૦)	,,	બ્રન્ટોન
વૉરટન ફેલ્સ (૪૫૧૧)	,,	એડન
વૉરટર્મ (૪૯૬૫)	,,	મુંબઇ
વીગા (૮૩૯)	,,	અલોઆ
વેલે (૧૧૭)	,,	ઍબરડીન
વેસર (૧૮)	,,	પુલ
વીલ્ડન ફેલ્સ (૫૫૧૨)	,,	મેલબોર્ન
વીલહેલ્મ (૧૨૫૯)	,,	ગ્લાસગો
વીલહેલ્મ (૨૭૪)	,,	ફાઉઇ
વીલહેલ્મ બેહરેન્સ (૧૨૫૯)	,,	ગ્લાસગો
વેટન	,,	ન્યુકૅસલ N. S. W.
ઝીકી (૧૮૭૭)	ઑસ્ટ્રીયન	માલ્ટા.

લડાઇ ફાટી નીકળતાં ઍન્ટવર્પ ખાતે રોકાયલાં જરમન વેપારી બ્હાણો.

નામદાર શહેનશાહની સરકારને ખબર મળી છે કે કેટલાંએક જરમન વેપારી બ્હાણો જેનાં

દેખાય છે તેમજ કાયદેસર વધારેમાં વધારે વ્યાજનો દર નિમવાની રૂઢીમાં દેખાતી અનિશ્ચિતતા એમાં નથી.

પહેલાં કદાચ એમ દેખાય કે વધારેમાં વધારે દર મુકરર કરવાથી રાખેલી ધારણા બહુ સ્હેલાઈથી પાર પડી શકે પણ તેની સાથે ગભીર ગેરફાયદા એ છે કે એ નિયમને વખતો વખત ભય વગર તોડવામાં આવે. અમુક નાણાં ધીરનારાઓમાં સામાન્ય રીતે એવો ધારો હોય છે કે દેવાદારને અમુક રકમ આપે અને આપેલી રકમથી પાંચ છ ગણી રકમની ચીઠ્ઠી તેની પાસે લખાવી લે.

વ્યાજનો વધારેમાં વધારે દર નિમવામાં આવે તો આવી હાનિકારક રૂઢીનો વપરાસ વિશેષ થવા પામશે એમાં શક નથી. તેટલુંજ નહિં પણ મ્હારી કમિટીને વળી એક વધુ ગેરફાયદાની દહેશત એ રહે છે કે નાણાં ધીરનારાએ વ્યાજનો જે સામાન્ય દર લે છે તે વધારીને કાયદેસર વધારેમાં વધારે દર લેવા ચુકશે નહિ.

કેટલાક ભરોસાદાર અને સારી નિયતના નાણાં ધીરનારાઓ છે કે જેનો વ્યાજનો દર વાજબી હદથી વધારે હોતો નથી તેઓને પણ આ કાયદેસર વધારેમાં વધારે નિમેલા વ્યાજના દરની રૂઢીથી તે દરથી વ્યાજ લેવાની લાલચ થાય એ પણ સ્વાભવિક છે.

ત્રીજી સુચના જે, મોદ્દની આજુ બાજુની તપાસવાની સોદની વિગતો તપાસવાના તથા વ્યાજનો દર સોદામા નક્કી થયે હોય તે ઘટાડી ઓછો કરવા માટેની કોર્ટને સત્તા આપવાના સંબંધમાં છે તે સબંધી મ્હારી કમિટી દિલગીર છે કે એ સુચના તે માન્ય કરી શકતી નથી કારણ કે તેથી વેપારના કાર્યક્રમમા ખલેલ પહોચે અને મુકદમા લડનારાઓને નાહકની આપદા થાય.

દખણ એગ્રીકલચરીસ્ટ રીલીફ એકટના વ્યવહારથી મળેલો અનુભવ પણ આજ સુચને છે અને તે કાયદાના સંબંધમાં નિમાયલા કમિશનના હાલના રિપોર્ટનું વલણ પણ આજ પરિણામ તરફનું છે.

આ બધો વિચાર કરતાં મ્હારી કમિટી એવા અભિપ્રાયની છે કે નામદાર સરકારની ધારણા બીજી સુચના લાગુ પાડવાથી ઘણે અંશે પાર પડશે.

TARIFF VALUATION.

આયાત તથા નિકાશ થતા માલપર જકાતની આંકણીના સંબંધમાં નામદાર મુંબઈ સરકાર તરફથી કસ્ટમ્સ કલેકટર મી૦ બ્હીટીએ આ ચેમ્બરના અભિપ્રાય માટે એક પત્ર તા ૨૯ મી જુલાઈને દિને લખ્યો હતો તેના જવાબમાં ચેમ્બર તરફથી નીચેનો જવાબ મોકલવામાં આવ્યો હતો.

તા૦ ૨ જી અકટોબર ૧૯૧૪.

ધી ઇન્ડીયન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર એન્ડ બ્યુરોના

સેક્રેટરી તરફથી

આર. એફ. એલ. બ્હીટી એસ્કવાયર,

આઈ. સી. એસ.

કલેકટર ઓફ કસ્ટમ્સ જોગ.

મું. મુંબઇ.

સાહેબ,

આ ચેમ્બરની કમિટીની ફરમાસથી આપના તા૦ ૨૯ મી જુલાઈ ૧૯૧૪ ને રોજના નં. ૨૯૬૬ મા નંબરના પત્રના સંબંધમાં તમના અભિપ્રાય જણાવવા રજા લઉં છું.

મ્હારી કમિટીને દહેશત છે, કે જકાતની આંકણીને માટે માલના બજાર ભાવ આંકવાની હાલની રૂઢી જરાક સખ્ત અને અસંતોષ ઉતપન્ન કરનાર છે કારણ કે આયાત કરનારને તે માલની ભરતીઆંની ખરી કિંમતના ચોખ્ખા ભાવ કરતાં ઉંચે ભાવે ગેરવાજબી રીતે જકાત આપવાની ફરજ પડે છે. (Wholesale cash Market values) યાને " જથાબંધ રોકડ વેચાણના બજાર-ભાવ " એ વાકયના હાલ લીધેલા અર્થ પ્રમાણે મુનરાકિ કાપડ ઈંડીયન કસ્ટમ્સ કાયદાના ૩૦ મા વિભાગના (અ) પ્રકરણ પ્રમાણે જકાતની આંકણીમાં પહેલાં ત્રણથી ચાર મધ્યસ્થોના હસ્તક એક હસ્તેથી બીજે હસ્તે એમ પસાર થાય છે. આ

ઉપરાંત ઉપલા વાકયના અર્થમાં દલાલી તથા ૪ ટકાનો વટાવનો પણ સમાવેશ થાયછે. (એટલે જકાતની આંકણીમા તે પણ બાદ કરવામાં આવતાં નથી) આજ કારણને લીધે મ્હારી કમિટીનું ધારવું એવું છે કે આપના પત્રના છેટલા પૅરેગ્રાફમાંની સુચના કે હાલ અંકાતી માલની ખરી કિંમતમાથી બે ટકા બાદ કરવામો આવે તો તે સામાન્ય સ્થિતી સંજોગમાં આયાત કરનારની ખરી વેચાણ કિંમત તરીકે લેખી શકાય એ સુચના પણ આ સંબંધની બધી જરૂરીયાત પુરી પાડી શકે તથા એમ થતી ભુલ સુધારી શકે એમ નથી.

આવા સંજોગમાં મ્હારી કમિટી એમ ધારે છે કે ("Local wholesale cash Market Value") સ્થાનિક જથ્થાબંધ રોકડ વેચાણના બજારભાવ, આ વાકયનો અર્થ પ્હેલો વેચનાર આયાત કર્યા પછી તરતજ ઉંચામાં, ઉંચી જે કિંમતે જથ્થાબંધ માલ વેચનો હોય તે ભાવ એવો અર્થ લેવો જોઇએ અને ("Wholesale") "જથ્થાબંધ" એ શબ્દ જ્યારે વપરાય ત્યારે કુદરતી રીતે તેનો અર્થ એમ થાય છે કે તે તેના જથ્થાના મોટામાં મોટા પ્રમાણમાં છે

માલનાં ભરતીયાની કિંમતપર અંકાતી જકાતના સંબંધમાં વાધા લેવામા આવે છે તે બાબદ મ્હારી કમિટી આપનું ધ્યાન ખેંચી જણાવવા રજા લે છે કે આપના પત્રમાં જણાવેલા એવા દાખલાઓ ઘણા જુજ છે. અને તે રૂઢીમાં થતી મુશ્કેલી અને અડચણના કરતાં હાલની રૂઢી પ્રમાણે, મધ્યસ્થ દલાલોના નફા તથા વટાવ વિગેરેની ગણતરી કરીને બજારભાવ નકકી કરવાની મુશ્કેલી ઘણી વધારે છે.

ઉનના કપડાના સંબંધમાં મ્હારી કમિટી એમ ધારે છે કે ઉંચા અને ચોખ્ખા તદન ગરમ કપડાં (કે જે બે રૂપીએ વારથી વધારે કિંમતે વેચાતાં હોય) તેવાં કપડાંની જકાતની આંકણીમાં બે થી પાંચ તાકાઓને (Wholesale unit) અમુક માપ તરીકે લેખવાની રૂઢી ભલે ચાલુ રાખવામાં આવે પણ હલકાં ગરમ કપડા તથા હાફ વુલન કપડાઓના સંબંધમાં તો માપ તરીકે આખી પેટી અથવા પેકેજજ નકકી થવું જોઇએ.

THE PROVINCIAL INSOLVENCY ACT.

પ્રોવિનશીયલ ઇન્સોલ્વન્સી એકટને સુધારવા બાબત નામદાર સરકારે ચેમ્બરનો મત પુછાવ્યો હતો તેના જવાબમાં કમિટી તરફથી નીચે મુજબનો જવાબ મોકલવામાં આવ્યો હતો.

ઇન્ડીઅન મર્ચન્ટસ ચેમ્બર અને બ્યુરોના
સેક્રેટરી તરફથી

એલ રોબર્ટસન એસકવાયર આઇ. સી એસ.
નામદાર મુંબઇ સરકારના સેક્રેટરી સાહેબ
જોગ,
મું. મુંબઇ.

સાહેબ,

(૧) આ ચેમ્બરની કમિટીની ફરમાસથી સને ૧૯૦૭ ના પ્રોવીન્સીયલ ઇન્સોલ્વન્સી એકટ ૩ મા સુધારો કરવાની ધારણાપર આપે આપના તા. ૬ ઠી ઑગષ્ટ ૧૯૧૪ ના રોજના નં ૫૭૫ સને ૧૯૧૪ નબરના પત્ર દ્વારા માંગેલા તેમના અભિપ્રાય, આ સાથે મોકલવા રજા લઉ છુ

હાલના પ્રોવીન્સીયલ ઇન્સોલ્વન્સી એકટ દાખલ કરવામાં આવ્યા પછી નાદારી માટેની અરજીની સખ્યામાં વધારો થતો જાય છે એ નિશક વાત છે અને એ બાબતમાં મ્હારી કમિટી નામદાર સરકાર સાથે એકમત થાય છે.

(૨) જુના સીવીલ પ્રોસીડયુર કોડના ૨૦ મા પ્રકરણના ૩૪૪ મા વિભાગ પ્રમાણે નાદારી માટેની અરજી તે માણસનાપર ડીકી બજાવી તેને પકડવામાં આવ્યો હોય અથવા તો તેની મીલકતનાપર જપ્તી કરવાનો હુકમ કાઢવામાં આવ્યો હોય ત્યાર પછીજ થઇ શકે. અને આ બધું હમેશ શરમ ભરેલું લાગવાથી દેવાદાર ઘણી વખત તે ડીકીનાં દેવાઓ ભરી દેવાને

(૯) મ્હારી કમિટી નામદાર સરકારનું ધ્યાન નીચેની હકીકત તરફ ખેંચે છે કે હાલના કાયદા પ્રમાણે દેવાદાર છુટો થવાની દરકાર રાખતો નથી. અને નહિં છુટેલો નાદાર રહેવાનું પસંદ કરે છે કે જેથી કપટથી સંતાડી રાખેલા માલના સંબંધમાં અથવા હિસાબમાં ગોટાળો કરવાના સંબંધમાં કોર્ટ કંઇ તપાસ કરે નહિં. કમિટીના વિચાર પ્રમાણે આ બદી ઘણી મોટી છે અને કોઇક રીતની સમયની હદ મુકરર કરવાથી એ બદી અટકાવી શકાશે. (જેવી કે છ મહિનાની) જે હદમાં અરજદારો એ છુટા થવા માટેના હુકમ માટે અરજી કરવીજ જોઇએ નહિં તો ચુકાદા માટેનો હુકમ રદ થઇ જાય. જો સારાં કારણો બતલાવવામાં આવે તો આ હદને કોર્ટના હુકમથી વધારી શકાય.

(૧૦) દરેક સારી નિયતના નાદાર વ્હેપારીના લાભ માટે બીજી એક કલમ પણ ઘડવાની ઘણીજ જરૂર છે સારી નિયતના નાદાર અરજદારોને તેમને જાતે પકડવામા આવે તેમાંથી બચાવનારી કલમ જે પ્રમાણે ઉપર જણાવેલા અંગ્રેજી કાયદામાં છે તેવી આ કાયદામાં નથી, જો કે તે નાદાર દેવાદારને પકડવામાં આવે છે કે તરત જો તે નાદારીની અરજી નોંધવા તથા હાજર રહેવાની જામીનગીરી આપેતો તેને છોડવામાં આવે છે પણ હાલના કાયદાના લખાણ મુજબ ગામ પર ગામમાં નાદાર દેવાદારને જોકે તેણે નાદારી અરજી નોંધાવી હોય તો પણ તેનાપર જુદી જુદી ડીક્રીઓ હોય તેને માટે તેને પકડી શકાય. ઇન્ડીઅન લૉ રીપોર્ટ ૮ મદ્રાસ ૯૭ તથા ૯૮ મા પાનાપર એમ જણાવવામાં આવ્યું છે કે (ઓરીજીનલ અને અપેલેઇટ કોર્ટો) અસલ દાવાઓની તથા અપીલ કરવા માટેની ઉંચી અદાલતોને કાયદાથી મળેલા અધિકાર પ્રમાણે મુળ સત્તા એવી છે કે એવા નાદારોને પકડવામાથી તેને બચાવી શકે. જો એમજ હોય તો તે સંબંધીના કાયદાને વધારે ચોખ્ખો કરી એવા નાદારો નાદારીની અરજી નોંધાવે અને તેનો માલ મિલકતનો vesting Order. કબજામાં આપનારો હુકમ કરવામાં આવે કે તરતજ તેની જાતને પકડવામાથી રક્ષણ બક્ષી શકે એવી સત્તા કોર્ટને છે એવી કલમ ઉમેરવામાં કોઇ જાતનુ નુકશાન દેખાતું નથી (જુઓ--અબદુલ રજબ વિરૂદ્ધ બસરૂદીન અહમદનો નં. ૧૪ સી. ડબલ્યુ. એન ૫૮૬ મો દાવો)

(૧૧) મ્હારી કમિટીનું ધારવું એવું છે કે એક દેણદારને નાદાર ઠેરવવા માટે તેના લ્હેણદારને જે હક આપવામાં આવ્યો છે તેનો ગેર ઉપયોગ થવા સંભવ છે કોઇ દગાખોર લ્હેણદાર જેના ફકત ૫૦૦ રૂ માંગતા હોય તે પણ પોતાના દેણદારની આબરૂને સખત ધોકો લગાડી શકે, મ્હારી કમિટી, તેથી એવી સુચના કરવા રજા લે છે કે તેના દેણદારનુ કુલ દેવુ રૂ ૫૦૦૦ થી વધારે હોય અને અમુક લ્હેણદારનું લ્હેણું દેવાદારના કુલ દેવાનો દસમો ભાગ હોય તો તે લ્હેણદારને અરજી નોંધાવવાનો હક આપવો જોઇએ.

૧૨ મા વિભાગમા એવી કલમ છે કે જો લ્હેણદારની અરજી ખોટી અથવા ફકત હેરાન કરવા માટે નોંધાયલી માલૂમ પડે તો નુકશાની તરીકે રૂા. ૧૦૦૦ સુધી દેવાદારને આપી શકાય આબરૂની નુકશાનીના બદલામા આ બદલો કોઇક વખત પુરતો નહિં થાય અને તેથી મ્હારી કમિટી એવું ઉચિત ધારે છે કે દેવાદારની આબરૂને ધોકો લગાડવાની બદ નિયતથીજ જો અરજી નોંધાવેલી સાબીત થાય તો તે લ્હેણદારને વધારે સજા કરવા માટેની મુખત્યારી સત્તા કોર્ટોને આપવી.

લક્ષણ ધરાવે છે તે ખુલ્લી રીતે જણાવવી તેઓએ જણાવ્યું કે, નુકસાન સામે કાંઈ ધરખમ મદદ અથવા જામીનગીરી આપવાની દરખાસ્ત કરવામાં નહિં આવે ત્યાં સુધી પ્રજા નવા ઉદ્યોગમાં નાણું રોકતાં ગભરાશે.

તે બાદ ચેમ્બરની કમિટીને વેપારી ખબર ખાતાંના માજી વડા મરહુમ મી૦ નોએલ પેટન સાથની મુલકાત વેળાં સઘળાં અગત્યના બ્રિટીશ એલચી ખાતાંઓની સાથે હિંદી વિભાગો રાખવા વીષે જે વાતચીત થઈ હતી તે તરફ પ્રમુખે મી૦ લીનું ધ્યાન ખેંચ્યુ અને જણાવ્યું કે આવા વિભાગોથી હિંદી વેપારીઓ તરફની પુછપરછના જવાબ વાળવાનું સુગમ થઇ પડે અને હીંદી વેપાર માટે નવાં ક્ષેત્ર ખોલવાની તક મલે વળી મુંબઈ ખાતે ઉદ્યોગ હુન્નરને લગતી ખબર પુરા પાડનારાં ખાતા અને તે સાથે વેપાર ઉદ્યોગને લગતું મયુઝીઅમ ઉભું કરવા ઉપર પણ ધ્યાન ખેંચવામા આવ્યું હતું.

આ ઉભા થયલા જુદા જુદા સવાલોપર ખાનગી કેટલુંક વિવેચન થયાં બાદ મી. લીએ એવું વચન આપ્યું કે કમિટીની સુચનાઓ નામદાર સરકાર સમક્ષ તેમના વિચારાર્થે તેઓ રજુ કરશે.

ત્યારબાદ મી. લીએ માલ બનાવનારાઓ અને થાપણવાળાઓનું ધ્યાન ખેંચવા માટે જે આયાત વેપાર દુશ્મનના હાથમાં મોટે ભાગે છે તેના સંબંધમાં જુદા જુદા વિષયો અને આંકડા સાથના ટુંક ચોપાનીયાં સરકારી વેપારી બાતમી ખાતાં તરફથી બહાર પાડવાના સંબંધમાં કમિટીનો અભીપ્રાય પુછયો.

કમિટીએ આ દરખાસ્તને આવકારદાયક ગણી એમ એવી સુચના કીધી કે, આવા ચોપાનીયા દેશી ભાષામા પણ પ્રગટ કરવાં. તેઓએ ગુજરાતીમાં પ્રગટ થતા ચેમ્બરના માસિક પત્ર તરફ ધ્યાન ખેંચી જણાવ્યું કે તેમાં સઘળી છાપાજોગી યાદીઓનો સાર આપવામાં આવે છે. વળી તેમા વેપાર તથા આંકડાને લગતી વિગતો પણ પ્રગટ કરવામા આવે છે. તેઓએ વધુ જણાવ્યુ કે, મી લીએ સુચવેલાં ચોપાન્યા પ્રગટ કરવાથી આ દેશ માટે જે કેટલાક ઉદ્યોગો જરૂરના છે તે ઉપર હીંદી પ્રજાને નવું જાણવાનું મળશે. વધુ એ જણાવવામાં આવ્યું કે સઘળા સરકારી વેપારને લગતા હેવાલો હાલમાં અંગ્રેજીમા પ્રગટ થાય છે, પણ એ ભાષાથી અમારા વેપારીઓનો મોટો ભાગ માહિતગાર નથી અને તેટલા માટે તે પુસ્તકો તરફથી સ્વભાવીક રીતે જે મદદની આશા રાખી શકાય તે તેનાથી મળતી નથી.

પ્રમુખે મી લીનો ઉપકાર માન્યા બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

COMMERCIAL NOTES.

વેપારી ખબરો.

મૅન્ચેસ્ટર તરફથી કરાંચીમાંની દેશી કાપડના વેપારીઓની ઍસોસીએશનપર લખાયલા પત્રોના જવાબમા તેણે જણાવ્યુ' કે લડાઇના સ'જોગે લે'કેશાયરના ચાલુ કાપડના કૉન્ટ્રેકટમા ચઢતમાં બે મહિનાનો વધારો કરવા માટે એસોસીએશનના પ્રત્યેક સભાસદોને કેવી રીતે સમજાવી શકાય તે તે સમજી શકતા નથી. પણ આ ખાસ સ'જોગને લઇને તે બધા સભાસદોને એવી રીતનો આગ્રહ કરે છે કે જયારે તેમને વિન'તી કરવામાં આવે ત્યારે સમયની હદ વધારવા તેઓ એ બનતુ' કરવુ' જોઇએ.

મુ'બઇના ફ્રેન્ચ કૉન્સલ તરફથી એક પત્ર દ્વારા હમને નીચેની ખબર વેપારી વર્ગમા ફેલાવવા મોકલવામાં આવી છે.

મુ'બઇ ખાતેની આયાત કરનારી પેઢીઓ તેઓ જે માલ બજારમાં વેચી શકતા હોય તેની વિગત મુ'બઇના ફ્રેન્ચ કૉન્સલપર મોકલી આપશે તો તે વિગત તેઓ પેરીસ મુકામે નેશનલ ડયુ કૉમર્સ એક્સ્ટીરીયુર ડીલા ફ્રાન્સની ૩ રયુ ફેઇડ્યુ એ ઠેકાણે આવેલી ઓફીસમાં મોકલાવશે અને તે ઓફીસ દ્વારા ફ્રેન્ચ પેઢીઓને તે ખબર પહોંચી શકશે—અને આ વિગત મળ્યા બાદ તે તેમને પાલવતા પ્રમાણે રીતસરની ઓફર મોકળાવશે. અત્રેની પેઢીઓએ વિગત સાથ માલની કિ'મત તથા નાણા ભરવાની વિગત સર્વે જણાવવાની જરૂર છે

ખાંડનો પાક.

થોડી હુશીઆરીથી નાની મુડી સાથે દઢ પ્રયાસ કરતાં મોટો વેપાર કેમ ખિલવી શકાય એ સંબંધી કેટલુંક વિવેચન કરતાં સ્ટેટીસ્ટ પત્ર ખાંડનો દાખલો આપે છે. સ્ટેટીસ્ટ પત્ર કહે છે કે જરમનીએ લઇ લીધેલો કેટલોક ખાંડનો વેપાર પશ્ચિમ હિંદના ટાપુએ (West Indian Islands) પાછો પોતાને હાથ કરી શકે એવી તક મળી છે. બ્રિટીશ થાપણ કરનારાઓ બ્રિટીશ નહિં એવા દેશોમાં નાણાં રોકવા ખુશી હતા તો વેસ્ટ ઇન્ડીઝમાં હાલનાં મળેલી તકનો લાભ લઇ જે ઉદ્યોગને ભુતકાળમાં બ્રિટીશ બેપરવાઇને લીધેજ નુકશાન થયું છે એમ કહીએ તો ચાલે તે ઉદ્યોગને ફરીથી ખિલવવા પ્રયાસ નહિં કરશે ? અને તેઓ પ્રયાસ કરી આપણા સામ્રાજ્યના એક અત્યંત ઉપયોગી ભાગ કે જેને પનામા નહેર ઉઘડયા પછી ખાતરીથી ઘણોજ ફાયદો થશે તેને લાભ નહિં કરી આપે ?

વેસ્ટ ઇન્ડીઝ પ્રમાણે હિંદુસ્તાનનું પણ તેમજ કહી શકાય. આપણા હિંદ દેશમાં અસલ ખાંડનો પાક પુષ્કળ થઇ શકતો હતો. ધીમે ધીમે તે ઓછો થતાં અત્યારે ખાંડની જબરજસ્ત આયાત કરવી પડે છે. અંગ્રેજ થાપણદારોને માટે શું આ અશક્ય છે કે જે વેપાર જરમનીએ હાથે કરીને ફેંકી દીધો છે તેમાંથી થોડો પોતાને હાથ પાછો કરી લે અથવા તો જો ખાનગી મુડીદારો નહિં કરતા હોય તો નામદાર સરકાર આ દેશમાં મોટો ખાડનો ઉદ્યોગ ઉભો કરે એવું શું તેઓનું ગજું નથી ? આપણા દેશ સાથની લડાઇ વખતે નેપોલીઅને ફ્રાન્સમાં બીટના ઉદ્યોગને ઉત્તેજન આપ્યું. જરમન સરકારે નેપોલીયનનો દાખલો લઇ તેની આમાં ફતેહ થયલી જોઇ પોતાના દેશમાં ખાંડનો પાક ઉત્તેજીત કરી જરમનીને મોટો ખાંડ નીપજાવનાર દેશ બનાવ્યો. આપણું ટાઇમ્સ પત્ર લખે છે કે અંગ્રેજો, ફ્રેન્ચમેન તથા જરમનોથી એવા પાછા હઠે એવા છે કે હિંદુસ્તાનમાં ખાંડનો ઉદ્યોગ પાછો સચેત નહિ કરી શકે ? ખાસ કરીને આવે વખતે કે જ્યારે જરમન અને ઑસ્ટ્રીયન આવક એકાએક તુટી પડી છે.

પંજાબમાં ધી પીપલ્સ બેંકના તુટવા પછી જે જે મુખ્ય બેંકો પડી ભાંગી તેનું તારીખ વાર લીસ્ટ ટ્રીબ્યુન પત્ર નીચે પ્રમાણે આપે છે.

બેંકનું નામ.	બંધ થયાની તારીખ.
પીપલ્સ બેંક ઑફ ઇન્ડીયા	તા૦ ૧૯-૯-૧૩
અમૃતસર બેંક	,, ૧૯-૯-૧૩
પેશાવર બેંક	,, ૨૩-૯-૧૩
હિંદુસ્તાન બેંક (મુલતાન)	,, ૨૭-૯-૧૩
ડાઆણા બેંક (જલંદર)	,, ૧૪-૧૦-૧૩
લાહોર બેંક (લાહોર)	,, ૧૭-૧૧-૧૩
ઇન્ડીયન એકસચેન્જ બેંક (અમૃતસર)	,, ૨૩-૧૧-૧૩
ઇન્ડસ્ટ્રીયલ બેંક (લુધીઆના)	,, ૨૮-૧૧-૧૩
રૉયલ બેંક ઓફ ઇન્ડીયા	,, ૧૪-૧૨-૧૩
બેંક આફ હઝારા	,, ૧૬-૧૨-૧૩
પોપ્યુલર બેંક (રાવલપીંડી	,, ૩-૩-૧૪
ગોલ્ડન બેંક	,, ૬-૪-૧૪
મારવાડ બેંક (લાહોર)	,, ૧૪-૪-૧૪
ક્યોર્જ બેંક	,, ૨૭-૫-૧૪
ઓરીયન્ટ બેંક (લાહોર)	,, ૪-૭-૧૪
પંજાબ કોઓપરેટિવ બેંક	,, ૧૪-૯-૧૪

મુંબઇમાં ભાંગેલી બેંકોમાં મુખ્ય ક્રેડીટ બેંક ધી ઇંડીયન સ્પીસી બેંક તથા બૉમ્બે બેંકીંગ કોરપોરેશન હતી.

JOINT-STOCK COMPANIES.

જૉઇન્ટ—સ્ટૉક કંપનીઓ.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના જુલાઈ મહિનામાં નીચેની જૉઇન્ટ સ્ટૉક કંપનીઓ બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં રજીસ્ટર થઇ હતી.

નામ.	ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ. રૂ.
૧. બેંકીંગ, લોન તથા વિમો			
(અ.) બેંકીંગ અને લોન.			
૧ ન્યુ ડોઆબા બેંક	અમૃતસર	બેંકીંગ	૫,૦૦,૦૦૦
(બ) વિમો			
૨. પુઅર્સ પ્રૉવીડન્ટ સોસાયટી ...	કલકત્તા	પ્રૉવીડન્ટ ઇન્સ્યુરન્સ	૧૦,૦૦૦
		બૅંકીંગ વિગેરે માટે કુલ...	૫,૧૦,૦૦૦
૨ વેપાર.			
(અ.) છાપવા, પ્રસિદ્ધ કરવા તથા સ્ટેશનરી માટે			
૩. કલકત્તા સમાચાર	બંગાળા	છાપવા પ્રસિદ્ધ કરવા વિગેરે માટે	૫૦,૦૦૦
(બ) બીજીઓ.			
૪. સીવીલ એન્ડ સૅનીટરી એન્જીનીયરીંગ કુંપની	કલકત્તા	મકાન વિગેરે બાંધનારા તથા કૉન્ટ્રેકટર તરીકે કમ ચલાવવા	૫૦,૦૦૦
૫. બંગાળ બ્રીક મૅન્યુફેકચરીંગ કું૦	કલકત્તા	ઇટ વગેરે બનાવવા	૧,૦૦,૦૦૦
૬. એલ એન્ડ એફ અરેકલફ એન્ડ કુંપની	મુંબઇ	સામાન્ય વેપાર અર્થે	૨,૨૫,૦૦૦
૭. જગન્નાથ બીહારીલાલ ...	કરાંચી	સામાન્ય વ્યાપાર તથા કમીશન એજન્સી	૨૦,૦૦૦
		કુલ્લે બીજીઓ...	૩,૯૫,૦૦૦
		કુલ્લે વેપાર માટેની	૪,૪૫,૦૦૦

નામ.	ઠેકાણું.	હેતુ.	થાપણ રૂ.
૩. બીજા માટે			
૮. ઇન્ડીઅન મેનીઆ ..	દીલ્હી	બાયોસ્કોપ એક્ઝીબીશન ચલાવવા માટે	૧,૦૦,૦૦૦
૯ શ્રિંગારરક્ષક નાટક સભા ...	મુંબઇ.	નાટક કરવા માટે	૧,૨૫,૦૦૦
		બીજા માટે કુલ...	૨,૨૫,૦૦૦
		એકંદર કુલ.	૧૧,૮૦,૦૦૦

NEW PATENTS.

નવાં પેટંટો.

કલકતાની પેટંટ ઑફીસમાં નવી શોધો માટે પેટંટો મેળવવા સને ૧૯૧૪ ના ઑગષ્ટ માસમાં નીચે મુજબ અરજીઓ કરવામાં આવી હતી.

અરજી કરનારનું નામ.	શા માટે.
સ્પાર્કસ ડ્રીલીંગ જાર કું.	કુવા માટે કાણાં કોચેલી ગાગર માટે અને તે બનાવવાની રીત માટે.
કે. કે. બરનાર્ડ	પંખમાં સુધારો કરવા માટે તથા તેલના હિવામાં વંટોળીઆની સામે ટકકર ઝીલવા માટેની કઇક યુકતી માટે.
ઇ. આર. ફીન્ડીઝન	જીવડાં પકડવાની સુધારેલી ઢબ માટે.
ન્યુ રીફ્રેકટરી ઓર્સ લીમીટેડ	અશોધિત કાચી ધાતુમાંથી હલકી ધાતુ કાઢવામાં કંઇક સુધારો કરવા માટે.
યુનાઇટેડ ફ્રુટ કંપની	શેરડી (treating)
જે. એઈકન હેડ	વૉટરપ્રુફ બૅગમાં સુધારો કરવા માટે
સી. એસ. સ્નેલ	ગાડીઓને સ્પ્રીંગ લગાડવા માટે.
જનરલ ઇલેકટ્રીક કુંપની	ધાતુઓપર ઢાળ ચઢાવવાની રીતમાં સુધારો કરવા માટે તથા તેને લગતા સરંજામ માટે
જે. એલ. નીરડીન અને ટી. એ. નેલસન.	વાંસ તથા એવી બીજી ચીજોમાંથી કાગળ બનાવવા માટેનો માવો ઉત્પન્ન કરવાની રીત માટે.
એફ. એન. ડેવીડસન	સુક્ષ્મદર્શક યંત્રમાં અથવા તેના સંબંધમા સુધારો કરવા માટે.

રૅબ્શન ઑઇલ એનજીન.

તદન સાદાં, મજબુત તથા સસ્તાં,

૪ થી ૪૦ હૉર્શ પાવર સુધી સ્ટૉકમાં તૈયાર મલશે.

નદી અથવા કુવામાંથી પાણી કાઢવાના પંપો,

અનાજ દળવાની વિલાયતી તેમજ દેશી ઘંટીઓ.

પમથી અને પાવરથી ચલાવવાના લેથો.

હાથથી અથવા પાવરથી ચલાવવાના ડ્રીલીંગ મશીનો,

જીનીંગ ફેક્ટરી માટે કંપલીટ ગીયરીંગ, શાફ્ટીંગ વગેરે.

વીલાયતી લોખંડની બે કટકાની પુલીઓ સીંગલ તથા ડબલ આર્મની મોટા જથામાં તૈયાર મળશે.

વીઠલ પરશોતમ ઍંડ સન.

ઇજનેરો તથા બાંધનું ઓતકામ કરનારા, તથા મશીનરી મંગાવનારા,

ખેતવાડી બીજી ગલી,—મુંબઇ.

અરજી કરનારનું નામ	શા માટે.
જે. થેઇમ.	સુતરની બનાવટમાં સુધારો કરવા માટે.
સી. ડબલ્યુ. સી. હાઇન.	ઇન્ડીયા રબરથી બનાવવામાં આવતી સ્પ્રીંગો-માં સુધારો કરવા માટે.
મેથર અને પ્લેટ લીમીટેડ	વણાટના સાંચાકામમાં સુતર દોરા વગેરેમાં ભીનાશ લાવવા માટેના સુધારેલી રીત તથા સાહિત્ય માટે.
પી. એ જી. મેશાર્ટ	શેરડી પીલવાના સંચા બનાવવા માટે
જે. એમ. અસાદ	બુટ, શુઝ વગેરેમા સુધારો કરવા માટે
એફ બી. સ્ટેટોન	રૂના જીનના રોલરોમાં સુધારો કરવા માટે
એફ. જી. સાંરબુક અને માર્સાની કું લી.	(Centrifugal pump) પાણી યા બીજો પ્રવાહી પદાર્થ બ્હાર ફેંકી દેવાના સંચા માટે
ટી. ઇ. લૉરેન્ટ	એક જાતનાં એલારમવાળા ચોરથી નહિં ખોલાય એવા તાળા માટે.

IMPORTS OF SUGAR.

પરદેશી ખાંડની આયાત.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના ઑગષ્ટ માસમાં હીંદુસ્થાનમાં નીચે પ્રમાણે ખાંડની આયાત થઇ હતી.

જે દેશોમાંથી આયાત થઇ હોય તેનું નામ.				૧૯૧૩ હંડ્રવેટ.	૧૯૧૪ હંડ્રવેટ.
ડેનમાર્ક	...	...	...	૧	...
જર્મની	...	...	...	૨૮૪	......
હૉલાંડ	...	...	...	૩૯	......
બેલજીયમ	...	...	...	૩૮	......
ફ્રાન્સ	...	...	...	......	૨૫
ઑસ્ટ્રીયા હંગરી	...	...	...	૧૪૫	......
સ્ટ્રેટસ સેટલમેન્ટસ.	...	...	...	૫	૧,૫૨૭
જાવા	...	...	...	૨૧,૨૮,૮૬૨	૮,૬૧,૦૨૦
ચીન	...	...	...	૧,૫૦૫	૨૦૩૪
જાપાન	...	...	...	૩૫૭	......
ફૉરમોસા	...	...	...	......	......
ઇજીપ્ત	...	...	...	......	......
મોરીશિયસ	...	...	...	૭૩	૨૯,૨૮૮
વેસ્ટ ઇન્ડીઝ	...	...	...	૪૦	......
સાઉથ અમેરિકા	...	...	...	૭	......
ઑસ્ટ્રેલીયા	...		...	......	......
બીજા દેશો	...	।।ટે કંપો		૪૧૬	૬૦૫
				૨૧,૩૧,૭૭૨	૮,૯૪,૪૯૯

ી પુલીઓ

બ્રીટીશ હિંદુસ્તાનના જુદ ...માં નીચે પ્રમાણે ખાંડની આયાત થઇ હતી.

નામ.	બીટની ખાંડ		શેરડીની ખાંડ.		ટોટલ.	
	૧૯૧૩ હંડ્રવેટ.	૧૯૧૪ હંડ્રવેટ.		૧૯૧૪ હંડ્રવેટ.	૧૯૧૩ હંડ્રવેટ.	૧૯૧૪ હંડ્રવેટ.
બંગાળા	૨૨૩	...	૯[illegible]૫	૫,૮૪,૭૮૧	૯,૭૯,૫૭૮	૫,૮૪,૭૮૧
મુંબઇ	૮	...	૪,[illegible]૭૭	૧,૧૪,૩૮૬	૪,૩૮,૮૮૫	૧,૧૪,૩૮૬
સિંધ	૧૦૦	૧૧	૫,૯૪,૫૦૭	૧,૭૮,૧૧૨	૫,૯૪,૬૦૭	૧,૭૮,૧૨૩
મદ્રાસ	૬૬	૨	૫૧,૨૨૭	૧૨,૬૬૨	૫૧,૨૯૩	૧૨,૬૬૪
બર્મા	૧૧૦	...	૬૭,૨૯૯	૪,૫૪૫	૬૭,૪૦૯	૪,૫૪૫
કુલ	૫૦૭	૧૩	૨૧,૩૧,૨૬૫	૮,૯૪,૪૮૬	૨૧,૩૧,૭૭૨	૮,૯૪,૪૯૯

SPINNING & WEAVING RETURNS.

સુતર અને સુતરાઉ કાપડના આંકડાઓ.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના જુલાઈ માસમાં હીંદુસ્તાનની મીલોમાં નીચે પ્રમાણે સુતર તથા સુતરાઉ કાપડ બનાવવામાં આવ્યાં હતાં.

સુતર (રતલ)

બ્રીટીશ ઇન્ડીયા	૧૯૧૩	૧૯૧૪
મુંબાઇ	૪,૧૧,૦૨,૫૨૮	૪,૧૪,૯૪,૩૮૧
મદ્રાસ	૪૧,૦૮,૧૭૫	૩૮,૪૬,૫૬૨
બંગાળા	૨૯,૨૨,૩૭૧	૨૬,૭૦,૭૬૬
યુનાઇટેડ પ્રૉવીન્સીઝ	૩૫,૮૭,૬૧૬	૪૧,૪૧,૩૫૧
પંજાબ	૬,૨૩,૮૧૦	૫,૬૪,૩૮૮
મધ્યપ્રાંતો તથા બિરાર	૩૩,૪૬,૧૫૭	૩૦,૮૮,૬૫૧
બ્રિટીશ ઇંડીયામાં કુલ	૫,૫૬,૯૦,૬૫૭	૫,૫૮,૦૬,૦૯૯
દેશી રાજ્યો	૩૨,૬૮,૬૮૭	૩૪,૮૪,૫૩૪
કુલ ...	૫,૮૯,૫૯,૩૪૪	૫,૯૨,૯૦,૬૩૩

કાપડ

બ્રીટીશ ઇન્ડીયા		૧૯૧૩	૧૯૧૪
મુંબઇ	રતલ	૧,૬૬,૬૫,૬૬૫	૧,૯૭,૨૬,૨૦૮
	વાર	૭,૩૯,૩૮,૨૩૦	૮,૪૦,૩૯,૫૯૧
ાદ્રાસ	રતલ	૭,૮૮,૧૪૪	૬,૯૦,૪૪૮
	વાર	૨૬,૫૫,૬૯૦	૨૩,૪૦,૩૯૪
ાળ	રતલ	૨,૭૯,૫૦૩	૩,૪૩,૧૧૮
	વાર	૧૪,૮૩,૭૯૪	૧૮,૪૯,૭૭૨
ટેડ ીઝ	રતલ	૧૦,૦૪,૫૧૪	૧૦,૦૦,૪૩૨
	વાર	૪૩,૮૧,૫૧૦	૩૬,૨૮,૪૦૧
ાબ	રતલ	૫૬,૯૨૦	૩૨,૯૪૦
	વાર	૨,૪૮,૧૦૪	૯૫,૯૦૦
તો રાર	રતલ	૧૨,૩૯,૫૫૨	૧૨,૦૩,૨૪૬
	વાર	૪૭,૩૧,૧૮૮	૪૬,૦૫,૩૦૩
હીંદુ મા કુલ	રતલ	૨,૦૦,૩૪,૨૯૮	૨,૨૯,૯૬,૩૯૨
	વાર	૮,૭૪,૩૮,૫૧૬	૯,૬૫,૫૯,૩૬૨
દેશી રાજ્યો	રતલ	૧૪,૮૦,૧૬૯	૧૮,૪૪,૮૨૯
	વાર	૫૭,૦૯,૬૨૩	૭૨,૪૫,૪૮૬
એકંદર ટોટલ	રતલ	૨,૧૫,૧૪,૪૬૭	૨,૪૮,૪૧,૨૨૧
	વાર	૯,૩૧,૪૮,૧૩૯	૧૦,૩૭,૦૪,૮૪૮

ધી બોમ્બે ટાઇલ માર્ટ ૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ ફોર્ટ મુંબઇ

IMPORTS OF COTTON YARN.

સુતરની આયાત.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના ઑગષ્ટ મહિનામાં બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનમાં પરદેશથી નંબર ૩૧ તથા તેથી ઉંચા નંબરનું સુતર નીચે પ્રમાણે આયાત થયું હતું.

જાત અને નંબર.	બંગાળા.	મુંબઇ.	સિન્ધ	મદ્રાસ.	બર્મા.	ટોટલ.
ગ્યુલઍન્ડ વૉટર	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડઝ	પાઉન્ડઝ	પાઉન્ડઝ.	પાઉન્ડઝ	પાઉન્ડઝ.
નં. ૩૧ થી ૪૦	૩,૮૦,૦૭૦	૧,૮૮,૯૭૯	૫૮,૫૦૦	૨,૭૩,૪૨૦	૩૨,૮૦૦	૯,૩૩,૭૬૯
નં. ૪૧ થી ૫૦.	૮૯,૫૬૬	૧,૧૫,૦૧૨	૧૦૦૦	૫૫,૬૦૦	......	૨,૬૧,૧૭૮
નં. ૫૦ થી ઉપર	૧,૨૬,૭૫૯	૧,૩૫,૮૦૫	......	૫૪,૪૬૫	......	૩,૧૭,૦૨૯
ઑરેન્જ, રેડ અને બીજા રંગાવાળું						
નં. ૩૧ થી ૪૦.	૭,૭૭,૬૨૩	૧,૫૪,૮૧૭	૧,૮૯,૩૦૮	૩,૩૬,૧૭૧	૧૦,૫૯૯	૧૪,૬૮,૫૧૮
નં. ૪૧ થી ૫૦	......	૧૦૦૦	......	...	૪૭,૦૨૫	૪૮,૦૨૫
નં. ૫૦થી ઉપર	૧૧,૫૬૦	૪,૦૦૦	......	૩૭,૬૦૦	૨૨,૪૪૮	૭૫,૬૦૮
ટોટલ	૧૩,૮૫,૫૭૮	૫,૯૯,૬૧૩	૨,૪૮,૮૦૮	૭,૫૭,૨૫૬	૧,૧૨,૮૭૨	૩૧,૦૪,૧૨૭

COMPARATIVE STATEMENT OF TRAFFIC AT THE PORT TRUST WAREHOUSES FOR THE MONTH OF AUGUST 1914.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના ઑગષ્ટ માસ માટે પોર્ટટ્રસ્ટની વેરહાઉસીઝમાંના વેપારને લગતા સરખામણી કરનારા આંકડા.

માલની જાત	૧૯૧૪ ના જુલાઇની ૩૧ મી તારીખ સ્ટૉક	૧૯૧૪ ના ઑગષ્ટમાં થયેલી ડીલીવરી	૧૯૧૪ ના ઑગષ્ટની ૩૧ મી તારીખે સ્ટૉક	૧૯૧૩ ના ઑગષ્ટ ૩૧ મી તારીખે સ્ટૉક
રૂના કાપડની ગાંસડી	૫૦,૦૨૪	૮,૨૬૮	૫૪,૫૭૯	૩૮,૨૭૬
„ „ પેટી	૮૨,૫૧૫	૧૫,૩૨૩	૮૭,૬૫૧	૫૮,૦૯૯
રેશમ તથા ઉનની પીસ ગુડઝ ગાંસડી	૯૭૪	૫૦૨	૧,૧૯૨	૭૭૫
રેશમ તથા ઉનની પેટી	૨,૫૦૫	૨,૦૭૫	૭૩૦	૨,૩૪૦
ટવીસ્ટ અને યાર્ન (સુતરાઉના) પેકેજીઝ	૧૦,૨૮૬	૫,૧૦૨	૯,૯૫૮	૬,૦૬૧
„ રેશમ તથા ઉનના પેકેજીઝ	૧,૫૧૪	૨,૯૫૬	૧,૫૮૫	૨,૬૩૮
ટોટલ	૧,૪૭,૮૧૮	૩૪,૨૨૬	૧,૫૫,૬૯૯	૧,૦૮,૧૮૯
ત્રાંબાના ટન	૪,૮૦૫	૩૬૩	૪,૯૦૦	૧,૩૧[illegible]
પીતળના ટન	૩,૯૫૮	૭૨૫	૩,૮૭૯	૧,૧૪[illegible]
ટોટલ	૮,૭૬૩	૧,૦૮૮	૮,૭૭૯	૨,૪૫[illegible]

IMPORTS & EXPORTS OF GOLD & SILVER.
સોના રૂપાંની આયાત અને નિકાશના આંકડા.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના ઑગષ્ટ મહિનામાં થએલી સોના રૂપાંની આયાત અને નિકાશના આંકડા નીચે આપ્યા છેઃ—

IMPORTS OF GOLD સોનાની આયાત.

દેશનું નામ.		૧૯૧ રૂ.	૧૯૧૪ રૂ
બંગાળા		૨૫,૬૯,૯૬૪	૭,૫૭,૭૮૮
મુંબઇ	ખાનગી	૧,૦૮,૪૯,૨૪૦	૭૨,૩૦,૫૨૭
	સરકારી		....
સિન્ધ ...		૧૫	૨૭,૨૨૫
મદ્રાસ ...		......	૩૦
બર્મા		૩૯,૪૬૦	૭,૮૫૦
કુલ	ખાનગી ...	૧,૩૪,૫૮,૬૫૯	૮૦,૨૩,૪૧૬
	સરકારી ...	....	....

EXPORTS OF GOLD. સોનાની નિકાશ.

બંગાળા		૯,૦૮૫	૫,૩૨૩
મુંબઇ	ખાનગી	૪૫,૯૩,૨૫૫	૨૮,૬૦,૪૮૭
	સરકારી	... ..	૪૫,૦૦,૦૦૦
સિંધ		૨૫,૫૦૦	....
મદ્રાસ		...	૭,૫૦,૫૮૫
બર્મા		૮,૭૭૫	....
કુલ	ખાનગી ...	૪૬,૩૬,૬૧૫	૩૬,૧૬,૩૯૫
	સરકારી	.. ...	૪૫,૦૦,૦૦૦

IMPORTS OF SILVER. રૂપાંની આયાત.

બંગાળા	ખાનગી ..	૮,૮૮,૨૯૪	૧૫,૬૮,૮૭૬
	સરકારી ..	....	....
મુંબઇ	ખાનગી ...	૨૭,૧૩,૦૩૭	૭૯,૦૦,૫૯૧
	સરકારી	....	....
સિંધ ખાનગી		૧,૦૨,૮૭૩	૨,૮૧,૩૧૫
મદ્રાસ		૧૧૧	૨,૫૩,૨૮૫
બર્મા		૪૭	....
કુલ	ખાનગી ...	૩૭,૦૪,૩૬૨	૧,૦૦,૦૪,૦૬૭
	સરકારી ...	... ...	....

EXPORTS OF SILVER. રૂપાંની નિકાશ.

બંગાળા	ખાનગી	૨૭,૭૬૬	૨૮,૬૨૧
મુંબઇ	ખાનગી ...	૧૪,૮૨,૮૮૨	૪૦૦,૯૫૯
	સરકારી	.. ..	૫૦૦,૦૦૦
સિંધ	ખાનગી	૮,૩૭,૭૦૦	૮૫,૩૬૯
	સરકારી	૧,૭૦૦	....
મદ્રાસ		૨૩,૫૦,૧૩૨	૨૩,૫૦,૧૧૬
બર્મા		.. .. ..	૨,૦૦૦
કુલ	ખાનગી ...	૪૬,૯૮,૪૮૦	૨૬,૬૭,૦૬૫
	સરકારી	૧,૭૦૦	૫,૦૦,૦૦૦

	રૂ.	રૂ.
કેળવાએલાં ગામડાં	૩,૨૦,૭૯૬	૨,૬૭,૨૮૯
દારૂ	૧૪,૭૨,૩૦૭	૧૩,૯૮,૯૬૫
મશીનરી અને મીલ સ્ટોર્સ	૫૮,૧૮,૫૮૦	૫૫,૬૧,૩૬૨
દીવાસળી	૫,૯૦,૦૨૮	૬,૮૬,૦૩૭
પીત્તળ	૧,૫૪,૦૪૭	૮૯. ૦૩૧
ત્રાંબું	૨૮,૧૦,૩૮૪	૨૮,૩૨,૭૨૩
જર્મન સીલ્વર	૧,૯૨,૮૨૮	,૯૭,૯૪૬
લોઢું	૪,૯૬,૦૯૨	૩,૨૦,૪૭૮
લોઢું અને સ્ટીલ	૭૨,૬૧,૭૭૬	૬૦,૦૬,૪૮૬
સ્ટીલ	૧૬,૧૪,૫૫૦	૮,૮૫,૭૬૩
સીસું	૭૩,૬૩૬	૬૯,૦૫૭
મોટર ગાડીઓ અને સાઇકલો ...	૬,૭૦,૦૭૧	૫,૫૯,૯૯૦
કેરોસીન તેલ	૩૧,૦૧,૬૮૭	૨૦,૨૮,૬૭૯
અળસીનું તેલ	૫૬,૫૮૮	૨૪,૦૩૫
બીજી જાતનાં તેલો મળી કુલ ..	૬૦,૯૭,૯૬૩	૩૧,૦૮,૮૩૬
રંગ રોગાન વિગેરે	૬,૭૧,૦૫૭	૫,૬૭,૩૪૩
કાગળો	૧૪,૧૭,૨૮૧	૧૦,૪૪,૦૯૬
રેલ્વે ગાડાઓ	૨૫,૩૨,૯૦૭	૩૫,૩૭,૬૯૭
મીઠું	૫,૨૪,૨૫૪	૩,૧૭,૫૪૫.
સાબુ	૬,૦૫,૮૬૩	૬,૬૦,૫૮૮
સોપારી	૭,૬૮,૮૫૫	૮,૯૩,૨૩૯
તેજાનો કુલ	૧૩,૬૦,૬૩૩	૯,૯૪,૫૭૬
સ્ટેશનરી	૬,૦૪,૪૦૫	૪,૪૦,૧૫૩
ખાંડ	૧,૯૭,૦૩,૮૭૬	૯૭,૦૮,૪૬૨
સુતર કાચું	૩,૮૮,૫૪૮	૧૬,૪૭૨
ટ્વીસ્ટ અને યાર્ન	૩૨,૯૧,૦૨૫	૩૭,૬૩,૪૮૬
વગર ધોએલાં પીસ ગુડઝ	૨,૧૭,૦૮,૧૫૦	૨,૪૨,૭૧,૫૧૨
ધોયેલાં પીસ ગુડઝ...	૧,૧૨,૪૩,૯૫૩	૧,૧૧,૮૧,૭૭૭
રંગીન અને છાપેલાં પીસ ગુડઝ ...	૧,૭૭,૭૨,૯૮૫	૧,૧૫,૦૬,૦૮૧
શીવવાના દોરા	૩,૧૨,૭૮૮	૩,૨૭,૯૩૩
સુતર એકંદર	૬,૦૬,૮૫,૭૨૮	૫,૪૫,૨૭,૭૭૯
રેશમ કાચું	૬,૮૨,૬૭૮	૨,૨૬,૯૭૩
રેશમના પીસ ગુડઝ...	૨૦,૦૭,૪૧૦	૧૧,૧૮,૭૫૩
કાચું ઉન	૨,૫૦,૪૦૯	૩,૩૪,૩૭૦
હોઝીઅરી	૧,૪૧,૪૬૨	૧,૩૫,૧૩૦
ઉનના પીસ ગુડઝ	૪૨,૮૯,૨૯૦	૨૪,૨૫,૩૫૬
ઉન કુલ	૫૯,૧૩,૮૩૫	૩૫,૨૯,૯૪૭
તંબાકુ	૫,૬૧,૪૩૭	૪,૩૩,૧૭૬

ધી ઓમ્બે ટાઇપ માટ -૨૧ બેંક સ્ટ્રીટ ફોર્ટ, મુંબઇ.

નવા જમાનામાં પ્રાચીન વિદ્યાનું બળ.

આજે (૫) વર્ષથી મુંબઈમાં ૫ ફાયલા-તથા મોટા મોટા રાજા મહારાજા તેમજ સદ્ગૃહસ્થોથી માન પામેલા ખાસ અનુભવી અને પેઢીઓના કામ કરનાર—

એ શું લખેછે—

શ્રીમત મહારાજા સાહેબ શ્રી ૧૦૮ શ્રી સર [illegible] બહાદુર કે. સી આઈ. ઈ સૈલાના સ્ટેટ-)

[illegible] સપ્ટેંબર સન ૧૯૧૨ ન. ૧૯૭

ज्योतिषी अम्बादत्त जी महादेवजी शर्मा इस रियासत में चार वर्ष तक हमारे पास मुलाजिम रहे यहां ज्योतिषमें अच्छा परिश्रम किया है व इन्होंने हमें जो जो भविष्य फल वगैरा कहे वे बराबर सच्चे मिले सिवाय गर्भावस्थामहीं इन्होंने पुत्र होनेका दिन व समय बताया था उसी समय पुत्र हुवा इसलिये इनके इस कार्यसे सतुष्ट हो "राज्य ज्योतिषी सैलाना" ये पदवी दी है और लिखते है के इसका फलादेश सच्चा है व अनुभव करने याग्य है।

नोट—ऐसे बहोत सर्टिफिकट मोजूद है बडजाने से जादे नही लिखते

અમારા કાર્યાલયમાં પ્રાચીન તથા અર્વાચીન જ્યોતિષ [illegible] થાય છે-અને ગામગી જાની તથા નવીન [illegible]

તમો શું કરવા મુંઝાવો છો

એકવાર મળી ખાત્રી કરો-

પતો રાજજોશી-અંબાદત મહાદેવજી શર્મા-રતલામવાલા-

જ્યોતિષ કાર્યાલય મુંબાઈ.

[illegible] ઉપર બાગ—

(નરનારાયણનું મંદિર)

એ શુ લખેછે—

શ્રીમત મહારાજા સાહેબ શ્રી ૧૦૮ શ્રી સર અર્જુનસીહજી બહાદુર (નરસીંગગઢ સ્ટેટ-) તા ૧૮ ૧૨-૧૨ ને. ૫૪૮૭

आपको हमारे राज्यमें "राज्य ज्योतिषी" की जगेह दी है सो पेशन आप चाहे जहां रहिये।

श्रीमती महाराणी साहबा दुगपर लिखती है के आपका फलादेश बहुत सच्चा मिला—

बराई से फरामजी कावसजी इंजिनियर लिखते है—

आ। भविष्य जे जे म्हे ल्ख्युछे ते वगर गलतु आव्युछे हु आ विद्याने नहीं मानतो हतो परन्तु आपने मळवाथी हवे म्हारो आ विद्यापर पुरो विश्वास थइ गयोछे आपनो परिश्रम बहुसारे तथा अनुभव करवासरखो भरेलो छे

મંત્રશાસ્ત્રનું ખરૂ શાક્ષાત બલ-શાસ્ત્રને આધારે જોવાની અમુલ્યતક પણ ચુકતા ના-

સુચના:—જ્યોતિષના શોખીનોને લીધે જ્યોતિષ શીખવવાની સ્કૂલ પણ રાખવામાં આવશે.

377 A. B. VAKIL'S HOUSE
Girgaum Road,
BOMBAY 2nd January 1914.

I do hereby Certify that the "Raj Joshi Ambadutt Mahadeoji Sharma" an inhabitant of Ratlam and at present in Bombay

I am well aware about his experience of Jotishi as I had no any recollection of my Birthdate as well as the actual time of my Birth though the said "Rajjoshi" have made my "Horescope" from the Palmistry and from my face the Horescope just resembles all my passed time as well as the present time too, and am quite satisfied with excellent knowledge of Jotishi

Nariman Pirojshaw Sukhadwala.
Address —377, A B Vakil's house, Girgaum Road,
Service —Clerk Bank of BOMBAY

મોહનલાલ એન્ડ કાનજી	૨૯ એ	Mohunlal & Kanji	29 A
ગોદરેજ બ્રધર્સ	૩૦ એ	Godrej Brothers	30 A.
ડા. કાલીદાસ મોતીરામ	૩૧ એ	Dr Kalidas Motiram	31 A.
વાઇ એલ ભંડારકર . ..	૩૧ એ	Y. L Bhandarker	31 A.
ડા. ગૌતમરાવ કેશવ .	૩૨ એ	Dr. Gautamrao Keshav ...	32 A.
વીઠલ પરશોતમ એન્ડ સન્સ	૩૩ એ	Vithal Purshotam & Sons ...	33 A.
છગનલાલ રૂઘનાથદાસ એન્ડ કુંપની	૩૪ એ	Chhaganlal Rughnathdas & Co.	34 A.
ધી ઈન્ડીયન મર્કન્ટાઈલ ઇન્સુરન્સ કું. ..	૩૫ બી	The Indian Mercantile Insurance Co.	35 B.
રંગુન સમાચાર પ્રેસ ...	૩૬ બી	Rangoon Samachar Press ...	36 B.
સી સી દેસાઇની કુંo ...	૩૬ બી	C C Desai & Co	36 B.
મણીશંકર ગોવિંદજી . .	૩૭ બી	Manishanker Govindji .	37 B.
રાજવૈદ્ય નારણજી કેશવજી	૩૮ બી	Raj Vaidya Naranji Keshavji	38 B.
વૈદ્ય ગોપીનાથ કૃષ્ણાજી	૩૮ બી	Vaidya Gopinath Krishnaji ...	38 B.
ડી સી ઉમરીગરની કુંo ..	૩૯ બી	D. C Umarigar & Co ...	39 B.
સાર્વજનીક પુસ્તકાલય .	૪૦ બી	Sarvajanic Poostakalaya ...	40 B.
ડૉ ડી રાઇટર એન્ડ કું .	૪૦ બી	Dr D Writer & Co. ...	40 B.
જી. કે પવાર બ્રધર્સ ...	૪૦ બી	G. K Pavar Brothers ...	40 B
બેરેટની બ્યુરો .	૪૧ બી	Barets Bureau	41 B.
ઓ ડી કેમીકલ કું	૪૨ બી	O D Chemical Co	42 B.
ધી તાન્દુર એન્ડ શાહબાદ સ્ટોન કંપની ...	૪૩ બી	The Tandur & Shahbad Stone Co	43 B.
ડાકટર બાટલીવાલા	૪૪ બી	Dr Batliwala	44 B.
મહેતા પુરષોતમ મુળજી	૪૪ બી	Mehta Purshotam Mulji ..	44 B
છગનલાલ લલ્લુભાઇ શાહ દેશીનામાવાળા	૪૪ બી	Chhaganlal Lallubhai Shah ...	~~[illegible]~~
મંગલદાસ મનસુખલાલની કુંo .	૪૫ બી	Mangaldas Mansukhlal & Co...	45 B.
નોકર એજન્સી	૪૫ બી	Servants Supplying Agency ...	45 B.
વાસુદેવ કૃષ્ણા સાન્ડુ ..	૪૬ બી	Vasudeo Krishna Sanduo	46 B.
ડાક્ટર દુબલ	૪૭ બી	Dr Doobal	47 B.
ઇ એસ. માલાની કુંપની ..	૪૮ બી	E. S. Mála & Co.	48 B.
ગોદરેજ બ્રધર્સ .	૪૯ બી	Godrej Brothers	49 B.
માવજી લક્ષ્મીદાસની કુંo	૪૯ બી	Mavji Luxmidass & Co. ..	49 B.
ડા ડી એચ ભટ .	૫૦ બી	Dr D H. Bhatt	50 B.
ઓમીયાર ફાઉન્ડીંગ અને એનજીનીયરીંગ વર્કર્સ કું	૫૧ બી	O F & Eng. Works Co. ..	51 B.
પાયોનીયર આલ્કલી વર્કસ ..	૫૨ બી	Pioneer Alkali Works ..	52 B.
મેનેજર સાયન્સ અને ઇન્ડસ્ટ્રી	૫૨ બી	The Manager Science & Industry.	52 B.
ગુલામહુસેન ઇસમાલજી એન્ડ બ્રધર્સ	૫૩ બી	Goolamhussien Esmalji & Brothers	53 B.
ધી ઇન્ડીયન એનજીનીયરીંગ કુંo ..	૫૪ બી	The Indian Engineering Co ...	54 B
હાતમભાઇ ગુલામહુસેન એન્ડ બ્રધર્સ ..	૫૫ બી	Hatambhai Gulamhusein & Bros.	55 B.
ધી સ્ટાન્ડર્ડ ઇલેક્ટ્રીક કંપની . .	૫૬ બી	The Standard Electric & Co ...	56 B.
એન્ગ્લો ઇંડીયન ડ્રગ અને કેમીકલ કંપની ..	૨૫૦	The Anglo Indian drug & chemical Co.	250

અમો પોતે.

આ માસીકમાં બહારથી આવેલા લેખો માટે અમે જવાબદાર નથી.

આ માસીકનું લવાજમ મુંબઈના ગ્રાહકોને માટે વાર્ષિક રૂા. ૩ ત્રણ તથા બહાર ગામના ગ્રાહકો માટે વાર્ષિક રૂા. ૩—૬—૦ ત્રણ છ આના પોસ્ટેજ સુદ્ધાં રાખવામાં આવ્યું છે. છુટક નકલ એકના આના ૪ ચાર. નમુનાની કોપી મફત મોકલવામાં આવતી નથી.

આ માસીકમાં જે જાહેર ખબરો છે તેમા કંઇ ફેરફાર સુચવવો હોય યાતો કાઢી નાંખવી હોય તો આવી જાતની ખબર આગલા મહિનાની ૨૦ મી તારીખ પહેલાં આપવી જોઇએ. નહિતર પ્રમાણે કરવું બની શકશે નહિ.

૫ એ.

મ્હોટા જનને મારગે, જ્હેવા ચાહો વીર;
ચરિત્ર વાંચી તેમનાં, ધારો ગુણ ગંભીર.
ચરિત્ર ઉત્તમ વાંચતાં, અંતર ઉત્તમ થાય;
'ચરિત્રમાળા' ચાહથી, તે અર્થે વંચાય.
મહાજન દેશ વિદેશના, પવિત્ર તેનાં કામ;
શાણા સ્નેહે સાંભળી, રૂડાં તેવાં નામ.

ચરિત્રમાળા

ઉત્તમ જીવનચરિત્રોનાં પુસ્તકો
વાર્ષિક રૂ. ૨) માં પૃષ્ઠ ૧૫૦૦ નાં
પાકાં પૂઠાં સાથે રૂ. ૩) પો. માફ.

૧૯૭૧ માં નીકળશે.

ભારતની દેવીઓનાં વિસ્તૃત ચરિત્ર, ભારતના મહાન પુરુષો ભાગ ૩ જો, જગદ્વિખ્યાત પુરુષો ભાગ ૩ જો, વિદેશી વીરપુરુષો, વિદેશી સ્ત્રીરત્નો. ઈ. આવશે.

આગલાં પુસ્તકો

નીચલો દરેક ૧૫૦૦ પૃષ્ઠનો સેટ રૂ. ૨, પાકાં પૂઠાંનો ૩) માં મળે છે. પો. માફ.

સં. ૧૯૬૮ નાં પુસ્તકો

૧-૨ બુદ્ધ ચરિત્ર અને બુદ્ધોપદેશ.
૩ થી ૮ ભારતનાં સ્ત્રીરત્નો ગ્રંથ ૧ લો.
૯ થી ૧૨ ભારતનાં સ્ત્રીરત્નો ગ્રંથ ૨ જો.

સં. ૧૯૬૯ નાં પુસ્તકો

૧૩-૧૪ ભારતના મહાન પુરુષો ભા. ૧ લો.
૧૫ ..ડૉ. આનંદીબાઈ જોશી.
૧૬થી૧૯ ભારતના વીર પુરુષો.
૨૦થી૨૨ ભારતના સંત પુરુષો ભા. ૧ લો.
૨૩થી૨૪ જગવિખ્યાત પુરુષો ભા. ૧ લો.

સં. ૧૯૭૦ નાં પુસ્તકો

૨૫થી૨૮ ભારતનાં સ્ત્રીરત્નો ગ્રંથ ૩ જો.
૨૯થી૩૧ બુકર ટી. વૉશિંગ્ટન.
૩૨થી૩૪ ભારતના મહાન પુરુષો.
૩૫-૩૬ જગવિખ્યાત પુરુષો ભા. ૨

વિવિધગ્રંથમાળા

દરવર્ષે વિવિધ વિષયનાં પુસ્તકો
પૃષ્ઠ ૨૦૦૦ માત્ર રૂ. ૨) માં
મળે છે. પાકાં પૂઠાં રૂ. ૩) પો. માફ.

૧૯૭૧ માં નીકળશે.

સ્વામી વિવેકાનંદના ઉપદેશ, સાચું સ્વર્ગ, અખાની વાણી, ટુંકી વાર્તા ભા. ૩, નવાયુગની વાતો ભા. ૩, દૈનિકજીવન, રામતીર્થ ભાગ ૮. ઇ. ઈ. આવતા નીકળશે.

આગલાં પુસ્તકો

નીચલો દરેક ૧૫૦૦ પૃષ્ઠનો સેટ રૂ ૧॥, પાકાં પૂઠાંનો ૩) માં મળે છે પો. માફ.

સં. ૧૯૬૭ નાં પુસ્તકો

૧-૨ આર્યધર્મનીતિ ઈ૦
૨ અબળાહિત દર્પણ
૪-૫-૬ સ્વામી રામતીર્થના ત્રણ ભાગ.
૭. લઘુ લેખ સંગ્રહ
૮...સંસારમાં સુખ ક્યાં છે?
૯...નવાયુગની વાતો ભાગ ૧ લો.
૧૦-૧૧ યોગીની.
૧૨ અક્ષરમાળા.

સં. ૧૯૬૮ નાં પુસ્તકો

૧૩-૧૪ નવસંહિતા.
૧૫-૧૬ કાશ્મીરનો પ્રવાસ ઇ૦
૧૭-૧૮ વિવેકાનંદના પત્રો.
૧૯ નવાયુગની વાતો ભાગ ૨ જો.
૨૦-૨૧ સ્વામી રામતીર્થ ભાગ ૪.
૨૨થી૨૪ વીર દુર્ગાદાસ.

સં. ૧૯૬૯ ના પુસ્તકો

૨૫-૨૬ સ્વામી રામતીર્થ ભાગ ૫.
૨૭...પદ્યાત્મક ભગવદ્ગીતા.
૨૮...નવલકથા સંગ્રહ ભાગ ૧.
૨૯...નામદાર શહેનશાહ ઇ૦
૩૦...જોડાવાલ પદબોધિની
૩૧...વૈરાગ્ય બોધ કાવ્ય
૩૨. દુઃખમાં વિદ્યાભ્યાસ.
૩૩...કથાગુચ્છ ભાગ ૧ લો.
૩૪ થી ૩૬ ટુંકી વાર્તાઓ ભાગ ૧.

સં. ૧૯૭૦ નાં પુસ્તકો

૩૭-૩૮ સ્વામી રામતીર્થ ભાગ ૬
૩૯-૪૦ રાજાજીના ગૈબાના સન્માર્ગ.
૪૧થી૪૩ ટુંકી વાર્તાઓ ભાગ ૨ જો.
૪૪-૪૫ સ્વામી રામતીર્થ ભાગ ૭
૪૬ થી ૪૮ નેપોલિયન બોનાપાર્ટ.

અમદાવાદમાં ધી "ડાયમંડ જ્યુબિલી" પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં પરીખ દેવીદાસ છગનલાલે છાપ્યું

IMPORTS OF SUGAR.

પરદેશી ખાંડની આયાત.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના સપ્ટેમ્બર માસમાં હીંદુસ્થાનમાં નીચે પ્રમાણે ખાંડની આયાત થઇ હતી.

જે દેશોમાંથી આયાત થઇ હોય તેનું નામ.	૧૯૧૩	૧૯૧૪
	હંડ્રવેટ.	હંડ્રવેટ.
ડેનમાર્ક		...
જર્મની	૨૩૯	......
હૉલાંડ	૬૬	... ...
બેલજીયમ	૮૧	......
ફ્રાન્સ	૭૯	......
ઑસ્ટ્રીયા હંગરી	૧,૩૪૩	......
સ્ટ્રેટસ સેટલમેન્ટસ.	૧૨૪	૫૫
જાવા	૨૦,૨૦,૪૧૧	૭,૪૦,૬૯૬
ચીન	૬૪૨	૨,૯૪૨
જાપાન	૨૫૬	......
રીયુનીયન	૧૯૬	......
ઇજીપ્ટ	......	......
મોરીશિયસ	૯૦,૦૯૫	૬૧,૦૧૭
વેસ્ટ ઇન્ડીઝ	૬૩	......
સાઉથ અમેરિકા	૧	......
ઓસ્ટ્રેલીયા	......	૨૦
બીજા દેશો	૨૦૯	૪૦૭
કુલ-	૨૧,૧૩,૮૦૫	૮,૦૫,૧૩૭

બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનનાં જુદા જુદા પ્રાંતોમાં નીચે પ્રમાણે ખાંડની આયાત થઇ હતી.

નામ.	બીટની ખાંડ.		શેરડીની ખાંડ.		ટોટલ.	
	૧૯૧૩	૧૯૧૪	૧૯૧૩	૧૯૧૪	૧૯૧૩	૧૯૧૪
	હંડ્રવેટ.	હંડ્રવેટ.	હંડ્રવેટ.	હંડ્રવેટ.	હંડ્રવેટ.	હંડ્રવેટ.
બંગાળા	૧૫૫	...	૧૩,૧૯,૭૧૬	૩,૮૧,૦૧૦	૧૩,૧૯,૮૭૧	૩,૮૭,૦૧૦
મુંબઇ	૫	...	૪,૦૦,૧૬૨	૮૬,૭૮૨	૪,૦૦,૧૬૭	૮૬,૭૮૨
સિંધ	૧,૨૨૮	...	૨,૨૭,૭૩૩	૨,૨૨,૫૮૭	૨,૨૮,૯૬૧	૨,૨૨,૫૮૭
મદ્રાસ	૩૬	૨	૮૭,૩૧૮	૩૪,૯૭૯	૮૭,૩૫૪	૩૪,૯૮૧
બર્મા	૧૨૦	...	૭૭,૩૨૫	૭૩,૭૭૭	૭૭,૪૫૨	૭૩,૭૭૭
કુલ	૧,૫૫૧	૨	૨૧,૧૨,૨૫૪	૮,૦૫,૧૩૫	૨૧,૧૩,૮૦૫	૮,૦૫,૧૩૭

SPINNING & WEAVING RETURNS.

સુતર અને સુતરાઉ કાપડના આંકડાઓ.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના ઑગષ્ટ માસમાં હીંદુસ્તાનની મીલોમાં નીચે પ્રમાણે સુતર તથા સુતરાઉ કાપડ બનાવવામાં આવ્યાં હતાં.

સુતર (રતલ)

બ્રિટીશ ઈન્ડીયા	૧૯૧૩	૧૯૧૪
મુંબઇ	૪,૧૮,૭૯,૫૮૧	૪,૦૨,૪૬,૬૫૧
મદ્રાસ	૪૦,૦૫,૩૪૦	૩૬,૬૭,૦૫૬
બંગાળા	૨૯,૯૮,૮૬૬	૨૬,૧૯,૭૮૯
યુનાઇટેડ પ્રૉવીન્સીઝ	૩૬,૬૯,૬૫૮	૩૯,૩૯,૨૯૧
પંજાબ	૫૫૭,૬૫૦	૫૧૬,૦૧૮
મધ્યપ્રાંતો તથા બિરાર	૩૩,૩૫,૭૦૪	૨૯,૩૧,૨૬૧
બ્રિટીશ ઈંડીયામાં કુલ	૫,૬૪,૪૬,૭૯૯	૫,૩૯,૨૦,૦૬૬
દેશી રાજ્યો	૩૩,૫૦,૬૮૭	૩૦,૮૬,૬૩૪
કુલ ...	૫,૯૭,૯૭,૪૮૬	૫,૭૦,૦૬,૭૦૦

કાપડ

બ્રિટીશ ઇન્ડીયા		૧૯૧૩	૧૯૧૪
મુંબઇ	રતલ	૧,૮૬,૬૧,૦૩૦	૧,૪૯,૭૯,૪૦૭
	વાર	૮,૧૨,૦૧,૪૩૯	૬,૨૮,૯૮,૨૧૬
મદ્રાસ	રતલ	૭૭૬,૦૯૧	૬૬૦,૦૫૭
	વાર	૨૬,૦૩,૦૭૧	૨૧,૪૪,૯૨૫
બંગાળ	રતલ	૩૪૨,૬૪૦	૩૬૫,૦૬૫
	વાર	૧૮,૭૮,૫૨૩	૨૨,૬૯,૬૭૪
યુનાઇટેડ પ્રૉવીન્સીઝ	રતલ	૯૪૫,૫૪૦	૯૬૪,૦૭૦
	વાર	૪૧,૪૬,૫૧૬	૩૭,૯૨,૩૩૮
પંજાબ	રતલ	૭૬,૭૬૬	૬૩,૪૭૦
	વાર	૨૫૫,૫૮૮	૨૭૩,૩૫૬
મધ્ય પ્રાંતો અને બિરાર	રતલ	૧૨,૪૬,૦૨૨	૯૩૦,૯૮૮
	વાર	૪૬,૬૬,૭૧૩	૩૬,૧૦,૧૭૨
બ્રિટીશ હીંદુસ્તાનમાં કુલ	રતલ	૨,૨૦,૪૮,૦૮૯	૧,૭૯,૬૩,૦૫૭
	વાર	૯,૪૭,૫૧,૮૫૦	૭,૪૯,૮૮,૬૮૧
દેશી રાજ્યો	રતલ	૧૩,૯૮,૧૬૫	૧૪,૭૯,૪૭૮
	વાર	૫૨,૪૩,૦૨૪	૫૬,૯૦,૯૬૦
એકંદર ટોટલ	રતલ	૨,૩૪,૪૬,૨૫૪	૧,૯૪,૪૨,૫૩૫
	વાર	૯,૯૯,૯૪,૮૭૪	૮,૦૬,૭૯,૬૪૧

IMPORTS & EXPORTS OF GOLD & SILVER.

સોના રૂપાંની આયાત અને નિકાશના આંકડા.

ઇ. સ. ૧૯૧૪ ના સપ્ટેમ્બર મહિનામાં થયેલી સોના રૂપાંની આયાત અને નિકાશના આંકડા નીચે આપ્યા છે:—

IMPORTS OF GOLD સોનાની આયાત.

દેશનું નામ.		૧૯૧૩ રૂા.	૧૯૧૪ રૂા.
બંગાળા		૯,૨૦,૬૫૯	૫,૪૫,૪૦૪
મુંબઇ	ખાનગી	૧,૩૮,૩૫,૨૩૯	૮,૫૫,૦૮૭
	સરકારી	....	....
સિન્ધ ...		....	૬,૦૦૦
મદ્રાસ ...		૧૫,૦૩૦	૧૦૫
બર્મો		૧,૦૭,૫૧૮	....
કુલ	ખાનગી ...	૧,૪૮,૭૮,૪૪૬	૧૪,૦૬,૫૯૬
	સરકારી ...	....	....

EXPORTS OF GOLD. સોનાની નિકાશ.

બંગાળા		૫,૩૮૨	૨,૬૨૭
મુંબઇ	ખાનગી	૩૩,૭૭,૫૨૮	૧,૨૪,૫૦૦
	સરકારી	....	....
સિંધ		....	....
મદ્રાસ		૮૫૦	૭૫૦
બર્મો		....	૧૨૦
કુલ	ખાનગી ...	૩૩,૮૩,૭૬૦	૧,૨૭,૯૯૭
	સરકારી	....	....

IMPORTS OF SILVER. રૂપાંની આયાત.

બંગાળા	ખાનગી ...	૧૩,૦૪,૩૨૩	૧૩,૪૧,૮૯૧
	સરકારી ...	....	૧,૬૧,૮૩૮
મુંબઇ	ખાનગી ...	૬૫,૮૭,૭૪૭	૨૧,૭૬,૬૮૬
	સરકારી	....	....
સિંધ	ખાનગી	૬૬,૭૨૧	૮૧,૫૨૨
મદ્રાસ		૧,૬૯,૫૧૨	૮૪,૬૪૦
બર્મો		....	૧૦૫
કુલ	ખાનગી ...	૮૧,૨૮,૩૦૩	૩૬,૮૪,૮૪૪
	સરકારી ...	....	૧,૬૧,૮૩૮

EXPORTS OF SILVER. રૂપાંની નિકાશ.

બંગાળા	ખાનગી	૧,૩૧,૫૪૮	૧,૮૮૪
મુંબઇ	ખાનગી	૭,૪૭,૦૦૦	૩,૦૦,૦૦૦
	સરકારી	....	....
સિંધ	ખાનગી	....	૧૦,૦૦૦
	સરકારી	૧૦૦	....
મદ્રાસ		૧૧,૦૫,૨૭૦	૨૪૦
બર્મો		....	....
કુલ	ખાનગી ...	૧૯,૮૩,૮૧૮	૩,૧૨,૧૨૪
	સરકારી	૧૦૦	....

	રૂ.	રૂ.
લાકડાં	૪,૦૭,૯૫૩	૭,૬૬,૧૫૨
રમકડાં	૪,૨૮,૯૯૫	૧,૩૮,૬૭૩
છત્રીઓ	૧,૩૯,૫૪૮	૩૮,૬૭૨
છત્રીઓનો સામાન	૧,૩૯,૦૩૪	૩૨,૭૮૮
કુલે આયાત ...	૧૬,૬૫,૧૮,૫૪૭	૭,૩૯,૮૫,૭૮૭

Exports.

નિકાશ.

ચીજનું નામ.	૧૯૧૩	૧૯૧૪
જીવતાં જનાવરો	૨,૯૬,૫૨૫	૫૮,૦૯૫
બ્રસ કરવા માટે રેસા	૧,૦૮,૧૭૮	૯,૬૫૨
મીણબત્તી	૧,૭૮,૨૯૬	૧,૦૮,૮૬૨
સોલ્ટ પીટર	૧,૭૨,૦૪૧	૧,૬૩,૧૩૦
કોલસા	૩,૫૨,૦૨૪	૨,૬૧,૦૪૩
[illegible]રી	૧,૬૨,૨૭૧	૧૩,૭૩૪
[illegible]થી, (સીંદરી)	૫,૪૨,૦૧૪	૧,૨૨,૮૪૯
[illegible]રડાં	૮૫,૭૦૪	૨૦,૩૮૨
[illegible]વાઓ	૧,૩૧,૫૬૫	૪૧,૮૩૨
[illegible]ળી	૫૨,૦૮૮	૪૨,૬૬૩
[illegible]કડા બેડાં	૩,૨૯,૬૩૩	૭૫,૬૯૪
[illegible]ગડાં, ચામડાં રંગવાની ચીજો ...	૫,૮૦,૭૩૫	૧,૩૯,૭૯૧
ફળ ને શાક	૩,૫૦,૦૯૫	૩,૦૩,૯૩૭
[illegible]ગર	૨,૮૫,૯૩૮	૨૯,૯૯૬
ચોખા	૧,૦૯,૪૪,૦૭૧	૪૬,૦૫,૭૭૯
ઘઉં	૧,૪૬,૯૨,૯૯૦	૬૭,૭૯,૬૫૬
ઘઉંનો લોટ	૧૧,૪૪,૭૮૩	૬,૧૫,૭૦૫
બીજી જાતનો દાણો	૪૬,૭૨,૧૭૫	૭,૨૪,૩૯૯
વગર કેળવાયલાં ચામડાં	૬૦,૬૫,૫૦૫	૧૮,૩૬,૦૫૯
લાખ	૯,૭૦,૫૬૬	૫,૬૪,૩૮૦
કેળવાયલાં ચામડાં...	૪૦,૩૮,૭૯૭	૩,૨૧,૨૦૯
દારૂ	૪,૧૭૩	......
રબર	૫,૯૭,૬૩૪	૫,૪૩,૯૯૫
[illegible]પાતર	૪,૮૦,૭૯૭	૧,૩૬,૮૦૨
[illegible]ગેનીઝ	૧૦,૩૧,૮૨૬	૨,૧૮,૫૭૫
[illegible]ં અને સ્ટીલ	૫,૬૮,૫૩૨	૧,૭૫,૦૬૦
[illegible]કુલ	૨૦,૨૪,૭૮૯	૪,૭૧,૯૪૯
... ...	૫૦,૦૩૨	૬,૦૮૮
... ...	૨,૯૮,૧૯૨	૧૫,૭૬૦
... ...	૧,૦૦,૯૫૮	૩૬,૫૭૦
... ...	૧,૬૬,૯૪૯	૧,૬૧,૮૩૧

	રૂ.	રૂ.
અળસીનું તેલ	૨૮,૩૨૦	૨૧,૯૩૭
બીજી જાતનાં તેલો મળી કુલ.... ...	૮,૪૨,૦૩૨	૩,૧૦,૬૬૪
ખોળ	૧૧,૦૨,૭૬૨	૩,૭૭,૦૪૪
અફીણ	૩૩,૧૯,૫૦૫	૨,૬૨,૨૦૦
ઘી	૩,૨૦,૦૯૧	૧,૨૮,૭૭૩
દીવેલી	૧૪,૯૭,૨૧૧	૨,૮૮,૬૨૬
ટોપરાં	૪,૦૪,૩૮૨	૮,૩૬૭
કપાસીયા...	૧૧,૬૪,૩૪૧	૬,૮૬,૨૭૪
ભોંયસીંગ	૬,૪૭,૨૭૩	૧,૩૩,૮૧૦
અળશી	૯૦,૦૯,૪૨૫	૪૧,૦૯,૪૭૯
ખસખસ...	૪,૧૬,૪૬૪	૨૦,૭૬૯
સરસવ	૧૬,૫૯,૩૮૭	૨,૫૩,૪૪૬
તલ	૩,૮૯,૭૭૮	૪૧,૨૦૦
તેજાનો	૫,૪૭.૫૧૯	૧,૨૯.૪૯૪
ખાંડ	૮૧,૨૭૫	૧૨,૧૦૫
ચા	૨,૨૪,૮૦,૯૪૭	૧,૬૮,૧૦,૮૫૩
કાચું રૂ	૧,૮૫,૫૯,૯૯૯	૩૫,૫૪,૧૧૮
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	૯૦,૬૨,૬૬૦	૧૮,૬૧,૮૦૨
રૂમાલ અને શાલો	૪૬,૧૫૭	....
પીસ ગુડઝ	૧૭,૩૫,૭૭૯	૨,૨૫,૪૬૩
શણ	૧૦,૯૫૫	૯૫૦
જ્યુટ કાચા	૩,૨૩,૨૨,૯૪૬	૭૩,૯૧,૦૩૮
ટવીસ્ટ અને યાર્ન	....	૧૦,૩૫૭
ગની બેગઝ	૧,૨૧,૭૯,૭૭૨	૭૦,૯૮,૯૭૨
ગુણપાટ	૧,૭૩,૦૦,૧૩૬	૧,૦૭,૭૨,૭૦૨
રેશમ (કાચું)	૪,૬૯,૯૮૨	૪,૫૧૫
રેશમ કુલ	૫,૩૯,૯૫૬	૨૨,૨૪૨
ઉન કાચું	૧૬,૮૪,૨૩૫	૩,૬૦,૪૪૦
ઉનની ધાબળીઓ ને ગાલીચા વગેરે ...	૧,૭૧,૬૩૮	૪૭,૨૬૭
તંબાકુ, બીડી વિગેરે	૨,૯૧,૬૨૧	૯૩,૫૫૨
લાકડાં, પાટીયાં વિગેરે	૭,૨૪,૯૫૬	૨,૪૮,૬૩૯
હિંદુસ્તાનમાંથી થયેલી કુલે નિકાશ.	૧૯,૪૭,૭૭,૯૭૭	૭,૪૯,૮૨,૪૨૨